WILHELM HAUFF

BASME

WILHELM HAUFF

BASME

Traduceri : Irina Vlad
Lili Soare
Eugen Frunză
Ilustraţii : Ruth Koser-Michaëls

virtual-project.eu
== aladrian ==

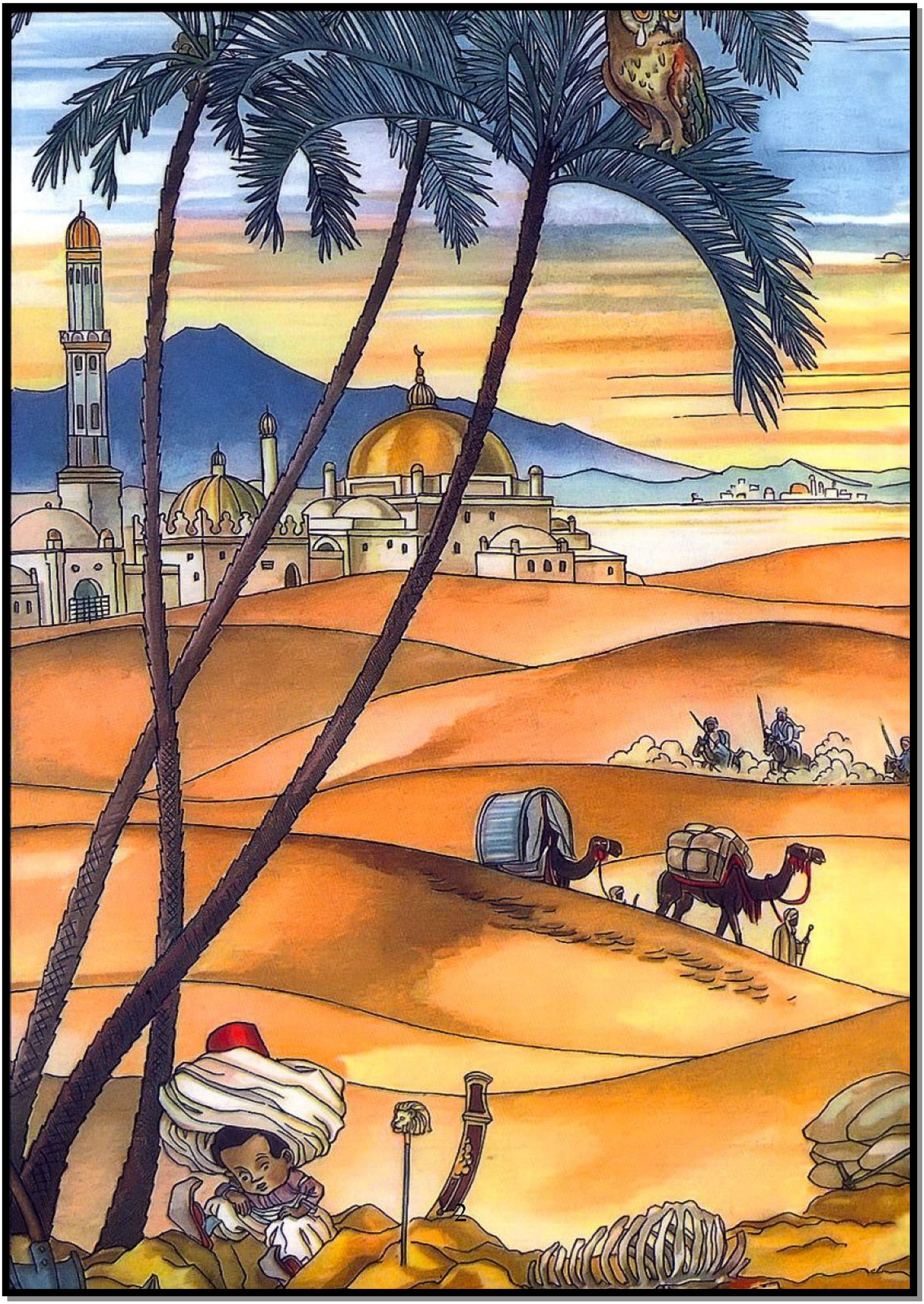

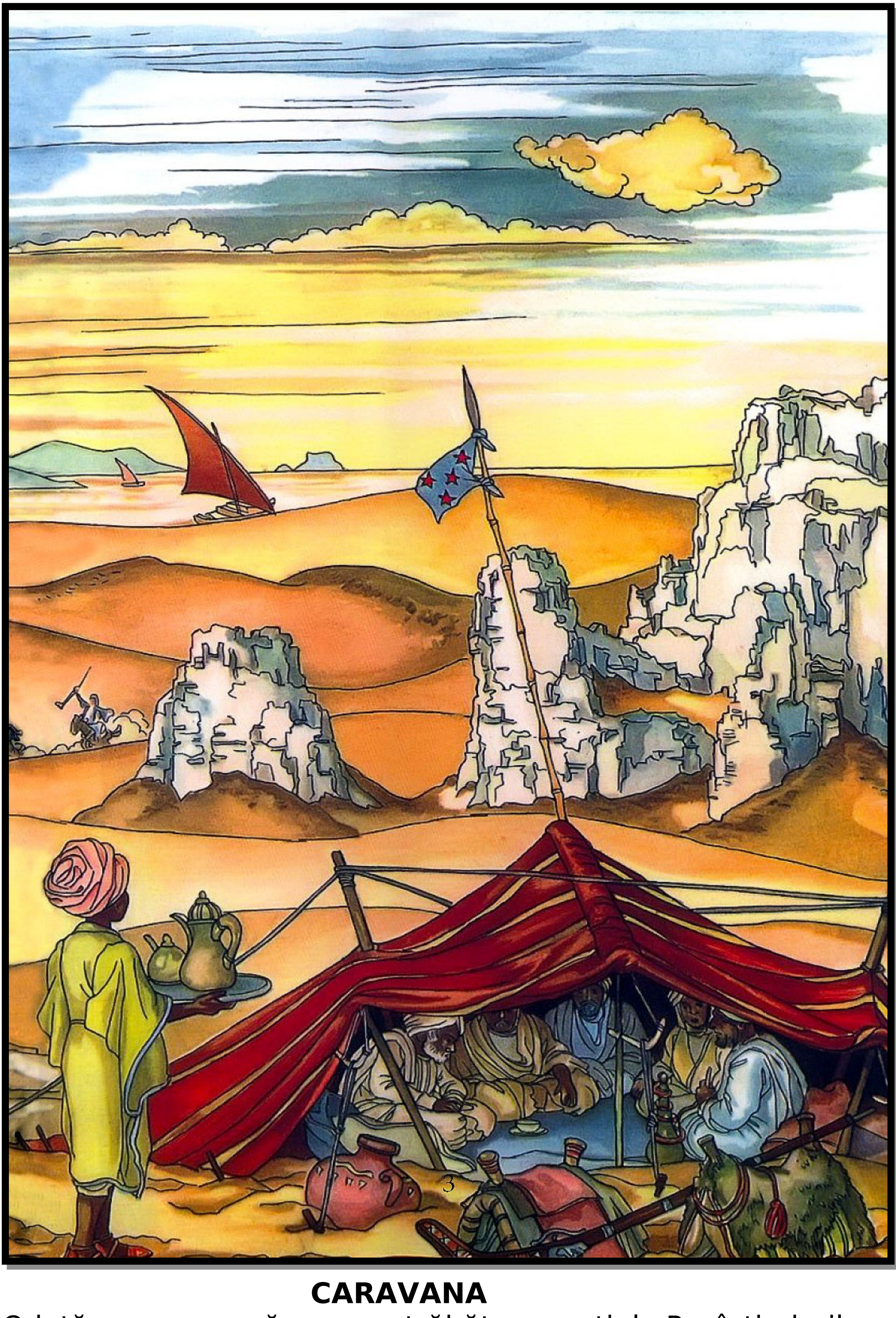

CARAVANA

Odată, o caravană mare străbătea pustiul. Pe întinderile

nesfârşite de nisip, străjuite doar de bolta necuprinsă a cerului, se auzeau, de undeva de departe, tălăngile cămilelor şi zurgălăii de argint ai cailor. Un nor gros de praf se învolbura înaintea caravanei, vestindu-i apropierea; când şi când, o adiere împrăştia norul şi pe sub învolburările lui îţi luau ochii armele sclipitoare şi veşmintele ce străluceau.

Aşa se ivi caravana în faţa privirii călăreţului ce se apropia de ea. Necunoscutul călărea pe un mândru cal arab, cu cioltar din piele de tigru şi căpăstrul stacojiu, împodobit cu clopoţei de argint; pe capul bidiviului flutura un frumos surguci din pene. Îmbrăcămintea arătosului călăreţ era tot atât de mândră ca şi calul său. Pe cap avea turban alb, falnic, cusut cu fir de aur, pe trup — ilic şi şalvari roşii ca para focului, iar la şold îi atârna un iatagan cu plăsele măiestrit făurite.

Turbanul tras adânc pe frunte, căutătura ochilor negri, care aruncau fulgere de sub sprâncenele stufoase, şi barba lungă ce flutura pe sub nasul coroiat îi dădeau o înfăţişare cutezătoare, aprigă.

La cincizeci de paşi de pâlcul călăreţilor ce deschideau drum caravanei, el dădu pinteni calului şi în câteva clipe ajunse în dreptul acestora. Un călăreţ singuratic, cutreierând pustiul, părea ceva cu totul neobişnuit, aşa încât caraulele caravanei, temându-se de un atac, întinseră suliţele.

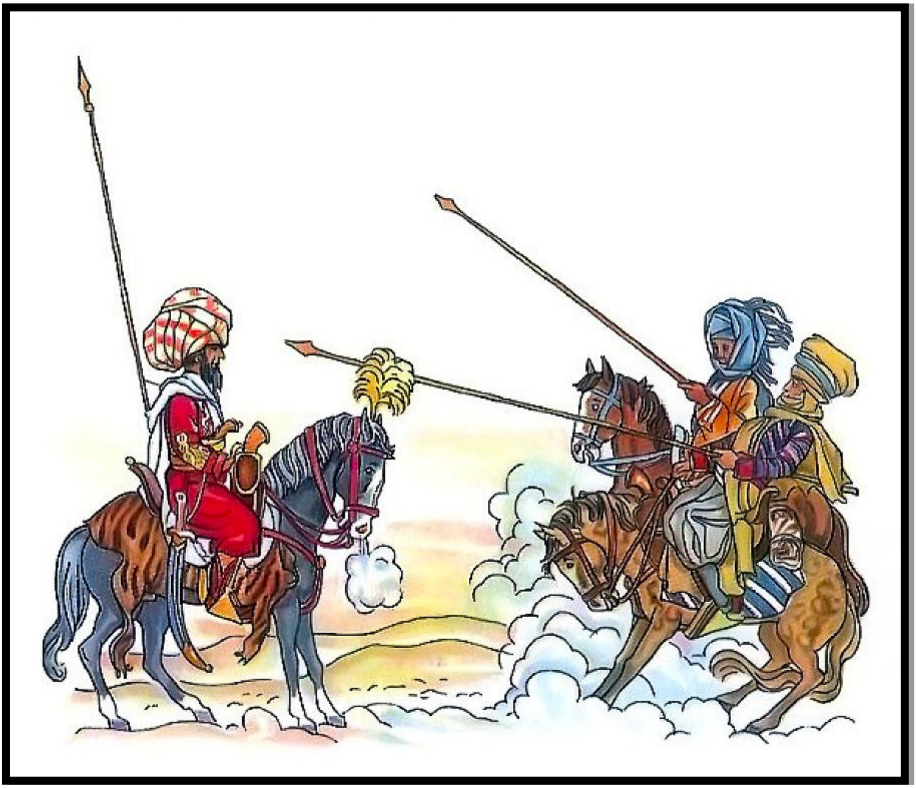

Văzându-se întâmpinat cu vrăjmăşie, călărețul strigă:

— Ce vreţi? Credeţi oare că un singur om e în stare să lovească o caravană?

Ruşinate, caraulele îşi lăsară suliţele jos; căpetenia lor se apropie de străin, să-i afle vrerea.

— Cine e stăpânul caravanei? întrebă călăreţul.

— Ea nu are un singur stăpân, răspunse cel întrebat. Mai mulţi neguţători au pornit de la Mecca spre ţara lor, iar noi îi călăuzim prin pustiu şi-i păzim de ticăloşii de tot soiul care ar putea să le tulbure călătoria.

— Duceţi-mă, dară, la neguţători, ceru străinul.

— Nu e cu putinţă acum, răspunse căpetenia caravanei. Noi trebuie să mergem fără oprire, iar neguţătorii vin în urmă cu cel puţin un pătrar de ceas; dar dacă vrei să ne însoţeşti până la popasul de amiază, fie-ţi voia împlinită!

Străinul nu răspunse nimic; luă ciubucul lung pe care îl

ducea legat de oblânc şi începu să pufăie. Călărea lângă căpetenia caravanei şi trăgea adânc din ciubuc. Căpetenia caraulelor se frământa, întrebându-se cine o fi străinul; nu cuteza să-l întrebe de-a dreptul cum îl cheamă şi, oricât de iscusit se străduia să lege vorba: „Fumezi un tutun bun“ sau: „Frumos păşeşte calul dumitale“, primea acelaşi răspuns sec: „Da, da!“

În sfârşit ajunseră la un loc potrivit pentru popasul de amiază. Căpetenia caravanei îşi aşeză oamenii de pază şi se opri împreună cu necunoscutul, aşteptând să se apropie caravana. Treizeci de cămile, cu încărcături grele, cu călăuze înarmate trecură pe lângă ei. În urma lor veneau călare, pe nişte cai de toată frumuseţea, cei cinci neguţători, stăpânii caravanei. Mai toţi erau bărbaţi înaintaţi în vârstă, cu înfăţişare cumpănită, aşezată; numai unul singur părea mult mai tânăr decât ceilalţi, mult mai vesel şi mai vioi. Caravana se încheia cu un mare număr de cămile şi de cai de povară.

Înălţară corturile, iar cămilele şi caii îi priponiră în jurul acestora. În mijloc se afla un cort mare de mătase albastră, către care căpetenia caraulelor îl însoţi pe străin. Când dădură la o parte perdeaua de la intrarea cortului, văzură pe cei cinci neguţători stând pe perne cusute cu fir de aur; arapi forfoteau încolo şi încoace, aducând mâncăruri şi băuturi.

— Ne-ai adus un musafir? întrebă neguţătorul cel tânăr.

Dar mai înainte ca cel întrebat să apuce să răspundă, străinul grăi:

— Mă numesc Selim Baruch şi sunt din Bagdad; în drum spre Mecca am fost prins de nişte tâlhari şi acum trei zile am izbutit să fug pe ascuns. Marele profet mi-a ajutat să aud din depărtare tălăngile caravanei voastre. Aşa am ajuns aici. Îngăduiţi să merg cu voi; n-am să fiu nevrednic de ocrotirea voastră şi, odată ajunşi la Bagdad, am să vă răsplătesc cu prisosinţă bunătatea, căci sunt nepotul marelui vizir.

Drept răspuns, vorbi cel mai vârstnic dintre neguţători:

— Selim Baruch, zise el, fii binevenit la umbra noastră. Bucuroşi te ajutăm, dar, înainte de toate, aşează-te ca să mănânci şi să bei cu noi!

Selim Baruch se aşeză lângă neguţători, mâncă şi bău cu ei. După-masă, robii strânseră vasele şi aduseră narghilele şi şerbet turcesc. Neguţătorii rămaseră multă vreme tăcuţi,

scoţând nori albăstrui de fum şi privindu-i cum se încolăcesc, se destramă şi apoi, încet-încet, se fac nevăzuţi. În cele din urmă, tăcerea fu curmată de tânărul neguţător:

— De trei zile, zise el, tot mergem călare sau facem popas şi mâncăm, fără să avem parte de vreo distracţie! M-a cuprins o plictiseală de moarte. Mie îmi place ca după-masă să privesc dănţuitorii sau să ascult cântece. Nu vă dă prin cap, prieteni, cum ne-am putea veseli şi noi?

Cei patru neguţători mai vârstnici pufăiau mai departe în tăcere şi păreau să cugete adânc; străinul însă răspunse:

— Dacă-mi îngăduiţi, aş propune eu ceva: să spunem cu toţii, pe rând, la fiecare popas, câte o poveste. Aşa ar trece timpul mai uşor.

— Înţeleaptă vorbă ai grăit, Selim Baruch, zise Ahmet, cel mai bătrân dintre neguţători. Să facem precum zici!

— Mă bucură că spusa mea vă e pe plac, rosti Selim, şi, ca să vedeţi că nu vă cer un lucru nelalocul lui, am să fac eu începutul.

Bucuroşi, cei cinci neguţători se apropiară, aşezându-se roată în jurul străinului. Robii umplură din nou cupele, îndesară tutun proaspăt în narghilelele stăpânilor şi aduseră jar ca să-l aprindă. Iar Selim îşi drese glasul, luă o înghiţitură de salep netezindu-şi mustăţile, începu :

— Ascultaţi, aşadar, *Povestea Califului Barză !*

POVESTEA CALIFULUI BARZĂ

1

Într-o frumoasă după-amiază, califul Raşid din Bagdad şedea în tihnă, cu picioarele încrucişate pe divan; dormise puţin, căci era o zi caldă, şi acum, după somn, se simţea foarte voios. Trăgea câte un fum din narghileaua din lemn de trandafir, sorbea înghiţitură cu înghiţitură din cafeaua pe care i-o turna un rob; îşi mângâia de fiecare dată, mulţumit, barba — semn că-i plăcea cafeaua. Într-un cuvânt, pe faţa lui se citea că se simte bine. Acesta era ceasul cel mai prielnic să stai de vorbă cu califul, ceasul în care era tare blând şi binevoitor. Din pricina asta, marele vizir Mansor îl vizita în fiecare zi tocmai la acel ceas. Şi în după-amiaza aceasta se înfăţişă ca de obicei, gânditor, însă cu mult mai gânditor decât în alte rânduri. Califul scoase pentru o clipă narghileaua din gură şi întrebă:

— De ce ai o faţă atât de îngândurată, o, marele meu vizir?

Vizirul îşi încrucişă braţele pe piept, se plecă în faţa stăpânului său şi răspunse:

— Stăpâne, nu ştiu dacă am o faţă îngândurată, dar jos, în faţa porţilor palatului, se află un boccegiu care are de vânzare lucruri atât de frumoase, încât tare îmi pare rău că n-am mai mulţi bani.

Califul, care de mult voia să-i facă o bucurie marelui său vizir, trimise jos un arap să-l cheme pe neguţător. Robul se întoarse degrabă cu un grăsan scund, arămiu la faţă, îmbrăcat în straie ponosite şi care ducea o besactea.

Înăuntru se aflau perle, inele, pistoale cu plăsele bătute în pietre scumpe, cupe, piepteni. Califul şi vizirul le cercetară pe toate pe îndelete şi, în cele din urmă, califul cumpără pentru el şi pentru Mansor nişte pistoale de toată frumuseţea, iar pentru soţia vizirului — un pieptene. Neguţătorul se pregătea tocmai să închidă besacteaua, când califul zări un mic sertar şi întrebă dacă şi acolo sunt lucruri de vânzare. Neguţătorul scoase din sertar o cutie în care se afla o pulbere negricioasă şi o hârtie acoperită cu o scriere ciudată, pe care nici califul, nici Mansor nu o putură desluşi.

— Am primit cândva praful şi hârtia de la un neguţător, care, la rândul lui, le-a găsit pe o uliţă din Mecca, lămuri boccegiul. Nu ştiu ce putere au şi vi le dau pe nimica toată: mie nu-mi sunt de nici un folos.

Califul, căruia îi plăcea să aibă între cărţile sale scrieri vechi, chiar dacă nu le putea citi, îi cumpără hârtia şi cutiuţa. Încuviinţă apoi plecarea neguţătorului... Califul dorea foarte mult să dezlege slovele acelea tainice, şi-l întrebă pe vizir dacă nu cunoaşte pe cineva care să-i ajute la treaba asta.

— Mărite doamne şi stăpâne, spuse vizirul, lângă marea moschee locuieşte un om cu numele de Selim cel învăţat; el ştie toate limbile. Dă poruncă să se înfăţişeze degrabă: poate află el taina acestor slove.

Învăţatul Selim fu adus de îndată.

— Selim, grăi califul, se spune că ai fi foarte învăţat; iată scrierea aceasta; citeşte-o! De vei şti s-o dezlegi, te voi răsplăti cu straie noi, de sărbătoare, iar de nu, vei primi douăsprezece palme şi douăzeci şi cinci de lovituri la tălpi, căci atunci în zadar ţi s-ar mai spune „Selim cel învăţat".

Selim făcu o temenea şi răspunse:

— Facă-se voia ta, stăpâne!

Privi îndelung scrisul şi deodată strigă:

— De nu e limba latinească, stăpâne, să mă spânzuri!

— Spune ce scrie, dacă e latinească! porunci califul.

Selim începu să tălmăcească:

— „Omule, tu care vei găsi aceasta, slăveşte-l pe Alah pentru bunătatea sa. Cine va trage pe nas din pulberea asta şi va rosti în acelaşi timp cuvântul *Mutabor*, acela se va putea preschimba în orice jivină şi va înţelege graiul dobitoacelor. De

va voi să-şi capete iară înfăţişarea omenească, să se plece de trei ori către răsărit şi să rostească acelaşi cuvânt. Dar fereşte-te să râzi în timpul cât ai înfăţişarea de lighioană, căci vorba fermecată piere de îndată din mintea fa şi rămâi cu chip de jivină”.

Selim cel învăţat isprăvi de citit. Califul se arătă nespus de mulţumit şi-l puse pe învăţat să facă jurământ că nu va dezvălui nimănui taina aceasta; îi dărui apoi straie frumoase şi-l lăsă să plece, după care grăi către marele său vizir:

— Am făcut un târg bun, Mansor. Cât mă bucur că voi putea lua chip de jivină! Mâine dimineaţă să vii la mine. Mergem împreună pe câmp, tragem pe nas din cutiuţă şi vom putea să ascultăm tot ce se vorbeşte în văzduh, în apă, în pădure şl pe câmp.

2

A doua zi dimineaţă, după ce califul luă o gustare şi se îmbrăcă, marele vizir se înfăţişă, după cum i se poruncise, ca să-l ia la plimbare. Califul vârî la cingătoare cutiuţa cu pulberea fermecată, spuse curtenilor să rămână în urmă şi porni înainte, însoţit numai de marele vizir. Colindară prin întinsele grădini ale califului, dar în zadar căutară niscaiva vietăţi ca să poată încerca praful vrăjit. În cele din urmă, vizirul fu de părere să meargă mai departe, înspre iaz, unde văzuse adeseori tot felul de vieţuitoare, mai ales berze, care se plimbau întotdeauna pe acolo, păşind grav şi clămpănind.

Califul urmă sfatul vizirului său şi se îndreptă cu el spre iaz. Când ajunseră acolo, văzură o barză ce păşea îngândurată încoace şi încolo, căutând broaşte şi clămpănind din cioc. Undeva, departe, în văzduh, plutea o altă barză, venind tot într-acolo.

— Pun rămăşag pe barba mea, mărite stăpâne, zise marele vizir, că năltăroagele astea două îşi vor spune acum lucruri vrednice de auzit. Ce-ar fi să ne prefacem în berze?

— Bine ai grăit, răspunse califul. Dar, întâi şi întâi, să ne amintim cum trebuie să facem ca să luăm din nou înfăţişare omenească. Aşadar, dacă ne închinăm de trei ori către răsărit şi rostim cuvântul *Mutabor*, eu voi lua din nou chip de calif şi tu de vizir. Dar pentru nimic în lume nu trebuie să râdem, căci atunci suntem pierduţi!

În timp ce califul vorbea astfel, cea de-a doua barză se roti încet deasupra capetelor lor şi se lăsă uşor pe pământ. Califul scoase repede cutiuţa de la brâu, trase praf pe nas, îi dădu şi marelui vizir şi strigară amândoi într-un glas: *„Mutabor!"*

Deodată, ca prin farmec, picioarele li se subţiară, se făcură lungi şi roşii, frumoşii iminei galbeni ai califului şi ai însoţitorului său se preschimbară în labe urâte de barză; braţele se prefăcură în aripi, gâtul se înălţă dintre umeri şi se lungi cu un cot, bărbile se făcură nevăzute, iar trupul li se acoperi cu pene albe.

— Ai un plisc frumos, vizire, spuse califul, mirându-se îndelung. Pe barba profetului, aşa ceva n-am mai văzut în viaţa mea!

— Mulţumesc preasupus, răspunse marele vizir, făcând o plecăciune, dar, dacă-mi este îngăduit, aş spune că înălţimea voastră arătaţi ca barză aproape mai frumos decât în chip de calif. Dar, dacă înălţimea voastră doreşte, să le ascultăm pe prietenele noastre de colo şi să vedem dacă într-adevăr înţelegem graiul berzelor.

În timpul acesta, cea de-a doua barză se lăsă pe pământ, îşi curăţă picioarele cu ciocul, îşi netezi penele şi se îndreptă spre prima barză. Cele două berze noi-nouţe se apropiară grabnic şi auziră, spre uimirea lor, următoarea convorbire:

— Bună dimineaţa, doamnă Picior-Lung, aţi ieşit atât de devreme la câmp?

— Bună să-ţi fie inima, dragă Clămpăne-Cioc! Iată, am adus o mică gustare. Vrei o ciosvârtă de şopârlă sau o pulpiţă de broască?

— Mulţumesc frumos; azi nu prea am poftă de mâncare. Am venit pentru altceva la câmp. Astăzi trebuie să dănţuiesc în faţa oaspeţilor tatălui meu şi vreau să fac în taină câteva încercări.

Şi tânăra barză începu să se plimbe pe câmpie, făcând mişcări năstruşnice. Califul şi Mansor o urmăreau cu uimire. Când o văzură însă ridicând un picior şi fâlfâind graţios din aripi, cei doi nu se mai putură stăpâni: din pliscurile lor izbucni un râs nestăvilit, care nu mai contenea. Califul se potoli cel dintâi.

— Să te prăpădeşti de râs! strigă el. Petrecerea asta nu-i plătită nici cu aur! Păcat că prostănacele au fugit de râsul nostru, altminteri te pomeneşti că ar fi început să şi cânte!

Dar deodată marele vizir îşi aminti că nu era îngăduit să râzi în timpul vrăjii şi îi împărtăşi califului îngrijorarea sa.

— Pe Mecca şi Medina! Ar fi o glumă proastă să rămânem berze! Aminteşte-ţi tu neghiobul acela de cuvânt; mie nu-mi vine în minte.

— Trebuie să ne plecăm de trei ori spre răsărit şi în acelaşi timp să spunem: *Mu-mu-mu...*

Se întoarseră cu faţa spre răsărit şi se plecară mereu, atingând pământul cu pliscurile. Dar, vai! Cuvântul fermecat le pierise din minte şi, oricât se înclina califul şi oricât bolborosea vizirul său *mu-mu-mu*, nu şi-l aminteau şi pace. Bietul Raşid şi vizirul său erau sortiţi să rămână berze.

3

Cele două berze fermecate se plimbau triste pe câmpie, neştiind, în durerea lor, ce să facă. Înfăţişarea de barză nu şi-o puteau schimba. Să se întoarcă în oraş spre a fi recunoscuţi era cu neputinţă: cine ar da crezare unei berze că este calif şi, chiar dacă asemenea lucru ar fi de crezut, ar vrea locuitorii Bagdadului să aibă o barză drept calif?

Rătăciră astfel zile în şir, hrănindu-se anevoie cu poamele câmpului, pe care nu le puteau mesteca bine din cauza pliscurilor prea lungi. De şopârle sau broaşte nu prea aveau poftă: le era teamă să nu-şi strice stomacul cu ele. Singura lor mângâiere în aceste triste împrejurări era că puteau să zboare; şi zburau deseori deasupra acoperişurilor din Bagdad, ca să vadă ce se mai petrece pe acolo.

În primele zile băgară de seamă că pe străzile oraşului domnea o mare nelinişte şi tristeţe. Dar, cam la patru zile după vrajă, aflându-se deasupra palatului califului, văzură jos, în stradă, un alai măreţ. Răsunau tobe şi fluiere, iar un bărbat îmbrăcat într-o mantie de purpură cusută cu fir de aur mergea călare pe un cal împodobit, înconjurat de slujitori în veşminte strălucitoare. Jumătate din norodul Bagdadului alerga în urma lui, strigând într-un glas: „Trăiască Mizra, trăiască stăpânul Bagdadului!"

Cele două berze de pe acoperişul palatului se priviră îndelung. Califul grăi:

— Îţi dai seama acum, mare vizir, de ce am fost vrăjit? Acest Mizar este fiul duşmanului meu de moarte, puternicul vrăjitor Kaşnur, care, într-un ceas rău mi-a jurat răzbunare. Dar eu nu mi-am pierdut nădejdea. Vino cu mine, credinciosul meu tovarăş de suferinţă, să mergem la mormântul profetului: poate că în acel loc sfânt vraja se va risipi.

Se înălţară de pe acoperişul palatului şi se îndreptară către Medina.

Dar cele două berze nu prea erau obişnuite să zboare şi pluteau anevoie.

— O, stăpâne, gemu după câteva ceasuri marele vizir, cu voia măriei tale, eu nu mai pot; măria ta zbori prea repede şi, în afară de asta, s-a lăsat seara şi am face bine să poposim undeva peste noapte.

Raşid dădu ascultare rugăminţii slujitorului său şi zărind

dedesubt nişte ziduri năruite care-i puteau adăposti, se lăsară pe ele. Acolo părea să fi fost odinioară un castel. Printre zidurile surpate se ridicau pilaştri frumos lucraţi, iar câteva încăperi ce se păstraseră întregi stăteau mărturie a strălucirii de odinioară. Raşid şi însoţitorul său străbătură coridoarele, căutând un locşor uscat; deodată barza Mansor se opri.

— Doamne, stăpâne, şopti el încetişor, ştiu că este ruşinos pentru un mare vizir, şi cu atât mai mult pentru o barză, să se teamă de stafii. Mă cam trec fiorii, căci pe-aici pe-aproape am auzit limpede un suspin şi un geamăt.

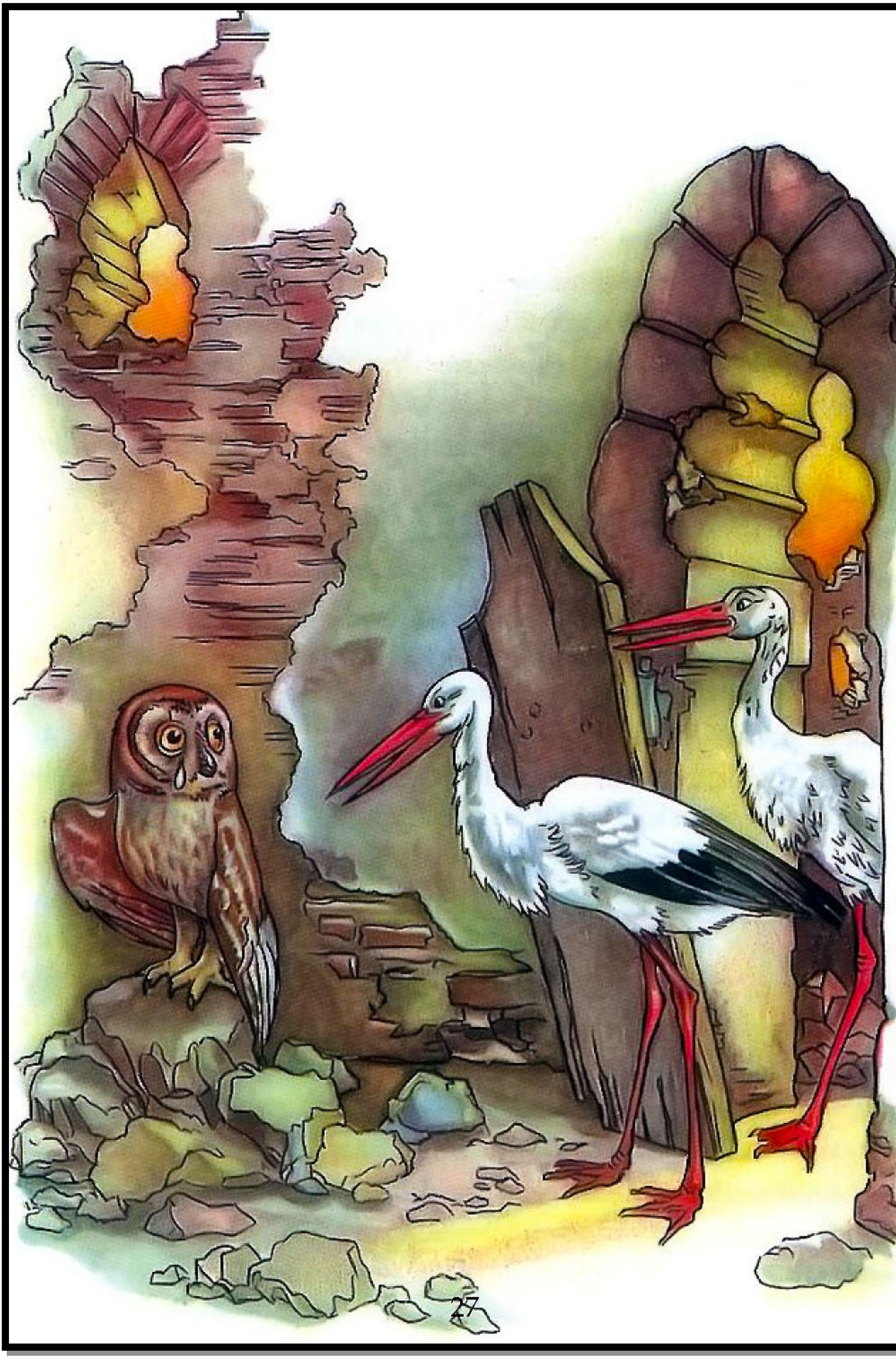

Califul se opri şi el şi auzi desluşit un scâncet slab, care semăna mai mult a geamăt de om decât de animal. Nedumerit, vru să se apropie de locul de unde veneau gemetele; vizirul însă îl apucă cu ciocul de aripă şi îl rugă stăruitor să nu se apropie, ca să nu dea peste cine ştie ce alte primejdii. Dar în zadar! Califul — căruia şi în pieptul de barză îi bătea o inimă vitează — se smulse cu preţul câtorva pene şi o luă la goană printr-un coridor întunecos. Ajunse degrabă la o uşă ce părea a fi întredeschisă şi îndărătul ei auzi desluşit suspine şi scâncete. Împinse uşa cu ciocul, dar se opri mirat în prag. Pe podeaua încăperii dărăpănate, slab luminată printr-o fereastră zăbrelită, stătea o bufniţă mare. Lacrimi grele se prelingeau din ochii ei mari şi rotunzi, iar din pliscu-i încovoiat ieşeau vaiete răguşite. Dar la vederea califului şi a vizirului său, care se apropiase şi el între timp, bufniţa scoase strigăte de bucurie. Cu aripile ei cafenii îşi şterse graţios lacrimile şi, spre marea uimire a celor doi, strigă cu glas omenesc, în arabă:

— Fiţi binevenite, berzelor! Voi sunteţi semnul izbăvirii mele, căci mi s-a prorocit odată că berzele îmi vor aduce o mare fericire.

Când califul îşi reveni din uimirea care-l cuprinsese, îşi înclină gâtul lung, îşi mişcă graţios picioarele şi rosti:

— Bufniţo, vorbele tale mă fac să cred că am găsit în tine o tovarăşă de suferinţă. Dar, vai, nădăjduieşti zadarnic că noi o să te putem scăpa. Ai să recunoşti tu însăţi neputinţa noastră, când vei auzi ce ni s-a întâmplat.

Bufniţa îl rugă să-i povestească şi califul începu să depene cele ce-am aflat şi noi până acum.

4

Califul povesti păţania prin care-i fusese dat să treacă şi, după ce termină, bufniţa îi mulţumi şi-i zise:

— Ascultă şi povestea mea şi-ai să vezi că nu sunt mai puţin nefericită decât tine. Tatăl meu este maharadjahul Indiei, iar sărmana de mine sunt singura lui fiică şi mă numesc Lusa. Vrăjitorul Kaşnur, care v-a vrăjit pe voi, m-a năpăstuit şi pe mine. Kaşnur s-a înfăţişat într-o bună zi tatălui meu şi m-a cerut de soţie pentru fiul său Mizra. Tatăl meu însă, care e un om iute la mânie, a poruncit să fie zvârlit jos pe scări. Nemernicul si-a schimbat înfăţişarea şi, în haine de rob, a izbutit să se furişeze şi

să ajungă din nou în preajma mea, pe când mă plimbam o dată în grădină şi doream să beau ceva răcoritor; mi-a adus o licoare ce m-a preschimbat în vietatea asta respingătoare, m-a târât încoace mai mult moartă de spaimă şi mi-a zbierat în urechi, cu glas înfricoşător:

„Ai să rămâi aici, urâtă, dispreţuită până şi de lighioane! De nu se va găsi cineva care, nesilit de nimeni, să te dorească de soţie sub această înfăţişare respingătoare, aici îţi vei sfârşi zilele. Iată răzbunarea mea faţă de tine şi de trufaşul tău părinte!”

De atunci s-au scurs multe luni. Stau în lăcaşul acesta singură, tristă şi urâtă de lume; chiar şi jivinelor le e groază de mine; nu mă pot desfăta cu frumuseţile firii, căci ziua sunt oarbă şi numai în ceasurile când luna îşi revarsă lumina palidă peste aceste ziduri cade vălul de pe ochii mei.

Bufniţa sfârşi de vorbit şi îşi şterse din nou ochii cu aripa, căci istorisirea suferinţelor ei îi storsese noi lacrimi.

După povestirea prinţesei, califul căzu pe gânduri.

— Dacă nu mă înşel, spuse el, între nenorocirile noastre se ţes fire tainice; dar cum să găsesc cheia acestei taine?

Bufniţa îi răspunse:

— Of, Doamne! Şi eu am această bănuială, căci odată, în frageda mea copilărie, o femeie înţeleaptă mi-a prorocit că o barză îmi va aduce o mare fericire, şi cred că ştiu cum am putea să ne găsim scăparea.

Califul se arătă foarte mirat şi o întrebă ce vrea să spună.

— Vrăjitorul care ne-a urgisit pe amândoi, zise ea, vine o dată pe lună printre dărâmăturile de aici. Nu departe de cămara aceasta se găseşte o sală: acolo obişnuieşte el să chefuiască cu o şleahtă de prieteni, l-am auzit adeseori povestindu-şi fărădelegile; cine ştie, poate că are să spună cuvântul fermecat care v-a pierit din minte.

— O, scumpă prinţesă! strigă califul. Spune repede, când vine şi unde se află sala?

Bufniţa tăcu o clipă, apoi zise:

— Nu mi-o luaţi în nume de rău, dar nu vă pot împlini dorinţa decât cu o condiţie.

— Spune! Spune! strigă Raşid. Porunceşte! Primim orice condiţii!

— Aş dori să-mi recapăt şi eu libertatea odată cu voi, dar

aceasta nu se poate întâmpla decât dacă îmi cere mâna unul din voi.

Berzele se arătară cam miratele de această propunere şi califul făcu semn slujitorului său să iasă puţin afară împreună cu el.

— Mare vizir, spuse califul când fu dincolo de uşă, ăsta-i un târg prost, dar n-ai ce-i face, trebuie să-l primeşti!

— Cum? răspunse acesta. Nu vreau câtuşi de puţin ca soţia mea să-mi scoată ochii când mă întorc acasă. În afară de asta, eu sunt prea bătrân, pe câtă vreme măria ta eşti tânăr şi neînsurat, poţi mai curând să ceri mâna unei tinere şi frumoase prinţese.

— Tocmai asta e! oftă califul în timp ce aripile îi atârnau pleoştite. Cine îmi spune că e tânără şi frumoasă? Asta se cheamă să cumperi mâţa-n sac.

Se îndemnară unu! pe altul vreme îndelungată, până ce califul, văzând că vizirul său ar vrea mai bine să rămână barză decât să se însoare cu bufniţa, se hotărî să facă el însuşi lucrul acesta. Bufniţa se arătă încântată şi spuse că sosiseră tocmai la timpul potrivit, întrucât era cu putinţă ca vrăjitorii să se adune chiar în noaptea aceea. Apoi părăsi încăperea împreună cu berzele şi toţi porniră spre sala cu pricina. Merseră ce merseră printr-un coridor întunecos şi deodată, de după un zid năruit, ţâşni o lumină sclipitoare. Se apropiară de locul acela şi bufniţa îi povăţui să stea nemişcaţi. Prin crăpătura lângă care se aflau se vedea o sală mare, minunat împodobită, cu coloane de jur împrejur. O mulţime de lămpi în fel şi fel de culori înlocuia lumina zilei. În mijlocul sălii se afla o masă rotundă pe care erau aşezate bucatele cele mai alese. Jur împrejurul mesei, pe o sofa, şedeau opt bărbaţi. Berzele recunoscură printre ei pe neguţătorul care le vânduse pulberea fermecată. Vecinul său de masă îl îndemnă să povestească ultimele sale isprăvi. Între altele, el istorisi povestea califului şi a vizirului său.

5

— Care este cuvântul pe care trebuia să-l ţină minte? întrebă celălalt vrăjitor.

— Un cuvânt greu, în limba latinească, cuvântul *Mutabor*.

La auzul acestui cuvânt, berzele, pitite după crăpătura zidului, aproape că-şi ieşiră din minţi de bucurie. O luară la fugă cu picioarele lor lungi, năpustindu-se către poarta ruinei atât de

iute, încât bufniţa abia putu să se ţină după ele. Înduioşat, califul îi spuse bufniţei:

— Izbăvitoare a vieţii mele şi a prietenului meu, drept recunoştinţă veşnică faţă de tot ceea ce ai făcut pentru noi, te rog să-mi fii soţie.

Apoi berzele se întoarseră către răsărit. Îşi înclinară de trei ori gâturile lor lungi către soarele care tocmai se înălţa de după munţi. *„Mutabor",* strigară ele şi îşi recăpătară de îndată vechiul lor chip; bucuria noii vieţi dobândite făcu ca stăpânul şi slujitorul său să-şi cadă în braţe unul altuia, râzând şi plângând. Când îşi întoarseră privirile, rămaseră înmărmuriţi. Înaintea lor stătea o fată frumoasă, gătită cu podoabe de preţ. Zâmbind, ea îi întinse mâna califului şi-l întrebă:

— Nu mai recunoşti bufniţa?

Într-adevăr, ea era. Califul fu atât de încântat de frumuseţea şi de farmecul ei, încât strigă:

—Binecuvântat fie ceasul când am luat chip de barză!

Cei trei o porniră acum împreună spre Bagdad. Califul găsi în veşmântul său nu numai cutiuţa cu pulberea fermecată, ci şi punga lui cu bani.

În primul sat cumpără cele trebuincioase călătoriei şi astfel ajunseră curând la porţile Bagdadului. Sosirea califului stârni uimire — norodul îl crezuse mort şi mare-i fu bucuria revăzându-şi stăpânul iubit.

În schimb, mânia lor faţă de vrăjitorul Mizra, care-i înşelase, nu cunoscu margini. Intrară în palat şi-i întemniţară pe bătrânul vrăjitor şi pe fiul lui. Califul porunci ca bătrânul să fie închis în încăperea din castelul năruit, care slujise drept adăpost prinţesei cât timp avusese înfăţişare de bufniţă, şi să fie spânzurat acolo.

Fiul său însă, care nu cunoştea vrăjile
între moarte şi pulberea vrăjită. Alegând
întinse cutiuţa. Tânărul trase o dată pul
fermecat rostit de calif îl prefăcu în bar
închis într-o cuşcă de fier, iar cuşca să fie aşezată în grădina sa.

Ani mulţi şi fericiţi trăi califul Raşid alături de soţia sa, prinţesa; cele mai plăcute clipe ale lor erau acelea de după-amiază, când venea la ei marele vizir; de multe ori aduceau vorba despre păţania lor, amintindu-și de vremea când fuseseră berze, iar când era vesel, califului îi plăcea să-l maimuţărească pe marele vizir aşa cum arătase în chip de barză. Păşea încruntat, cu picioarele ţepene, de-a lungul încăperii, clămpănea, îşi flutura braţele ca pe nişte aripi şi arăta cum se plecase zadarnic vizirul spre răsărit, strigând mereu: *„Mu-mu“.* Pentru soţia califului şi copiii ei joaca aceasta era de fiecare dată un prilej de haz nespus; când însă califul clămpănea vreme prea îndelungată şi se apleca mereu strigând *„mu-mu“,* vizirul ameninţa zâmbind că va destăinui soţiei califului cele ce vorbiseră în faţa uşii prinţesei-bufniţe.

*

Selim Baruch îşi isprăvi povestirea, iar neguţătorii se arătară foarte mulţumiţi.

— Într-adevăr, nici nu ştim când s-a scurs după-amiaza, spuse unu! dintre ei, dând la o parte perdeaua cortului. Se simte adierea răcoroasă a vântului de seară; putem să mai facem o bucată de drum.

Tovarăşii săi se arătară de aceeaşi părere, strânseră corturile şi caravana porni iar, în aceeaşi rânduială. Călătoriră aproape toată noaptea; ziua, arşiţa apăsa înăbuşitor, noaptea, în schimb, era răcoroasă şi luminată de stele. Ajunseră în sfârşit într-un loc potrivit pentru popas, ridicară corturile şi se pregătiră de odihnă. Neguţătorii îi purtară de grijă străinului ca unui prieten drag. Unul îi dădu o pernă, altul o cergă, al treilea îi dărui un rob — pe scurt, fu slujit cu multă dragoste, încât străinul se simţi ca la el acasă.

Când se treziră, începuse să se simtă zăpuşeala zilei şi hotărâră cu toţii să aştepte în locul acela până se va lăsa seara. După ce mâncară laolaltă, se aşezară din nou în cerc şi tânărul neguţător grăi către cel mai în vârstă:

— Selim Baruch ne-a dăruit ieri o după-amiază plăcută. Ce-

ar fi, Ahmet, dacă ai istorisi şi tu ceva, fie din lunga ta viaţă, care de bună seamă că a fost plină de întâmplări, fie o poveste frumoasă.

Ahmet tăcu o vreme, ca şi când ar fi chibzuit ce să povestească şi ce nu; în sfârşit, grăi:

— Dragi prieteni! V-aţi arătat în această călătorie buni tovarăşi de drum, iar Selim de asemenea s-a dovedit că este vrednic de încrederea mea; de aceea vreau să vă povestesc o întâmplare din viaţa mea, despre care, de obicei, pomenesc cu prea puţină plăcere şi nu în faţa oricui: *Povestea Vasului Nălucă.*

POVESTEA VASULUI NĂLUCĂ

Tatăl meu avea o mică dugheană la Bassora. Nu era nici sărac, nici bogat; făcea parte dintre oamenii care nu îndrăznesc să înceapă ceva, de teamă să nu piardă şi puţinul pe care l-au agonisit. Pe mine m-a crescut, de bine, de rău, în aşa fel, încât am fost în stare de timpuriu să-i dau o mână de ajutor. Când am împlinit optsprezece ani, tata a făcut prima lui neguţătorie mai mare şi a murit răpus de durere ; aflase vestea că valurile îi înghiţiseră o mie de galbeni. Curând aveam să socotesc moartea lui binevenită, căci puţine săptămâni după aceea se adeveri că vasul care căra bunurile tatălui meu se scufundase. Curajul meu tineresc nu putea fi biruit însă de această nenorocire. Am prefăcut în bani tot ce rămăsese de la tatăl meu şi am pornit în lumea largă să-mi caut norocul. Am plecat însoţit de un bătrân slujitor al tatălui meu, căruia îi eram atât de drag, încât nu se îndura să mă lase singur şi ţinea morţiş să-mi împărtăşească soarta.

Ne-am îmbarcat în portul Bassora. Aveam vânt prielnic. Vasul pe care pluteam se îndrepta spre India. După cincisprezece zile de călătorie, căpitanul ne vesti că se apropie o furtună ; faţa îi era îngândurată, căci se părea că nu cunoaşte prea bine locurile acelea şi nu-i era uşor să ţină piept furtunii. Porunci să se strângă grabnic toate pânzele şi înaintam acum foarte încet. Se lăsase noaptea — o noapte senină şi rece — iar căpitanul începuse să creadă că semnele prevestitoare ale uraganului îl înşelaseră. Deodată se ivi o corabie pe care n-o văzusem până atunci şi care trecu foarte aproape de noi. Pe puntea acelei corăbii izbucniră strigăte şi urlete sălbatice, nelalocul lor înaintea înspăimântătorului ceas al furtunii. Căpitanul stătea alături de mine, alb ca varul.

— Corabia mi-e pierdută ! strigă el. Pe lângă noi a trecut moartea !

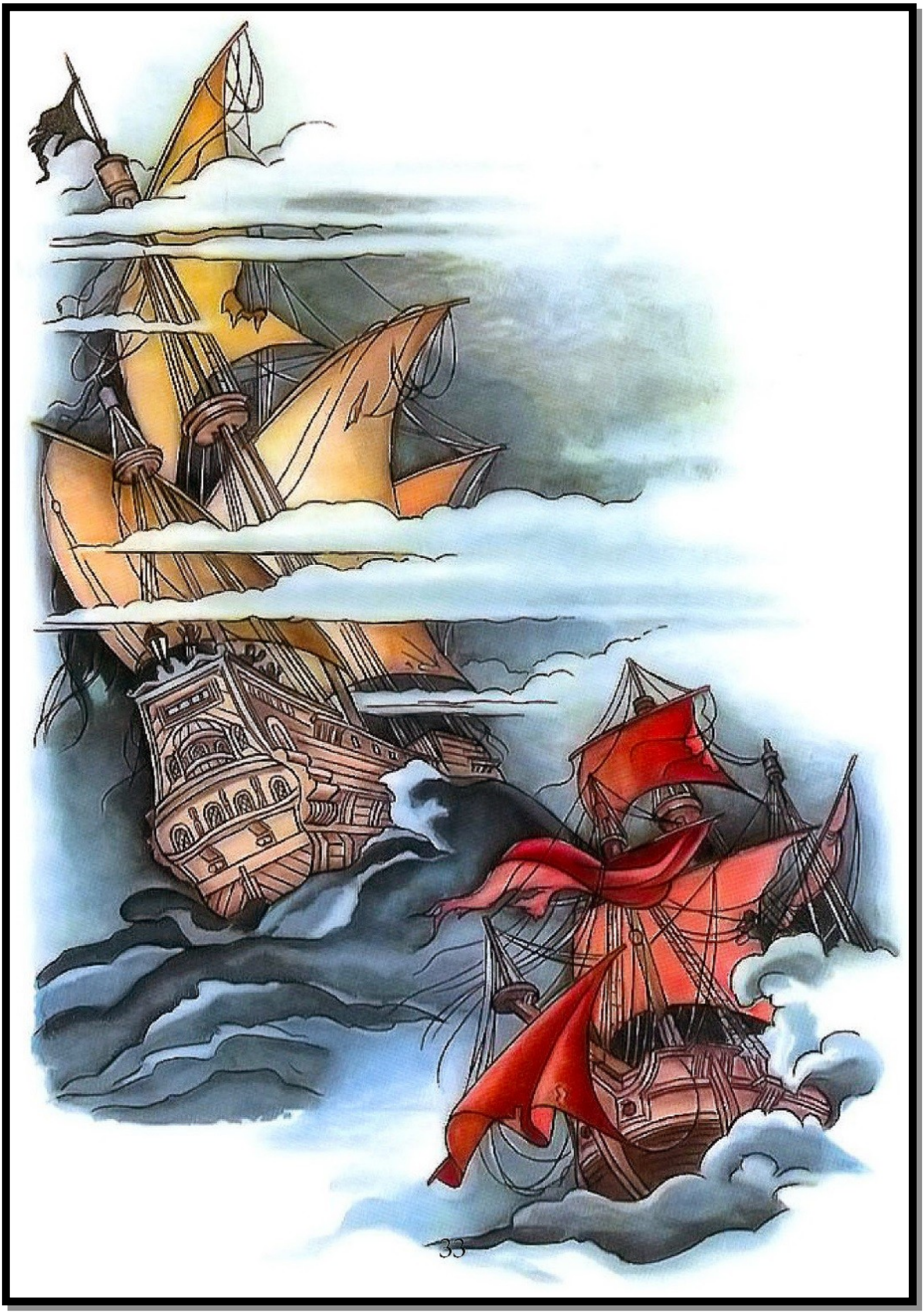

Până să pricep ceva, oamenii de pe vasul nostru dădură buzna, răcnind.

— Aţi văzut-o ? S-a sfârșit cu noi !

Căpitanul porunci să se citească din Coran cuvinte de îmbărbătare şi trecu el însuşi la cârmă. Zadarnic ! Urgia se înteţea văzând cu ochii; nu trecu nici un ceas şi vasul se opri pe loc, trosnind din încheieturi. Oamenii coborâră în bărci şi, când ultima barcă părăsi puntea, corabia se scufundă, iar eu m-am pomenit dintr-o dată plutind pe apă, sărac ca un cerşetor. Nenorocirea însă nu se sfârșise... Furtuna vuia tot mai cumplit. Barca plutea în voia valurilor. L-am îmbrăţişat pe bătrânul slujitor şi ne-am jurat să rămânem alături până la moarte. În sfârșit se crăpă de ziuă. Dar odată cu ivirea primelor raze de soare, vântul se năpusti asupra bărcii noastre şi o răsturnă. Nu i-am mai văzut niciodată pe tovarăşii mei de călătorie, marinarii. Izbitura mă năucise ; când m-am trezit, mă aflam în braţele bătrânului şi credinciosului meu servitor, care scăpase cu viaţă agățându-se de barca răsturnată şi mă târâse lângă el. Furtuna se potolise. Nu mai rămăsese nici urmă din vasul nostru, dar în depărtare se ivi o altă corabie şi valurile ne purtau către ea. Când ne-am apropiat, am văzut că era corabia care trecuse pe lângă noi în noaptea de pomină şi care pricinuise căpitanului nostru atâta spaimă. M-a cuprins o teamă ciudată la vederea vasului acela. Înfricoşătoarele vorbe ale căpitanului, care se adeveriseră în chip atât de cumplit, înfăţişarea vasului pustiu, la bordul căruia nu se zărea ţipenie de om în vreme ce ne apropiam, oricât am strigat noi, totul m-a umplut de groază. Totuşi aceasta era singura noastră scăpare ; de aceea am slăvit numele Profetului care ne dăruise ca prin minune viaţa.

Am vâslit cu mâinile, cu picioarele, îndreptându-ne către parâma de la prova corăbiei. În sfârșit, am izbutit s-o apucăm ; la strigătele noastre — nici un răspuns, o muţenie desăvârșită. Atunci ne-am căţărat pe odgon — eu, fiind mai tânăr, în frunte.

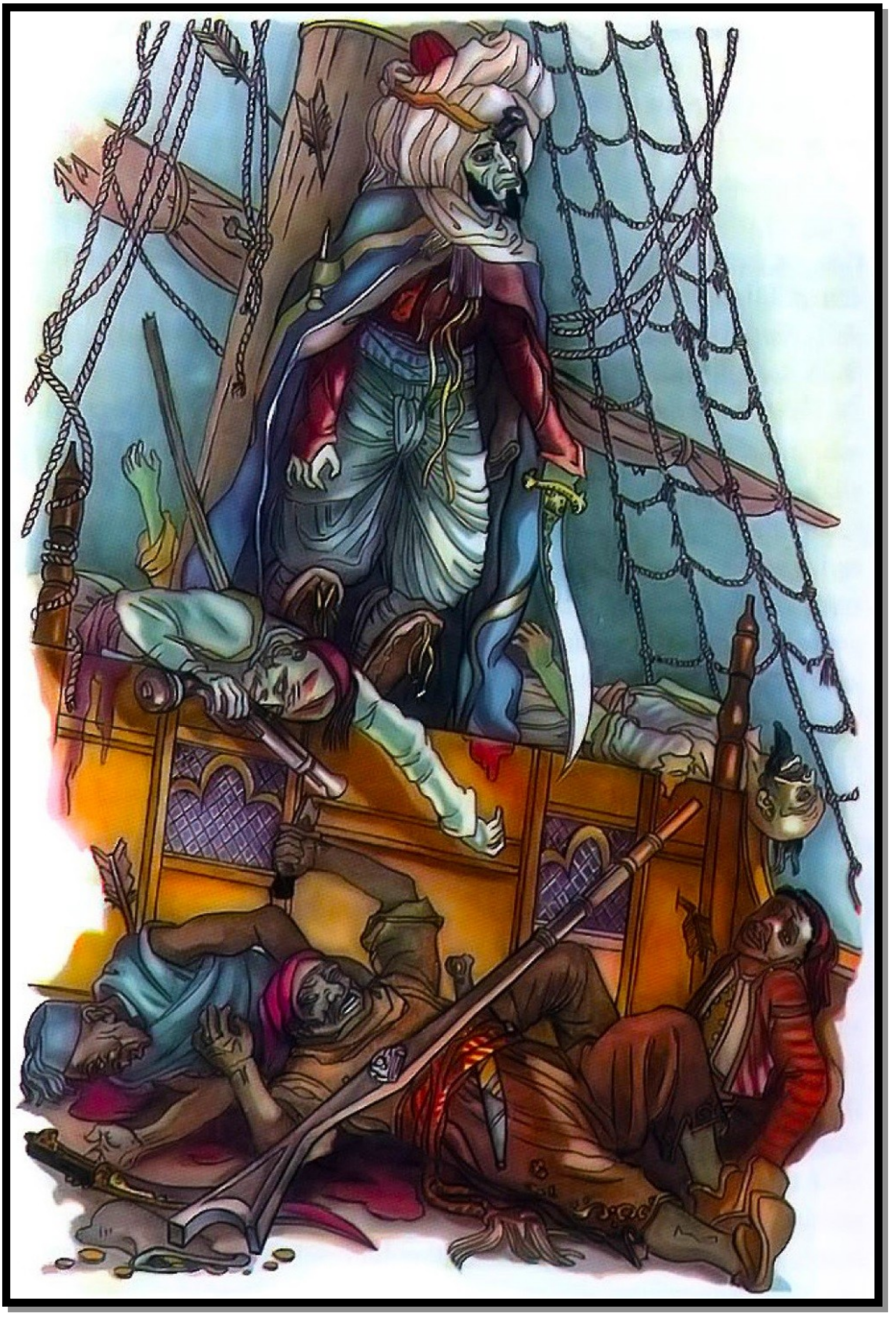

Dar, o, ce înfiorător ! Ce privelişte cumplită mi s-a înfăţişat păşind pe punte ! Pe podeaua înroşită de sânge zăceau douăzeci-treizeci de morţi în straie turceşti ; un bărbat în veşminte de preţ, cu sabia în mână, tras la faţă, galben — mort

şi el — era ţintuit de catargul din mijloc şi un piron mare îi străpungea fruntea. De frică, mi s-au tăiat picioarele ; abia mai cutezam să răsuflu. În cele din urmă, bătrânul slujitor mă ajunse. Puntea aceea fără urmă de viaţă, acoperită numai de leşuri îngrozitoare, îl buimăcise şi pe el. Cu frica în suflet, am înălţat mai întâi o rugă către Profet, şi numai după aceea am cutezat să păşim înainte. Ne uitam mereu în jurul nostru, cu grijă, temându-ne că ne-ar putea ieşi în cale altceva şi mai înspăimântător. Dar nimic nu se clintea. Nu se vedea ţipenie de om viu — numai noi şi întinsul apelor. Nu îndrăzneam să vorbim cu glas tare, de teamă ca nu cumva căpitanul mort şi ţintuit de catarg să-şi întoarcă ochii sticloşi către noi sau ca unul din morţi să mişte capul. În cele din urmă am găsit o scară ce ducea înăuntrul vasului. Fără voie, ne-am oprit acolo, uitându-ne unul la altul, şi nu cutezam să ne dăm în vileag gândurile.

— O, Doamne, spuse credinciosul meu slujitor, aici s-a petrecut ceva groaznic ! Dar chiar dacă vasul ar fi plin de ucigaşi, mai bine mă dau pe mâna lor, orice s-ar întâmpla, decât să mai rămânem o clipă printre morţii aceştia.

Eram de aceeaşi părere. Ne-am luat, aşadar, inima în dinţi şi, cu nădejdea în suflet, am coborât treptele. Totul era învăluit şi aici într-o linişte de moarte, tulburată doar de paşii noştri. Ne-am oprit la uşa cabinei. Am lipit urechea de uşă şi am ascultat : nu se auzea nimic. Am deschis. Înăuntru domnea o harababură cumplită : veșminte, arme şi tot felul de scule, toate claie peste grămadă. Oamenii de pe vas, sau cel puţin căpitanul, trebuie c-au tras un chef straşnic, căci totul era vraişte. Am colindat din cabină în cabină, din încăpere în încăpere ; pretutindeni am dat peste mătăsuri, mărgăritare, zahăr şi tot felul de alte lucruri. La vederea acestor avuţii, m-a cuprins o bucurie fără de margini, căci, neaflându-se nimeni pe corabie în afară de noi, socoteam că toate vor fi ale mele. Ibrahim însă îmi aminti că suntem departe de ţărm şi nu vom putea ajunge la el fără ajutorul cuiva !

Ne-am ospătat cu mâncărurile şi băuturile pe care le-am găsit din belşug şi ne-am urcat iarăşi pe punte. Dar la vederea înspăimântătoarei privelişti a leşurilor, din nou ni s-a făcut părul măciucă. Am hotărât să scăpăm de ele zvârlindu-le peste bord. Dar şi mai mare ne-a fost groaza când ne-am dat seama că nici unul nu putea fi clintit din loc. Morţii erau parcă ţintuiţi pe punte,

aşa încât ar fi trebuit să fie smulşi cu scânduri cu tot ; pentru asta însă nu aveam scule la îndemână. Cât despre căpitan, nu l-am putut desprinde cu nici un chip de catarg — nici măcar sabia nu i-am putut-o smulge din mâna-i ţeapănă. Am petrecut ziua mâhniți, cu gândul la soarta noastră. La căderea nopţii i-am îngăduit bătrânului Ibrahim să se culce, iar eu am rămas de veghe pe punte, scrutând zarea, în nădejdea unei izbăviri. Când s-a înălţat luna — socotind după stele să fi fost cam vreo unsprezece — m-a cuprins un somn ca de plumb. M-am prăbuşit fără voia mea după un butoi ce se afla pe punte. Somnul acesta era însă mai mult un soi de toropeală, căci auzeam limpede valurile izbind corabia, auzeam pârâitul şi scârțâitul catargului în bătaia vântului. Deodată mi s-a părut că desluşesc zvon de glasuri şi paşi grei răsunând pe punte. Am vrut sa mă ridic şi să privesc. Dar o putere-nevăzută îmi ţintuia mădularele, îmi lipea pleoapele. Vocile răsunau din ce în ce mai limpede, ca şi cum o ceată de oameni voioşi ar fi umblat forfota pe punte. Mi se părea că aud glasul puternic al unei căpetenii, că desluşesc zgomotul parâmelor şi al pânzelor care erau ridicate şi coborâte. Încetul cu încetul însă mi s-a învălmăşit totul în minte şi m-am cufundat într-un somn şi mai adânc, prin care mi se părea că desluşesc numai zăngănit de arme. Când m-am trezit, soarele se înălţase sus şi razele sale îmi ardeau faţa. Uimit, am privit în jur ; am crezut că furtuna, corabia, morţii şi tot ce auzisem în timpul nopţii fuseseră doar un vis ; totul în jur era neschimbat. Morţii zăceau neclintiţi, iar căpitanul, ţintuit de catarg, stătea nemişcat. Am râs de visul meu şi m-am ridicat, pornind în căutarea bătrânului slujitor. Acesta şedea îngândurat în cabină.

— O, Doamne ! strigă el când mă văzu intrând. Mai bine aş zăcea în fundul mării decât să mai petrec o noapte pe corabia asta blestemată !

L-am întrebat care era pricina supărării lui şi mi-a răspuns:

— După câteva ceasuri de somn m-am trezit şi am auzit paşi deasupra capului meu alergând în sus şi în jos. Am crezut întâi că eşti dumneata, dar acolo sus umblau forfota cel puţin douăzeci de oameni. Răsunau strigăte, ţipete. În cele din urmă se auziră pe trepte paşi grei. Atunci mi-am pierdut cunoştinţa; numai din când în când îmi reveneam şi atunci îl vedeam pe omul care e ţintuit colo sus de catarg aşezându-se ici la masă, bând şi cântând, iar pe cel în veşminte roşii, care zace pe punte

nu departe de el, stând alături şi ţinându-i tovărăşie la băutură.

La auzul celor povestite de bătrânul meu slujitor, credeţi-mă, dragi prieteni, că nu prea m-am simţit în apele mele. Aşadar, nu era o părere, auzisem şi eu morţii destul de limpede. Să călătoreşti într-o astfel de tovărăşie era un lucru înfricoşător. Ibrahim căzu iarăşi pe gânduri.

— Aha ! strigă el deodată.

Îşi amintise un descântec pe care-l învăţase de la bunicul său, un om înţelept şi umblat prin lume, descântec care alunga duhurile şi stafiile ; cât despre somnul greu care ne toropise noaptea trecută, puteam să-l gonim rostind întruna versete din Coran. Povaţa bătrânului mi-a plăcut. Am aşteptat cu teamă sosirea nopţii. Am hotărât să ne cuibărim într-o mică încăpere ce se afla lângă cabină. Am făcut câteva găuri destul de mari în uşă, ca să vedem prin ele toată cabina, apoi am încuiat bine uşa pe dinăuntru şi Ibrahim a scris numele Profetului în cele patru colţuri. Aşteptam noaptea cu spaimă. Tot cam vreo unsprezece ceasuri să fi fost, când ne-a încercat iarăşi un somn ca de plumb. Slujitorul mă povăţui să rostesc câteva rugăciuni din Coran, şi somnul mi se risipi de îndată. Deodată, puntea păru că prinde viaţă, parâmele scârțâiră, răsunară paşi şi se desluşiră limpede mai multe glasuri. După câteva clipe de aşteptare încordată se auziră paşi pe scară. Bătrânul începu atunci să bolborosească descântecul învăţat de la bunicul său, descântec menit să alunge stafiile şi să risipească vrăjile.

Fie că pogorâţi din văzduh,
Fie că vă înălţaţi din adâncurile mării,
Fie că aţi dormit în groapa întunecoasă,
Fie că ieşiţi din vâlvătaia flăcărilor,
Alah este stăpânul şi domnul vostru,
Lui i se supun toate duhurile !

Trebuie să mărturisesc că nu mă prea bizuiam pe acest descântec şi în clipa când uşa a zburat în lături, mi s-a făcut părul măciucă. În încăpere a intrat bărbatul acela voinic şi falnic pe care-l văzusem ţintuit de catarg. Avea încă pironul înfipt în frunte până în miezul creierului, dar sabia o vârâse în teacă ; în urma lui păşea un alt bărbat, îmbrăcat cu mai puţină strălucire ; şi pe el îl văzusem zăcând sus pe punte. Căpitanul — căci căpitan era, fără doar şi poate — avea faţa palidă, o barbă lungă, neagră şi ochii aprigi pe care-i rotea prin încăpere. În

clipa când a trecut pe lângă noi, l-am văzut de aproape : el nu părea să ia în seamă uşa după care stăteam ascunşi. Cei doi s-au aşezat la masa din mijlocul cabinei şi au prins să vorbească tare, țipând aproape, într-un grai necunoscut. Strigau din ce în ce mai aprins, până când căpitanul a izbit deodată cu pumnul în masă atât de năprasnic, că s-a cutremurat încăperea. Celălalt a sărit cu un hohot de râs sălbatic de pe scaun şi i-a făcut semn căpitanului să-l urmeze. Acesta s-a ridicat, a smuls sabia din teacă şi amândoi au părăsit cabina. După plecarea lor am răsuflat uşuraţi ; dar clipele de groază nu se sfârșiseră încă. Pe punte, larma creştea necontenit. Se auzeau tropăituri, ţipete, râsete, urlete. În cele din urmă s-a dezlănţuit o hărmălaie atât de asurzitoare, încât mi se părea că puntea, pânzele, totul se va prăbuşi peste noi. Zăngănit de arme, răcnete... apoi, deodată, o linişte adâncă. A trecut multă vreme până ce am cutezat să urcăm pe punte ; toate se aflau la locul lor, leşurile zăceau neclintite, ţepene, ca de lemn.

S-au scurs astfel câteva zile. Pluteam mereu spre răsărit — după socotelile mele, spre ţărm — dar dacă ziua străbăteam câteva leghe, noaptea corabia părea că merge îndărăt, căci la răsăritul soarelui ne aflam din nou la locul de unde plecasem. Pesemne că morţii ridicau pânzele în fiece noapte şi făceau cale întoarsă. Pentru a împiedica aceasta, am strâns toate pânzele înainte de căderea nopţii şi am făcut la fel ca şi cu uşa cabinei : am scris numele Profetului precum şi descântecul bunicului pe un pergament pe care l-am legat de velele făcute sul. Ne-am închis în cămăruţa noastră şi am aşteptat cu teamă : oare ce avea să urmeze ? La început, strigoii s-au arătat şi mai sălbatici, totuşi a doua zi dimineaţa am găsit pânzele înfăşurate aşa cum le lăsasem. Peste zi am ridicat numai atâtea pânze câte trebuiau pentru ca vasul să înainteze încet, aşa că, în cinci zile, am străbătut o bună bucată de drum.

În sfârșit, în dimineaţa celei de-a şasea zile am zărit în apropiere ţărmul şi i-am mulţumit lui Alah şi Profetului său pentru minunata noastră izbăvire. Am mers aşa o zi şi o noapte de-a lungul uscatului, iar în cea de-a şaptea zi, în zori, am descoperit un oraş aproape de ţărm ; cu multă trudă am lăsat ancora, care s-a prins îndată de fund, am coborât o barcă mică ce se afla pe punte şi am vâslit din toate puterile spre oraş. După o jumătate de ceas am intrat într-un râu ce se vărsa în

mare şi am coborât pe mal. La porţile oraşului am întrebat care e numele acestei aşezări şi am aflat că ajunsesem într-un oraş indian, nu departe de ţinta călătoriei mele. Ne-am dus la un caravanserai, unde ne-am odihnit după călătoria noastră aventuroasă. Acolo am întrebat dacă nu se află prin partea locului un înţelept, un învăţat, spunându-i totodată gazdei că acesta trebuia să se priceapă puţin şi la vrăjitorii. Gazda m-a dus într-o stradă lăturalnică, s-a oprit în faţa unei case nu prea arătoase, a bătut la uşă şi mi-a zis să intru şi să întreb de Muley.

Mi-a ieşit înainte un bătrânel cu barbă căruntă şi nas lung şi

...am spus că sunt în căutarea ... mi-a răspuns că el este Muley. L- ... e să fac cu morţii şi cum să-i dau ... a răspuns că oamenii de pe vas ... pricina unor nelegiuiri pe care le ... iei lor pe mare ; vraja se va ... mal, dar aceasta va fi cu putinţă ... scândurile pe care zăceau. De ... sale al meu s-ar fi cuvenit să fie, ... va trebui să păstrez taina şi să-i ... mea ; iar în schimb, el şi cu sclavii ... ajutor ca să scap de morţii de pe ... răsplăti cu prisosinţă şi am pornit ... ci sclavi care purtau ferăstraie şi ... ey nu contenea cu laudele pentru ... nina pe pânze cuvinte din Coran, ... oa.

... de-dimineaţă şi ne-am apucat cu ... patru morţi se şi aflau încărcaţi în ... duseră spre ţărm, unde voiam să ... iere, sclavii povestiră că morţii i- ... eoarece, de îndată ce au atins ... bere. I-am descleştat de punte şi ... au fost transportaţi toţi la mal. Nu ... , în afară de cel ţintuit de catarg. ... em din lemn pironul : nici o putere ... clintească. Nu ştiam ce să fac ; catargul nu-l puteam tăia, ca să ducem leşul la ţărm cu catarg cu tot. Muley ne-a scos din încurcătură. El a trimis iute un sclav la ţărm să aducă un vas de pământ. Apoi învăţatul a rostit

cuvinte tainice şi a presărat pământ pe capul mortului. De îndată căpitanul a deschis ochii, a răsuflat adânc, iar rana din frunte a început să sângereze. Am izbutit acum să scoatem pironul cu uşurinţă, iar rănitul s-a prăbuşit în braţele unui sclav.

— Cine m-a adus aici ? a întrebat el după ce şi-a venit în fire.

Muley arătă spre mine ; m-am apropiat de el.

— Îţi mulţumesc, străine! M-ai mântuit de chinuri fără de sfârșit. De cincizeci de ani trupul meu pluteşte pe valuri, iar sufletul mi-era blestemat să se întoarcă în trup în fiece noapte. Dar acum creştetul meu a atins ţarina şi mă pot duce împăcat la strămoşii mei.

L-am rugat să ne povestească cum de a ajuns în starea aceea groaznică, iar el a început astfel:

— Acum cincizeci de ani eram un om puternic şi de vaza şi locuiam în Alger. Lăcomia de câștig m-a îndemnat să înzestrez cu cele de trebuinţă o corabie şi să mă apuc de piraterie. Mă îndeletniceam cu treaba asta de câtăva vreme, când, odată, la Zante, am luat pe bord un derviş care voia să călătorească fără plată. Atât eu cât şi tovarăşii mei eram oameni cruzi şi n-am ţinut seama de sfinţenia omului, ci ne-am bătut joc de el. Într-o zi, după ce mă mustrase, în râvna lui sfântă, pentru viaţa păcătoasă pe care o duceam, am stat la un păhărel cu cârmaciul meu în cabină. Amintindu-mi de mustrările dervişului, mustrări pe care nu aş fi îngăduit să mi le facă nici sultanul, m-am repezit furios pe punte şi i-am străpuns pieptul cu pumnalul. În clipa morţii, el m-a blestemat, pe mine şi pe oamenii mei de pe vas, să nu putem trăi şi nici muri până ce creştetul nostru nu se va odihni pe pământ. Apoi dervişul şi-a dat sufletul; l-am aruncat în mare şi am luat în râs blestemul său ; dar, în aceeaşi noapte, cuvintele lui s-au împlinit. O parte din oameni s-au răsculat împotriva mea. S-au bătut cu înverşunare până când cei care erau de partea mea au fost biruiţi, iar eu — ţintuit de catarg. Dar şi răsculaţii au pierit din pricina rănilor căpătate şi în curând corabia s-a prefăcut într-un uriaş mormânt. Ochii mi s-au împăienjenit; în noaptea următoare, la ceasul la care îl aruncasem pe derviş în apă, m-am trezit împreună cu toţi oamenii mei: înviasem, dar nu puteam face sau vorbi altceva decât ce vorbisem şi făcusem în noaptea aceea. Aşa călătorim de cincizeci de ani, şi nici nu trăim, nici nu murim, căci oare cum

am fi putut atinge pământul ? Pluteam bucuroşi pe furtună, cu toate pânzele sus, în nădejdea că vasul se va izbi de stânci, se va fărâma şi ne vom putea odihni capetele istovite pe fundul mării. Dar n-am izbutit niciodată. Acum însă am să mor. Îţi mulţumesc încă o dată, izbăvitor necunoscut! Dacă socoţi că te-ar putea răsplăti vreo avuţie, îţi dăruiesc corabia în semn de recunoştinţă.

După ce vorbi astfel, căpitanul îşi lăsă capul în piept şi îşi dădu sufletul, prefăcându-se în pulbere ca şi oamenii săi. Am strâns pulberea într-o cutie şi am îngropat-o la ţărm. Am adus doi lucrători din oraş să dreagă corabia. Am schimbat încărcătura corăbiei pe alte mărfuri şi am dobândit câştiguri însemnate. După aceasta am tocmit oameni pe vas, l-am răsplătit cu prisosinţă pe prietenul meu Muley şi am pornit la drum, îndreptându-mă spre ţara mea de baştină. Am făcut însă un ocol mare, oprindu-mă pe ţărmurile multor insule şi poposind în fel şi fel de ţări ca să vând mărfurile. Profetul mi-a dat binecuvântarea lui, căci după trei sferturi de an m-am întors la Bassora, încă o dată pe atât de bogat pe cât fusesem după moartea căpitanului. Oamenii din ţara mea au rămas uluiţi de avuţiile pe care le-am strâns şi de norocul pe care l-am avut, fiind încredinţaţi că am găsit valea nestematelor despre care povesteşte vestitul călător Sindbad. I-am lăsat cu această credinţă şi de atunci toţi tinerii din Bassora, la optsprezece ani, pornesc în lumea largă să-şi găsească, după pilda mea, norocul. Eu însă am trăit de atunci liniştit, în tihnă, iar la cinci ani o dată fac o călătorie la Mecca, în acel loc sfânt, spre a mulţumi lui Alah pentru binecuvântarea sa şi pentru a-l ruga să primească în raiul său pe căpitan şi pe oamenii lui.

A doua zi caravana călători mai departe, fără piedici, şi după ce făcură din nou popas, Selim, străinul, grăi astfel către Muley, cel mai tânăr dintre neguţători:

— Deşi eşti cel mai nevârstnic dintre noi, eşti totdeauna voios şi de bună seamă că te pricepi să ne istoriseşti o snoavă cu tâlc. Povesteşte-ne-o, ca să ne mai răcorim puţin după arşiţa zilei.

— Cu plăcere v-aş istorisi ceva care să vă înveselească, răspunse Muley, dar tinerii trebuie să se poarte cu modestie ; de aceea, tovarăşilor mei de călătorie mai în vârstă li se cuvine întâietatea. Zaleukos e întotdeauna tare posomorât şi tăcut ; n-

ar vrea el să ne povestească din ce pricină este atât de îngândurat ? Dacă are vreun necaz, poate că am izbuti să i-l alinăm, căci cu dragă inimă am vrea să-i venim într-ajutor aproapelui nostru, chiar dacă e de altă credinţă.

Cel către care vorbise Muley era un neguţător grec, bărbat de vârstă mijlocie, chipeş, voinic şi foarte aşezat. Deşi necredincios — nu era musulman — tovarăşii lui de călătorie îl iubeau, căci toată făptura lui inspira cinstire şi încredere. Dealtminteri avea numai o singură mână, şi unii dintre tovarăşii lui credeau că asta ar fi pricina mâhnirii sale. La întrebarea prietenoasă a lui Muley, Zaleukos răspunse :

— Încrederea voastră îmi face cinste. Nu sunt mâhnit, dar chiar dacă aş fi, tot nu vă stă în putere să m-ajutaţi. Dar fiindcă Muley a băgat de seamă că sunt posomorât, vreau să vă povestesc care-i pricina ce mă îndreptăţeşte să fiu mai mohorât decât alţi oameni. După cum vedeţi, nu am mâna stângă. Nu-mi lipseşte din născare, ci am pierdut-o în cele mai cumplite clipe ale vieţii mele. Veţi chibzui şi dumneavoastră dacă port vreo vină sau dacă n-ar trebui să fiu, de atunci, atât de mâhnit — dar asta numai după ce veţi asculta *Povestea mâinii tăiate*.

POVESTEA MÂINII TĂIATE

M-am născut la Constantinopol. Tatăl meu era dragoman (tâlmaci) la Poartă (curtea turcească) şi făcea negoţ cu uleiuri înmiresmate şi mătăsuri, negoţ care-i aducea câştiguri bune. Mi-a dat o creştere aleasă, învăţătura am primit-o în parte de la el, în parte de la preotul nostru. La început a fost vorba să moştenesc neguţătoria lui, dar, deoarece mă arătasem mai destoinic decât se aşteptase, a ţinut seama de poveţele prietenilor lui şi a hotărât să mă facă doctor, căci un doctor care învăţa ceva mai mult decât un şarlatan obişnuit putea să-şi croiască o viaţă fericită la Constantinopol. În casa noastră veneau mulţi franţuzi şi unul din ei l-a înduplecat pe tatăl meu să mă lase să plec cu el în patria sa, la Paris, unde asemenea lucruri se învăţau fără plată şi foarte bine. Voia să mă ia cu el pe propria-i cheltuială, când avea să se înapoieze în ţară. Tatăl meu, care cutreierase şi el lumea în tinereţe, a încuviinţat să plec, iar franţuzul m-a înştiinţat că peste trei luni vom porni la drum. Eram nespus de fericit că voi vedea ţări străine şi aşteptam cu nerăbdare clipa plecării. Franţuzul îşi isprăvi în sfârşit treburile şi se pregăti de drum; în ajunul plecării, tatăl meu m-a chemat seara în iatacul lui. Erau grămădite acolo fel de fel de veşminte, care de care mai frumoase, iar pe masă — arme. O movilă de aur mi-a luat însă ochii. Atâta bănet nu mai văzusem vreodată. Tatăl meu m-a îmbrăţişat şi mi-a spus:

— Iată, fiule, ţi-am pregătit straie de drum. Armele acestea ţi le dăruiesc ţie, sunt aceleaşi pe care mi le-a dăruit şi mie, la rându-mi, bunicul tău când am pornit în lume. Ştiu că te pricepi să le mânuieşti, dar să nu le foloseşti decât când eşti în primejdie. Atunci însă apără-te cu străşnicie. N-am bogăţii mari; mi-am împărţit averea în trei: o parte pentru tine, o parte pentru traiul şi nevoile mele, iar a treia, partea cea mai sfântă şi de care

nu mă voi atinge niciodată, am s-
restrişte care ar putea să te ajungă.

Aşa mi-a grăit bătrânul meu
lacrimi; cine ştie, poate îi spunea î
niciodată.

Călătoria s-a sfârşit cu bine ş
franţuzească. Şase zile şi şase nopţi am mers până în oraşul cel mare — Paris. Aici, prietenul meu, franţuzul, a închiriat pentru mine o cameră şi m-a povăţuit să folosesc cu chibzuinţă banii — aveam cu totul două mii de taleri. Am locuit trei ani în acest oraş şi am învăţat tot ce trebuie să ştie un doctor iscusit; aş minţi însă dacă aş spune că mă simţeam bine acolo, căci obiceiurile lor nu-mi erau pe plac; şi aveam şi puţini prieteni adevăraţi, aceştia erau însă tineri nobili.

Până la urmă, dorul de ţară m-a copleşit; în tot acel răstimp nu primisem nici o ştire de la tatăl meu şi am folosit cel dintâi prilej care mi-a ieşit în cale ca să mă întorc acasă.

O solie pleca din Franţa către înalta Poartă. M-am tocmit ca doctor-chirurg în slujba acelei solii şi am ajuns cu bine la Stambul. Am găsit casa părintească, zăvorâtă. Vecinii, miraţi de sosirea mea, mi-au povestit că tata murise cu două luni înainte. Preotul, dascălul meu din copilărie, mi-a adus cheile casei. Singur şi părăsit, m-am aşezat în casa pustie. Toate erau la locul lor, aşa cum le lăsase tata, numai galbenii — pe care făgăduise să mi-i lase — lipseau. L-am întrebat pe preot, dar acesta, făcând o plecăciune, mi-a răspuns:

— Tatăl tău a murit ca un sfânt, căci a lăsat toţi galbenii bisericii.

Lucrul acesta îmi era şi mi-a rămas de neînţeles; dar ce puteam face? Nu aveam nici o dovadă împotriva preotului şi trebuia să mă socotesc fericit că nu-şi însuşise casa şi celelalte bunuri ale tatălui meu. Acesta a fost cea dintâi năpastă care a căzut pe capul meu, după care nenorocirile s-au ţinut lanţ. Nu-mi câştigasem faimă de doctor, căci nu îmi venea să mă laud singur şi n-avea cine să mă facă cunoscut; tatăl meu, care m-ar fi ajutat să pătrund în casele bogătaşilor şi ale celor suspuşi, nu mai era şi toţi aceştia îl dăduseră uitării pe sărmanul Zaleukos. Mărfurile rămase de la tată meu nu mai aveau căutare, căci cumpărătorii se risipiseră după moartea sa şi alţii noi se găseau cu greu. Stăteam şi mă gândeam la soarta mea amară, când,

deodată, mi-am adus aminte că întâlnisem adeseori în Franţa oameni din neamul meu care cutreierau ţara în lung şi în lat şi făceau negoţ în pieţele oraşului; aveau cumpărători cu duiumul, căci neguţători de pe alte meleaguri erau la mare preţ. Cu asemenea neguţătorie se putea agonisi bănet, nu glumă. M-am hotărât pe loc: am vândut casa părintească am încredinţat o parte din bani unui prieten credincios iar cu restul am cumpărat ceea ce avea căutare în Franţa, şi anume: şaluri, mătăsuri, pomezi şi uleiuri. Mi-am asigurat un loc pe o corabie şi am pornit în cea de-a doua călătorie spre Franţa. De îndată ce se pierdură în zare palatele din Dardanele, norocul păru să-mi surâdă din nou. Am ajuns repede şi cu bine. Am cutreierat oraşele mari şi mici ale franţuzilor, şi peste tot am găsit cumpărători berechet. Prietenul meu din Stambul îmi trimitea mereu mărfuri noi şi, pe zi ce trecea, strângeam tot mai mulţi bani. Când, în sfârşit, am adunat atâta cât credeam că va fi de ajuns pentru o neguţătorie mai mare, am pornit-o cu mărfurile mele spre Italia. Dar mai trebuie să mărturisesc ceva: dobândeam câştiguri şi de pe urma meşteşugului de vraci. Când ajungeam în câte un oraş, dădeam de veste printr-o înştiinţare scrisă că a sosit un doctor grec, care a lecuit multe beteşuguri; şi, într-adevăr, balsamurile şi leacurile mele mi-au adus țechini cu toptanul. Până la urmă am poposit şi în oraşul Florenţa din Italia. Am hotărât să rămân vreme mai îndelungată în acest oraş, pe de o parte fiindcă îmi plăcea foarte mult acolo, pe de altă parte fiindcă, istovit de atâta umblet, voiam să mă odihnesc. Am închiriat o prăvălie în partea oraşului numită Santa Croce şi, nu departe de acolo, câteva încăperi frumoase cu pridvor, într-un han. Am dat de veste îndată prin hârtie scrisă că sunt doctor şi neguţător. Nici n-am apucat să deschid bine prăvălia, că muşteriii au şi dat năvală şi, cu toate că pusesem preţuri cam ridicate, vindeam mai mult decât ceilalţi, pentru că eram îndatoritor şi prietenos cu cumpărătorii. Mă aflam de patru zile la Florenţa, şi iată că într-o seară, când tocmai mă pregăteam să închid prăvălia şi, ca de obicei, am aruncat o privire spre lada cu alifii, am zărit un răvaş într-o cutiuţă. Nu-mi aminteam să-l fi pus acolo. Am despăturit hârtiuţa. În ea stătea scris să vin la miezul nopţii pe podul numit Ponte Vecchio. M-am gândit îndelung cine putea fi cel ce mă chema. Nu cunoşteam însă nici un om în Florenţa şi am crezut că cineva vrea să mă cheme în taină la vreun bolnav, lucru care

mi se întâmplase adeseori. Am hotărât deci să mă duc, dar, prevăzător, mi-am luat şi sabia pe care mi-o dăruise tatăl meu.

Aproape de miezul nopţii, am pornit-o la drum şi am ajuns la Ponte Vecchio. Podul era părăsit, pustiu, şi am hotărât să aştept până se va ivi cel ce mă chemase.

Era o noapte friguroasă; luna lumina ca ziua. M-am aplecat să privesc undele Arnului, ce străluceau până departe în razele lunii. Orologiile bisericilor din oraş bătură de douăsprezece ori; când m-am ridicat, am dat cu ochii de un bărbat înalt, învăluit într-o mantie roşie, cu obrazul ascuns de un colţ al veşmântului.

Ivirea lui neaşteptată m-a speriat, pentru că apăruse în spatele meu, dar mi-am venit iute în fire şi am rostit:

— De vreme ce m-aţi chemat, spuneţi-mi cu ce vă pot fi de folos.

Omul cu mantia roşie s-a întors spre mine şi mi-a spus apăsat:

— Urmează-mă!

Mi-era teamă să plec singur în tovărăşia acestui necunoscut şi de aceea m-am oprit şi am spus:

— Nu aşa, domnul meu. Mai întâi vreau să ştiu unde mergem; şi apoi, cred că nu trebuie să v-ascundeţi cu atâta grijă obrazul, dacă aveţi gânduri curate faţă de mine.

Omul în roşu păru însă a nu se sinchisi de vorbele mele.

— Dacă nu vrei, Zaleukos, rămâi! răspunse el şi păşi mai departe.

Atunci m-a cuprins mânia.

— Crezi, am strigat, că un om ca mine se lasă dus de nas de orice zevzec? Crezi că am aşteptat zadarnic aici, în frig?

Din trei sărituri l-am ajuns din urmă, l-am înhăţat de mantie şi am început să strig tare, în vreme ce cu cealaltă mână am tras sabia; dar mantia mi-a rămas în mână, iar necunoscutul a pierit după primul colţ. M-am potolit încetul cu încetul, căci îmi rămăsese mantia şi ea trebuia să m-ajute să dezleg ciudata taină. M-am înfăşurat în ea şi m-am îndreptat spre casă. Dar n-am apucat să fac nici o sută de paşi, când cineva a trecut pe lângă mine şi mi-a şoptit în limba franceză:

— Ia seama, conte, în noaptea aceasta nu se poate face nimic!

Până mă întorc, cel ce şoptise trecuse mai departe şi n-am mai zărit decât o umbră furişându-se pe lângă case. Mi-am dat seama că vorbele lui nu fuseseră rostite pentru mine, ci din pricina mantiei pe care o purtam, dar lucrul acesta nu dezlega taina.

A doua zi de dimineaţă am cugetat îndelung asupra celor ce aveam de făcut. La început m-am gândit să dau sfoară în târg că găsisem mantia, dar necunoscutul putea să trimită pe cineva să mi-o ceară şi eu tot nelămurit aş fi rămas. Tot chibzuind astfel, m-am uitat la veşmântul acela mai cu luare-aminte. Era dintr-o catifea plină, genoveză, purpurie, tivită cu astrahan şi brodată cu fir de aur. Frumuseţea deosebită a

mantiei mi-a insuflat un gând la care m-am oprit. Am dus-o în prăvălie şi am pus-o în vânzare, dar cu un preţ atât de ridicat, încât ştiam prea bine că n-am să găsesc nici un muşteriu pentru ea. Gândul meu era să privesc cu luare-aminte pe oricine ar întreba de mantie, căci eram sigur că-i voi recunoaşte, dintr-o mie pe necunoscutul care, după ce pierduse mantia, de bună seamă că se va arăta neîntârziat. Mulţi ar fi dorit să cumpere veşmântul acela, a cărui frumuseţe atrăgea toate privirile, dar nici unul nu semăna nici pe departe cu necunoscutul, nici unui nu voia să dea pe ea atâţia bani — două sute de ţechini.

Ce m-a surprins mai mult era că, întrebând pe unul şi pe altul dacă nu mai văzuseră şi o altă asemenea mantie în Florenţa, toţi îmi răspundeau că nu şi mă încredinţau că nu întâlniseră veşmânt mai frumos şi atât de meşteşugit lucrat.

Pe înserat veni un tânăr care mai fusese deseori pe la mine şi oferise şi în ziua aceea o sumă respectabilă pentru mantie; acum zvârli pe masă o pungă cu galbeni şi strigă:

— Pe Dumnezeul meu, Zaleukos, vreau să am cu orice preţ mantia asta, chiar de-ar fi să rămân cerşetor!

Şi începu să numere galbenii.

Mă aflam în mare încurcătură; pusesem mantia în vânzare numai ca să atrag privirile necunoscutului meu, iar acum se ivise acest tânăr zurliu, care se hotărâse să plătească un asemenea preţ. Dar nu mai aveam încotro, l-am făcut pe plac, căci mă ispitea gândul ca pentru păţania mea în miez de noapte să dobândesc atâta bănet.

Tânărul se înfăşură în mantie şi dădu să plece, dar în prag se opri şi, aruncându-mi o hârtie care era prinsă de mantie, îmi strigă:

— Uite, Zaleukos, aici e prins ceva ce desigur nu aparţine veşmântului acestuia!

Am luat hârtia cu nepăsare, însă iată ce scria pe ea: „Adu haina în noaptea asta, la ora ştiută, pe Ponte Vecchio. Te aşteaptă patru sute de ţechini"

Am rămas înmărmurit. Îmi gonisem eu singur norocul. Toate socotelile mele dăduseră greş! Dar n-am stat mult pe gânduri; am adunat cei două sute de ţechini, am alergat după cel care cumpărase mantia şi i-am spus:

— Ia-ţi ţechinii înapoi, bunul meu prieten, şi lasă-mi mantia, căci nu mă pot despărţi de ea.

La început, tânărul a crezut că-i vorba de o glumă, dar când şi-a dat seama că vorbesc serios, s-a mâniat, mi-a strigat că sunt smintit şi ne-am luat la bătaie. În focul încăierării am avut norocul să-i smulg mantia şi s-o iau la goană cu ea; tânărul a chemat însă poliţia în ajutor şi m-a dus la judecată. Judecătorul s-a arătat foarte mirat de fapta mea şi i-a dat dreptate celui care mă pârâse. Eu însă i-am spus tânărului că îi dăruiesc douăzeci, cincizeci, ba chiar o sută de ţechini peste cei două sute pe care-i primisem de la el, numai să-mi înapoieze mantia. Rugăminţile mele nu-i muiaseră inima, aurul însă l-a înduplecat. A luat ţechinii, iar eu am plecat biruitor cu mantia.

Toată Florenţa mă credea smintit, dar puţin îmi păsa mie de lume. Ştiam eu prea bine că din acest târg voi ieşi în câştig.

Am aşteptat cu nerăbdare sosirea nopţii. Am pornit-o cu mantia pe braţ spre Ponte Vecchio, la acelaşi ceas ca şi în noaptea trecută. Când răsună cea din urmă bătaie a orologiului, din beznă se desprinse o umbră care se îndreptă spre mine. Era, fără doar şi poate, omul pe care-l întâlnisem în ajun.

— Ai mantia? m-a întrebat el.

— Da, domnule, i-am răspuns, dar mă costă o sută de ţechini.

— Ştiu, spuse el. Ţine patru sute!

Ne-am apropiat de parmaclâcul podului şi mi-a numărat banii. Erau într-adevăr patru sute; aurul sclipea minunat în lumina lunii; strălucirea lui m-a încântat, dar, vai! nu bănuiam că aceasta îmi va fi cea din urmă bucurie. Am vârât banii în buzunar şi am vrut să văd cine e necunoscutul; obrazul îi era însă acoperit de o mască de sub care se zăreau doar nişte ochi negri care mă străfulgerau.

— Vă mulţumesc, domnule, pentru bunătatea dumneavoastră, şi acum, cu ce vă pot fi de folos? am întrebat eu. Vă spun însă dinainte că nu pot face nimic necinstit.

— Nu-ţi face griji degeaba, mi-a răspuns el, punându-şi mantia pe umeri. Am nevoie de ajutorul dumitale ca medic, dar nu pentru un om viu, ci pentru un mort.

— Cum se poate aşa ceva? am strigat eu, plin de uimire.

— Am venit împreună cu sora mea dintr-o ţară îndepărtată, a început el, făcându-mi semn să-l urmez. Locuiam aici cu ea, în casa unui prieten. Sora mea a murit ieri, pe neaşteptate, din pricina unei boli, şi rudele noastre vor s-o îngroape mâine. O

veche datină a familiei cere însă ca cei din neamul nostru să se odihnească în cripta strămoşească; cei care au murit pe alte meleaguri au fost aduşi îmbălsămaţi. Rudelor mele le las numai trupul ei, dar tatălui meu trebuie să-i trimit cel puţin capul fiicei sale, ca s-o mai vadă o dată.

Obiceiul acesta de a tăia capetele celor dragi care au murit mi se părea îngrozitor, dar n-am îndrăznit să suflu o vorbă, de teamă să nu-l jignesc pe necunoscut. Aşadar, i-am răspuns că mă pricep la îmbălsămarea morţilor şi l-am rugat să mă ducă la căpătâiul moartei. Totuşi nu m-am putut împiedica să întreb de ce trebuia să se petreacă totul în taină, la adăpostul întunericului nopţii. Mi-a răspuns că rudele sale găseau că ceea ce vrea să facă este înspăimântător, că la lumina zilei n-ar fi putut să-şi ducă fapta la bun sfârşit. Dar, capul odată tăiat, nu vor mai avea ce spune; e adevărat că ar fi putut el însuşi să-l taie, dar un simţământ firesc îl împiedica s-o facă.

Între timp am ajuns în dreptul unei case mari, impunătoare. Însoţitorul meu mi-a arătat spre ea: era ţinta plimbării noastre din noaptea aceea. Am trecut de poarta casei şi am deschis o uşă mică pe care necunoscutul a închis-o cu grijă în urma noastră; am dat apoi de treptele înguste ale unei scări răsucite, le-am urcat pe întuneric şi am ajuns într-un coridor slab luminat care ducea într-o încăpere unde ardea o lampă agăţată de tavan.

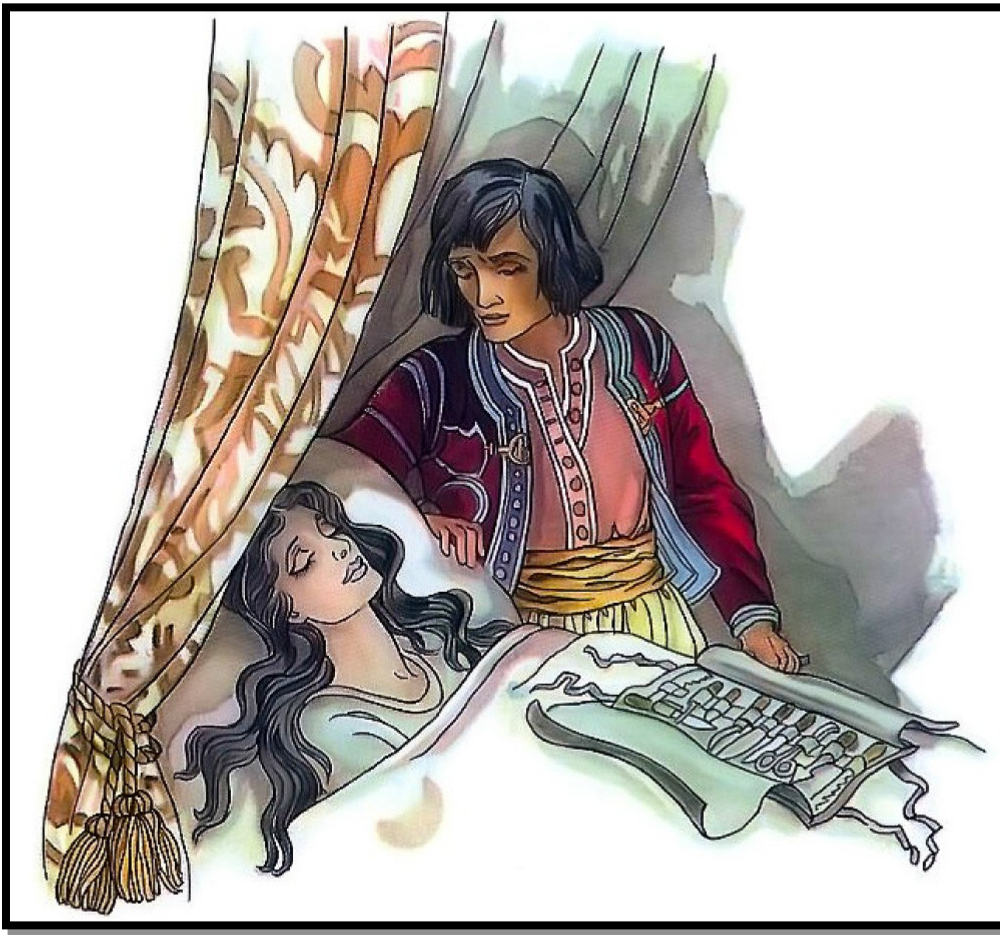

Acolo se afla un pat pe care zăcea moarta. Necunoscutul întoarse capul, părând că-şi ascunde lacrimile. Arătă înspre pat, îmi spuse să-mi fac bine şi repede datoria şi ieşi pe uşă.

Mi-am scos cuţitele pe care, ca medic, le aveam întotdeauna la mine. şi m-am apropiat de pat. Se vedea numai capul moartei, dar era atât de frumos, încât, fără voia mea, m-a cuprins o milă adâncă. Părul negru atârna în şuviţe lungi, obrazul era palid, ochii închişi. După obiceiul medicilor în împrejurările în care au de tăiat un mădular, am făcut întâi o crestătură în piele apoi, cu cel mai ascuţit cuţit, i-am tăiat gâtul dintr-o mişcare. Dar ce groază! Moarta deschise ochii şi îi închise apoi îndată, cu un suspin adânc: părea că abia atunci îşi dăduse sufletul, în acelaşi timp, un şuvoi de sânge fierbinte ţâşni din grumazul ei.

Mi-am dat seama că eu fusesem ucigaşul ei. Căci nu mai încăpea îndoială că murise abia acum, din pricina acestei răni fără de leac. Câteva clipe am rămas ca o stană de piatră, încremenit de spaimă. Oare necunoscutul cu mantia roşie mă amăgise, sau sora lui nu murise cu adevărat când el o crezuse moartă? O moarte înşelătoare mi se părea mai vrednică de crezare. Nu era însă cu putinţă să-i mărturisesc fratelui moartei că, dacă tăietura ar fi fost mai puţin grăbită, fata s-ar fi trezit poate şi nu i-aş mai fi luat viaţa; de aceea m-am gândit să-i desprind capul, dar atunci ea a mai oftat o dată, s-a întins într-un zvâcnet de durere şi şi-a dat sufletul. M-au străbătut deodată fiori de spaimă şi am zbughit-o afară din încăpere. Dar pe coridor era întuneric; lampa se stinsese, iar însoţitorul meu se făcuse nevăzut. Am bâjbâit prin beznă, de-a lungul peretelui, până la scară. În sfârşit, am găsit-o şi am coborât mai mult lunecând şi poticnindu-mă la fiecare treaptă. Nici jos ţipenie de om. Am găsit uşa întredeschisă şi am răsuflat uşurat când m-am văzut în stradă, mai mult mort decât viu de spaimă. Mânat de frică am luat-o la goană spre casă şi mi-am îngropat faţa în pernă, ca să uit grozăvia pe care o săvârşisem. Dar somnul nu se lipea de mine; abia spre ziuă am început să-mi vin în fire. Mi se părea tot mai sigur că cel ce mă îndemnase la această faptă cumplită — mă încredinţasem de lucrul acesta — nu avea să mă dea în vileag. Am hotărât să mă duc la prăvălie şi să-mi văd de treburi ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar, vai! Un lucru pe care l-am băgat de seamă abia în clipa aceea m-a umplut de îngrijorare: pălăria, cingătoarea şi cuţitele îmi lipseau şi bănuiam că le uitasem în iatacul moartei sau că le pierdusem pe drum. Din păcate, prima bănuială părea mai sigură: puteam deci să fiu învinuit ca ucigaş.

Am deschis prăvălia la ceasul obişnuit. Ca în fiecare dimineaţă, vecinul meu vorbăreţ a venit la mine.

— Ei, ce zici de întâmplarea groaznică de azi-noapte? începu el.

M-am prefăcut că nu ştiu nimic.

— Cum, se poate să nu ştii ce ştie tot oraşul? N-ai auzit că cea mai frumoasă floare a Florenţei, Bianca, fiica guvernatorului, a fost ucisă azi-noapte? Vai! am văzut-o chiar ieri cutreierând voioasă străzile, împreună cu logodnicul ei; astăzi ar fi trebuit să aibă loc nunta.

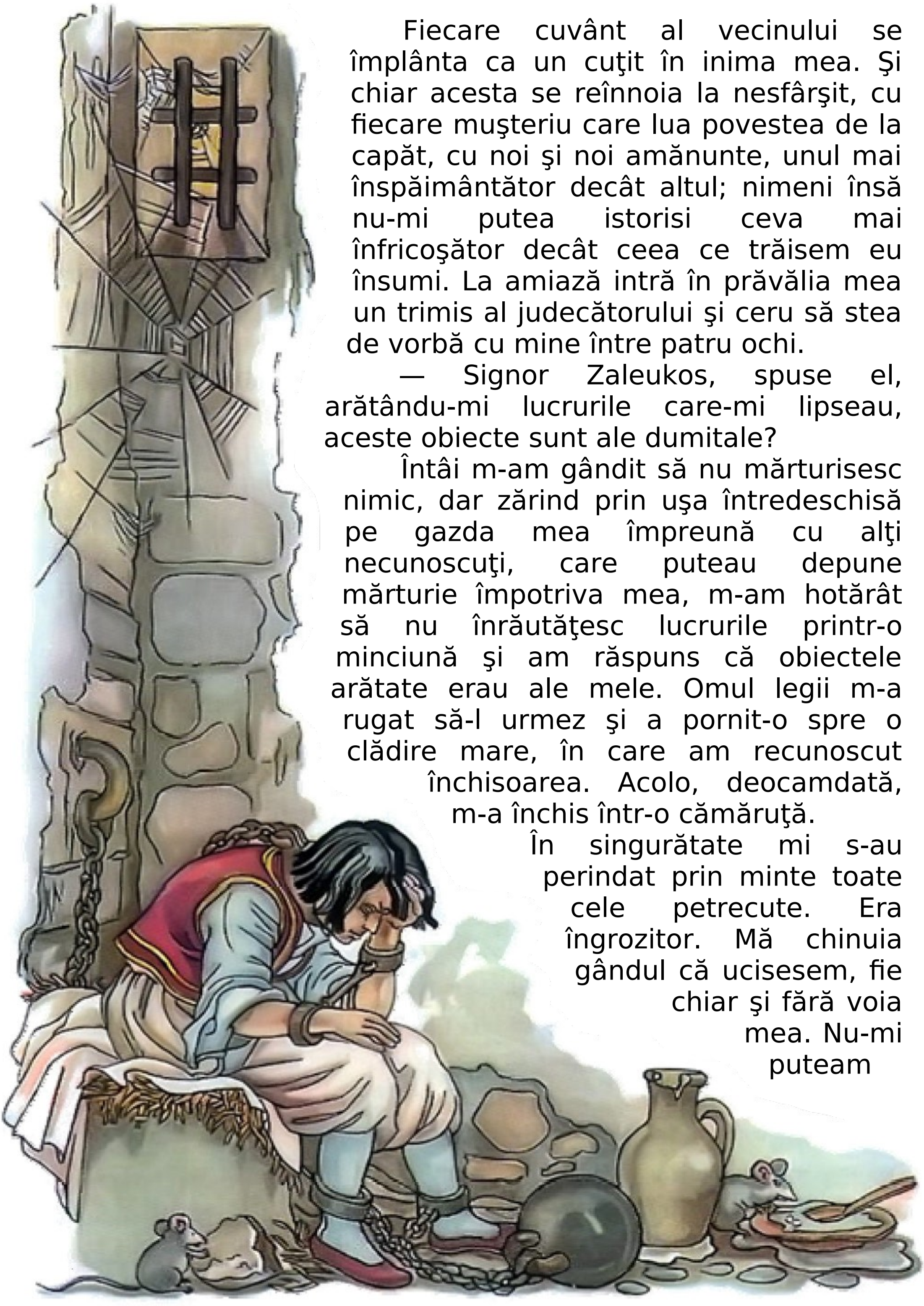

Fiecare cuvânt al vecinului se împlânta ca un cuţit în inima mea. Şi chiar acesta se reînnoia la nesfârşit, cu fiecare muşteriu care lua povestea de la capăt, cu noi şi noi amănunte, unul mai înspăimântător decât altul; nimeni însă nu-mi putea istorisi ceva mai înfricoşător decât ceea ce trăisem eu însumi. La amiază intră în prăvălia mea un trimis al judecătorului şi ceru să stea de vorbă cu mine între patru ochi.

— Signor Zaleukos, spuse el, arătându-mi lucrurile care-mi lipseau, aceste obiecte sunt ale dumitale?

Întâi m-am gândit să nu mărturisesc nimic, dar zărind prin uşa întredeschisă pe gazda mea împreună cu alţi necunoscuţi, care puteau depune mărturie împotriva mea, m-am hotărât să nu înrăutăţesc lucrurile printr-o minciună şi am răspuns că obiectele arătate erau ale mele. Omul legii m-a rugat să-l urmez şi a pornit-o spre o clădire mare, în care am recunoscut închisoarea. Acolo, deocamdată, m-a închis într-o cămăruţă.

În singurătate mi s-au perindat prin minte toate cele petrecute. Era îngrozitor. Mă chinuia gândul că ucisesem, fie chiar şi fără voia mea. Nu-mi puteam

ierta că mă lăsasem ispitit de strălucirea aurului, căci altfel n-aş fi căzut orbeşte în capcană. Două ceasuri după întemniţare am fost scos din cămăruţă. Am coborât câteva scări şi am ajuns într-o sală mare. În jurul unei mese lungi, acoperită cu o pânză neagră, şedeau doisprezece bărbaţi, cei mai mulţi bătrâni. În jurul sălii, pe bănci, stăteau nobilii din Florenţa. Într-o galerie, sus, se îngrămădeau o mulţime de privitori.

Când am păşit înaintea mesei celei negre, un bărbat întunecat la faţă, mohorât, s-a ridicat în picioare: era guvernatorul. El spuse adunării că, fiind tatăl victimei, nu poate judeca omorul acesta şi că încredinţează funcţia sa de judecător celui mai în vârstă dintre senatori.

Cel mai vârstnic senator, un moşneag de cel puţin nouăzeci de ani, era gârbov; la tâmple îi mai rămăseseră câteva fire de păr alb, dar ochii îi scăpărau şi glasul răsuna puternic şi neşovăitor. Întâi m-a întrebat dacă recunosc că am ucis.

Am cerut să fiu ascultat şi am povestit fără teamă, cu glas limpede, tot ce făptuisem şi tot ce ştiam. În timpul povestirii mele vedeam cum guvernatorul se schimba la faţă; când se îngălbenea, când se învăpăia. La sfârşit s-a sculat şi a strigat spumegând de mânie:

— Cum, nefericitule, vrei s-arunci asupra altuia omorul pe care l-ai săvârşit din lăcomie de bani?

Senatorul l-a oprit spunându-i că doar îi încredinţase de bună voie judecata; afară de asta, el nu era deloc convins că săvârşisem fapta pentru bani, căci, după ştirea lui, moartei nu i se furase nimic. Ba merse chiar mai departe: ceru guvernatorului să dea socoteală despre viaţa pe care o dusese fiica sa, căci numai aşa avea să se ştie dacă am spus adevărul sau nu. Totodată spuse că amână judecata pentru a doua zi, spre a cerceta hârtiile moartei, pe care urma să i le înmâneze guvernatorul.

Am fost dus înapoi în temniţă, unde am petrecut o zi jalnică, stăpânit numai de dorinţa fierbinte de a se descoperi o legătură între moartă şi omul cu mantia roşie.

A doua zi am păşit în sala de judecată plin de nădejde. Pe masă se aflau mai multe scrisori. Senatorul m-a întrebat dacă erau scrise de mine. Le-am privit şi am spus că sunt scrise de aceeaşi mână ca şi cele două răvaşe pe care le primisem. Senatorii n-au luat în seamă răspunsul meu, zicând că puteam

să le fi scris eu pe toate, căci semnătura de pe scrisori era fără doar şi poate un Z, prima literă a numelui meu. Scrisorile ameninţau pe fiica guvernatorului în legătură cu căsătoria care urma să aibă loc.

Guvernatorul părea să fi dat desluşiri ciudate în privinţa mea, căci în ziua aceea am fost privit cu mai multă neîncredere şi asprime. Am cerut să fie cercetate hârtiile mele, care, fără îndoială, se aflau în camera mea, dar mi s-a spus că se făcuseră cercetări şi nu se găsise nimic.

Astfel, la sfârşitul acestei zile de judecată îmi pierdusem orice nădejde. A doua zi am fost dus din nou în sala de judecată, unde mi s-a citit hotărârea, prin care, fiind învinuit de omor cu premeditare, eram osândit la moarte. Iată dar unde ajunsesem. Părăsit de tot ce îmi era drag pe lume, departe de ţara mea, trebuia să mor de secure în floarea vârstei !

În seara acelei zile înfiorătoare când soarta îmi fusese pecetluită, şedeam în temniţa mea singuratică; toate nădejdile mi se spulberaseră, nu mă gândeam decât la moarte, deodată, uşa temniței se deschise şi intră un bărbat care mă privi îndelung în tăcere.

— Iată cum mi-e dat să te regăsesc, Zaleukos! a rostit el.

La lumina slabă a lămpii nu l-am recunoscut, dar glasul lui trezi în mine vechi amintiri. Era Valetty, unul din puţinii prieteni pe care mi-i făcusem în timpul învăţăturii mele la Paris. Mi-a povestit că venise din întâmplare la Florenţa, unde locuia tatăl său, om cu vază, auzise de păţania mea şi voise să mă vadă pentru ultima oară şi să afle cum de am ajuns sub o atât de grea învinuire.

I-am povestit toată întâmplarea. Părând foarte uimit, m-a rugat din tot sufletul să-i mărturisesc lui, singurul meu prieten, întreg adevărul, şi să nu rămână între noi, la despărţire, o minciună, l-am jurat pe tot ce aveam mai sfânt că spusesem adevărul şi numai adevărul şi că nu am altă vină decât aceea că, orbit de strălucirea aurului, n-am simţit vicleşugul ce se ascundea sub vorbele necunoscutului.

— Va să zică n-ai cunoscut-o pe Bianca? întrebă el.

L-am încredinţat că n-o văzusem niciodată. Valetty îmi spuse că o taină adâncă învăluia întreaga întâmplare, că era foarte ciudat faptul că guvernatorul ceruse atât de repede osândirea mea şi că umblă vorba că o cunoşteam de mult pe

Bianca şi că o omorâsem din răzbunare pentru că se căsătorea cu altul. I-am arătat că toate acestea se potriveau cu omul cu mantie roşie, şi nu cu mine. Cum să dovedesc însă că el mă îndemnase să săvârşesc omorul?

Valetty m-a îmbrăţişat plângând şi mi-a făgăduit că va face tot ce va fi cu putinţă pentru a-mi scăpa măcar viaţa. Aveam prea puţine nădejdi, dar ştiam că Valetty era un om înţelept şi bun cunoscător ai iegiior şi că va face totul pentru a mă ajuta.

S-au scurs două zile lungi, chinuitoare; în sfârşit, iată că Valetty se întoarse.

— Ţi-aduc o mângâiere, deşi una dureroasă. Ai să trăieşti şi ai să fii liber, dar trebuie să pierzi o mână.

Adânc mişcat, i-am mulţumit prietenului meu pentru că-mi salvase viaţa. Mi-a povestit că guvernatorul nu încuviinţase în ruptul capului să facă o nouă cercetare a celor petrecute, dar în sfârşit, pentru a nu părea nedrept, îşi dăduse învoirea să se caute în vechile hrisoave florentine o întâmplare asemănătoare şi, dacă se va găsi ceva, pedeapsa mea să fie întocmai ca şi aceea arătată acolo. Valetty a cercetat împreună cu tatăl său zi şi noapte cărţile vechi; în cele din urmă au găsit o întâmplare întru totul asemănătoare. Pedeapsa dată acolo era: să i se taie vinovatului mâna stângă, să i se ia toată averea şi să fie surghiunit pe vecie. Aceasta urma să fie pedeapsa mea, aşa că trebuia să mă pregătesc pentru încercarea dureroasă ce mă aştepta.

Nu vreau să vă povestesc ceasul acela cumplit, când, într-o piaţă a oraşului, mi-au pus mâna pe butuc şi am fost împroşcat cu propriul meu sânge.

Valetty m-a luat la el până m-am vindecat, apoi mi-a dat cu mărinimie bani de drum, căci toată averea mea, strânsă cu atâta trudă, îmi fusese confiscată de tribunal. Am plecat din Florenţa spre Sicilia şi de acolo, cu cea dintâi corabie, m-am îndreptat spre Constantinopol. Nădejdea mi-era în banii pe care îi încredinţasem prietenului meu, pe care l-am rugat să mă adăpostească în casa lui. Dar care nu-mi fu mirarea când acesta n-a întrebat de ce nu mă duc la mine acasă. Îmi spuse că un străin cumpărase pe numele meu o casă în partea grecească a oraşului şi tot el înştiinţase vecinii că voi veni curând. M-am dus îndată cu prietenul meu acolo şi am fost primit cu bucurie de vechile mele cunoştinţe. Un negustor bătrân îmi dădu o

scrisoare lăsată de străinul care îmi cumpărase casa.

Am citit: «Zaleukos! Două mâini sunt gata să muncească fără preget pentru ca să nu simţi lipsa mâinii tale. Casa pe care o vezi şi tot ce se află în ea sunt ale tale, iar în fiecare an vei primi atâţia bani, încât vei fi unul din cei mai bogaţi oameni din ţara ta. Iartă-l pe acela care e mai nefericit decât tine!»

Am bănuit cine scrisese aceste rânduri; la întrebările mele, negustorul mi-a spus că omul cu pricina părea a fi francez şi purta o mantie roşie. Ştiam destul ca să-mi dau seama că necunoscutul nu era cu totul lipsit de simţăminte nobile.

În casa mea nouă am găsit totul în deplină rânduială. Am dat şi de o prăvălie cu mărfuri mai frumoase decât avusesem vreodată. De atunci au trecut zece ani; din când în când plec în călătorie pentru treburile mele neguţătoreşti, mai mult dintr-un vechi obicei decât de nevoie, dar pământul ţării în care am fost atât de nenorocit nu l-am mai călcat niciodată. De atunci primesc în fiecare an o mie de galbeni, dar, deşi mă bucură că nefericitul străin e un om mărinimos, aceasta nu răscumpără durerea din sufletul meu, căci veşnic va trăi în mine amintirea înfiorătoare a fetei ucise.

Zaleukos, neguţătorul grec, îşi sfârşise povestirea. Ceilalți îl ascultară adânc mişcaţi, mai ales străinul părea nespus de zguduit: oftă de câteva ori, iar lui Muley i se păru chiar că zăreşte lacrimi în ochii lui. Vorbiră vreme îndelungată despre cele povestite.

— Şi nu-l urăşti pe necunoscutul care te-a lipsit de un mădular al trupului tău şi care ţi-a pus în cumpănă chiar viaţa? întrebă străinul.

— Odinioară, răspunse grecul, erau clipe când inima mea îl învinuia în faţa lui Dumnezeu, fiindcă mi-a pricinuit o durere atât de mare şi mi-a otrăvit viaţa, dar am găsit mângâiere în credinţa strămoşească.

— Ai un suflet mare! strigă străinul şi, mişcat, îi strânse grecului mâna.

Vorbele lor fură întrerupte de căpetenia păzitorilor. Acesta intră în cort şi, îngrijorat, le spuse să nu se încreadă în liniştea dimprejur, căci se aflau tocmai în locul unde de obicei tâlharii se năpustesc asupra caravanelor. Oamenii lor chiar zăriseră în depărtare un pâlc de călăreţi.

Neguţătorii se arătară foarte neliniştiţi de această veste. Selim, străinul, se miră însă de neliniştea lor şi spuse că paza era atât de puternică, încât nu aveau de ce să se teamă de o ceată de tâlhari.

— Da, stăpâne, răspunse căpetenia păzitorilor, dacă n-ar fi decât aceşti tâlhari, ne-am putea odihni aici fără grijă, dar de câtăva vreme s-a ivit din nou crâncenul Orbassan şi de aceea trebuie să fim cu ochii în patru.

Străinul întrebă cine era acel Orbassan, şi Ahmet, bătrânul neguţător, îi răspunse:

Umblă tot felul de poveşti despre acest om ciudat. Unii îl cred o fiinţă mai presus de ceilalţi oameni, pentru că adeseori biruie în luptă cinci şi chiar şase inşi; alţii îl cred un franţuz viteaz, adus în aceste ţinuturi de o năpastă; oricum ar fi, e sigur că-i un tâlhar şi un hoţ spurcat.

— Poate că e, poate că nu e, zise Lezah, unul dintre neguţători. Şi chiar dacă-i un tâlhar, are totuşi un suflet mare. S-a purtat cu mărinimie faţă de fratele meu. Am aflat câte ceva despre el: a făcut din toţi cei care alcătuiesc ceata lui oameni de omenie, aşa încât atunci când străbate pustiul nici o altă bandă nu îndrăzneşte să le iasă în cale. El nu săvârşeşte tâlhării ca alţii, ci le cere caravanelor doar o vamă de trecere; cine o plăteşte de bună voie trece nevătămat, căci Orbassan este stăpânul pustiului.

Astfel vorbeau călătorii în cort; păzitorii însă, care se aflau în preajma corturilor, începură să dea semne de nelinişte. La o

destul de
. Unul din
a năpusti
chibzuind
dacă era mai bine să iasă în întâmpinarea tâlharilor sau să aştepte năvala acestora. Ahmet şi cei doi neguţători mai vârstnici erau de părere să aştepte; înflăcăratul Muley şi Zaleukos ar fi vrut să le iasă înainte, cerând şi străinului să se alăture lor. Acesta scoase liniştit de la brâu o năframă albastră cu stele roşii, o legă de o suliţă şi porunci unui rob s-o înalţe pe cort, punând prinsoare pe viaţa lui că, la vederea acestui semn, călăreţii vor trece paşnici pe lângă ei. Muley nu credea aşa ceva, dar robul înălţă suliţa deasupra cortului. În vremea aceasta, toţi neguţătorii dinăuntru puseră mâna pe arme, aşteptând cu încordare apropierea călăreţilor. Aceştia, zărind pesemne flamura ce fâlfâia în văzduh, îşi schimbară deodată drumul; făcând un ocol mare, se îndepărtară de corturi.

Câteva clipe, călătorii rămaseră uluiţi, privind când după călăreţi, când la străin. Acesta stătea nepăsător în faţa cortului, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, şi priveau către întinsul nesfârşit al nisipurilor. În cele din urmă, Muley rupse tăcerea:

— Cine eşti tu, străin puternic, strigă el, care, cu un semn, struneşti hoardele sălbatice ale pustiului?

— Îmi preţuiţi puterea mai mult decât face, răspunse Selim Baruch. Semnul acesta l-am luat cu mine când am fugit din robie. Ce înseamnă, habar n-am. Ştiu doar atât: cine îl are asupra lui în călătorie se află sub pază straşnică.

Neguţătorii mulţumiră străinului şi-l numiră izbăvitorul lor. Într-adevăr, călăreţii erau foarte mulţi şi ar fi fost cu neputinţă să li se ţină piept.

Cu inima uşoară, neguţătorii se duseră la odihnă, iar când soarele începu să asfinţească şi vântul serii să adie peste întinderea de nisip, strânseră corturile şi porniră mai departe.

În ziua următoare făcură un nou popas, la o depărtare cam de o zi de locurile unde se sfârşea pustiul.

Călătorii se adunară iar în cortul cel mare şi Lezah, neguţătorul, cuvântă:

— V-am spus ieri că temutul Orbassan este un om mărinimos; daţi-mi voie să vă dovedesc aceasta, istorisindu-vă soarta fratelui meu. Tatăl meu era cadiu în Ankara. Avea trei

copii. Eu eram cel mai mare şi aveam un frate şi o soră cu mult mai mici decât mine. Când am împlinit douăzeci de ani, un frate de-al tatălui meu m-a chemat la el şi mi-a spus că are să-mi lase mie toate avuţiile sale dacă am să rămân pe lângă el până la moartea sa. Dar el a trăit până la adânci bătrâneţi, aşa că eu m-am întors în ţară abia acum doi ani, fără să fi ştiut nimic despre năpasta groaznică ce se abătuse asupra alor mei şi cum îi mântuise Alah în nemărginita lui bunătate.

CUM A SCĂPAT FATMÉ

Fratele meu Mustafa şi sora mea Fatmé erau aproape de aceeaşi vârstă; el avea cu vreo doi ani mai mult. Se iubeau nespus şi se străduiau să facă tot ce era cu putinţă ca să-i uşureze tatălui nostru, cam şubred, povara bătrâneților. Când Fatmé a împlinit şaisprezece ani, fratele meu a dat o serbare. Le-a poftit pe toate prietenele ei, le-a ospătat cu bucate alese în grădina tatălui meu, iar pe înserat le-a chemat să facă o mică plimbare pe mare, într-un caiac pe care îl închiriase şi îl împodobise minunat. Fatmé şi prietenele ei se învoiră bucuroase, căci vremea era frumoasă, iar priveliştea oraşului, mai ales seara, văzută dinspre mare, e minunată. Fetelor le plăcu atât de mult plimbarea cu caiacul, încât îl rugară pe fratele meu să meargă tot mai departe în larg. Mustafa le făcu pe plac, deşi era îngrijorat, deoarece, cu câteva zile în urmă, prin locurile acelea fusese văzut un hoţ de mare. Pe ţărm, nu departe de oraş, înaintând în mare, se înălţau nişte dealuri. Într-acolo doreau să meargă fetele, pentru a vedea mai bine cum dispare la asfinţit soarele în valuri. În timp ce coteau după dealuri, zăriră la o mică depărtare o luntre în care se aflau oameni înarmaţi. Temându-se de o nenorocire, fratele porunci vâslaşilor să întoarcă caiacul şi să se îndrepte spre mal. Îngrijorarea lui se dovedi întemeiată, căci luntrea se apropie de caiac, tăindu-i repede drumul, deoarece aveau mai mulţi vâslaşi.

Dându-şi seama de primejdie, fetele se ridicară în picioare ţipând şi plângând; zadarnic le rugă să stea cuminţi, spunându-le că prin mişcările lor primejduiesc caiacul, care se poate răsturna. Totul fu în zadar. Când văzură că se apropie luntrea, se aruncară toate într-o parte, caiacul se aplecă şi se răsturnă.

Între timp, cei de pe mal băgaseră de seamă că o luntre străină tot dădea târcoale de câtăva vreme caiacului nostru. Ivirea tâlharilor prin părţile locului stârnise încă dinainte îngrijorare şi de aceea, neliniştiţi, dându-şi seama de primejdie, trimiseră câteva bărci pentru a da ajutor caiacului. Ele ajunseră tocmai la timp ca să scape fetele care erau gata-gata să se înece. În învălmăşeala aceea, luntrea vrăjmaşă se făcu nevăzută. Nu se ştia prea bine dacă luntrele trimise luaseră toate fetele. Se apropiară una de alta şi, vai!, atunci văzură că

sora mea şi una din prietenele ei lipseau; în acelaşi timp, ei mai dădură cu ochii, într-una din luntre, de un străin, un om necunoscut de nimeni. Ameninţat de Mustafa, acesta mărturisi că făcea parte din cei de pe vasul vrăjmaş, care era adăpostit la două mile spre răsărit, şi că tovarăşii lui îl părăsiseră grăbiţi, în vreme ce el încerca să scape fetele; de asemenea, le spuse că văzuse cum fuseseră trase în luntrea lor două dintre fete.

Durerea bătrânului meu tată fu nemărginită, iar Mustafa era deznădăjduit, căci îşi pierduse sora iubită, de a cărei nenorocire se învinuia, iar prietena Fatméi, care-i împărtăşea soarta, îi fusese făgăduită de părinţii ei ca soţie; nu îndrăznise însă să mărturisească acest fapt tatălui meu, căci părinţii fetei erau oameni săraci şi fără obârşie aleasă, iar tatăl meu era un om aspru. Când durerea lui se mai potoli, îl chemă pe Mustafa şi îi spuse:

— Nerozia ta mi-a răpit mângâierea bătrâneților şi bucuria ochilor mei. Pleacă, piei pe veci din faţa mea, te blestem pe tine şi pe urmaşii tăi, şi blestemul tatălui tău va fi ridicat numai dacă ai s-o aduci pe Fatmé înapoi!

Sărmanul meu frate nu se aşteptase la asemenea lucru; el hotărâse dinainte să pornească în căutarea surorii sale şi a prietenei ei şi voise să ceară pentru aceasta binecuvântarea tatălui meu; acum, însă părintele nostru îl trimitea în lume împovărat de blestem. Dar dacă durerea îl doborâse, năpasta nemeritată îi întări curajul.

Se duse la tâlharul ce fusese prins şi-l întrebă încotro se îndrepta corabia lor; află astfel că ticăloşii făceau negoţ de

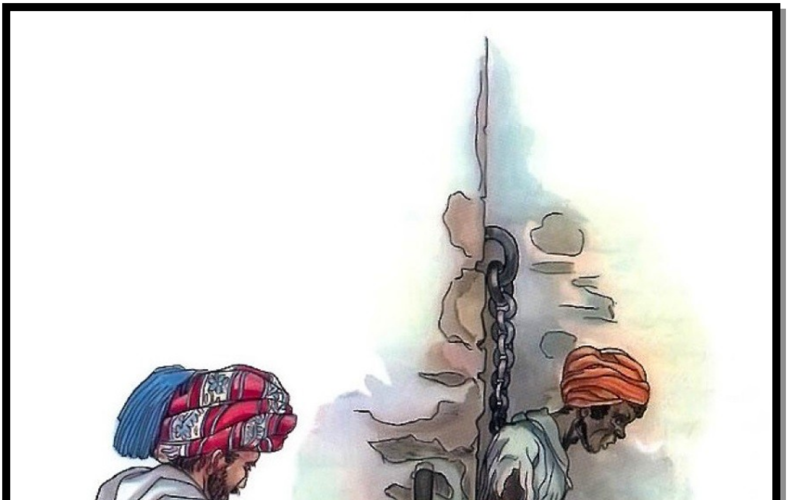

sclavi şi că se c

Când se în … ia
părintelui nost … o
pungă cu galb … as
bun de la părin … —
şi porni spre Ba

Mustafa ca … in
orăşelul nostru … ns
toată ziua, pe … na
piraţilor. Avea … şi
nădăjduia să a … ei
de-a patra zile … ră
deodată asupr … ne
înarmaţi şi că puseseră gând rău mai mult banilor şi calului decât vieţii sale, le strigă că e gata să se dea prins. Cei trei descălecară, îi legară picioarele sub burta calului, îl luară între ei şi, în timp ce unul apucă de hăţ, o porniră repede fără a scoate un cuvânt.

Pe Mustafa îl cuprinse o deznădejde cumplită; blestemul tatălui său începea să se împlinească; cum ar mai fi putut el nădăjdui să-şi scape sora şi logodnica, acum când toate mijloacele îi fuseseră răpite şi nu-i mai rămăsese decât viaţa?

Mustafa şi tăcuţii săi însoţitori călăriră vreme de vreun ceas, după care cotiră într-o vale lăuntrică. Valea, înconjurată de copaci înalţi şi iarbă moale, de un verde închis, brăzdată la mijloc de un pârâu, îmbia la odihnă, într-adevăr, acolo erau aşezate cincisprezece-douăzeci de corturi; de ţăruşii corturilor erau legate cămile şi cai voinici; dintr-unul din corturi răsunau sunetele vesele ale unei ţitere şi două glasuri bărbăteşti. Fratele meu îşi zise că oamenii care-şi aleseseră un loc de popas atât de vesel nu puteau să aibă gânduri rele faţă de el.

Când însoţitorii săi îl dezlegară şi-i făcură semn să descalece, îi urmă fără teamă. Fu dus într-un cort mai mare decât celelalte, frumos şi cu gust împodobit pe dinăuntru. Perne minunate, ţesute cu fir de aur, covoare măiestrit lucrate, vase aurite pentru ars mirodenii, toate aceste semne obişnuite ale bogăţiei şi bunăstării erau aici semnele jafului îndrăzneţ. Pe una din perne şedea un bătrânel pirpiriu; avea un chip urât, pielea pământie, lucioasă, iar schima de şiretenie a gurii şi din jurul ochilor îi dădea o înfăţişare respingătoare. Deşi acest om

încerca să facă pe grozavul, Mustafa îşi dăduse îndată seama că nu pentru el era cortul atât de bogat împodobit, iar vorbele pe care le schimba cu însoţitorii lui îi întăriră această credinţă.

— Unde e Voinicul? întrebară aceştia pe omul cel pirpiriu.

— A plecat la vânătoare, răspunse el, dar mi-a poruncit să-i ţin locul.

— Asta n-a fost înţelept din partea lui, spuse unul din tâlhari, căci trebuie să hotărască dacă-i facem seama câinelui ăstuia sau îi cerem răscumpărarea, şi lucrul acesta numai Voinicul îl ştie.

Pirpiriul se ridică fudul şi se întinse cât putu ca să ajungă cu palma la urechea potrivnicului său, vrând să-l lovească; dându-şi seama că se osteneşte în zadar, începu să ocărască. Ceilalţi nu se lăsară mai prejos şi în cort se stârni o larmă cumplită. Deodată perdeaua cortului se dădu la o parte şi înăuntru intră un bărbat înalt şi impunător, tânăr şi frumos ca un prinţ persan; veşmintele şi armele sale, în afară de un hanger bătut cu pietre

scumpe şi de o sabie strălucitoare, erau modeste, obişnuite, dar ochii săi pătrunzători şi întreaga sa înfăţişare te făceau să-i dai toată cinstirea, fără să stârnească teama.

— Cine îndrăzneşte să pornească gâlceavă în cortul meu? strigă el către oamenii speriaţi.

Se aşternu tăcerea pentru câteva clipe şi, în cele din urmă, unul din cei ce-l aduseseră pe Mustafa povesti cele întâmplate. Atunci, faţa Voinicului, cum îl numeau ei, se înroşi de mânie.

— Când te-am lăsat eu în locul meu, Hassan? îl întrebă el pe pirpiriu, cu glas înfricoşător.

Acesta se chirci de frică, părând şi mai nevolnic ca înainte, şi se strecură spre intrarea cortului. O straşnică lovitură de picior a Voinicului îl făcu să zboare afară într-un salt năstruşnic.

Îndată ce se făcu nevăzut, cei trei bărbaţi îl aduseră pe Mustafa în faţa stăpânului cortului care, între timp, se aşezase pe pernă.

— Iată omul pe care ne-ai poruncit să-l prindem!

El se uită îndelung la prins şi rosti:

— Paşă din Sulieika! Cugetul tău îţi va arăta de ce stai acum în faţa lui Orbassan.

Auzind acestea, fratele meu se aruncă la picioarele lui şi răspunse:

— O, stăpâne! Faci o greşeală; eu sunt un biet nenorocit si nu acel paşă pe care-l cauţi!

Toţi cei din cort se mirară de aceste vorbe. Stăpânul cortului spuse însă:

— Prefăcătoria nu-ţi va folosi, căci voi chema oameni care te cunosc bine.

Porunci să fie adusă Zuleima. Fu adusă o femeie bătrână, care, întrebată dacă recunoaşte în fratele meu pe paşa din Sulieika, răspunse:

— Da! Jur pe mormântul Profetului că el e paşa şi nimeni altul!

— Vezi, nenorocitule, că viclenia ta nu ţi-a folosit la nimic? rosti mânios Voinicul. Eşti prea nevrednic ca să-mi pătez frumuseţe de hanger cu sângele tău, dar am să te leg de coada calului meu, şi mâine, de la răsăritul soarelui şi până va asfinţi după dealurile din Suileika, am să gonesc prin păduri cu tine!

Atunci sărmanul meu frate îşi pierdu cumpătul.

— Acesta e blestemul cruntului meu tată, care mă aruncă

spre o moarte ruşinoasă! strigă el, plângând. Eşti pierdută şi tu, dulcea mea soră, şi tu, Zoraida!

— Prefăcătoria nu-ţi foloseşte la nimic zise unul din tâlhari, legându-i mâinile la spate. Ieşi din cort cât mai degrabă, căci Voinicul îşi muşcă buzele şi priveşte către hanger. Dacă vrei să mai trăieşti o noapte, mişcă!

În clipa când tâlharii îl scoteau pe fratele meu din cort, se întâlniră cu alţi trei, care împingeau de la spate un prins.

— Iată, ţi-l aducem pe paşă, aşa cum ne-ai poruncit, spuseră ei şi-l duseră pe prins dinaintea pernei pe care şedea Voinicul.

Când prinsul trecu prin faţa fratelui meu, el putu să-l vadă la faţă şi să-şi dea seama ce bine semăna cu el acest bărbat; doar pielea obrazului îi era mai smeadă şi barba mai neagră.

Voinicul se miră nespus la ivirea celui de-al doilea prins.

— Care din voi e cel adevărat? întrebă el, privind când spre fratele meu, când spre celălalt.

— Dacă de paşa din Sulieika este vorba, răspunse cu glas semeţ prinţul, eu sunt acela!

Voinicul se uită îndelung la el, cu privirea lui aprigă şi înfricoşătoare, apoi făcu un semn ca paşa să fie dus de acolo. După aceea se îndreptă către fratele meu, îi tăie legăturile cu hangerul şi-i făcu semn să se aşeze lângă el pe perne.

— Îmi pare rău, străine, rosti căpetenia, că te-am luat drept nemernicul acela, dar trece-o pe seama întâmplării ciudate, care te-a adus în mâinile oamenilor mei tocmai în ceasul sortit pieirii netrebnicului.

Fratele meu îi ceru ca singur hatâr să-l lase să plece îndată, deoarece orice întârziere putea fi păgubitoare. Voinicul îl întrebă ce treburi grabnice avea de făcut şi, după ce Mustafa îi povesti totul, Voinicul îl înduplecă să înnopteze în cortul său, spunându-i că atât el, Mustafa, cât şi calul lui aveau nevoie de odihnă. Îi mai spuse că a doua zi urma să-i arate un drum de numai o zi şi jumătate până la Bassora. Fratele meu se învoi, fu bine găzduit şi dormi lin până dimineaţa, în cortul tâlharului.

Când se trezi, era singur în cort; în faţa perdelei însă auzi mai multe glasuri, unul părând să fie al stăpânului cortului, iar altul al pirpiriului cu obrazul pământiu. Trăgând cu urechea, spre groaza lui, auzi cum pirpiriul îl ruga stăruitor pe celălalt să-l omoare pe străin, căci acesta, îndată ce avea să se vadă scăpat,

îi va da în vileag pe toţi.

Mustafa îşi dădu seama numaidecât că pirpiriul îi purta pică, fiindcă pătimise din pricina lui cu o zi înainte. Voinicul păru că se gândeşte câteva clipe.

— Nu, zise el, este oaspetele meu; legea ospeţiei e sfântă, iar el nu arată a fi un mişel.

După ce vorbi astfel, dădu perdeaua la o parte şi intră în cort.

— Pace ţie, Mustafa, grăi el, hai să îmbucăm ceva, şi apoi pregăteşte-te de drum.

Întinse fratelui meu un pahar cu licoare de şerbet şi, după ce băură, puseră şeile pe cai şi, într-adevăr, cu inima mai uşoară decât la sosire, Mustafa încălecă pe cal. Curând, corturile rămaseră mult în urma lor şi ei o luară pe o cărare largă, ce ducea într-o pădure. Voinicul îi povesti fratelui meu că acel paşă, pe care-l prinseseră la vânătoare, le făgăduise că nu vor avea a se teme de nimic pe pământurile sale; dar, cu câteva săptămâni în urmă, nemernicul pusese mâna pe unul din oamenii cei mai bravi ai Voinicului şi-l spânzurase în chinuri groaznice. Voinicul îl pândea de atunci pe ticălos şi acesta trebuia să moară chiar în ziua aceea. Mustafa nu îndrăzni să-l întoarcă de la hotărârea sa, fiind fericit, că scăpase teafăr.

Când ieşiră din pădure, Voinicul îşi opri calul, arătă fratelui meu drumul, îi strânse mâna luându-şi rămas bun şi-i spuse:

— Mustafa, printr-o întâmplare ciudată, ai fost oaspetele tâlharului Orbassan; nu-i nevoie să te rog să nu dai în vileag cele ce ai văzut şi auzit. Ai îndurat pe nedrept frica de moarte şi sunt dator să te împac. Ia acest hanger ca amintire, şi oricând vei avea nevoie de sprijin, trimite-mi-l şi am să mă grăbesc să-ţi vin într-ajutor. Iar această pungă poate îţi va fi de folos pe drum.

Fratele meu mulţumi pentru mărinimie, luă hangerul, dar punga nu o primi. Orbassan însă, strângându-i încă o dată mâna, lăsă punga să cadă jos şi porni înapoi călare, prin pădure, cu iuţeala fulgerului. Mustafa, dându-şi seama că n-o să-l poată ajunge din urmă, descălecă şi ridică punga, uimit de dărnicia gazdei sale, căci punga era plină cu galbeni. Îi mulţumi lui Alah că-i scăpase viaţa, îi ceru să-l ţină în paza lui pe nobilul tâlhar şi, cu inima uşoară, porni mai departe pe drumul către Bassora.

Lezah tăcu şi privi întrebător spre bătrânul neguţător

Ahmet.

— Ei, dacă aşa stau lucrurile, spuse acesta, atunci îmi schimb aspra părere despre Orbassan, căci, într-adevăr, cu fratele tău s-a purtat frumos.

— S-a purtat ca un vrednic musulman, strigă Muley, dar nădăjduiesc că nu ţi-ai încheiat povestirea, căci, după cum vezi, suntem cu toţii dornici să ascultăm mai departe ce i s-a întâmplat fratelui tău şi dacă a scăpat-o pe Fatmé, sora ta, şi frumoasa Zoraida.

— Dacă nu vă plictisesc, am să vă povestesc cu plăcere mai departe, răspunse Lezah, căci povestea fratelui meu este într-adevăr minunată şi plină de întâmplări neobişnuite.

În amiaza celei de-a şaptea zi de la plecarea sa, Mustafa intră pe porţile Bassorei. Trase de îndată la un caravanserai şi acolo întrebă când începe târgul de robi ce se ţine în fiecare an. Primi însă răspunsul cumplit că întârziase cu două zile. I se mai spuse că era păcat că întârziase, fiindcă pierduse prilejul de a vedea două roabe, aduse chiar în ultima zi a târgului, atât de frumoase, încât ispitiseră pe toţi cumpărătorii. Aceştia se certaseră şi se bătuseră pentru ele şi roabele fuseseră vândute la un preţ atât de ridicat, încât numai cel care le cumpărase nu era speriat de preţ. Mustafa cercetă îndelung cum arătau cele două roabe cu pricina şi până la urmă nu se îndoi că erau cele două nefericite pe care le căuta. Află, de asemenea, că cel care le cumpărase pe amândouă locuia la patruzeci de ceasuri de drum de Bassora şi se numea Thiuli-Kos, un bogătaş de neam mare, destul de bătrân, care fusese înainte capudan-paşa al marelui vizir, dar care acum se retrăsese din slujbă, după ce făcuse avere.

Mustafa voi să încalece de îndată şi să gonească după Thiuli-Kos, care i-o luase înainte cu o zi. Dar se gândi că, singur, nu-l va putea îndupleca pe puternicul călător, şi cu atât mai puţin nu va putea să-i smulgă prada. Chibzui să găsească altă cale şi o găsi în curând. Asemănarea sa cu paşa din Sulieika, atât de primejdioasă, îi dădu ideea să intre în casa lui Thiuli-Kos sub acest nume şi să încerce astfel să le scape pe cele două fete nefericite. Tocmi deci câteva slugi şi câţiva cai, pentru care banii lui Orbassan îi fură de mare folos, cumpără pentru el şi

pentru slugi haine bogate şi porni la drum spre palatul lui Thiuli-Kos. După cinci zile ajunse în apropierea palatului. Aşezat într-o frumoasă câmpie, palatul era înconjurat de ziduri înalte, întrecute numai cu puţin de clădiri. Ajuns la faţa locului, Mustafa îşi căni părul şi barba, iar fata şi-o unse cu sucul unei plante care-i dădu o culoare arămie, aşa cum avusese acel paşă. Apoi trimise un slujitor la palat şi ceru găzduire pentru noapte în numele paşalei din Sulieika.

Slujitorul se întoarse curând, şi odată cu el, patru robi, frumos îmbrăcaţi, care luară de căpăstru calul lui Mustafa şi-l duseră în curtea palatului. Acolo îl ajutară să descalece şi alţi patru robi îl însoţiră, pe o scară largă de marmură, la Thiuli.

Acesta, un bătrânel vesel, îl primi pe fratele meu cu cinstea cuvenită şi-l ospătă cu cele mai alese feluri gătite de bucătarul său. După-masă, Mustafa aduse vorba de departe despre noile roabe, iar Thiuli le lăudă frumuseţea, plângându-se numai că stau mereu posomorâte; credea însă că lucrurile se vor îndrepta curând.

Fratele meu fu foarte bucuros de această primire şi se duse la culcare plin de nădejde.

Dormise poate un ceas, când, deodată, fu trezit de lumina unui felinar care-i cădea în ochi. Când se ridică, i se păru că visează, căci în faţa lui stătea omul acela mic şi pământiu din cortul lui Orbassan, cu felinarul în mână şi un zâmbet dezgustător pe buzele lui groase. Mustafa se ciupi de braţ şi se trase de nas ca să se încredinţeze că era treaz, dar arătarea rămase neschimbată.

— Ce cauţi lângă patul meu? strigă Mustafa, când îşi reveni din uimire.

— Nu te mai frământa, stăpâne! răspunse pirpiriul. Am ghicit de ce ai venit. Scumpa ta mutră mi-era binecunoscută şi, într-adevăr, dacă n-aş fi dat o mână de ajutor la spânzurarea paşalei, ai fi izbutit să mă înşeli. Acum însă am venit ca să-ţi pun o întrebare.

— Înainte de toate, spune-mi cum ai ajuns aici! strigă Mustafa, spumegând de furie că fusese descoperit.

— Am să-ţi spun, răspunse celălalt. Nu m-am mai putut înţelege cu Voinicul şi am fugit; de fapt, tu, Mustafa, ai fost pricina certei noastre şi de aceea trebuie să mi-o dai pe sora ta de soţie, iar eu am să vă ajut să fugiţi; dacă nu mi-o dai, mă duc

la noul meu stăpân şi-i şoptesc o vorbuliţă despre noul paşă.

Spaima şi mânia îl făcură pe Mustafa să-şi piardă cumpătul; tocmai când credea că ajunsese aproape de împlinirea gândului său, ticălosul acesta îi strica toate socotelile; nu-i rămânea decât un singur mijloc de scăpare; să ucidă stârpitura. Dintr-un salt ţâşni din pat şi se repezi la el; aşteptându-se la aşa ceva, pirpiriul trânti jos felinarul care se sparse şi o luă la fugă prin întuneric, ţipând cât îl ţinea gura după ajutor.

Lucrurile se cam încurcaseră; Mustafa trebuia să uite deocamdată de fete şi să se gândească la pielea lui; de aceea se apropie de fereastră, să vadă dacă nu putea fugi pe acolo. Fereastra se afla la o înălţime destul de mare, iar în faţa ei se ridica un zid înalt peste care ar fi trebuit să sară. Cum stătea pe gânduri la geam, auzi mai multe glasuri apropiindu-se de odaia lui; când ajunseră în faţa uşii, înşfăcă deznădăjduit hangerul şi veşmintele şi se aruncă pe fereastră. Căzu rău, dar simţi că nu-şi frânsese nici un os; se ridică şi fugi către zidul împrejmuitor; spre uimirea urmăritorilor săi, se căţără pe el şi curând se făcu nevăzut. Alergă până la o pădurice, unde, istovit, se trânti jos. Aici cugetă la cele ce avea de făcut. Îşi părăsise slugile şi caii, dar galbenii, pe care-i ţinea la brâu, nu-i pierduse.

Mintea lui ageră găsi de îndată alt mijloc de salvare. Merse mai departe prin pădure, până ajunse într-un sat, unde cumpără un cal pe nimica toată; acesta îl duse în scurt timp într-un oraş apropiat. Acolo întrebă de un vraci şi fu îndrumat la un bătrân înţelept. Pe vraci îl înduplecă cu galbeni să-i dea un leac care să cufunde pe un om într-un somn asemănător cu moartea, somn ce putea fi pe dată întrerupt cu ajutorul unui alt leac. După ce căpătă aceste leacuri, îşi cumpără o barbă calpă, lungă, o mantie neagră şi felurite cutii şi borcane, ca să arate ca un vraci călător, încărcă totul pe un asin şi se întoarse la palatul lui Thiuli-Kos. Era sigur că de data asta nu va mai fi recunoscut, căci barba îl schimba într-atât, încât abia se mai recunoştea el însuşi. Ajuns la Thiuli, se dădu drept doftorul Hacamancabudibaba şi totul se petrecu precum se aşteptase; măgulit de acel nume fălos, bătrânul nerod îl pofti la masa lui. Hacamancabudibaba se înfăţişă înaintea lui Thiuli; nu trecu un ceas, că bătrânul şi hotărî ca toate roabele lui să fie cercetate de preaînţeleptul vraci. Acesta cu greu îşi putu ascunde bucuria de a-şi revedea sora iubită şi, cu inima bătând, îl urmă pe Thiuli

în serai. Ajunseră într-o încăpere frumos împodobită, unde nu se afla nimeni.

— Hambaba sau cum te cheamă, dragă vraciule, zise Thiuli-Kos, priveşte gaura aceea din perete; pe acolo au să scoată mâna toate roabele şi tu ai să le poţi asculta pulsul, dacă-i sănătos ori bolnav.

Orice-ar fi spus Mustafa, totul ar fi fost în zadar: nu i se îngăduia să le vadă şi gata. Thiuli îi făgădui că-i va spune cum se poartă fiecare. Apoi scoase o hârtie lungă de la brâu şi începu să-şi strige cu glas tare roabele pe nume. La fiecare strigare, o mână se ivea din perete şi vraciul cerceta pulsul. Şase fuseseră cercetate şi găsite sănătoase, când Thiuli citi cel de-al şaptelea nume: «Fatmé» şi din zid se strecură o mână mică, albă. Tremurând de bucurie, Mustafa apucă mâna şi, cu o faţă îngândurată, spuse că fata e grav bolnavă. Thiuli, îngrijorat porunci înţeleptului Hacamancabudibaba să pregătească repede

un leac pentru ea. Vraciul ieşi din încăpere şi scrise pe o hârtiuţă: «Fatmé! Am să te scap, dacă te hotărăşti să bei o licoare ce va face să pari moartă timp de două zile; am leacul care să te readucă la viaţă. Dacă ai să spui că această licoare nu ţi-a fost de folos, asta va fi pentru mine semnul că te învoieşti»

Se întoarse de îndată în încăpere unde îl aştepta Thiuli. Aduse o băutură nevătămătoare, mai pipăi o dată pulsul bolnavei şi în acelaşi timp îi strecură biletul sub brăţară, iar băutura i-o dădu prin gaura din zid. Thiuli se arătă foarte îngrijorat de soarta Fatméi şi amână cercetarea celorlalte roabe pentru altă dată. Părăsind încăperea împreună cu Mustafa el îi spuse cu glas mâhnit:

— Hadibaba, spune drept, ce crezi despre boala Fatméi?

Hacamancabudibaba răspunse cu un suspin adânc:

— Vai, stăpâne! Profetul să-ţi hărăzească alinare! Are friguri lăuntrice care ar putea să-i aducă sfârşitul.

Atunci Thiuli izbucni mânios:

— Ce tot spui, câine blestemat de vraci! M-a costat două mii de galbeni şi acum să moară ca o vită? Află că dacă n-o scapi, îţi tai capul!

Atunci fratele meu îşi dădu seama că făcuse o mare greşeală şi-i dădu din nou nădejdi lui Thiuli. Pe când vorbeau, veni un arap din serai să-i spună vraciului că *băutura nu fusese de nici un folos*.

— Arată-ţi toată măiestria, Hacamdababelda sau cum îţi zice, şi am să-ţi plătesc cât ai să vrei! strigă Thiuli-Kos, aproape plângând de spaimă că pierde atâta aur.

— Am să-i dau o licoare care o va scăpa de orice primejdie, răspunse vraciul.

— Da, da! Dă-i licoarea! suspină bătrânul Thiuli.

Plin de voie bună, Mustafa se duse să aducă băutura adormitoare şi, după ce o dădu arapului, arătându-i cât trebuie luat, se duse la Thiuli şi-i spuse că mai trebuie să culeagă nişte ierburi de pe ţărmul mării şi ieşi repede pe poartă.

La malul mării, nu departe de palat, îşi scoase hainele ce-i schimbaseră înfăţişarea şi le aruncă în apă, unde plutiră vesele, iar el se ascunse într-un tufiş, aşteptând căderea nopţii. Odată cu înserarea, Mustafa se furişă în lăcaşul de îngropăciune al palatului lui Thiuli.

O oră după plecarea sa din palat, lui Thiuli i se aduse

vestea că roaba Fatmé era pe moarte. El trimise oameni la malul mării să-l aducă degrabă pe vraci, dar aceştia se întoarseră curând şi-i spuseră că bietul vraci căzuse în apă şi se înecase; mantia lui neagră plutea pe apă şi din când în când se ivea din valuri şi barba lui. Văzând că nu mai este nici o scăpare, Thiuli se blestemă pe sine şi toată lumea, îşi smulse barba şi se dădu cu capul de pereţi. Dar toate acestea nu folosiră la nimic, căci în curând Fatmé îşi dădu sufletul în braţele celorlalte femei.

Aflând de moartea ei, Thiuli porunci să se facă degrabă un sicriu, căci nu putea suferi să aibă morţi în casă, şi porunci ca leşul să fie dus la lăcaşul de îngropăciune.

Oamenii duseră coşciugul acolo, îl aşezară repede şi fugiră, căci auziseră suspine şi gemete venind din celelalte sicrie. Era Mustafa, care, pitit după coşciuge, se pornise să suspine şi să geamă, ca să le înspăimânte pe slugile bătrânului; apoi ieşi din ascunzătoare şi aprinse un felinar, pe care avusese grijă să-l ia cu el. După aceea, scoase sticluţa în care se afla leacul de trezire şi deschise capacul sicriului Fatméi. Dar care nu-i fu spaima, când la lumina felinarului văzu un chip cu totul necunoscut! Nici sora mea, nici Zoraida nu zăceau în sicriu, ci o altă femeie. I-a trebuit mult să-şi revină de pe urma acestei noi lovituri a soartei; în cele din urmă, mila învinse necazul!... Destupă sticluţa şi-i dădu leacul. Ea răsuflă adânc, deschise ochii şi păru că se gândeşte îndelung până să-şi dea seama unde se află. În sfârşit îşi aminti de cele întâmplate, se ridică din sicriu şi se aruncă la picioarele lui Mustafa.

— Cum să-ţi mulţumesc, fiinţă îndurătoare, strigă ea, că m-ai scăpat din groaznica-mi robie!

Mustafa n-o lăsă să-i mulţumească, ci o întrebă cum se face că ea, şi nu sora lui, Fatmé, fusese salvată.

Femeia se uită mirată la el.

— Acum pricep, răspunse ea, de unde îmi vine scăparea ce mi se păruse de neînţeles; află că în acest palat mi se spune Fatmé, şi mie mi-ai dat biletul şi licoarea salvatoare.

Fratele meu o rugă să-i dea veşti despre sora lui şi despre Zoraida şi află că amândouă se aflau în palat, dar, după obiceiul lui Thiuli, căpătaseră alt nume; se numeau acum Mirza şi Nurmahal.

Fatmé, roaba pe care o scăpase, văzându-l pe fratele meu atât de nenorocit din pricina acestei greşeli, îl îmbărbătă şi-i

făgădui să găsească un mijloc prin care să le poată salva totuşi şi pe cele două fete, însufleţit de acest gând, Mustafa prinse din nou inimă; o rugă să-i spună acest mijloc şi ea grăi:

— Eu am fost adusă în palatul lui Thiuli numai de cinci luni. Mi-am pus în gând de la început să fug, numai că de una singură era prea greu. În curtea interioară a palatului ai văzut desigur havuzul din care ţâşneşte apa prin zece ţevi; am băgat de seamă numaidecât havuzul acela. Îmi amintea de unul asemănător ce se afla în casa tatălui meu, din care apa ţâşnea printr-o ţeavă lată; spre a mă încredinţa dacă şi havuzul său e clădit la fel, am lăudat într-o zi în faţa lui Thiuli frumuseţea lui şi l-am întrebat cine-l făcuse. «Eu însumi l-am făcut, mi-a răspuns ei, şi ceea ce vezi aici nu e încă nimic; apa vine de la un pârâu aflat la o mie de paşi depărtare de aici şi trece printr-o hrubă boltită care are cei puţin înălţimea unui om. Toate acestea le-am chibzuit eu însumi»

Când am auzit vorbele lui, mi-am dorit deseori să am numai pentru o clipă puterea unui bărbat ca să ridic o piatră de pe marginea havuzului şi să fug unde vreau. La noapte am să-ţi arăt hruba; prin ea ai să ajungi la palat şi ai să le scapi pe cele două fete. Dar trebuie să te însoţească cel puţin doi bărbaţi, care să-i înfrunte pe robii ce păzesc seraiul noaptea.

Astfel vorbi ea; iar fratele meu Mustafa, deşi fusese de două ori înşelat în aşteptările sale, începu să nădăjduiască din nou că, cu ajutorul lui Alah, va izbuti să ducă la bun sfârşit cele puse la cale de roabă. Îi făgădui să aibă grijă de întoarcerea în ţara ei dacă îi va ajuta să ajungă la palat. Numai un gând îl frământa: de unde să ia doi-trei oameni credincioşi care să-l însoţească? Îşi aminti deodată de hangerul lui Orbassan şi de făgăduiala pe care i-o făcuse că-i va da sprijin ori de câte ori îl va chema. Părăsi împreună cu Fatmé lăcaşul de îngropăciune şi porni în căutarea tâlharului.

În oraşul unde îşi luase înfăţişare de vraci îşi cumpără cu ultimii bani un cal şi o lăsă pe Fatmé în gazdă la o femeie sărmană ce locuia la mahala. Iar el o porni în grabă către munţii în preajma cărora îl întâlnise prima oară pe Orbassan, şi peste trei zile ajunse acolo. Găsi din nou corturile şi se înfăţişă pe neaşteptate lui Orbassan, care-l primi prietenos. Îi povesti încercările sale neizbutite, la auzul cărora încruntatul Orbassan nu-şi putu stăpâni râsul, mai ales când se gândea la vraciul

Hacamancabudibaba. Ticăloşia pirpiriului îl mânie şi Voinicul făcu jurământ că, oriunde-l va găsi, îi va spânzura cu mâna lui. Fratelui meu însă îi făgădui tot ajutorul de îndată ce o să se odihnească bine după drum, ca să prindă puteri înainte de a pleca înapoi. Mustafa rămase deci în noaptea aceea din nou în cortul lui Orbassan, iar la ivirea zorilor porniră; Orbassan luă cu el trei dintre vitejii săi, călări şi bine înarmaţi. Plecară în goană şi după două zile ajunseră în orăşelul unde Mustafa o lăsase pe Fatmé cea pe care o scăpase, apoi se îndreptară cu toţii spre păduricea de unde se putea vedea, la o mică depărtare, palatul lui Thiuli; acolo făcură popas, aşteptând căderea nopţii. Îndată ce se întunecă, se furişară, călăuziţi de Fatmé, către pârâul de unde începea hruba, şi o găsiră numaidecât. Pe fată şi pe unul din slujitori îi lăsară în urmă cu caii şi se pregătiră să coboare; înainte de asta, însă, Fatmé le spuse totul încă o dată, şi anume: că prin havuz vor ajunge în curtea lăuntrică a palatului, unde se înalţă două turnuri, unul la dreapta, altul la stânga; la a şasea uşă, socotind de la turnul din dreapta, se află Fatmé şi Zoraida, păzite de doi arapi.

Având arme şi drugi de fier, Mustafa, Orbassan şi ceilalţi doi coborâră în hrubă; apa le ajungea până la brâu, dar ei păşiră înainte, neînfricaţi. După o jumătate de ceas ajunseră la havuz şi vârâră de îndată drugii de fier în zid.

Deşi gros şi tare, zidul fu dărâmat repede de puterile înfrăţite ale celor patru bărbaţi. Ei izbutiră iute să facă o deschizătură destul de mare pentru a se putea strecura prin ea. Cel dintâi trecu Orbassan şi-i ajută şi pe ceilalţi. Ajunşi cu toţii în curte, se uitară la aripa palatului ce se afla în faţa lor şi căutară uşa cu pricina. Dar nu se dumeriră care era, căci, numărând de la turnul din dreapta spre cel din stânga, văzură o uşă zidită, pe care nu ştiau dacă Fatmé o trecuse sau nu la socoteală. Dar Orbassan nu stătu mult pe gânduri:

— Vajnica mea sabie îmi va deschide orice uşă! strigă el, îndreptându-se spre cea de-a şasea uşă, şi toţi ceilalţi îl urmară. Deschiseră uşa şi dădură peste şase arapi care dormeau pe podea; tocmai voiau să se tragă înapoi pe nesimţite, fiindcă îşi dăduseră seama că greşiseră uşa, când un om se ridică dintr-un colţ şi începu să strige după ajutor cu un glas bine cunoscut. Era pirpiriul din ceata lui Orbassan. Până să se dezmeticească arapii, Orbassan se năpusti asupra pirpiriului, îi rupse brâul în două, îi astupă gura şi-i legă mâinile la spate; apoi se întoarse către arapi, dintre care unii erau pe jumătate legaţi de Mustafa

şi de ceilalţi doi, şi-şi ajută prietenii să ducă treaba la bun sfârşit. Cu hangerul îndreptat spre pieptul arapilor, cei patru bărbaţi întrebară unde se află Nurmahal şi Mirza, iar aceştia mărturisiră că se găsesc în odaia alăturată. Mustafa dădu buzna acolo şi le găsi pe Fatmé şi Zoraida, trezite de zgomot. Ele îşi adunară repede giuvaerurile şi veşmintele şi-i urmară pe Mustafa; cei doi tâlhari îşi dădură cu părerea să jefuiască tot ce se putea, dar Orbassan îi opri şi le spuse:

— Nu vreau să se spună despre Orbassan că pătrunde noaptea în case ca să fure aur.

Mustafa şi cele două fete se strecurară iute prin hrubă, iar Orbassan făgădui să-i urmeze îndată. După ce văzu pe aceştia coborâţi în hrubă, Orbassan şi unul din tâlhari îl scoaseră pe pirpiriu şi-l duseră în curte; aici îi legară de gât o funie de mătase adusă anume şi-l spânzurară de partea cea mai înaltă a fântânii. După ce pedepsiră astfel mişelia netrebnicului, coborâră şi ei în hrubă şi îl urmară pe Mustafa.

Cu lacrimi în ochi, fetele mulţumiră izbăvitorului lor Orbassan, dar acesta le îndemnă să fugă repede, căci, desigur, Thiuli-Kos îi va urmări.

A doua zi, Mustafa şi fetele se despărţiră mâhniţi de Orbassan, spunându-i că n-au să-l uite niciodată, Fatmé roaba salvată, se duse la Bassora pentru a se întoarce în ţara ei.

După o călătorie scurtă şi plăcută, ai mei ajunseră acasă. Bătrânul meu tată fu aproape doborât de bucuria revederii; a doua zi după întoarcerea lor, dădu o mare serbare la care veni tot oraşul.

Fratele meu trebui să povestească în faţa cunoscuţilor şi prietenilor adunaţi întâmplările prin care trecuse şi toţi aduseră laude mărinimosului tâlhar.

După ce Mustafa sfârşi de povestit, tatăl meu se ridică şi o conduse pe Zoraida înspre fratele meu. Cu glas sărbătoresc, el rosti;

— Ridic blestemul de pe capul tău. Ia această fată drept răsplată pentru râvna ta neobosită; primeşte binecuvântarea mea părintească şi fie ca oraşul nostru să nu ducă lipsă niciodată de bărbaţi asemenea ţie în înţelepciune şi vitejie, precum şi în dragostea de frate.

Caravana ajunsese la marginea pustiului şi călătorii priviră cu bucurie întinderile verzi şi desişul pomilor de a căror plăcută

înfăţişare duseseră lipsă atâtea zile. Într-o vale frumoasă se afla caravanseraiul pe care îl aleseră ca adăpost pentru noapte şi, cu toate că acolo nu era un loc destul de tihnit şi de răcoros, toţi se simţeau mai veseli şi mai încrezători ca oricând, căci gândul de a fi scăpat de toate primejdiile şi greutăţile călătoriei prin pustiu le deschisese inimile şi-i îmbia la glume şi petreceri.

Muley, tânărul şi voiosul neguţător, începu să dănţuiască şi să cânte năstruşnic, făcând să înflorească un zâmbet chiar pe chipul aşezat al grecului Zaleukos. Dar el nu se mulţumi numai să-şi înveselească tovarăşii cu cântece şi danţuri, ci le spuse şi povestea pe care le-o făgăduise; după ce-şi trase sufletul, începu să istorisească povestea ce urmează.

MUC CEL MIC

În Nicheea, oraşul meu drag în care m-am născut, trăia odată un om căruia i se zicea Muc cel mic. Eram copil pe vremea aceea, dar îmi aduc bine aminte de el. Poate, fiindcă din pricina lui am mâncat odată de la tata bătaie soră cu moartea. Când l-am cunoscut, Muc cel mic era un flăcău bătrân, dar nu mai înalt de câteva picioare; pe deasupra, avea şi o înfăţişare tare ciudată: pe un trup mic şi plăpând, un cap mare, mare de tot, mai mare decât vreun alt cap de om. Muc trăia într-o casă uriaşă, singur-singurel, şi tot singur îşi făcea de mâncare; nu se arăta pe uliţă decât o dată pe lună şi dacă pe la vremea prânzului nu s-ar fi zărit ridicându-se un fum gros din hornul casei sale, nimeni n-ar fi ştiut dacă Muc cel mic mai trăieşte ori ba; seara se plimba pe acoperiş, şi de jos, din uliţă, ţi se părea că un cap uriaş umblă de unul singur încolo şi încoace. Tare răutăcioşi eram noi, băieţii, pe vremea aceea: câtu-i ziulica de mare ne ţineam numai de năzbâtii. Ziua, când Muc cel mic pleca de-acasă, era o adevărată sărbătoare pentru noi; ne strângeam din vreme în faţa casei lui şi îl aşteptam să iasă; uşa se deschidea şi în prag se ivea un cap mare cu un turban şi mai mare, urmat de un trupşor pirpiriu, îmbrăcat cu o fărâmă de feregea ponosită de sub care se zăreau nişte şalvari, largi, încinşi cu un brâu lat; în brâu era înfipt un hanger lung, atât de lung, că anevoie îţi puteai da seama dacă Muc atârnă de hanger sau hangerul de Muc.

De cum păşea pe uliţă, porneam să chiuim de vuia văzduhul; ne zvârleam tichiile în aer şi ţopăiam nebuneşte în jurul lui. Dar Muc ne întâmpina dând grav din cap şi cobora cu paşi domoli uliţa, târşindu-şi tălpile — asta din pricina imineilor lui nemaivăzut de mari. Noi, băieţii, ne luam după el strigând întruna: «Muc cel mic! Muc cel mic!» I-am făcut şi o strigătură hazlie, pe care i-o cântam adesea; suna cam aşa:

Muc, Muc, Muc, micule Muc,
Hai la joacă, nu sta cuc!
Casa ta e mare, mare,
Capul tău pereche n-are:
Uriaş ca un ceaun!
Muc, piticul nostru bun,
Sari şi ia-te după noi!
Prinde unul, prinde doi,
Muc, Muc, Muc, piticul Muc!

Aşa ne desfătam adesea pe socoteala lui şi trebuie să mărturisesc, spre ruşinea mea, că eu eram capul răutăţilor; îl trăgeam mereu de mica lui feregea şi o dată l-am călcat din spate pe imineii lui uriaşi, iar bietul Muc s-a împiedicat şi a căzut. Întâmplarea aceasta mi s-a părut nespus de hazlie, dar mi-a trecut curând pofta de râs când l-am văzut pe Muc cel mic îndreptându-se spre casa tatălui meu. A intrat la noi în casă şi a zăbovit un timp acolo. Eu am stat pitit după poartă până când Muc a ieşit, însoţit de tatăl meu, care îl ţinea cuviincios de mână şi îşi lua rămas bun de la el cu multe plecăciuni. Nu prea mă

simţeam în apele mele, aşa că am rămas o bună bucată de vreme în ascunzătoarea mea. În cele din urmă, însă, foamea care m-a răzbit s-a dovedit mai tare decât frica de bătaie şi, pocăit, cu capul plecat, m-am înfăţişat înaintea tatălui meu.

— Am aflat că l-ai supărat pe bunul Muc! zise el cu faţa întunecată. O să-ţi spun povestea lui şi n-o să mai râzi de el. Dar înainte şi după ce ţi-o voi spune, ai să-ţi primeşti papara obişnuită.

«Papara obişnuită» erau cele douăzeci şi cinci de lovituri, pe care tata, din păcate, le numără cu multă grijă.

Scoase ţeava lungă a pipei sale, deşurubă muştiucul de chihlimbar şi, mai mânios ca oricând, îmi trase o bătaie straşnică.

După ce isprăvi cu toate cele douăzeci şi cinci de lovituri, îmi porunci ca altă dată să mă port cu luare-aminte şi începu să-mi spună povestea lui Muc cel mic.

Tatăl lui Muc, pe care-l chemase de fapt Mucrah, fusese un om de vază în Nicheea, numai că era tare sărac. Trăia aproape tot atât de singuratic cum trăieşte astăzi feciorul lui. Pe Muc nu-l prea avea la inimă — îi era ruşine de înfăţişarea lui de pitic şi îl lăsa să crească la voia întâmplării, cu mintea neluminată de învăţătură. La şaisprezece ani, Muc era încă un copil vesel, dar tată-său, om zgârcit la zâmbet, avea pentru el numai vorbe de dojană: că pentru vârsta lui e încă prea copilăros, necopt la minte, ba chiar şi prost...

Într-o bună zi, bătrânul a căzut rău de tot şi de aici i s-a tras moartea. Muc cel mic a rămas singur pe lume, neştiutor şi sărac. Neamurile câinoase, cărora tatăl lui le rămăsese dator până peste cap, îl goniră din casă pe sărmanul băiat, povăţuindu-l totodată să plece în lumea largă să-şi caute norocul. Muc cel mic se găti bucuros de drum. O singură rugăminte a avut şi el: să i se dăruiască straiele tatălui său. Ruga i-a fost împlinită pe dată. Straiele nu i se potriveau deloc, căci părintele lui fusese un om voinic şi înalt. Muc nu stătu însă mult pe gânduri: le reteză poalele şi le îmbrăcă. De strâmtat însă uitase să le strâmteze şi de aceea veşmintele sale, cu care mai umblă şi astăzi, par atât de ciudate; turbanul uriaş, brâul lat, şalvarii largi, mica feregea albastră, toate erau moştenire părintească şi le-a purtat de atunci întruna. Ba îşi înfipse în brâu şi hangerul lung cu înflorituri al tatălui său, îşi luă un băţ şi purcese la drum.

Umblă voios ziulica întreagă, că doar plecase în căutarea norocului. De zărea în praf vreun ciob scânteind în soare, îl vâra iute în buzunar, în credinţa că ciobul se va schimba pe dată în cea mai frumoasă nestemată; de vedea strălucind în depărtare cupola vreunei moschei sau oglinda sclipitoare a unui lac, se grăbea plin de nădejdi într-acolo, căci îşi închipuia că a ajuns în ţara minunilor. Dar, vai! De cum se apropia, nălucirile piereau ca un vis, iar oboseala şi foamea îi aminteau că se află încă pe lumea asta, a muritorilor de rând.

Două zile şi două nopţi rătăci el amărât şi flămând, dar de noroc tot nu dădu; hrană îi erau doar roadele câmpului, iar culcuş pământul tare. În zorii celei de-a treia zi, de pe o înălţime zări o cetate mare. Semilunile sclipeau pe minaretele sale şi steagurile colorate fâlfâiau pe acoperişuri făcându-i parcă semn să se apropie. Uimit, Muc se opri şi cuprinse cu privirea cetatea şi împrejurimile ei. „Aici e norocul lui Muc cel mic! îşi zise el. Acum, ori niciodată!" Şi cu toate că era istovit, sări în sus de bucurie. Îşi adună apoi toate puterile şi se îndreptă într-acolo. Deşi cetatea părea foarte aproape, ajunse la zidul ei abia spre amiază pentru că nu-l mai ţineau picioarele şi din timp în timp simţea nevoia să poposească la umbra unui palmier, ca să-şi mai tragă sufletul. În sfârşit ajunse în faţa porţii! Îşi netezi mica lui feregea, îşi înfăşură mai bine turbanul, întinse brâul în toată lăţimea lui şi îşi aşeză mai oblic hangerul cel lung; apoi îşi scutură colbul de pe iminei, luă băţul şi păşi hotărât în cetate.

Bătu îndelung uliţele în sus şi-n jos, dar nu văzu nici o uşă care să i se deschidă şi nu auzi nici un glas care să îl îmbie: «Intră, micule Muc, mănâncă şi bea după pofta inimii şi odihnește-ți picioarele trudite de atâta drum!»

Tot colindând aşa, Muc ajunse în faţa unei case mari, arătoase, şi tocmai când se uita la ea cu mai mult jind, se deschise o fereastră şi se ivi o bătrână care striga cu glas cântat:

Hai, fuguţa! Hai, fuguţa!
Plină, plină-i străchinuţa!
Hai, vecinilor, la noi!
Masa-i pusă pentru voi.
Vecineilor, fuguţa,
Plină, plină-i străchinuţa!

Şi pe uşa casei dădu buzna o droaie de câini şi de pisici.

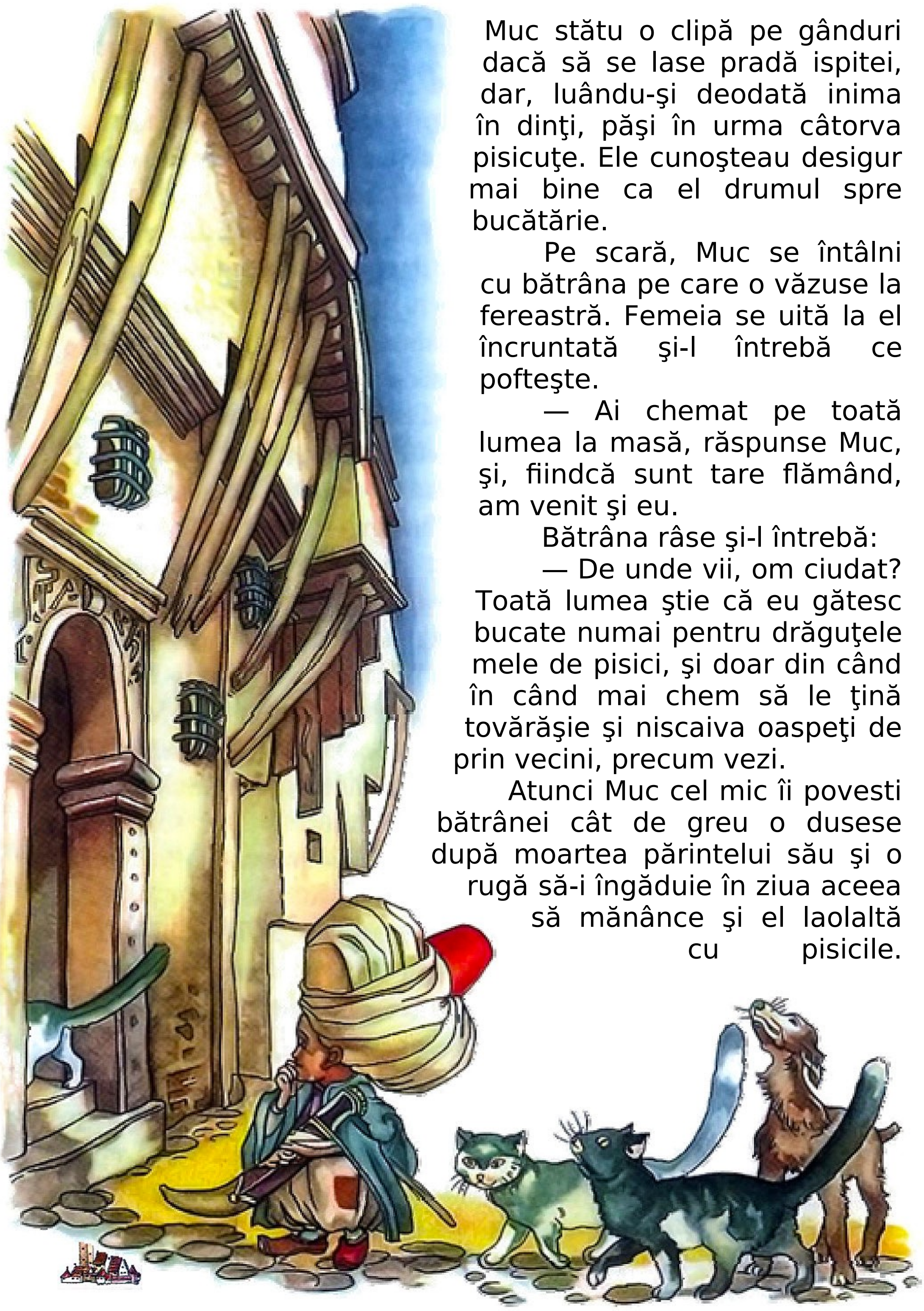

Muc stătu o clipă pe gânduri dacă să se lase pradă ispitei, dar, luându-şi deodată inima în dinţi, păşi în urma câtorva pisicuţe. Ele cunoşteau desigur mai bine ca el drumul spre bucătărie.

Pe scară, Muc se întâlni cu bătrâna pe care o văzuse la fereastră. Femeia se uită la el încruntată şi-l întrebă ce pofteşte.

— Ai chemat pe toată lumea la masă, răspunse Muc, şi, fiindcă sunt tare flămând, am venit şi eu.

Bătrâna râse şi-l întrebă:

— De unde vii, om ciudat? Toată lumea ştie că eu gătesc bucate numai pentru drăguţele mele de pisici, şi doar din când în când mai chem să le ţină tovărăşie şi niscaiva oaspeţi de prin vecini, precum vezi.

Atunci Muc cel mic îi povesti bătrânei cât de greu o dusese după moartea părintelui său şi o rugă să-i îngăduie în ziua aceea să mănânce şi el laolaltă cu pisicile.

Înduioşată de trista lui poveste, femeia îl pofti în casă şi-i dădu să mănânce şi să bea pe săturate. După ce prichindelul mai prinse puteri, ea îl privi lung şi grăi:

— Muc, rămâi în slujba mea! N-o să te osteneşti prea mult, iar eu o să am grijă de tine.

Muc cel mic se învoi bucuros, căci mâncarea pisicilor îi fusese pe plac. Şi aşa rămase slugă la cucoana Ahavţi. Slujba era uşoară, dar ciudată. Stăpâna Ahavţi avea doi cotoi şi patru pisici. În fiecare dimineaţă, Muc cel mic le pieptăna blana şi le dădea cu pomezi scumpe. Când stăpâna pleca de acasă, Muc se îngrijea de pisici; la ceasul mesei le punea străchinuţe cu mâncare, şi noaptea le culca pe perne de mătase şi le învelea cu macaturi de catifea. Stăpâna Ahavţi avea şi câţiva căţei; pe aceştia însă nu-i alinta ca pe pisici, pe care le iubea de parcă ar fi fost propriii ei copii.

Altminteri, Muc cel mic trăia aici tot atât de singuratic ca şi în casa părintească: nu dădea ochi cu altcineva decât cu stăpâna lui,

încolo se învârtea ziulica toată numai între câini şi pisici. O vreme a dus-o bine: mâncare cât îi trebuia, iar treabă puţină. Bătrâna se arăta îndeajuns de mulţumită de sluga ei. Pe zi ce trecea, pisicile deveneau însă tot mai zvăpăiate: când pleca bătrâna de acasă, se zbenguiau şi zburdau prin odăi ca nişte zănatice, răsturnau tot ce le ieşea în cale, spărgeau vase din cele mai frumoase; de cum simţeau însă pe scară paşii stăpânei Ahavţi, se ghemuiau pe perniţele lor şi mişcau din codiţă ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. La vederea harababurii din casă, stăpâna Ahavţi se făcea foc şi pară şi arunca toată vina pe Muc. Degeaba căuta el să se dezvinovăţească. Mironosiţelor de pisici ea le dădea mai multă crezare decât jurămintelor de nevinovăţie ale slugii ei.

Muc cel mic era tare mâhnit — nu-şi aflase, aşadar, norocul nici de astă dată; se gândi deci să părăsească slujba aceasta. Dar încă din prima lui călătorie văzuse cât de amar e traiul fără bani şi de aceea se hotărî să-şi dobândească într-un fel oarecare simbria, căci stăpâna Ahavţi de făgăduit i-o făgăduia, dar de dat nu i-o dădea. Se găsea în casa stăpânei Ahavţi o cămară totdeauna încuiată, în care Muc nu intrase niciodată. O auzise de multe ori pe stăpână-sa cotrobăind pe acolo şi tare-ar fi vrut Muc să afle ce taine ascunde. Acuma, stând şi chibzuind cum să-şi facă rost de bani pentru drum, numai ce-i veni în minte cămara aceea! Nu cumva o fi tăinuită acolo vreo comoară? Dar uşa era totdeauna bine zăvorâtă şi nu era chip s-ajungi la comoară.

Într-o dimineaţă, după ce stăpâna Ahavţi plecă de acasă, un căţeluş vitregit de ea — şi care îl îndrăgise pe Muc pentru bunătatea lui — îl apucă pe băiat cu dinţii de şalvarii lui laţi şi începu să-l tragă, de parcă i-ar fi făcut semn să se ia după el. Muc, căruia îi plăcea să se joace cu căţeluşul, îl urmă. Ajunse în odaia de culcare a stăpânei Ahavţi, înaintea unei uşiţe pe care el n-o băgase de seamă până atunci. Uşa era întredeschisă. Căţeluşul intră. Muc — după el, şi nu mică îi fu mirarea când se trezi în încăperea mult râvnită. În zadar căută el bani prin toate ungherele — nici urmă de aşa ceva. Straie vechi şi vase care de care mai năstruşnice erau împrăştiate peste tot. Mai cu osebire îi atrase privirea un vas de cleştar cu izvoade meşteşugite. Îl ridică, îl întoarse pe toate părţile... dar, vai! Vasul avea un capac aşezat uşor deasupra şi, din nebăgare de seamă, Muc scăpă

capacul, care se făcu ţăndări.

Băiatul înlemni de spaimă şi multă vreme nu-şi putu veni în fire. Soarta îi era pecetluită. Trebuia să fugă cât mai grabnic, dacă nu voia ca bătrâna să-l omoare în bătăi. Înainte de a pleca, Muc îşi aruncă privirea spre lucrurile stăpânei Ahavţi — doar-doar o găsi ceva de trebuinţă! Ochii i se opriră asupra unor conduri mari, mari de tot. Nu erau prea frumoşi, dar imineii pe care îi avea el în picioare se făcuseră ferfeniţă; afară de asta, condurii îl atrăgeau şi pentru faptul că erau mari, şi el nădăjduia că în felul acesta oamenii îl vor socoti şi pe el un bărbat în toată firea. Zvârli dar cât colo vechii lui iminei şi încălţă condurii cei mari. Într-un colţ era rezemat un toiegel cu măciulia ca un cap de leu; stătea acolo fără nici o întrebuinţare. Îl înhăţă şi pe el şi o zbughi afară. Alergă spre odăiţa lui, îşi îmbrăcă mica feregea, strânse mai tare turbanul moştenit de la tatăl său şi, după ce-şi înfipse hangerul în brâu, o luă la sănătoasa cât îl ţineau picioarele. Din casă în uliţă, din uliţă afară din cetate, fugea, fugea de frica bătrânei, mâncând pământul; abia de-şi mai trăgea, bietul de el, sufletul. De când era nu alergase atât de iute — îl împingea parcă o putere nevăzută şi îi era cu neputinţă să se mai oprească. Își dădu seama că nu e lucru curat cu condurii — zbura cu ei, nu alta. Cercă în fel şi chip să se oprească, dar în zadar. Deznădăjduit, începu să strige, de parcă ar fi strunit nişte cai:

— Ptrr… Ho… Ptrrr!

Ca prin farmec condurii se opriră, iar Muc se trânti istovit la pământ.

Mult s-a mai bucurat Muc cel mic de condurii lui. Aşadar, tot dobândise el ceva de pe urma slujbei sale — se alesese cu un lucru care să-l ajute în căutarea norocului. Bucuros, dar sleit de puteri, Muc adormi degrabă; trupul lui micuţ avea un cap, nu glumă, şi nu-i era deloc uşor să şi-l ţină pe umeri. În vis i se arătă prietenul lui, căţeluşul stăpânei Ahavţi, cel care-l ajutase să găsească condurii; se făcea că-i spune:

— Dragul meu Muc, nu ştii să dai condurilor o întrebuințare cu folos; află că de ai să te răsuceşti cu ei de trei ori pe călcâi, ai să zbori unde vrei; iar cu toiagul ai să găseşti comori, căci de se află undeva ascuns aur, toiegelul te vesteşte ciocănind de trei ori în pământ; iar de se află argint, numai de două ori.

Aşa visă Muc cel mic. Când se trezi, îşi aminti de visul lui

năstruşnic şi se gândi să facă de îndată o încercare. Încălţă condurii, ridică un picior şi începu să se răsucească pe celălalt călcâi. Oricine a încercat vreodată să se învârtească de trei ori în şir pe un călcâi, încălţat cu nişte conduri uriaşi, nu s-ar mira că o asemenea ispravă Muc n-a izbutit s-o facă dintr-o dată; şi apoi mai trebuie pus la socoteală şi capul lui greu, care-l trăgea ba într-o parte, ba în alta.

Sărmanul pitic căzu de câteva ori cu nasul în pământ dar nu se dădu bătut: se mai apucă o dată şi încă o dată de aceeaşi treabă până ce izbuti. Se învârti ca o sfârlează pe un călcâi şi îşi dori să ajungă undeva pe aproape, într-un oraş mare. Nici n-apucă bine să-şi sfârşească gândul, că se înălţă în văzduh, purtat de condurii năzdrăvani, care vâsleau prin nori atât de iute, încât până să se dezmeticească, Muc se trezi într-o piaţă cu multe tarabe, în jurul cărora forfoteau cu treburi o mulţime de oameni. Colindă încolo şi încoace printre ei, până socoti că e mai cuminte s-o ia pe uliţe mai neumblate, căci prin piaţă, în înghesuială, îl călca pe conduri ba unul, ba altul. Mai-mai să-l dea grămadă! În învălmăşeală, hangerul său ascuţit împungea oamenii, aşa încât cu chiu cu vai prichindelul scăpă nebătut.

Muc cel mic începu acum să chibzuiască în ce fel şi-ar putea agonisi câţiva bănuţi. E drept că avea un toiegel care îi descoperea comorile ascunse, dar cum să dea el de un asemenea loc unde să fie îngropat aur sau argint? La nevoie, ar fi putut face şi altceva; să-şi arate oamenilor făptura lui hazlie şi aşa să câştige bani; era însă prea mândru ca s-o facă. Până la urmă îşi aduse aminte de iuţeala picioarelor sale. Cu condurii năzdrăvani ar putea să-şi agonisească cele de trebuinţă — îşi zise el — şi hotărî să intre undeva în slujbă ca ştafetă. Socotind că împăratul din această cetate plăteşte o astfel de slujbă mai bine ca pe oricare alta, află unde este palatul lui. Un străjer care stătea de veghe la porţile palatului îl întrebă pentru ce a venit. Auzindu-l pe Muc că e în căutarea unei slujbe, îl trimise la păzitorul robilor. Muc îi spuse şi acestuia, fără zăbavă, păsul lui; cum că ar vrea şi el să intre în slujbă, ca ştafetă a împăratului. Păzitorul robilor cătă lung la el şi-i spuse:

— Cum? Cu picioarele tale de o şchioapă vrei să slujești ca ştafetă a împăratului? Piei din faţa mea! N-am chef să-mi pierd timpul cu toţi zănaticii!

Muc cel mic stărui însă, spunând că e gata să se ia la

întrecere cu cea mai bună ştafetă împărătească. Vorbele lui îi părură nespus de caraghioase păzitorului de robi, care-i porunci ca până în seară să fie pregătit pentru încercare. După ce îl duse pe Mac la bucătărie şi porunci să i se dea să mănânce şi să bea pe săturate, păzitorul robilor se înfăţişă împăratului şi-i povesti despre ciudatul omuleţ şi despre cererea lui. Împăratul, om hâtru, se bucură că păzitorul îl oprise pe Muc la curte; va avea astfel prilejul să petreacă puţin pe socoteala piticului. Porunci apoi să se rânduiască toate cele de trebuinţă pe pajiştea din spatele palatului, pentru ca întreaga curte să poată lua parte la petrecere. După ce-i mai aminti o dată păzitorului să-l îngrijească bine pe pitic, împăratul dădu de veste prinţilor şi prinţeselor de la curte despre alegerea care urma să aibă loc în seara aceea. Aceştia, la rândul lor, îşi anunţară slujitorii. Vestea se răspândi îndată şi, când se înseră, toată curtea, plină de nerăbdare, era adunată cu mic, cu mare, pe pajiştea unde fusese înălţată o podină, pentru ca lumea să poată vedea cum aleargă piticul cel lăudăros.

Împăratul se sui pe podină înconjurat de fii şi fiicele sale, iar Muc cel mic păşi pe pajişte şi făcu o temenea graţioasă în faţa înălţimilor lor. Prichindelul fu întâmpinat cu chiote şi râsete. Năstruşnică figură! Un trup nevolnic, un cap mare, feregea, şalvari lungi, un hanger lung înfipt într-un brâu lat, picioare mici încălţate în conduri uriaşi — cum să nu te pufnească râsul la vederea lui! Dar Muc cel mic nu se fâstâci deloc auzind râsete. Mândru, rezemat în toiegelul său, îşi aştepta potrivnicul. După dorinţa lui Muc, păzitorul robilor alesese pentru încercare pe cel mai bun alergător al împăratului. Acesta se înfăţişă acum pe pajişte, şi amândoi, Muc şi alergătorul, stăteau şi aşteptau semnalul de pornire. Potrivit rânduieli, când prinţesa Amarţa ridică vălul, amândoi zvâcniră din loc, pornind de-a lungul pajiştei ca două săgeţi slobozite din acelaşi arc.

La început, Muc fu întrecut cu mult de potrivnicul lui, apoi, însă, cu condurii săi zburători, îl ajunse din urmă cât ai clipi din ochi, îl întrecu şi sosi la ţintă cu mult înainte de celălalt, care încă mai alerga gâfâind. Privitorii fură cuprinşi de o mare mirare; se aşternu o tăcere adâncă; abia când împăratul începu să bată din palme, mulţimea izbucni în chiote şi strigăte: «Trăiască Muc cel mic, învingătorul!»

Muc cel mic fu adus în faţa împăratului. Aruncându-se la

picioarele acestuia, el îl rugă:

— Înălţimea ta! Am făcut dinaintea luminatei tale feţe numai o încercare a meşteşugului meu. Binevoieşte a îngădui să mi se dea o slujbă de ştafetă la curta înălţimii tale!

Împăratul grăi:

— Muc, tu vei fi ştafeta mea de frunte; vei sta aproape de împăratul tău, vei primi simbrie de o sută de galbeni pe an şi vei mânca la masă cu cei mai de seamă slujitori ai mei.

Muc cel mic crezu că de astă dată îşi aflase în sfârşit, norocul. Era plin de voie bună. Se bucura de mare trecere la împărat, căci îi îndeplinea treburile cele mai tainice şi mai grabnice, şi pe toate le ducea la capăt cu multă grijă şi cu nespusă repeziciune.

Ceilalţi slujitori ai împăratului nu-l vedeau însă cu ochi buni: nu le plăcea să împartă bunăvoinţa stăpânului cu un pitic care nu ştia altceva decât să alerge. Puseră deci la cale tot felul de uneltiri împotriva lui, dar toate dădeau greş, căci împăratul arăta o încredere nemărginită celei dintâi ştafete a sa, care îi ducea toate veştile de taină. (La asemenea înaltă cinstire ajunsese Muc!)

Muc ştia despre toate aceste uneltiri împotriva lui, dar avea o inimă prea blândă ca să se răzbune; chibzuia mai degrabă

cum să se facă folositor duşmanilor săi, pentru ca ei să-l îndrăgească. Îşi aduse aminte de toiegel, de care, în prea marea-i fericire, uitase. Dacă ar afla o comoară, îşi zicea Muc, curtenii ar ţine mai mult la el. Auzise şoptindu-se de mai multe ori că, pe vremuri, când năvăliseră duşmanii în ţară, tatăl împăratului şi-ar fi îngropat multe din comorile sale; se mai spunea că bătrânul a purces din astă lume fără a apuca să destăinuiască fiului său unde era tainiţa lor. De atunci Muc nu mai pleca fără toiegel, nădăjduind că într-o bună zi avea să dea de locul unde se afla ascunsă comoară bătrânului împărat. Într-o seară, plimbându-se prin grădina palatului, ajunse departe, într-un colţ îndepărtat, puţin umblat, şi deodată simţi că toiegelul îi saltă în mână şi prinde a ciocăni de trei ori în pământ. Pricepu numaidecât despre ce era vorba. Scoase hangerul, crestă cu el pomii dimprejur, ca să recunoască locul, şi se furişă înapoi spre palat; făcu rost de o cazma şi aşteptă să se înnopteze.

Comoara îi dădu însă mult de furcă lui Muc cel mic. Braţele lui erau firave, iar cazmaua — mare şi grea; după două ceasuri de trudă, abia de săpase o groapă de două picioare. În sfârşit, cazmaua se izbi de ceva tare şi se auzi un zăngănit ca de fier.

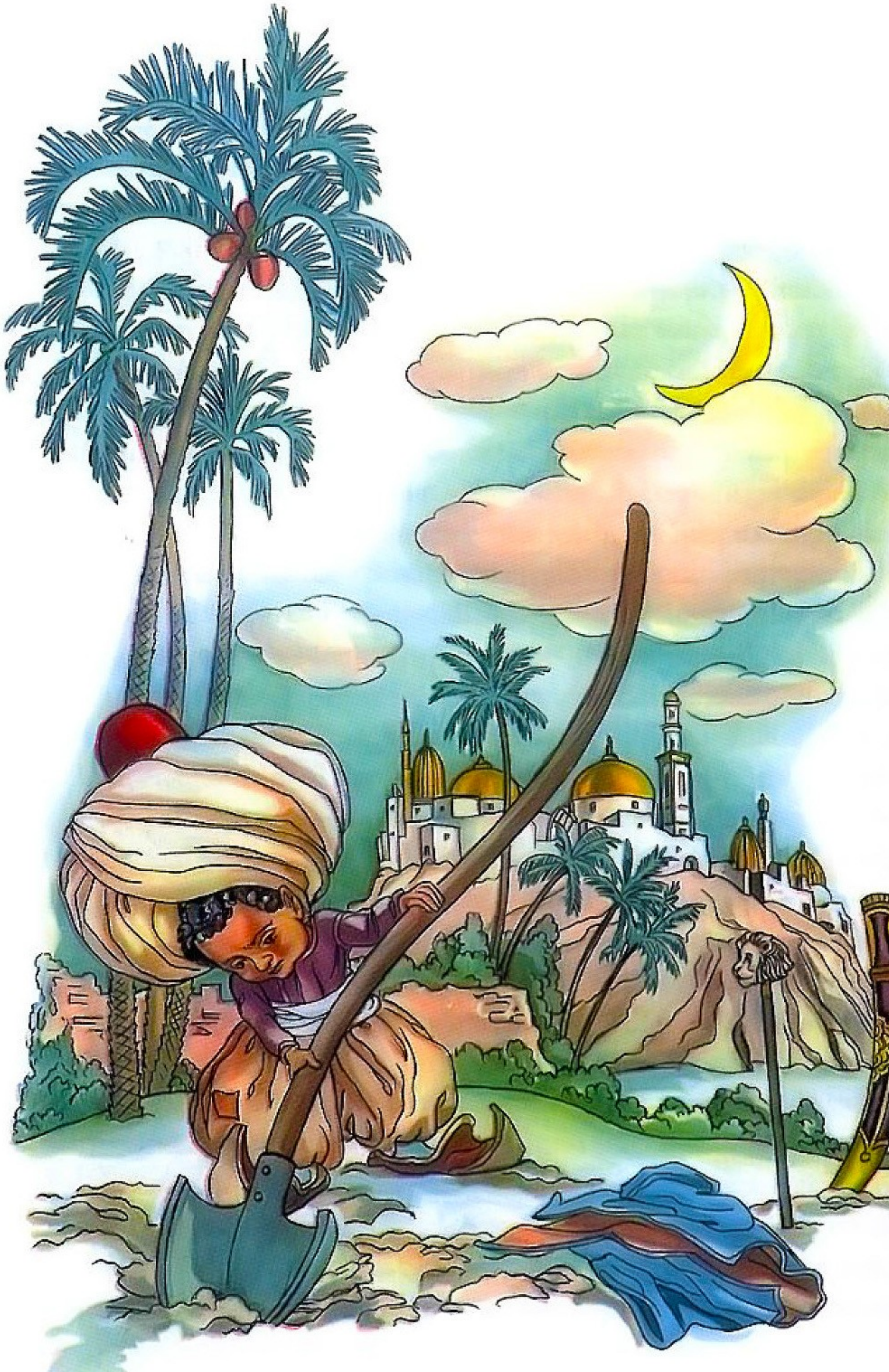

Muc începu să sape mai îndârjit, până dădu de un capac mare, de fier. Atunci coborî în groapă să vadă ce se ascunde sub capac şi găsi o oală plină cu galbeni. Dar cu slabele-i puteri nu putu să ridice oala, aşa că îşi umplu mai întâi buzunarele cu galbeni, vârî şi la brâu, puse şi în mica lui feregea, făcând din ea o legătură plină cu aur, pe care abia putu s-o ia la spinare, apoi acoperi cu grijă ce mai rămăsese. Avea noroc de conduri, căci altfel nu s-ar fi putut urni cu atâta povară de aur. Ajunse nevăzut la palat, se strecură în iatacul său şi piti galbenii sub pernele divanului.

Muc cel mic era încredinţat că, stăpânind atâta bănet, toţi duşmanii săi de la curte or să-i fie de acum înainte cei mai buni prieteni şi sprijinitori. Cât de neştiutor în ale vieţii era bietul Muc, crezând că prietenii adevăraţi se dobândesc cu aur... Vai! Mai bine şi-ar fi gătit de îndată condurii de drum, şi-ar fi luat la spinare bocceaua cu galbeni şi s-ar fi făcut nevăzut.

Aurul pe care-l dăruia acum din belşug în dreapta şi în stânga îi făcu pe ceilalţi slujitori ai curţii să-l pizmuiască şi mai mult.

— Face bani calpi, zicea marele bucătar Ahuli.

— I-a dobândit cu vorbe dulci de la împărat, scrâşnea păzitorul robilor Ahmet.

Dar duşmanul său cel mai aprig, vistiernicul Arhaz, care nu o dată dăduse iama cu mâna-i prea lungă prin visteria împărătească, spuse pe şleau:

— E un hoţ!

Se sfătuiră cu toţii şi, într-o bună zi, Korhuz, marele paharnic, se înfăţişă foarte mâhnit la împărat. Amărăciunea i se citea pe faţă, aşa că împăratul îl întrebă de îndată ce are pe suflet.

— Vai! răspunse el. Sunt tare îndurerat căci am pierdut bunăvoinţa stăpânului meu.

— Ce vorbe sunt astea, prietene Korhuz? se miră împăratul. De când să nu mai fi lăsat să strălucească soarele mărinimiei mele asupra ta?

Marele paharnic îi răspunse că împăratul îl copleşeşte cu aur pe căpetenia ştafetelor, iar preacredincioşilor săi sfetnici nu le mai arăta milostivirea sa.

Mult se minună împăratul la auzul ăstor vorbe şi porunci să i se dea îndată seama despre galbenii pe care-i împarte Muc în

dreapta şi în stânga. Uneltitorii îi strecuraseră lesne în minte bănuiala că Muc a furat aurul, într-un fel sau altul, din vistieria ţării. Aşa ceva se brodea de minune pentru vistiernic, căci nu-i prea plăcea să dea socoteală de banii vistieriei. Împăratul porunci ca Muc să fie urmărit în taină, spre a fi prins asupra faptului. În noaptea ce urmă acestei nefericite zile, Muc luă cazmaua — galbenii scoşi erau pe sfârşite din pricina dărniciei sale — şi se furişă în grădina palatului, spre comoara tăinuită, pentru a lua o altă grămadă de aur. Străjerii, în frunte cu marele bucătar Ahuli şi cu vistiernicul Arhaz, îl urmăriră de departe pas cu pas, şi, în clipa când luă galbeni din oală şi umplu feregeaua, se năpustiră asupra lui, îl legară zdravăn şi-l duseră de îndată în faţa împăratului, împăratul, nemulţumit fiindcă-l treziseră din somn, întâmpină plin de mânie pe cea dintâi ştafetă a sa şi îi puse bietului Muc tot felul de întrebări. La picioarele împăratului zăcea oala dezgropată, cazmaua şi feregeaua plină cu aur. Vistiernicul spuse că atât el, cât şi străjerii l-au văzut pe Muc cum se trudea să îngroape oala în pământ.

Împăratul îl întrebă pe Muc dacă e adevărată învinuirea ce i se aduce şi îi ceru să mărturisească de unde anume a luat aurul pe care voia să-l îngroape în grădină.

Muc cel mic, ştiindu-se nevinovat, spuse că ulcica cu aur el o găsise în grădină şi că nu voia nicidecum s-o îngroape, ci, dimpotrivă, s-o dezgroape.

La auzul acestor vorbe, toţi cei de faţă izbucniră într-un râs cu hohote, dar împăratul se făcu foc în faţa acestui răspuns pe care-l socotea o sfruntată neobrăzare a lui Muc cel mic şi strigă:

— Nevrednicule, cum, după ce ai furat, mai vrei să-l şi minţi prosteşte şi mârşav pe stăpânul tău? Vistiernice Arhaz, răspunde! Acest aur lipseşte din vistieria mea?

Vistiernicul arătă că lucrul e neîndoielnic. Ba chiar că el şi-a dat seama că lipseşte şi mai mult aur, nu de puţină vreme, din vistieria împărătească. Poate să jure că Muc este hoţul.

Împăratul porunci ca Muc cel mic să fie ferecat în lanţuri şi zvârlit în turn, iar vistiernicului îi dădu aurul pentru a-l pune la loc în vistierie. Vesel de izbânda lui, Arhaz plecă acasă, unde îşi numără galbenii sclipitori; omul acesta mârşav nu spuse însă nimănui că pe fundul oalei găsise un răvaş în care era scris:

«Vrăjmaşul a năvălit în ţară. De aceea ascund aici o parte din vistieria mea. Blestemul împărătesc să-l ajungă pe cel care

va găsi aurul şi nu-l va da de îndată fiului meu!

Sadi Împărat".

În temniţa sa, Muc cel mic era frământat de gânduri negre; ştia bine că cel care-l fură pe împărat e osândit la moarte, totuşi nu voia să dea în vileag faţă de împărat taina toiegelului. Vezi bine, se temea ca împăratul să nu-i răpească toiegelul şi condurii. Din păcate, condurii năzdrăvani nu-i puteau veni într-ajutor, căci, ferecat în lanţuri cum era, oricât s-ar fi zbătut, de răsucit pe călcâi nu se putea răsuci. A doua zi, însă, când i se vesti osânda la moarte, chibzui că tot mai bine ar fi să trăiască fără toiegelul fermecat decât să-l păstreze şi să moară; trimise vorbă împăratului că-l roagă să-i îngăduie o întâlnire tainică şi îi dezvălui însuşirile toiegelului său. Mai întâi împăratul nu-l crezu, dar Muc făgădui că, de nu va fi omorât, îl va încerca în faţa lui. Împăratul îi dădu cuvântul său împărătesc că-l va lăsa în viaţă dacă se adeveresc spusele lui şi porunci să se îngroape în pământ nişte galbeni, fără ştirea lui Muc. Îi ceru apoi să găsească galbenii cu toiegelul său. Cât ai clipi, toiegelul ciocăni de trei ori în pământ la locul cu pricina şi numaidecât aurul fu scos la iveală. Împăratul înțelese că vistiernicul îl înşelase şi, după obiceiul ţării, îi trimise un ştreang de mătase, ca să-şi facă singur seama. Cât despre Muc cel mic, îi spuse:

— E drept că ţi-am făgăduit viaţa, dar se pare că nu stăpâneşti numai taina acestui toiegel, şi, dacă n-ai să mărturiseşti de unde vine puterea ta de a alerga ca nimeni altul, vei rămâne întemniţat până la sfârşitul vieţii tale.

Muc se săturase de temniţă numai după o singură noapte petrecută în turn. De aceea îi mărturisi împăratului că tot meşteşugul său stătea în condurii năzdrăvani, fără a spune că, pentru a-i folosi, era nevoie să te învârteşti de trei ori pe călcâi. Împăratul făcu şi el o încercare: încălţă condurii şi numaidecât o luă la goană prin grădină. Ar fi dat orice să se oprească, dar nu cunoştea taina condurilor, iar Muc cel mic, bucuros că se poate răzbuna, îl lăsă să fugă, să fugă până îl văzu căzând la pământ fără simţire.

Când îşi veni în fire, împăratul se mânie cumplit pe Muc cel mic, care îl lăsase să alerge până aproape să-şi dea sufletul.

— Am făgăduit să te scot din temniţă şi să-ţi las viaţa, dar, dacă nu vrei să fii spânzurat, să piei din ţara mea în douăsprezece ceasuri.

Porunci apoi ca toiegelul să fie încuiat, împreună cu condurii, în vistieria sa.

Mai sărac ca oricând, Muc cel mic porni la drum, blestemându-şi prostia care-l făcuse să tragă nădejde că putea dobândi un loc de frunte la curtea împărătească. Ţara din care fusese gonit nu era prea întinsă, aşa că, după opt ceasuri, se afla la hotarul ei, deşi mergea tare greu fără condurii lui dragi.

Trecând hotarul, părăsi drumul mare pentru a se adânci într-o pădure deasă, unde voia să trăiască zilele ce-i mai rămăseseră departe de lume, căci nespus îl mai mâhniseră oamenii. În inima pădurii găsi un loc pe placul său: un pârâu limpede, străjuit de smochini mari, umbroşi, şi o pajişte cu iarbă moale care îl îmbia să rămână acolo. Se trânti jos, hotărât să stea aşa nemâncat şi să-şi aştepte sfârşitul. Copleşit de aceste gânduri negre, Muc adormi. Când se trezi, foamea îi dădea ghes; se gândi atunci că e prea chinuitor să mori de foame şi că mai cuminte ar fi să caute primprejur ceva de-ale gurii.

În pomul sub care îl furase somnul zări nişte smochine atât de frumoase, că-i lăsă gura apă. Se urcă în pom, culese câteva şi le mâncă cu poftă. Apoi coborî spre pârâu ca să-şi potolească setea. Dar tare se mai sperie când în oglinda apei îşi zări capul împodobit cu două urechi uriaşe şi cu un nas gros şi lung. Uluit, îşi apucă urechile cu mâinile şi într-adevăr urechile erau lungi, mai lungi de o jumătate de cot.

— Urechi de măgar! Aşa-mi trebuie, strigă el, înciudat, că i-am dat norocului cu copita, ca un măgar!

Se plimbă încolo şi încoace pe sub pomi şi, când i se făcu iarăşi foame, culese din nou câteva smochine — altceva tot nu se găsea de mâncare pe acolo. După ce se sătură de smochine, lui Muc îi veni în minte că ar putea să-şi ascundă urechile sub turbanul său mare, ca să nu arate atât de caraghios. Dar când se pipăi la cap, îşi dădu seama că urechile cele lungi pieriseră. Se îndreptă în grabă spre pârâu pentru a se încredinţa că-i adevărat; îşi văzu chipul său obişnuit, dintotdeauna; nasul cel lung şi hâd pierise şi el. Micul Muc pricepu lesne cum s-au petrecut lucrurile: nasul şi urechile i se lungiseră din pricina smochinelor pe care le luase din pomul cel dintâi, iar smochinele din cel de-al doilea pom îl lecuiseră, şi mai înţelese că soarta milostivă îi dăruise din nou o putere prin care să-şi dobândească fericirea. Culese deci din amândoi pomii atâtea smochine câte

putea duce şi se întoarse în ţara pe care o părăsise nu de mult. În cel dintâi târg care-i ieşi în cale îşi schimbă straiele ca să nu-l cunoască cineva şi o porni spre cetatea împărătească, unde şi ajunse curând.

Era tocmai vremea când poamele abia încep să dea în pârg. Muc cel mic ştia că marele bucătar cumpără bucuros astfel de bunătăţi pentru ospăţurile împărăteşti şi de aceea se opri la porţile palatului. Nu trecu mult şi marele bucătar ieşi în curte. Cercetă mărfurile neguţătorilor adunaţi la porţile palatului şi ochii îi căzură şi asupra coşuleţului lui Muc.

— O! Ce trufandale! spuse el. Cu siguranţă că vor fi pe placul înălţimii sale. Cât ceri pentru tot coşuleţul?

Muc cel mic ceru un preţ potrivit şi făcură târgul. Marele bucătar dădu coşul unui rob şi plecă mai departe. Până una-alta, Muc se făcu nevăzut, căci se temea că peste puţină vreme vânzătorul, a cărui marfă era pricina năpastei ce avea să dea peste căpăţânile celor de la curte, va fi căutat şi osândit.

La masă, împăratul se arătă foarte vesel, nemaicontenind cu laudele pentru mâncărurile gustoase gătite de marele său bucătar şi pentru grija cu care ştia să aleagă bunătăţile cele mai anevoie de găsit. Dar marele bucătar zâmbea fudul, ştiind prea bine ce mai avea de adus la masă. De aceea aruncă din vârful buzelor doar câteva cuvinte: «Ei, urma alege» sau: «Om trăi şi-om vedea!» stârnind curiozitatea prinţeselor. În sfârşit porunci să fie aduse smochinele, frumoasele, ademenitoarele smochine, care fură întâmpinate de toţi cei de faţă cu un «A-a-a-a!» de plăcere.

— Ce coapte sunt! Ce îmbietoare! se minună împăratul. Bucătare, eşti un om şi jumătate, ai dobândit cu prisosinţă bunăvoinţa mea!

Spunând aceste vorbe, împăratul — de felul său zgârcit cu astfel de bunătăţi — împărţi cu mâna lui smochine mesenilor. Fiecare prinţ şi prinţesă primi câte două, fiecare doamnă de onoare, vizir şi agă — câte una; pe celelalte împăratul le puse dinaintea sa şi începu să le înfulece cu lăcomie.

— Vai, tată, ce ciudat arăţi! strigă deodată prinţesa Amarza.

Toţi priviră cu mirare spre împărat: pe cap îi crescuseră nişte urechi uriaşe, iar nasul i se lungise, încovoindu-se până peste bărbie. Se uitară apoi unii la alţii uimiţi, înspăimântaţi,

căci capetele tuturor erau gătite cu aceste ciudate podoabe.

E lesne de închipuit groaza de care a fost cuprinsă curtea. Fură chemaţi în grabă toţi vracii din cetate, care se îmbulziră cu diferite hapuri şi alifii; dar urechile uriaşe şi nasurile lungi tot pocite rămâneau. Un vraci încercă să reteze urechile unuia din prinţi; zadarnică treabă, căci ele crescuseră pe dată la loc.

În ascunzătoarea unde se pitise, Muc află despre toate cele întâmplate la palat şi se hotărî să se aştearnă pe treabă. Din banii luaţi pe smochine îşi cumpărase un veşmânt ca de învăţat, îşi lipi o barbă făcută din păr de capră, şi astfel gătit, de puteai să juri că e un cărturar adevărat, se înfăţişă la palat cu un săculeţ de smochine în mână. Vraciul cel străin ceru să i se îngăduie şi lui să dea o mână de ajutor celor căzuţi în nenorocire. Curtenii îl primiră fără prea multă încredere. Muc dădu unuia din prinţi să mănânce o smochină şi - minune! Pipăindu-şi urechile şi nasul, prinţul văzu că acestea erau ca şi mai înainte, de mărime obişnuită. Acum toţi curtenii voiră să fie lecuiţi de vraciul străin. Împăratul, fără să spună o vorbă, îl luă de mână pe Muc şi se îndreptă cu el spre iatacul său. Acolo deschise o uşă ce dădea în vistierie şi îi făcu semn lui Muc să-l urmeze.

— Iată! Aici se află comorile mele, spuse împăratul. Alege ce-ţi doreşte inima, numai scapă-mă de pacostea asta ruşinoasă care a dat peste mine!

Vorbele acestea îi merseră la inimă lui Muc cel mic şi-i răsunară în urechi ca viersul cel mai dulce. De cum intrase, îşi zărise condurii năzdrăvani şi toiegelul fermecat, dar umblă cu luare-aminte prin încăpere, prefăcându-se uimit de comorile împărăteşti. Cum ajunse însă la condurii săi, îi încălţă iute, apucă toiegelul, îşi smulse barba calpă şi arătă împăratului uimit chipul cunoscut al lui Muc cel prigonit de el.

— Împărat făr' de cuvânt! grăi el. Ai răsplătit credinţa slugii tale prin nedreptate. Rămâi osândit să porţi toată viaţa urechile acestea slute, care să-ţi amintească în fiecare zi de Muc cel mic.

Şi, vorbind astfel, se răsuci repede pe călcâi, îşi dori în gând să plece îndată de acolo şi nici n-apucă împăratul să strige după ajutor, că Muc era departe.

De atunci, Muc îşi duce traiul pe meleagurile noastre, un

trai îndestulat, dar singuratic, căci e supărat pe oameni. După încercările prin care a trecut, Muc a dobândit multă înţelepciune şi, cu toată înfăţişarea lui neobişnuită, e un om vrednic de laudă şi nu de batjocură.

Aici se isprăvi istorisirea tatălui meu. Mi-a părut rău că m-am purtat grosolan cu bunul pitic şi tata mă iertă de a doua parte a pedepsei, care trebuia să urmeze. Le-am spus şi prietenilor mei minunata poveste a vieţii lui Muc şi l-am îndrăgit cu toţii atât de mult, încât nici unul n-a mai râs de el. Ba dimpotrivă, de atunci înainte l-am socotit vrednic de cinstire, făcând totdeauna în faţa lui temenele adânci, de parcă ar fi fost un cadiu sau un muftiu.

Călătorii hotărâră să se odihnească o zi în acel caravanserai, pentru ca şi ei şi animalele să prindă puteri. Ziua aceasta trecu tot cu felurite petreceri, cu aceeaşi voioşie ca în ajun. După-masă îl îndemnară şi pe al cincilea neguţător, Ali Sizah, să-şi facă datoria şi să spună şi el o poveste, aşa cum spuseseră şi ceilalţi. El mărturisi că viaţa lui era prea săracă în întâmplări, neobişnuite, vrednice de a fi istorisite; de aceea ar vrea să le povestească altceva, şi anume: *Povestea despre prinţul cel neadevărat*.

POVESTEA DESPRE PRINŢUL CEL NEADEVĂRAT

A fost odată o cinstită calfă de croitor, pe nume Labacan, care învăţa meseria de la un meşter iscusit din Alexandria. Nu se putea spune că Labacan mânuia cu stângăcie acul; dimpotrivă, făcea treabă foarte bună. De asemenea, ar fi fost nedrept să-l socoteşti leneş. Ceva însă tot nu era în bună rânduială la el, căci deseori putea să coasă ceasuri în şir, până ce acul se încingea şi aţa fumega; atunci făcea treabă ca nimeni altul. Dar alteori, şi din păcate lucrul acesta se întâmpla mai adesea, şedea adâncit în gânduri, privea ţintă drept înaintea lui, iar faţa şi întreaga-i făptură aveau atunci ceva atât de ciudat, încât meşterul şi celelalte calfe nu vorbeau niciodată de starea aceasta altfel decât: «Labacan arată din nou ca un om de neam».

Vineri seara, când ceilalţi oameni, după rugăciune, se duceau liniştiţi acasă la treburile lor, Labacan îmbrăcat într-un veşmânt frumos, pe care şi-l agonisise cu multă trudă, ieşea din moschee, se plimba cu paşi rari şi mândri prin pieţele şi uliţele oraşului, iar când vreunul din tovarăşii săi îl întâmpina cu «Pacea fie cu tine» sau «Cum merge, prietene Labacan?», făcea un mic semn binevoitor cu mâna sau cel mult catadicsea să dea încrezut din cap. Când meşterul îi spunea în glumă: «În tine se ascunde un prinţ, Labacan», calfa se bucura de aceste cuvinte şi răspundea: «V-aţi dat seama şi dumneavoastră?» sau: «De mult timp sunt încredinţat de lucrul acesta».

Cinstitul Labacan se purta astfel cam de multă vreme. Dar meşterul îi trecea cu vederea această nerozie, pentru că, altminteri, era un băiat de treabă şi un lucrător priceput. Dar iată că, într-o zi, Selim, fratele sultanului, care tocmai sosise la Alexandria, trimise meşterului un veşmânt de sărbătoare, spre a-i face câteva schimbări, iar meşterul îl dădu lui Labacan, deoarece lucra mai bine ca toţi.

Seara, după ce meşterul şi calfele plecară spre a se odihni după munca zilei, o dorinţă nestăpânită îl mână pe Labacan îndărăt, la atelier, unde se afla veşmântul fratelui împăratului. Se opri îndelung, gânditor, în fata straiului împărătesc, minunându-se când de bogăţia fireturilor, când de culorile sclipitoare ale catifelei şi mătăsii. Nu putu să se stăpânească, trebuia să-l îmbrace; şi iată că-i venea atât de bine, de parc-ar fi

fost făcut pentru el.

— N-oi fi şi eu prinţ, tot atât de bun ca oricare altul? se întrebă el, plimbându-se în sus şi în jos prin odaie. Nu mi-a spus chiar meşterul că sunt născut să fiu prinţ?

Odată cu veşmântul, calfa părea să fi îmbrăcat şi un cuget regesc; nu putea gândi altfel decât că era un fiu de rege, necunoscut, şi de aceea hotărî să plece în lume şi să părăsească acest loc, unde oamenii fuseseră până acum atât de mărginiţi, încât să nu-i recunoască stirpea sub părelnica sa obârşie de rând. Bogatul veşmânt i se păru trimis de o zână bună; se feri deci să nesocotească un dar atât de scump; îşi adună puţinii bani pe care-i avea şi, ajutat de întunericul nopţii, plecă pe porţile Alexandriei.

Prinţul cel necunoscut stârni uimire pretutindeni în călătoria sa, căci veşmântul bogat şi înfăţişarea serioasă şi demnă nu se potriveau cu faptul că mergea pe jos. Când era întrebat despre aceasta, răspundea, cu o căutătură ascunsă, că avea temeiurile sale. Dându-şi însă seama că era de râsul lumii călătorind pe jos, cumpără cu bani puţini un cal bătrân, potrivit pentru el, deoarece animalul, fiind liniştit şi blând, nu-l punea în încurcătură silindu-l s-o facă pe călăreţul priceput, ceea ce nu i-ar fi fost cu putinţă.

Într-o zi, pe când mergea călare pe uliţă, la pas, cu Murva – aşa îşi botezase calul – se apropie de el un călăreţ care-l rugă să-i îngăduie a-l întovărăşi, deoarece drumul pare mai scurt când ai cu cine schimba o vorbă. Călăreţul era un tânăr vioi, chipeş şi un tovarăş plăcut. Curând el începu să-l întrebe pe Lacaban de unde vine şi unde se duce; şi se brodi că şi el, ca şi calfa de croitor, cutreiera prin lume fără ţintă. Îi spuse că se numeşte Omar, că e nepotul lui Elfi-bey, nefericitul paşă din Cairo; trebuia să ducă la îndeplinire o însărcinare pe care i-o dăduse unchiul său pe patul de moarte.

Labacan nu-i vorbi cu inima tot atât de deschisă despre el, dar îi dădu a înţelege că era de viţă aleasă şi călătorea de plăcere.

Cei doi tineri se plăcură unul pe altul şi-şi urmară drumul împreună. În cea de-a doua zi a călătoriei lor, Labacan îl întrebă pe Omar despre sarcina pe care o avea de îndeplinit şi, spre uimirea lui, află următoarele:

Elfi-bey, paşa din Cairo, îl crescuse pe Omar din fragedă copilărie, iar acesta nu-şi cunoscuse părinţii. Când Elfi-bey fu

lovit de duşmanii săi şi, după trei bătălii nefericite, silit să fugă rănit de moarte, îi mărturisi tânărului că nu-i era nepot, ci fiul unui stăpânitor puternic, care, speriat de prorocirile cititorilor în stele, îndepărtase pe tânărul prinţ de la curtea sa, jurând să nu-l revadă decât în ziua când va împlini douăzeci şi doi de ani, să se afle lângă bine cunoscutul obelisc El-Serujah, la patru zile de drum spre răsărit de Alexandria. Acolo va trebui să înmâneze oamenilor pe care-i va găsi lângă obelisc un hanger dăruit de acela care se dăduse drept unchiul său şi să rostească: «Iată, eu sunt cel pe care-l căutaţi». Dacă ei vor răspunde: «Lăudat fie profetul care te-a ţinut în viaţă», va trebui să-i urmeze, căci îl vor duce la tatăl său.

Labacan, calfa de croitor, tare se minună de această povestire; din clipa aceea el se uită cu ochi pizmaşi la prinţul Omar, supărat că soarta îi hărăzise cinstea de a fi odraslă de stăpânitor, după ce fusese crescut ca nepot al puternicului paşă. Iar lui, care era înzestrat cu tot ce-i trebuie unui prinţ, soarta, ca o batjocură, îi dăruise o viaţă obişnuită. Se cerceta când pe el, când pe prinţ. Trebui să recunoască faptul că tânărul era chipeş; ochi ageri şi frumoşi, nas bine croit, purtare blândă şi binevoitoare, pe scurt, întreaga lui înfăţişare era foarte plăcută. Dar oricâte însuşiri îi găsea însoţitorului său, se gândea totuşi că el, Labacan, ar fi fost un fiu mai potrivit pentru un tată atât de sus-pus, decât adevăratul prinţ,

Acest gând îl urmări pe Labacan toată ziua şi cu acest gând adormi la popasul următor; când se trezi dimineaţa şi privirea îi căzu asupra lui Omar, care dormea alături liniştit, visând de bună seamă la apropiata-i fericire, încolţi în el gândul să dobândească prin şiretenie sau cu sila ceea ce soarta vitregă nu-i îngăduise; hangerul, semnul de recunoaştere al prinţului, era înfipt în brâul acestuia; îl trase încet, ca să-l împlânte în pieptul stăpânului său. Dar gândul ucigaş înspăimântă sufletul paşnic al calfei; se mulţumi deci să ia hangerul şi se apucă să-şi pună şaua pe calul cel ager al prinţului; până avea să se trezească Omar şi să se vadă jefuit de toate nădejdile sale, necredinciosul său tovarăş va fi departe.

Ziua când Labacan îl jefui pe prinţ se nimeri a fi tocmai întâia zi a sfintei luni Ramadan; mai avea deci patru zile pentru a ajunge la obeliscul El-Serujah, pe care-l cunoştea bine. Deşi locul unde se afla acest obelisc era la o depărtare de cel mult

două zile de călătorie, el se grăbi să sosească acolo, fiindu-i mereu teamă că va fi ajuns din urmă de adevăratul prinţ.

La sfârşitul celei de-a doua zi, Labacan zări obeliscul El-Serujah. Era aşezat pe un dâmb într-o câmpie deschisă şi putea fi văzut de la o depărtare de două-trei ceasuri de drum. Zărindu-l, inima lui Labacan bătu mai tare; deşi în ultimele două zile avusese destulă vreme să chibzuiască ce trebuie să facă, cugetul lui încărcat îi stârnea teama; gândul că era sortit să fie prinţ îl îmbărbătă însă din nou şi astfel se îndreptă plin de încredere către ţinta lui.

Împrejurimile obeliscului El-Serujah erau nelocuite, pustii, şi noul prinţ s-ar fi aflat la grea ananghie dacă n-ar fi avut merinde pentru câteva zile. Se aşeză deci sub nişte palmieri, lângă calul său, şi aşteptă cele ce aveau să se întâmple.

Pe la miezul zilei următoare văzu o caravană mare, cu cai şi cămile, venind pe câmpie către obeliscul El-Serujah. Caravana se opri la poalele dâmbului pe care se afla obeliscul; se ridicară corturi arătoase şi totul părea a spune că e vorba de călătoria unui paşă sau a unui şeic bogat. Labacan bănui că mulţimea pe care o vedea venise acolo pentru el şi ar fi dorit să se arate chiar atunci în chip de viitor stăpân; dar îşi potoli pornirea de a se da drept prinţ, deoarece chiar a doua zi dimineaţă aveau să i se împlinească cele mai îndrăzneţe năzuinţe.

Razele soarelui de dimineaţă îl treziră pe fericitul croitor pentru cea mai însemnată clipă a vieţii sale, clipă ce avea să-l ridice de la cea mai joasă treaptă lângă un tată din os domnesc; e adevărat că atunci când puse frâul calului său spre a se îndrepta către obelisc, îşi dădu seama de pasul necinstit pe care-l făcea, şi iar e adevărat că se gândi la durerea pe care trebuia s-o resimtă fiul de prinţ, înşelat în nădejdile sale; dar zarurile fuseseră aruncate și el nu mai putea să dea îndărăt de la cele hotărâte. Îngâmfarea îi şoptea că arată destul de impunător ca să se dea drept fiul unui rege atotputernic, îmbărbătat de acest gând, se aruncă în şa, îşi adună tot curajul ca să-şi pună calul în galop şi, astfel, ajunse într-un pătrar de ceas la poalele dâmbului.

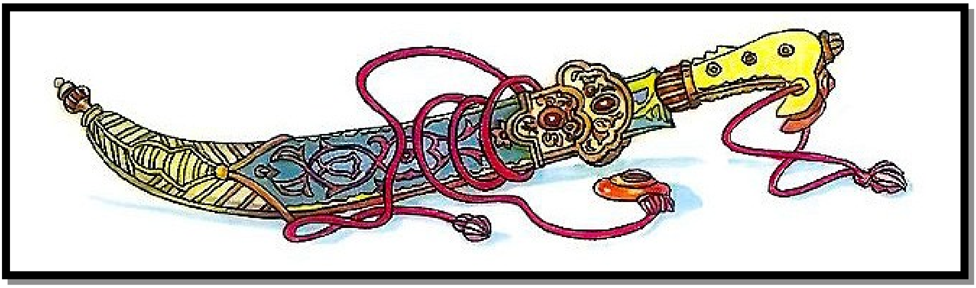

Descălecă şi-şi legă calul de unul din tufarii ce creşteau acolo; apoi scoase hangerul prinţului Omar şi urcă pe coastă. La picioarele obeliscului stăteau şase bărbaţi în jurul unui bătrân cu înfăţişare măreaţă de rege; veşmântul strălucitor din ţesătură de fir, şalul de Caşmir alb cu care era încins, turbanul alb, împodobit cu nestemate scăpărătoare, arătau că este un bărbat bogat şi de vază.

Labacan se îndreptă spre el, se plecă adânc şi spuse, în timp ce-i întindea hangerul:

— Iată, eu sunt cel pe care-l căutaţi!

— Lăudat fie Profetul care te-a ţinut în viaţă! răspunse bătrânul, cu lacrimi de bucurie. Îmbrăţişează-ţi bătrânul tată, scumpul meu fiu Omar!

Bunul croitor fu nespus de înduioşat de aceste cuvinte adânc simţite şi, cu un amestec de fericire şi de ruşine, se aruncă în braţele bătrânului.

Dar bucuria noii sale stări avea să dureze netulburată numai o clipă; când se desprinse din braţele bătrânului, văzu un călăreţ gonind din câmpie spre dâmb. Călăreţul şi calul aveau o înfăţişare jalnică: calul, de încăpăţânare sau de oboseală, nu mai voia să înainteze; se ţâra cu mers împiedicat care nu era nici pas, nici trap; călăreţul îl îndemna cu mâinile şi cu picioarele să se mişte mai repede.

Labacan îl recunoscu de îndată pe Murva al său şi pe adevăratul prinţ Omar; dar duhul rău a! minciunii pusese stăpânire pe el; hotărî deci să-şi susţină drepturile dobândite, cu fruntea sus, orice s-ar întâmpla.

Călăreţul făcea semne încă din depărtare; ajungând în sfârşit la poalele dâmbului, cu toată încetineala lui Murva, sări din şa şi se năpusti sus pe dâmb.

— Opriţi! strigă el. Oricine aţi fi, opriţi şi nu vă lăsaţi amăgiţi de acest mişel înşelător; eu mă numesc Omar, şi nici un muritor

să nu îndrăznească a se folosi de numele meu!

La auzul acestei întorsături a lucrurilor, pe feţele privitorilor se întipări o adâncă mirare; bătrânul, mai ales, părea foarte uimit; se uită întrebător când la unul, când la celălalt. Labacan însă vorbi cu o linişte greu stăpânită:

— Cinstite stăpâne şi părinte, nu te lăsa amăgit de acest om! După câte ştiu, este un croitor smintit din Alexandria pe nume Labacan şi e vrednic mai mult de mila decât de supărarea noastră.

Aceste cuvinte îl aduseră pe prinţ în pragul nebuniei şi, spumegând de furie, vru să se arunce asupra lui Labacan; dar ceilalţi se aşezară între ei şi-l ţinură, iar stăpânitorul spuse:

— Într-adevăr, scumpul meu fiu, bietul om e nebun; să fie legat şi aşezat pe unul din dromaderii noştri; poate că-i vom putea fi de folos nefericitului.

Furia prinţului se potoli; plângând, îi zise stăpânitorului:

— Inima mea îmi spune că-mi eşti părinte şi te rog din suflet să mă asculţi, în amintirea mamei mele.

— Doamne fereşte! răspunse bătrânul. Iar începe să vorbească fără şir; cum poate ajunge un om la asemenea gânduri nebuneşti?

Apoi luă braţul lui Labacan şi păşi sprijinit de el spre poalele dâmbului. Amândoi încălecară pe nişte cai mândri, acoperiţi cu cioltare de preţ, şi porniră în fruntea caravanei peste câmpie. Nefericitului prinţ însă i se ferecară mâinile, apoi fu legat de un dromader, iar doi călăreţi rămaseră în preajma lui pentru a-i supraveghea orice mişcare.

Bătrânul era Saaud, sultanul wahaabiţilor. Multă vreme nu avusese copii; în cele din urmă i se născuse prinţul mult dorit. Dar cititorii în stele, chemaţi să prevestească soarta băiatului, îi spuseră că până la douăzeci şi doi de ani îl paşte primejdia de a fi izgonit de un duşman. De aceea, spre mai multă siguranţă, sultanul îl încredinţase pe prinţ, spre a fi crescut, vechiului şi încercatului său prieten Elfi-bey, iar el aşteptase douăzeci şi doi de ani, îndurerat, întoarcerea lui.

Toate acestea sultanul le povesti celui pe care îl credea fiul său şi se arătă deosebit de mulţumit de înfăţişarea şi purtarea acestuia.

Ajunşi în ţara sultanului, ei fură întâmpinaţi pretutindeni de către locuitori cu strigăte de bucurie, căci vestea despre sosirea prinţului se întinsese ca o flacără prin toate oraşele şi satele. Pe uliţele pe unde treceau erau înălţate bolţi din flori şi ramuri, covoare strălucitoare de toate culorile împodobeau casele, iar mulţimea lăuda cu glas tare pe Alah şi pe profetul său, care le trimisese un prinţ atât de chipeş. Toate acestea umplură de fericire inima mândră a croitorului; cu atât mai nefericit se simţea adevăratul Omar, care urma alaiul, legat şi adânc deznădăjduit. Nimănui nu-i păsa de el în mijlocul acestei bucurii, care, de drept, i se datora lui. Mii şi mii de glasuri strigau numele lui Omar, iar pe el, adevăratul purtător al acestui nume, nu-l lua nimeni în seamă; cel mult, unul sau altul întreba pe cine duceau atât de straşnic cetluit, şi cumplit suna răspunsul în urechile prinţului.

— E un croitor smintit!

Caravana ajunse în sfârşit în oraşul de scaun al sultanului, unde totul fusese pregătit pentru primirea lor cu şi mai multă

strălucire ca în celelalte oraşe. Soţia sultanului, o femeie mai în vârstă şi respectabilă, aştepta, cu toţi curtenii, în sala cea mai măreaţă a palatului. Pardoseala sălii era acoperită cu un covor uriaş, iar pereţii — împodobiţi cu pânză albastră, ţinută cu şnururi şi ciucuri de aur sau prinsă în ţinte mari de argint.

Caravana sosi pe înserat; în sală fuseseră aprinse nenumărate lămpi rotunde, colorate, prefăcând noaptea în zi. În fundul sălii, însă, unde şedea pe tron soţia sultanului, luminile şi culorile îţi luau cu deosebire ochii. Aşezat pe patru trepte, tronul era numai aur şi ametiste mari.

Patru din cei mai nobili emiri ţineau deasupra capului ei un baldachin de mătase roşie, iar şeicul din Medina îi făcea vânt cu un evantai din pene de păun.

Astfel aştepta soţia sultanului pe soţul şi pe fiul ei; nici ea nu-l văzuse de la naştere, dar cel multaşteptat i se arătase adeseori în vis, astfel încât l-ar fi putut recunoaşte dintr-o mie.

Iată că se auzi larma alaiului ce se apropia; vuietul surlelor şi al timpanelor se amesteca cu uralele mulţimii; copitele cailor răsunau în curtea palatului, paşii celor sosiţi se auzeau tot mai aproape, uşile sălii se dădură în lături şi, trecând printre rândurile slujitorilor îngenuncheaţi, sultanul, mână în mână cu fiul său, se îndreptă repede spre tronul mamei.

— Iată, spuse el, ţi-l aduc pe cel căruia îi duci dorul de atâta vreme.

Soţia însă îi curmă vorba.

— Acesta nu este fiul meu! strigă ea. Acesta nu este chipul pe care Profetul mi l-a arătat în vis!

În clipa în care sultanul voia s-o convingă să nu se lase înşelată de vise, uşa sălii se deschise şi prinţul Omar năvăli înăuntru, urmărit de paznicii din mâinile cărora se smulsese cu toată puterea. Se aruncă gâfâind la picioarele tronului:

— Aici vreau să mor! strigă el. Dă poruncă să fiu omorât, tată crud, căci nu mai pot îndura această ruşine!

Toţi încremeniră la auzul acestor vorbe şi se grămădiră în jurul nefericitului; paznicii veniră în goană, voind să-l lege din nou, când soţia sultanului, care privise toate acestea mută de mirare, sări de pe tron.

— Staţi! strigă ea. Acesta e cel pe care ochii mei nu l-au văzut niciodată, dar pe care inima mea îl recunoaşte!

Paznicii, fără voia lor, îl lăsară pe Omar, dar sultanul,

cuprins de mânie aprigă, le porunci să-l lege pe nebun.

— Eu sunt cel care hotărăşte aici, spuse el cu glas poruncitor. Aici nu ne luăm după vise muiereşti, ci după anumite semne sigure. Acesta — şi arătă spre Labacan — acesta este fiul meu, căci el mi-a adus hangerul, semnul de recunoaştere al prietenului meu Elfi.

— Hangerul mi-a fost furat! strigă Omar. Încrederea mea neştiutoare a fost înşelată!

Dar sultanul nu ascultă glasul fiului său, căci era obişnuit să urmeze în toate, cu încăpăţânare, numai hotărârile sale; de aceea porunci ca nefericitul Omar să fie scos cu sila afară din sală.

Apoi se duse cu Labacan în încăperile lui, plin de mânie împotriva soţiei sale, cu care trăise timp de douăzeci şi cinci de ani în bună înţelegere.

Adânc mâhnită de cele petrecute, soţia sultanului era pe deplin încredinţată că un înşelător pusese stăpânire pe inima sultanului, căci pe acel tânăr nefericit i-l arătaseră toate visele ca fiind fiul ei.

Când durerea i se mai alină, chibzui la un mijloc prin care

să-şi încredinţeze soţul de nedreptatea ce o făcea. Lucru greu, căci acela ce se dădea drept fiul ei adusese hangerul — semnul de recunoaştere — şi, după cum aflase, îl puse pe Omar să-i povestească atâtea despre viaţa lui din trecut, încât putea să se dea drept fiul ei, fără teamă.

Ea îi chemă la dânsa pe oamenii care-l însoţiseră pe sultan la obeliscul El-Serujah, ca să-i povestească totul cu de-amănuntul, apoi se sfătui cu roabele ei cele mai credincioase. Ele chibzuiră şi îşi dădură cu părerea în fel şi chip; la urmă vorbi bătrâna şi înţeleaptă circaziană Melehsala:

— Dacă am auzit bine, luminată stăpână, cel care a adus hangerul spunea că acela pe care-l crezi fiul tău se numeşte Labacan şi e un croitor zurliu.

— Aşa-i, răspunse soţia sultanului. Şi ce-i cu asta?

— Nu crezi, urmă cealaltă, că înşelătorul i-a dat fiului tău chiar propriul său nume? Şi dacă-i aşa, iată un mijloc minunat pentru a-l da în vileag pe înşelător, mijloc pe care am să ţi-l spun în taină.

Soţia sultanului îşi plecă urechea către roabă şi aceasta îi şopti un sfat ce păru să-i placă, fiindcă se pregăti pe dată să meargă la sultan.

Soţia sultanului era o femeie înţeleaptă, care cunoştea bine slăbiciunile bărbatului ei şi ştia să le folosească. De aceea se prefăcea a-i da dreptate şi a-şi recunoaşte fiul, dar ceru să i se îndeplinească o dorinţă. Sultanul, căruia îi părea rău că-şi supărase soaţa, i-o încuviinţă, şi ea vorbi:

— Vreau să-i pui pe amândoi la o încercare de măiestrie: alta i-ar pune poate să călărească, să se bată cu săbiile sau să arunce cu suliţa, dar acestea sunt lucruri pe care le ştie oricine; nu, vreau să le cer ceva pentru care e nevoie de minte ageră. Fiecare dintre ei să coasă deci câte un caftan şi câte o pereche de şalvari, şi să vedem care din ei le face mai frumos.

Sultanul izbucni în râs şi zise:

— Ei, te-ai gândit la ceva tare înţelept! Fiul meu să se ia la întrecere cu un croitor smintit şi să vedem care din ei face un halat mai frumos? Nu, asta nu!

Soţia lui îi aminti însă că făgăduise să-i îndeplinească dorinţa, iar sultanul, care era un om de cuvânt, se înduplecă până la urmă, dar jură că, oricât de frumoase veşminte ar face croitorul cel smintit, el nu-l va recunoaşte drept fiul său.

Sultanul se duse el însuşi la fiul lui şi-l rugă să-i facă maică-si pe plac, căci ea dorea să-i coasă cu mâna lui un caftan. Bunului Labacan îi crescu inima de bucurie; dacă asta era totul, se gândea el, soţia sultanului îşi va vedea curând dorinţa împlinită.

Fură orânduite două încăperi — una pentru prinţ, cealaltă pentru croitor — unde trebuia să-şi arate fiecare iscusinţa, după care li se dădu numai câte o bucată de mătase, foarfece, ac şi aţă.

Sultanul abia aştepta să vadă ce fel de caftan avea să facă fiul său; dar şi soţiei sale îi bătea inima cu nelinişte, gândindu-se dacă șiretlicul îi va fi de folos. Celor doi tineri li se dădură două zile ca să isprăvească treaba; în cea de-a treia zi, sultanul trimise după soţia lui şi când aceasta veni. porunci să fie aduse cele două caftane, precum şi pe cei ce le făcuseră.

Labacan intră triumfător şi întinse caftanul dinaintea privirilor uimite ale sultanului.

— Iată, tată, zise el, iată, cinstită mamă, nu-i o adevărată minunăţie! Pot face prinsoare că nici cel mai îndemânatic croitor al palatului nu este în stare să coasă unul la fel.

Soţia sultanului zâmbi şi se întoarse către Omar:

— Dar tu, fiule, ce-ai izbutit să faci?

Înciudat, acesta zvârli cât colo mătasea şi foarfecă:

— Am fost deprins să strunesc calul şi să mânuiesc sabia, iar suliţa mea nimereşte orice ţintă; meşteşugul acului îmi este însă străin, fiind nevrednic de cel crescut de Elfi-bey, stăpânitorul din Cairo.

— O, tu, adevărat fiu al stăpânului meu! strigă soţia sultanului. Ah, de te-aş putea îmbrăţişa şi numi fiul meu! Să am iertare, soţul şi stăpânul meu, spuse ea apoi, întorcându-se către sultan, că am folosit acest şiretlic. Nu vezi nici acum cine e prinţ şi cine e croitor? într-adevăr, caftanul pe care l-a făcut fiul tău e minunat şi aş vrea să-l întreb la ce meşter a învăţat.

Sultanul rămase pe gânduri, privind cu îndoială când la soţie, când la Labacan, care încerca zadarnic să-şi ascundă roşeaţa feţei şi spaima de a se fi dat de gol atât de prosteşte.

— Nici această dovadă nu-i de ajuns, spuse el. Dar, Alah fie lăudat, ştiu eu cum am să descopăr dacă am fost sau nu înşelat!

Porunci să i se aducă bidiviul cel iute, se aruncă în şa şi se îndreptă spre o pădure, care se afla nu departe de oraş. Se spunea din bătrâni că acolo ar sălăşlui o zână bună, pe nume Adolzaida, care îi ajutase cu sfatul de multe ori, în clipe de restrişte, pe stăpânitorii din neamul său; într-acolo goni sultanul.

În mijlocul pădurii se afla un luminiş înconjurat de cedri înalţi. Acolo se spunea că ar sălăşlui zâna, şi muritorii, stăpâniţi de o anumită teamă, moştenită de demult din tată-n fiu, nu prea călcau meleagurile acelea.

Ajuns la locul cu pricina, sultanul sări din şa, legă calul de un copac, se duse în mijlocul luminişului şi strigă tare:

— Dacă este adevărat că în clipe de restrişte ai fost un bun sfetnic al strămoşilor mei, nu nesocoti rugămintea urmaşului lor şi sfătuieşte-mă acolo unde mintea omenească e neputincioasă.

De-abia rosti ultimele cuvinte, că unul din cedri se deschise şi din inima lui ieşi o femeie cu un văl pe faţă şi purtând un veşmânt lung şi alb.

— Ştiu de ce vii la mine, sultane Saaud. Cererea ta e

dreaptă; de aceea îţi voi da ajutor. Ia aceste două cutii. Lasă-i pe cei doi ce doresc a-ţi fi feciori să aleagă. Sunt încredinţată că cel adevărat nu va da greş.

Vorbindu-i astfel îi întinse două cutioare de fildeş, bogat împodobite cu aur şi mărgăritare; pe capace, pe care sultanul încercă zadarnic să le deschidă, erau nişte inscripţii încrustate în diamante.

În timp ce călărea spre casă, sultanul se tot întreba ce puteau ascunde cele două cutii, pe care nu izbutea să le deschidă cu nici un chip. Nici inscripţiile nu-l lămuriră, căci pe una din ele scria: „Cinste şi slavă“, iar pe cealaltă „Fericire şi bogăţie". Sultanul se gândi în sinea lui că lui însuşi i-ar veni greu să aleagă între aceste două lucruri, care erau la fel de atrăgătoare, la fel de ademenitoare.

Când se întoarse la palat, îşi chemă soţia şi îi povesti cele spuse de zână, şi ea fu cuprinsă de o nădejde înflăcărată că acela spre care o trăgea inima va alege cutia ce va dovedi că e fiul ei.

În faţa tronului sultanului fură aduse două mese, pe care sultanul puse cu mâna lui cele două cutii, după care se aşeză pe tron şi făcu semn unuia din robi să deschidă uşa sălii. Prin această uşă intră un strălucit alai de paşale şi emiri ai împărăţiei, chemaţi de sultan. Ei se aşezară pe bogatele perne înşiruite de-a lungul pereţilor.

Când se aşezară cu toţii, sultanul făcu un al doilea semn, la care fu adus înăuntru Labacan. Păşind mândru, el străbătu sala, se aruncă la picioarele tronului şi spuse:

— Ce porunceşte părintele şi stăpânul meu?

Sultanul se ridică de pe tron şi zise:

— Fiule, sunt oarecare îndoieli asupra îndreptăţirii tale la numele pe care ceri să-l porţi; într-una din aceste cutii se află dovada adevăratei tale obârşii. Alege! Nu mă îndoiesc c-o vei alege pe cea bună.

Labacan se ridică şi se apropie de cutii; chibzui îndelung ce să aleagă şi în cele din urmă spuse:

— Cinstite tată! Ce poate fi mai însemnat decât fericirea de a fi fiul tău? Ce poate fi mai înălţător decât bogăţia îndurării tale? Aleg cutia pe care scrie: „Fericire şi bogăţie".

— Vom afla mai târziu dacă ai ales bine: deocamdată aşază-te pe pernă, lângă paşa din Medina, grăi sultanul şi făcu

semn robului său.

Fu adus Omar. Privirea lui întunecată, chipul mohorât treziră mila tuturor celor de faţă. El se aruncă la picioarele tronului şi întrebă care era vrerea sultanului.

Sultanul îi răspunse că avea de ales una din cutii; tânărul se ridică şi se apropie de masă. Citi cu luare-aminte cele scrise pe amândouă şi spuse:

— Zilele din urmă m-au învăţat ce îndoielnică e fericirea, ce pieritoare e bogăţia; dar ele m-au învăţat de asemenea că în pieptul celor viteji se află o comoară ce nu poate fi nimicită, şi anume cinstea, şi că steaua strălucitoare a slavei nu piere odată cu fericirea. Soarta mi-e pecetluită; de-a fi să pierd o coroană, cinste şi slavă, pe voi vă aleg!

Puse mâna pe cutia pe care şi-o alesese; dar sultanul porunci să aştepte, şi, făcându-i semn lui Labacan să se apropie de masă, îi spuse să pună şi el mâna pe cutia lui.

Sultanul mai porunci să i se aducă un vas cu apă din fântâna sfântă Zemzem de la Mecca, îşi spălă mâinile pentru rugăciune, întoarse faţa către răsărit, se lăsă în genunchi şi se rugă:

— Dumnezeul părinţilor mei! Tu care de veacuri păstrezi neamul nostru curat şi neştirbit, nu îngădui ca un nevrednic să pângărească numele Abassizilor, ocroteşte pe fiul meu cel adevărat în acest ceas de grea cumpănă.

Sultanul se ridică şi se urcă din nou pe tronul său. Toţi cei de faţă erau încordaţi de atâta aşteptare, de-abia îndrăznind să răsufle; prin sală s-ar fi putut auzi fuga unui şoricel, atât de încremeniţi priveau cu toţii; cei din spate întindeau gâturile pentru a vedea cutiile peste capetele celor din faţă. Atunci sultanul grăi:

— Deschideţi cutiile!

Şi cutiile, pe care înainte nici o putere nu le putuse deschide, se deschiseră singure.

În cutia aleasă de Omar se aflau, pe o pernă de catifea, o coroniţă mică de aur şi un sceptru; în cutia lui Labacan — un ac mare şi un capăt de aţă.

Sultanul porunci celor doi tineri să aducă cutiile în faţa lui. El ridică din cutie coroniţa şi, ca prin minune, când o luă în mână, ea începu să crească, să crească tot mai mult, până ajunse mare cât o coroană adevărată. El aşeză coroana pe capul

fiului său Omar, care îngenunchease înaintea lui, îl sărută pe frunte şi îl pofti să se aşeze de-a dreapta sa. Apoi se întoarse către Labacan şi rosti:

— E o zicală din bătrâni care spune: „Nu te întinde mai mult decât ţi-e plapuma". Se pare că va trebui să rămâi la acul tău. Deşi nu eşti vrednic de îndurarea mea, pentru tine s-a rugat cineva, cineva căruia, astăzi, nu vreau să-i stau cu nimic împotrivă; de aceea îţi dăruiesc nemernica-ţi viaţă. Dar dacă vrei să-mi asculţi povaţa, grăbeşte-te să pleci cât mai iute din ţara mea.

Ruşinat, zdrobit, sărmanul croitor nu avu ce să răspundă; se aruncă la picioarele prinţului şi, cu lacrimi în ochi, spuse:

— Poţi să mă ierţi, luminate prinţ?

— Credinţă faţă de prieteni, mărinimie faţă de duşmani, aceasta este fala Abassizilor, răspunse prinţul, ridicându-l de jos. Du-te în pace!

— O, fiul meu cel adevărat! strigă mişcat bătrânul sultan, şi se aruncă la pieptul fiului său.

Toţi emirii şi paşalele, toţi dregătorii ţării se ridicară de la locurile lor şi strigară:

— Trăiască fiul sultanului nostru!

În mijlocul bucuriei tuturor, Labacan se strecură afară din sală, cu cutia sub braţ.

Coborî la grajdurile sultanului, puse frâul pe calul său Murva şi ieşi călare pe poartă, luând-o spre Alexandria. Clipele când fusese prinţ i se părură un vis şi doar cutia cea frumoasă, bogat împodobită cu mărgăritare şi diamante, îi amintea că totuşi nu visase.

Ajungând în sfârşit la Alexandria, merse călare până în faţa casei bătrânului său meşter, sări din şa, legă căluţul de poartă şi intră în atelier. Meşterul, care nu-l recunoscu de îndată, făcu o temenea adâncă şi-l întrebă cu ce-i poate fi de folos; privindu-şi însă muşteriul cu mai multă luare-aminte şi recunoscându-l pe vechiul său Labacan, strigă calfele şi ucenicii; aceştia se năpustiră mânioşi asupra bietului Labacan, care nu se aştepta la o asemenea primire, îi traseră ghionţi, îl bătură cu fiarele de călcat şi cu cotul de măsurat, îl înţepară cu ace şi-l ciupiră cu foarfece ascuţite până ce acesta căzu istovit pe un maldăr de haine.

În vreme ce Labacan zăcea, meşterul începu să-l mustre

pentru haina furată; zadarnic striga Labacan că el se întorsese tocmai ca să-l despăgubească; zadarnic făgădui să-i plătească de trei ori preţul veşmântului; meşterul şi calfele se aruncară iar asupra lui, îl bătură măr şi-l aruncară pe uşă afară.

Zdrobit, în zdrenţe, el încălecă pe Murva şi o luă către un caravanserai. Acolo îşi odihni capul lovit şi ostenit, cugetând asupra suferinţelor de pe acest pământ, asupra meritelor atât de des dispreţuite şi asupra nimicniciei şi zădărniciei tuturor avuţiilor. Adormi cu hotărârea de a nu mai alerga după măriri şi de a deveni om cinstit.

În ziua următoare nu-i păru rău de hotărârea luată, căci mâna grea a meşterului şi a calfelor părea să fi alungat din el toate visele de mărire.

Vându cutia pe un preţ mare unui giuvaergiu, îşi cumpără o casă şi îşi făcu un atelier unde avea să se îndeletnicească cu meşteşugul său. După ce rândui totul şi agăţă la fereastră o tăbliţă pe care scria:„Labacan, croitor", se aşeză pe scaun şi se apucă să-şi cârpească cu acul şi aţa găsite în cutie haina atât de rău ferfeniţită de meşterul lui. Deodată îl chemă cineva şi, când dădu să se aşeze din nou la lucru, ce-i fu dat să vadă! Acul lucra sârguincios, fără ca cineva să-l mânuiască, făcând cusături atât de frumoase şi bine rânduite, cum nu făcuse Labacan vreodată, nici măcar în clipele când dădea dovadă de cea mai mare iscusinţă.

Într-adevăr, şi cel mai neînsemnat dar al unei zâne bune este folositor şi de mare preţ! Acest dar mai avea însă şi o altă însuşire: capătul de aţă nu se isprăvea deloc, oricât de harnic ar fi lucrat acul.

Labacan dobândi mulţi muşterii şi în curând ajunse cel mai vestit croitor de prin părţile acelea; el croia veşmintele şi făcea prima împunsătură cu acul, după care acesta lucra iute mai departe, fără oprire, până ce haina era gata. Curând, toţi locuitorii din Alexandria ajunseră muşteriii meşterului Labacan, căci acesta lucra frumos şi foarte ieftin; doar într-o singură privinţă clătinau oamenii din cap, şi anume: el lucra fără calfă şi cu uşile încuiate.

Astfel se împlinise inscripţia de pe cutioară ce vestise „Fericire şi bogăţie"; fericirea şi bogăţia însoţiră — deşi într-o mai mică măsură — „paşii bravului croitor — iar atunci când auzea de fala tânărului sultan Omar, despre care vorbea tot

norodul, când auzea că viteazul acesta întruchipa mândria şi dragostea poporului său şi era spaima duşmanilor săi, fostul prinţ gândea în sinea lui: „Tot e mai bine că am rămas croitor, căci cinstea şi slava sunt tare primejdioase".

Astfel trăi vreme îndelungată Labacan, mulţumit de sine şi cinstit de semenii săi, iar dacă acul nu şi-a pierdut între timp puterea, mai coase şi astăzi cu firul veşnic ai zânei Adolzaida.

După ce apuse soarele, caravana porni din nou şi ajunse curând la Birked el Had sau „Fântâna hagiilor", de unde mai aveau numai trei ceasuri de drum până la Cairo. Caravana era aşteptată la acea oră şi neguţătorilor le fu curând hărăzită bucuria de a-şi întâlni din nou prietenii, care le ieşiră în întâmpinare. Ei intrară în oraş prin poarta Bebel Falch, căci se socotea că-i semn bun ca atunci când vii de la Mecca să intri pe acea poartă prin care trecuse Profetul.

În piaţă, cei patru neguţători turci se despărţiră de străin şi de neguţătorul Zaleukos şi se duseră acasă cu prietenii lor. Zaleukos îi arătă străinului un caravanserai bun şi-l pofti să prânzească cu el. Străinul primi şi făgădui să vină îndată ce-şi va schimba veşmintele.

Grecul făcuse toate pregătirile să-l ospăteze bine pe străin, deoarece îl îndrăgise în timpul călătoriei, iară când bucatele şi băuturile fură aduse după rânduială, el se aşeză şi îşi aşteptă musafirul.

Îl auzi curând apropiindu-se cu paşi mari şi grei prin gangul ce ducea spre încăperea sa. Se ridică spre a-i ieşi bucuros înainte şi a-l întâmpina în prag; dar când deschise uşa, se dădu îngrozit înapoi, căci înaintea lui stătea înspăimântătorul necunoscut în mantie roşie. Aruncă încă o privire — nu încăpea îndoială: aceeaşi făptură înaltă şi poruncitoare, aceeaşi mască de după care scânteiau ochii negri, aceeaşi haină roşie cu fireturi — toate îi erau prea binecunoscute din clipa cea mai înfiorătoare a vieţii sale.

Simţămintele ciudate se zbuciumau în pieptul lui Zaleukos; el se împăcase şi iertase totul de mult acestui om, păstrat în amintirea sa, şi totuşi ivirea lui îi redeschise toate rănile, îi readuse în minte toate ceasurile chinuitoare ale fricii de moarte de atunci, iar durerea care-i otrăvise anii tinereţii îi renăscu într-o clipă în inimă.

— Ce doreşti, om fioros? strigă grecul, văzând că vedenia

rămăsese încremenită în prag. Piei îndată, până nu te blestem!

— Zaleukos! rosti un glas cunoscut de după mască. Zaleukos! Astfel îţi primeşti oaspetele?

Oaspetele scoase masca, dădu mantia în lături: era Selim Baruch, străinul.

Dar Zaleukos nu se linişti încă; îi era groază de străin, căci, fără îndoială, revedea în el pe necunoscutul de pe Ponte Vecchio; dar străvechile îndatoriri de gazdă biruiră; tăcut, el făcu semn străinului să se aşeze la masă.

— Îţi ghicesc gândurile, grăi acesta după ce se aşezară. Ochii tăi mă privesc întrebători. Aş fi putut să tac şi să nu mă mai vezi niciodată, dar sunt dator să-ţi dau socoteală şi de aceea am îndrăznit, chiar cu primejdia de a fi blestemat de tine, să mă arăt în faţă-ţi sub vechea mea înfăţişare. Mi-ai spus odinioară: „Credinţa strămoşilor mei îmi porunceşte să-l iubesc; de altfel, el e mai nefericit decât mine“. Crede asta, prietene, şi ascultă acum lămuririle mele. Ca să mă înţelegi, trebuie s-o iau de foarte departe. M-am născut la Alexandria, din părinţi creştini. Tatăl meu, mezinul unei vechi şi bine cunoscute familii franceze, era consulul ţării sale în Alexandria. De la vârsta de zece ani am fost crescut în Franţa de către fratele mamei mele şi mi-am părăsit patria după câţiva ani pentru a mă întoarce la părinţi, împreună cu unchiul meu, în ţara în care se aflau părinţii mei.

Dar, vai! În casa tatălui meu lucrurile nu stăteau aşa cum ar fi trebuit; furtunile vremurilor agitate din lume nu ajunseseră până aici, dar, pe neaşteptate, nenorocirea lovise totuşi casa mea până în adâncul inimii. Fratele meu, un tânăr care făgăduia mult, primul secretar al tatălui meu, se căsătorise de curând cu o tânără, fiica unui nobil florentin, ce locuia în vecinătate; cu două zile înainte de sosirea noastră, soţia lui dispăruse pe neaşteptate, iar familia noastră şi tatăl ei nu-i puteau da de urmă. Până la sfârşit se bănui că, în timpul unei plimbări, mersese prea departe şi căzuse în mâinile unor tâlhari. Acest gând ar fi fost poate mai mângâietor pentru sărmanul meu frate, decât adevărul pe care-l aflarăm curând. Necredincioasa se îmbarcase pe un vas împreună cu un tânăr napolitan pe care-l cunoscuse în casa tatălui meu. Fratele meu, revoltat la culme de acest fapt, a încercat totul spre a o pedepsi pe vinovată, dar în zadar; încercările sale, care produseră vâlvă la Neapole şi

Florenţa, n-au făcut decât să abată nenorocirea asupra lui şi a noastră. Nobilul florentin s-a întors în patrie făgăduind să-i facă fratelui meu dreptate, în realitate, însă, pentru a ne nimici. La Florenţa, el a zădărnicit toate încercările fratelui meu şi a ştiut să se folosească atât de bine de influenţa pe care o obţinu prin orice mijloc, încât tatăl şi fratele meu, devenind suspecţi în ochii conducătorilor lor, au fost prinşi în mod ruşinos şi duşi în Franţa, unde au pierit sub secure. Biata mea mamă a înnebunit şi abia după zece luni nesfârşite, moartea a izbăvit-o de îngrozitoarea ei stare; în ultimele zile însă, mintea i-a fost din nou limpede. Astfel am rămas singur pe lume. Doar un gând îmi frământa sufletul, doar un singur gând mă făcea să uit de doliul meu, şi acesta era puternica flacără aprinsă în mine de mama în ultimele ei clipe. În aceste ultime ceasuri îşi revenise, după cum ţi-am spus; atunci m-a chemat la ea şi mi-a vorbit în linişte de soarta noastră şi de moartea ei apropiată. Apoi a trimis afară toată lumea din cameră, s-a ridicat în capul oaselor, cu chipul grav pe patul ei sărăcăcios, şi mi-a spus că voi putea obţine binecuvântarea ei dacă voi jura să îndeplinesc ceea ce îmi va cere.

Cutremurat de cuvintele mamei mele, care era pe moarte, am jurat să îndeplinesc orice.

Ea a izbucnit în blesteme împotriva florentinului şi a fiicei sale şi, sub ameninţările cele mai înspăimântătoare ale blestemului ei, m-a silit să făgăduiesc că voi răzbuna nenorocirea casei noastre. Apoi mama a murit în braţele mele.

Gândul răzbunării mocnea de mult în sufletul meu; în clipa aceea el se trezi cu toată puterea. Am adunat tot ce rămăsese din averea părintească şi mi-am jurat s-o cheltuiesc pentru a mă răzbuna, sau să pier.

În scurt timp m-am dus la Florenţa; unde am stat mai mult ascuns; planul meu era îngreunat de situaţia în care se aflau acum duşmanii mei. Bătrânul florentin devenise guvernator şi avea astfel în mână toate mijloacele pentru a mă nimici, de îndată ce va afte cel mai mic lucru. O întâmplare îmi veni într-ajutor.

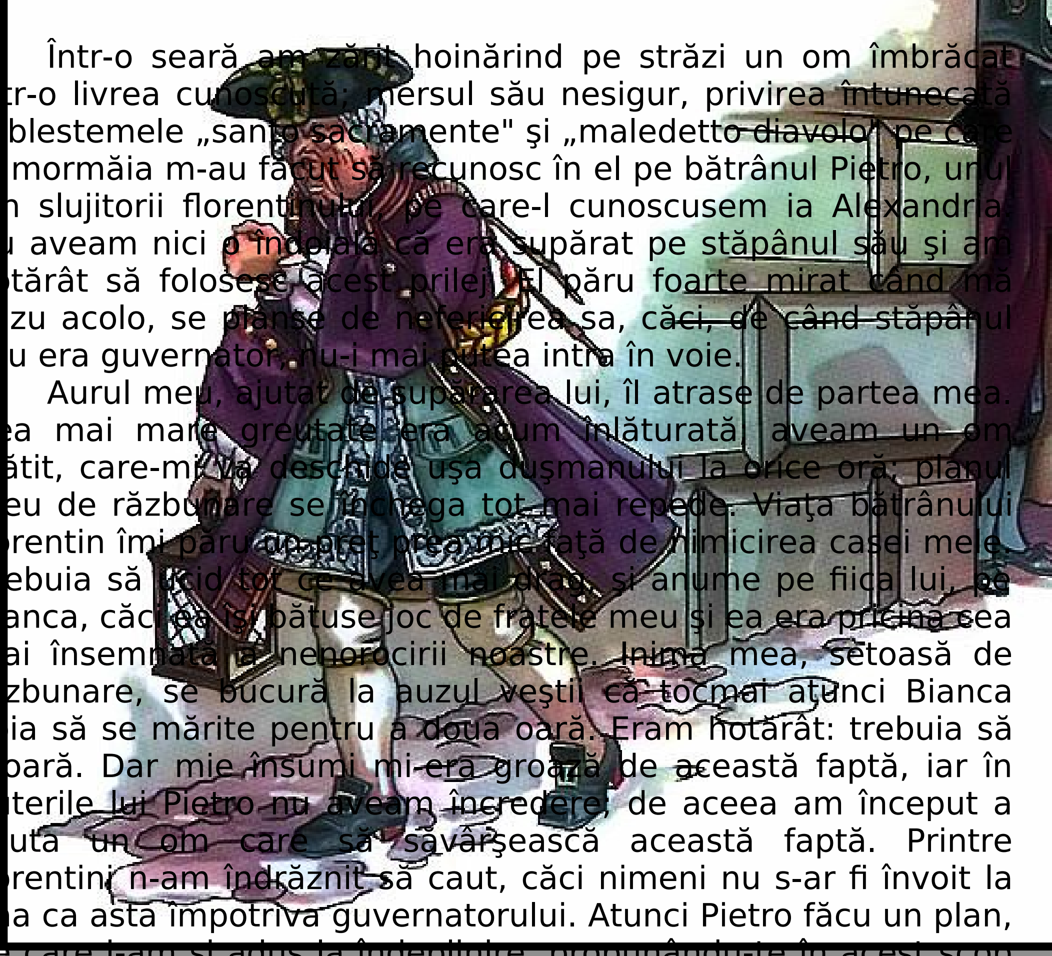

Într-o seară am zărit hoinărind pe străzi un om îmbrăcat într-o livrea cunoscută; mersul său nesigur, privirea întunecată şi blestemele „santo sacramente" şi „maledetto diavolo" pe care le mormăia m-au făcut să recunosc în el pe bătrânul Pietro, unul din slujitorii florentinului pe care-l cunoscusem ia Alexandria. Nu aveam nici o îndoială că era supărat pe stăpânul său şi am hotărât să folosesc acest prilej. El păru foarte mirat când mă văzu acolo, se plânse de nefericirea sa, căci, de când stăpânul său era guvernator, nu-i mai putea intra în voie.

Aurul meu, ajutat de supărarea lui, îl atrase de partea mea. Cea mai mare greutate era acum înlăturată, aveam un om plătit, care-mi va deschide uşa duşmanului la orice oră: planul meu de răzbunare se închega tot mai repede. Viaţa bătrânului florentin îmi păru un preţ prea mic faţă de nimicirea casei mele. Trebuia să ucid tot ce avea mai drag, şi anume pe fiica lui, pe Bianca, căci ea îşi bătuse joc de fratele meu şi ea era pricina cea mai însemnată a nenorocirii noastre. Inima mea, setoasă de răzbunare, se bucură la auzul veştii că tocmai atunci Bianca voia să se mărite pentru a doua oară. Eram hotărât: trebuia să moară. Dar mie însumi mi-era groază de această faptă, iar în puterile lui Pietro nu aveam încredere, de aceea am început a căuta un om care să săvârşească această faptă. Printre florentini n-am îndrăznit să caut, căci nimeni nu s-ar fi învoit la una ca asta împotriva guvernatorului. Atunci Pietro făcu un plan, pe care l-am şi adus la îndeplinire, propunându-te în acest scop pe dumneata, ca străin şi ca medic, ceea ce era lucrul cel mai nimerit. Ce s-a întâmplat ştii şi dumneata. Planul meu era cât pe ce să dea greş numai din pricina prudenţei şi a cinstei dumitale. De aici, cele ce s-au petrecut cu mantia.

Pietro ne-a deschis uşa palatului guvernatorului şi tot el ne-ar fi condus în taină înapoi, dacă lucrurile înfiorătoare pe care le-am zărit prin, crăpătura uşii nu ne-ar fi făcut să fugim îngroziţi. Gonit de spaimă şi de remuşcări, am alergat cam două sute de paşi şi m-am prăbuşit pe treptele unei biserici. Acolo abia mi-am venit în fire şi primul meu gând a fost la dumneata şi la groaznica dumitale soartă, dacă vei fi găsit în casă.

M-am apropiat pe furiş de palat, dar nu i-am zărit nici pe Pietro, nici pe dumneata; portiţa era însă deschisă, aşa încât am putut spera cel puţin că ai folosit prilejul pentru a fugi.

Când au venit zorile, frica de a fi descoperit şi un

simţământ puternic de remuşcare nu m-au lăsat să rămân mai departe între zidurile Florenţei. Am alergat la Roma. Dar închipuie-ţi spaima mea când am auzit după câteva zile povestindu-se pretutindeni cele întâmplate şi că ucigaşul, un medic grec, fusese prins. Plin de îngrijorare m-am întors la Florenţa, căci dacă înainte răzbunarea mi se păruse cumplită, acum o blestemam, fiindcă era prea scump plătită cu viaţa dumitale. Am ajuns în ziua în care ţi s-a tăiat mâna. Trec sub tăcere ce-am simţit când te-am văzut urcând pe eşafod şi suferind chinurile cu atâta curaj. Dar când sângele dumitale a ţâşnit, am luat hotărârea nezdruncinată să-ţi uşurez viaţa. Ce s-a mai întâmplat pe urmă, ştii; rămâne să-ţi povestesc de ce am făcut această călătorie împreună cu dumneata.

Gândul că nu m-ai iertat mă apăsa ca o grea povară; de aceea, am hotărât să trăiesc mai multe zile în preajma dumitale, ca să-ţi pot da socoteală în cele din urmă de cele ce făcusem.

Grecul îşi ascultase oaspetele în tăcere; cu o privire blândă, el îi întinse mâna dreaptă.

— Mi-am închipuit că trebuie să fii mai nenorocit decât mine, căci groaznica dumitale faptă îţi întunecă veşnic zilele ca un nor negru; te iert din toată inima. Dar îngăduie-mi o întrebare: cum de-ai ajuns în pustiu sub această înfăţişare? Ce-ai făcut după ce mi-ai cumpărat casa din Constantinopol?

— M-am întors la Alexandria, răspunse cel întrebat. Clocoteam de ură, o ură arzătoare mai ales împotriva oamenilor aşa-zis civilizaţi. Crede-mă, mă simţeam mai bine între musulmani. Eram abia de câteva luni în Alexandria, când au debarcat concetăţenii mei acolo. Vedeam în ei numai pe călăii tatălui şi fratelui meu; de aceea am adunat câţiva tineri dintre cunoştinţele mele care gândeau la fel cu mine şi m-am alăturat acelor viteji mameluci, care au devenit spaima oştirii franceze. Când campania a luat sfârşit, nu m-am putut hotărî să mă întorc la o viaţă paşnică. Am dus, împreună cu câţiva prieteni care gândeau ca mine, o viaţă nestatornică, închinată luptei şi vânătoarei; trăiesc mulţumit între aceşti oameni care mă cinstesc ca pe un prinţ şi, dacă oamenii aceștia nu sunt atât de culţi ca europenii voştri, în schimb sunt foarte departe de invidie şi înşelăciune, de egoism şi vanitate. Zaleukos mulţumi străinului pentru cele povestite, dar nu-i ascunse părerea sa că, faţă de obârşia şi cultura lui, ar fi fost mai nimerit să trăiască şi

să lucreze în ţări mai civilizate. Îi luă mâna şi-l rugă să plece împreună cu el, să trăiască şi să moară alături de dânsul.

Oaspetele îl privi mişcat.

— Aceste vorbe mă îndreptăţesc să cred, spuse el, că m-ai iertat cu adevărat şi că mă iubeşti. Îţi mulţumesc din suflet!

Se ridică şi, cu statura sa măreaţă, se opri în faţa grecului, pe care aproape că-l cuprinse teama văzând înfăţişarea războinică, ochii negri şi scânteietori, auzind glasul adânc şi tainic al oaspetelui său.

— Ceea ce mi-ai propus e frumos, urmă acesta. Pe oricine ar putea ispiti, mie însă mi-e cu neputinţă să primesc. Calul meu e gata înşeuat, slujitorii mă aşteaptă. Rămâi cu bine, Zaleukos!

Prietenii, pe care soarta îi făcuse să se întâlnească în chip atât de miraculos, se îmbrăţişară la despărţire.

— Şi cum să te numesc? Cum se numeşte oaspetele care va trăi veşnic în gândurile mele? întrebă grecul.

Străinul îl privi lung, îi mai strânse încă o dată mâna şi răspunse:

— Mi se spune Stăpânul deşertului. Sunt tâlharul Orbassan.

ŞEICUL DIN ALEXANDRIA ŞI ROBII LUI

Ali Banu, şeicul din Alexandria, era un om ciudat. Când trecea de dimineaţă pe uliţele oraşului, cu turbanul lui din caşmir scump, cu veşmântul de sărbătoare, încins cu un brâu care preţuia cât cincizeci de cămile, când trecea aşa, cu paşi domoli şi apăsaţi, cu fruntea întunecată, cu sprâncenele încruntate, cu ochii plecaţi, mângâindu-şi gânditor, la fiecare cinci paşi, barba lungă şi neagră, când se ducea astfel la moschee, unde, potrivit dregătoriei sale, citea credincioşilor din Coran, oamenii se opreau în loc, se uitau după el şi-şi spuneau:

— Ce bărbat chipeş şi impunător!

— Şi bogat, un şeic bogat, adăuga cineva.

— Foarte bogat. N-are un palat în portul Istanbul? N-are avuţii şi moşii, şi mii de vite, şi duium de robi?

— Da, zicea un al treilea, tătarul care i-a fost trimis de la Istanbul de padişahul însuşi, Profetul să-l binecuvânteze, îmi spunea că şeicul nostru se bucură de multă trece la Reis-effendi, la Capugi-paşa, la toţi, chiar şi la sultan.

— Da, striga un al patrulea, paşii săi sunt binecuvântaţi. Este un om bogat şi ales, dar... dar ştiţi cu toţii ce vreau să spun!

— Da, da! murmurau atunci ceilalţi. E adevărat, are şi el supărări; n-am vrea să fim în locul lui; este un om bogat şi ales, dar... dar...

Ali Banu avea o casă minunată în cea mai frumoasă piaţă din Alexandria. În faţa casei se afla o terasă mare, înconjurată cu ziduri de marmură şi umbrită de palmieri. Acolo şedea deseori seara şi fuma din narghilea. La o depărtare de el, smeriţi, doisprezece robi în veşminte bogate îi aşteptau poruncile: unul îi ţinea la îndemână betelul, altul umbrela de soare, al treilea umplea vase de aur curat cu salep scump de rodii, un al patrulea legăna o apărătoare din pene de păun pentru a goni muştele din apropierea stăpânului: cântăreţii îşi ţineau la îndemână lăutele şi surlele pentru a-l desfăta cu cântări, îndată ce le va cere; iar cel mai învăţat dintre toţi purta mai multe suluri de hârtie, ca să-i citească din ele.

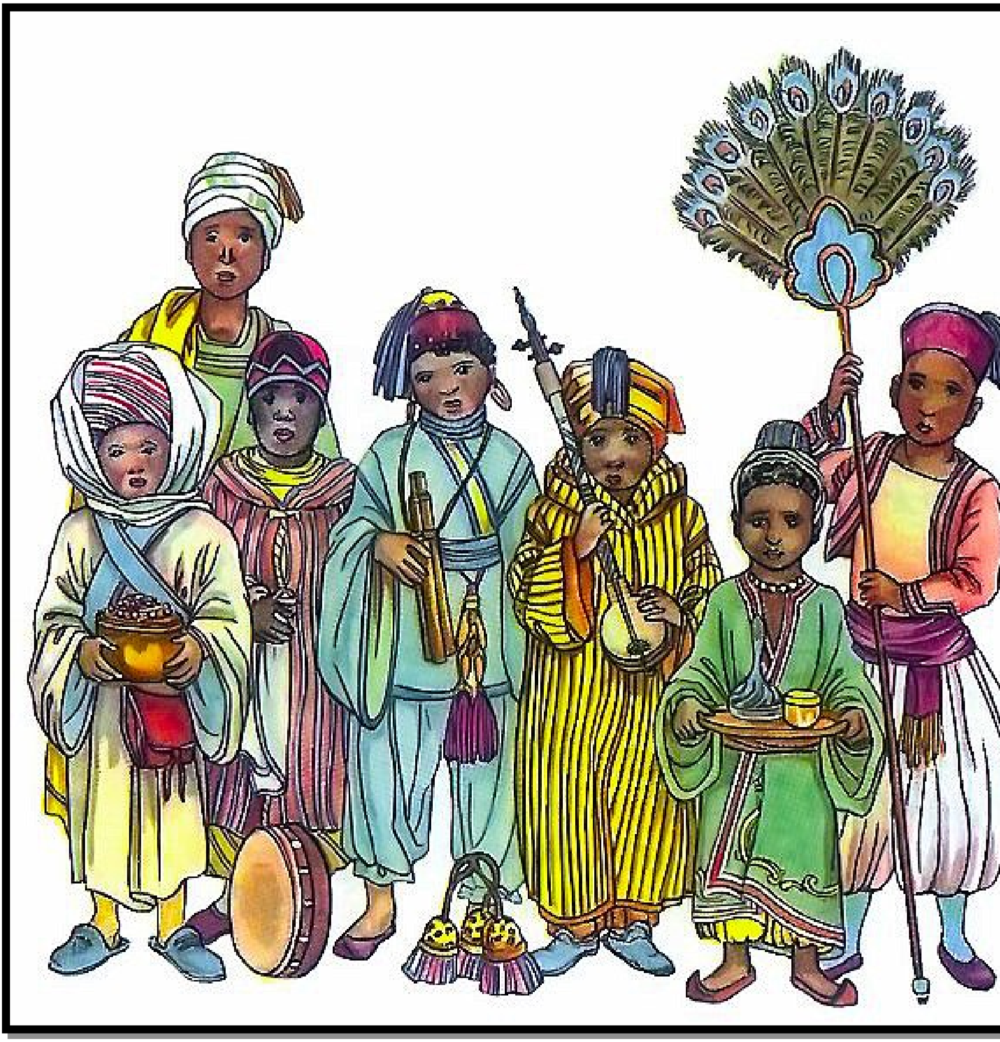

Dar ei aşteptau zadarnic porunca. Şeicul nu dorea nici muzică, nici cântări, nu dorea să audă parabolele sau stihurile înţelepţilor cântăreţi ai trecutului, nu voia să guste nici salep, nici să mestece betel: până şi robul cu apărătoarea din pene de păun se trudea zadarnic, căci stăpânul nici nu băga de seamă când vreo muscă îi dădea târcoale bâzâind.

Trecătorii se opreau adeseori şi se minunau de înfăţişarea măreaţă a casei, de robii cei scump înveşmântaţi, de întregul dichis; când se uitau însă la şeic, care şedea atât de întunecat şi de posomorât sub palmieri, cu ochii aţintiţi numai la norişorii albăstrui ai narghilelei, dădeau din cap şi spuneau:

— Într-adevăr, bogătaşul e un om sărman. El, care are

atâtea avuţii, e mult mai sărac decât cel ce n-are nimic, căci Profetul nu i-a hărăzit şi înţelepciunea de a se bucura de bogăţia sa.

Aşa vorbeau oamenii, râzând de el şi văzându-şi de drum.

Într-o seară, când şeicul şedea ca de obicei sub palmierii din faţa casei sale, înconjurat de toată strălucirea pământească, şi pufăia mâhnit şi singuratic din narghilea, nu departe de el se opriră câţiva tineri care îl priveau şi râdeau.

— Cu adevărat, zise unul, şeicul Ali Banu e un nerod. Dacă aş avea eu comorile lui, m-aş folosi altfel de ele. În fiecare zi aş petrece şi m-aş veseli. Mi-aş ospăta prietenii în încăperile cele mari, care ar răsuna tot timpul de râs şi voie bună.

— Da, spuse al doilea, n-ar fi rău, dar prietenii mulţi te fac să-ţi risipeşti avutul, fie el mare cât al sultanului, Profetul să-l binecuvânteze. Dar dacă ar fi să şed seara sub palmieri, în acest loc atât de frumos, ar trebui să cânte robii, să vină dănţuitorii să dănţuiască şi să facă fel de fel de giumbuşlucuri. În vremea

asta, eu aş fuma boiereşte din narghilea, aş porunci să mi se aducă şerbet scump şi m-aş desfăta aidoma califului din Bagdad.

— Se spune că şeicul, grăi al treilea tânăr, care era grămătic, e un om învăţat şi înţelept; cu adevărat, desluşirile sale din Coran dovedesc că are cunoştinţe în toate privinţele şi cunoaşte toate scrierile înţelepciunii. Dar oare viaţa lui e orânduită ca a unui înţelept? Iată un rob cu braţele pline de suluri. Eu mi-aş da veşmântul de sărbătoare, să pot citi numai unul dintre ele, căci sunt desigur scrieri rare. Pe când el? Şade, fumează, iar de scrieri nici nu se sinchiseşte! Dacă aş fi eu şeicul Ali Banu, aş pune omul să-mi citească până n-ar mai avea răsuflare, ori până s-ar lăsa noaptea. Ba ar trebui să-mi citească şi atunci, până aş aţipi.

— Ha! Chiar că te-ai pricepe să duci o viaţă frumoasă! râse al patrulea. Auzi! Să mănânci, să bei, să cânţi, să dănţuieşti, să citeşti zicale şi să asculţi stihurile unor bieţi poeţi! Nu, eu aş face cu totul altceva. El are cai de soi, cămile şi o grămadă de bani. Eu, în locul lui, aş călători, aş călători până la capătul pământului, până la moscoviţi, până la franţuzi. Nici un drum nu mi s-ar părea prea lung pentru a vedea minunăţiile lumii. Aşa aş face dacă aş fi omul de colo.

— Tinereţea e vremea cea mai frumoasă a omului, e vârsta sortită veseliei, rosti un moşneag cu o înfăţişare tare sărmană, care se oprise lângă ei şi le auzise vorbele, dar daţi-mi voie să vă spun că tinereţea n-are minte şi vorbeşte uneori fără rost, fără să ştie ce face.

— Ce vrei să zici, moşule? întrebară tinerii miraţi. Despre noi e vorba? Ce te priveşte că-i găsim cusur şeicului pentru felul său de viaţă?

— Când cineva ştie mai mult decât altul, trebuie să-i arate unde greşeşte, aşa spune Profetul, răspunse bătrânul. E adevărat că şeicul a fost binecuvântat cu avuţii, că are tot ce-şi poate dori inima, dar el e întunecat şi posomorât pentru pricini întemeiate. Credeţi că aşa a fost el întotdeauna? Deloc. Îl ştiu însă de acum cincisprezece ani; pe atunci era voinic şi vioi ca un căprior, trăia în veselie şi se bucura de viaţă. Pe-atunci avea un fiu, bucuria zilelor sale, frumos şi învăţat; cine îl vedea şi-l auzea vorbind nu putea decât să-l pizmuiască pe şeic pentru asemenea comoară, căci zece ani avea numai şi era tot atât de

învăţat ca unul de optsprezece.

— Şi i-a murit fiul? Sărmanul şeic! strigă tânărul grămătic.

— Ar fi o mângâiere pentru el să ştie că s-a întors pe meleagurile Profetului, unde ar trăi mai bine ca în Alexandria. Dar ceea ce a avut de pătimit e mult mai rău. Era pe vremea când franţuzii au năvălit în ţara noastră ca nişte lupi flămânzi şi s-au bătut cu noi. Au cucerit Alexandria şi de aici au înaintat tot mai departe, luptând cu mamelucii. Şeicul a ştiut să se înţeleagă bine cu ei. Dar fie că râvneau la avuţiile sale, fie pentru că a ţinut partea fraţilor săi întru credinţă, nu ştiu cum a fost; pe scurt, au intrat într-o zi în casa lui şi l-au învinuit că sprijină în taină, cu arme, cai şi merinde, pe mameluci. El a încercat în fel şi chip să-şi dovedească nevinovăţia, dar totul a fost în zadar, căci franţuzii aceia erau oameni grosolani şi lipsiţi de inimă când era vorba să stoarcă bani. L-au luat deci pe feciorul său, pe micuţul Kairam, ca zălog în tabăra lor. Şeicul le-a făgăduit bani mulţi drept răscumpărare pentru copil, dar franţuzii n-au vrut să-l dea, având de gând să ridice preţul. Deodată le-a venit de la paşa al lor, sau cum îi spunea, poruncă să se urce pe corăbii. La Alexandria nu s-a ştiut nimic despre asta. Franţuzii au plecat pe mare, iar pe fiul lui Ali Banu l-au luat de bună seamă cu ei, căci nu s-a mai auzit niciodată nimic despre el.

— O, sărmanul, ce greu l-a lovit Alah! strigară toţi tinerii deodată şi se uitară cu milă la şeic, care şedea mâhnit şi singuratic sub palmieri; înconjurat de scumpeturi.

— Nevasta lui, pe care o iubea foarte mult, a murit de dorul fiului ei. Şeicul şi-a cumpărat o corabie, a înzestrat-o cu toate cele de trebuinţă şi l-a rugat pe vraciul franţuz care locuiește acolo, pe lângă havuz, să-l însoţească în Franţa, ca să-şi caute fiul pierdut. S-au suit pe corabie şi au mers vreme îndelungată pe mare până au ajuns în ţara ghiaurilor, a necredincioşilor care fuseseră în Alexandria. Zadarnic l-au căutat în toate oraşele pe micuţul Kairam: nimeni nu ştia de el.

Aşa că au venit înapoi şi de atunci şeicul trăieşte tot jelindu-şi fiul, şi pe bună dreptate. De câte ori mănâncă sau bea nu-i oare firesc să se gândească: acum săracul meu Kairam o flămânzi, o fi poate însetat? Iar când se împodobeşte cu burnuzuri de preţ şi cu veşminte de sărbătoare, aşa cum i-o cere slujba şi vrednicia lui, nu se gândeşte oare că fecioru-su n-o avea nici cu ce să-şi acopere goliciunea? iar când e înconjurat

de cântăreţi şi dănţuitori, de grămătici, de robii lui, nu poate să nu se gândească: „Acum, sărmanul meu fiu o fi făcând şi el sărituri sau o fi cântând în faţa vreunui franţuz, stăpânul lui, după cum i se cere!“ Şi mai mult decât orice îl îngrijorează gândul că micul Kairam, aflându-se atât de departe de ţara strămoşilor săi, în mijlocul necredincioşilor care-şi bat joc de el, o să-şi piardă credinţa părinţilor săi, şi el n-o să-l mai poată îmbrăţişa în grădinile raiului.

De aceea se şi poartă atât de blajin cu robii lui şi dă săracilor atâţia bani; se gândeşte că Alah are să-l răsplătească, înduioşând inima stăpânilor franţuzi, ca să se poarte blând cu fiul său. De asemenea, în fiecare an, în ziua când i-a fost răpit fiul, dă drumul la doisprezece robi.

— Despre asta am aflat şi eu, zise grămăticul, dar se povestesc fel de fel de lucruri curioase. De fiul lui nu s-a pomenit, dar despre Ali Banu se spune că ar fi un om ciudat şi, mai ales, că-i plac foarte mult poveştile. În fiecare an pune la încercare pe robii lui şi celui care povesteşte mai frumos îi dă drumul din robie.

— Nu ascultaţi tot ce îndrugă oamenii, zise moşneagul; lucrurile stau aşa cum v-am spus eu şi eu ştiu ce vorbesc; fireşte, atunci când e amărât, vrea să-şi mai alunge gândurile negre, ascultând poveşti; robilor le dă însă drumul numai de dragul fiului său. Dar s-a lăsat seara, s-a răcorit şi trebuie să-mi văd de drum. Salem aleicum, pacea fie cu voi, băieţi; de acum încolo o să aveţi o părere mai bună despre şeicul acesta cumsecade.

Tinerii mulţumiră moşneagului pentru cele auzite, se mai uitară o dată la cernitul tată şi coborâră uliţa, fiecare spunându-şi în sine: „N-aş dori să fiu şeicul Ali Banu".

Puţină vreme după ce tinerii aceştia vorbiseră cu moşneagul despre şeicul Ali Banu, se întâmplă ca ei să treacă din nou pe această uliţă, cam pe la ceasul rugăciunii de dimineață. Amintindu-şi de moşneag şi de istorisirea lui, îl căinară cu toţii pe şeic, privind spre casa lui. Dar care nu le fu mirarea când văzură totul minunat împodobit! Pe terasa pe care se plimbau roabe gătite fluturau flamuri şi steaguri; în sala casei erau aşternute covoare scumpe, iar treptele largi ale scării fuseseră îmbrăcate în mătăsuri de preţ; până şi pe uliţă era

întins un postav subţire, frumos ţesut, din care mulţi ar fi dorit să-şi facă un veşmânt de sărbătoare sau o pătură pentru picioare.

— Ia uite cât s-a schimbat şeicul în câteva zile! strigă tânărul grămătic. O da vreo serbare? Vrea să-şi arate cântăreţii şi dănţuitorii? Ia priviţi ce covoare! Nimeni nu are aşa ceva în toată Alexandria! Şi postavul ăsta de pe caldarâm! E păcat de el, zău aşa!

— Eu cred, spuse un altul, că aşteaptă un oaspete de seamă, căci asemenea pregătiri se fac când vine stăpânitorul vreunei ţări mari sau când un efendi cinsteşte o casă călcându-i pragul. Oare cine o fi venind azi aici?

— Ia priviţi, oare colo, devale, nu se zăreşte moşneagul de acum câteva zile? El le ştie pe toate şi o să ne poată lămuri. Hei, moşule! Nu vrei să vii încoace o clipă?

Auzind strigătele şi văzând semnele pe care i le făceau, moşneagul se apropie şi-i recunoscu pe tinerii cu care stătuse de vorbă deunăzi.

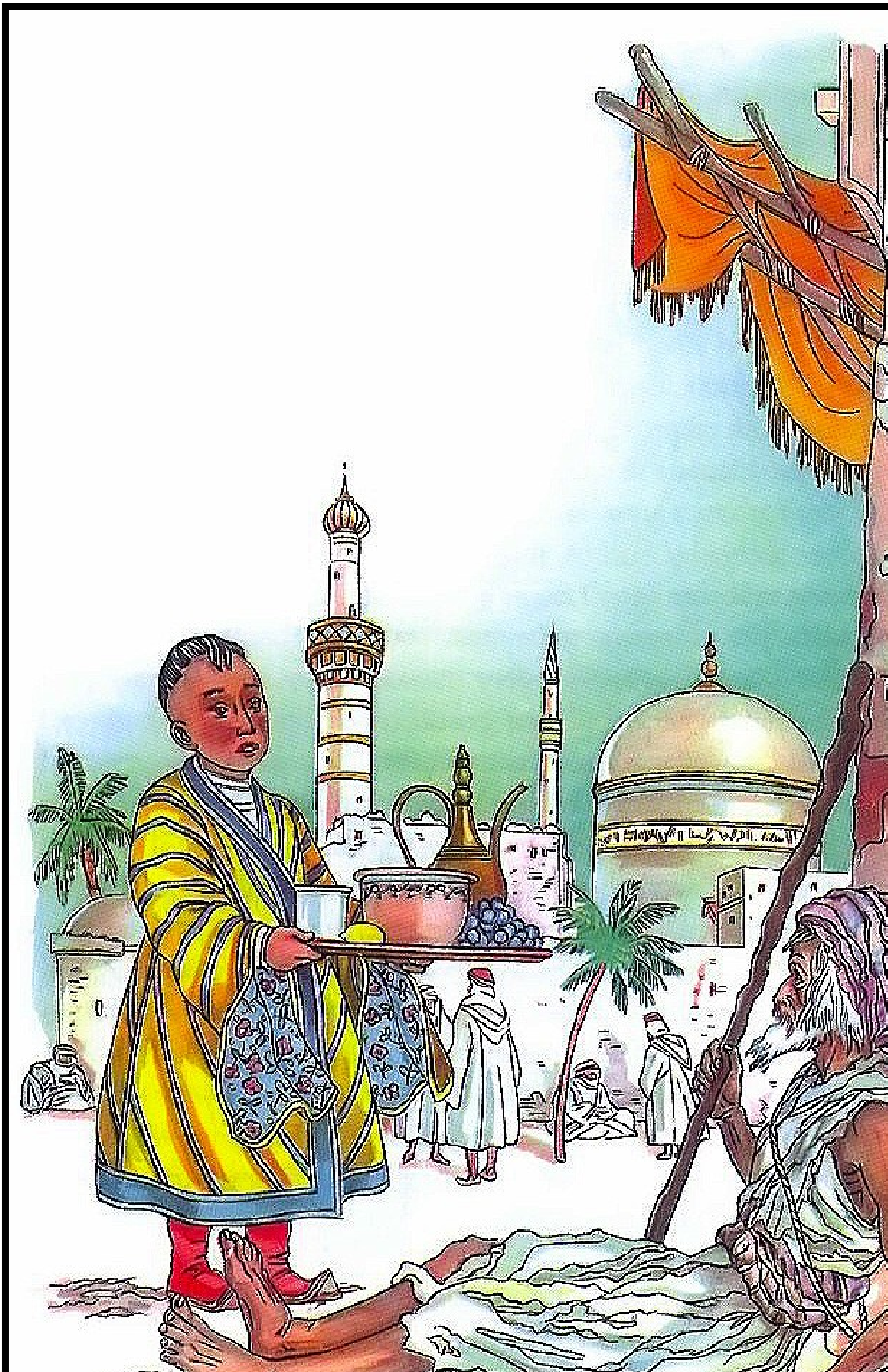

întrebară dacă nu ştie ce oaspete de seamă era aşteptat.

— Vă închipuiţi, de bună seamă, răspunse el, că Ali Banu dă o serbare de bucurie, sau că un om mare îi cinsteşte casa? Lucrurile nu stau aşa; după cum ştiţi, azi e ziua a douăsprezecea din Ramadan, şi în această zi a fost dus în robie fiul lui.

— Pe barba Profetului! strigă unul dintre tineri. Aici parcă s-ar pregăti o nuntă, o sărbătoare, deşi e vestita lui zi de jale. Ce zici de toate astea? Nu crezi că șeicul are mintea cam zdruncinată?

— Nu crezi că te pripeşti din nou cu judecata, tânărul meu prieten? întrebă bătrânul zâmbind. Şi de data asta săgeata a fost ascuţită şi înţepătoare şi arcul întins. Totuşi ai nimerit departe de ţintă. Aflaţi deci că şeicul îl aşteaptă astăzi pe fiul său.

— Deci l-a găsit? strigară tinerii, bucuroşi.

— Nu, şi poate că nu va fi găsit curând, dar aflaţi că acum opt sau zece ani, când șeicul petrecea această zi cu jale şi cu planşete, dând drumul robilor şi miluind cu mâncare şi băutură pe mulţi săraci, s-a întâmplat să ospăteze şi pe un derviş, care zăcea ostenit, vlăguit, la umbra casei. Dervişul era însă un om sfânt şi se pricepea să ghicească viitorul şi să citească în stele. După ce fu omenit de mâna milostivă a şeicului, se apropie de acesta şi îi spuse: „Cunosc pricina mâhnirii tale; nu e oare astăzi ziua a douăsprezecea a lunii Ramadan, şi n-ai pierdut în această zi pe fiul tău? Alină-ţi durerea; această zi de jale va fi o dată zi de bucurie, căci într-o astfel de zi se va întoarce cândva fiul tău“. Aşa vorbi dervişul. Ar fi un păcat pentru orice musulman să se îndoiască de spusele unui asemenea om; durerea lui Ali nu s-a ogoit, dar în această zi el aşteaptă mereu întoarcerea fiului său, împodobindu-şi casa, şi sălile, şi scările, de parcă l-ar aştepta să sosească din clipă în clipă.

— Minunat! rosti grămăticul. Dar aş vrea să văd şi eu cum sunt toate rânduite atât de frumos, cum el însuşi tânjeşte în mijlocul acestor minunăţii şi, mai ales, aş vrea să ascult poveştile spuse de robii lui.

— Nimic mai uşor, răspunse moşneagul. Mai-marele robilor din casa şeicului mi-e prieten de mulţi ani şi mă lasă întotdeauna în sală să stau într-un locşor unde nu mă vede nimeni, ascuns de mulţimea slugilor şi prietenilor. Am să

vorbesc cu el, să vă dea voie înăuntru; sunteţi numai patru şi s-ar putea să îngăduie. Veniţi aici pe la ceasul al noulea şi am să vă spun dacă puteţi intra.

Astfel vorbi bătrânul. Tinerii îi mulţumiră si se îndepărtară arzând de nerăbdare să vadă ce se întâmplă.

La ceasul hotărât veniră în piaţa din fata casei şeicului şi aici îl găsiră pe moşneag, care le spuse că mai marele robilor îi dăduse învoirea să intre cu ei. El o luă înainte, dar nu pe poarta şi pe scările bogat împodobite, ci pe o uşă lăturalnică, pe care apoi o închise cu grijă. Îi conduse apoi prin mai multe coridoare, până ajunseră în sala cea mare. Aici era mare îmbulzeală — oameni bogat înveşmântaţi, bărbaţi de seamă ai oraşului şi prieteni ai şeicului care veniseră să-i aline durerea, precum şi robi de tot felul şi de toate neamurile. Dar toţi erau mâhniţi, căci îşi iubeau stăpânul şi jeleau împreună cu el.

La capătul sălii, pe un divan bogat, şedeau cei mai de vază prieteni ai lui Ali şi erau slujiţi de robi. Şeicul şedea jos, lângă ei, căci durerea pentru fiul său nu-i îngăduia să şadă pe covorul bucuriei. Îşi sprijinea capul în mâini şi părea să dea puţină ascultare îmbărbătărilor pe care i le şopteau prietenii săi. În faţa lui se aflau câţiva bărbaţi, tineri şi bătrâni, îmbrăcaţi în veşminte de robi. Bătrânul le spuse tinerilor săi prieteni că aceştia erau robii cărora Alii Banu le va da drumul în acea zi. Printre ei se aflau şi câţiva franţuzi şi moşneagul le arătă mai ales pe unul dintre ei, care era negrăit de frumos şi foarte tânăr. Şeicul îl cumpărase pe o sumă mare, numai cu câteva zile înainte, de la un neguţător de robi din Tunis, şi acum totuşi îi dădea drumul, fiind încredinţat că, cu cât va trimite mai mulţi franţuzi în ţara lor, cu atât Profetul îi va înapoia mai repede fiul.

După ce se aduseră tutun şi băuturi răcoritoare, şeicul făcu un semn mai-marelui robilor. Acesta se ridică. În sală se lăsă o linişte adâncă. El păşi în faţa robilor cărora urma să li se dea drumul şi rosti cu glas limpede:

— Voi care veţi fi dezrobiţi azi din mila stăpânului meu Ali Banu, şeicul din Alexandria, îndepliniţi acum cele ce se obişnuiesc în această zi, în casa lui, şi începeţi să povestiţi!

Robii începură să şuşotească între ei. Apoi, un bătrân rob ceru cuvântul şi prinse a povesti.

PITICUL NAS-LUNG

— Stăpâne! Greşesc cei care cred că numai pe vremea lui Harun-al-Raşid, stăpânitorul Bagdadului, au fost zâne şi vrăjitori, greşesc cei care spun că sunt închipuite povestirile despre isprăvile duhurilor şi ale stăpânilor lor, isprăvi ce se cunosc din cele istorisite prin pieţele oraşelor. Zâne sunt şi astăzi, şi nu prea de mult eu însumi am fost martorul unei întâmplări în care, fără doar şi poate, s-au amestecat duhurile, după cum am să vă povestesc.

Într-un oraş de seamă din ţara mea iubită, Germania, trăia cu mulţi ani înainte un cizmar cu soţia lui; el ducea o viaţă simplă şi cinstită. În timpul zilei şedea la colţul străzii şi cârpea ghete şi pantofi, ba făcea chiar şi încălţări noi, dacă îi cerea cineva acest lucru; dar atunci trebuia mai întâi să cumpere pielea, căci el era tare sărac şi nu avea nimic pus deoparte. Nevasta lui vindea zarzavaturi şi poame, care creşteau într-o grădiniţă de lângă poartă, şi mulţi oameni târguiau cu plăcere de la ea, fiindcă era îmbrăcată curat şi îngrijit şi ştia să-şi rânduiască frumos marfa.

Cei doi soţi aveau un fiu chipeş, plăcut, voinic şi destul de înalt pentru cei doisprezece ani ai săi. De obicei, el şedea lângă maică-sa în piaţa de legume şi de multe ori ducea acasă la muşterii o parte din cumpărăturile făcute de femei sau bucătari de la taraba nevestei cizmarului. Rareori se întorcea fără o floare frumoasă, un ban sau o felie de cozonac, căci stăpânii bucătarilor se uitau cu plăcere la frumosul băiat şi îi dăruiau întotdeauna câte ceva.

Într-o zi, nevasta cizmarului şedea ca de obicei în piaţă, având dinainte câteva coşuri cu varză şi alte legume, fel de fel de verdeţuri şi seminţe, iar într-un coşuleţ, pere timpurii, mere și caise. Micul Iacob — aşa se numea băiatul — şedea lângă ea şi lăuda marfa cu glas subţire:

— Poftiţi la noi, domnilor, priviţi ce varză frumoasă, ce verdeţuri aromate! Avem pere timpurii, doamnelor, mere timpurii şi caise. Cine cumpără? Mama vinde ieftin!

Astfel striga băiatul. În clipa aceea trecea prin piaţă o bătrână cam zdrenţăroasă; avea o faţă mică şi ascuţită, zbârcită de ani, ochi roşii şi un nas coroiat şi ascuţit, încovoiat spre bărbie; umbla sprijinită într-un toiag lung şi totuşi nu se putea

spune că umblă, căci mai curând şchiopăta, luneca, se legăna părând că are la picioare nişte rotiţe şi că în orice clipă poate să se răstoarne cu nasul cel ascuţit în pământ.

Nevasta cizmarului privi spre bătrână cu luare-aminte. Venise zi de zi vreme de şaisprezece ani în acea piaţă, dar nu văzuse până atunci niciodată acea făptură ciudată. Tresări fără voie văzând-o pe babă că se îndreaptă şchiopătând către ea şi se opreşte în faţa coşurilor.

— Tu eşti Hanna, zarzavagioaica? întrebă baba, cu glas neplăcut şi croncănitor, clătinând neîncetat din cap.

— Da, răspunse nevasta cizmarului. Doriţi să cumpăraţi ceva?

— O să vedem, o să vedem! Ce de ierburi, ce de ierburi! Ai oare ce-mi trebuie mie! zise baba şi, aplecându-se peste coşuri, începu să răscolească prin ele cu mâinile ei pământii şi urâte; apucând verdeţurile, atât de frumos şi de îngrijit rânduite, cu degetele-i ca de păianjen, subţiri, le apropia când pe unele, când pe altele, de nasul ei lung şi le mirosea.

Nevestei cizmarului i se rupea inima văzând cum răscoleşte baba verdeţurile ei dragi, dar nu îndrăzni să spună nimic, căci cumpărătorul era în drept să cerceteze marfa şi, în afară de asta, simţea o groază ciudată uitându-se la această femeie. După ce cotrobăi prin tot coşul, baba bombăni:

— Marfă proastă, ierburi proaste, nu găsesc nimic din ceea ce vreau; era mult mai bine acum cincizeci de ani. Marfă proastă, marfă proastă!

Aceste vorbe îl supărară pe micul Iacob.

— Ascultă, eşti o babă neruşinată! strigă el înciudat, întâi îţi vâri degetele urâte şi negre în verdeţurile astea frumoase şi le striveşti, apoi le apropii de nasul tău lung, pentru ca nimeni dintre cei care te-au văzut să nu mai vrea să le cumpere, iar acum spui despre marfa noastră că e proastă, când însuşi bucătarul ducelui cumpără de la noi.

Bătrâna se uită pieziş la inimosul băiat, izbucni într-un hohot de râs respingător şi zise cu glas răguşit:

— Băiete, băiete! Îţi place, aşadar, nasul meu, frumosul meu nas lung? O să ai şi tu unul, din mijlocul obrazului până peste bărbie.

În timp ce vorbea astfel, lunecă spre celălalt coş în care era aşezată varza. Apucă cu mâinile cele mai frumoase verze albe,

le strânse până le strivi, apoi le aruncă talmeş-balmeş în coş şi spuse iar:

— Marfă proastă, varză proastă!

— Nu-ţi mai clătina atât de urât capul încoace şi încolo, strigă băiatul cu teamă, căci ai un gât subţire ca un cotor de varză şi s-ar putea frânge, şi atunci capul ar cădea în coş; cine ar mai vrea oare atunci să târguiască de acolo?

— Nu-ţi plac gâturile subţiri? croncăni baba râzând. Tu să n-ai gât deloc, capul să-ţi stea înfipt între umeri ca să nu cadă de pe trupşorul cel mic!

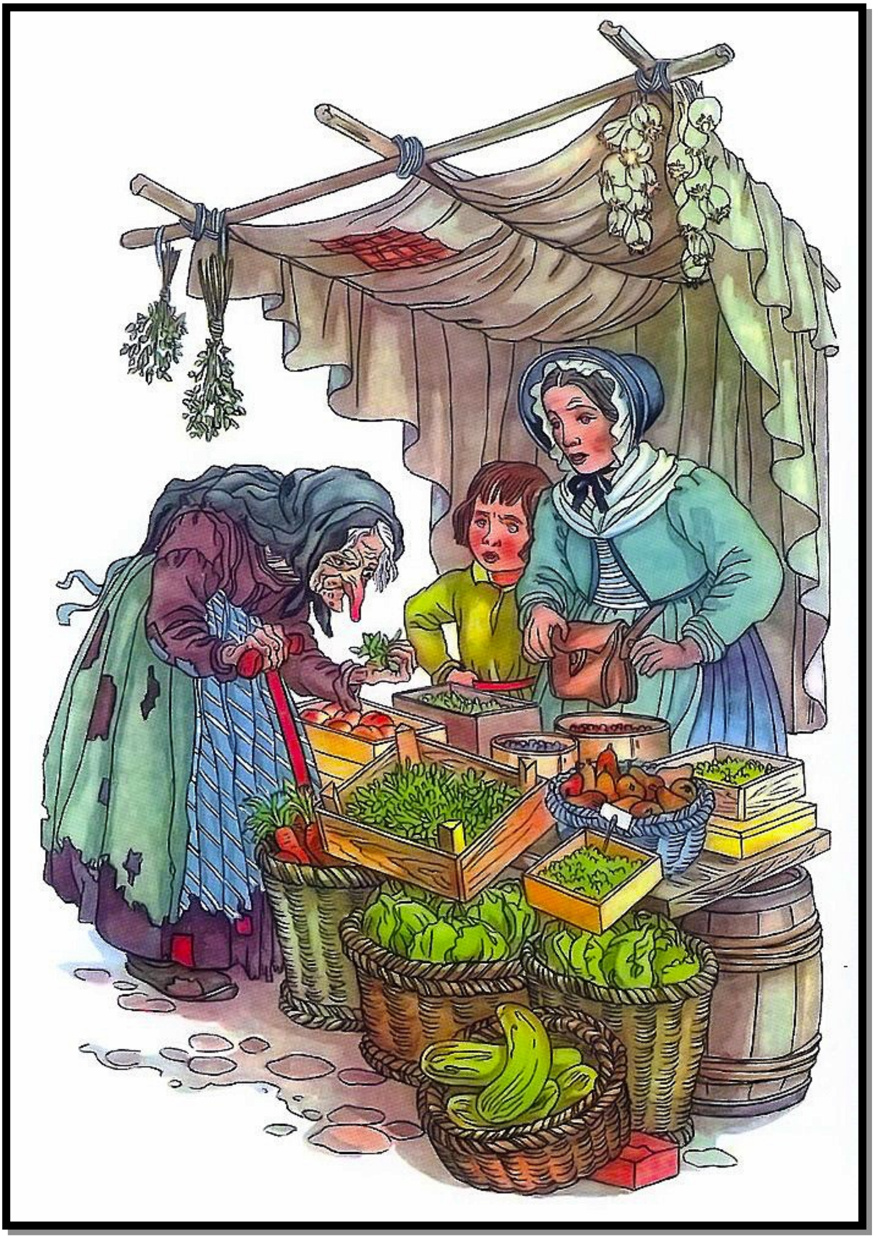

— Nu mai trăncăni astfel de lucruri cu băiatul! spuse în sfârşit nevasta cizmarului supărată de atâta cotrobăit, privit şi mirosit. Dacă vrei să cumperi ceva, grăbeşte-te! Îmi goneşti toţi cumpărătorii.

— Bine, fie cum spui tu! strigă baba, cu o privire duşmănoasă. Am să-ţi cumpăr verzele astea, pe toate şase; dar

uite că mă sprijin în toiag şi nu pot căra nimic. Dă-i voie băieţelului tău să-mi ducă marfa acasă; am să-l răsplătesc.

Băiatul nu vru să se ducă şi începu să plângă, căci îi era groază de bătrâna cea urâtă; dar maică-sa îi porunci cu toată asprimea să se ducă, socotind c-ar face un păcat s-o lase pe femeia aceea bătrână şi slabă să care singură atâta greutate; aproape plângând, băiatul făcu după cum i se poruncise, legă verzele într-o pânză şi plecă după bătrână, prin piaţă.

Ea abia mergea şi le trebuiră aproape trei sferturi de ceas până ce ajunseră într-o mahala foarte îndepărtată a oraşului. În sfârşit se opriră în faţa unei căsuţe dărăpănate. Aici baba scoase un cârlig vechi şi ruginit din buzunar, îl vârî cu îndemânare într-o găurică din uşă şi, deodată, uşa se dădu, scârţâind, în lături.

Dar ce uimit fu micul Iacob când păşi în casă! Pe dinăuntru,ea era minunat împodobită: tavanul şi pereţii erau de marmură, iar mobilele — din cel mai frumos abanos, bătute cu aur şi cu pietre şlefuite; podeaua însă era de sticlă şi atât de lustruită, încât băiatul alunecă şi căzu de câteva ori.

Bătrâna scoase un fluieraș de argint din buzunar şi fluieră o melodie care răsună asurzitor prin toată casa.

Îndată se iviră câţiva cobai pe scări, şi tare se mai minună Iacob, văzându-i că merg în două labe, că au în picioare coji de nucă în loc de încălţări, că poartă veşminte omeneşti, iar pe cap au chiar pălărioare după ultima modă.

— Unde mi-aţi pus papucii, netrebnicilor? strigă bătrâna si-i lovi cu toiagul, de săriră în sus urlând. Cât timp o să mai aştept?

Ei se repeziră pe scări în sus şi se întoarseră cu o pereche de coji de nucă de cocos, căptuşite cu piele, pe care le traseră cu îndemânare în picioarele bătrânei.

Acum baba nu mai şchiopăta şi nu se mai poticnea. Aruncă toiagul şi alunecă cu repeziciune pe podeaua de sticlă, trăgându-l de mână pe micul Iacob după ea. În sfârşit se opri într-o odaie plină de fel de fel de lucruri casnice, aducând a bucătărie, deşi mesele din lemn de mahon şi

canapelele acoperite cu covoare scumpe s-ar fi potrivit mai bine într-o încăpere de zile mari.

— Stai jos, băiete, spuse bătrâna prietenos, aşezându-l în colţul unei canapele şi punând o masă în faţa lui, astfel încât să nu mai poată ieşi. Stai jos, ai cărat o povară grea: capetele de oameni nu sunt atât de uşoare, nu sunt deloc uşoare,

— Mătuşă, de ce vorbeşti aşa de ciudat? strigă băiatul. E adevărat că sunt obosit, dar eu am cărat verze, verzele pe care le-ai cumpărat de la mama.

— Ehei, te înşeli! râse baba şi, ridicând capacul coşului, scoase de păr un cap de om.

Băiatul înlemni de spaimă; nu putea înţelege ce se întâmplase, dar se gândi la maică-sa. „Dacă află cineva de aceste capete omeneşti, îşi zise el, desigur că o vor învinovăţi pe ea“.

— Fiindcă eşti atât de cuminte, trebuie să te răsplătesc, mormăi bătrâna. Ai un pic de răbdare şi am să-ţi gătesc o supuşoară de care o să-ţi aminteşti toată viaţa.

Vorbind astfel, baba fluieră iar. Veniră mai întâi o mulţime de cobai în veşminte omeneşti; în faţă purtau şorţuri de bucătărie, iar de cingătorile lor atârnau linguri de amestecat şi cuţite de bucătărie; în urma lor ţopăiau în două labe o mulţime de veveriţe, cu şalvari turceşti largi şi pe cap cu căciuliţe verzi de catifea. Păreau să fie ajutoarele de bucătar, căci se căţărară cu mare iuţeală pe pereţi şi aduseră tigăi şi crătiţi, ouă şi unt, verdeţuri şi făină şi le aşezară pe plită; în vremea asta, baba aluneca mereu cu papucii ei de nucă de cocos încoace şi încolo şi băiatul văzu că-şi dădea osteneala să-i gătească ceva bun.

Focul începu curând să duduie, tigaia prinse să sfârâie şi să fumege, un miros plăcut se răspândi prin odaie, iar baba alerga în sus şi în jos, cu veveriţele şi cu cobaii după ea, vârându-şi nasul ei lung în oală de câte ori trecea pe lângă plită.

În sfârşit, fiertura începu să clocotească, din oală se înălţară aburi, iar spuma dădu în foc. Atunci ea trase oala la o parte, umplu o ceaşcă de argint cu supă şi o puse în faţa micului Iacob.

— Aşa, băiete, aşa, zise ea, mănâncă supuşoara şi o să ai tot ce ţi-a plăcut atât de mult la mine. Ai să ajungi un bucătar priceput, ai să fii şi tu cineva, dar buruiana nu, buruiana n-ai să o găseşti niciodată. De ce n-a avut-o mama ta în coş?

Băiatul nu pricepea bine ce-i spunea şi privea cu tot mai

multă luare-aminte supa, care-i plăcea nespus. Maică-sa îi gătise multe bucate gustoase, dar nici una nu-i plăcuse atât de mult. Din supă se înălţa un miros plăcut de verdeţuri şi de mirodenii; era în acelaşi timp şi dulce, şi acrişoară, şi foarte tare.

În timp ce sorbea ultimele picături din minunata fiertură, cobaii aprinseră tămâie arabă, care se răspândi în nori albăstrui prin odaie; norii se îngroşară din ce în ce şi se lăsară în jos. Mirosul de tămâie îl ameţi pe băiat; zadarnic îşi spunea că trebuie să se întoarcă la mama lui; cu cât se îndemna mai mult, cu atât îl cuprindea toropeala şi, în cele din urmă, adormi dus pe canapeaua bătrânei.

Visă ceva ciudat. I se păru că baba îl dezbracă şi îl înveleşte în piele de veveriţă, că el începe să sară, să se cațere ca o veveriţă, că se plimbă cu celelalte veveriţe şi cu cobaii, care erau nişte făpturi foarte cuminţi şi aşezate, şi că face cu ele slujbă la bătrână. La început fu folosit numai ca lustragiu, adică trebuia să ungă cu ulei nucile de cocos pe care baba le purta ca papuci, să le frece până începeau să strălucească. Deoarece în casa părintească fusese adeseori pus la asemenea treburi, era îndemânatic; cam după un an — aşa visă el mai departe — îl folosiră la treburi mai grele; împreună cu alte veveriţe trebuia să prindă firicelele de praf din soare, iar când se strângeau destule, să le cearnă prin cea mai fină sită de păr.

Baba socotea că nu-i pe lume ceva mai bun ca firicelele de praf şi, neputând să mestece bine din pricină că era ştirbă, punea să i se facă pâine din firicelele de praf din soare.

După încă un an fu mutat între slujitorii care strângeau apă de băut pentru bătrână. Să nu credeţi că pentru asta săpau vreun puţ sau puneau un butoi în curte ca să curgă în el apă de ploaie; făceau ceva mult mai năstruşnic: veveriţele şi Iacob împreună cu ele trebuiau să culeagă rouă de pe trandafiri cu ajutorul unor coji de alune; această rouă o bea bătrâna. Deoarece bea mult, „sacagiii" trudeau din greu.

După încă un an, fu pus la treburi casnice; avea însărcinarea să cureţe podelele; cum acestea erau din sticlă, pe care se cunoştea orice boare, treaba nu era uşoară. Trebuia să frece cu peria şi să-şi lege cârpe de picioare, alunecând astfel prin odaie.

În al patrulea an fu mutat în sfârşit la bucătărie. Aceasta era o slujbă de cinste, la care se ajungea după încercări

îndelungate. Iacob sluji acolo ca ucenic până ce ajunse meşter de prăjituri şi capătă o îndemânare şi o iscusinţă atât de mari în tot ce privea gătitul bucatelor, încât se mira deseori de sine însuşi; cele mai grele mâncăruri, plăcinte cu două sute de feluri de arome, supe din toate verdeţurile pământului pe toate le învăţă, pe toate se pricepea acum să le facă repede şi bine.

Trecuseră astfel vreo şapte ani de când se afla în slujba bătrânei, când, într-o zi, aceasta, scoţându-şi papucii de cocos şi luând coşul şi toiagul ca să iasă în oraş, îi porunci să cureţe un pui, să-l umple cu verdeţuri şi să-l rumenească bine până se va întoarce ea. Băiatul îi îndeplini poruncile cu toată iscusinţa. Suci gâtul puiului, îl opări cu apă clocotită, îi smulse cu îndemânare penele, îl curăţă de tuleie până ce pielea lui deveni netedă şi moale, apoi îi scoase măruntaiele. După aceea se apucă să aleagă verdeţurile cu care avea să umple puiul.

În cămara de verdeţuri zări de data aceasta un dulăpior în perete a cărui uşă era pe jumătate deschisă şi pe care nu-l mai văzuse până atunci. Curios, se apropie să vadă ce se află înăuntru şi zări o mulţime de coşuleţe din care ieşea un miros tare şi plăcut. Deschise unul din coşuri şi găsi în el nişte ierburi de o formă şi culoare cu totul neobişnuite. Tulpina şi frunzele erau verzi-albastre şi aveau în vârf o floricică de un roşu-aprins, tivit cu galben; se uită gânditor la floare şi apoi o mirosi. Mirosea tot atât de tare ca supa pe care i-o gătise bătrâna. Mireasma era însă atât de puternică, încât băiatul începu să strănute din ce în ce mai nestăvilit şi, strănutând, se trezi în cele din urmă.

Era culcat pe canapeaua bătrânei. Se uită uimit împrejur. „Cât de adevărat pare visul! îşi spunea el. Aş fi putut jura că mă preschimbasem într-o netrebnică de veveriţă, într-un semen al cobailor şi al altor lighioane, şi apoi că ajunsesem un bucătar iscusit. Ce-o să mai râdă mama când am să-i povestesc! Dar n-are să se supere că am dormit într-o casă străină, în loc s-o ajut la piaţă?"

Cu acest gând se ridică, voind să plece; trupul îi înţepenise din pricina somnului, mai ales ceafa, căci nu-şi putea mişca bine capul încoace şi încolo; îi venea să râdă de el însuşi că era atât de ameţit de somn, încât, în fiecare clipă, fără să-şi dea seama, ba se lovea cu nasul de un dulap, ba de un perete sau, când se întorcea repede, se izbea cu el de clanţa uşii.

Veveriţele şi cobaii alergau scâncind în jurul lui, ca şi când

ar fi vrut să-l petreacă; ajuns în prag, el îi pofti chiar s-o facă, fiind făpturi drăgălaşe, dar ele fugiră înapoi în casă, pe cojile lor de nucă, şi le auzi numai de departe vaietele.

Partea aceasta a oraşului unde îl dusese bătrâna era destul de îndepărtată şi Iacob abia izbuti să se descurce prin ulicioarele înguste, unde oamenii începură să se îmbulzească spre a vedea, după cum i se păru lui, un pitic ce se arătase prin apropiere; pretutindeni auzi strigăte:

— Hei, ia priviţi ce pitic pocit! De unde o veni? Vai, ce nas lung are, şi ce cap lipit de umeri, ce mâini urâte, pământii!

În alte ocazii ar fi vrut şi el să-l vadă, căci îi plăcea foarte mult să privească uriaşi, pitici şi orice pocitanie ciudată; dar acum trebuia să se grăbească ca să ajungă la maică-sa.

Când ajunse în piaţă, îl cuprinse teama. Mama lui şedea încă acolo şi mai avea destule fructe în coş — deci el nu dormise prea mult — dar de departe i se păru că era foarte mâhnită; nu mai îndemna trecătorii să cumpere, ci îşi sprijinea capul în mâini şi, când el se apropie, i se păru că era mai palidă ca de obicei. Băiatul şovăi, neştiind ce să facă; în sfârşit, îşi luă inima în dinţi, se strecură prin spate, puse cu gingăşie mâna pe braţul ei şi spuse:

— Ce ai, mămico? Eşti supărată pe mine?

Femeia se întoarse spre el, dar se dădu înapoi cu un ţipăt de groază:

— Ce vrei de la mine, pitic pocit? strigă ea. Hai, pleacă de-aici! Nu-mi plac asemenea glume prosteşti.

— Ce-i cu tine, mamă? întrebă Iacob speriat. Desigur, nu te simţi bine; de ce vrei să-ţi alungi fiul?

— Ţi-am mai spus, vezi-ţi de drum! răspunse Hanna mânioasă. De la mine nu vezi nici un ban pentru şolticăriile tale, stârpitură!

— Într-adevăr, Dumnezeu i-a luat minţile! îşi spuse băiatul amărât, ca pentru sine. Cum să fac acum ca s-o duc acasă? Dragă mămico, fii înţelegătoare, uită-te bine la mine! Sunt fiul tău, Iacob al tău.

— Gluma asta mi se pare prea deşucheată! strigă Hanna vecinei, ia te uită, piticul ăsta urât stă aici, îmi goneşte toţi muşterii şi-şi bate joc de nenorocirea mea, zicând: «Eu sunt Iacob, fiul tău.» Neruşinatul!

Atunci vecinele se sculară în picioare şi începu să-l

ocărască cum le venea mai bine — şi ştiţi cât de straşnic se pricep precupeţele la asta — făcându-l cu ou şi cu oţet, strigându-i că-şi bate joc de nenorocirea bietei Hanna, al cărei frumos băiat fusese răpit acum şapte ani, şi ameninţându-l cu toatele că vor sări la ei să-l zgârie, dacă n-o să plece de îndată.

Sărmanul Iacob nu ştia ce să mai zică despre toate astea. După cum era încredinţat, în dimineaţa aceea fusese, ca de obicei, cu maică-sa în piaţă, o ajutase să aşeze fructele, apoi plecase cu baba acasă la ea, mâncase supă, dormise puţin, iar acum se înapoiase, mama şi vecinele spuneau însă că între timp se scurseseră şapte ani şi îi strigau pitic pocit! Ce se întâmplase oare cu el?

Când văzu că maică-sa nu vrea să mai ştie de el, ochii i se umplură de lacrimi şi coborî strada amărât, spre dugheana unde, peste zi, tatăl său peticea încălţămintea.

«Să văd, se gândi în sinea lui, dacă nici el nu mai vrea să ştie de mine. Am să mă aşez în prag şi am să vorbesc cu el.»

Când ajunse la dugheana cizmarului, se opri în prag şi privi înăuntru. Meşterul lucra atât de zorit, încât nici nu-l văzu. Dar când îşi aruncă întâmplător ochii spre uşă, scăpă din mâini pantoful, aţa şi sula şi strigă îngrozit:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i arătarea asta, ce-i pocitania asta?

— Bună seara, meştere! zise băiatul, intrând în atelier. Cum o mai duci?

— Prost, prost, domnişorule, răspunse tatăl, spre mirarea lui Iacob, părând că nu-l recunoaşte nici el. Nu mă mai ajută mâinile. Sunt atât de singur, îmbătrânesc şi totuşi nu-mi dă mâna să-mi iau un ajutor.

— Nu ai un fiu care să-ţi ajute din când în când la lucru? întrebă băiatul mai departe.

— Am avut unul, îl chema Iacob; acum ar fi fost un flăcău înalt şi sprinten, şi ar fi avut douăzeci de ani. El m-ar fi ajutat straşnic. De, aşa mai ziceam şi eu! De la doisprezece ani se dovedise harnic şi îndemânatic, prinsese şi ceva din meserie; era chipeş şi plăcut în purtări; el mi-ar fi adus muşterii atât de mulţi că n-aş mai fi peticit încălţări, ci aş fi făurit numai ghete

noi! Dar aşa se întâmplă în viaţă!

— Şi unde ţi-e băiatul? întrebă Iacob pe taică-su cu voce tremurătoare.

— Dumnezeu ştie, răspunse acesta. Acum şapte ani, da, atât e de atunci, ne-a fost furat din piaţă.

— Acum şapte ani! strigă Iacob îngrozit.

— Da, domnişorule, acum şapte ani! Îmi amintesc ca astăzi cum a venit nevasta acasă, plângând şi văicărindu-se că l-a aşteptat toată ziua să se înapoieze, că l-a căutat şi a întrebat peste tot, dar nu l-a mai găsit. Eu am ştiut şi am spus totdeauna că o să se întâmple ceva; Iacob era un băiat chipeş, nimic de zis, iar nevastă-mea se mândrea cu el şi îi plăcea când oamenii îl lăudau. Adeseori îl trimitea cu zarzavaturi sau cu alte celea în case avute. Şi nu făcea rău, căci era întotdeauna bine răsplătit. Dar eu îi spuneam mereu: «Ai grijă, oraşul e mare, în el locuiesc mulţi oameni răi, ai grijă de Iacob!» Şi aşa cum am spus, aşa s-a întâmplat. O dată a venit în piaţă o femeie bătrână şi urâtă, s-a tocmit pentru fructe şi zarzavaturi şi, la urmă a cumpărat atâtea verze, încât nu le-a putut duce singură. Nevastă-mea, miloasă, a trimis băiatul s-o ajute. Şi din clipa aceea nu l-am mai văzut.

— Şi zici că de atunci au trecut şapte ani?

— Şapte ani se împlinesc la primăvară. L-am căutat, am întrebat de el din casă în casă, şi fiindcă mulţi îl cunoşteau pe drăgălaşul copil şi-l îndrăgiseră, l-au căutat împreună cu noi, dar totul a fost în zadar. Nimeni n-o cunoştea pe femeia care cumpărase zarzavatul, doar o bătrână de nouăzeci de ani spunea că s-ar putea să fi fost zâna cea rea a buruienilor, care vine în oraş o dată la cincizeci de ani pentru fel şi fel de cumpărături.

Astfel vorbi tatăl lui Iacob, bătând în acelaşi timp zdravăn la pantof şi trăgând sfoara cu amândouă mâinile.

Băiatul pricepu încetul cu încetul ce se întâmplase cu el şi anume că nu visase, ci chiar trăise şapte ani la zâna cea rea, slujind-o în chip de veveriţă. Mânia şi durerea îi umplură inima, mai-mai s-o spargă. Şapte ani din viaţă îi răpise baba. Şi ce dobândise în schimb? învăţase să cureţe papuci din coji de nucă de cocos şi să lustruiască pardoseala de sticlă a unei odăi?! învăţase de la cobai toate tainele bucătăriei?!

Rămase aşa o bună bucată de vreme, gândindu-se la soarta sa; în cele din urmă, tatăl său îl întrebă:

— Doriţi poate să vă lucrez ceva, domnişorule? O pereche de pantofi noi cumva? Sau, adăugă el zâmbind, o îmbrăcăminte pentru nas, poate?

— Ce-ai cu nasul meu? întrebă Iacob. Ce nevoie am de o îmbrăcăminte pentru el?

— Ei, răspunse cizmarul, fiecare cum crede, dar trebuie să-ţi spun: dacă aş avea un nas atât de urât, mi-aş face o îmbrăcăminte din piele trandafirie şi lucioasă. Priveşte bucata asta de piele! Ce frumoasă e! E adevărat că ţi-ar trebui un cot cel puţin, dar ţi-ar apăra bine nasul, domnişorule; nu te-ai mai lovi de orice uşcior, de orice trăsură de care ai vrea să te fereşti.

Tânărul înlemni de spaimă; îşi pipăi nasul: era gros şi lung de două palme! Aşadar, astfel îl sluţise baba; de aceea nu-l recunoscuse mamă-sa, de aceea i se spunea pitic pocit!

— Meştere! se adresă el cizmarului, aproape plângând. N-ai vreo oglindă la îndemână, ca să mă pot privi?

— Domnişorule, răspunse tată-său cu gravitate, n-ai un chip cu care să te poţi mândri şi n-ai de ce să te uiţi în fiece clipă în oglindă. Ăsta-i un obicei caraghios; dezvaţă-te de el.

— Vai, lasă-mă să mă uit în oglindă! strigă băiatul. Nu din fudulie, fii sigur.

— Nu-mi mai bate capul, că n-am nici o oglindă; nevasta are o oglinjoară, dar nu ştiu unde o pune. Dacă vrei să te vezi totuşi în oglindă, uite, peste drum stă Urban, bărbierul; el are o oglindă, de două ori cât capul dumitale; acolo poţi să te priveşti cât vrei. Şi acum, bună ziua!

Vorbind astfel, tatăl îl scoase uşurel din prăvălie, închise uşa în urma lui şi se aşeză din nou la lucru.

Îndurerat, tânărul se duse peste drum, la Urban bărbierul pe care-l cunoştea de mult.

— Bună dimineaţa, Urban, îi spuse el. Am venit să te rog ceva. Fii bun şi lasă-mă să mă uit puţin în oglinda dumitale.

— Poftim, cu plăcere! strigă bărbierul râzând, iar muşterii săi, cărora trebuia să le radă barba, începură să râdă în hohote şi ei. Eşti o mândreţe de băiat: subţire şi gingaş, cu gâtişor ca de lebădă, cu mânuţe de prinţesă şi cu năsucul

«Da, scumpă mamă, aşa, într-adevăr, n-ai putut să-l recunoşti pe Iacob al tău, îşi spuse el în gând. Nu astfel arăta el în zilele fericite când te mândreai cu el în faţa oamenilor!»

Avea nişte ochi mici ca de porc, iar nasul uriaş îi atârna peste gură până la bărbie; gât părea că nu are deloc, căci capul era înfipt adânc între umeri şi când îl mişca la dreapta sau la stânga, simţea că-l doare rău; era tot atât de înalt ca şi acum şapte ani, când avusese doisprezece ani — dar între doisprezece şi douăzeci de ani, în loc să crească în înălţime ca toţi oamenii, el crescuse în lăţime; spatele şi pieptul i se lăţiseră, arătând ca un sac mic, dar bine îndesat; trupul lui greoi se sprijinea pe nişte picioruşe slabe, ce păreau neputincioase să susţină atâta greutate; în schimb, cu atât mai lungi îi erau braţele ce atârnau de-a lungul trupului; erau la fel de lungi ca şi ale unui om în toată firea; mâinile îi erau butucănoase şi pământii, iar degetele lungi ca fusele, şi când le întindea putea atinge pământul fără să se aplece, Astfel arăta acum Iacob; el era acest pitic slut.

Îşi aminti de dimineaţa aceea când bătrâna se apropiase de coşurile mamei sale. Toate cele de care-şi bătuse joc atunci — nasul lung, degetele urâte — le avea şi el acum; numai gâtul deşirat şi tremurător al babei nu-l avea.

— Ei, prinţişorule, te-ai uitat destul? întrebă bărbierul, care se apropiase de el şi-l privea râzând, într-adevăr, să vrei să visezi asemenea arătare caraghioasă şi n-ai putea. Hei, flăcăiașule, iată ce părere am eu: în frizeria mea intră destui muşterii, dar în ultimul timp nu atâţia câţi aş dori eu. Asta, fiindcă vecinul meu, bărbierul Spumă, a adus nu ştiu de unde un uriaş care atrage muşteriii. Ei bine, un uriaş nu-i lucru mare; un omuleţ ca tine e însă altceva. Intră la mine în slujbă, piciule; o să ai casă, masă, simbrie, îmbrăcăminte, de toate: pentru asta, te aşezi dimineaţa în faţa uşii, chemi oamenii înăuntru, îmi faci clăbucul şi pui muşteriilor şervetul la gât! Fii sigur c-o să ne înţelegem bine amândoi. O să am mai mulţi muşterii decât cel cu uriaşul şi toţi, cu plăcere, or să-ţi dea un bacşiş.

Tânărul se mânie în sinea sa auzind acea propunere de a sluji drept momeală la un bărbier. Dar oare nu trebuia el să îndure batjocura cu răbdare? De aceea, foarte liniştit, îi spuse bărbierului că nu avea timp pentru astfel de îndeletniciri şi-şi văzu de drum.

Dacă femeia cea rea îi sluţise trupul, nu avusese nici o putere asupra minţii sale; Iacob îşi dădea prea bine seama că nu mai gândea şi simţea ca acum şapte ani; în acest răstimp se făcuse mai deştept, mai înţelegător; nu-şi căina frumuseţea pierdută, nici trupul hâd; îl mâhnea numai faptul că fusese gonit de la uşa tatălui său ca un câine de pripas. De aceea hotărî să mai facă o încercare la maică-sa.

Ajuns în piaţă, se apropie de ea şi o rugă să-l asculte liniştită. Îi aminti de ziua când plecase cu bătrâna, îi vorbi de toate întâmplările copilăriei sale, îi povesti apoi cum slujise şapte ani la o iazmă, ca veveriţă, şi cum l-a sluţit că-şi bătuse atunci joc de ea.

Nevasta cizmarului nu mai ştia ce să creadă. Toate amintirile din copilărie pe care i le povestise se potriveau, dar când îi spuse că a fost veveriţă timp de şapte ani, strigă:

— Nu se poate, nu există iazme!

Şi când îl privea, îi era silă de pocitania de pitic şi nu-i venea să creadă că putea fi feciorul ei.

În sfârșit, socoti că cel mai bun lucru era să vorbească cu bărbatul ei despre toate acestea. Îşi strânse coşurile şi îl pofti să vină cu ea. Astfel ajunseră la dugheana cizmarului.

— Ia ascultă, îi zise acestuia, dumnealui spune că e Iacob, fiul nostru pierdut. Mi-a povestit cum a fost furat acum şapte ani şi cum a fost vrăjit de o iazmă.

— Aşa? o întrerupse cizmarul mânios. Ţi-a istorisit el asta? Stai tu pişicherule! Eu i-am povestit despre toate acum un ceas şi a alergat la tine să te înşele! Zici că eşti vrăjit, băieţaş? Stai că dezleg eu vraja!

Şi luând o legătură de curele pe care tocmai le tăiase, se repezi la băiat şi începu să-l croiască pe spinare şi peste braţele cele lungi, încât acesta izbucni în ţipete de durere şi o luă la fugă, plângând.

În acel oraş, ca pretutindeni, erau puţine suflete miloase care să vină în ajutor unui nenorocit, care mai era şi slut pe deasupra. Şi, astfel, nefericitul pitic răbdă toată ziua de foame şi

de sete, iar seara fu nevoit să se aciueze pe treptele tari şi reci ale unei biserici.

Dar când razele soarelui îl treziră a doua zi dimineaţa, el chibzui cum să-şi câştige pâinea, căci taică-său şi maică-sa îl alungaseră. Era prea mândru ca să slujească drept momeală la un bărbier, nu voia să fie privit ca un caraghios pentru bani; dar de ce să se apuce? Atunci îşi aminti că, sub înfăţişarea de veveriţă, învăţase să gătească foarte bine; credea pe drept cuvânt că putea întrece mulţi bucătari; se hotărî deci să-şi folosească cunoştinţele.

De aceea, de îndată ce străzile prinseră viaţă şi ziua de muncă începu, el intră mai întâi în biserică şi-şi făcu rugăciunea de dimineaţă, apoi o porni la drum. Prinţul, stăpânitorul acelei ţări, era un mâncăcios bine cunoscut şi un iubitor de ospeţe, căruia îi plăceau bucatele alese; drept care îşi aducea bucătarii din toate colţurile lumii.

Tânărul se îndreptă spre castelul lui. Când ajunse la poarta dinafară, paznicii îl întrebară ce doreşte şi începură să-l ia în bătaie de joc; el însă întrebă de mai-marele bucătarilor. Ei se porniră pe râs şi-l conduseră în curte; pe unde trecea, slujitorii se opreau, se uitau după el, râdeau şi porneau în urma lui, aşa încât, încetul cu încetul, se strânse un alai mare de slujitori de toate felurile care se îndreptau spre scările palatului: grăjdarii zvârliră ţesalele, ştafetele veniră în goană, cei ce băteau covoarele se opriră — toţi se îmbrânceau şi dădeau fuga; se stârni o învălmăşeală, de parcă duşmanul s-ar fi aflat în faţa porţilor, iar văzduhul vui de strigăte:

— Un pitic, un pitic! Aţi văzut piticul?

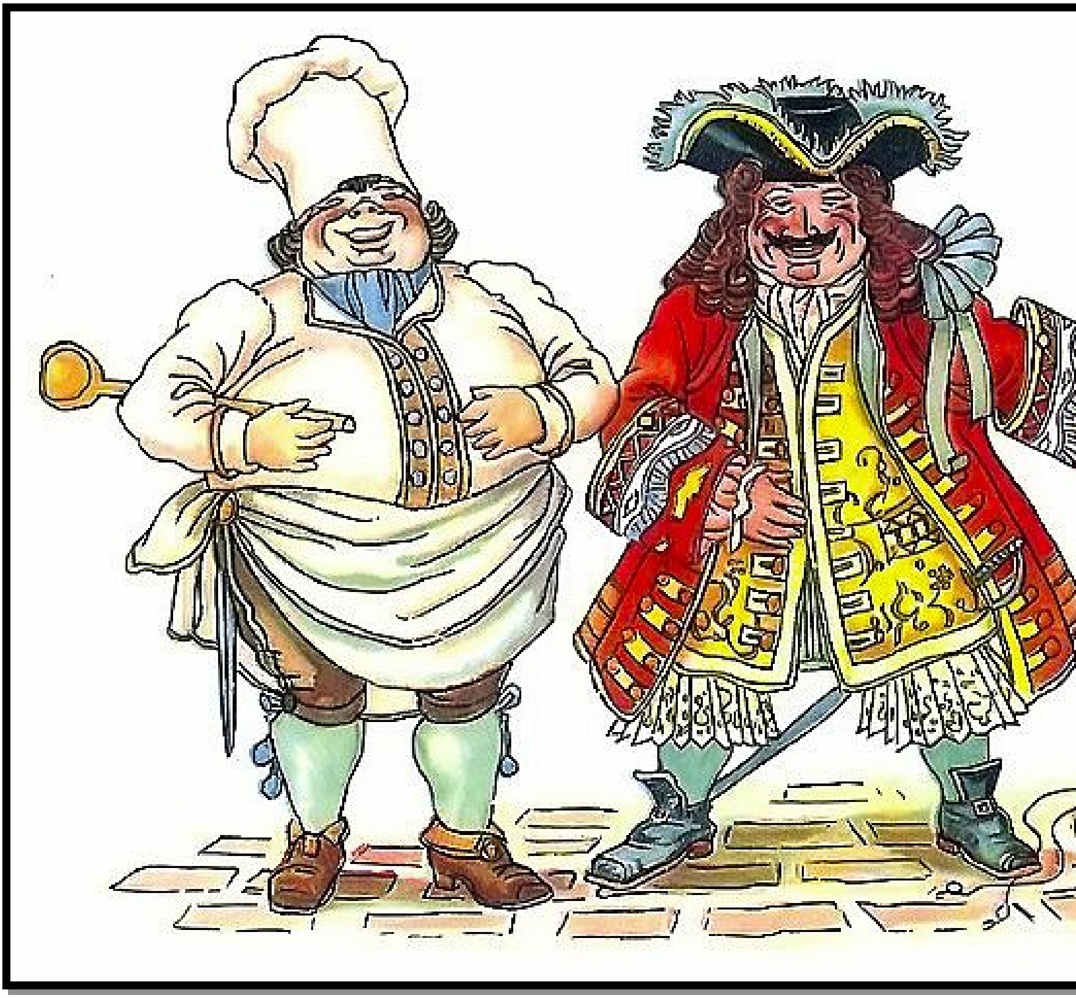

Atunci se ivi în uşă supraveghetorul palatului, mânios, cu un gârbaci uriaş în mână:

— Hei, blestemaţilor, de ce faceţi atâta gălăgie? Nu ştiţi că stăpânul doarme încă?

Vorbind astfel, el roti gârbaciul prin aer şi-l lăsă să cadă cu putere pe spinările unor grăjdari şi paznici.

— Stăpâne, strigară ei, nu vezi? Aducem un pitic, un pitic cum nu s-a mai văzut!

Dând cu ochii de prichindel, supraveghetorul palatului îşi stăpâni cu greu râsul, temându-se ca nu cumva, râzând, să-şi piardă fala. De aceea îi goni pe toţi cu biciul, îl chemă pe pitic înăuntru şi-l întrebă ce doreşte. Când auzi că vrea să vorbească cu mai-marele bucătarilor, zise:

— Nu, fiule; la mine, la supraveghetorul casei, trebuie să vii. Vrei să te faci măscăriciul prinţului, nu-i aşa?

— Nu, domnule, răspunse piticul. Sunt un bucătar priceput şi cunosc fel de fel de mâncăruri alese; duceţi-mă la mai-marele bucătarilor, poate o avea nevoie de mine.

Fie după voia ta, mititelule. Între noi fie vorba, eşti un băietan fără minte. La bucătărie! Ca măscărici n-ai munci mai nimic; ai mânca, ai bea după pofta inimii şi ai căpăta haine frumoase. Dar hai să vedem dacă te pricepi atât de bine la gătit ca să fii bucătarul prinţului; iar ca ajutor de bucătar ar fi păcat să-ţi pierzi vremea.

Cu aceste cuvinte, supraveghetorul palatului îl luă de mână şi-i duse spre încăperile mai-marelui bucătarilor.

— Cinstite domn, spuse acestuia piticul şi făcu o plecăciune atât de adâncă, încât atinse covorul cu nasul, nu aveţi nevoie de un bucătar iscusit?

Meşterul bucătar îl privi din cap până în picioare, apoi izbucni în râs.

— Cum? strigă el. Tu, bucătar? Crezi că aici sunt plite atât de joase ca să te poţi tu uita pe ele chiar dacă te-ai ridica în vârful picioarelor şi ţi-ai întinde capul dintre umeri? Măi mititelule! Cine te-a trimis la mine ca să te faci bucătar şi-a bătut joc de tine.

Astfel vorbi mai-marele bucătarilor râzând, şi împreună cu el râseră supraveghetorul palatului şi toţi slujitorii ce se aflau în încăpere.

Piticul însă nu se dădu bătut.

— Ce preţ are un ou sau două, puţin sirop şi vin, făină şi mirodenii într-o casă unde ele se află din belşug? zise el. Porunciţi-mi să vă prepar ceva să vă lingeţi pe degete, făceţi-mi rost de cele ce-mi trebuie şi am să pregătesc totul repede în faţa dumneavoastră. Parcă văd că o să spuneţi: „Straşnic bucătar !”

Aşa glăsui tânărul şi tare ciudat îi mai străluceau ochişorii, iar nasul lung i se bălăbănea încoace şi încolo şi îşi mişca degetele subţiri în timp ce vorbea.

— Fie! strigă meşterul bucătar şi-l luă pe supraveghetor de braţ. Fie, de dragul unei glume, să mergem la bucătărie.

Trecură prin mai multe săli şi coridoare şi ajunseră în sfârşit la bucătărie.

Aceasta era o clădire înaltă şi largă, foarte frumos orânduită; focul ardea neîncetat în douăzeci de cuptoare, printre care curgea un pârâiaş limpede, în ale cărui ape zburdau peşti; merindele ce trebuiau să fie tot timpul la îndemână se aflau aşezate în dulapuri de marmură şi lemn scump, iar la dreapta şi la stânga se înşirau zece săli în care găseai tot ce era mai bun şi mai gustos în toate ţările, începând cu Ţara francilor şi până în ţara lui Soare-Răsare. Ajutoarele alergau în toate părţile mânuind cazane şi crătiţi, polonice şi furculiţe; când intră mai-marele lor în bucătărie, toţi rămaseră nemişcaţi; se auzea numai pârâitul focului şi susurul apei.

— Ce-a poruncit măria-sa astăzi, pentru gustarea de dimineaţă? întrebă mai-marele pe cel dintâi bucătar, un om în vârstă.

— Stăpâne, a binevoit să ceară supă daneză şi perişoare roşii de Hamburg.

— Bine, zise mai-marele bucătarilor. Ai auzit ce doreşte stăpânul să mănânce? Te încumeţi să găteşti aste bucate greu de făcut? Perişoarele n-o să le izbuteşti în nici un caz; felul în care se fac e secret.

— Nimic mai uşor, răspunse piticul, spre uimirea tuturor, căci gătise deseori aceste bucate când era veveriţă. Nimic mai

uşor! Pentru supă să mi se dea cutare şi cutare ierburi, mirodenii, untură de mistreţ, rădăcini şi ouă; iar pentru perişoare, cutare şi cutare, zise el mai încet ca să-l audă numai mai-marele şi cel dintâi bucătar pentru perişoare îmi trebuie patru feluri de carne, puţin vin, untură de raţă, ghimber şi o anumită buruiană ce se numeşte alinarea-stomacului.

— Ei, pe sfântul Benedict! La ce vrăjitor ai învăţat? strigă bucătarul uimit. Ai spus totul întocmai, iar despre buruiana alinarea-stomacului n-am ştiut nici noi; da, asta are să facă perişoarele şi mai gustoase. Eşti o minune de bucătar!

— Asta n-aş fi crezut-o, spuse mai-marele bucătarilor. Dar să-l lăsăm să încerce. Daţi-i ce-a cerut, vase şi de toate, şi lăsaţi-l să pregătească mâncarea.

Porunca se îndeplini şi totul fu pregătit pe plită; dar iată că piticul abia de ajungea cu nasul până la plită. De aceea fură puse alături câteva scaune, deasupra lor o lespede de marmură, iar mica făptură fu poftită să-şi înceapă treaba.

În jur, într-un cerc mare, stăteau bucătarii, ajutoarele de bucătar, rândaşii şi tot felul de slugi, privind şi minunându-se cât de repede şi de uşor se mişcau mâinile, cât de curat şi de frumos pregăteşte totul.

Când fu gata cu toate, porunci să se pună cratițele pe foc şi să fie lăsate să fiarbă până va striga el; apoi începu să numere: unu, doi, trei şi aşa mai departe, şi când numără până la cinci sute, strigă: „Gata!" Cratițele fură scoase, iar tânărul pofti pe meşterul bucătar să guste.

Al doilea bucătar porunci unui ajutor să-i aducă o lingură de aur, o clăti în apă şi o întinse mai-marelui său, care se apropie cu o faţă gravă de plită, luă din mâncăruri, gustă, închise ochii, plescăi de plăcere şi zise:

— Minunat, pe viaţa măriei sale, minunat! Nu vrei să iei şi dumneata o lingură, supraveghetorule?

Acesta făcu o plecăciune, luă lingura, gustă şi nu mai putu de plăcere şi de bucurie:

— Cu toată preţuirea ce o am pentru iscusinţa dumitale, dragă meştere, care eşti un bucătar priceput, sunt totuşi încredinţat că n-ai fi putut face atât de bine nici supa, nici perişoarele de Hamburg.

După el gustă şi bucătarul al doilea. Acesta îi strânse piticului mâna cu toată cinstirea şi spuse:

— Mititelule, eşti un meşter desăvârşit; într-adevăr, buruiana alinarea-stomacului a dat mâncării un gust cu totul deosebit.

În aceeaşi clipă intră în bucătărie un slujitor al prinţului şi spuse că stăpânul cere masa.

Mâncărurile fură aşezate pe tăvi de argint şi duse prinţului; mai-marele bucătarilor îl luă însă pe pitic în odaia sa ca să stea de vorbă cu el. Dar abia trecu jumătate din timpul trebuincios ca să spui „Tatăl nostru” (aceasta este o rugăciune a ghiaurilor, o, stăpâne, şi nu ţine nici pe departe cât rugăciunea credincioşilor), că veni un slujitor şi-l chemă pe mai-marele bucătarilor la stăpânul său. Acesta îşi puse repede veşmintele de sărbătoare şi plecă cu slujitorul.

Prinţul era foarte vesel. Mâncase tot ce fusese pe tăvile de argint, iar când meşterul intră, tocmai îşi ştergea barba.

— Ascultă, meştere, spuse el, până acum am fost întotdeauna foarte mulţumit de bucătarii tăi; dar, ia spune-mi, cine a gătit azi? De când stau pe tronul strămoşilor mei, n-am gustat o mâncare atât de minunată! Spune-mi cum se numeşte bucătarul şi am să-i dăruiesc câţiva galbeni.

— Stăpâne, e o poveste ciudată, răspunse mai-marele bucătarilor, şi-i povesti cele petrecute de dimineaţă: cum sosise un pitic care voia neapărat să intre în slujbă ca bucătar şi cum se petrecuseră lucrurile.

Prinţul se miră foarte, chemă pe pitic în faţa lui şi-l întrebă cine e şi de unde vine. Bietul Iacob nu putu să-i spună, desigur, că era vrăjit şi că slujise mai înainte ca veveriţă. Totuşi rosti adevărul când povesti că rămăsese orfan şi că învăţase la o bătrână.

Prinţul nu întrebă mai mult şi privi vesel înfăţişarea ciudată a noului său bucătar.

— Dacă vrei să rămâi la mine, zise el, am să-ţi dau cincizeci de galbeni pe an, un veşmânt de sărbătoare şi două rânduri de purtare. Pentru asta însă trebuie să-mi pregăteşti tu însuţi, zilnic, gustarea de dimineaţă, să porunceşti cum să se gătească masa de prânz, şi, îndeobşte, să-mi supraveghezi bucătăria. Deoarece fiecare slujitor din palatul meu capătă un nume de la mine, ai să te numeşti de acum încolo Nas-Lung şi ai să îndeplineşti slujba de ajutor al mai-marelui bucătar.

Piticul Nas-Lung căzu în genunchi la picioarele puternicului

prinţ al francilor, îi sărută tălpile şi făgădui să-l slujească cu credinţă.

Astfel, tânărul îşi găsise un adăpost şi-şi făcea datoria cu cinste. Se poate spune că prinţul era alt om de când se afla în casa lui piticul Nas-Lung. Înainte vreme el obişnuia să arunce în capul bucătarilor castroanele şi tăvile ce i se aduceau; însuşi mai-marelui bucătarilor îi zvârlise o dată o pulpă friptă de viţel, care nu era destul de fragedă, lovindu-l atât de tare în cap, încât acesta căzuse grămadă şi trebuise să stea trei zile în pat. E adevărat că prinţul dregea cu câţiva pumni de galbeni ceea ce făcea la mânie, dar, cu toate acestea, nici un bucătar nu se apropiase cu bucatele de el fără să tremure şi să se teamă. De când sosise piticul la palat, totul parcă se schimbase ca prin farmec. Prinţul mânca acum de cinci, în loc de trei ori pe zi, desfătându-se cu iscusinţa celui mai mititel slujitor al lui, şi pe chipul său nu se citea niciodată nemulţumirea. Nu, el găsea totul nou, minunat, era vesel şi binevoitor şi se îngrăşa pe zi ce trecea.

Deseori, în timpul mesei, poruncea să vină mai-marele bucătarilor şi piticul Nas-Lung, îi aşeza pe unul la dreapta, şi pe altul la stânga sa, şi le vâra în gură, cu mâna lui, câte o îmbucătură din gustoasele mâncăruri, bunăvoinţă pe care amândoi ştiau s-o preţuiască.

Piticului i se dusese faima în tot oraşul. Oamenii se rugau de mai-marele bucătarilor să-i lase să-l vadă pe pitic gătind iar unii dintre bărbaţii de vază dobândiseră învoirea prinţului ca slujitorii lor să înveţe să gătească de la pitic, ceea ce îi aducea acestuia un câştig frumos, căci fiecare plătea zilnic câte o jumătate de galben. Şi pentru ca ceilalţi bucătari să-i rămână prieteni şi să nu-l pizmuiască, piticul Nas-Lung le dădea lor banii pe care-i câştiga de la cei pe care-i învăţase să gătească.

Astfel trăi Nas-Lung aproape doi ani în belşug şi cinste, şi numai gândul la părinţii lui îl mâhnea. Astfel trăi el şi nimic de seamă nu se întâmplă, până când, într-o bună zi, iată că se petrecu ceva.

Piticul Nas-Lung era foarte ager şi priceput la cumpărături. De aceea, de câte ori avea vreme, se ducea singur la piaţă ca să cumpere păsări şi fructe. Într-o dimineaţă se duse la târgul de păsări ca să caute nişte gâşte mari şi grase, aşa cum îi plăceau stăpânului său.

Se plimbă cercetător de câteva ori în sus şi în jos. Ivirea lui, acolo, departe de a stârni râsul şi batjocura, îi aducea preţuirea tuturor, toţi ştiind că e vestitul bucătar al prinţului, fiecare gâscărească fiind fericită când îl vedea îndreptându-se spre ea.

Deodată, Nas-Lung zări la capătul unui şir de tarabe, într-un colţ, o femeie care avea gâşte de vânzare, dar nu-şi lăuda marfa ca celelalte şi nu ademenea muşterii. Se apropie de ea, măsură din ochi şi cântări gâştele. Erau tocmai aşa cum dorea el; cumpără trei gâşte împreună cu coteţul lor, îl ridică pe umerii lui laţi şi făcu cale întoarsă

I se păru deodată ciudat că numai două gâşte gâgâiau şi ţipau, aşa cum fac gâştele obişnuite; cea de-a treia însă stătea liniştită şi tăcută, dar ofta şi suspina ca un om.

— Trebuie să fie bolnavă, spuse el, să mă grăbesc s-o tai şi s-o gătesc.

Dar gâsca răspunse limpede şi cu glas tare:

— De mă atingi cumva,
Eu te voi muşca.
Gâtul de-mi vei tăia,
în groapă te voi băga.

Înspăimântat, piticul Nas-Lung lăsă coteţul jos, iar gâsca îl privi cu ochii ei frumoşi şi deştepţi şi oftă.

— Ei, drace! strigă Nas-Lung.Poţi să vorbeşti, domnişoara gâscă? Asta n-aş fi crezut-o. Ei, nu-ţi fie frică! Ştiu ce-i viaţa şi n-am să omor o pasăre atât de deosebită. Dar fac prinsoare că n-ai fost totdeauna ceea ce eşti acum. Şi eu am fost odată o veveriţă dispreţuită.

— Ai dreptate, răspunse gâsca, nu m-am născut cu această înfăţişare ruşinoasă. Vai, la leagănul meu nu mi s-a spus că

Mimi, fiica marelui Wetterbock, va fi ucisă în bucătăria unui prinţ!

— Linişteşte-te, dragă domnişoară Mimi, o îmbărbătă piticul. Pe cuvântul meu de cinste şi de ajutor de meşter bucătar al luminăţiei sale că nimeni nu se va atinge de dumneata. Am să-ţi fac un coteţ chiar în încăperile mele, o să ai ce mânca pe săturate, iar când n-o să am treabă, am să stau de vorbă cu dumneata. Celorlalţi slujitori din bucătărie am să le spun că vreau să te îngraş pentru prinţ cu ierburi rare şi, de îndată ce se iveşte prilejul, îţi dau drumul.

Gâsca îi mulţumi cu lacrimi în ochi, iar piticul făcu aşa cum făgăduise — tăie celelalte două gâşte, iar pentru Mimi făcu un coteţ separat, spunând că vrea s-o pregătească pentru prinţ într-un fel cu totul deosebit. De asemenea, nu-i dădu hrana obişnuită pentru gâşte, ci prăjituri şi dulciuri. Ori de câte ori avea timp, se ducea să stea de vorbă cu ea şi s-o mângâie. Îşi povestiră unul altuia ceea ce li se întâmplase şi astfel piticul află că gâsca era fiica vrăjitorului Wetterbock, care trăia pe insula Gotland. Acesta se certase cu o zână bătrână şi rea, care-l învinsese prin uneltiri şi înşelăciuni; drept răzbunare, zâna o prefăcuse în gâscă şi o dusese până aici, atât de departe.

După ce piticul Nas-Lung povesti şi el prin ce trecuse, Mimi îi spuse:

— Mă pricep eu la de-alde astea. Ne-a arătat nouă tata, mie şi surorii mele, unele lucruri, atât cât putea să ne dezvăluie. Cât despre cearta din faţa coşurilor cu verdeţuri, felul în care te-ai prefăcut în veveriţă îndată ce ai mirosit o buruiană, precum şi unele din vorbele bătrânei, pe care mi le-ai spus, îmi dovedesc că ai fost vrăjit cu ierburi; deci, dacă ai să găseşti buruiana la care s-a gândit bătrâna când te-a vrăjit, ai să fii dezlegat.

Slabă mângâiere pentru tânăr, căci unde să găsească el acea buruiană? Totuşi el mulţumi şi mai prinse puţină inimă.

În timpul acesta, prinţul primi ca oaspete pe un stăpânitor vecin, prietenul său. El îl chemă pe piticul Nas-Lung în faţa lui şi îi spuse:

— A venit vremea să-mi arăţi dacă-mi slujeşti cu credinţă şi dacă eşti iscusit în meşteşugul tău. Acest stăpânitor care-i acum oaspetele meu este acela care, precum se ştie, în afară de mine, e deprins să mănânce din cele mai alese bucate; este un mare cunoscător în ale bucătăriei şi un om înţelept. Ai grijă deci

ca bucatele să fie zilnic în aşa fel, încât să-l uimească tot mai mult. În acelaşi timp, dacă nu vrei să-ţi pierzi preţuirea mea, atâta timp cât e aici, să nu faci de două ori acelaşi fel de mâncare. Pentru aceasta, vistiernicul meu o să-ţi dea tot ce-ţi trebuie. Dacă e nevoie să prăjeşti chiar aur şi diamante în untură, fă-o! Mai bine să rămân sărac decât să roşesc în faţa oaspetelui.

Astfel vorbi prinţul. Iar piticul îi răspunse, făcând o plecăciune după cum se cuvine:

— Fie precum spui, stăpâne! Cu voia lui Dumnezeu am să fac totul în aşa fel, încât prinţul să rămână mulţumit.

De data asta, micul bucătar căută să dea întreaga măsură a iscusinţei sale. Nu precupeţi banii stăpânului său, dar şi mai puţin puterile lui. Căci putea fi văzut toată ziua învăluit într-un nor de aburi, lângă foc, iar glasul lui răsuna fără încetare prin bucătărie, deoarece el poruncea ca mai mare peste slujitorii bucătăriei şi peste bucătarii mai mici.

«Ehei! îşi spunea el. Aş putea face şi eu ca însoţitorii de cămile din Alep, care stârnesc straşnică poftă de mâncare călătorilor, povestindu-le câte-n lună şi-n stele despre mese îmbelşugate. Înşiră câte un ceas întreg felurile de mâncare ce s-au servit la acele mese, până ce ascultătorii simt că li se face foame şi, fără voia lor, îşi scot merindele, întinzând o masă pe care o împart darnici cu însoţitorii cămilelor; dar eu n-am să fac aşa!»

Prinţul cel străin se afla de paisprezece zile în ospeţie şi se simţea foarte bine, minunat de bine. Mâncau în fiecare zi nu mai puţin de cinci ori, iar prinţul era mulţumit de măiestria piticului său, căci vedea plăcerea întipărită pe chipul oaspetelui. În a cincisprezecea zi, însă, prinţul îl chemă pe pitic la masă şi-l înfăţişă oaspetelui său, pe care-l întrebă dacă era mulţumit de pitic.

— Eşti un mare meşter, răspunse prinţul cel străin, ştii ce înseamnă o mâncare bună. De când sunt aici, n-ai gătit de două ori aceleaşi bucate şi le-ai făcut pe toate cu multă măiestrie. Dar, spune-mi, de ce nu faci, în sfârşit, bunătatea bunătăţilor, plăcinta crăiasă?

Piticul se sperie, căci nu auzise niciodată de această crăiasă a plăcintelor; dar se linişti şi răspunse:

— O, stăpâne! Nădăjduiam că chipul tău are să mai

lumineze multă vreme acest lăcaş; de aceea am lăsat mai la urmă bunătatea asta. Căci cu ce putea să-ţi ureze drum bun bucătarul în ziua despărţirii, decât cu crăiasa plăcintelor?

— Aşa? răspunse stăpânul său râzând. În ceea ce mă priveşte pe mine, ai vrut s-aştepţi, desigur, până la moartea mea, ca să-mi urezi drum bun atunci? Căci nici mie nu mi-ai făcut niciodată această plăcintă. Gândeşte-te dar să-mi urezi altceva la despărţire şi mâine adu la masă această plăcintă.

— Fie precum ai spus, stăpâne! răspunse piticul şi plecă.

Dar nu plecă bucuros. Pentru el sosise ziua ruşinii şi a nenorocirii. Nu ştia cum să facă plăcinta. De aceea se duse în camera sa, plângându-şi soarta. Atunci gâsca Mimi, care avea voie să umble prin cameră, se apropie de el şi-l întrebă care este cauza suferinţei sale.

— Şterge-ţi lacrimile! îi spuse ea când auzi de plăcinta crăiasă. Bunătatea aceasta se afla deseori pe masa tatălui meu şi ştiu oarecum de ce-i nevoie pentru a o face; iei cutare şi cutare, pui atât şi atât, şi chiar dacă n-o să aibă tot ce trebuie, boierii n-or să fie prea năzuroşi.

Aşa vorbi Mimi.

Piticul sări în sus de bucurie, binecuvântată ziua când cumpărase gâsca şi se apucă să pregătească plăcinta crăiasă. Făcu mai întâi puţină, de încercare, şi o găsi nespus de bună, iar mai-marele bucătarilor, căruia îi dădu să guste, îi lăudă din nou priceperea.

A doua zi, piticul pregăti plăcinta într-o tavă mai mare şi o împodobi cu coroniţe de flori. Îmbrăcând cea mai frumoasă haină de sărbătoare, se duse şi el în sufragerie. Când intră, slujitorul care servea la masă tocmai era pe cale să taie plăcinta şi s-o întindă stăpânului şi oaspetelui acestuia, pe o lopăţică de argint. Prinţul muşcă cu poftă din ea, ridică ochii în tavan şi, după ce înghiţi, spuse:

— A-a-a, pe drept cuvânt se numeşte crăiasa plăcintelor; dar şi piticul meu este craiul tuturor bucătarilor, nu-i aşa, dragă prietene?

Oaspetele luă câteva bucăţele, le gustă, le cercetă cu luare aminte şi zâmbi disprețuitor şi tainic:

— A făcut-o destul de bine, răspunse el împingând farfuria înapoi, dar nu e chiar crăiasa; era de aşteptat!

Atunci prinţul încruntă sprâncenele mânios şi se învăpăie

de ruşine.

— Pitic ticălos! strigă el. Cum îndrăzneşti să faci o asemenea ocară stăpânului tău? Să poruncesc oare să ţi se taie capul tău cel mare, drept pedeapsă că ai gătit prost?

— Vai, stăpâne! Pentru numele lui Dumnezeu! Am făcut plăcinta după toată rânduiala; sunt sigur că nu-i lipsește nimic! spuse piticul tremurând.

— Minţi, băiete! răspunse prinţul şi-l lovi cu piciorul. Dacă ar fi aşa, oaspetele meu n-ar spune că-i lipseşte ceva. Am să te toc şi am să pun să te fac pe tine plăcintă!

— Fie-vă milă! strigă tânărul şi, târându-se în genunchi spre oaspete, îi îmbrăţişă picioarele. Spuneţi-mi ce-i lipseşte plăcintei de nu vă place? Nu mă lăsaţi să pier din pricina unui pumn de carne şi făină;

— Asta n-o să-ţi folosească prea mult, dragul meu, răspunse străinul râzând. Mă gândeam încă de ieri că n-ai să poţi face această mâncare ca bucătarul meu. Află că-i lipseşte o buruiană, care nu e deloc cunoscută pe aici, buruiana Strănută-cu-plăcere. Fără aceasta, plăcinta n-are gust şi stăpânul tău n-o să mănânce niciodată plăcinta pe care o mănânc eu.

Atunci stăpânul Ţării francilor se mânie:

— Şi totuşi am să mănânc! strigă el cu ochi scânteietori. Căci jur pe cinstea mea de prinţ că mâine te voi ospăta cu plăcinta despre care vorbeşti, sau capul băiatului ăstuia va sta înfipt la poarta palatului meu. Pleacă de aici, câine! îţi mai dau un răgaz de douăzeci şi patru de ceasuri.

Astfel strigă prinţul, iar piticul se duse din nou la el în odaie şi se jelui gâştei de soarta sa şi de faptul că trebuie să moară, fiindcă n-a auzit niciodată de această buruiană.

— Dacă numai despre asta-i vorba, spuse ea, pot să te ajut, căci tatăl meu m-a învăţat să cunosc toate ierburile. Altă dată ai fi fost sortit pieirii, dar, din fericire, acum e tocmai lună nouă şi buruiana înfloreşte taman pe vremea asta. Spune-mi, sunt castani bătrâni prin apropierea palatului?

— O, da! răspunse Nas-Lung, cu inima mai uşoară. Lângă lac, la două sute de paşi de castel, se află un pâlc, dar de ce?

— Această buruiană înfloreşte numai la rădăcina castanilor bătrâni, zise Mimi. Să nu pierdem deci vremea, hai să căutăm ce-ţi trebuie! Ia-mă în braţe şi du-mă afară. Am să ţi-o caut eu.

El făcu aşa cum îi spusese şi plecă cu ea către poarta

palatului. Acolo însă, străjerul îndreptă puşca spre el şi spuse:

— Dragul meu, s-a isprăvit cu tine! N-ai voie să ieşi din palat; mi s-au dat porunci straşnice.

— Dar în grădină cred că pot să mă duc, nu? întrebă piticul. Fii bun şi trimite pe unul din tovarăşii tăi la supraveghetorul palatului ca să întrebe dacă n-am voie să mă duc în grădină, să caut ierburi.

Străjerul îi îndeplini rugămintea şi piticul primi învoirea cerută, căci grădina era împrejmuită cu ziduri înalte şi el n-ar fi avut pe unde să fugă

Când Nas-Lung ajunse cu gâscă Mimi în grădină, o puse cu grijă jos, şi ea, luând-o înaintea lui, se îndreptă repede către lac, unde se aflau castanii. El o urmă cu inima strânsă, deoarece aceasta era cea din urmă şi singura lui scăpare; dacă nu avea să găsească buruiana, era hotărât să se arunce mai degrabă în lac decât să i se taie capul.

Mimi căută între timp, însă zadarnic; cercetă pe sub toţi castanii, întoarse cu ciocul fiecare firicel de iarbă, dar nu găsi nimic. De milă şi de frică începu să plângă. Se lăsă seara şi începea să nu se mai vadă.

Atunci privirile piticului se îndreptară spre lac şi el strigă deodată:

— Uite, uite acolo, peste lac, mai e un copac, un copac mare şi bătrân! Să mergem acolo, să căutăm şi sub el; poate că acolo înfloreşte norocul meu.

decât ceva ce-i întinse apoi cu gingăşie prietenului uimit şi-i spuse:

Asta e buruiana; creşte din belşug pe-aici, aşa că n-o să-ţi lipsească niciodată.

Piticul privi buruiana dus pe gânduri; răspândea un miros dulce, care-i amintea fără voie de clipa când se prefăcuse din veveriţă în pitic; tulpina şi frunzele erau albastre-verzui şi avea o floare de un roşu aprins, cu margini galbene.

— Lăudat fie Domnul! strigă el în sfârşit. Mare minune! Află că pare să fie aceeaşi buruiană care m-a prefăcut din veveriţă într-o făptură cu jalnică înfăţişare cum sunt acum. Să fac încercarea?

— Încă nu, îl rugă gâsca. Ia un mănunchi de buruieni din acestea, hai în camera ta, să strângem banii pe care-i ai şi-apoi să-i încercăm puterea.

Făcură astfel. Se întoarseră în odaie, inima piticului bătea să-i spargă pieptul. După ce făcu din hainele şi încălţămintea sa o legătură în care ascunse cei cincizeci sau şaizeci de galbeni pe care-i strânsese, grăi:

— Cu voia lui Dumnezeu, am să scap de această povară. Şi, vârând nasul adânc în buruieni, le sorbi mireasma.

Atunci simţi cum i se întind şi auzi cum îi trosnesc toate mădularele, cum i se înalţă capul dintre umeri şi, uitându-se în jos, către nasul său, îl văzu cum se micşorează din ce în ce spatele şi pieptul i se îndreptară, iar picioarele i se lungiră.

Gâsca privea cu uimire la cele ce se întâmplau.

— Vai, ce mare şi frumos eşti! strigă ea. Slavă Domnului, nu mai semeni deloc cu cel care erai înainte.

Iacob se bucură nespus. Dar bucuria nu-l făcu să uite cât de mult îi datora prietenei sale Mimi; inima îl îndemna să alerge la părinţii lui, dar, din recunoştinţă, el îşi stăpâni această pornire şi spuse:

— Cui trebuie să-i mulţumesc decât ţie că sunt iar un om întreg? Fără tine n-aş fi găsit niciodată această buruiană, ar fi trebuit să rămân veşnic cu înfăţişarea aceea sau să pier sub

securea călăului. Ei bine, n-am să-ţi rămân dator. Am să te duc la tatăl tău. El, care cunoaşte toate farmecele, o să te dezlege cu uşurinţă de vrajă.

Gâsca începu să plângă de bucurie şi se învoi să plece împreună cu el numaidecât.

Iacob ieşi cu bine din palat, fără a fi recunoscut, împreună cu gâsca, şi o porni către malul mării, înspre ţara prietenei sale Mimi.

N-are rost să povestesc mai departe cum au ajuns cu bine la capătul călătoriei, cum Wetterbock a dezlegat vraja fiicei sale şi cum Iacob a plecat încărcat de daruri; cum s-a întors în oraşul său şi cum părinţii lui şi-au recunoscut cu bucurie fiul în acest tânăr chipeş; cum şi-a cumpărat cu darurile lui Wetterbock o prăvălie frumoasă şi a ajuns bogat şi fericit.

Trebuie să spun numai atât că, după plecarea lui din palatul prinţului, s-a iscat o zarvă cumplită, căci a doua zi, când prinţul vru să-şi ţină cuvântul şi să-i taie capul piticului dacă nu găsise ierburile, ia piticul de unde nu-i. Oaspetele său îl învinui însă că îl lăsase să fugă şi în taină ca să nu fie lipsit de cel mai bun bucătar al său, şi se plânse că prinţul îşi călcase cuvântul dat. Din această pricină, între cei doi stăpânitori se iscă un mare război, bine cunoscut în istorie sub numele de „războiul buruienilor"; se dădură mai multe lupte, dar până la urmă se încheie pacea, pe care noi o numim „pacea plăcintei", fiindcă, la serbarea de împăcare, bucătarul prinţului străin pregăti plăcinta crăiasă, care-i plăcu foarte mult prinţului nostru.

Astfel, pricinile cele mai mici au deseori urmări mari. Şi aceasta este, stăpâne povestea piticului Nas-Lung.

Aceasta a fost povestea robului din Ţara francilor; după ce sfârşi, şeicul Ali Banu porunci să i se dea şi lui şl celorlalţi robi poame pentru a se răcori şi, în timp ce aceştia mâncau, stătu de vorbă cu prietenii lui.

Tinerii pe care îi adusese bătrânul avură numai cuvinte de laudă pentru şeic, pentru casa lui şi pentru toată rânduiala de acolo

— Într-adevăr, spuse tânărul grămătic, nu-i nimic mai frumos decât să asculţi poveşti. Aş putea să stau astfel zile întregi, cu picioarele încrucişate, cu braţul sprijinit pe o pernă, cu fruntea în palmă, şi, dacă s-ar putea, cu narghileaua cea

mare a şeicului în cealaltă, şi să ascult poveşti. Cam aşa îmi închipui că trebuie să fie traiul în grădinile lui Mahomed.

— Câtă vreme eşti tânăr şi poţi munci, spuse bătrânul, această dorinţă de trândăvie nu poate avea vreun temei. Dar nu mă dau în lături, poveştile au un anumit farmec. Cu toate că sunt bătrân, merg pe şaptezeci şi şapte de ani şi am auzit multe în viaţa mea, când văd un povestitor la colț de uliţă, mă opresc printre cei din jurul lui să ascult. Căci te închipui şi tu în mijlocul întâmplărilor ce se povestesc, trăieşti cu oamenii aceia, cu acele făpturi minunate, cu zâne şi alte asemenea fiinţe, pe care nu le întâlneşti în fiece zi; şi după aceea, când eşti singur, îţi reaminteşti totul, ca un călător care şi-a umplut bine traista pentru o călătorie în pustiu.

— Nu m-am gândit niciodată, spuse un alt tânăr, în ce stă farmecul acestor poveşti. Dar pe mine mă cuceresc. De mic copil, când eram neastâmpărat, dacă mi se spunea o poveste, tăceam. La început îmi era totuna despre ce era vorba, numai să mi se povestească ceva, să se întâmple ceva; de câte ori am ascultat, fără să mă plictisesc, acele fabule ticluite de oameni înţelepţi, în care se află un sâmbure de adevăr, despre vulpea şi corbul cel neghiob, despre vulpe şi lup, zeci şi zeci de poveşti despre leu şi animale. Când am mai crescut şi am început să ies în lume, poveştile acestea scurte nu mă mai mulţumeau; voiam să fie mai lungi, să fie vorba în ele despre oameni şi despre minunatele întâmplări din viaţa lor.

— Da, îmi amintesc bine de timpul acela, îl întrerupse unul din prieteni. Tu ai fost cel care ne-ai deschis gustul pentru tot felul de povestiri. Îl puneai pe unul din robii voştri să spună atâtea poveşti cât poate spune un însoţitor de cămile de la Mecca până la Medina. Când îşi isprăvea treburile, îi porunceai să se aşeze în iarbă, lângă noi în faţa casei, şi îl rugam atât, ca până la urmă începea să povestească şi tot povestea, şi povestea, până se lăsa noaptea.

— Atunci s-a deschis înaintea noastră, zise grămăticul, o lume nouă, necunoscută, ţara duhurilor şi a zânelor, cu toate minunile din lumea florilor, cu palate bogate, strălucitoare de smaralde şi rubine, cu robi uriaşi care se iveau când suceai un inel sau frecai lampa fermecată ori spuneai cuvântul vrăjit al lui Solomon, şi care aduceau mâncăruri minunate în talgere de aur. Ne lăsam purtaţi pe nesimţite într-o altă ţară, îl întovărăşeam pe

Sindbad în minunatele sale călătorii; seara ne plimbam împreună cu Harun al Raşid, înţeleptul stăpânitor al credincioşilor. Îl cunoşteam, pe Giafar, vizirul său, tot atât de bine ca pe noi înşine; pe scurt, trăiam acele poveşti cum trăieşti noaptea visele, şi cele mai frumoase ceasuri erau pentru noi acelea ale serii, când ne adunam pe iarbă şi bătrânul rob începea să ne spună poveşti. Dar ia zi, moşule, cum se face că am îndrăgit atât de mult poveştile, încât nici astăzi nu cunoaştem ceva mai plăcut?

— Am să vă răspund îndată, cuvântă bătrânul. Mintea omenească e mai uşoară şi mai neastâmpărată chiar decât apa care totuşi se poate mlădia în fel şi chip, izbutind cu timpul să străpungă încetul cu încetul şi obiectele cele mai vârtoase. Mintea omenească e uşoară şi liberă ca văzduhul şi, asemenea lui, cu cât se înalţă mai mult deasupra pământului, cu atât devine mai uşoară şi mai curată. De aceea se naşte în oricare om râvna de a se înălţa dincolo de tot ce-i e prea cunoscut şi de a se mişca, mai liber şi mai pur, în lumi mai înalte, fie şi numai în vise. Chiar şi dumneata, tinere, ai spus-o: „Am trăit noi înşine în acele poveşti, am gândit şi am simţit ca oamenii dintr-însele"; şi chiar asta explică farmecul şi atracţia acestor istorisiri. Ascultând povestirea robului, care nu era decât o născocire, ticluită cândva de altul, mintea voastră a brodat mai departe cele istorisite. N-aţi rămas încătuşaţi de lucrurile din jurul vostru, de gândurile voastre obişnuite: nu, aţi trăit cele auzite, aţi fost voi înşivă fiinţa căreia i s-a întâmplat acele peripeţii minunate, atât de puternic v-aţi confundat cu omul despre care vi se povestea. Pe firul unei asemenea istorii, mintea voastră se înălţa astfel deasupra zilelor obişnuite care, pasămite, nu vi s-au părut nici pe departe atât de frumoase, atât de atrăgătoare ca acelea din poveste. Astfel mintea voastră s-a mişcat mai liberă şi mai descătuşată în lumea cea mai înaltă, necunoscută vouă; basmul vi s-a părut o întâmplare aievea sau, dacă vreţi, viaţa adevărată a devenit basm, pentru că spiritul şi fiinţa voastră au trăit în lumea basmului.

— N-am înţeles chiar tot ce ai spus, grăi tânărul negustor. Dar ai dreptate când ne-arăţi că noi toţi trăim în basme sau că basmele trăiesc în noi. Îmi amintesc prea bine de frumoasele timpuri când, în ceasurile de tihnă, visam cu mintea trează. Ne închipuiam atunci că am fost aruncaţi de soartă pe insule pustii,

neprimitoare; ne sfătuiam de ce anume să ne apucăm ca să ne ţinem zilele, şi nu o dată am construit colibe în desişuri de sălcii, ne-am hrănit ca vai de lume cu tot felul de poame păcătoase, cu toate că numai la o sută de paşi mai încolo am fi putut găsi acasă mâncărurile cele mai gustoase, ba au fost zile când aşteptam ivirea unei zâne milostive sau a unui pitic miraculos, care să se apropie de noi şi să spună: „Peste puţin pământul din faţa voastră se va despica; făceţi-mi plăcerea de a coborî în palatul meu de cleştar şi de a vă îndestula cu bunătăţile pe care vi le vor pune dinainte slujitorii mei.“ Tinerii pufniră în râs, dar recunoscură că prietenul lor spusese adevărul.

— Şi azi încă, urmă unul dintre ei, chiar şi azi, la vârsta mea, mi se mai strecoară uneori în suflet vraja aceasta. Aşa, de pildă, m-ar supăra grozav şi aş socoti că-i o născocire neroadă dacă fratele meu s-ar năpusti în odaie şi mi-ar spune: „Ai auzit de nenorocirea care l-a lovit pe vecinul nostru, brutarul cel burtos? S-a luat la harţă cu un vrăjitor şi acesta, ca să se răzbune, l-a transformat în urs, iar acum nenorocitul stă închis în odaia lui şi urlă îngrozitor". M-aş supăra auzind una ca asta şi i-aş spune fratelui meu că-i un mincinos. Cu totul altceva ar fi însă dacă mi s-ar povesti că vecinul cel burtos a plecat într-o lungă călătorie, şi anume într-o ţară depărtată, necunoscută, şi că acolo a căzut în mâinile unui vrăjitor care l-a preschimbat în urs. Încetul cu încetul m-aş identifica cu întâmplările relatate, aş călători împreună cu vecinul cel gras, aş fi martorul unor aventuri minunate, şi nu m-aş minuna deloc dacă l-aş vedea într-o blană de urs, umblând în patru labe.

— Şi totuşi, vorbi din nou bătrânul, există şi un alt soi de poveşti fermecătoare, în care nu apar nici zâne, nici vrăjitori, nici palate de cleştar, nici duhuri care aduc mâncăruri neasemuite, nici pasărea măiastră, nici calul năzdrăvan, adică un soi de poveşti cu totul deosebite de acelea cărora li se zice de obicei basme.

— Ce vrei să spui? Explică-ne mai lămurit despre ce e vorba. Care alt soi, deosebit de cel numit basm? întrebară tinerii.

— Cred că se cade să facem o deosebire între basme şi istorisirile denumite îndeobşte poveşti. Când v-aş spune că am de gând să vă povestesc un basm, aţi şti dinainte că va fi vorba de nişte întâmplări care se abat de la mersul obişnuit al vieţii,

petrecându-se într-o lume care nu mai e întru totul de natură pământească. Sau, ca să fiu mai lămurit, în basm vă puteţi aştepta la apariţia altor făpturi decât cele muritoare; în soarta fiinţei de care se ocupă basmul intervin puteri străine, cum ar fi zânele sau vrăjitorii, duhurile şi craii acestor duhuri; întreaga povestire ia o înfăţişare neobişnuită, miraculoasă, şi poate fi privită ca, de pildă, ţesătura covoarelor noastre, sau ca o seamă de picturi zugrăvite de cei mai buni maeştri de la noi, pe care franţuzii le numesc arabescuri. Pe adevăraţii musulmani îi opreşte legea lor să readucă, în chip nelegiuit, pe pânză şi în culori, oameni, aceste creaturi ale lui Alah, şi de aceea în ţesăturile lor se văd crengi şi copaci minunat împletiţi, terminaţi cu capete omeneşti, sau oameni care, în locul picioarelor, au cozi de peşte sau tufişuri, într-un cuvânt, figuri care amintesc viaţa de toate zilele şi, totuşi, sunt neobişnuite. Aţi înţeles acum?

— Cred că am ghicit ce vrei să spui, răspunse grămăticul, dar urmează, te rog.

— Astfel este deci basmul: fantastic, neobişnuit, surprinzător. Şi pentru că-i străin de viaţa de toate zilele, e aşezat adesea în ţări străine sau în vremuri de demult, aproape uitate. Toate ţările, toate popoarele au asemenea basme, turcii la fel ca persanii, chinezii ca mongolii. Chiar şi în ţara franţuzească ar exista, cică, o sumedenie, după cum mi-a spus cândva un ghiaur învăţat, numai că cele de acolo nu sun atât de frumoase ca ale noastre, căci în locul zânelor cu chip îngeresc, care locuiesc în palate neasemuite, la ei sunt femei care fac vrăji şi pe care ei le numesc zgripţuroaice, creaturi slute, viclene, care locuiesc în bordeie păcătoase şi, în loc să alunece sub cerul azuriu în scoici uriaşe, trase de grifoni, ele se avântă prin ceaţă, călare pe cozi de mătură. Mai există acolo şi gnomi, şi spiriduşi, nişte pitici scălâmbi care fac tot soiul de vrăjitorii. Prin urmare, aşa se prezintă basmele; cu totul altfel sunt însă istorisirile, numite de obicei poveşti. Ele rămân cuminţi pe pământ, întâmplările dintr-însele se petrec în viaţa de toate zilele, şi miraculoasă în aceste naraţiuni e mai totdeauna numai înlănţuirea de evenimente din viaţa unui om care însă, nu datorită vrăjilor, deochiului sau puterii zânelor, ca în basme, ci numai prin el însuşi, sau în urma unei ciudate înlănţuiri de fapte devine bogat sau sărac, fericit sau urgisit.

— Aşa e! exclamă unul dintre tineri. Asemenea poveşti simple se găsesc şi în istorisirile minunate ale Seherezadei, denumite „O mie şi una de nopţi”. Cele mai multe din întâmplările trăite de sultanul Harun al Raşid şi de vizirul său sunt de acest fel.

— Şi, totuşi trebuie să recunoaşteţi, urmă bătrânul, că istorisirile acelea din „O mie şi una de nopţi” nu sunt cele mai proaste. Dar cât de mult se deosebesc ele totuşi, dacă ne gândim la cauzele care le determină, la desfăşurarea lor, la întreaga lor plăsmuire, de basmul cu prinţul Biribinker, sau de acela cu cei trei dervişi care au un singur ochi, sau de basmul cu pescarul care scoate din mare lădiţa încuiată, cu pecetea regelui Solomon! În fond, însă, şi unele şi altele sunt izvorâte din aceeaşi cauză fundamentală, care le dă farmecul acela deosebit, datorită căruia trăim şi noi, în acelaşi timp, întâmplări excepţionale, ieşite din comun în basme, latura excepţională a întâmplărilor rezidă în amestecul vrăjilor fabuloase cu viaţa obişnuită a omului; în istorisiri, evenimentele se produc, ce e drept, după legile naturale, dar într-un chip neprevăzut, surprinzător.

— Ciudat! exclamă grămăticul. Foarte ciudat că, totuşi, mersul acesta natural al lucrurilor ne atrage tot atât de puternic ca şi cel supranatural din basme. Care o fi explicaţia?

— Efectul identic se datorează zugrăvirii omului ca atare, răspunse bătrânul. În basme, minunăţiile se îngrămădesc într-o măsură atât de mare, iar omul acţionează atât de puţin din propria lui vrere, încât diferitele figuri şi caracterul lor nu pot fi schiţate decât fugitiv. Cu totul altceva se întâmplă în istorisirea obişnuită, unde felul cum vorbeşte şi acţionează fiecare în concordanţă cu caracterul său reprezintă elementul principal şi marea atracţie a povestirii.

— Aşa e, ai dreptate! întări tânărul negustor. Eu unul nu mi-am făcut niciodată timp să cuget mai adânc lucrurile acestea, m-am mulţumit să constat faptul şi am trecut mai departe; m-am delectat cu câte unele povestiri, am găsit altele plicticoase, fără să-mi dau seama de ce. Dar dumneata ne-ai dat cheia care desferecă secretul, o piatră de încercare, cu ajutorul căreia putem cerceta şi judeca fără greş.

— Aşa să şi faceţi totdeauna, întări bătrânul, dar plăcerea ce-o veţi simţi va fi mai mare dacă veţi şti să cugetaţi la cele ce-

aţi ascultat. Ei, dar iată că acolo se ridică altul, gata să istorisească. Şi aşa era. Şi noul povestitor începu.

TÎNĂRUL ENGLEZ

— Stăpâne ! Eu sunt german din naştere şi prea am stat puţin în ţara dumneavoastră ca să pot povesti un basm persan sau o minunată poveste despre sultani şi viziri. Îmi veţi îngădui, aşadar, să vă istorisesc ceva din patria mea, fapt care vă va face poate plăcere. Din păcate, poveştile noastre nu-s totdeauna atât de alese ca ale dumneavoastră, adică în ele nu este vorba de sultani sau de regii noştri, nici despre viziri şi paşale, miniştri care, la noi, se numesc de justiţie, de finanţe, consilieri sau alţii de soiul ăsta, ci ele povestesc, în cazul când nu e vorba de soldaţi, de oamenii de rând care duc un trai tihnit.

Orăşelul Grünwiesel, în care m-am născut şi am crescut, este situat în Germania de Sud. E un orăşel ca toate celelalte. În centru, o mică piaţă cu o fântână, într-o parte clădirea veche a primăriei şi de jur împrejurul pieţei, casa judecătorului de pace şi locuinţele negustorilor de vază ; în câteva uliţe strimte se înghesuie restul muritorilor. Toţi se cunosc, fiecare ştie ce se petrece în casa vecinului ; şi e destul ca la masa pastorului, a primarului sau a doctorului să se servească un fel de mâncare în plus, pentru ca la ora prânzului tot oraşul să cunoască acest eveniment. După-masă, cucoanele se duc unele la altele «în vizită», cum se spune, şi la o cafea cu o felie de cozonac comentează importantul eveniment, ajungând la concluzia că pastorul a jucat desigur la loterie şi că a câștigat o sumă cu totul necreştinească sau că primarul s-a lăsat «uns», sau că doctorul a primit de la farmacist bani buni ca să prescrie reţete cât mai scumpe.

Şi acum vă puteţi închipui cât de neplăcut a fost pentru un orăşel ca Grünwiesel, în care toate erau atât de bine rânduite, când într-o bună zi locuitorii s-au pomenit cu un individ despre care nimeni nu ştia de unde vine, ce intenţii are şi din ce trăieşte. Ce-i drept, primarul îi controlase paşaportul — act pe care la noi trebuie să-l aibă orişicine.

— Dar ce, e atât de primejdios să umbli pe uliţă ? îl întrerupse şeicul pe sclav, că-i nevoie să purtaţi un firman al sultanului, pentru a-i ţine pe tâlhari la respect ?

— Asta nu, stăpâne, răspunse sclavul. Acele hârtii nu sperie pe nici un tâlhar, ci ele sunt doar aşa, ca o măsură generală de ordine, ca să ştie fiecare cu cine are de-a face. Aşadar, primarul

controlase paşaportul şi, invitat fiind la o cafea în casa doctorului, declarase tuturor că, de la Berlin până la Grünwiesel, vizele erau în regulă ; dar că, totuşi, era ceva necurat la mijloc, deoarece individul pare cam suspect. Cum primarul se bucura de cea mai mare consideraţie în oraş, nu e de mirare că din clipa aceea străinul a fost privit cu neîncredere. Dealtfel, nici felul lui de viaţă nu era de natură să schimbe părerea compatrioţilor mei.

Străinul închirie pentru câțiva ducaţi de aur o casă întreagă, care până atunci stătuse pustie, ordonă să i se aducă o căruţă plină de ustensile ciudate ca sobe, plite, borcane mari şi altele asemănătoare, şi începu să trăiască, de atunci, în deplină singurătate. Chiar şi mâncarea şi-o gătea singur. Nu-i trecea pragul nici un suflet de om, în afară de un bătrân din Grünwiesel care-i aducea pâine, carne şi zarzavat. Dar nici acesta nu avea voie să pătrundă dincolo de vestibul, unde străinul îi lua în primire cumpărăturile.

Eram un băieţaş de vreo zece ani, când străinul se stabili în oraşul meu natal ; dar îmi aduc şi azi aminte, de parc-ar fi fost ieri, ce nelinişte stârni sosirea lui în Grünwiesel. Spre deosebire de ceilalţi bărbaţi, el nu juca după-amiaza popice şi nici nu venea seara la berărie să comenteze, pufăind din lulea, noutăţile din ziare. În zadar îl poftiseră pe rând, la masă sau la câte o cafea, primarul, judecătorul de pace, doctorul şi pastorul : de fiecare dată trimitea vorbă că nu poate veni. De aceea unii îl socoteau nebun, iar alţii susţineau morţiş că e un vrăjitor. Între timp, eu împlinisem optsprezece ani, pe urmă douăzeci, şi în oraş omul acela tot se mai numea «domnul străin».

Într-o bună zi au nimerit în Grünwiesel nişte oameni care aduceau cu ei animale exotice. Erau vagabonzi din aceia care colindă cu câte o cămilă care ştie să salute, cu câte un urs care dansează sau cu câțiva câini şi maimuţe dichisite destul de caraghios în haine de om şi care ştiu să facă tot soiul de năzdrăvănii. Oamenii aceştia străbat de obicei oraşul în lung şi în lat, se opresc la răspântii şi în piaţă, bat toba şi cântă din fluier, făcând o hărmălaie nemaipomenită, pun animalele să sară şi să dănţuiască şi după aceea adună bani de prin case. Trupa care sosise de data asta la Grünwiesel se distingea de altele printr-un urangutan extraordinar, aproape cât un stat de om, care umbla în două picioare şi se pricepea să facă tot felul

de giumbuşlucuri. Trupa aceasta de câini şi de maimuţe trecu şi prin faţa casei străinului.

Acesta, auzind fluierul şi toba, se ivi şi el, foarte încruntat la început, îndărătul ferestrei cu geamurile înnegrite de vreme.

Curând, însă, chipul lui deveni mai prietenos şi, spre uimirea tuturor, străinul scoase capul pe fereastră şi începu să râdă din toată inima de drăcoveniile urangutanului. La sfârşit îi răsplăti pe artişti cu o sumă atât de mare. Încât tot oraşul vorbi un timp numai despre asta.

În dimineaţa următoare, trupa plecă mai departe. Cămila era încărcată cu o sumedenie de coşuri, în care câinii şi maimuţele se instalaseră la largul lor, în timp ce oamenii şi maimuţa cea mare veneau în urma ei, pe jos. Câteva ceasuri după plecarea lor, străinul ceru să i se pregătească diligenta, stărui chiar, spre marea uimire a surugiului, să i se pună la dispoziţie o trăsură specială şi ieşi din oraş pe aceeaşi poartă, îndreptându-se în aceeaşi direcţie în care o luase trupa. Toţi oamenii din orăşel erau mâhniți la gândul că nimeni nu izbutise să afle încotro plecase. Se lăsase noaptea când trăsura în care se afla străinul se întoarse şi se opri în faţa porţii oraşului. Numai că de data asta îl mai însoţea cineva, un individ cu marginea pălăriei adânc lăsată peste ochi şi cu o batistă de mătase înfăşurată în jurul gurii şi a urechilor. Paznicul se socoti obligat să se adreseze noului venit, cerându-i paşaportul ; acesta însă îi răspunse cu multă grosolănie, mormăind ceva într-o limbă de neînţeles.

— E nepotul meu, zise străinul pe un ton prietenos, strecurând câteva piese de argint în mâna paznicului. E nepotul meu şi deocamdată nu prea ştie germana. A tras o mică înjurătură pe limba lui, fiindcă am fost opriţi aici.

— Bine, dacă e nepotul dumneavoastră, răspunse paznicul, se schimbă socoteala, poate să intre şi fără paşaport. Va locui, desigur, la dumneavoastră.

— Bineînţeles, rosti străinul, şi va rămâne probabil vreme mai îndelungată în oraş.

Paznicul nu mai obiectă nimic, astfel încât străinul şi nepotul său pătrunseră în Grünwiesel. În schimb, primarul, ba chiar tot oraşul, se declară cam nemulţumit de purtarea paznicului. Ar fi putut măcar să ţină minte câteva vorbe din cele rostite de nepot; asta le-ar fi înlesnit să afle de ce neam erau el şi unchiu-său. Paznicul declară însă categoric că nu vorbise nici franceza, nici italiana, că mai curând limba aducea a engleză şi că, dacă nu se înşela, tânărul domn exclamase parcă «God damn». Numai aşa izbuti bietul om să iasă din încurcătură şi-i

ajută totodată tânărului să-şi găsească un nume. Căci, din clipa aceea, nu se va mai vorbi în tot oraşul decât de «tânărul englez».

Tânărul englez nu apăru însă nici el la jocul de popice şi nici la berărie, în schimb nu întârzie să dea în alt fel de furcă paşnicilor cetăţeni din Grünwiesel.

Se întâmpla acum destul de des ca din locuinţa străinului, atât de tăcută odinioară, să se audă deodată urlete înfiorătoare şi o hărmălaie grozavă, care făcea ca lumea să se adune grămadă în faţa porţii şi să rămână aşa, cu ochii aţintiţi în sus. Îmbrăcat într-un frac roşu şi pantaloni verzi, cu părul vâlvoi şi figura înspăimântătoare, tânărul englez alerga dintr-o odaie într-alta, trecând prin faţa ferestrelor cu o iuţeală de necrezut; bătrânul, înfăşurat într-un halat roşu, alerga după el cu o biciuşca în mână. Nu-l ajungea întotdeauna, dar uneori cei din stradă aveau impresia că l-ar fi nimerit, căci văicăreli jalnice şi plesnituri de bici răsunătoare străbăteau până la ei. Purtarea aceasta neomenoasă faţă de bietul tânăr stârni o reacţie atât de violentă printre doamnele din Grünwiesel, încât îl siliră în cele din urmă pe primar să ia atitudine. El scrise străinului un bilet în care îi făcea observaţii destul de severe cu privire la asprimea purtării lui faţă de nepot, ameninţându-l că, dacă pe viitor se vor repeta scene asemănătoare, se va vedea nevoit să-l ia pe tânăr sub protecţia lui.

Cine a fost însă mai uimit decât primarul când, pentru prima oară după zece ani, străinul în persoană îşi făcu apariţia în casa lui ? ! Bătrânul îşi ceru scuze în privinţa purtării sale faţă de nepot şi o explică prin însărcinarea primită din partea părinţilor tânărului, care-i încredinţaseră educaţia lui...

— În general, continuă el, e un băiat deştept şi iscusit, numai limbile le învaţă cam greu.

În ce-l priveşte, dorinţa lui cea mai fierbinte e să-şi vadă nepotul vorbind germana în mod curent, ca să-şi poată permite să-l introducă în societatea bună din Grünwiesel; dar cum se descurcă deocamdată aşa de greu cu limba, n-are încotro, şi, din când în când, e nevoit să-l bată zdravăn. Primarul se consideră pe deplin satisfăcut de această explicaţie şi îl sfătui pe bătrân să dea dovadă de mai multă blândeţe, iar seara la berărie povesti tuturor că rareori i se întâmplase să aibă de-a face cu un om atât de instruit şi de simpatic cum e străinul.

— Păcat numai, adăugă el, că nu prea vine în societate ; sper totuşi că, dacă nepotul o să înceapă să vorbească puţin germana, o să se arate şi el mai des la micile mele întruniri.

Această măruntă întâmplare schimbă complet opinia întregului orăşel. Din clipa aceea, toată lumea începu să-l considere pe străin drept un om simpatic, să fie dornică de a face mai îndeaproape cunoştinţă cu el şi să găsească foarte natural ca, din când în când, să audă urlete fioroase răsunând în casa pustie. «Îi dă nepotului lecţii de germană», spuneau cei din Grünwiesel şi nu se mai opreau în faţa porţii. După vreo trei-patru luni, lecţiile de germană se părea că au luat sfârșit, deoarece bătrânul făcu un pas mai departe. În oraş trăia un francez bătrân şi prăpădit, care dădea tineretului lecţii de dans. Străinul trimise după dânsul şi-i spuse că ar dori să-i înveţe nepotul să danseze. Îi dădu a înţelege totodată că tânărul e, în general, foarte supus, numai în ce priveşte dansul e cam încăpățânat; că a învăţat mai înainte cu un alt profesor, dar după o metodă atât de ciudată, încât nu se putea înfăţişa în felul acesta în societate ; că totuşi nepotul său se consideră, tocmai din acest motiv, un dansator desăvârşit, deşi figurile pe care le ştie nu au nici cea mai mică asemănare cu un vals sau un galop (astea sunt dansuri obişnuite din patria mea, stăpâne), ba nici măcar cu o «ecoseză» sau cu o «francaise». Îi oferi, dealtfel, un taler de fiecare lecţie, şi profesorul se declară gata să înceapă orele cu acest elev îndărătnic.

— Nimic mai ciudat pe lume, declara bătrânul profesor între patru ochi, ca aceste lecţii de dans.

Nepotul – un tânăr frumos pieptănat, destul de înalt şi zvelt, cu picioare cam scurte, e drept, apăru într-un frac roşu, cu pantaloni verzi, largi, şi mănuşi «glacé». Vorbea puţin, cu accent străin, şi la începutul orei era politicos şi dansa corect; pe urmă, însă, se apuca pe neaşteptate să facă tot felul de giumbuşlucuri, figurile cele mai îndrăzneţe şi sărituri năstruşnice, care-l făceau pe bătrânul profesor să-şi piardă răsuflarea ; dacă încerca să-l mustre, tânărul îşi scotea din picioare pantofii săi de dans, atât de eleganţi, îi arunca în capul francezului şi începea să alerge în patru labe prin cameră. Auzind zgomotul, străinul se năpustea pe

neaşteptate din odaia lui, înfăşurat într-un halat larg, roşu, cu o bonetă de hârtie aurită în cap, şi începea să mângâie într-un mod destul de nedelicat cu biciul spinarea tânărului. Atunci nepotul scotea nişte urlete înspăimântătoare, sărea pe mese şi pe cele mai înalte scrinuri, ba se căţăra chiar şi pe pervazul ferestrei, bolborosind ceva într-o limbă străină, ciudată. Dar bătrânul, înfăşurat în halatul lui cel roşu, nu se lăsa înduioşat cu una cu două ; îl apuca de un picior, îl trăgea înapoi şi îl snopea

în bătaie, după care îi strângea puţin cravata cu ajutorul unei catarame. Tânărul redevenea numaidecât cuminte şi manierat şi lecţia de dans urma fără alt incident.

Când însă profesorul declară că elevul său făcuse progrese destul de serioase şi că acum avea nevoie şi de muzică, purtarea nepotului suferi o schimbare neaşteptată. În casa pustie îşi făcu apariţia un muzicant din oraş, care fu invitat să se aşeze pe masa din salon. Profesorul reprezenta pe doamna, partenera de dans ; el îmbrăcă o rochie de mătase şi se împodobi cu un şal indian, pe care i le pregătise bătrânul. Nepotul îl invită la dans şi începură să joace şi să valseze împreună. Dar tânărul se dovedi un dansator neobosit, turbat, pe care nici suspinele, nici strigătele bătrânului său profesor nu-l puteau convinge să-i dea drumul; francezul trebuia să danseze până cădea jos istovit sau până când muzicantului îi înţepenea mâna pe vioară. Profesorul era pur şi simplu distrus după aceste ore, dar deşi declara zilnic că e ferm hotărât să nu mai calce pragul casei pustii, talerul pe care-l primea de fiecare dată cu

până cădea jos istovit sau până când muzicantului îi înţepenea mâna pe vioară. Profesorul era pur şi simplu distrus după aceste ore, dar deşi declara zilnic că e ferm hotărât să nu mai calce pragul casei pustii, talerul pe care-l primea de fiecare dată cu aceeaşi punctualitate şi vinul bun pe care i-l oferea unchiul îl determinau să vină mai departe.

Localnicii din Grünwiesel priveau însă lucrurile altfel decât francezul Ei erau de părere că tânărul avea o adevărată vocaţie pentru viaţa de societate, iar sexul slab — care se plângea de lipsa

cavalerilor — se bucura la gândul că iarna viitoare va avea la dispoziţie un dansator atât de sprinten.

Într-o dimineaţă, servitoarele care se întorceau de la piaţă aduseră la cunoştinţa stăpânelor lor un eveniment extraordinar.

— În faţa casei pustii, afirmau de, a fost văzut un cupeu splendid, la care erau înhămaţi nişte cai frumoşi ; un lacheu în livrea luxoasă aştepta la uşa cupeului. La un moment dat, poarta casei pustii s-a deschis şi doi domni eleganţi

şi-au făcut apariţia ; unul dintre ei era, probabil, străinul, iar celălalt, nepotul lui, cel care a învăţat aşa de greu germana şi dansa aşa de nebuneşte. Amândoi s-au urcat în trăsură, lacheul

s-a instalat îndărătul ei şi trăsura a pornit, închipuiţi-vă ! da, a pornit drept spre casa primarului.

Îndată ce cucoanele auziră asemenea veşti din gura servitoarelor lor, îşi azvârliră cât colo şorţurile de bucătărie şi bonetele de o curăţenie cam îndoielnică şi se apucară să se gătească.

— Căci, spuneau ele, adresându-se celorlalţi membri ai familiei şi întorcând casa pe dos ca să facă curăţenie în salonul care, în mod obişnuit, servea şi altor scopuri, nu încape nici o îndoială că străinul a început să-şi scoată nepotul în lume. Nătărăul ăla bătrân n-a binevoit în zece ani de zile să pună o singură dată piciorul în casa noastră, dar trebuie să i-o trecem cu vederea de dragul lui nepotu-său, care pare să fie un tânăr fermecător.

Aşa spuneau cucoanele şi-şi dăscăleau fiii şi fiicele să se poarte cuviincios când vor veni străinii, să aibă o ţinută frumoasă şi să se exprime mai elegant ca de obicei. Cucoanele din Grünwiesel ştiau ele ce spun, căci bătrânul şi nepotul său dădură într-adevăr o raită prin casele din oraş pentru a câștiga bunăvoinţa mai multor familii.

Nimeni nu se mai gândea decât la cei doi străini ; toată lumea îşi manifesta regretul de a nu fi avut plăcerea să facă mai devreme cunoştinţă cu ei. Bătrânul se înfăţişa ca un om demn şi foarte aşezat; e drept că avea obiceiul să cam zâmbească ori de câte ori spunea câte ceva, astfel încât nu puteai fi niciodată sigur dacă vorbeşte serios sau glumeşte, dar reflecţiile lui asupra vremii, asupra împrejurimilor şi asupra distracţiilor din timpul verii, sus, la crama de pe deal, erau atât de înţelepte şi de judicioase, încât toţi îl ascultau încântați. Dar nepotul ! El vrăji pe toată lumea, cuceri inimile tuturor. E drept că, în ce priveşte fizicul, nu puteai spune că avea un obraz frumos ; partea inferioară, în special bărbia, era foarte proeminentă, culoarea pielii era prea întunecată, uneori făcea tot felul de strâmbături ciudate, alteori închidea ochii şi rânjea cu dinţii afară, totuşi opinia publică declară în unanimitate că avea nişte trăsături extrem de interesante. Avea o neobişnuită mobilitate şi vioiciune în mişcări. Hainele, ce-i drept, îi atârnau cam curios pe trup, dar totul îi venea admirabil ; se plimba cu multă însufleţire prin cameră, se trântea ici pe câte o canapea, colo într-un fotoliu şi-şi întindea picioarele. Dar toate aceste năravuri, care la

un alt tânăr ar fi fost considerate vulgare şi necuviincioase, treceau drept geniale când era vorba de nepot.

— Ce vreţi, e englez, spuneau oamenii, aşa sunt ei; un englez e în stare să se tolănească pe o canapea şi să adoarmă fără să-i pese că zece cucoane n-au unde să şadă şi stau în picioare în jurul lui; unui englez nu trebuie să-i iei aşa ceva în nume de rău.

În schimb, faţă de unchiul său se arăta foarte supus ; căci îndată ce începea să se învârtească prin odaie sau să-şi urce picioarele pe scaun — lucru ce-i făcea o deosebită plăcere — o privire severă a acestuia îl punea numaidecât la respect. Şi cum să i-o fi luat în nume de rău când, oriunde se ducea, unchiu-său spunea stăpânei casei:

— Nepotul meu e încă grosolan şi necioplit, dar eu îmi pun mari speranţe în societatea din Grünwiesel ca să-l formeze şi să-l şlefuiască aşa cum trebuie. Şi când spun asta, mă gândesc în special la dumneavoastră, scumpă doamnă.

Aşa îşi făcu nepotul intrarea în lume şi nimeni în tot oraşul nu mai vorbi în ziua aceea şi în zilele următoare decât despre el. Dar străinul nu se mulţumi cu atât; el părea să-şi fi schimbat cu desăvârșire concepţiile şi felul de viaţă. În fiecare după-masă urca cu nepotu-său sus pe deal, la berăria dintre stânci, unde toţi domnii distinşi din Grünwiesel veneau să bea bere şi să joace popice. Nepotul se dovedi un adevărat maestru în acest joc, căci de fiecare dată răsturna cel puţin cinci-șase popice ; numai că, din când în când, ai fi zis că a intrat în el un duh necurat. Aşa, de exemplu cine ştie ce putea să-i trăsnească prin minte şi, ca o săgeată se repezea cu bila în popice, stârnind o zarvă nebună, iar atunci când dobora regina sau regele, se azvârlea deodată, fără să-i pese de frumoasa lui frizură, cu capul în jos şi cu picioarele în sus ; sau, când trecea vreo trăsură, se năpustea cât ai zice peşte pe acoperişul ei şi începea să se schimonosească în tot felul; făcea aşa o bucată de drum şi apoi se întorcea într-un picior în mijlocul celorlalţi.

În asemenea ocazii, unchiul său cerea scuze primarului şi restului societăţii pentru proasta creştere a nepotului; ei râdeau însă, puneau toate pe socoteala tinereţii sale, îl asigurau pe bătrân că la vârsta asta fuseseră şi ei tot aşa de zburdalnici şi continuau să manifeste faţă de tânărul zvăpăiat — cum îl numeau ei — o nemărginită afecțiune.

Se întâmpla însă uneori să-i necăjească serios, totuşi nimeni nu îndrăznea să spună un cuvânt, căci tânărul englez trecea drept un model de cultură şi de inteligenţă. Străinul obişnuia să frecventeze seara, în tovărăşia nepotului său, birtul «La cerbul de aur» din orăşel. Deşi nepotul era încă foarte tânăr, se purta ca un om în vârstă, adică se instala în faţa paharului, îşi punea o pereche de ochelari imenşi şi scotea din buzunar o pipă straşnică, pe care o aprindea, pufăind mai mult fum decât toţi ceilalţi. Când se discutau veştile din gazetă; când se vorbea despre război şi despre pace, şi doctorul îşi exprima o părere, iar primarul alta, uimindu-i pe ceilalţi cu înaltele lor cunoştinţe politice, se întâmpla că, din senin, nepotul se declara complet de altă părere atunci lovea în masă cu mâna veşnic înmănuşată şi dădea limpede a înţelege primarului şi doctorului că habar n-au de această chestiune, că el are cu totul alte informaţii, vederi mult mai adânci ; apoi îşi exprima într-o germană curioasă, stricată, propriile sale opinii care, spre marele necaz al primarului, erau primite toate cu admiraţie de cei din jur ; căci, bineînţeles, în calitatea lui de englez, trebuia să cunoască situaţia mai bine decât ei.

Dacă, plini de o mânie pe care se căzneau cu grijă s-o ascundă, primarul şi doctorul se instalau după aceea în faţa unei table de şah, nepotul se apropia de ei, privea cu ochelarii lui imenşi peste umerii primarului, îşi manifesta dezaprobarea faţă de cutare sau de cutare mişcare şi îi explica doctorului în ce chip ar fi trebuit să procedeze, în timp ce cei doi domni fierbeau de furie în sinea lor. Dacă primarul îl invita apoi, supărat, la o partidă, doritor să-l facă mat — căci se considera cu toată convingerea drept un al doilea Filidor — străinul cel bătrân se grăbea să-i strângă nepotului cravata mai tare în jurul gâtului, după care el devenea amabil, manierat şi îl făcea mat pe primar.

În Grünwiesel se jucau cărţi aproape în fiecare seară — partida la o jumătate de creiţar — dar nepotul găsea că asta e o sumă derizorie, arunca cu talerii şi cu galbenii, afirma că nimeni nu ştie să joace ca el şi nu-i împăca în cele din urmă pe domnii jigniţi decât pierzând sume fantastice. Dealtfel, ei nu-şi făceau nici un fel de scrupule să câștige bani mulţi de la el, căci «E englez, asta înseamnă că e dintr-o familie bogată», spuneau ei şi vârau galbenii în buzunar.

În felul acesta, nepotul străinului ajunse în scurt timp să se bucure de o mare autoritate în oraş şi în întreaga provincie. Nimeni nu-şi amintea să fi văzut vreodată un tânăr de acest gen în Grünwiesel; era cea mai stranie apariţie cu putinţă. Nimeni n-ar fi putut spune că nepotul luase vreodată şi alte lecţii în afară de cele de dans. În materie de latină şi greacă era, cum s-ar spune, tămâie. Odată, cu prilejul unui joc de societate în casa primarului, când îi veni rândul să scrie şi el ceva, se descoperi că nu ştia nici măcar să se iscălească. Cât despre geografie, i se întâmpla să spună cele mai uluitoare bazaconii (îi era totuna dacă muta un oraş german în Franţa sau unul danez în Polonia); nu citise, nu învăţase nimic şi pastorul clătina din cap cu gravitate când se gândea la ignoranţa grosolană a tânărului. Totuşi lumea era încântată de tot ce făcea, de tot ce spunea, căci ţinea cu neruşinare să aibă totdeauna dreptate şi-şi termina frazele spunând :

— Eu ştiu mai bine decât voi !

Sosi iarna şi faima nepotului crescu. În absenţa lui, orice întrunire devenea plicticoasă. Când un om serios spunea ceva, cei din jur începeau să caşte ; dar era de ajuns ca nepotul să rostească în germana lui stricată cea mai mare tâmpenie, ca toată lumea să fie numai urechi. Se descoperi acum că acest excelent tânăr era şi poet, astfel încât rareori trecea o seară fără ca el să nu scoată vreo hârtie din buzunar şi să citească nişte sonete. Unii susţineau, e drept, că versurile sale sunt proaste, iar alţii că pe unele din ele le-ar mai fi citit undeva. Dar nepotul nu-şi pierdea cumpătul şi continua să citească, subliniind frumuseţea versurilor sale şi culegând de fiecare dată ropote de aplauze.

Adevăratul său triumf îl constituiau însă balurile din Grünwiesel. Nimeni nu dansa atât de neobosit şi cu atâta repeziciune, nimeni nu făcea salturi atât de îndrăzneţe şi de elegante ca el. La aceasta se adăuga şi faptul că unchiul său îl îmbrăca totdeauna admirabil şi după ultima modă şi, cu toate că hainele nu-i veneau chiar ca turnate pe trup, lumea găsea că totul îi sade foarte bine. Domnii, ce-i drept, erau oarecum jigniţi de obiceiurile noi pe care le inaugurase el la dans. Tradiţia era ca primarul în persoană să deschidă balul şi tinerii cei mai distinşi aveau dreptul să-şi rezerve celelalte dansuri; de când însă apăruse străinul, totul se schimbase. Fără multă discuţie,

lua de mână pe doamna cea mai apropiată, se instala cu ea la un loc de frunte, făcea ce poftea şi era domn, stăpân şi rege al balului. Cum însă cucoanele găseau aceste maniere excelente şi agreabile, domnii nu puteau obiecta nimic.

Balurile acestea păreau să-i producă unchiului său cea mai mare satisfacţie ; ţinea tot timpul ochii aţintiţi asupra tânărului, zâmbea mereu în sine şi, când toată lumea se îmbulzea în jurul lui ca să-l felicite pentru bunacuviință şi frumoasele maniere ale nepotului său, nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, izbucnea în hohote vesele de râs şi părea cam într-o ureche ; oamenii puneau aceste izbucniri ciudate pe seama afecţiunii lui faţă de nepot şi le găseau fireşti. Când şi când, însă, autoritatea lui părintească trebuia să intre în acţiune ; căci, din senin, în mijlocul unui dans graţios, se întâmpla ca nepotul să facă o săritură îndrăzneaţă până pe estrada rezervată orchestrei, să smulgă contrabasul din mâna muzicantului şi să înceapă să scârțâie cu el într-un chip înfiorător; sau se răsturna dintr-o dată cu capul în jos şi dansa în mâini, cu picioarele întinse în aer. Atunci unchiul îl lua deoparte, îl mustra cu severitate şi-i strângea şi mai tare cravata în jurul gâtului, până redevenea cuviincios.

Aşa se purta nepotul în societate şi la baluri. Dar după cum se întâmplă cu toate obiceiurile, cele rele se răspândesc mai repede decât cele bune şi orice modă nouă şi curioasă, oricât ar fi ea de ridicolă, are o mare putere de contagiune printre cei tineri care n-au avut încă ocazie să mediteze asupra lor şi nici asupra lumii. Aşa s-a întâmplat în Grünwiesel cu nepotul şi cu obiceiurile lui ciudate. Şi anume, când tinerii din oraş observară că stângăcia, râsul lui grosolan, palavrele şi răspunsurile obraznice pe care le dădea celor mai în vârstă stârneau aprobare şi nu dojană, ba chiar erau considerate foarte spirituale, fiecare dintre ei îşi făcu următoarea socoteală : «Pot să fiu și eu un astfel de pierde-vară spiritual, fără nici o bătaie de cap». Până atunci fuseseră nişte băieţi harnici şi iscusiţi ; acum însă începeau să-şi pună întrebarea : «La ce bun să înveţi dacă poţi ajunge mult mai departe fără să ai habar de nimic ?» Drept urmare aruncau cât colo cărţile şi se apucau să hoinărească toată ziulica prin pieţe şi pe uliţe. Până atunci fuseseră amabili şi politicoşi faţă de toată lumea, nu vorbeau neîntrebaţi şi răspundeau de fiecare dată pe un ton cuviincios şi

modest; acum se amestecau printre oamenii maturi, intrau în vorbă, îşi expuneau părerile, îşi permiteau să-i râdă în nas primarului când spunea câte ceva şi afirmau că ei cunosc chestiunea mult mai bine.

Până atunci, tineretul din Grünwiesel dispreţuia grosolănia şi vulgaritatea. Acum însă cântau cu toţii tot felul de cântece neruşinate, pufăiau din nişte pipe imense şi frecventau cârciumile cele mai dezgustătoare ; ba îşi mai cumpărau — deşi aveau ochi foarte buni — ochelari cu sticle uriaşe, pe care-i puneau pe nas, convinşi fiind că de acum înainte erau ceea ce se cheamă nişte oameni făcuţi; căci asta le dădea o mare asemănare cu vestitul nepot. La ei acasă, sau când se duceau undeva în vizita, se tolăneau cu cizmele pe canapea, se legănau cu scaunul când erau într-o societate aleasă sau îşi sprijineau obrajii în pumni, cu amândouă coatele pe masă, lucru care le părea fermecător. În zadar le spuneau mamele şi prietenii ca purtarea lor e prostească şi necuviincioasă ; ei citau numaidecât exemplul strălucit al nepotului. În zadar încercau să le explice că acestuia i se putea trece cu vederea o anumită grosolănie, justificată prin originea sa engleză; tinerii din Grünwiesel susţineau că au acelaşi drept ca orice bun englez să fie prostcrescuţi într-un chip spiritual. Pe scurt, ţi se rupea inima văzând cum, datorită exemplului prost al nepotului, moravurile şi frumoasele obiceiuri ale întregului oraş se duceau de râpă.

Dar tinerii noştri nu avură răgaz să se bucure prea mult de această viaţă nouă de derbedei, căci întâmplarea următoare schimbă dintr-o dată toată situaţia.

Seria petrecerilor de iarnă urma să se încheie cu un mare concert executat atât de orchestra oraşului, cât şi de câțiva talentaţi prieteni ai muzicii din Grünwiesel. Primarul cânta la violoncel, doctorul era un maestru al fagotului, farmacistul — deși fără o tehnică deosebită – sufla din flaut, nişte domnişoare din oraş învăţaseră câteva arii şi totul era admirabil pregătit. La un moment dat, străinul cel bătrân îşi exprimă părerea că, deşi concertul se anunţa remarcabil, lipsa unui duet se făcea evident simţită, căci la orice concert era indispensabil să se execute şi o bucată muzicală de acest gen. Observaţia produse oarecare nedumerire : fiica primarului avea într-adevăr o voce de privighetoare, dar unde să găseşti un bărbat care să cânte cu ea ? În cele din urmă hotărâră să recurgă la bătrânul organist, care

fusese pe vremuri un bas admirabil, când străinul declară că nu era nevoie, fiindcă nepotul lui cânta foarte bine. Descoperirea acestei noi calităţi a tânărului îi uimi pe toţi; i se ceru să facă o mică probă şi, abstracţie făcând de câteva apucături ciudate, justificate prin originea lui englezească, nepotul cântă ca un înger. Trecură în grabă la exersarea duetului şi, în cele din urmă, veni şi seara în care urechile locuitorilor din Grünwiesel aveau să fie desfătate de muzica executată la concert.

Din nenorocire, străinul cel bătrân se îmbolnăvi şi nu putu să asiste la triumful nepotului său ; el avu însă grijă să-i dea primarului — care-l vizită cu puţin înainte de începerea concertului — câteva indicaţii cu privire la tânărul englez.

— E un băiat tare de treabă, spuse el, numai că uneori îi vin nişte toane sucite şi poate să facă cine ştie ce prostii; îmi pare tare rău că nu pot veni şi eu la concert, fiindcă mie îmi ştie de frică şi ştie el de ce ! Mă grăbesc să spun, spre cinstea lui, că nu o face din rea-voinţă, ci poate mai curând dintr-un impuls fizic, explicabil prin întreaga lui constituţie. Şi atunci, vă rog, domnule primar, dacă îl apucă cumva cine ştie ce nebunie, dacă se repede la vreun pupitru de note sau ţine cu tot dinadinsul să scârțâie la contrabas sau face alte pozne de felul ăsta, fiţi bun şi daţi-i puţin drumul la cravată ; în caz că nu se potoleşte nici aşa, puteţi să i-o scoateţi de tot; să vedeţi ce cuminte şi politicos devine numaidecât.

Primarul mulţumi bolnavului pentru încrederea ce-i arăta şi-i făgădui să facă aşa cum îl sfătuise, dacă va fi nevoie.

Sala de concert era ticsită ; tot oraşul, ba chiar şi cei din împrejurimi, erau de faţă. Vânători, pastori, funcţionari, fermieri şi alţii, locuind până la distanţe de trei ore de drum, se grăbiseră să participe, însoţiţi de numeroasele lor familii, doritori să se împărtăşească, alături de cei din Grünwiesel, din această desfătare. Orchestra oraşului se prezentă excelent ; după aceea urmă bucata executată la violoncel de primar, acompaniat la flaut de farmacist ; organistul cântă apoi o arie de bas, primită cu aplauze unanime, iar doctorul îşi arătă măiestria la fagot, stârnind şi el entuziasmul tuturor.

Prima parte a concertului se încheie şi fiecare aştepta cu încordare partea a doua, în care tânărul străin trebuia să cânte duetul împreună cu fiica primarului. Nepotul, care purta un costum impecabil, atrăsese încă de la început atenţia întregii

asistenţe asupra lui. Se instala, fără multă vorbă, în confortabilul fotoliu destinat unei-contese din vecinătate, îşi întinse fără jenă picioarele, duse la ochi un binoclu imens de care se folosea în afară de ochelarii lui uriaşi, ca să măsoare toată lumea din cap până în picioare, şi începu să se joace cu un zăvod mare, pe care îl adusese în sală, deşi acest lucru era strict interzis. Contesa, pentru care fusese pregătit fotoliul, sosi şi ea, dar nepotul nu arătă nici cea mai mică intenţie de a-i ceda locul; dimpotrivă, se instala şi mai comod şi nimeni nu îndrăzni să-i facă vreo observaţie. Distinsa doamnă fu nevoită să se aşeze, foarte supărată, pe un scaun de paie dintre cele mai ordinare, alături de celelalte cucoane din oraş.

În timp ce primarul şi apoi organistul îşi arătau măiestria, şi după aceea, în timp ce doctorul improviza la fagot, ascultat de public cu răsuflarea tăiată, nepotul poruncea câinelui să-i aducă batista sau flecărea cu glas tare cu vecinii săi, în aşa fel încât cei ce nu-l cunoşteau erau uluiţi de purtarea lui curioasă.

Nu-i de mirare deci că toată asistenţa ardea de nerăbdare să vadă cum avea să decurgă duetul său. Partea a doua începu cu o bucată scurtă, executată de orchestră ; apoi primarul se apropie împreună cu fiica sa de tânăr, îi întinse nişte note şi-i spuse :

— Musiu ! Aţi vrea să cântați acuma duetul ?

Nepotul izbucni în râs, rânji cu dinţii afară, sări în sus şi se îndreptă, urmat de ceilalţi doi, spre estradă ; toată lumea aştepta cu răsuflarea tăiată. Organistul bătu tactul şi-i făcu semn nepotului să înceapă. Acesta se uită la note prin ochelarii săi uriaşi şi scoase câteva sunete oribile, jalnice. Organistul îi strigă :

— Două tonuri mai jos, scumpul meu, ia-l pe do, te rog, ia-l pe do !

Dar în loc să-l ia pe do, nepotul îşi scoase o gheată şi i-o aruncă organistului în cap cu atâta putere, încât pudra din peruca bietului om începu să se spulbere în jur. Atunci primarul îşi spuse : «Aha ! Iar l-au apucat pandaliile !» Apoi sări în sus, îl luă de gât şi-i desfăcu puţin cravata. Dar asta strică şi mai mult lucrurile. Tânărul încetă să mai vorbească germana, începu să bolborosească nişte cuvinte ciudate, pe care nimeni nu le înţelegea, şi să facă salturi mari. Desperat de acest incident neplăcut, primarul se gândi cu groază că tânărului i se

întâmplase cu siguranţă ceva cu totul deosebit, şi se hotărî să-i desfacă de tot cravata. Dar abia îşi realizase intenţia, că rămase încremenit de spaimă : pielea de pe gâtul nepotului nu era de om şi nu avea nici culoarea obişnuită, ci era o blană de un cafeniu închis ; în aceeaşi clipă, el începu să facă salturi din ce în ce mai mari şi mai ciudate, îşi înfipse mâinile înmănuşate în păr şi, după ce-şi scoase mănuşile, se porni să-l smulgă şi... Dumnezeule ! părul acesta frumos era o perucă, pe care i-o azvârli primarului în faţă, şi capul lui rămase gol, acoperit de aceeaşi blană cafenie.

Tânărul se năpusti peste mese şi peste bănci, trânti la pământ pupitrele pentru note, sfărâmă viorile şi clarinetele şi părea complet înnebunit.

— Prindeţi-l, prindeţi-l, striga primarul scos din fire, şi-a ieşit din minţi, prindeţi-l!

Dar asta nu era lucru uşor, căci smintitul, care îşi scosese mănuşile, acum sărea cu ghearele la oameni, zgâriindu-le feţele în mod jalnic. În cele din urmă, un vânător îndrăzneţ izbuti să pună mâna pe el şi să-i imobilizeze lungile braţe, în aşa fel încât nu mai putea decât să dea din picioare, să râdă şi să răcnească cu o voce răguşită. Lumea se strânsese în jur, cu ochii aţintiţi asupra ciudatului tânăr care acum nu mai semăna deloc a om. Dar un domn învăţat din împrejurimii proprietar al unui mic muzeu de istorie naturală şi al unui mare număr de animale împăiate, se apropie, îl privi cu atenţie şi strigă plin de uimire:

— Dumnezeule mare, dar bine, doamnelor şi domnilor, cum aduceţi dumneavoastră un astfel de animal în societate? Asta e o maimuţă, Homo-Troglodytes Linnaei. Sunt dispus să dau imediat şase taleri pe el, dacă mi-l cedaţi, şi să-l împăiez pentru muzeul meu!

Cine poate descrie uimirea cetăţenilor din Grünwiesel, când auziră aceste cuvinte ?

— Cum ? O maimuţă, un urangutan în mijlocul nostru ?

Tânărul străin nu e decât o maimuţă ordinară ? strigau ei, privindu-se unul pe altul, complet năuciţi de uimire.

Nimănui nu-i venea să-şi creadă urechilor, bărbaţii începură să examineze animalul îndeaproape, dar situaţia rămânea neschimbată ; era o maimuţă şi nimic mai mult.

— Dar cum e posibil aşa ceva ? strigă primăreasa. A citit de atâtea ori versuri la mine în casă, a mâncat ca toţi oamenii la

mine la masă !

— Cum ! ? se înfurie soţia doctorului. Cum aşa ! ? A fost de atâtea ori invitat la mine la cafea, a discutat chestiuni savante cu soţul meu, a fumat!

— E imposibil! strigau bărbaţii. A jucat popice cu noi, sus, la berăria dintre stânci, şi a discutat politică întocmai ca oricare dintre noi!

— Şi cum se poate ? se văicăreau cu toţii. A dansat la toate balurile ! O maimuţă ? Cum se poate să fie o maimuţă ? E o minune, e o vrajă !

— Desigur, e o vrajă, e ceva drăcesc, mai spuse şi primarul, scoțând la iveală cravata nepotului sau mai bine-zis a maimuţei. Priviţi, în cravată se găseşte taina care-l făcea simpatic în ochii noştri. E o fâșie elastică de pergament cu tot felul de semne curioase pe ea. Mi se pare chiar că e scrisă în limba latină ; nu poate nimeni s-o descifreze ?

Pastorul, care era un om învăţat şi care pierduse multe partide de şah jucând cu nepotul, se apropie, examina pergamentul şi spuse :

— Da' de unde ! Numai literele sunt latine şi iată ce înseamnă :

«Maimuţa asta e poznaşă,
De muşcă-n măr e buclucaşă».

Da, da, continuă el, e o înşelătorie infernală, un fel de vrajă, care se cuvine pedepsită în mod exemplar.

Primarul era de aceeaşi părere ; prin urmare se îndreptă numaidecât spre casa străinului, care era desigur, un vrăjitor, în timp ce şase soldaţi purtau maimuţa ; era hotărât să-i ia pe loc un interogatoriu.

Ajunseră în faţa casei pustii, înconjuraţi de o mulţime imensă, căci toată lumea voia să vadă ce o să se întâmple mai departe. Bătură în uşa casei, sunară, dar în zadar, nimeni nu se arătă. Primarul, care nu-şi mai putea stăpâni mânia, porunci să se spargă uşa şi pătrunse în camerele străinului. Aici însă nu mai găsi decât câteva vechituri. Străinul dispăruse. Pe masa lui de lucru se afla o scrisoare mare, sigilată, adresată primarului, care se grăbi s-o deschidă. Iată ce conţinea ea :

«Scumpi concetăţeni din Grünwiesel,

Când veţi citi aceste rânduri, nu voi mai fi printre voi şi veţi fi aflat de mult cine e şi de unde vine iubitul meu nepot. Aş dori ca gluma pe care mi-am permis-o să vă servească de învăţătură ; pe viitor, lăsaţi în pace un străin care vrea să trăiască după bunul lui plac. În ce mă priveşte, eu mă simţeam mult prea bine singur, ca să mă asociez veşnicelor voastre palavre, obiceiurilor voastre stupide, caraghioslâcurilor voastre. De aceea am crescut un tânăr urangutan, pe care l-am oferit în locul meu afecţiunii voastre. Rămâneți cu bine şi însuşiţi-vă, dacă puteţi, această învăţătură».

Cei din Grünwiesel se făcuseră de râs în faţa întregii ţări. Singura lor mângâiere era că fuseseră puşi în faţa unor situaţii supranaturale. Dar cel mai mult se ruşinau tinerii din oraş, care imitaseră obiceiurile urâte şi năravurile maimuţei. Din clipa aceea nu-şi mai sprijiniră niciodată coatele pe masă, nu se mai

legănară cu scaunele, încetară să vorbească neîntrebaţi, lepădară ochelarii şi redeveniră amabili şi cuviincioşi ; iar dacă după aceea reapăreau la câte unul obiceiuri urâte sau caraghioase, cei din Grünwiesel se grăbeau să spună :

— E o maimuţă !

Dar maimuţa adevărată, maimuţa care jucase vreme atât de îndelungată rolul unui tânăr cuconaş, a fost predată proprietarului muzeului de istorie naturală. Acesta o lasă să umble prin curte, o hrăneşte şi o arată străinilor ca pe o curiozitate : la el a rămas până în ziua de azi.

Când robul sfârși, în sală izbucniră râsete şi tinerii râseră şi ei.

— Între aceşti oameni trebuie să fie unii foarte ciudaţi, zise unul din ei. Într-adevăr, mă simt mai bine la şeicul-muftiu din Alexandria decât cu preotul, primarul şi nevestele neghioabe din Grünwiesel !

— Ai vorbit drept, de bună seamă, încuviinţă tânărul negustor. N-aş vrea să stau pentru nimic în lume în străinătate. Pentru un turc sau un persan trebuie să fie îngrozitor să trăiască acolo.

— Asta o s-o auziţi îndată, făgădui bătrânul. După câte mi-a spus supraveghetorul robilor, tânărul acela frumos ne va povesti o grămadă de lucruri din Franţa, căci a fost acolo multă vreme, deşi e musulman din naştere.

— Care, acela din ultimul rând ? Într-adevăr, e păcat că şeicul îi dă drumul ! E cel mai frumos rob din toată ţara. Priviţi ce chip îndrăzneţ, ce ochi şi ce trup frumos are ! Ar putea să-l folosească la munci uşoare, să gonească muştele sau să poarte narghileaua. E o plăcere să ai o asemenea îndeletnicire şi, fără îndoiala, un astfel de rob e podoaba unei case. Îl are numai de trei zile şi vrea să-i dea drumul ? E o prostie, mare păcat!

— Nu-l judecaţi pe acela care e mai înţelept decât tot Eghipetul ! vorbi moşul cu tâlc. Nu v-am spus mai înainte ? Îi dă drumul fiindcă nădăjduieşte să câștige prin aceasta binecuvântarea lui Alah. Ziceţi că e frumos şi voinic ; într-adevăr aşa e. Fiul şeicului, fie ca Profetul să-l aducă înapoi în casa părintească, fiul şeicului era şi el un băiat frumos şi trebuie să fie acum mare şi voinic. Vreţi să-şi precupeţească aurul şi să dea drumul unui rob schilod, nădăjduind că-şi va recăpăta astfel

fiul ? Cine vrea să facă ceva în viaţă s-o facă bine, sau deloc !

— Priviţi ! Ochii şeicului sunt aţintiţi asupra acestui rob. Am băgat de seamă lucrul acesta, urmărindu-l toată seara. În timpul povestirii, privirea lui se îndrepta mereu spre tânăr şi se oprea pe chipul lui mândru. Desigur că-i pare rău să-i dea totuşi drumul,

— Nu gândi astfel despre el ! Crezi că-i pasă de o mie de galbeni, când adună în fiecare zi de trei ori pe atât ? zise bătrânul. Dar dacă privirea lui se opreşte cu durere asupra tânărului, de bună seamă că se gândește la fiul său, care tânjește între străini, şi se întreabă dacă nu s-o afla şi acolo vreun om milostiv care să-l răscumpere şi să-l trimită îndărăt la taică-său.

— Se poate să ai dreptate, răspunse tânărul negustor, şi mi-e ruşine că nutresc întotdeauna gânduri rele şi josnice despre oameni, în loc, cum e mai bine, să am, ca dumneata, gânduri frumoase. Şi totuşi oamenii sunt îndeobşte răi; nu eşti de aceeaşi părere şi dumneata, moşule ?

— Tocmai pentru că nu sunt de părerea asta, prefer să nutresc gânduri bune despre oameni, răspunse bătrânul. A fost o vreme când am simţit şi eu ca voi. Trăiam de pe o zi pe alta, auzeam tot felul de lucruri rele despre oameni, am suferit eu însumi multe neajunsuri de pe urma lor şi aşa am început să gândesc că toţi oamenii sunt răi. Dar deodată mi-a venit în minte că Alah, care e pe cât de înţelept pe atât de drept, n-ar putea îngădui ca asemenea făpturi ticăloase să vieţuiască pe acest frumos pământ. Am cugetat la tot ce-am văzut, la tot ce-am pătimit, şi iată că, până atunci, trecusem la răboj numai faptele rele, dar pe cele bune le uitasem. Nu băgasem de seamă când vreunul săvârșea o faptă milostivă, mi se părea firesc că familii întregi duc o viaţă plină de virtute şi sunt totdeauna de partea dreptăţii; dar cum auzeam de răutăţi, de cruzimi, mi le întipăream numaidecât în minte. Acum m-am schimbat; am început să privesc în jur cu alţi ochi; eram bucuros când vedeam că bunătatea nu înfloreşte chiar atât de rar cum crezusem la început; nu mă mai opream cu atâta atenţie la faptele mele sau, în tot cazul, nu le mai găseam atât de grozave. În felul acesta am învăţat să iubesc oamenii, am învăţat să gândesc despre ei numai lucruri bune, şi de atunci, mulţi ani de-a rândul, m-am înşelat mai rar când vorbeam pe cineva de bine sau când

spuneam despre cineva că e zgârcit, sau josnic, sau nelegiuit.

La aceste cuvinte bătrânul fu întrerupt de supraveghetorul robilor, care se apropie de el şi-i spuse :

— Stăpânul meu, şeicul din Alexandria, Ali Banu, a văzut cu plăcere că te afli în casa lui şi te pofteşte să te apropii şi să te aşezi lângă el.

Nu mică a fost mirarea tinerilor, văzând câtă cinste i se făcea bătrânului, pe care-l socotiseră un cerşetor; iar când acesta se îndepărtă ca să se aşeze lângă şeic, îl opriră pe supraveghetorul robilor, iar grămăticul îl întrebă :

— Te rog din suflet, pe barba Profetului, să ne spui : cine este acest bătrân cu care am vorbit şi căruia şeicul îi dă atâta cinstire ?

— Cum ? strigă supraveghetorul robilor şi, de mirare, îşi împreună mâinile. Nu-l cunoaşteţi pe acest om ?

— Nu, nu ştim cine este.

— Dar v-am zărit stând de vorbă cu el de câteva ori pe uliţă, şi stăpânul meu, şeicul, văzându-vă împreună, a spus nu de mult: «Aceşti tineri par a fi de treabă, dacă omul acesta îi socoteşte vrednici să-i asculte vorbele».

— Dar spune odată : cine e ? strigă tânărul negustor plin de nerăbdare.

— Fugiţi de-aici ! Vreţi să vă bateţi joc de mine, răspunse supraveghetorul robilor. În sala asta nu intră nimeni fără să fi fost poftit anume. Bătrânul i-a trimis azi vorbă şeicului că, dacă îngăduie, va aduce cu sine câțiva tineri, şi Ali Banu i-a răspuns că uşile casei sale îi sunt deschise.

— Nu ne mai chinui atât. Pe viaţa mea, nu ştiu cine-i acest om ; l-am cunoscut din întâmplare şi am intrat în vorbă cu el.

— Ei bine, atunci puteţi să vă socotiţi fericiţi, căci aţi vorbit cu un om învăţat şi vestit şi toţi cei de faţă vă cinstesc şi vă preţuiesc pentru aceasta. Nu e nimeni altul decât Mustafa, preaînţeleptul derviş.

— Mustafa ! Preaînţeleptul Mustafa care l-a crescut pe fiul şeicului, care a scris atâtea cărţi pline de înţelepciune, care a călătorit prin toate ţările lumii ? Cu Mustafa am vorbit şi ne-am purtat cu el ca şi cum ar fi fost de seama noastră, fără nici un fel de cinstire !

Tinerii mai vorbiră o

vişul Mustafa. Se
e vestit îi găsise
rbise, ba chiar se

ei şi le spuse că
bătea inima. Nu
t, nici între patru
âniră, ca să nu se
ic.
a sorbet. Bătrânul
atingea pernele
e covorul persan
demnitate şi de
lângă un om ca
l parcă-l mângâia
ătrânul îl sfătuise
vorbă cu ei, ca să

e ei, fiţi bineveniţi
ştigat mulţumirea
mea aducându-vă aici; totuşi sunt cam supărat pe el că nu v-a adus în faţa mea mai curând. Care dintre voi este tânărul grămătic ?

— Eu, stăpâne, la porunca ta ! răspunse tânărul grămătic făcând o plecăciune adâncă, cu braţele încrucişate pe piept.

— Deci îţi place să asculţi poveşti şi citeşti cu drag cărţi cu stihuri frumoase şi cu zicători ?

Tânărul se tulbură şi răspunse :

— O, stăpâne, fără îndoială, în ceea ce mă priveşte, nu cunosc o îndeletnicire mai plăcută decât să-mi petrec ziua în acest fel. Îmbogăţeşte mintea şi alungă plictiseala. Dar fiecare cu gustul său ; de aceea, sigur că nu dojenesc pe nimeni care nu...

— Bine, bine, îl întrerupse şeicul zâmbind, şi făcu semn celui de-al doilea. Tu cine eşti ? îl întrebă el.

— Stăpâne, eu sunt ajutor la un vraci şi am tămăduit şi singur câțiva bolnavi.

— Adevărat, răspunse şeicul, eşti un om căruia îi place să trăiască bine ; vrei să te ospătezi din când în când cu prietenii

tăi şi să petreci, nu ? Am ghicit ?

Tânărul se ruşina ; îşi dădu seama că fusese pârât, că bătrânul vorbise şi despre el. Dar îşi luă inima în dinţi şi răspunse :

— O, da, stăpâne ! Socotesc că una din plăcerile vieţii este să petreci din când în când înconjurat de prieteni adevăraţi. Punga mea nu-mi îngăduie să-mi ospătez prietenii cu altceva decât cu pepeni verzi sau cu alte bucate ieftine, dar şi aşa suntem veseli. Şi e lesne de închipuit că am fi şi mai veseli dacă aş avea mai mulţi bani.

Şeicului îi plăcu acest răspuns inimos şi el nu-şi putu stăpâni zâmbetul.

— Care este tânărul neguţător ? întrebă el mai departe.

Tânărul neguţător se plecă în faţa şeicului cu bună-cuviinţă, căci era un om cu creştere aleasă ; iar şeicul zise :

— Dar tu ? Îţi plac cântările şi danţul ? Îi asculţi cu plăcere pe cântăreții destoinici şi priveşti cu bucurie când dănţuitorii îşi arată iscusinţa ?

Tânărul neguţător răspunse :

— Văd bine, stăpâne, că acest bătrân a dat în vileag toate neroziile noastre spre a te înveseli. Dacă a izbutit să te înveselească, sunt bucuros că ţi-am fost de folos. Cât despre cântări şi danţuri, ţin să mărturisesc că nu-i altceva care să-mi bucure mai mult inima. Dar să nu crezi, o, stăpâne, că ţi-am luat-o în nume de rău dacă înălţimea ta nu...

— Destul, nu vorbi mai departe ! strigă şeicul, zâmbind şi apărându-se cu mâna. Fiecare după felul lui, vrei să zici, nu ? Dar acolo mai e cineva ; o fi cumva acela care ar dori atât de mult să călătorească ? Tu cine eşti, tinere ?

— Sunt pictor, stăpâne, răspunse tânărul. Pictez privelişti pe pereţi şi pe pânze. Dorinţa mea e într-adevăr să călătoresc prin ţări străine, căci acolo se văd fel şi fel de ţinuturi care pot fi zugrăvite, şi ceea ce zugrăveşti după cele văzute e de obicei mai izbutit decât ceea ce lucrezi din închipuire.

Şeicul se uită la chipeşii tineri şi privirea lui se mohorî.

— Am avut şi eu odată un fiu iubit, spuse el, şi acum ar trebui să fie şi el de vârsta voastră. I-aţi fi putut fi tovarăşi şi însoţitori şi fiecare din dorinţele voastre s-ar fi îndeplinit de la sine. Cu unul ar fi citit, cu altul ar fi ascultat cântări, cu altul şi-ar fi adunat prietenii adevăraţi şi ar fi petrecut cu voie bună, iar cu

pictorul l-aş fi lăsat să călătorească prin ţări frumoase şi aş fi fost sigur că s-ar fi întors întotdeauna la mine. Dar Alah n-a vrut aşa, şi eu mă supun voinţei sale fără să crâcnesc. Totuşi îmi stă în putere să vă îndeplinesc dorinţele şi să plecaţi cu inima bucuroasă din casa lui Ali Banu. Tu, învăţatul meu prieten, urmă el, întorcându-se spre grămătic, vei locui de acum încolo în casa mea şi te vei îngriji de cărţile mele. Mai poţi cumpăra ce vrei şi ce crezi că e vrednic de citit, şi singura ta treabă va fi să-mi povesteşti şi mie tind ai citit ceva foarte frumos. Tu, fiindcă îţi place o masă bună cu prieteni, vei fi supraveghetorul ospăţurilor mele. E adevărat că trăiesc singuratic şi fără bucurii, dar este de datoria mea, în slujba pe care o am, să chem din când în când în casa mea oaspeţi numeroşi. Vei avea grijă de toate în locul meu şi vei putea chema pe oricare dintre prietenii tăi; se înţelege că le vei da ceva mai bun decât pepeni. Pe tânărul negustor nu-l pot lua de la treburile sale: dar dănţuitorii, cântăreții şi muzicanţii mei, tinere prietene, te vor desfăta în fiecare seară cât ai să vrei. Îţi vor cânta şi dănţui după pofta inimii. Iar tu, spuse pictorului, vei vedea ţări străine — şi-ţi vei ascuţi privirea câștigând cunoştinţe noi. Vistiernicul meu îţi va da pentru cea dintâi călătorie, pe care o vei putea începe chiar mâine, o mie de galbeni, doi cai şi un rob. Du-te încotro te trage inima şi dacă vezi o privelişte frumoasă, aşterne-o pe pânză pentru mine.

Tinerii rămaseră înlemniţi de uimire, muţi de bucurie şi de recunoştinţă. Voiră să sărute podeaua de sub picioarele mărinimosului şeic, dar el nu le îngădui.

— Dacă vreţi să mulţumiţi cuiva, spuse el, mulţumiţi-i acestui înţelept care mi-a vorbit despre voi. El mi-a făcut şi mie plăcerea de a cunoaşte patru tineri ca voi.

Dervişul Mustaf a nu voi însă să primească mulţumirile tinerilor.

— Iată, zise el, de ce nu trebuie niciodată să judecaţi pripit. V-am spus oare mai multe decât e adevărul despre acest om de suflet ?

— Să mai ascultăm pe unul dintre robii cărora li se va da drumul, îl întrerupse Ali Banu, iar tinerii se duseră la locurile lor.

În clipa aceea se ridică robul cel tânăr, care atrăsese luarea-aminte prin trupul lui zvelt, prin frumuseţea sa şi prin privirea-i îndrăzneaţă. Se plecă în faţa şeicului şi, cu un glas plăcut, începu să vorbească.

POVESTEA LUI ALMANSOR

— O, stăpâne! Oamenii care au vorbit înaintea mea au spus multe poveşti minunate, pe care le-au auzit în ţări străine; cu ruşine trebuie să mărturisesc că eu nu cunosc nici o povestire vrednică de a fi auzită de tine. Dar dacă n-ai să te plictiseşti, am să povestesc soarta minunată a unuia dintre prietenii mei.

Pe vasul acela de piraţi algerieni, de care m-a scăpat mâna ta milostivă, se afla un tânăr de vârsta mea, care nu mi se părea născut pentru veşmântul de rob pe care-l purta. Ceilalţi nefericiţi de pe vas erau fie oameni neciopliţi şi cruzi, cu care n-aş fi vrut să trăiesc laolaltă, fie oameni a căror limbă n-o cunoşteam; de aceea, când aveam un ceas de răgaz, mă aşezam cu drag lângă tânărul acela. Se numea Almansor şi, după felul său de a vorbi, era egiptean. Stăteam de vorbă cu plăcere şi astfel am ajuns într-o zi să ne spunem unul altuia povestea vieţii noastre. Aceea a prietenului meu era mult mai ciudată decât a mea.

Tatăl lui Almansor era un om de vază într-un oraş egiptean, al cărui nume nu mi l-a destăinuit. Zilele copilăriei şi le petrecuse în veselie şi bucurii, înconjurat de toată strălucirea şi bunătăţile pământeşti. Totuşi nu era răsfăţat, iar mintea îi fusese luminată de timpuriu, căci tatăl lui era înţelept şi voia să facă din el un om întreg; în afară de aceasta, avea un dascăl, un învăţat bine cunoscut, care îl ajuta să-şi însuşească tot ce trebuie să ştie un tânăr. Almansor avea cam zece ani, când franţuzii au venit peste mare şi s-au războit cu neamul lui.

Se vede însă că tatăl băiatului nu le-a fost franţuzilor pe plac; într-o bună zi, când se gătea să meargă la rugăciunea de dimineaţă, ei veniră şi-i cerură întâi pe soţia lui, drept zălog pentru bunele sale gânduri faţă de franţuzi, iar când nu vru s-o dea, îl luară cu sila pe fiul său şi-l duseră în tabăra lor.

În timp ce tânărul rob povestea aceste lucruri, şeicul îşi acoperi faţa şi în sală se auziră murmure de supărare.

— Cum, strigară prietenii şeicului, cum poate acest tânăr să fie atât de nesocotit şi, printr-o astfel de povestire, să deschidă iarăşi rănile lui Ali Banu, în loc să le vindece? Cum poate el să-i înnoiască durerea în loc s-o stingă?

Chiar şi supraveghetorul robilor era mânios pe neruşinatul

tânăr şi-i porunci să tacă.

Tânărul rob fu foarte mirat de toate acestea şi-l întrebă pe şeic dacă în povestirea lui era ceva care nu i-a fost pe plac.

La aceste cuvinte, şeicul se ridică şi spuse:

— Liniştiţi-vă, prieteni! Cum poate acest tânăr să ştie ceva de jalnica-mi soartă, când se află abia de trei zile sub acoperişul meu? În toate grozăviile pe care le-au săvârşit aceşti franţuzi, nu poate fi oare o soartă asemănătoare cu a mea? Nu s-ar putea oare ca însuşi acel Almansor... Dar povesteşte mai departe, tânărul meu prieten!

Tânărul rob făcu o plecăciune şi urmă:

— Aşadar, tânărul Almansor fu luat în tabăra franţuzilor. Acolo o duse destul de bine, căci unul dintre mai-marii franţuzilor îl chemă în cortul său, iar răspunsurile băiatului, tălmăcite în limba lui, îi plăcură; după aceea avu grijă să nu-i lipsească mâncarea şi îmbrăcămintea; dar dorul după tatăl şi mama sa îl făceau pe băiat foarte nefericit. El plânse multe zile de-a rândul, dar lacrimile sale nu-i înduioşară pe franţuzi. Într-o bună zi ei ridicară tabăra şi Almansor crezu în sfârşit că o să se poată întoarce la ai lui, dar nu fu aşa; oştirea începu să înainteze, dădea lupte cu mamelucii, şi în acest timp, tânărul Almansor fu târât după ei. Ori de câte ori se ruga de căpeteniile mai mari şi mai mici ale franţuzilor să fie lăsat să se întoarcă acasă, i se spunea că nu se poate, că e zălog al credinţei tatălui său. Astfel merse din loc în loc zile îndelungate.

Deodată, între ostaşi se iscă o frământare ce nu scăpă băiatului; aceştia ziceau că trebuiesc strânse lucrurile, trebuiesc să plece înapoi, să se urce pe vase; Almansor era nebun de fericire, gândindu-se că acum, când franţuzii se întorceau în ţara lor, au să-i dea drumul.

O luară cu cai şi căruţe îndărăt spre coastă şi, în cele din urmă, se zăriră corăbiile ancorate. Soldaţii începură să se urce pe vase; curând se lăsă noaptea. În timpul acesta, doar o parte din ei izbutiseră să se îmbarce.

Oricât se strădui Almansor să rămână treaz, nădăjduind în fiece clipă că i se va da drumul, în cele din urmă căzu într-un somn adânc.

Nu încăpea nici o îndoială că franţuzii îi puseseră ceva în apă ca să-l adoarmă, căci se trezi pe lumină, într-o încăpere mică, unde fusese adus după ce adormise. Sări din aşternut, dar

când atinse podeaua, se clătină şi căzu, căci podeaua sălta în sus şi în jos şi totul în jurul lui părea că se mişcă şi se învârteşte. Se ridică din nou, ţinându-se de pereţi ca să poată ieşi din încăperea în care se afla. În jur răsunau un vuiet şi un şuierat ciudat; nu ştia dacă visează sau dacă e treaz, căci nu auzise niciodată ceva asemănător. În sfârşit ajunse la o scăricică şi urcă anevoie treptele. Ce spaimă îl cuprinse! De jur împrejur nu văzu altceva decât cerul şi marea: se afla pe un vas.

Atunci începu să plângă deznădăjduit. Voia să fie dus îndărăt, voia să se arunce în mare şi să pornească înot înapoi, înspre ţara lui, dar franţuzii îl ţinură bine şi unul dintre mai-marii

lor îl chemă la el, îi făgădui că, de va fi ascultător, va putea să se înapoieze în ţara lui, şi-i arătă că nu mai fusese cu putinţă să fie dus de la ţărm spre casă; că dacă ar fi fost lăsat acolo, pe mal, ar fi pierit în chip jalnic.

Dar franţuzii nu şi-au ţinut cuvântul, căci vasul a plutit pe apă multe zile în şir, iar când în cele din urmă a aruncat ancora, nu mai erau pe coasta Egiptului, ci în Franţa!

În timpul lungii călătorii, ba chiar din tabără, Almansor începuse să înţeleagă şi să vorbească limba franţuzilor, ceea ce îi prinse foarte bine în această ţară, unde nimeni nu cunoştea limba lui. El fu dus înăuntrul ţării vreme de mai multe zile, şi peste tot lumea se aduna să-l vadă, fiindcă însoţitorii săi spuneau că este fiul regelui Egiptului, care-l trimisese în Franţa la învăţătură.

Ostaşii vorbeau astfel numai pentru ca lumea să creadă că ei au învins Egiptul şi că au făcut pace cu această ţară.

După un drum de mai multe zile pe uscat, ajunseră într-un oraş mare, ţinta călătoriei lor. Acolo fu încredinţat unui vraci, care-l luă în casa lui şi-l sili să-şi schimbe toate obiceiurile moştenite.

Înainte de toate trebui să îmbrace haine franţuzeşti care, fiind foarte strâmte şi scurte, stinghereau mişcările şi nici pe departe nu erau atât de frumoase ca cele egiptene. Apoi nu mai avu voie să se plece cu braţele încrucişate, ci, dacă voia să-şi arate cinstirea faţă de cineva, trebuia să-şi smulgă de pe cap, cu o mână, pălăria mare, neagră, de pâslă, semănând întru totul cu cele pe care le purtau toţi bărbaţii, iar cealaltă mână trebuia s-o întindă într-o parte şi să-şi rotească piciorul drept. De asemenea, nu mai avea voie să şadă jos, cu picioarele încrucişate, după plăcutul obicei din Orient, ci trebuia să stea pe nişte scaune înalte, iar picioarele să-i atârne pe podea. La masă avea mari neplăceri, căci tot ce voia să ducă la gură trebuia mai întâi înfipt într-o furculiţă de fier.

Vraciul era un om aspru şi rău la suflet, care-l chinuia mereu, căci de câte ori băiatul uita şi spunea unui oaspete: «Salem aleicum!», îl bătea cu băţul, deoarece trebuia să zică: «Votre serviteur!» De asemenea, nu mai avea voie să gândească, să vorbească sau să scrie în limba lui, ci, cel mult, să viseze, şi poate că şi-ar fi uitat cu desăvârşire limba, dacă n-ar fi locuit în acel oraş un om care i-a fost de mare folos.

Omul acesta era un bătrân foarte învăţat, care cunoştea multe limbi străine: araba, persana, copta şi chiar chineza, din toate ştia câte puţin; în acea ţară, el era socotit tobă de carte şi i se dădeau mulţi bani ca să-i înveţe şi pe alţi oameni aceste limbi.

Învăţatul îl chema pe Almansor la el de câteva ori pe săptămână, îl ospăta cu poame rare şi cu altele, iar băiatul se simţea ca la el acasă. Bătrânul era un om ciudat. Îi făcuse lui Almansor veşminte cum purtau bărbaţii suspuşi din Egipt. Aceste veşminte le păstra în casa lui, într-o încăpere anume. Când Almansor venea la el, îl trimitea cu un slujitor în camera aceea şi îl lăsa să se îmbrace după obiceiul ţării sale. De acolo era dus apoi în «Mica Arabie» — aşa se chema una din sălile casei învăţatului.

Sala aceasta era împodobită cu tot felul de copaci cultivaţi artificial — palmieri, bambuşi, cedri tineri şi alţii — precum şi cu flori care cresc numai în ţările orientale. Pe podea se aflau aşternute covoare persane, iar de-a lungul pereţilor se înşirau perne; nicăieri nu se vedea un scaun sau o masă franţuzească.

Bătrânul învăţător şedea pe una din perne, arătând cu totul altfel ca de obicei; în jurul capului avea un turban dintr-un frumos şal turcesc, sub gură avea legată o barbă sură care-i ajungea până la brâu şi care semăna cu una adevărată, o barbă impunătoare de om însemnat. Purta biniş de şahmarand, croit dintr-un halat vechi, şalvari largi turceşti, papuci galbeni şi, cu toate că era paşnic din fire, în zilele acelea îşi atârna la şold un iatagan, iar în brâu îşi înfigea un hanger bătut cu pietre false Fuma dintr-o narghilea lungă de doi coţi şi era slujit de oamenii săi, îmbrăcaţi şi ei în port persan, unii dintre ei având faţa şi mâinile înnegrite cu vopsea.

La început, toate acestea i se păru cam ciudate lui Almansor; curând însă el îşi dădu seama că ceasurile când se supunea dorinţelor bătrânului îi erau foarte folositoare. Dacă la vraci nu avea voie să rostească nici un cuvânt egiptean, aici îi era interzisă orice vorbă în graiul franţuzilor; la intrare, Almansor trebuia să rostească cuvintele vestitoare de pace, la care bătrânul persan răspundea cu multă gravitate; apoi, el îi făcea semn tânărului să se aşeze alături şi începeau să vorbească în graiul persan, arab, copt, precum şi în alte graiuri, ceea ce el numea un taifas cărturăresc oriental.

Lângă el stătea un slujitor care, făcând pe robul în ziua aceea, ţinea o carte mare de cuvinte; şi când uita vreun cuvânt, bătrânul făcea semn robului, căuta repede ce voia să spună şi-şi urma vorba.

Robii aduceau vase turceşti cu şerbet şi alte bunătăţi, iar când Almansor voia să-l bucure nespus pe bătrân, îl încredinţa că la el totul e în ordine ca în Orient.

Almansor citea foarte frumos în graiul persan şi acest lucru era de cea mai mare însemnătate pentru bătrân. El avea multe scrieri persane şi-l punea pe băiat să-i citească din ele, urmărindu-l cu luare-aminte şi aflând astfel cum trebuie rostit bine.

Acestea erau zilele de bucurie pentru bietul Almansor, căci niciodată nu pleca de la bătrânul învăţător fără daruri şi, de multe ori acesta îi dădea chiar daruri de preţ, ca bani, albituri sau alte lucruri folositoare, de care ducea lipsă în casa vraciului.

Astfel trăi Almansor câţiva ani în oraşul cel mai mare din Franţa, şi în tot acest timp dorul de ţară nu i se stinse o clipă în piept. Când împlini cincisprezece ani, se petrecu o întâmplare hotărâtoare pentru soarta sa.

Cel mai mare general al franţuzilor — acela cu care Almansor vorbise deseori în Egipt — devenise împărat şi stăpânitor peste ei. Almansor îşi dădea seama că se întâmplă ceva însemnat în oraş, după marile serbări ce aveau loc, dar nu-şi putea închipui că acela pe care-l văzuse în Egipt era acum împărat căci generalul era un om foarte tânăr.

Într-o zi, Almansor mergea pe unul din podurile de peste marele fluviu ce străbătea oraşul; deodată, el zări un om în haine simple de ostaş, ce se rezema de parmaclâcul podului şi privea undele apei. Se uită cu luare-aminte la faţa omului şi-şi spuse că-l mai văzuse undeva. Străbătu pe rând toate încăperile amintirilor şi, când ajunse la uşa camerei Egiptului, îşi aminti deodată că omul era generalul franţuzilor, cu care stătuse deseori de vorbă în tabără şi care se îngrijise totdeauna cu bunătate de el. Nu-i ştia bine numele, dar îşi luă inima în dinţi, se apropie şi, încrucişând braţele pe piept, după obiceiul ţării sale, rosti numele pe care i-l dădeau ostaşii între ei:

— Salem aleicum, Petit-Caporal!

Omul se întoarse mirat, se uită ia tânăr cu o privire ageră, se gândi şi apoi zise:

— Doamne, e cu putinţă? Tu aici, Almansor? Ce face tatăl tău? Cum stau lucrurile în Egipt? Ce vânt te-aduce pe la noi?

Atunci Almansor nu se mai putu stăpâni, începu să plângă amarnic şi răspunse:

— Va să zică nu ştii ce-au făcut cu mine câinii aceia, franţuzii tăi, Petit-caporal? Nu ştii că nu mi-am mai văzut ţara de mulţi ani?

— Nu cumva, spuse generalul, şi fruntea i se întunecă, nu cumva te-au adus încoace cu ei?

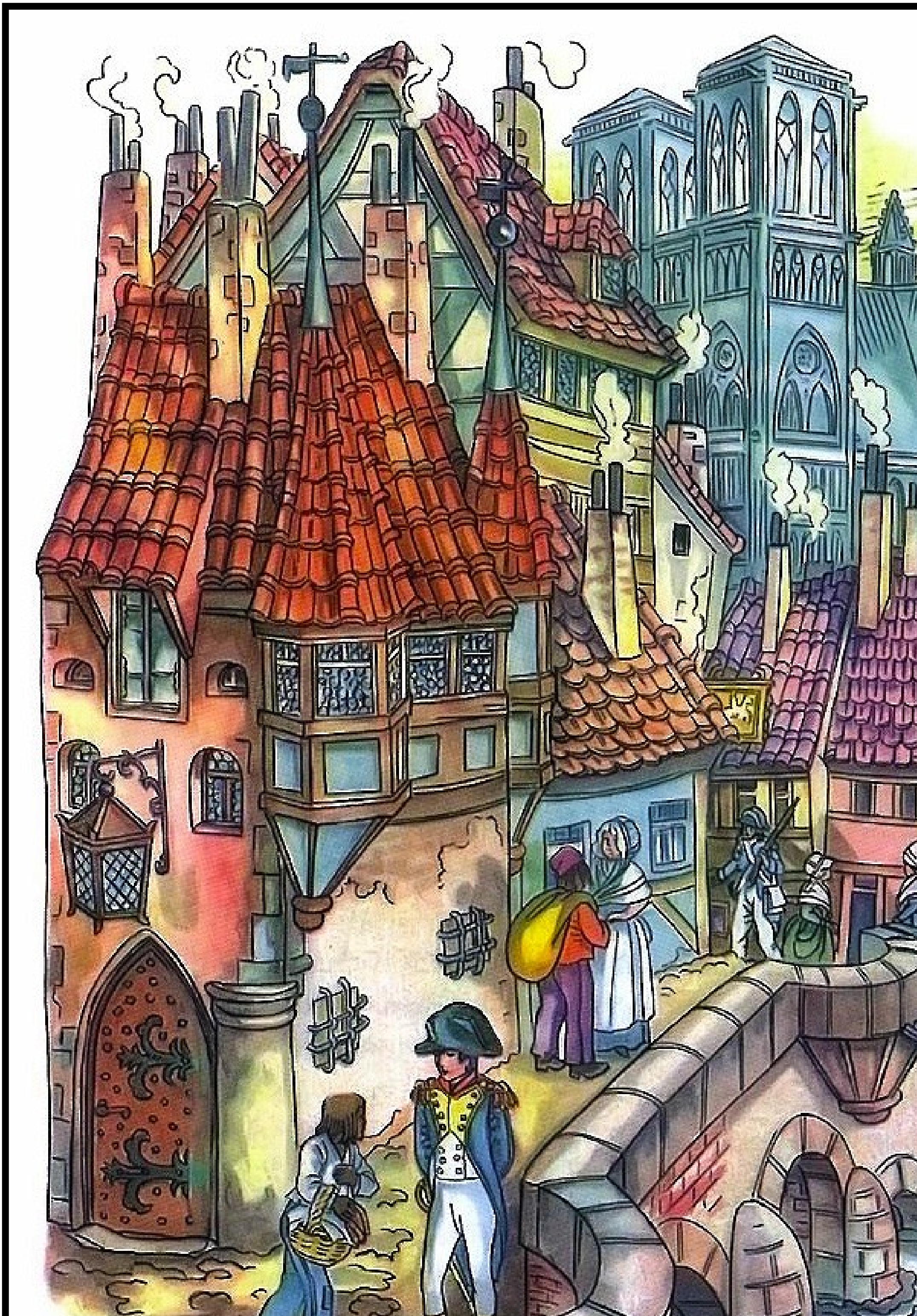

inima, îmi pare bine că te-am întâlnit. Trebuie să mă ajuţi!

Omul, căruia îi vorbea astfel, zâmbi şi-l întrebă cum să-l ajute.

— Uite, zise Almansor, n-ar fi frumos să-ţi cer ceva: odinioară ai fost atât de bun cu mine; dar ştiu că şi tu eşti sărac, şi, chiar când erai general, nu te îmbrăcai niciodată atât de frumos ca ceilalţi; şi nici acum, judecând după haine şi pălărie, nu pare să-ţi meargă prea bine. Dar franţuzii au ales de curând un sultan şi, fără îndoială, cunoşti oamenii din preajma lui: pe ienicer-aga, pe reis-efendi ori pe capudanpaşa, nu?

— Ba da, făcu omul. Dar ce să fac?

— Ai putea să pui o vorbă bună pentru mine pe lângă aceştia, Petit-Caporal, ca să-l roage pe sultanul franţuzilor să-mi dea drumul, apoi mi-ar trebui şi ceva bani pentru călătoria pe mare; dar, înainte de toate, trebuie să-mi făgăduieşti că despre toate astea n-ai să spui nimic nici vraciului, nici învăţătorului arab.

— Cine e învăţătorul arab? întrebă celălalt.

— E un om ciudat; dar despre asta am să-ţi povestesc altă dată. Dacă află ceva, n-am să mai pot pleca din Franţa. Vrei să pui o vorbă bună pentru mine? Spune drept!

— Vino cu mine, răspunse generalul. S-ar putea să-ţi fiu de folos chiar acum.

— Acum? strigă băiatul, înspăimântat. Acum, pentru nimic în lume! Vraciul o să mă bată; trebuie să mă grăbesc să ajung acasă.

— Ce duci în coş? întrebă celălalt, ţinându-l pe loc.

Almansor roşi şi nu voia să-i arate, dar pe urmă îi spuse:

— Iată, Petit-Caporal, trebuie să slugăresc aici ca cel de pe urmă rob. Vraciul e tare zgârcit şi mă trimite în fiecare zi la piaţa de zarzavaturi şi de peşte ce se află la un ceas depărtare de noi; acolo trebuie să târguiesc de la precupeţe murdare, pentru că e mai ieftin cu câţiva bănuţi decât în piaţa din apropierea case noastre. Uite, pentru scrumbia asta stricată, pentru pumnul ăsta de salată, pentru fărâma asta de unt trebuie s-o întind în fiecare

zi câte două ceasuri pe jos. Vai, dacă ar şti tatăl meu!

Omul căruia Almansor îi povestea aceste lucruri fu mişcat de durerea băiatului şi îi zise:

— Vino cu mine şi fii liniştit! Vraciul nu-ţi va face nimic, chiar dacă n-o să mănânce astăzi nici scrumbie, nici salată. Fii pe pace şi vino!

Spunând aceste cuvinte, îl luă pe Almansor de mână şi-l duse cu el; deşi acestuia îi bătea inima gândindu-se la vraci, pe faţa şi în vorbele omului se citea atâta siguranţă, încât se hotărî să-l urmeze.

Merse deci cu coșulețul pe braţ împreună cu soldatul, străbătând tot felul de uliţe, şi i se păru că toţi oamenii îşi scoteau pălăria în faţa lor şi se opreau în loc uitându-se după ei. Spuse acest lucru însoţitorului său, dar el râse şi nu-i răspunse nimic.

În sfârşit ajunseră la un palat măreţ şi însoţitorul său se îndreptă spre clădire.

— Aici locuieşti, Petit-Caporal? întrebă Almansor.

— Aici locuiesc, răspunse el. Am să te duc la nevasta mea.

— Frumoasă casă! zise Almansor. De bună seamă, ţi-a dat-o sultanul?

— Mi-a dat-o împăratul, ai dreptate, răspunse însoţitorul său şi amândoi intrară în palat.

Urcară pe o scară, iar apoi trecură printr-o sală frumoasă, unde îi spuse să lase coşul din mână, şi intră împreună cu el într-o încăpere încântătoare, unde o femeie şedea pe o canapea.

Omul vorbi cu ea într-o limbă străină, după care râseră amândoi cu poftă; pe urmă, femeia îl întrebă pe Almansor în limba franţuzească tot felul de lucruri despre Egipt.

În cele din urmă, Petit-Caporal îi spuse băiatului:

— Cel mai bun lucru este să te duc chiar acum la împărat şi să-i vorbesc de tine.

Almansor se sperie cumplit, dar se gândi la nenorocirea în care se afla şi la ţara lui.

— Celui nefericit, le spuse el celor doi, celui nefericit Alah îi insuflă o mare îndrăzneală în ceasurile de restrişte, şi acum n-o să mă lase nici pe mine, un biet oropsit. Fie şi aşa! Am să merg la el. Dar spune-mi, Petit-Caporal, trebuie să cad în genunchi în faţa lui, să ating podeaua cu fruntea? Ce trebuie să fac?

Cei doi izbucniră din nou în râs şi-i spuseră că nu-i nevoie să facă aşa ceva.

— Arată înfricoşător şi măreţ? întrebă el din nou. Are barbă lungă? Are ochi scânteietori? Spune-mi, cum arată?

Însoţitorul său râse şi iar zise:

— N-am să-ţi spun cum arată, Almansor; ai să ghiceşti singur care e. Îţi spun doar atât, ca semn de recunoaştere: când va fi de faţă, cei ce se vor afla în sala împăratului îşi vor scoate respectuoşi pălăria, iar cel ce va sta cu ea pe cap acela este împăratul.

Zicând aceasta, îl luă de mână şi o porniră împreună spre sala împăratului. Cu cât se apropiau cu atât mai tare îi bătea inima băiatului, şi, ajunşi în dreptul uşii începură să-i tremure genunchii.

Un slujitor deschise uşa; înăuntru stăteau roată cel puţin treizeci de bărbaţi, toţi îmbrăcaţi frumos şi plin de aurării şi de stele, cum este obiceiul la francuzi pentru cei mai înalţi sfetnici ai împăratului; Almansor se gândi că însoţitorul său, îmbrăcat atât de sărăcăcios, trebuie să fie cel mai neînsemnat dintre aceştia. Toţi îşi descoperiră capul şi Almansor se uită după cel cu pălăria pe cap, căci acesta trebuia să fie împăratul. Dar căutarea lui fu zadarnică. Toţi îşi ţineau pălăria în mână; aşadar, împăratul nu era printre ei; atunci privirea îi căzu întâmplător asupra însoţitorului său, şi ce să vezi! Acesta avea pălăria pe cap!

Uimit, băiatul înmărmuri. Se uită lung la însoţitorul său şi apoi rosti, scoţându-şi şi el pălăria:

— Salem aleicum, Petit-Caporal! După câte ştiu, eu nu sunt sultanul franţuzilor; deci nu se cuvine să stau cu pălăria pe cap; dar tu stai cu ea pe cap, Petit-Caporal, tu eşti oare împăratul?

— Ai ghicit, răspunse acesta, şi în afară de asta, sunt prietenul tău. Nu da pe mine vina nenorocirii tale, ci pe o nefericită de încurcătură, şi fii încredinţat că te vei întoarce în ţara ta cu cel dintâi vas. Acum du-te la soţia mea, povesteşte-i despre învăţătorul arab şi despre cele ce ştii. Scrumbia şi salata

am să le trimit vraciului, iar tu ai să rămâi să locuieşti în palatul meu.

Astfel vorbi omul care era împăratul; Almansor căzu în genunchi la picioarele lui, îi sărută mâna şi-i ceru iertare că nu-l recunoscuse de la început, căci nici nu se putea vedea că e împărat.

— Ai dreptate, zise împăratul râzând. Când eşti împărat numai de câteva zile, nu-i cu putinţa să-ţi stea scris în frunte.

Astfel vorbi şi-i făcu semn să se depărteze.

Din ziua aceea, Almansor trăi fericit şi mulţumit. Pe învăţătorul arab, despre care îi povestise împăratului, avu voie să-l viziteze de câteva ori; pe vraci însă nu-l mai văzu niciodată. După câteva săptămâni, împăratul îl chemă la el şi-i spuse că vasul cu care avea să-l trimită în Egipt aşteaptă ancorat.

Almansor era nebun de bucurie; i-au fost de ajuns câteva zile ca să se pregătească şi, cu inima plină de recunoştinţă şi încărcat de comori şi daruri bogate, plecă de la împărat spre ţărmul mării şi se urcă pe corabie.

Dar Alah vru să-l mai încerce încă, să-i călească şi mai mult dârzenia în nenorocire, şi nu-i îngădui să vadă încă ţărmurile ţării sale.

Un alt neam de ghiauri, englezii se războiau atunci pe mare cu împăratul. Ei luau toate vasele pe care le biruiau, şi astfel se întâmplă că, în a şasea zi a călătoriei, vasul pe care se afla Almansor fu înconjurat şi lovit de ghiulele de vase englezeşti; ei fură nevoiţi să se dea prinşi şi întregul echipaj fu îmbarcat pe un vas mic, care merse după celelalte mai departe.

Dar drumul pe mare nu e mai puţin nesigur decât cel din pustiu, unde tâlharii atacă pe neaşteptate caravanele, omoară şi jefuiesc. O corabie de piraţi din Tunis se apropie de micul vas, pe care furtuna îl despărţise de vasele mai mari; toţi oamenii fură luaţi, duşi în Alger şi vânduţi.

Almansor nu avu parte de o robie atât de aspră ca ghiaurii, fiind drept-credincios; totuşi pierdu orice nădejde de a-şi mai vedea vreodată ţara şi pe tatăl său. Acolo el sluji la un om bogat timp de cinci ani; trebuia să stropească florile şi să îngrijească grădina. Dar omul cel bogat muri fără moştenitori, avuţiile lui se risipiră, robii fură împărţiţi şi Almansor căzu în mâinile unui neguţător de robi. Acesta tocmai pregătea un vas pentru a vinde robi în altă parte cu preţ mai mare. Întâmplarea făcu să

fiu şi eu un rob al acestui neguţător şi am ajuns pe acelaşi vas pe care se afla Almansor. Acolo l-am cunoscut şi acolo mi-a povestit ciudata sa soartă. Dar când am coborât pe uscat, am fost martorul celei mai minunate voinţe a lui Alah: ţărmul pe care am coborât era cel al ţării sale, piaţa în care am fost puşi în vânzare era piaţa oraşului său de baştină, şi, o, stăpâne, ca să fiu scurt, cel care l-a cumpărat era chiar tatăl său, scumpul său tată!

Când se încheie această povestire, şeicul Ali Banu căzu pe gânduri; fără voia sa, istorisirea îl zguduise; pieptul i se ridica, ochii îi ardeau şi adeseori fusese gata să-l întrerupă pe tânărul rob, dar sfârşitul povestirii nu păru să-l mulţumească.

— Are acum douăzeci şi unu de ani, spui tu? întrebă el.

— Stăpâne, are vârsta mea, douăzeci şi unu-douăzeci şi doi de ani.

— Şi în ce oraş ţi-a spus că s-a născut? Asta nu ne-ai arătat.

— Dacă nu mă înşel, răspunse tânărul, în Alexandria.

— Alexandria! strigă şeicul. E fiul meu! Unde se află acum? Nu spuneai că se numeşte Kairam? Are ochi negri şi păr

castaniu?

— Are, şi în ceasurile de duioşie îşi spunea Kairam, nu Almansor.

— În numele lui Ajlah, spune-mi: tatăl său l-a cumpărat în faţa ochilor tăi, aşa ziceai. Era sigur că e tatăl său? Atunci totuşi nu e fiul meu.

Robul răspunse:

— Mi-a spus: „Alah fie lăudat! După atâta amar de nenorocire, iată piaţa oraşului meu de baştină!" Trecu o bucată de vreme şi după colţ se ivi un om de vază. Văzându-l, el strigă: „O, ce dar scump al cerului sunt ochii! îl mai văd o dată pe scumpul meu tată!“ Omul s-a apropiat de noi, s-a uitat când la unul, când la altul, şi în cele din urmă l-a cumpărat pe acela căruia i se întâmplaseră toate acestea. Atunci el şi-a înălţat glasul către Alah, a rostit o rugăciune fierbinte de mulţumire şi mi-a şoptit: „Acum merg din nou pe drumul fericirii, căci cel care m-a cumpărat e chiar tatăl meu!“

— Aşadar, nu e fiul meu, Kairam al meu! zise şeicul, zdrobit de durere.

Atunci tânărul nu se mai putu stăpâni: lacrimi de bucurie îi ţâşniră din ochi, se aruncă la picioarele şeicului şi strigă:

— Şi totuşi e fiul tău, Kairam-Almansor, căci tu eşti acela care l-ai cumpărat!

— Alah! Alah! Ce minune, ce negrăită minune! strigară cei de faţă, îmbulzindu-se.

Şeicul însă rămase mut, cu privirile aţintite spre tânărul care-şi ridicase spre el frumosu-i chip.

— Prietene Mustafa, spuse el bătrânului derviş, ochii mei sunt împânziţi de un văl de lacrimi şi nu pot recunoaşte dacă pe faţa lui sunt întipărite trăsăturile maicii care l-a purtat în pântec. Apropie-te şi priveşte-l!

Bătrânul veni mai aproape, îl privi lung, îi puse mâna pe frunte şi-l întrebă:

— Kairam! Ce vorbe ţi-am spus în ziua nenorocirii, în tabăra franţuzilor?

— Scumpul meu învăţător, răspunse tânărul, ducând mâna bătrânului la buze, ele au fost următoarele: „Cel cu cugetul curat nu rămâne singur nici în pustiul nefericirii, căci are un tovarăş care merge alături de el şi-l mângâie".

Atunci bătrânul ridică ochii, mulţumind cerului; îl strânse pe

tânăr la pieptul său, îl duse dinaintea şeicului şi zise:

— Primeşte-l! Pe cât e de neîndoielnic că l-ai jelit zece ani, pe atât e de neîndoielnic că e fiul tău Kairam.

Şeicul era nebun de bucurie şi încântare; privea întruna cu nesaţ chipul celui regăsit şi revedea limpede trăsăturile fiului său din ziua când îl pierduse.

Toţi cei de faţă împărtăşeau bucuria lui, căci îl iubeau şi fiecăruia i se păru în ziua aceea că-i fusese dăruit un fiu.

Acum, sala fremăta iar de cântări şi veselie ca în zilele fericirii şi ale bucuriei. Tânărului i se ceru să mai spună o data povestea, dar acum cu şi mai multe amănunte, şi toţi avură cuvinte de laudă pentru cei care-i purtaseră de grijă lui Kairam — învăţătorul arab, împăratul şi toţi ceilalţi. Rămaseră toţi laolaltă până noaptea târziu şi, la plecare, şeicul făcu daruri de preţ fiecăruia dintre prietenii săi, ca să-şi amintească întotdeauna de această zi a bucuriei.

Apoi Şeicul arătă feciorului său pe cei patru tineri şi-i pofti să vină cât mai des la el, hotărând că tânărul va învăţa cu grămăticul meşteşugul scrisului, că va face cu pictorul mici călătorii, că neguţătorul va împărtăşi cu el desfătările cântului şi danţului, iar cei de-al patrulea va pregăti pentru ei toate petrecerile. Fură şi ei copleşiţi de daruri şi ieşiră bucuroşi din casa şeicului.

— Cui îi datorăm toate astea? spuseră toţi într-un glas. Cui, dacă nu bătrânului? Cine şi-ar fi închipuit asta în ziua când ne-am oprit în faţa acestei case şi ne-am dezlănţuit cu ocări împotriva şeicului?

— Şi cât de lesne ne-ar fi fost să nu ţinem seamă de învăţăturile bătrânului, spuse altul, sau să-l batjocorim şi pe el. Căci, jerpelit cum era, părea un biet nenorocit; cine să-şi fi închipuit că e înţeleptul Mustafa?

— Dar ce-i mai minunat e că aici, chiar aici ne-am dat în vileag şi dorinţele noastre, zise grămăticul. Unul spunea că i-ar plăcea să călătorească, altul că s-ar bucura să cânte şi să joace, al treilea că ţine să aibă în juru-i prieteni buni, iar eu că mi-ar plăcea să citesc şi să ascult poveşti, şi nu ni s-au împlinit oare toate aceste dorinţe? Mie nu-mi este oare îngăduit acum să citesc toate cărţile şeicului şi să cumpăr orice scriere care-mi place?

— Iar mie nu mi-a spus oare să-i pregătesc toate ospeţele şi

să am grijă de toate petrecerile sale, dându-mi dreptul de a lua şi eu parte la ele? zise celălalt.

— Dar eu? Ori de câte ori îmi vine pofta să ascult cântec sau viers din strune ori să privesc danţuri, nu sunt oare liber să mă duc la el şi să-l rog să-mi împrumute robii de care am nevoie?

— Dar eu! exclamă pictorul. Până în ziua aceasta am fost sărac şi n-am putut să fac un pas afară din oraş; acum mi-e dat să călătoresc unde-mi place!

— Da! exclamară toţi. A fost tare bine că l-am urmat pe bătrân; altminteri, cine ştie ce s-ar fi ales de noi?

Aşa vorbiră cei patru tineri şi plecară bucuroşi şi fericiţi la casele lor.

HANUL DIN SPESSART

Odată, în vremuri de demult, pădurea Spessart era brăzdată doar de câteva drumeaguri proaste şi neumblate. Prin pădurea aceasta treceau într-o zi doi flăcăi. Unul, cam de vreo optsprezece ani, era făurar de scule, iar celălalt — după înfăţişare să tot fi avut şaisprezece ani — era giuvaergiu şi pare-se că atunci plecase în cea dintâi călătorie a sa. Dădea în amurg. Molizii şi fagii uriaşi aşterneau umbre negre pe

poteca îngustă pe care păşeau cei doi drumeţi. Făurarul mergea

voiniceşte înainte, fluierând un cântecel sau aruncând din când în când câte o vorbă câinelui său Munter. Nu prea părea să se teamă că noaptea era foarte aproape şi că până la cel dintâi han mai aveau cale lungă. În schimb, Felix, giuvaergiul, întorcea mereu capul, uitându-se cu teamă în urma sa; foşnetul frunzişului răscolit de vânt i se părea că-i zgomot de paşi, iar în tufişurile de pe marginea drumului, care se zbuciumau şi se clătinau încoace şi încolo, i se năzărea că vede oameni la pândă.

Altminteri, tânărul giuvaergiu nu credea în închipuirile prosteşti ale celor săraci cu duhul şi nu era nici lipsit de curaj. La Würzburg, unde-şi petrecuse anii de învăţătură, era cunoscut ca un tânăr neînfricat şi inimos. Totuşi, în ziua aceea îl cuprinsese un simţământ ciudat. I se îndrugase despre pădurea Spessart câte în lună şi în stele. Se spunea că pădurea e bântuită de o numeroasă ceată de tâlhari şi că-n ultimele săptămâni aceştia ieşiseră în calea multor călători şi-i jefuiseră. Se povesteau lucruri îngrozitoare despre ei şi despre omorurile săvârşite de curând. De aceea Felix tremura puţintel pentru viaţa lui, căci ce-ar fi putut face doi sărmani băieţi împotriva unei bande de tâlhari înarmaţi? Acum îi părea rău că ascultase de făurar, prietenul lui, şi că pătrunseseră atât de adânc în inima codrului, în loc să înnopteze pe undeva, pe la margine.

— Dacă or sări tâlharii pe noi la noapte şi mi-oi pierde viaţa şi tot ce am la mine, apoi să ştii că numai tu eşti de vină, făurare, fiindcă tu m-ai îndemnat să intru în pădurea asta cumplită.

— Ţine-ţi firea! răspunse celălalt. O calfă obişnuită cu drumeţia n-are de ce se teme. Crezi că domnii tâlhari din Spessart or să ne facă cinstea să ne iasă înainte şi să ne omoare? De ce să se ostenească? Pentru straiele mele de duminică pe care le port în desagă sau pentru bănuţii de drum ce-i am în buzunar? Ca să meriţi cinstea de a fi ucis de ei trebuie să călătoreşti într-o caleaşcă cu patru cai, să fii înveşmântat în mătăsuri şi împodobit cu aur.

— Ascultă! Parcă a fluierat cineva! strigă Felix înspăimântat.

— Şuieră vântul printre crengi. Hai mai repede! Nu mai avem mult.

— Vorbeşti despre omor ca despre un lucru de nimic, urmă giuvaergiul. Îţi dă mâna! Pe tine or să te întrebe ce ai la tine, o

să-ţi scotocească prin buzunare şi prin desagă, or să-ţi ia poate straiele de duminică, guldenul şi cei treizeci de creiţari. Dar pe mine or să mă ucidă numaidecât, fiindcă am aur şi giuvaeruri.

— La ce bun să te omoare? Să zicem că în clipa asta ar ieşi din tufiş patru-cinci inşi înarmaţi şi, îndreptând puştile spre noi, ne-ar întreba cuviincios: „Ce aveţi asupra dumneavoastră? Ca să nu vă simţiţi prea împovăraţi, lăsați-ne să vă ajutăm să căraţi greutăţile şi multe alte vorbe binevoitoare de acest fel. N-ai sta mult pe gânduri: ţi-ai desface baierele traistei, ai scoate vesta galbenă, haina albastră, cele două cămăşi, toate salbele, brățările, pieptenii şi tot ce mai ai la tine, le-ai aşeza binişor jos şi ai spune bogdaproste că-ţi lasă viaţa.

— S-o crezi tu! răspunse mânios Felix. Să le dau podoabele pe care le duc naşei mele prea-buna doamnă contesă? Mai bine mor, mai bine mă taie în bucăţi! Cine s-a îngrijit de când eram copil de zece ani, ca o mamă, de creşterea mea? Cine a cheltuit pentru ucenicia mea, pentru îmbrăcăminte, pentru tot ce aveam trebuinţă? Şi iată că a sosit în sfârşit clipa când pot s-o văd şi să-i dăruiesc câte ceva din roadele muncii mele. Îi duc nişte giuvaeruri tocmite de ea la meşterul meu. Vreau să-i arăt iscusinţa pe care am dobândit-o. Şi tocmai acum să pierd tot? Să-mi ia până şi vesta galbenă pe care tot de la ea o am?Nu, mai bine moartea decât să dau unor nemernici giuvaerurile naşei mele.

— Nu fi neghiob! îl certă făurarul. Dacă or să te ucidă, doamna contesă tot n-o să capete giuvaerurile. De aceea e mai bine să le dai, ca să scapi cu viaţă.

Felix tăcea. Întunericul nopţii se lăsase ca un zăbranic negru peste toată pădurea; la lumina palidă a lunii noi nu vedeai nici la cinci paşi. Inima lui Felix se strângea tot mai mult de frică. Nu se dezlipea de tovarăşul său de drum, întrebându-se mereu dacă poate pune temei pe vorbele lui. Au mers aşa cale de vreun ceas. Deodată, în zare, s-a ivit o luminiţă. Tânărul giuvaergiu a privit într-acolo cu îngrijorare: dacă era un cuib de tâlhari? Făurarul l-a lămurit însă că nu putea fi vorba de tâlhari, deoarece aceştia de obicei, îşi sapă adăposturi sau bordeie în pământ. Pesemne că ajunseseră la hanul despre care pomenise un drumeţ când intraseră în pădure.

Înaintea lor se vedea o clădire lungă, dar scundă. În faţa ei se afla o căruţă, iar pe undeva, prin preajmă, se auzeau nişte

cai nechezând. Faurul s-a apropiat de o fereastră, al cărei oblon era deschis, făcându-i semn tovarăşului său să vină şi el. Amândoi s-au ridicat în vârful picioarelor, ca să vadă mai bine. Lângă sobă, într-un jilţ, dormea un om, care, după îmbrăcăminte, părea cărăuş. Pesemne că a lui era căruţa din faţa casei. De cealaltă parte a sobei stăteau o femeie şi o fetişcană şi torceau. La o masă de lângă perete şedea un bărbat, cu un pahar de vin dinainte şi cu capul sprijinit în mâini. Obrazul nu i se vedea. Faurul socoti că, după îmbrăcăminte, acesta era un bărbat de neam.

Un câine de casă îi simţi pe cei doi tineri care iscodeau sub fereastră şi începu să latre. Munter, câinele faurului, îi răspunse de îndată şi în uşă ieşi o slujnică, să vadă cine vine.

Celor doi oaspeţi li se făgădui o cină şi câte un pat. Flăcăii intrară în casă, îşi lăsară într-un colţ traistele grele, toiagul şi pălăria şi se aşezară la masa omului pe care-l văzuseră stând cu capul sprijinit în mâini. Acesta răspunse prietenos la vorbele de bineţe ale drumeţilor, înălţând capul; avea un chip tânăr şi distins.

— Aţi întârziat pe drum, spuse el. Nu v-aţi temut să treceţi prin Spessart într-o noapte atât de întunecoasă? Eu am socotit mai cuminte să-mi îndrept calul spre han şi să nu mai zăbovesc nici o clipă în pădure.

— Bine aţi făcut, domnule! răspunse faurul. Tropotul unui cal de soi sună ca o melodie plăcută în urechile tâlharilor şi îi atrage de la o poştă. Dar nişte bieţi drumeţi, pe care mai degrabă hoţii ar putea să-i dăruiască cu câte ceva, nu merită nici o osteneală.

— E foarte adevărat, se amestecă şi cărăuşul în vorbă.

Când sosiră drumeţii noştri, acesta se ridică de la locul lui şi se aşeză la masa lor.

— Ce poate păţi un om sărac? urmă el. Totuşi s-a întâmplat ca, din sete de sânge, să fie ucişi şi oameni sărmani.

— Atunci, dacă aşa stau lucrurile în pădurea aceasta, spuse tânărul giuvaergiu, fără îndoială că nici aici nu ne aflăm la adăpost. Suntem patru şi cu argatul cinci. Dacă ne-ar ataca zece oameni, cum ne-am apăra? Şi, în afară de asta, adăugă el, în şoaptă, de unde ştim că stăpânii hanului sunt oameni cinstiţi?

— Nici o grijă, răspunse cărăuşul. Cunosc hanul de mai bine de zece ani şi nu mi-au dat niciodată nimic de bănuit. Hangiul e

plecat mereu, se spune că negustoreşte cu vin, iar femeia e o făptură blândă, care nu face rău nimănui. O nedreptăţiţi, domnule!

— Totuşi, răspunse tânărul nobil, vorbele care umblă nu sunt deloc liniştitoare! Aţi auzit de oamenii care au dispărut fără urmă în pădurea aceasta? Unii dintre ei au spus că au de gând să înnopteze aici. la han, şi parcă i-a înghiţit deodată pământul. După câteva săptămâni au fost căutaţi peste tot; s-au cercetat drumurile, s-a întrebat la han, dar nu s-a descoperit nimic. E ceva necurat la mijloc şi pace!

— Atunci, strigă făurarul, mai bine să dormim sub un copac decât să stăm aici închişi între patru pereţi, de unde nu se poate fugi dacă tâlharii pândesc la uşă, căci ferestrele sunt ferecate.

Cei patru drumeţi căzură pe gânduri. Se putea ca stăpânii hanului, siliţi sau de bună voie, să fie înţeleşi cu tâlharii. Toţi simţeau că în noaptea aceasta îi pândesc tot soiul de primejdii. Umbla vorba despre nişte călători care fuseseră ucişi de tâlhari în timp ce dormeau. Cei mai mulţi dintre drumeţii care se adăpostea în hanul din pădure erau însă oameni nevoiaşi, pentru care nu numai pierderea vieţii, dar chiar pierderea unei părţi din neînsemnatul lor avut ar fi fost o adevărată nenorocire. Îngrijoraţi, drumeţii noştri priveau mohorâţi la păhărele din faţa lor. Tânărul nobil visa o vale largă, ferită, pe care s-o străbată călare pe armăsarul său. Făurarul îşi dorea doisprezece dintre tovarăşii săi de muncă, voinici, înarmaţi cu reteveie, care să-l însoţească drept strajă, iar Felix, giuvaergiul, se temea mai mult pentru giuvaerurile binefăcătoarei sale decât pentru viaţa lui. Cărăuşul însă, după ce, rămas pe gânduri, pufăise de câteva ori din lulea, spuse încet:

— Domnilor, ar fi bine să nu ne găsească dormind. Eu am să stau treaz toată noaptea. Vrea careva să-mi ţină de urât?

— Şi eu stau treaz! Şi eu! Şi eu! strigară ceilalţi trei.

— Oricum, tot n-are să se poată lipi somnul de mine, adăugă tânărul domn.

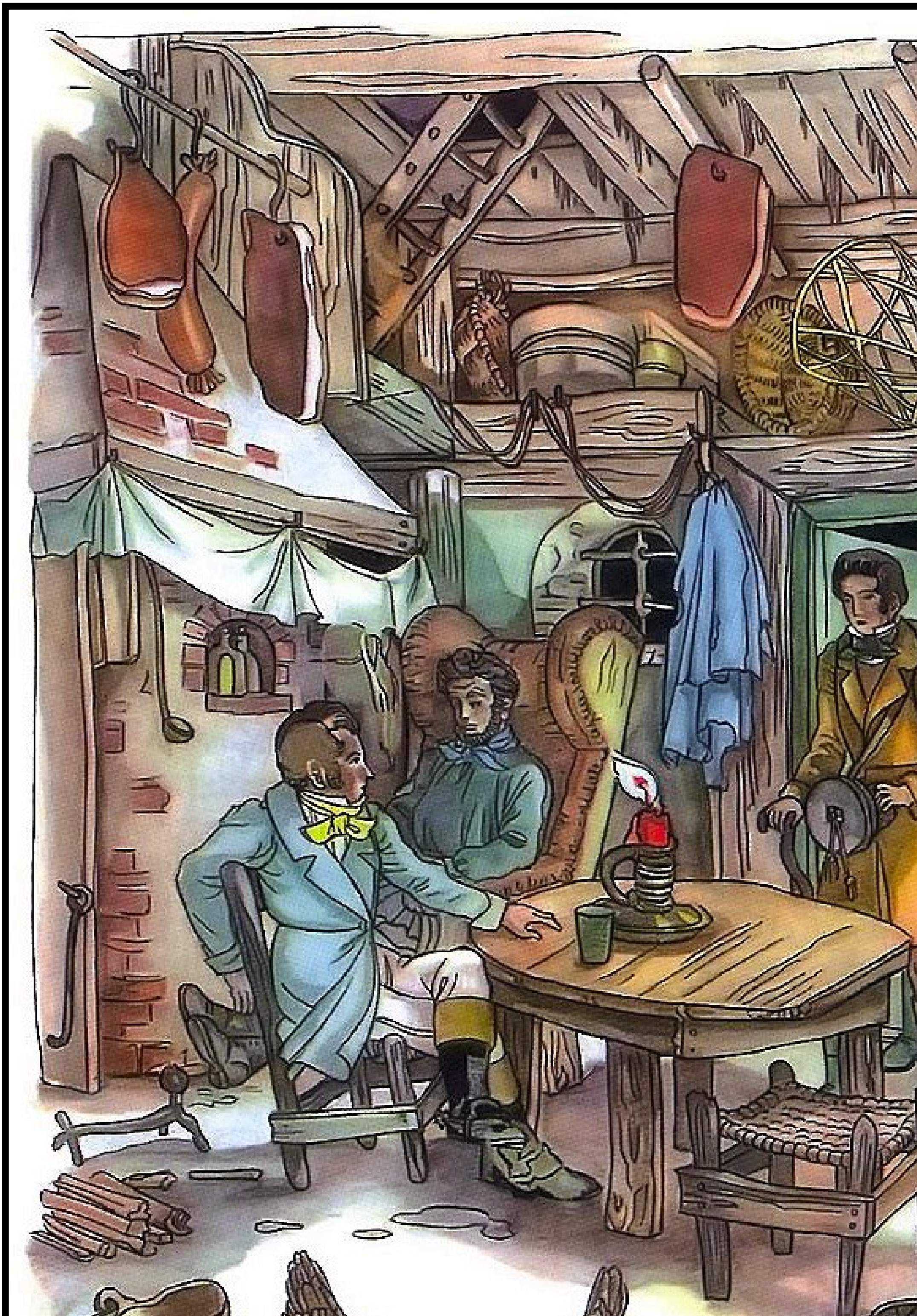

— Iar eu nici măcar cărţile nu le cunosc, adăugă Felix.

— Ce-am mai putea face? întrebă faurul. Să cântăm? Nu e bine; i-am atrage pe tâlhari. Să spunem ghicitori, snoave? Asta nu ţine mult. Ştiţi ce? Ce-ar fi dacă am povesti câte ceva? Câte o întâmplare hazlie sau sperioasă, adevărată sau închipuită. Nu ne-ar prinde somnul şi timpul ar trece tot atât de plăcut ca şi când am juca vreun joc de cărţi.

— Sunt de aceeaşi părere. Începeţi însă dumneavoastră, spuse tânărul nobil zâmbind. Dumneavoastră, meşteşugarii, colindaţi multe meleaguri şi aveţi ce povesti. Fiecare oraş îşi are poveştile şi legendele sale.

— Da, da, multe aude omul, răspunse faurul. Dar dumneavoastră sunteţi om cu învăţătură si cunoaşteţi minunăţiile scrise în cărţi. Aşa că mai degrabă aţi putea dumneavoastră să ne desfătaţi cu poveşti pline de tâlc şi de farmec decât noi, nişte biete calfe care umblăm de colo până colo. Dacă nu mă înşel, sunteţi ori student, ori cărturar.

— Nu sunt cărturar, spuse cu un zâmbet tânărul domn, student însă, da, şi mă duc acasă în vacanţă. Să ştiţi însă că mai multe lucruri află omul în călătorii decât în slovele cărţii De aceea începeţi dumneavoastră, vă rog, dacă şi ceilalţi vor să asculte.

— Pentru mine, răspunse cărăuşul o poveste frumoasă e mai de preţ decât jocul de cărţi. Adesea îmi place să mă plimb pe şosea, iavaş-iavaş, cu câte cineva care spune o poveste frumoasă. Nu o dată, fiind vreme rea, drumeţii m-au rugat să-i iau în căruţă, şi eu le-am spus că-i iau dacă-mi povesteşte fiecare câte ceva. Dealtfel, am şi un prieten care mi-e foarte drag pentru că ştie să povestească ceasuri în şir.

— Şi mie îmi plac foarte mult poveştile, spuse tânărul giuvaergiu. Meşterul meu din Würtzburg nu mă mai lasă să pun mâna pe cărţile de povești fiindcă atunci treaba rămâne baltă. Faure, hai, începe tu, te ştiu în stare să istoriseşti din seară până în zori, fără să-ţi sece comoara de minunăţii.

Faurul trase o duşcă să mai prindă puteri, şi începu:

LEGENDA GULDENULUI CU CAP DE CERB

În Suabia de sus se mai văd şi astăzi ruinele unui castel care a fost pe vremuri cea mai falnică zidire de pe meleagurile acelea. Acesta era castelul Hohenzollern.

El se înălţa pe un deal rotund, râpos, şi de pe piscul pe care era clădit, ochiul vedea până hăt-departe, peste întinsul ţării. Pe cât de departe, însă, se vedea acest castel din zări, pe atât de temut era de toţi neamul Zollernilor, iar numele lor, cunoscut în toate landurile germane. Acum câteva sute de ani, pe vremea când praful de puşcă nu exista încă, cetatea aceasta era stăpânită de un Zollern cu o fire ciudată. Nu s-ar putea spune că-i asuprea prea tare pe supuşii săi sau că trăia în duşmănie cu vecinii, dar toţi îl priveau cu neîncredere, din pricină că avea căutătura întunecată, fruntea veşnic încruntată şi firea tăcută, mohorâtă. În afară de slujitorii din castel, puţini oameni avuseseră prilejul să-l audă vorbind ca toţi ceilalţi semeni ai săi. Dacă trecea călare prin vale şi întâlnea vreun om care-şi lua repede pălăria de pe cap, spunând: „Bună seara, domnule conte, ce vreme frumoasă!", el răspundea: „Prostii!" sau „Văd!" Dacă însă vreodată cineva săvârşea vreo greşeală faţă de el sau caii săi, ori dacă în vreo trecătoare un ţăran cu căruţa se întâmpla să stea în calea armăsarului său negru, atunci izbucnea mânios într-un potop de ocări. Se spunea totuşi că nu bătuse niciodată vreun om în asemenea împrejurări. Prin locurile acestea fusese poreclit „Zollern-tună-şi-fulgeră".

Nevasta lui Zollern-tună-şi-fulgeră era, dimpotrivă, blândă şi gingaşă ca o zi de mai. Cu vorba prietenoasă şi privirile sale blajine îi împăcă adesea pe cei supăraţi de cuvintele aspre ale soțului ei şi nu pierdea nici un prilej să-i miluiască pe săraci. Oricât de dogoritoare ar fi fost ziua de vară, oricât de cumplit viscolul iernii, ea nu pregeta să coboare povârnişul muntelui, ca să se ducă pe la casele sărmanilor ori copiilor bolnavi. Dacă contele o întâlnea vreodată pe un astfel de drum, îi zvârlea ursuz din goana calului:

— Ştiu, ştiu! Prostii!

Şi-şi urma drumul

Multe femei s-ar fi temut de un asemenea bărbat, li s-ar fi urât cu un om atât de ursuz. Unele i-ar fi lăsat poate în voia soartei pe săraci: „Ce-mi pasă de ei, si-ar fi zis, de vreme ce

stăpânul meu îi socoteşte proşti?" Altele din mândrie sau de ciudă, şi-ar fi scos din inimă un soţ atât de mohorât. Dar lucrurile stăteau altfel cu contesa Hedwiga von Zollern. Ea îşi iubea bărbatul ca şi în prima zi, îl înconjura cu dragoste şi cu preţuirea ei şi îi netezea cu mâna sa gingaşă fruntea încruntată şi arsă de soare. După mulţi ani, Cerul le-a dăruit un băiat, dar dragostea de mamă şi grija ei duioasă pentru prunc nu au ştirbit cu nimic iubirea pentru soţ. Aşa s-au scurs trei ani. Contele, care-şi vedea copilul numai duminica după-masă, când îl aducea doica, îl privea drept în ochi, mormăia ceva printre dinţi şi-i făcea semn doicii să plece. Când băieţelul a rostit pentru întâia oară cuvântul „tată", contele i-a dăruit doicii un gulden, dar pe copil nu l-a învrednicit nici atunci cu o privire mai drăgăstoasă.

În ziua în care fiul său a împlinit trei ani, contele a poruncit ca micuţul să fie îmbrăcat pentru întâia oară cu pantalonaşi, cu veşminte scumpe de catifea şi mătase, apoi a cerut să i se aducă armăsarul său negru şi un alt cal de soi, i-a luat pe băieţel în braţe şi, zornăind din pinteni, a coborât scara în spirală, sub privirile uimite ale doamnei Hedwiga. Ori de câte ori se pregătea să plece contele cu calul său, ea niciodată nu-l întreba încotro se duce şi când se întoarce. De data aceasta, însă, grija pentru copil i-a descleștat gura.

— Pleci călare, conte? a întrebat ea, dar el nu i-a răspuns nimic. De ce iei şi băieţelul? a stăruit contesa. Kuno merge cu mine la plimbare.

— Ştiu, a răspuns Zollern-tună-şi-fulgeră, coborând treptele.

Ajuns în curte, a apucat băieţelul de un piciorus, l-a azvârlit în şa şi l-a legat bine cu o năframă. Apoi a încălecat pe armăsarul său negru ca pana corbului şi a ieşit din castel ţinând de dârlogi calul băieţelului.

La început, copilul părea nespus de fericit că merge călare pe povârniş împreună cu tatăl lui. Bătea din palme, râdea şi trăgea de coamă căluţul ca să alerge mai repede, iar contele a strigat vesel de câteva ori: “O să te faci un flăcău şi jumătate!”

În vale, însă, contele a pornit la trap. Micuţul, aproape leşinat de spaimă, l-a rugat, mai întâi cu sfială, să încetinească pasul calului. Acesta însă, drept răspuns, a înteţit şi mai rău goana. Vântul şfichiuia obrazul sărmanului Kuno, tăindu-i răsuflarea. El a început să scâncească şi apoi, tot mai înspăimântat, să ţipe ca din gură de şarpe.

— Ştiu! Ştiu! Prostii! a spus tatăl său. Cum s-a urcat pe cal, s-a şi apucat să miorlăie! Taci sau...

Dar în clipa când a vrut să-l îmbărbăteze cu o sudalmă, armăsarul lui s-a ridicat în două picioare şi frâul celuilalt cal i-a scăpat din mână. După ce şi-a potolit anevoie bidiviul, contele a întors capul, căutându-şi fiul cu privirea, dar calul gonea singur spre castel, fără micuţul călăreţ.

Întâmplarea a zguduit până şi inima acestui om atât de aspru şi de posac. Îşi şi vedea fiul zdrobit undeva, în mijlocul drumului, şi a început să se tânguie şi să-şi smulgă barba de deznădejde. L-a căutat peste tot, dar nu l-a găsit — pesemne că armăsarul, speriat, îl azvârlise în şanţul plin cu apă din marginea drumului. Deodată s-a auzit chemat de un glas copilăresc şi, când a întors capul, la marginea cărării a văzut femeie bătrână care şedea sub un copac, legănând micuţul pe genunchi.

— Cum a ajuns băiatul la tine, zgripţuroaică? a strigat contele mânios. Dă-mi-l imediat!

— Mai domol, mai domol, Înălţimea ta! i-a răspuns zâmbind băbuţa cea urâtă. Cu tot armăsarul acesta mândru, ţi s-ar putea întâmpla şi înălţimii tale o nenorocire. Vrei să ştii cum a ajuns domnişorul la mine? Calul său o luase razna. Băiatul nu se mai ţinea în şa decât cu un picioruş şi atârna de pe cal, atingând pământul cu pletele. Când să pice, l-am prins uşurel în şorţ.

— Văd, a strigat contele de Zollern, mânios. Dă-l încoace! Nu pot să descalec, calul e nărăvaş şi ar putea să-l lovească.

— Dăruieşte-mi un gulden cu cap de cerb! s-a rugat femeia, umilă.

— Prostii! a strigat contele, zvârlindu-i câţiva pfenigi sub copac.

— Nu, doresc un gulden cu cap de cerb! a stăruit ea.

— Ce gulden cu cap de cerb! Tu toată nu faci atâta! a spus furios contele. Dă-mi numaidecât copilul, că de nu, asmut câinii asupră-ţi!

— Aşa? Nu preţuiesc cât un gulden cu cap de cerb? a

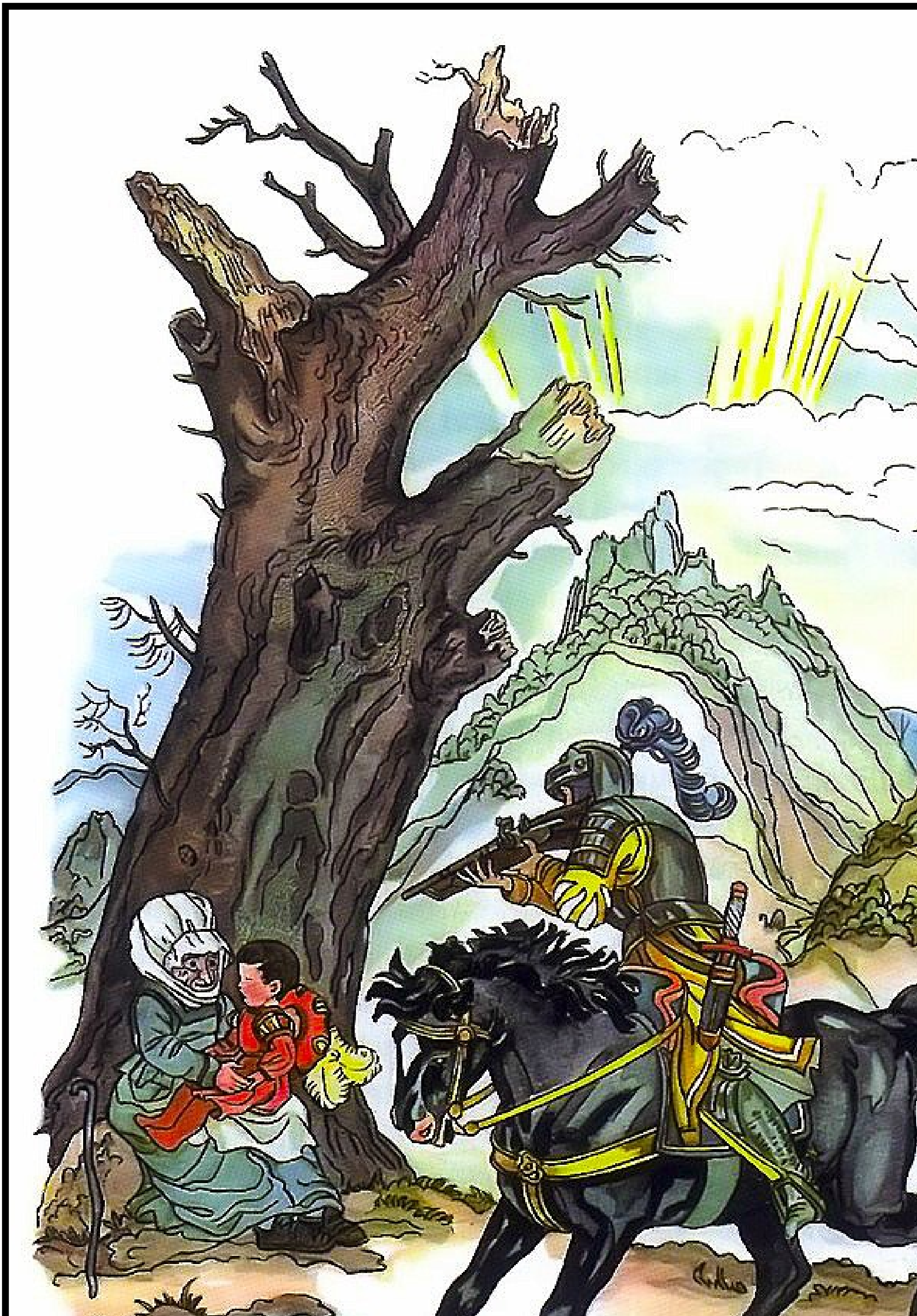

Uluit de această neobişnuită iscusinţă, contele a rămas mai întâi mut, dar apoi l-a cuprins o mânie cumplită. A luat puşca, a ridicat cocoşul şi a îndreptat-o spre bătrână. Aceasta însă l-a îmbrăţişat şi l-a dezmierdat liniştită pe micul conte, ţinându-l înaintea ei ca pe o pavăză.

— Eşti un băieţel bun şi cuminte, i-a şoptit ea. Sa rămâi aşa şi o să-ţi meargă bine.

Apoi i-a dat drumul şi l-a ameninţat pe conte cu degetul:

— Zollern, Zollern, îmi eşti dator guldenul cu cap de cerb pe care ţi l-am cerut! a strigat ea şi, fără să se sinchisească de ocările contelui, a pornit prin pădure, sprijinindu-se într-un toiag de cimişir.

Pajul Konrad a descălecat tremurând, l-a ridicat pe băieţel în şa şi s-a suit la spatele lui, urcând în urma stăpânului său dealul pe care se afla castelul.

Aceasta a fost prima şi ultima plimbare călare a lui Zollern-tună-şi-fulgeră cu fiul său. Băiatul plânsese şi strigase atât de amarnic când o luaseră caii la trap, încât tatăl lui îl socotea un copil molatic, lipsit de vlagă, la care se uita în silă. El însă îşi iubea tatăl din toată inima, se apropia adesea cu drag de el, aşteptând să-l ia pe genunchi şi să-l dezmierde. Zollern îl îndepărta însă cu un semn, strigând: „Ştiu! Ştiu! Prostii!" Doamna Hedwiga îndurase până atunci răbdătoare toate toanele soţului ei, dar purtarea lui aspră cu copilul acesta nevinovat a îndurerat-o nespus. Cu vremea, văzând pedepsele cumplite pe care le dădea întunecatul conte copilului său pentru cea mai mică greşeală, s-a îmbolnăvit de inimă. În cele din urmă, femeia s-a stins în floarea vârstei, jelită de toţi slujitorii, de toţi oamenii din împrejurimi, dar mai amarnic decât toţi o plângea fiul ei.

După moartea soţiei sale, contele l-a scos pe Kuno cu totul din inima sa. Nu se îngrijea defel de creşterea lui, lăsându-l în seama doicii şi a capelanului casei. Curând s-a căsătorit din nou cu o domnişoară bogată, care i-a dăruit după un an doi gemeni

— doi mici conţi.

De câte ori ieşea la plimbare, Kuno se ducea mai ales la bătrânica aceea care-i salvase viaţa. Ea îi povestea totdeauna multe despre răposata lui mamă şi despre binele pe care i-l făcuse aceasta. Slujitorii şi slujitoarele îl povăţuiau adeseori să nu se prea ducă pe la baba Feldheimer — aşa îi zicea bătrânei — deoarece era o vrăjitoare. Dar băiatul nu se temea. Capelanul castelului îi spusese că nu există vrăjitoare şi că basmele despre femeile meştere la vrăjit, care zburau prin văzduh spre Brocken, călare pe o furcă, erau nişte născociri. E drept că el vedea la baba Feldheimer fel de fel de lucruri ciudate pe care nu le înţelegea. De altfel, nu uita nici de năzdrăvănia aceea cu cei trei pfenigi, pe care bătrânica îi aruncase cu atâta îndemânare drept în punga tatălui său. Bătrâna se pricepea să facă şi felurite pomezi şi licori cu care lecuia oamenii şi dobitoacele. Umblau nişte scorneli cum că ar avea un căzănel vrăjit cu care putea să schimbe vremea, şi când îl atârna deasupra focului, se stârnea o furtună cumplită. Bătrâna îl învăţase pe micul conte multe lucruri folositoare, ca de pildă: leacuri pentru cai bolnavi, o băutură împotriva turbării, momeli pentru peşti şi multe altele. Până la urmă, doar bătrânica Feldheimer îi mai rămăsese pe lume, căci doica îşi sfârşise zilele, iar mama lui vitregă nu se sinchisea de el.

Cu cât fraţii lui creşteau mai mari, cu atât mai tristă şi mai apăsătoare era viaţa lui Kuno. Aceştia fuseseră mai norocoşi. Prima lecţie de călărie mersese bine, nimeni nu căzuse de pe cal, şi de aceea Zollern-tună-şi-fulgerâ îi socotea băieţi isteţi şi destoinici. Ţinea foarte mult la ei, se plimbau în fiecare zi călare împreună şi-i învăţa de toate, deşi e drept că mare lucru n-aveau de învăţat de la el, fiindcă dânsul nu ştia nici să scrie, nici să citească, şi socotea că e păcat ca cei doi straşnici băieţi ai săi să-şi piardă timpul cu asemenea îndeletniciri. În schimb, la zece ani ştiau să suduie tot atât de zdravăn ca şi tatăl lor şi să se ia la harţă cu oricine. De altfel se înţelegeau unul cu altul ca şi câinele cu pisica şi se întovărăşeau numai când puneau la cale vreo poznă pe seama lui Kuno.

Mama lor nu se sinchisea prea mult de toate acestea. Socotea că dacă băieţii se băteau între ei, era o dovadă că sunt sănătoşi şi voinici, iar bătrânul conte spunea ori de câte ori vreun slujitor îl înştiinţa că fiii săi se luaseră iar la bătaie:

— Ştiu, ştiu! Prostii!

Totuşi s-a gândit să facă ceva ca să-i împiedice pe cei doi băieţi să se răpună unul pe altul. Nu uitase ameninţarea bătrânei Feldheimer, despre care, în fundul sufletului său, credea că era într-adevăr vrăjitoare: „Ei, o să vedem dacă moştenitorii tăi se vor alege măcar cu un gulden cu cap de cerb!“

Într-o zi, pe când vâna în jurul castelului său, privirile i-au căzut pe două dealuri ce se ridicau parcă anume ca să poarte pe creştetele lor câte un castel, şi pe dată a hotărât să clădească acolo două castele. Pe unul a înălţat castelul Schalksberg[1], numit aşa după porecla pe care o avea de mult cel mai mic dintre gemeni — Ghiduş — din pricina nenumăratelor sale pozne. Celui de-ai doilea castel a voit să-i pună numele de Hirschguldenberg[2], pentru a-şi bate joc de vrăjitoare, care prezisese că moştenitorii lui nu se vor alege nici măcar cu câte un gulden cu cap de cerb. Până la urmă s-a oprit însă la denumirea mai simplă de „Hirschberg“. Aşa se numesc cele două dealuri până în zilele noastre şi călătorul care trece prin munţii din Suabia le poate vedea.

Zollern-tună-şi-fulgeră avea de gând să lase prin testament fiului cel mare castelul Zollern, ghiduşului — Schalksberg şi mezinului — Hirschberg. Soţia lui nu i-a dat însă pace până n-a schimbat testamentul.

— Kuno-prostănacul, aşa-i zicea ea sărmanului băiat, fiindcă nu era atât de neastâmpărat şi de sălbatic ca fiii ei, Kuno prostănacul e destul de bogat. A moştenit doar averea mamei sale. De ce să stăpânească tot el măreţul şi strălucitul Zollern, iar fiii mei să aibă numai câte un castel înconjurat de păduri?

În zadar i-a spus contele că fiul său mai mare, Kuno, nu

---

[1] În limba germană *Schalk* înseamnă ghiduş.

[2] În limba germană *Histchgulden* înseamna gulden cu cap de cerb.

putea fi lipsit de drepturile primului născut. Lacrimile şi cicălelile ei au izbutit să-l înduplece şi pe cruntul Zollern-tună-şi-fulgeră. Testamentul său glăsuia acum astfel: Ghiduş va stăpâni Schalksberg; cel mai mare dintre gemeni, Wolf, va fi stăpânul Zollern-ului iar Kuno, al Hirschberg-ului, cu orăşelul Balingen. După scurtă vreme, contele a căzut greu bolnav. Medicului, care i-a spus că nu mai are nici o scăpare, i-a răspuns: „Ştiu!“, iar capelanului castelului, care-i ceruse să părăsească acest tărâm ca un dreptcredincios, i-a spus: „Prostii!" Apoi şi-a dat sufletul suduind şi bombănind. Cum trăise, aşa îşi sfârşise şi zilele — ca un necioplit, ca un păcătos.

Încă nu fusese îngropat, că soţia lui s-a dus cu testamentul la Kuno, fiul său vitreg, spunându-i în batjocură că avea, în sfârşit, prilejul să-şi arate ştiinţa de carte: să citească singur hotărârea de a părăsi Zollern-ul. Din ziua aceea nu mai avea ce căuta acolo, bogatele domenii şi cele două castele nu-i mai aparţineau primului născut, ci treceau în stăpânirea ei şi a celorlalți doi fii.

Kuno s-a supus voinţei răposatului fără să crâcnească, şi şi-a luat rămas bun cu lacrimi în ochi de la castelul în care se născuse, unde se afla mormântul blândei sale mame şi în care locuia bunul capelan, iar în apropiere — singura sa prietenă, bătrânica Feldheimer. Castelul Hirschberg era, ce-i drept, măreţ şi impunător, dar acolo se simţea singur şi părăsit, aşa că dorul de locurile copilăriei îl mistuia cumplit.

Într-o seară, contesa şi gemenii, care împliniseră între timp optsprezece ani stăteau pe terasa castelului, uitându-se în vale. Deodată au zărit un cavaler falnic urcând călare, urmat de o litieră somptuoasă, purtată de doi catâri şi însoţită de mai mulţi slujitori. Nedumeriţi, se întrebau cine puteau fi străinii. În cele din urmă, Ghiduş a strigat:

— E fratele nostru, seniorul de Hirschberg!

— Kuno-prostănacul? a întrebat contesa, mirată. O să ne dea desigur toată cinstirea cuvenită, poftindu-ne la el. Litiera cea frumoasă o aduce pesemne pentru mine ca să mă ia la Hirschberg. Zău că n-aş fi bănuit la nobilul meu fiu, Kuno-prostănacul, atâta cavalerism şi buna-cuviinţă! Curtoazia trebuie răsplătită cu curtoazie. Să coborâm la poarta castelului şi să-l întâmpinăm cum se cuvine. Să-i vorbiţi prietenos. Poate că vom primi daruri la Hirschberg. Tu, un cal, tu, o platoşă, iar eu,

giuvaerurile mamei sale, la care visez de mult.

— Nu-mi trebuie nici un dar de la Kuno-prostănacul, a răspuns Wolf, şi nici prietenos n-am să fiu cu el. Bine ar face de s-ar duce cât mai repede după răposatul nostru tată. Atunci am moşteni noi Hirschberg-ul şi am vinde nobilei noastre mame giuvaerurile pe o nimica toată.

— Fiu netrebnic! a strigat mânioasă mama lui. Să cumpăr giuvaerurile de la voi? Asta-i răsplata pentru că domeniile Zollern sunt astăzi ale voastre? Ghiduşule, nu-i aşa că tu îmi vei dărui giuvaerurile fără nici un fel de plată?

— Numai moartea e fără plată, mamă, a răspuns râzând mezinul. Dacă e adevărat că giuvaerurile prețuiesc cât un castel, am fi smintiţi să ţi le punem la gât. Îndată ce închide Kuno ochii, coborâm călări devale, ne luăm fiecare ce ni se cuvinte, iar partea mea de giuvaeruri o vând.

Tot ciorovăindu-se astfel, au ajuns la poarta castelului. Contesa clocotea de mânie la gândul giuvaerurilor râvnite. Kuno a trecut podul călare şi când a ajuns în faţa mamei lui vitrege şi a fraţilor săi, a oprit calul, a descălecat şi a salutat cuviincios. Cu toate că se purtaseră atât de neomenos cu el, se gândea totuşi că sunt fraţii lui şi ca femeia aceasta lipsită de inimă fusese iubită de tatăl său.

— Ei, frumos din partea nobilului fiu că ne vizitează, a spus contesa, cu glas mieros şi cu un zâmbet binevoitor. Ce se mai aude pe la Hirschberg? Te simţi bine acolo? Ai şi o litieră? Şi ce frumoasă e! Nici unei împărătese nu i-ar fi ruşine să se suie în ea. Îţi mai lipseşte doar doamna pe care s-o plimbi astfel prin toată ţara.

— Nu m-am gândit încă la asta, preacinstită mamă, a răspuns Kuno. Deocamdată cu altcineva aş vrea să-mi duc traiul laolaltă. Iată pricina pentru care am venit cu litiera.

— Eşti prea bun şi îndatoritor, l-a întrerupt contesa, înclinându-se surâzătoare.

— E vorba de părintele Iosif capelanul castelului. E atât de bătrân, că nu se mai poate ţine pe cal, a continuat Kuno liniştit. Vreau să-l iau cu mine pe bătrânul meu dascăl. Aşa ne-am înţeles când am părăsit castelul Zollern. Şi mai vreau să cobor în vale, s-o iau şi pe bătrânica Feldheimer, Dumnezeu s-o aibă în pază. Trebuie să fie gârbovă de ani. Odinioară, când m-am plimbat întâia oară călare împreună cu răposatul meu părinte,

ea m-a scăpat de la moarte. Am destule încăperi la Hirschberg. Vreau să-şi sfârşească zilele acolo.

Rostind aceste cuvinte, a străbătut curtea, îndreptându-se spre locuinţa capelanului.

Tânărul Wolf şi-a muşcat mânios buzele, contesa a pălit de ciudă, iar Ghiduş a spus, izbucnind în râs:

— Ce-mi daţi pe calul pe care-l voi primi în dar? Eu zic, frate Wolf, să-mi dai în schimb platoşa pe care o vei primi tu. Ha-ha! Pe cine vrea să ia cu el? Pe capelan şi pe bătrâna vrăjitoare? Iată o pereche de toată frumuseţea! Dimineaţa poate lua lecţii de limba greacă de la capelan, iar după-masă, lecţii de vrăjitorie de la baba Feldheimer. De ce năzbâtii e în stare Kuno-prostănacul!

— E un bădăran! a răspuns contesa. Nu râde, Ghiduş! Ne face neamul de ocară. Vecinii noştri se vor prăpădi de râs când vor auzi că seniorul Zollern a dus-o într-o litieră somptuoasă,

purtată de catâri, pe baba Feldheimer, zgripţuroaica aceea bătrână, şi că a instalat-o la castelul lui. A moştenit de la maică-sa grija pentru bolnavi şi pentru tot felul de lepădături. Vai, taică-său s-ar răsuci în groapă dac-ar şti toate astea!

— Da, a adăugat Ghiduş. Tata ar mormăi şi în groapă: „Ştiu! Prostii!"

— Uite-l, vine împreună cu bătrânul! Îl ţine de braţ, fără ruşine! a strigat contesa, îngrozită. Să mergem, nu vreau să-l mai văd!

Cei trei s-au îndepărtat, Kuno l-a condus pe bătrânul lui dascăl până la pod şi l-a ajutat să se urce în litieră. Jos, în vale, s-a oprit în faţa colibei în care se adăpostea bătrâna Fledheimer şi a găsit-o gata de plecare, cu o boccea plină cu tot felul de leacuri — pomezi, licori — şi cu felurite scule. Sprijinindu-se în toiegelul ei de cimişir, bătrânica s-a urcat în litieră.

Nu s-a petrecut însă nimic din ceea ce prevăzuse, plină de răutate, contesa de Zollern. În împrejurimi, nimeni nu s-a mirat de fapta cavalerului Kuno. Dimpotrivă, oamenii găseau frumoasă şi vrednică de laudă străduinţa de a-i însenina ultimele zile bătrânei Feldheimer şi îi dădeau cinstire pentru că îl adăpostise în castelul său pe bătrânul capelan Iosif. Numai fraţii lui şi contesa tunau şi fulgerau de mânie, împroşcându-l cu vorbe de ocară. Dar era spre paguba lor, căci toată lumea socotea purtarea fraţilor vitregi prea nesăbuită şi-i vorbea de rău. Umbla zvonul că nici cu mama lor nu duceau casă bună, ci numai într-o gâlceavă o ţineau, iar ei între ei se vrăjmăşeau cumplit. Contele Kuno de Zollern-Hrischberg a încercat de mai multe ori să se împace cu fraţii lui, căci se simţea foarte rău când îi vedea trecând călare prin faţa castelului său fără să-i păşească vreodată pragul casei, sau când îi întâlnea în codru sau pe câmp şi ei îl salutau mai rece ca pe un străin. Zadarnic însă căuta el să se apropie de fraţii săi, căci aceştia nu-i răspundeau decât cu batjocuri. Într-o bună zi, în mintea lui Kuno a încolţit un gând. Ştiindu-i tare zgârciţi şi hapsâni pe cei doi fraţi ai săi, a hotărât să ajungă pe calea aceasta la inimile lor. Între cele trei castele se afla un iaz — chiar la mijloc — care făcea parte din domeniul lui Kuno. În iazul acesta creşteau cele mai bune ştiuci şi cei mai frumoşi crapi din împrejurimi. Cei doi fraţi, cărora le plăcea să pescuiască, erau mânioşi foarte pe tatăl lor, care nu le lăsase lor moştenire şi iazul. Pe de o parte,

erau prea mândri ca să pescuiască în apa aceea fără ştirea fratelui lor, iar pe de altă parte, nu voiau să-i spună o vorbă bună, rugându-l să le îngăduie să prindă peşte acolo. Ştiind câtă slăbiciune aveau fraţii lui pentru iaz, Kuno i-a poftit într-o zi să se întâlnească tustrei acolo.

Era o dimineaţă frumoasă de primăvară. Cei trei fraţi, venind dinspre cele trei castele, au ajuns aproape în aceeaşi clipă la iaz.

— Iată, a strigat Ghiduş, ne-am brodit de minune! Exact la ceasurile şapte am plecat călare de la Schalksberg.

— Şi eu de la Hirschberg! Şi eu de la Zollern! i-au răspuns ceilalţi doi fraţi.

— Pesemne ca iazul se află drept la mijloc, a continuat mezinul. Straşnic!

— Ei, tocmai de aceea v-am poftit aici. Ştiu că vă place mult să pescuiți. Şi mie îmi place să dau din când în când cu undiţa. În iaz sunt destui peşti chiar şi pentru trei castele, iar pe malul iazului e destul loc pentru noi trei, chiar dacă am veni din întâmplare toţi deodată. Vreau ca, de azi înainte, această apă să fie a noastră a tuturor, şi fiecare dintre voi va avea aceleaşi drepturi asupra ei ca şi mine.

— Nobilul nostru frate e nespus de îndatoritor, a zis Ghiduş cu un zâmbet ironic. Ne dă o întindere de apă de şase pogoane şi câteva sute de peştişori! Ei bine, şi ce ne cere în schimb? Căci numai moartea n-are plată!

— Nu vă cer nimic, a spus Kuno. Nu vreau decât să vă întâlnesc din când în când la iaz şi să stau de vorbă cu voi. Oricum, suntem fiii aceluiaşi tată!

— Nu, aşa nu-i bine, răspunse seniorul de la Schalksberg. Nu e nimic mai neplăcut decât să pescuieşti laolaltă cu alţii. Unul goneşte peştii celuilalt. Dar dacă am cădea la învoială asupra zilelor în care să venim la pescuit, de pildă tu, Kuno, luni şi joi, Wolf marţi şi vineri, iar eu miercuri şi sâmbătă, atunci primesc darul.

— Eu, nu! a strigat întunecatul Wolf. Nu primesc nici un dar şi nu vreau să împart cu nimeni nimic. Kuno ne îmbie să împărţim iazul, fiindcă avem tustrei aceleaşi drepturi asupra lui. Eu zic să jucăm zaruri şi să se hotărască al cui rămâne. Dacă norocul va fi de partea mea, puteţi veni oricând să mă întrebaţi dacă vă dau voie să pescuiţi ori ba.

— Eu nu joc zaruri, a răspuns Kuno cu tristeţe, văzând că nu se poate apropia de fraţii lui pentru nimic în lume.

— De bună seamă, a râs Ghiduş, fratele nostru este un senior cucernic, dreptcredincios, care socoteşte jocul cu zarurile drept un păcat de moarte. Dar eu m-am gândit la altceva, la ceva ce nu-l poate ruşina nici pe cel mai evlavios sihastru. Să ne aducem undiţele şi să pescuim până când orologiul de la Zollern va bate douăsprezece ceasuri, şi iazul va fi al aceluia care va prinde cei mai mulţi peşti până la ceasul acela.

— Ar fi o prostie, a spus Kuno, să lupt pentru ceea ce îmi aparţine de drept prin moştenire. Dar ca să vă încredinţez că nu am glumit când v-am spus să împărţim iazul, fie, mă duc să-mi iau uneltele de pescuit.

Atunci au sărit cu toţii în şa şi au pornit fiecare spre castelul lui. Gemenii au trimis în mare grabă slujitorii să scormonească pe sub toate pietrele vechi şi să adune viermişori de momeală. Kuno şi-a luat însă sculele obişnuite de pescuit şi momeala pe care învăţase s-o pregătească odinioară de la bătrâna Feldheimer, şi a ajuns cel dintâi la iaz. Curând au sosit şi gemenii. Kuno i-a lăsat să-şi aleagă locurile cele mai bune, unde să poată sta în voie, apoi a azvârlit undiţa. Minune! Peştii îl recunoşteau parcă de stăpân al iazului. Cete întregi de crapi şi de ştiuci se adunau forfotind în jurul undiţei sale, iar peştii cei mai bătrâni şi mai mari îi goneau pe cei mici. În fiece clipă scotea câte un peşte. Nici nu apuca să arunce undiţa bine, că douăzeci-treizeci de peşti aşteptau cu gurile căscate, gata să se lase prinşi în cârligul ascuţit. Peste două ceasuri, în jurul lui Kuno se ridicau mormane de peşti dintre cei mai frumoşi. S-a oprit din pescuit şi s-a dus la fraţii săi să vadă ce fac. Ghiduş prinsese un crăpcean şi doi bieţi obleţi, iar Wolf — trei mrene şi două plevuşte. Amândoi se uitau amărâţi spre malul opus, căci se vedea foarte bine cât noian de peşte prinsese fratele lor mai mare. Kuno s-a apropiat încetişor de Wolf, dar acesta, turbat de mânie, a sârit în sus, a rupt sfoara, a făcut bucăţi băţul undiţei şi a aruncat totul în iaz.

— Aş vrea să arunc o mie de cârlige în apă în loc de unul, iar de fiecare să se prindă una din aceste făpturi! a strigat el. Nu-i lucru curat la mijloc. Aici sunt farmece şi vrăjitorii. Altfel cum ai putea să prinzi tu, Kuno-prostănacul, într-un ceas, mai mulţi peşti decât prind eu într-un an?

— Da, da. acum mi-aduc aminte, a adăugat Ghiduş, că el a deprins meşteşugul pescuitului de la mătuşa Feldheimer, vrăjitoarea aceea blestemată! Şi noi ne-am lăsat amăgiţi să pescuim cu el. Într-o bună zi o să ajungă şi el un vrăjitor.

— Nu, vrăjitoare adevărată nu e, a zis Ghiduş, în bătaie de joc. Muieri de felul ăsta ştiu de obicei să prevestească

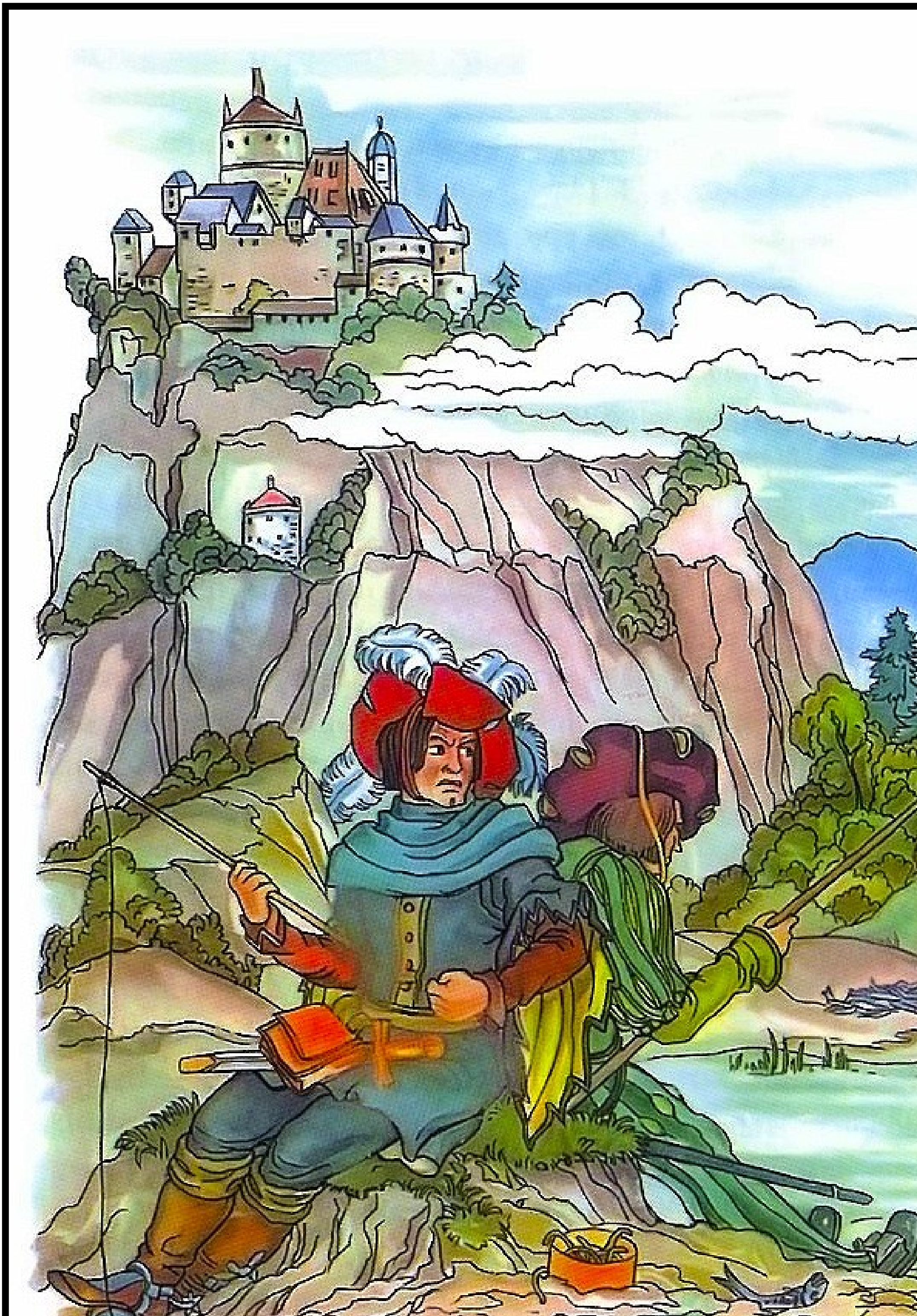

altceva decât o bătrână fără minte, iar tu, Kuno, un prostănac!

După aceste cuvinte, mezinul s-a îndepărtat în grabă, căci se temea de mâna grea a fratelui său, iar Wolf l-a urmat, împroşcându-l cu toate sudălmile pe care le învăţase de la tatăl lui.

Îndurerat din cale-afară, Kuno s-a îndreptat spre casă. Îşi dăduse seama că nu se putea înţelege cu fraţii lui. Vorbele lor urâte îi făcuseră atâta inimă rea, încât a căzut la pat a doua zi şi numai cuvintele de alinare ale capelanului Iosif şi licorile tămăduitoare ale mătuşii Feldheimer l-au izbăvit de moarte.

Când gemenii au prins însă de veste că fratele lor Kuno zace greu bolnav, au făcut un praznic grozav. Ameţiţi de băutură, s-au legat cu jurământ ca acela care va afla primul de moartea lui Kuno-prostănacul să dea de ştire celuilalt prin salve de tun iar cel care va trage primul cu tunurile din castel va avea dreptul să-şi aleagă din pivniţele lui Kuno butoiul cu cel mai bun vin.

Wolf a pus un pândar ca să vegheze zi şi noapte în împrejurimile Hirschberg-ului, iar Ghiduş a cumpărat cu bani grei pe un slujitor de-al lui Kuno, ca să-l vestească de îndată clipa morţii stăpânului său.

Slujitorul acesta era însă mai credincios blajinului şi cucernicului său stăpân decât mârşavului conte din Schalksberg. Într-o seară, el a întrebat-o îngrijorat pe bătrâna Feldheimer cum se simte stăpânul său, şi când acesta i-a răspuns că starea sănătăţii lui este mulţumitoare, slujitorul i-a povestit despre uneltirile celor doi fraţi, adăugând că-şi puseseră-n gând să-şi arate bucuria cu prilejul morţii fratelui lor, prin salve de tun. Auzind aceste cuvinte, bătrâna s-a necăjit cumplit. Dar când i-a spus contelui totul, acestuia nu-i venea să creadă că fraţii lui ascundeau în sufletul lor atâta neomenie. Atunci bătrâna l-a povăţuit să-i pună la încercare, răspândind zvonul că ar fi murit. Vestea va zbura ca fulgerul şi, dacă vor auzi salve de tun, însemna că slujitorul grăise adevărul. Contele a chemat

slujitorul cumpărat de fratele său, l-a descusut încă o dată şi i-a poruncit să plece călare spre Schalksberg, ca să dea acolo de ştire că lui Kuno i se apropie sfârşitul.

În timp ce slujitorul cobora povârnişul de la Hirschberg, a fost zărit de pândarul contelui Wolf de Zollern. Acesta i-a tăiat drumul şi l-a întrebat încotro aleargă.

— Vai mie, a răspuns slujitorul, sărmanul meu stăpân n-o mai duce până-n seară! Toţi socot că i-a sunat ceasul.

— Aşa? I-a sunat ceasul? a strigat celălalt şi cât ai clipi s-a repezit la cai, a sărit în şa şi a dat pinteni bidiviului, zburând spre Zollern. A suit dealul ca vântul şi a ajuns la poarta castelului, unde bietul cal a căzut grămadă, iar călăreţul a mai apucat să strige „Contele Kuno moare!“ după care şi-a pierdut simţirile. Tunurile din Zollern au început să bubuie, umplând de fericire inima contelui Wolf şi a mamei sale. Se şi vedeau stăpânii butoiului de vin, ai iazului şi ai giuvaerurilor. Ecoul puternic al acestor salve îi bucură peste măsură, dar şi-au dat seama curând că nu era ecou, ci salvele tunurilor din Schalksberg. Wolf i-a spus atunci mamei sale, zâmbind:

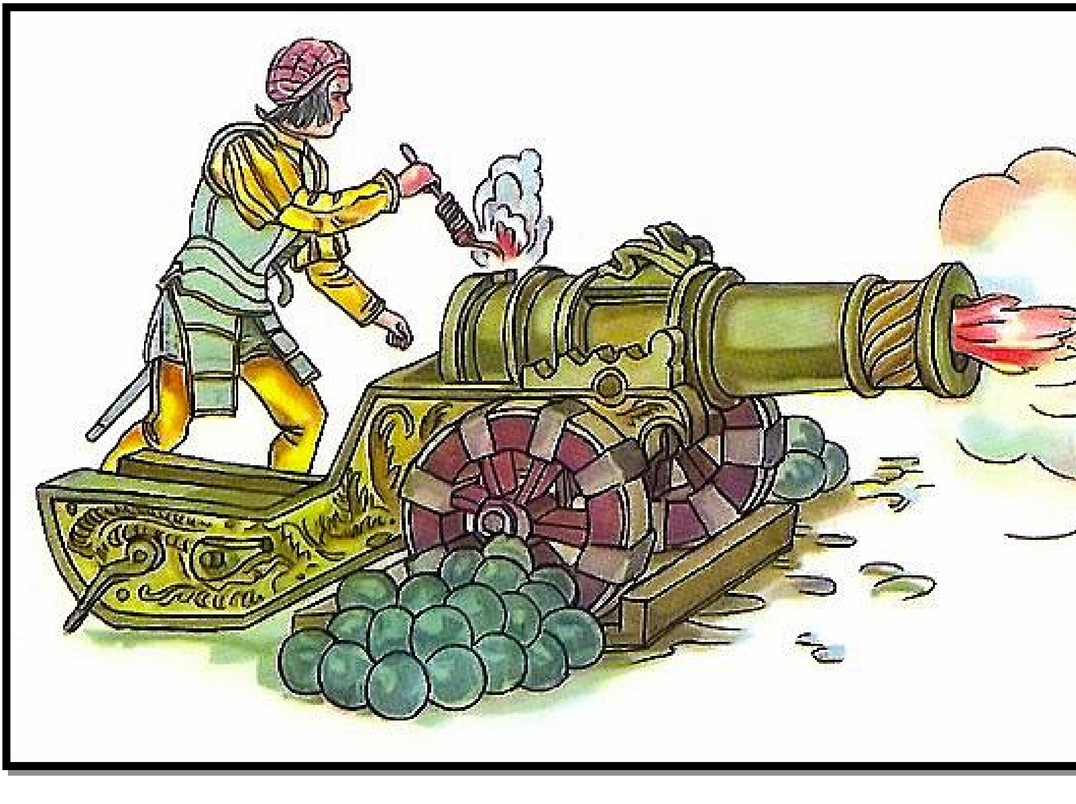

— Şi fratele meu mai mic a avut iscoadele lui. Deci trebuie să împărţim pe din două şi vinul, ca şi întreaga moştenire.

A sărit apoi pe cal şi a pornit în galop, căci se temea ca Ghiduş să nu i-o ia înainte şi să pună mâna pe bunurile de preţ ale răposatului.

La iaz, fraţii s-au întâlnit şi s-au uitat unul la altul, ruşinaţi de graba cu care voiseră să ajungă la Hirschberg. Nici n-au pomenit de Kuno, în timp ce-şi urmau drumul, ci s-au sfătuit frăţeşte ce să facă mai departe şi ale cui să fie domeniile de la Hirschberg. Au trecut călări podul şi, la fereastra castelului, ce să vezi? Fratele lor, teafăr şi sănătos, se uita în curte cu ochii scăpărând de mânie. Gemenii s-au înspăimântat cumplit, crezând mai întâi că e o stafie, şi şi-au făcut semnul crucii, dar văzând că era Kuno în carne şi oase, Wolf a strigat:

— Ptiu, lua-te-ar...! Ce prostie! Credeam c-ai murit!

— Nu-i niciodată prea târziu, a grăit mezinul, săgetându-l pe Kuno cu o privire veninoasă.

Acesta a strigat însă cu glas tunător:

— Din clipa asta, toate legăturile noastre de rudenie s-au rupt pentru totdeauna. Am auzit prea bine salvele voastre de bucurie, dar, băgaţi de seamă, am pregătit şi eu cinci culevrine[3] aici, în curte, şi le-am încărcat în cinstea voastră. Pieriţi din calea ghiulelelor mele, ca să nu aflaţi cum se trage la Hirschberg!

Văzându-l atât de îndârjit, fraţii au dat pinteni cailor şi au coborât în mare grabă povârnişul. Kuno le-a trimis din urmă o ghiulea care a zburat pe deasupra capului lor, aşa că ei au făcut fără voie o plecăciune adâncă şi cuviincioasă. Kuno nu voia însă decât să-i sperie, nu să-i lovească.

— De ce ai tras salvele de tun, nătărăule? a întrebat supărat Ghiduş. Eu am tras numai după ce le-am auzit pe-ale tale.

— Ba, să am iertare. Întreab-o si pe mama! a răspuns Wolf. Tu ai tras întâi şi ne-ai făcut de râs, neobrăzatule!

Mezinul nu s-a lăsat nici el mai prejos cu vorbele de ocară şi când au ajuns la iaz sudălmile moştenite de la Zollern-tună-şi-fulgeră curgeau şuvoi. Până la urmă, fraţii s-au despărţit învrăjbiţi şi furioşi.

A doua zi, Kuno şi-a făcut testamentul. Bătrânica

[3] Tun vechi cu ţeava foarte lungă.

Feldheimer i-a spus capelanului:

— Pun rămăşag că nu scrie cuvinte prea drăgăstoase despre cei doi tunari.

Dar toate încercările ei de a-l descoase pe dragul ei binefăcător au fost zadarnice. Acesta nu a suflat o vorbă despre testament. Bătrâna nu a mai apucat să afle nimic, fiindcă după un an, în ciuda alifiilor şi a licorilor ei, şi-a dat sufletul fără să fi fost măcar bolnavă. Îi sunase ceasul. Cei nouăzeci şi opt de ani ai ei ar fi dus la groapă pe orice om, cât de sănătos.

Contele Kuno a înmormântat-o cu mare cinste, nu ca pe o femeie sărmană, ci ca pe o mamă. După moartea bătrânei; el a început să se simtă tot mai singur în castelul său, mai ales fiindcă părintele Iosif a purces şi el din lumea aceasta, scurt timp după băbuţa Feldheimer.

Singurătatea lui, nu a dăinuit însă prea mult, căci bunul Kuno s-a sfârşit din viaţă la vârsta de douăzeci şi opt de ani. Gurile rele spuneau că ar fi murit otrăvit de Ghiduş.

Dar oricum ar fi fost, la câteva ceasuri după moartea lui, la Zollern şi la Schalksberg au bubuit din nou tunurile. Fiecare castel îi vestea sfârșitul cu câte douăzeci şi cinci de salve.

— De data asta s-a isprăvit de-adevăratelea cu el! a zis Ghiduş, întâlnindu-se cu fratele său pe drum.

— Da, a răspuns Wolf, şi dacă s-ar întoarce de pe lumea cealaltă şi ne-ar striga vorbe de ocară de la fereastră, ca odinioară, puşca mea abia aşteaptă să-l înveţe buna-cuviinţă şi să-i vină de hac.

Vorbind aşa, suiră pieptiş înălţimea pe care se află castelul. Când un călăreţ necunoscut, însoţit de alaiul său cavaleresc, i-a ajuns din urmă, cei doi, socotind că trebuie să fie vreun prieten de-al fratelui lor, care venea la înmormântare, s-au prefăcut că plâng, nemaicontenind să-l laude pe cel dispărut şi jelindu-i moartea timpurie. Ghiduş a izbutit chiar să-și stoarcă lacrimi de crocodil. Cavalerul nu scotea însă nici o vorbă, ci urca liniştit şi tăcut alături de ei, îndreptându-se spre Hirschberg.

— Aşa, acum suntem în largul nostru. Adu vin, chelarule, dar din cel mai bun! a strigat Wolf, descălecând.

Apoi au urcat scara în spirală şi au intrat în sala castelului, urmaţi de tăcutul călăreţ. În clipa când gemenii s-au aşezat tihniţi la masă, necunoscutul a scos din pieptar o monedă de argint şi a zvârlit-o pe masa de ardezie. Banul s-a rostogolit

zornăind, iar străinul a zis:

— Iată moştenirea voastră. Nici mai mult, nici mai puţin decât un gulden cu cap de cerb.

Fraţii s-au uitat unul la celălalt miraţi, au izbucnit în râs şi l-au întrebat ce vrea să spună.

Cavalerul a scos atunci un pergament cu o mulţime de peceţi. Acolo, Kuno-prostănacul scrisese toate faptele duşmănoase săvârşite în timpul vieţii sale de către fraţii lui. La sfârşit îi vestea că, în afară de giuvaerurile răpo-satei sale mame, hotărâse să vândă Würtemberg-ului întreaga moştenire pentru o nimica toată, în schimbul unui biet gulden cu cap de cerb. Giuvaerurile urmau a fi folosite spre a se clădi un azil pentru săraci în oraşul Balingen.

Fraţii au încremenit, râsul le-a îngheţat pe buze. Scrâşneau neputincioşi. Ce puteau să facă ei împotriva provinciei Würtemberg! Pierduseră frumuseţe de moşie, pădurea, ogoarele, oraşul Balingen, până şi iazul cu peşti, şi nu moşteniseră decât un pârlit de gulden cu cap de cerb!

Furios, Wolf l-a vârât în pieptar, fără a scoate o vorbă, şi-a pus tichia pe cap şi trecând mânios, fără să salute, pe lângă trimisul Würtemberg-ului, a încălecat şi a pornit spre Zollern.

În dimineaţa următoare, plictisit de cicălelile mamei sale, care nu mai contenea cu mustrările fiindcă pierduseră şi moşia şi giuvaerurile, Wolf a pornit călare spre Ghiduş, la Schalksberg. Când a ajuns la fratele său, l-a întrebat:

— Ce zici să facem cu moştenirea noastră? Să jucăm pe ea, sau s-o bem?

— Mai bine s-o bem, a răspuns Ghiduş. Aşa vom câştiga amândoi. Hai călare la Balingen, să-i înfruntăm pe oamenii de acolo, cu toate că am pierdut orăşelul în chip ruşinos.

— Iar la cârciuma „Mielul” e un vin roşu straşnic; nici împăratul nu are altul mai bun, a adăugat Wolf.

Amândoi au pornit spre Balingen şi acolo s-au oprit la cârciumă şi au întrebat cât costă o oca de vin roşu; după care, au închinat unul în sănătatea celuilalt, până au mântuit guldenul. Atunci Wolf s-a ridicat în picioare, a scos din pieptar moneda de argint cu capul de cerb pe ea, a azvârlit-o pe masă şi i-a strigat cârciumarului:

— Iată guldenul ce ţi se cuvine! Mai vrei ceva?

Cârciumarul a luat guldenul, l-a întors pe o parte şi pe alta, şi a răspuns zâmbind:

— Ar fi în regulă, dar, vedeţi, acesta e un gulden cu cap de cerb. Aseară a sosit o ştafetă din Stuttgart, iar azi-dimineaţă crainicul a vestit în numele contelui de Würtemberg, stăpânul orăşelului nostru, că banii aceştia nu mai sunt buni. Trebuie să-mi daţi alţii.

Cei doi fraţi au pălit, uitându-se unul la altul.

— Plăteşte, a spus unul.

— N-ai bani? a întrebat celălalt.

În cele din urmă au rămas datori un gulden la „Mielul" din Balingen şi au plecat tăcuţi păşind îngânduraţi unul lângă altul. Când au ajuns la răscrucea unde un drum ducea la dreapta, spre Zollern, iar altul la stânga, spre Schalksberg, Ghiduş a spus:

— Aşadar, am moştenit mai puţin decât nimic, şi pe deasupra am mai băut şi un vin prost.

— Da, a răspuns fratele lui. Vorbele bătrânei s-au adeverit; „Moştenitorii tăi nu se vor alege nici măcar cu un gulden cu cap de cerb!" Din banii moşteniţi n-am putut plăti nici barem o oca de vin!

— Ştiu! a zis stăpânul Schalksberg-ului.

— Prostii! a răspuns seniorul din Zollern, îndreptându-se călare spre castel, mânios pe sine însuşi şi pe toată lumea.

— Aceasta e povestea guldenului cu cap de cerb, a încheiat făurarul, şi se spune că e adevărată. Cârciumarul din Dürrwangen, care se află aproape de cele trei castele, a

povestit-o unui bun prieten al meu, călăuză, care, trecând adeseori prin munţii albi ai Saubiei trăgea totdeauna la Dürrwangen .

Oaspeţii au bătut din palme, încântaţi de povestea faurului.

— Câte nu se întâmplă în lumea asta! a strigat cărăuşul. Îmi pare bine că nu ne-am pierdut vremea cu jocul de cărţi. Am să ţin bine minte povestea asta şi o s-o istorisesc mâine tovarăşilor mei, cuvânt cu cuvânt.

— În timp ce povestea făurarul, mi-am adus şi eu aminte de o întâmplare! zise studentul.

— Spune, spune! îl rugară într-un glas făurarul şi Felix.

— Fie, răspunse studentul. Mai curând sau mai târziu, tot o să-mi vină şi mie rândul să povestesc ceva. Ceea ce veţi auzi pare-se că s-a petrecut aievea.

Zicând acestea, s-a aşezat mai bine în jilţ, pregătindu-se să înceapă. Dar hangiţa a pus furca şi fuiorul deoparte şi s-a îndreptat spre masa oaspeţilor.

— Acum, domnilor, e timpul de culcare, spuse ea. Ornicul a bătut ceasurile nouă şi mâine avem treabă.

— Mai adu o sticlă cu vin şi poţi să te duci la culcare! strigă studentul. Nu mai avem nevoie de dumneata.

— Nu se poate răspunse ea, posomorându-se. Atâta timp cât se află muşterii în sală, nici eu, nici slujitorii nu ne culcăm. Ce să mai lungim vorba, domnilor! Duceţi-vă în odăile dumneavoastră. Şi aşa e prea târziu. În casa mea nu se petrece peste ceasurile nouă.

— Cum asta, cucoană? rosti mirat făurarul. Ce-ţi pasă dumitale dacă noi rămânem aici singuri, după ce te-ai culcat dumneata? Suntem oameni cinstiţi, nu-ţi şterpelim nimic şi nici n-o s-o ştergem fără plată. Nu îngădui să fiu dat afară în felul acesta din nici un han din lume.

Femeia îi aruncă o privire mânioasă:

— Nu cumva credeţi că o să-mi schimb rânduiala casei pentru orice golan, pentru orice haimana de calfă, pentru doisprezece creiţari ai lui? Vă spun pentru ultima oară că nu îngădui asemenea purtări.

Faurul vru să mai răspundă ceva, dar studentul îl privi cu înţeles şi le făcu celorlalţi un semn din ochi.

— Bine, zise el. Dacă hangiţa nu ne lasă să mai rămânem, apoi să mergem în camerele noastre. Dar ne-ar trebui nişte

lumânări, ca să nu bâjbâim.

— N-am de unde sa vă dau, răspunse ea, posomorâtă. Ceilalţi or să nimerească drumul şi prin întuneric, iar dumitale o să-ţi ajungă şi capătul ăsta de lumânare. N-am altceva.

Tânărul primi tăcut lumânarea şi se ridică. Ceilalţi îşi luară traistele, ca să le ducă în camerele lor, şi începură să urce scara după student. Acesta mergea înainte cu lumânarea. Când au ajuns sus, studentul îi rugă să meargă în vârful picioarelor, deschise uşa camerei sale şi le făcu semn să intre.

— Nu mai încape nici o îndoială, le spuse el. Vrea să ne dea pe mâna tâlharilor! N-aţi băgat de seamă cât de stăruitor ne trimitea la culcare? Cum încerca cu tot dinadinsul să ne împiedice sa stăm de veghe laolaltă? Nădăjduieşte c-o să ne culcăm acum şi că tâlharii au să ne surprindă dormind.

— Nu credeţi c-ar fi mai bine să plecăm de aici? întrebă Felix. Mă simt mai la largul meu în pădure decât între zidurile astea.

— Ferestrele sunt şi aici zăbrelite! exclamă studentul, încercând zadarnic să smulgă una din gratii. Nu ne rămâne decât o singură ieşire: s-o zbughim pe poartă. Nu cred însă c-o să ne lase.

— Să încercăm, spuse cărăuşul. Vreau să văd dacă pot ajunge măcar până în curte. Dacă se poate, mă întorc şi vă iau pe toţi.

Ceilalţi încuviinţară. Cărăuşul se descălţă şi se furişă în vârful picioarelor spre scară. Sus, în odaie, tovarăşii lui ascultau încordaţi, cu teamă. Tânărul ajunse la jumătatea scării, întreg şi nevătămat, şi tocmai voia să se ferească de un stâlp de susţinere, când, deodată, îi ieşi înainte un câine uriaş. Dulăul îi puse labele pe umeri şi rânji la el, dezvelindu-şi colţii lungi şi ascuţiţi. Cărăuşul nu îndrăzni nici să înainteze, nici să dea înapoi, de teamă ca, la cea mai mică mişcare, dulăul cel fioros să nu-şi înfigă colţii în beregata lui. Câinele începu să latre şi să urle groaznic. Auzind hărmălaia, rândaşul şi hangiţa ieşiră în grabă, cu lumânări în mâini.

— Încotro? Ce vrei? strigă femeia.

— Vreau să-mi iau ceva din căruţă, răspunse cărăuşul, tremurând ca varga, căci prin deschizătura uşii zărise nişte umbre care dădeau de bănuit, oameni cu puşti în mână.

— Ai fi putut să iei ce-ţi trebuie înainte de a urca în cameră, spuse îmbufnată hangiţa. Fassan, vino-ncoa'! Iacob, încuie poarta şi luminează-i omului drumul până la căruţă.

Câinele îşi luă labele şi botul înfiorător de pe umerii cărăuşului şi se aşeză din nou de-a curmezişul scării. Între timp, rândașul încuiase poarta şi porni cu lumânarea înaintea cărăuşului. Nu era chip să fugă. Frământându-se cam ce-ar putea să ia din căruţă, omul îşi aminti că avea un funt de lumânări pe care trebuia să le ducă la oraş. „Capătul de lumânare pe care-l avem sus nu ţine mai mult de un sfert de ceas, şi-a zis el, aşa că o să avem nevoie de lumânări". Luă două lumânări din căruţă, le ascunse în mânecă şi, ca să se afle în treabă, îşi căută mantaua, care-i trebuia — după cum i-a spus el rândaşului — să se învelească în timpul nopţii. Ajungând teafăr înapoi, povesti tovarăşilor săi despre dulăul uriaş care stătea de pază pe trepte, despre oamenii pe care îi zărise în treacăt, despre pregătirile care se făcuseră ca să pună mâna pe ei, şi încheie oftând:

— Nu scăpăm cu viaţă în noaptea asta!

— Nu-mi vine să cred, răspunse studentul. Nu-mi vine să cred să fie atât de proşti oamenii aceştia, să omoare patru inşi pentru o nimica toată. De aceea ar fi bine să nu ne împotrivim. În ceea ce mă priveşte, eu am cel mai mult de pierdut. Pe calul meu au şi pus mâna, de bună seamă. Am cumpărat bidiviul acum patru săptămâni şi m-a costat cincizeci de galbeni. Punga

şi hainele le dau de bună voie, căci, la urma urmelor, viaţa e îmi mai scumpă.

— Dumitale îţi este mai uşor, răspunse cărăuşul. N-ai cine ştie ce de pierdut; asemenea lucruri se pot lesne înlocui. Eu, însă, sunt ştafetă. Am plecat din Aschaffenburg cu fel de fel de lucruri, iar în grajd am doi cai frumoşi, singura mea avere.

— Nu-mi vine să cred c-or să se lege de dumneata, spuse giuvaergiul. Prădarea unei ştafete ar stârni mare zarvă şi tărăboi în ţară. Şi eu cred că-i mai bine să dau de bună voie, cum a zis dumnealui, tot ce am şi să făgăduiesc, sub jurământ, să nu suflu o vorbă şi nici să mă plâng. E mai cuminte aşa decât să mă împotrivesc unor oameni înarmaţi cu puşti şi pistoale pentru câteva boarfe.

La aceste cuvinte, cărăuşul scoase lumânările, le lipi de masă şi le aprinse.

— Atunci, în numele Atotputernicului, să aşteptăm şi să vedem ce-o să se întâmple, zise el. Hai să ne aşezăm şi să gonim somnul cu o poveste.

— Să facem precum spui, răspunse studentul, şi, fiindcă e rândul meu, iată că şi încep.

INIMĂ RECE (Partea întâi)

Cine călătoreşte prin ţara Suabilor, acela să nu scape prilejul de a-şi plimba ochii măcar niţeluş prin Pădurea Neagră; nu de dragul copacilor deşi nu se găsesc oriunde atâţia brazi nemaipomenit de mulţi şi ţâşnind, ca într-o vedenie, spre cer; însă de dragul oamenilor, care se deosebesc în chip ciudat de toată omenirea din jur. Ei sunt mai înalţi decât oamenii obişnuiţi, au spete late, mădulare puternice şi, în totul de tot, se pare că aerul întremător, care lunecă dimineaţa printre brazi, îi dăruie încă din tinereţe cu plămâni mai slobozi, cu ochi mai ageri şi cu o fire mai deschisă, chiar dacă mai aspră, decât ale locuitorilor de prin şesuri şi văi. Dar nu numai prin statură şi prin felul de a fi, ci şi prin datini şi port aceşti oameni nu-şi găsesc pereche printre semenii lor din afara pădurii. Mai frumos decât toţi se îmbracă pădurenii din ținutul Baden; bărbaţii îşi iasă barba să crească în jurul feţei, aşa cum li-e dată ea de la natură; pieptarele negre, pantalonii uriaşi, strâns încreţiţi, ciorapii roşii, pălăriile ţuguiate, cu marginile largi, le dau o înfățișare aparte, în acelaşi timp serioasă, plină de greutate. Aici, cei mai mulți sunt sticlari, însă fac şi ceasornice, cu care umblă o jumătate de lume, ca să le vândă. În cealaltă parte a pădurii trăieşte o spiţă din acelaşi neam; doar că munca şi îndeletnicirile lor au născut alte datini şi obiceiuri decât ale sticlarilor. Ei trăiesc de pe urma pădurii; doboară şi curăţă brazii, îi mână cu plutele în jos pe Nagold până la Neckar şi de acolo pe apa Rinului, la vale, spre Olanda; chiar şi marea îi cunoaşte pe aceşti bărbaţi din Pădurea Neagră, care coboară de sus cu plutele lor lungi. Opresc pe rând în toate oraşele lipite de malul fluviului şi îşi aşteaptă semeţ cumpărătorii care ar avea nevoie de buştenii şi de scândurile lor; dar bârnele cele mai groase şi lungi ei le vând, pe bani grei, olandezilor, care le folosesc la construcţia de vase. Astfel, oamenii aceştia duc o viaţă aspră, călătorind întruna. Bucuria lor e să zboare la vale pe pluta de lemn, necazul — să urce din nou pe mal. De aceea şi portul lor seamănă prea puţin cu portul sticlarilor, care locuiesc în partea cealaltă a pădurii. Pieptarul e din pânză închisă la culoare, de pe umerii largi coboară nişte bretele verzi de lăţimea unei palme iar din buzunarul pantalonilor de piele neagră se iţeşte întotdeauna, ca semn al nobleței, parmacul de alamă; însă mândria lor sunt cizmele,

poate cele mai mari din câte se poartă azi pe lume; căci le poţi trage cu vreo două palme mai sus de genunchi şi, umblând cu asemenea încălțări nu ţi se udă picioarele chiar dacă le scufunzi la trei şchioape în apă.

Până nu de mult, aceşti pădurari încă nai credeau în duhurile pădurii şi abia de curând li s-a mai scos din cap deşertăciunea. Curios e însă că şi duhurile care, după credinţele vechi, ar hălădui prin Pădurea Neagră, s-au împărţit în două, după cele doua feluri de îmbrăcăminte. Spuneau de pildă unii că Omuleţul-de-sticlă, un duh blând, mititel, măsurând vreo trei şchioape şi jumătate, nu s-ar arăta niciodată altfel decât cu o pălărioară ţuguiată, având marginile largi, cu pieptăraş, cu pantaloni încreţiţi şi cu ciorăpiori roşii. Altul, în schimb, căruia îi zicea Michel Olandezul şi care locuia în

partea cealaltă a pădurii, era un găligan uriaş, spătos, îmbrăcat în portul plutaşilor, şi mulţi dintre aceia care jurau că-l văzuseră dădeau a înţelege că n-ar vrea să plătească din punga lor atâţia viţei câţi îi trebuie lui ca să-i ajungă pielea pentru o pereche de cizme.

„Are nişte cizme, spuneau ei, încât un om ca toţi oamenii ar intra în ele până la gât “.

Şi mai spuneau că din gura lor nu iese decât adevărul, nimic umflat.

Cu aceste duhuri ale pădurii, un tânăr de prin partea locului cică ar fi păţit o istorie, pe care vreau să v-o povestesc.

Trăia deci, în Pădurea Neagră o văduvă, pe nume Barbara Munk; soţul ei fusese cărbunar şi, după ce acesta muri, văduva îl tot îndemna şi-l pregătea pe feciorul ei de şaisprezece ani pentru aceeaşi meserie.

Tânărul Peter Munk, băiat chipeş, se lăsa în voia mamei, că doar nu învăţase alta nici de la tatăl său — şi, cât era săptămâna de lungă, sta şi se afuma lângă cuptor sau, negru, plin de funingine, speriind oamenii, bătea străzile oraşelor în căutare de muşterii pentru cărbunii lui. Dar cărbunarul are îndeobşte destul timp să gândească şi la sine şi la ceilalţi şi, când Peter Munk sta lângă cuptorul său, atunci arborii întunecoşi ai pădurii, liniştea din jur îi strecurau în suflet jale şi dor nelămurit, îl mâhnea ceva, îl supăra ceva, nu ştia nici el ce anume. Până la urmă găsi pricina: îl nemulţumea starea lui. „Un cărbunar negru şi singuratic, gândea el. Asta înseamnă să trăieşti în ticăloşie. De câtă cinste se bucură sticlarii, ceasornicarii, chiar şi lăutarii în serile de duminică! Iar când eu, Peter Munk, spălat şi periat, mă înfăţişez cu pieptarul de sărbătoare al tatii, cu nasturi de argint, cu ciorapii roşii nou-nouţi, şi când vine cineva în spate şi se întreabă cine-o fi domnişorul ăsta chipeş şi îi plac ciorapii şi mersul meu — atunci, numai ce mă ajunge din urmă şi mă vede la faţă, îşi spune în gând: „Ah, ăsta nu-i decât Peter, cărbunarul!"

De altminteri, şi pe plutaşii de dincolo, Peter îi jinduia din adâncul inimii. Când zdrahonii aceia veneau pe-aici în costumele lor arătoase, cu nasturi, catarămi şi lanţuri de o sută de ocale atârnate la piept, când măsurau din ochi perechile de dansatori, stând crăcănaţi şi mândri, înjurând şi trăgând fumul, asemenea celor mai nobili olandezi, din pipele lor de lut ars, lungi de-un cot

— atunci Peter vedea în plutaşi adevăraţi idoli ai fericirii. Iar când fericiţii aceştia, vârându-şi mâna în buzunar şi scoţând la iveală câte un pumn de taleri mascaţi, se apucau să arunce zarurile, cinci guldeni încolo, zece încoace — atunci Peter simţea că-şi iese din minţi şi se furişa tulburat până la coliba lui; căci nu o dată, seara, la sărbători, văzuse pe câte un „domn al lemnului" pierzând la joc mai mult decât agonisea bietul de taică-său într-un an. Erau mai cu seamă trei asemenea plutaşi dintre care Peter nu ştia pe care să-l admire mai mult. Primul, un bărbat înalt şi gros, cu obrajii rumeni, avea faima celui mai bogat om din împrejurimi. I se spunea Ezechiel-cel-gros. Acesta călătorea de câte două ori pe an la Amsterdam, cu lemn de construcţie, şi găsea de fiecare dată prilejul să-l vândă cu atâta mai scump decât alţii încât se întorcea frumuşel cu vaporul, pe când ceilalţi veneau pe jos. Al doilea era cel mai înalt şi mai uscăţiv bărbat din toată pădurea. I se spunea Schlurker-cel-lung. Pe acesta Peter Munk îl jinduia pentru curajul său neobişnuit; se încontra cu oamenii cei mai de vază: la cârciumă, să fi fost înghesuiala cât de mare, Schlurker ăsta ocupa mai mult loc decât patru inşi din cei mai graşi, luaţi laolaltă; ba se proptea în coate pe toată lăţimea mesei, ba îşi lungea câte un picior pe bancă, dar nimeni nu-i zicea un cuvinţel, căci era plin de bani. Al treilea, un bărbat tânăr şi frumos, dansa cel mai bine în tot lungul şi latul ţinutului, de aceea i se spunea Regele dansului. Fusese om sărac, slujise ca argat la un lemnar şi, deodată, se înavuţi peste măsură; unii ziceau că ar fi găsit, la rădăcina unui brad bătrân, o oală plină cu galbeni; alţii, că ar fi dat, nu departe de Bingen, cu cangea în apele Rinului — cum fac uneori plutaşii ca să prindă peştele în cârlig — şi ar fi scos din adâncuri un sac burduşit cu aur, care cică ar fi fost o parte din comoara Nibelungilor, îngropată acolo; ce mai, ajunsese omul putred de bogat şi toţi, cu mic şi mare, îl priveau ca pe un prinţ.

La bărbaţii aceştia trei se tot gândea Peter cărbunarul pe când şedea singur-singurel în pădurea de brazi. Ce-i drept, aveau tustrei o anume hibă, care-i făcea nesuferiţi în ochii celorlalţi: erau de o zgârcenie neomenească, nu arătau pic de milă faţă de datornici ori săraci — cu toate că băştinaşii Pădurii Negre sunt de felul lor oameni îngăduitori. Se ştie însă cum merg treburile: pe de o parte îi urau pentru zgârcenia lor, pe de alta îi cinsteau ca bogătaşi. Că doar nu mai era nimeni să

arunce cu bănet cum aruncau ei, de parcă l-ar fi cules de pe jos scuturând brazii.

“Aşa nu se mai poate, îşi spuse într-o zi Peter, foarte amărât. Ieri, de sărbătoare, toată lumea şedea în cârciumă! Dacă nu ies curând la liman, apoi îmi scurtez zilele. Ai, de-aş fi şi eu bogat, bine văzut ca Ezechiel-cel-gros, ori puternic, fără teamă, ca Schlurkar-cel-lung, ori plin de faimă şi de bani ca Regele dansului, care, în loc de un sfanţ, le aruncă muzicanţilor taleri de aur! De unde naiba o fi având atâţia bani?“

Îi trecură prin cap câteşitoate, cum şi în ce fel ar putea să se căpătuiască, dar nimic nu-l mulţumi. Până la urmă se opri la vechile poveşti, cu oameni care s-ar fi umplut cândva de bani datorită lui Michel Olandezul şi Omuleţului-de-sticlă. Pe când mai trăia tatăl său, veneau adesea în casă prieteni nevoiaşi şi se întindeau la taclale lungi despre tot soiul de bogătani şi despre felul cum au ajuns să prindă cheag. Atunci îl pomeneau nu o dată pe Omuleţul-de-sticlă. Gândindu-se adânc, Peter îşi aminti chiar şi poezia ce trebuia rostită pe Dâmbul cu brazi pentru ca duhul cu pricina să se arate. Începea aşa:

Tu, în pădurea de brazi vistiernic,
Tu, peste codri stăpânul puternic,
De sute de ani te laşi văzut...

Însă degeaba îşi trudi Peter capul ca să-şi amintească şi cuvintele ce urmau. De multe ori era gata-gata să întrebe pe câte un bătrân cum sună mai departe versurile; însă de fiecare dată îl oprea teama, nu cumva să-şi dezvăluie gândurile; de altfel, judeca dânsul, s-ar putea ca povestea cu Omuleţul-de-sticlă să nu prea fie răspândită şi prea puţini să fie oamenii care ştiu acele cuvinte, că doar nu erau mulţi bogătaşii din Pădurea Neagră; şi apoi, de ce nici tatăl său, nici nevoiaşii ceilalţi nu-şi încercaseră, la timpul lor, norocul?

În sfârşit, Peter aduse vorba despre Omuleţul-de-sticlă în fata mamei, care îi înșiră doar lucruri ştiute, îşi aminti doar primul din versurile ce trebuiau rostite şi, ca noutate, îi spuse că duhul acela pitic nu se arăta decât oamenilor născuţi duminica, între orele unsprezece şi două. El, Peter, cică se potrivea, numai de-ar afla cum sună poezia, căci s-a născut într-o duminica la orele douăsprezece de prânz.

Auzind Peter cărbunarul una ca asta, mai că-şi pierdu cumpătul de bucurie şi de dorul aventurii ce-l aştepta. I se păru

de ajuns că ştie o parte din versuri şi că s-a născut duminica, pentru ca Omuleţul-de-sticlă să răsară înaintea lui. Astfel, într-un rând, după ce îşi vându cărbunii, nu mai aprinse focul în cuptor ci, punându-şi pieptarul măreţ al tatii, ciorapii noi, roşii şi pălăria de zile mari, apucă un ciomag negru, noduros, lung de cinci picioare, şi îşi luă rămas bun de la maică-sa:

— Mă duc la cancelarie, în oraş. Curând se aleg feciorii pentru armată şi vreau să-i mai bag în cap funcţionarului că eşti văduvă şi că nu mă ai decât pe mine, singurul fiu.

Mama îi lăudă gândul cel bun; el însă porni spre Dâmbul cu brazi. Acesta se afla cocoţat pe cea mai mare înălţime din Pădurea Neagră, şi jur împrejurul lui, preţ de vreo două ore de mers, nu se zărea pe-atunci nici colibă, darmite sat, căci oamenii superstiţioşi ziceau că ar fi un loc nesigur. De altfel, nici nu se prea îndemna lumea să taie acolo brazi, deşi creşteau înalţi şi frumoşi; şi asta pentru că nu o dată când lucrau prin acele părţi, oamenii se pomeneau că le zboară securea din mâini şi cade în bulboanele râului; alteori, brazii, prăbuşindu-se prea repede, fie că-i betegeau, fie că-i omorau pe tăietori; unde mai pui că lemnul, cât ar fi fost el de bun, nu-l puteai folosi decât pentru foc, deoarece plutaşii nu luau niciodată asemenea buşteni, urmând o veche credinţă care spunea că un singur buştean de la Dâmbul cu brazi, amestecat în plută, duce la pierzare şi lemnul, şi oamenii. Aşa se face că brazii de pe Dâmbul cu pricina creşteau atât de înalţi şi deşi, încât ziua ţi se părea noapte. Ajuns în preajmă, Peter Munk simţi că-l trec sudorile; nu se auzea nici un glas, nici un pas în afară de paşii lui, nici o izbitură de topor, chiar şi zburătoarele păreau să ocolească brădetul întunecat.

Peter Munk urcă pe creasta Dâmbului şi se opri în faţa unui brad nemaipomenit de gros, pentru care orice negustor olandez ar fi plătit pe loc câteva sute de guldeni. „Aici, gândi Peter, trebuie că şade Omuleţul-de-sticlă." Făcu o plecăciune adâncă, tuşi încet și vorbi cu glasul tremurând:

— Vă urez seară bună, domnule de sticlă!

Dar nu veni nici un răspuns. Liniştea stăruia ca şi înainte. „Poate că ar trebui să spun totuşi poezioara", gândi el. Şi începu, bolborosind:

— Tu, în pădurea de brazi vistiernic,'
Tu, peste codri stăpânul puternic

De sute de ani te laşi văzut...

Abia rosti aceste vorbe şi, spre marea lui spaimă, zări o făptură ciudată, mică de tot, iţindu-se de după bradul cel gros. Peter îşi zise că nu poate fi decât Omuleţul-de-sticlă, aşa cum îl înfăţişau oamenii, cu pieptăraş negru, cu ciorăpiori roşii, cu pălăriuţa, totul aidoma ca în poveştile lor, până și feţişoara palidă, fină, isteaţă. Dar vai, cum se ivise de repede, la fel de repede se făcu nevăzut.

— Domnule de sticlă, vorbi Peter Munk după o clipă de şovăială, fiţi vă rog bun şi nu mă luaţi drept neghiob! Dacă vă închipuiţi, domnule, că nu v-am văzut, atunci greşiţi foarte. V-am zărit când trăgeaţi cu ochiul de după copac!

Nici acum nu-i răspunse nimeni, i se păru doar că aude din

spatele bradului, când şi când, un chicotit uşor răguşit. În cele din urmă, nerăbdarea învinse teama.

— Ia stai, băieţaş, strigă el, că te prind eu îndată!

Şi dintr-un salt, Peter se şi afla de partea cealaltă a copacului; însă aici nu era nici un vistiernic al pădurilor de brad, ci doar o veveriţă mică, drăgălaşă, care se căţăra sprintenă pe trunchi.

Peter Munk clătină din cap, judecând în sinea lui că vrăjitoria i-a izbutit în parte şi că ar trebui poate încă un versuleţ pentru ca duhul să se lase înduplecat; dar, storcându-şi mintea în fel şi chip, nu găsi urmarea. Veveriţa sălta pe crenguţele de jos ale bradului şi părea să-l încurajeze ori să-şi râdă de el. Se ferchezuia, îşi răsucea frumuşel coada, îl aţintea cu ochii ei deştepţi, până ce lui Peter aproape că i se făcu teamă să mai stea singur cu această fiinţă; căci veveriţa când părea că are cap de om, când ziceai că poartă pălărie în trei colţuri, când jurai că e altă veveriţă, care avea doar lăbuţele dinapoi încălţate cu ciorapi roşii şi ghete negre. Într-un cuvânt, era un animal zglobiu; totuşi tânărul cărbunar tremura în faţa ei; bănuia că nu e lucru curat.

Luă deci calea îndărăt, mai grăbit de cum venise, întunericul pădurii se adâncea din ce în ce mai mult, copacii se îndeseau şi Peter, mânat de frică, o porni la trap şi nu se linişti decât atunci când prinse cu urechea lătratul câinilor şi când zări mai apoi, printre arbori, fumul unei colibe. Dar apropiindu-se şi văzând cum sunt îmbrăcaţi oamenii de aici, îşi dădu seama că, în loc să fugă spre casă, la sticlari, apucase în partea cealaltă, unde locuiesc plutaşii. Oamenii din colibă erau tăietori la pădure, un bătrân, fiul său, care o făcea pe gazda, nevasta acestuia şi câţiva nepoţi măricei. Peter îi rugă să-l primească peste noapte şi aceştia îl primiră bine, fără să-l întrebe de nume şi de loc, îi dădură să bea cidru şi seara îi puseră dinainte un cocoş de munte fript, rumenit, cea mai aleasă mâncare din Pădurea Neagră. După cină, mama şi fetele se aşezară la tors în jurul focului, pe care băieţii îl hrăneau cu cea mai bună răşină de brad, în timp ce bunicul, oaspetele şi stăpânul casei fumau şi se uitau la lucrul femeilor. O parte din băieţi ciopleau linguri şi furculiţe de lemn. Afară în pădure, urla vântul printre brazi; din când în când se auzeau lovituri năprasnice; părea că arbori uriaşi se frâng şi se prăbuşesc trosnind. Netemători, băieţii ar fi

dorit să fugă în pădure, să guste priveliştea aceea grozavă. Dar bunicul îi opri, cătând şi vorbind aspru:

— Nu-l sfătuiesc pe nimeni să iasă din casă! rosti el. Căci, pe Dumnezeu, acela nu s-ar mai întoarce! Michel Olandezul doboară acum copacii ca să-şi înnoiască pluta.

Băieţii îl priviră miraţi. Vor fi auzit ei pesemne de acest Olandez, dar acum îl rugară pe bunic să le spună din fir în păr povestea. La rândul său, Peter, care în partea cealaltă a pădurii nu aflase despre Michel Olandezul decât lucruri puţine şi încâlcite, îl rugă pe bătrân să-i spună cine şi cum e duhul cu pricina.

— E stăpânul acestei păduri, lămuri moşul. Şi dacă dumneata, la vârsta ce o ai, încă n-ai ajuns să-l cunoşti, înseamnă că locuiești dincolo de Dâmbul cu brazi ori chiar şi mai departe. Dar să vă spun câte ştiu şi câte arată povestea despre el. Cu vreo sută de ani în urmă — cel puţin aşa zicea bunicul meu — nu găseai în lungul şi latul pământului poporeni mai cinstiţi ca în Pădurea Neagră. Azi, de când umblă atâţia bani prin ţară, oamenii s-au viclenit şi s-au înrăit. Pe-atunci însă erau altfel şi chiar dacă dumnealui de afară mi s-ar uita acum pe geam, încă aş spune ce-am spus de atâtea ori, că numai Michel Olandezul ne-a dus la stricăciune. Trăia deci, cu mai bine de o sută de ani în urmă, un lemnar bogat, care ţinea multe slugi; călătorea până departe, pe Rin, ca să-şi vândă lemnul, şi afacerile îi mergeau de minune, căci era bărbat cinstit şi evlavios. Într-o seară, bate la uşa lui un străin, un zdrahon cum nu mai văzuse nicicând. Era îmbrăcat ca şi feciorii din Pădurea Neagră, dar la statură îi întrecea cu cel puţin un cap şi nimeni nu şi-ar fi închipuit vreodată că poate fi pe lume asemenea om uriaş. Vine şi îl roagă pe lemnar să-i dea de lucru. Acesta, văzând cât e de puternic şi bun de hamalâc, îi socoteşte simbria şi se învoiesc. Michel — căci aşa îi zicea pe nume — se arătă a fi un lucrător cum stăpânul său nu mai avusese în toată viaţa lui. La doborâtul brazilor ţinea loc de trei; când şase inşi cărau buşteanul la un capăt, dânsul îl umfla singur de capătul celălalt.

Dar într-o zi, după ce lucrase o jumătate de an la pădure, Michel se înfăţişă stăpânului şi rosti:

„Am tăiat destul aici, la copaci. De-acu’ mi-ar prinde bine să mai văd şi încotro se duc buştenii mei. Ce-ar fi să mă luaţi plutaş măcar o singură dată?“

Stăpânul răspunse:

„N-aş vrea, Michel, să-ţi stau în drum dacă ai poftă să umbli prin lume, deşi la tăiat de brazi îmi trebuie oameni vânjoşi ca tine, pe când la plută se cere mai mult îndemânare. Dar facă-se de astă dată pe voia ta!“

Aşa se şi făcu. Pluta cu care urma să plece avea şase părţi, iar ultima parte era din buştenii cei mai grei. Or, seara, în ajunul plecării, Michel mai aduse încă şase buşteni groşi şi lungi cum nu s-au pomenit; îi săltă câte unul, uşor, ca pe o cange, băgându-i în sperieţi pe ceilalţi lucrători. Unde doborâse asemenea copaci, nu se ştie nici până în ziua de azi. Când văzu ce văzu, stăpânul simţi că-i râde inima în piept, căci făcu de îndată socoteala câţi bani ar ieşi dacă ar vinde aceşti buşteni. Michel însă vorbi:

„Aşa, ăştia o să mă ţină la drum, că pe surcelele alea nici nu pot să mă mişc.”

Stăpânul vru să-i dea nişte cizme de plutaş, dar Michel le aruncă şi scoase la iveală o pereche de cizmoaie grozav de mari. Bunicul meu zicea că ar fi cântărit o sută de funturi şi că numărau cinci picioare lungime.

Pluta porni şi Michel, pe câtă mirare stârnise între tăietori, pe atât îşi uimi acum plutaşii. În loc ca pluta, împovărată de buştenii aceia uriaşi, să lunece mai greu la vale, cum se aşteptaseră cu toţii, iată că ţâşni ca săgeată pe Neckar în jos. La coturi, unde plutaşii aveau de obicei mult de furcă pentru a ţine pluta pe mijlocul râului şi a nu se împotmoli în nisip şi pietriş, Michel sărea numaidecât în apă şi, dintr-un brânci, muta pluta fie pe stânga, fie pe dreapta, încât îşi urma calea fără nici o primejdie, iar când drumul era drept, Michel sărea la cârmă, ridica toate prăjinile, trăgea un buştean din cei mari, îl proptea ca pe un drug în prundiş şi, dintr-o apăsare, făcea ca pluta să-şi ia zborul încât ziceai ca pământ şi arbori şi sate fug pe dinaintea ochilor. Astfel, în numai jumătate de timp, ajunseră la Köln, pe malul Rinului, unde obişnuiau să-şi vândă încărcătura. Aici însă Michel vorbi:

„Doar sunteţi negustori sadea şi vă cunoaşteţi interesul! Credeţi că ăstora din Köln le trebuie atâta lemnărie câtă le aducem noi din Pădurea Neagra? Nu! Ei cumpără lemnul cu jumătate din preţ şi îl vând pe urmă scump în Olanda. Haideţi să vindem aici buştenii mărunţi, iar pe cei mari să-i ducem olandezilor. Cât va fi să scoatem peste preţul obişnuit, rămâne câştigul nostru."

Aşa grăi vicleanul de Michel, iar plutaşii se arătară mulţumiţi; unii fiindcă doreau să vadă şi ei Olanda, să călătorească până acolo, alţii fiindcă râvneau să facă bani. Doar unul singur, om cinstit, îi sfătui să nu pună în primejdie avutul stăpânului şi să nu-l înşele; dar ceilalţi nici că-l ascultară, nici că-şi mai amintiră de vorbele lui; afară de Michel, care păstră totul în minte.

Porniră deci cu pluta la vale, pe Rin.

Michel sta la cârmă şi astfel ajunseră curând la Rotterdam. Acolo li se plăti de patru ori preţul; mai cu seamă buştenii lui Michel aduseră o groază de bani. Când se văzură cu atâta bănet, plutaşii din Pădurea Neagră nu mai ştiau de bucurie. Michel împărţi câştigul: un sfert pentru stăpân, trei sferturi pentru ei. Pe urmă, dă-i prin crâşme, cu marinarii şi cu tot felul

de lepădături! Băură şi risipiră la joc toţi banii. Iar pe plutaşul cinstit, care îi sfătuise la bine, Michel îl vându unui neguţător de carne vie şi nu se mai auzi de soarta lui. De atunci, pentru feciorii din Pădurea Neagră, Olanda cică era raiul pe pământ, iar Michel Olandezul ajunse un fel de rege al lor. Lungă vreme stăpânii lemnari nu aflară nimic despre târgul ce se făcea şi ţinutul se tot umplea de bani, de înjurături, de năravuri proaste, de beţii şi jocuri de noroc, care veneau în sus dinspre Olanda.

Mai târziu, când faptele ieşiră la lumină, Michel Olandezul parcă intrase în pământ; nu-l găsiră nicăieri, însă de murit n-a murit. De o sută de ani umblă în chip de strigoi prin pădure şi se zice că mulţi s-au îmbogăţit cu ajutorul lui, însă pe seama bietului lor suflet. Asta-i tot, încolo nu vă mai spun nimic. Un lucru e sigur: în nopţile cu lună, cum e asta de-acum, Michel Olandezul urcă pe Dâmbul cu brazi, unde nu-i voie de tăiat, şi doboară cei mai falnici copaci; l-a zărit chiar tatăl meu cum frângea, ca pe un pai, ditamai brad de vreo patru picioare grosime. Lemnul îl dăruieşte celor care se abat de la calea dreaptă şi se înhăitează cu el; pe la miezul nopţii coboară buştenii la apă şi îi duce olandezilor. Dar, să fiu eu domn şi rege în Olanda, zău dacă n-aş pune tunurile să-i farme şi să-l bage în pământ! Căci toate vasele, care poartă în trupul lor fie şi o singură bârnă adusa de acest Michel, se scufundă. De aici, atâtea nenorociri care se întâmplă pe mare! Altminteri, cum ar putea să piară sub apă un vas minunat, puternic şi încăpător? Însă, de câte ori Michel Olandezul doboară noaptea, pe furtună, un copac în Pădurea Neagră, de atâtea ori se desprinde o bârnă veche din trupul unui vas; apa năvăleşte înlăuntru şi vasul se scufundă cu oameni, cu şoareci, cu tot.

Asta-i povestea lui Michel Olandezul şi adevărul e că toate relele câte sunt în Pădurea Neagră de la dânsul se trag. Ei da, fireşte, poate să te facă bogat, însă eu unul n-aş lua nimic de la el! Nici în ruptul capului nu mi-aş dori să fiu în pielea unui Ezechiel-cel-gros sau a lui Schlurker-cel-lung. Chiar şi Regele dansului cică i-ar fi căzut în gheare...

Aceste vorbe din urmă bătrânul le adăugase şoptit, ca în taină. Între timp, furtuna se domolise. Fetele aprinseră lampa şi ieşiseră sfioase din odaie. Bărbaţii, însă, după ce umplură un sac cu frunziş, i-l aşezară lui Peter Munck drept pernă pe cuptor, apoi îi spuseră noapte bună.

*

Peter cărbunarul nu mai visase nicicând asemenea visuri grele ca în noaptea cu pricina. Ba se făcea că Michel Olandezul, crunt, mătăhălos, smucea din loc fereastra, întinzându-i cu braţ uriaş o pungă cu galbeni, pe care o scutura, încât banii sunau îmbietor şi plăcut; ba i se părea că odaia e un tăpşan verde, nesfârşit, pe care se tot învârte călare Omuleţul-de-sticlă, mic, prietenos şi chicotind răguşit ca pe Dâmbul cu brazi. Ba îi bâzâia la urechea stângă:

În Olanda e aur cât vrei,
Pui mâna şi iei!
Fără multă treabă
Vin banii degeabă!

Ba îi picura în urechea dreaptă poezioara: *Tu, în pădurea de brazi vistiernic*, şi o voce subţire îi şoptea:

„Peter Munk, prostule, cărbunarule, nu te pricepi să găseşti o rimă ia «văzut», cu toate că te-ai născut duminică, la orele douăsprezece. Haide, caută rima, prostule!"

Peter ofta şi gemea în somn, trudindu-se să găsească o rimă. Dar cum nu mai făcuse nicicând aşa ceva, cazna se dovedi deşartă. Deşteptându-se în zori, Peter găsi că visase un vis tare ciudat. Se aşeză şi, proptindu-şi coatele pe masă, gândi adânc asupra şoaptelor ce-i stăruiau în ureche. "Haide, caută rima, prostule!" îşi spuse la rândul lui, bătând darabana pe frunte, cu degetele. Dar nici o rimă nu-i venea în cap.

Stând el aşa încruntat, cu ochii tulburi, şi căutând zadarnic o rimă la „văzut", trei flăcăi trecură prin faţa colibei, spre pădure, şi unul din ei cânta:

— La vale cum coboară
Din deal o am văzut
Şi-n cea din urmă oară
Durerea-mi s-a născut

Prin urechea lui Peter ţâşni ca un fulger luminos. Cărbunarul sări din loc şi o zbughi pe uşă afară, căci nu era sigur că auzise întocmai cuvântul. Alergă după cei trei flăcăi şi se repezi la cântăreţ, apucându-l cam tare de braţ:

— Stai, frate! strigă el. Ce rimă ai pus la „văzut"? Fă-mi plăcerea şi spune-mi ce ai cântat adineaori!

— Ce te vâri, băieţaş? răspunse flăcăul din Pădurea Neagră. Am dreptul să cânt ce vreau. Şi lasă, te rog, braţul, că

altminteri...

— Ba nu! stărui Peter şi îl strânse şi mai tare de braţ. Spune-mi ce ai cântat!

Ceilalţi doi, văzând ce se petrece, nu stătură mult pe gânduri. Se năpustiră asupra lui Peter cu pumnii şi îl bătură măr, încât acesta slobozi braţul cântăreţului şi căzu în genunchi.

— Acum ţi-ai primit porţia, râseră flăcăii. Şi ţine minte, cap sec, să nu te mai legi de oameni ca noi la drumul mare!

— Ţin minte, cum să nu ţin! răspunse Peter oftând. Dar, vă rog, după ce m-aţi luat în pumni, fiţi buni şi spuneţi răspicat ce-a cântat ăstălaltul.

Flăcăii se porniră din nou pe râs şi batjocură; dar cântăreţul îi spuse totuşi vorbele, după care plecaseră tustrei râzând şi cântând.

— Prin urmare „văzut“ cu „născut”, rosti sărmanul Peter în timp ce se îndrepta anevoie din şale. „Văzut" cu „născut"! De-acum las’ că mai vorbim o vorbuliţa, domnule de sticlă!

Se întoarse în casă, apucă pălăria şi ciomagul, îşi luă rămas bun de la gazde si porni din nou spre Dâmbul cu brazi. Mergea încet, gânditor, căci trebuia să scornească şi un vers potrivit. În cele din urmă, când ajunse în preajma Dâmbului, unde brazii creşteau din ce în ce mai mari şi mai deşi, Peter găsi versul căutat şi sări în sus de bucurie. Atunci, se ivi de după arbori o namilă de om purtând haine de plutaş şi ţinând în mână o rangă de lemn, uriaşă, cât un catarg. Văzându-I cum vine agale, cu paşi rari, bietul Peter aproape că se lăsă în genunchi fiindcă — după judecata lui — nu putea să fie altul decât Michel Olandezul. Namila încă mai tăcea, în vreme o Peter se uita cu coada ochiului, îngrozit de o asemenea făptură. Era cu cel puţin un cap mai lung decât toţi lunganii pe care îi văzuse Peter; nu arăta nici tânăr, nici bătrân, însă faţa o avea plină de brazde şi increţituri; purta pieptar de pânză şi cizme cumplit de mari, trase peste pantalonii de piele — aşa cum ştia Peter din poveşti.

— Peter Munk, ce cauţi la Dâmbul cu brazi? rosti înfricoşător regele pădurii, cu glas aprig şi adânc.

— Bună dimineaţa, vecine! răspunse Peter, voind să se arate curajos, dar tremurând de frică. Dai să ajung acasă peste Dâmbul cu brazi.

— Peter Munk! îl aţinti celălalt cu nişte ochi crunţi Drumul tău nu trece pe-aici.

— Ei da, nu chiar, se bâlbâi Peter, însă azi e cald şi mă gândeam că o fi mai răcoare prin părţile astea.

— Nu minţi, mă, cărbunarule, răcni Michel Olandezul cu glas tunător, că te pocnesc cu ranga şi te fac una cu pământul. Crezi că n-am văzut cum te rugai de pitic? adăugă el mai blând. Hai, du-te, a fost o prostie din partea ta. Bine măcar că n-ai ştiut versuleţul. Că doar piticul e un zgârcit şi jumătate, nu-ţi dă decât pe sponci, iar dacă-ţi dă ceva, tot degeaba — nu te bucuri de trai. Ascultă, Peter, eşti un biet calic şi mă doare sufletul. Un băiat ca tine, isteţ şi frumos, care ar putea să-şi facă un rost pe lume, stă şi arde la cărbuni! În timp ce altora le curg talerii şi ducaţii din mânecă, tu abia de poţi cheltui nişte firfirici. Păcătoasă viaţă!

— Adevărat, cum aţi zis, păcătoasă!

— Dar n-o să ne speriem din asta, urmă namila de Michel. Am ajutat eu băieţi cumsecade şi n-o să fii tu cel dintâi, ia spune: câte sute de taleri ţi-ar trebui la început?

Vorbind astfel, îşi strecură taşca uriaşă, plină cu bani, şi Peter auzi iarăşi zornăitul plăcut de azi-noapte, din somn. Inima îi zvâcnea dureros, cu teamă; fiori reci şi calzi îl cutreierau, că doar Michel nu arăta ca unul care ţi-ar da banii din milă, fără să ceară nimic în schimb. Peter îşi aminti de cuvintele moşului, rostite în taină, despre bogătaşii acelui ţinut şi, mânat de o spaimă nelămurită, strigă:

— Mulţumesc, domnule, dar nu vreau să am nimic de-a face cu dumneata! Te cunosc eu!

Apoi o luă la picior şi fuga, şi fugea de-i scăpărau călcâiele. Însă duhul pădurii se ţinea lângă el cu paşi nemăsurat de lungi şi mormăia surd, ameninţător:

— O să-ţi pară rău, Peter! În frunte ţi-e scris, în ochi ţi se citeşte că de mine nu scapi! Nu mai fugi aşa! Ascultă o vorbă înţeleaptă! Uite colo e hotarul meu!

Însă Peter, când auzi de hotar şi zări în faţă un şănţuleţ, grăbi şi mai mult paşii ca să treacă dincolo, încât Michel Olandezul trebui să alerge la rândul lui, blestemând şi înjurând. Dintr-un salt deznădăjduit, Peter sări şanţul, căci văzuse cum duhul pădurii se pregătea să repeadă ranga în el. Ajunse deci cu bine de partea cealaltă; ranga se făcu ţăndări, de parcă s-ar fi lovit în văzduh de un zid, şi o aşchie lungă căzu lângă Peter.

Bucuros, acesta o ridică, voind s-o arunce înapoi găliganului

de Michel. Dar, în aceeaşi clipă, simţi că bucata de lemn i se mişcă în palmă şi, spre groaza lui, găsi că e un şarpe uriaş, care porni de îndată să se caţere pe el, sâsâind cu limba, fulgerând din ochi. Peter îl slobozi, dar şarpele se şi încolăcise pe braţ şi, legănându-şi capul, se înălţa către faţa lui. Deodată, un cocoş de munte mare de tot veni din zbor asupra şarpelui, îl înhăţă cu pliscul de cap şi îl duse cu el în tării, drept care, Michel Olandezul, stând pe marginea şanţului şi văzând cum cineva mai tare decât el îi umfla şarpele, începu să ţipe, să răcnească şi să urle ca turbat.

*

Sfârşit de oboseală, tremurând, Peter îşi urmă drumul. Poteca suia tot mai sus, priveliştea se sălbăticea şi curând flăcăul ajunse la bradul cel mare. Se înclină ca şi în ajun dinaintea Omuleţului-de-sticlă, care nu se vedea nicăieri, apoi rosti:

— Tu în pădurea de brazi vistiernic,
Tu, peste codri stăpânul puternic,
De sute de ani te laşi văzut.
De cei ce duminica s-au născut.

— De fapt, n-ai nimerit întru totul, dar, pentru că eşti Peter cărbunarul, treacă de la mine! sună în preajmă un glăscior gingaş, plăcut.

Mirat, Peter întoarse capul şi îl zări şezând lângă un brad frumos pe un omuleţ mititel, bătrân, cu pieptar negru, ciorapi roşii şi pălărie mare pe cap. Avea o feţişoară fină, prietenoasă şi o bărbuţă subţire ca fuiorul. Trăgea fum dintr-o lulea de sticlă albastră, ceea ce îi dădea un aer tare ciudat; iar când Peter se apropie mai mult, văzu cu uimire că şi veşmintele, ghetele şi pălăria piticului erau din sticlă colorată; se mlădiau însă pe trup la orice mişcare, de parcă sticla ar fi fost fierbinte.

— L-ai întâlnit pe mojicul de Olandez? întrebă Omuleţul, tuşind uşurel după fiecare cuvânt. A vrut să te bage în sperieţi, dar i-am spulberat ranga vrăjită, n-are s-o mai capete în vecii vecilor.

— Aşa-i, domnule vistiernic, răspunse Peter, înclinându-se adânc. Mi-a fost într-adevăr teamă. N-oi fi chiar dumneata cocoşul de munte care a ucis şarpele? Dacă-i aşa, mulţam frumos! Însă eu unul am venit aici după sfat. Traiul mi-e strâmtorat şi greu; îndeobşte, un cărbunar nu ajunge departe;

ori eu fiind încă tânăr, m-am cugetat că, poate, într-un fel oarecare, aş izbuti să-mi aflu rost mai bun. Când mă uit mai ales la alţii cum s-au îmbogăţit nitam-nisam, de-aş lua ca pildă numai pe Ezechiel sau pe Regele dansului, care întorc banii cu furca…

— Peter, grăi piticul dojenitor şi suflând fumul până departe, nu-mi vorbi de asemenea inşi! Cu ce se aleg ăştia că par fericiţi câţiva ani, ca pe urmă să fie cu atât nefericiţi? Nu-ţi dispreţui meseria! Tatăl şi bunicul tău au fost oameni de cinste, Peter Munk, tot cărbunari. N-aş vrea să cred că dorinţa de a trândăvi te-a adus la mine.

Peter se sperie de aceste vorbe, se înroşi la faţă şi rosti:

— Nu, domnule vistiernic al pădurii, doar ştiu şi eu trândăvia, cum să zic, e începutul tuturor metehnelor. Dar să nu-mi luaţi în nume de rău dacă mi-ar plăcea să duc altă viaţă. Cărbunarul, oricum, e un biet cărbunar, un om mărunt, pe când sticlarii, plutaşii, ceasornicarii şi ceilalţi sunt mai bine văzuţi.

— Trufia calcă ades înaintea pierzării, grăi cu mai multă blândeţe micul stăpân al pădurii de brazi. Ciudată seminţie mai sunteţi şi voi, oamenii! Rareori întâlneşti câte unul mulţumit de starea în care s-a născut şi a crescut. Şi uite aşa, dacă ai fi sticlar, ai râvni la lemnărit, şi dacă ai fi lemnar, ţi-ar plăcea să fii domn pădurar ori să te muţi în locuinţa funcţionarului. Dar fie şi aşa. Dacă-mi făgăduieşti că vei lucra cu sârg, atunci îţi dau ajutor sa te salți. Am obiceiul ca fiecărui om, care s-a născut duminica, şi vine de mă caută, să-i împlinesc trei dorinţe. Primele două sunt slobode; pe cea de-a treia pot s-o resping, dacă văd că-i rea. Prin urmare, doreşte-ţi ceva, însă, Peter, ceva bun şi folositor.

— Ira! Sunteţi un omuleţ de sticlă pe cinste şi cu drept cuvânt vi se zice vistiernic; toate comorile vă stau la îndemână. Aşa, care va să zică, dacă pot să-mi doresc ceva pe placul inimii, atunci întâi şi-ntâi să dansez mai bine decât Regele dansului şi să intru de fiecare dată la cârciumă cu tot atâţia bani ca şi Ezechiel.

— Nătângule, se mânie piticul, ce dorinţă ticăloasă-i asta să dansezi bine şi să ai bani de joc? Nu ţi-e ruşine, Peter, să-ţi minţi astfel norocul? La ce-ţi foloseşte ţie şi maică-ti dacă ştii să dansezi? La ce-ţi folosesc bani dacă-i duci la cârciumă şi îi laşi acolo ca şi păcătosul de Rege al dansului? Pe urmă rabzi iar toată săptămâna şi n-ai de nici unele. Îţi mai las încă o dorinţă

slobodă! Dar vezi, gândeşte-te mai cu temei.

Peter se scărpină la ceafă şi, după câteva clipe de cumpănă, rosti:

— Păi atunci îmi doresc cea mai frumoasă şi mai bogată sticlărie din Pădurea Neagră, cu toate cele de trebuinţă şi cu banii ce se cer pentru întreţinerea ei.

— Şi altceva nimic? întrebă Omuleţul îngrijorat. Altceva nimic, Peter?

— De, aţi putea să-mi daţi si un cal şi o trăsurică.

— Oh, Peter, cărbunar fără minte! strigă mititelul şi de mânie aruncă luleaua aprinsă într-un brad gros, încât acesta se sparse în sute de bucăţi. Cai? Trăsuri? Minte, ascultă ce-ţi spun, minte de om sănătos şi pricepere trebuia să-ţi doreşti, nu cal şi trăsurică. Dar nu te întrista. Fac eu să nu ieşi în pagubă, căci dorinţa asta de-a doua n-a fost chiar proastă de tot. O sticlărie bună poate hrăni pe stăpânul şi pe meşterul ei. Dacă ţi-ai fi dorit pe deasupra minte şi pricepere, atunci caii şi trăsurile ar fi venit de la sine.

— Staţi, domnule vistiernic, zise Peter, doar mi-a rămas încă o dorinţă şi aş putea să-mi doresc minte, nu-i aşa, dacă vi se pare că-mi trebuie chiar atât de mult

— Nu acum! O să mai treci prin destule încercări şi atunci vei fi bucuros că ţi-a mai rămas o dorinţă. Şi cu asta s-a isprăvit, întoarce-te acasă! vorbi micul duh al brazilor, scoţând o punguţă din buzunar. Aici sunt două mii de guldeni. Atât ajunge. Să nu vii la mine după parale, că va trebui să te spânzur de bradul cel înalt! Aşa obişnuiesc eu de când stau în pădure! Dar vezi că, acum trei zile, a murit bătrânul Winkfritz, care avea în josul pădurii o sticlărie. Mergi acolo mâine dimineaţă şi caută s-o cumperi pe bani cinstiţi. Fii sănătos şi harnic şi o să mai trec eu pe la tine din când în când, să te ajut cu sfatul şi cu fapta, că doar nu mi-ai cerut şi mintea care s-ar cuveni. Dar ţi-o spun deschis: prima ta dorinţă a fost rea. Lasă-te de cârciumi, Peter, că nu e om pe care să-l fi fericit multă vreme.

Vorbind astfel, omuleţul dădu la iveală o altă lulea dintr-o sticlă albă ca osul şi, îndesând-o cu muguri uscaţi de brad, şi-o puse în gura mică, fără dinţi. Scoase apoi o cogeamite lentilă, o ţinu în dreptul soarelui şi îşi aprinse luleaua. După ce isprăvi, îi întinse prietenos mâna lui Peter, îi mai dădu câteva sfaturi la drum şi, trăgând din lulea şi suflând din ce în ce mai iute, se făcu nevăzut într-un nor de fum, ce mirosea de-adevăratelea a tutun fin olandez. Plutind încet, norul se pierdu în văzduh printre vârfurile brazilor.

Întors acasă, Peter o găsi pe maică-sa foarte îngrijorată; biata femeie crezuse că i-au luat feciorul în armată. Peter însă era vesel, bucuros şi îi povesti că s-a întâlnit la pădure cu un prieten care l-a împrumutat cu bani, ca să-şi facă un rost mai bun decât cărbunăritul. Deşi maică-sa locuia de treizeci de ani într-o colibă de cărbunar şi se obişnuise cu feţele pline de funingine, ca şi o morăriţă cu bărbatul ei albit de făină, era totuşi încă destui de trufaşă pentru ca, ascultând vorbele lui Peter despre viitorul lor strălucit, să-şi mărturisească şi ea dispreţul pentru starea de acum.

— Ei da, grăi dânsa, ca mamă de fecior cu sticlărie o să arăt şi eu altcum decât vecina Grete sau Bete, iar la biserică o să şed în faţă, printre oamenii înstăriţi.

Pe de altă parte, Peter căzu repede la învoială cu moştenitorii sticlăriei. Îi păstră pe lucrătorii cei vechi şi, zi de zi, noapte de noapte, fabrica sticlă. La început, meseria îi plăcu. Cobora încet scara, se plimba de colo colo, cu paşi rari, cu mâinile în buzunar, se uita la una, la alta, mai arunca o vorbă de care lucrătorii făceau de obicei mult haz

şi marea lui bucurie era să stea de faţă la suflatul sticlei; ba uneori se apuca şi el de lucru închipuind din plămada moale tot felul de ciudăţenii.

Peste puţin însă se plictisi, începu să vină în sticlărie doar câte un ceas pe zi, apoi o dată la doua zile, apoi numai o dată pe săptămână, iar lucrătorii făceau ce le trecea prin cap. Şi toate astea, din pricina cârciumii. Căci duminica, după ce se întorsese de la Dâmbul cu brazi, Peter alergă degrabă la cârciumă unde Regele dansului se şi legăna în dans, iar Ezechiel-cel-gros cu bărdaca dinainte, arunca de-acum zarul, jucând pe taleri din cei maşcaţi. Peter băgă iute mâna în buzunar, ca să vadă dacă Omuleţul-de-sticlă se ţine într-adevăr de cuvânt şi, ce să vezi! Buzunarul era plin cu aur şi argint. De altfel şi picioarele îi zvâcneau, îi scăpărau, de parcă ar fi vrut să ţopăie, să intre în joc, aşa că — după ce se sfârşi primul dans — Peter îşi săltă perechea şi se luă la întrecere cu Regele dansului; şi când acesta sărea în sus preţ de trei picioare, Peter sărea patru; şi când dădea în pas mărunt, alunecat, Peter se răsucea şi îşi mlădia picioarele, încât lumea din jur aproape că-şi pierdea cumpătul de uimire. Iar când în sala de dans străbătu vestea că Peter şi-a cumpărat o sticlărie, când văzu lumea că, ori de câte ori zbura pe lângă muzicanţi, Peter le arunca un ditamai gologan de şase, atunci uimirea nu se mai potoli defel. Unii ziceau că ar fi găsit o comoară în pădure, alţii că ar fi moştenit averea cuiva, destul că toţi îl cinsteau şi îl socoteau acum bărbat cu greutate, doar pentru că avea bani. Deşi se uşură în acea seară de douăzeci de guldeni, totuşi buzunarul îi suna şi îi zornăia ca şi cum i-ar fi rămas încă vreo sută de taleri.

Ştiindu-se în cinstea oamenilor, Peter nu-şi mai încăpea în piele de mândru şi bucuros. Arunca banii cu pumnul, dar îi ajuta şi pe nevoiaşi, căci ţinea minte cât de greu îl apăsase în trecut sărăcia. Regele dansului pierdu ruşinos în faţa noului dansator, care dovedea o dibăcie de neîntrecut; astfel că Peter fu poreclit Împăratul dansului. Duminicile, până şi cei mai aprigi jucători nu cutezau ce cuteza Peter, dar nici nu pierdeau ca el. Totuşi, cât pierdea, tot atâta câştiga, fiindcă lucrurile se petreceau aidoma cum îi ceruse dânsul Omuleţului-de-sticlă. Dorise să aibă totdeauna în buzunar banii pe care îi avea şi Ezechiel-cel-gros; or, acuma pierdea tocmai la Ezechiel. Dar cum pierdea douăzeci, treizeci de guldeni şi Ezechiel îi umfla, cum se trezea

din nou cu bani în buzunar. Încet-încet, ajunse însă mai trândav şi mai pătimaş decât cei mai înrăiţi fârtaţi din Pădurea Neagră şi lumea începu să-i spună mai curând Peter-jucătorul decât Împăratul dansului. Şedea la masa de joc mai în toate zilele de lucru. Sticlăria mergea din rău în mai rău, şi asta din lipsa de minte a lui Peter. Îi zorea pe lucrători să facă sticlă cât se poate de multă; dar, cumpărând sticlăria, el nu cumpărase şi taina unde anume ar putea vinde sticla la preţul cei mai bun. Până la urmă, nu se mai descurca cu atâta sticlă şi o vindea cu jumătate de preţ negustorilor în trecere, numai ca să poată plăti pe lucrători.

Într-o seară venea de la cârciumă şi, în ciuda vinului ce-l băuse ca să se înveselească, gândea cu jale şi groază la destrămarea avutului său. Deodată, simţi pe cineva alături. Întoarse capul şi ce să vezi! Omuleţul-de-sticlă! Lui Peter îi sări pe loc ţandăra; încrezut şi ţâfnos, jură că numai piticul e vinovat de nenorocirea lui.

— Ce mi-e calul, ce mi-e trăsurică! strigă el. La ce-mi foloseşte sticlăria cu sticlă cu tot? Chiar şi pe vremea când eram un biet cărbunar, încă o duceam mai bine şi fără bătaie de cap. Acuma nici nu ştiu când pică portărelul să-mi preţuiască avutul şi să mi-l scoată la mezat din pricina datoriilor.

— Aşa? se încruntă Omuleţul-de-sticlă. Aşa? Eu port vina că te-ai nenorocit? Asta-i mulţumită pentru binefacerile mele? Cine te-a pus să doreşti ca un netot? Voiai să fii sticlar, fără să ştii unde o să vinzi sticla? Nu ţi-am spus eu să doreşti cu chibzuinţă? Dar ţi-a lipsit mintea, Peter. Mintea şi priceperea ţi-au lipsit.

— Ce minte şi ce pricepere! se răsti Peter. Sunt băiat deştept ca şi ceilalţi. Îţi arăt eu numaidecât!

Şi răcnind astfel, îl apucă pe Omuleţ de guler şi îl strânse vârtos.

— De-acu’ eşti în mâna mea, vistiernice! strigă el. O să-ţi spun şi a treia dorinţă, să mi-o îndeplineşti! Să-mi dai pe loc două sute de mii de taleri maşcaţi, şi o casă şi... aoleu! ţipă el ca din gură de şarpe, scuturându-şi mâna.

Căci omuleţul se prefăcuse în sticlă topită, fierbinte, care îl fripse ca focul. Apoi, nu se mai văzu nicăieri.

Câteva zile în şir, umblând cu mâna umflată, Peter se gândi la nerecunoştinţa şi la nebunia lui. Pe urmă îşi alungă părerile de rău, chibzuind: „Ei, şi dacă o să-mi scoată la mezat sticlăria şi

toate cele, încă-mi mai rămâne Ezechiel-cel-gros. Câtă vreme o să aibă el bani, în toate duminicile, atâta vreme n-o să-mi lipsească nici mie”.

Da, Peter! Şi când n-o să mai aibă? Asta se şi petrecu într-o zi, drept pildă grăitoare. Era duminică. Peter veni la cârciumă cu trăsura, muşterii îşi scoseră capetele pe fereastră. Unul zise:

— Ia te uită, Peter-jucătorul!

— Da, împăratul dansului, sticlarul cel bogat! vorbi al doilea.

Al treilea însă dădu din cap şi rosti:

— Cu bogăţia las-o încurcată. Se pare că ar avea o mulţime de datorii şi un om de la oraş spunea deunăzi că

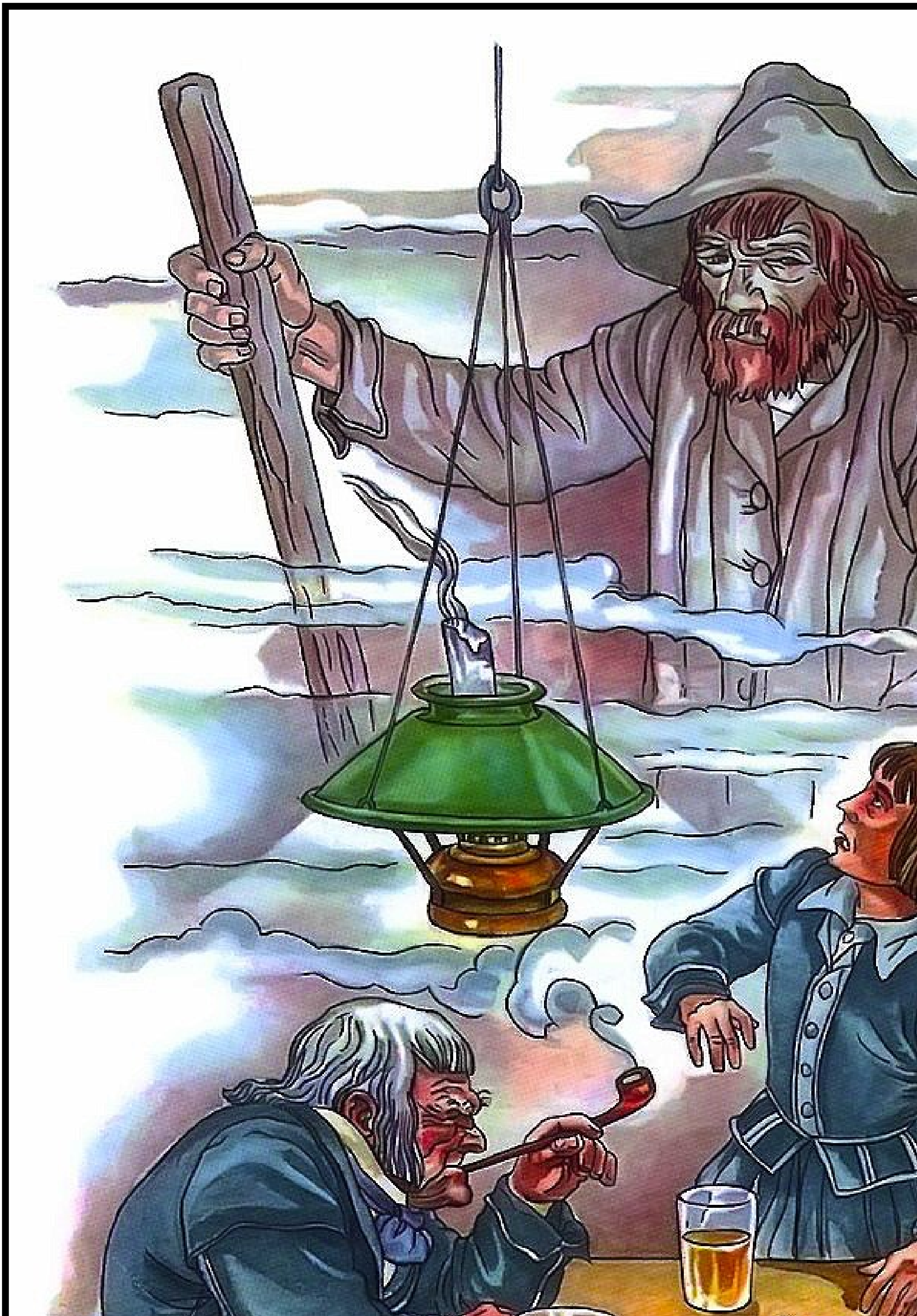

— Bună seara, Japane! A venit Ezechiel cel gros!

La care un glas adânc îi răspunse dinlăuntru:

— Hai, Peter, vino, că ţi-am păstrat locul! Stăm cu toţii aici şi jucăm.

Peter Munk intră în cârciumă, băgă iute mâna în buzunar şi înţelese că Ezechiel trebuie să fie plin de bani, căci şi buzunarul lui era burduşit. Se aşeză la masă, lângă ceilalţi, şi câştigă şi pierdu, şi iar, şi iarăşi, până se lăsă noaptea şi oamenii cinstiţi goliră cârciuma, îndreptându-se spre casele lor. Apoi mai jucară şi la lumina lămpii până ce doi fârtaţi spuseră:

— Sus! Ne ducem acasă, la neveste şi la copii!

Dar Peter, care tocmai pierduse un rând, stărui pe lângă Ezechiel-cel-gros să mai rămână. Acesta se codi lungă vreme, după care grăi:

— Bine, mai întâi să-mi număr banii, pe urmă jucăm, însă pe nu mai puţin de cinci guldeni jocul, altminteri ar fi o copilărie.

Scoase punga şi găsi în ea o sută de guldeni, drept care Peter, ştiind că are şi el atâta, nici nu mai trebui să numere.

Dacă până atunci Ezechiel câştigase frumuşel, acum pierdea întruna şi înjura de mama focului. Cum arunca zarul şi nimerea o „dublă“, cum nimerea şi Peter una, însă cu două punctişoare mai mult. Atunci, Ezechiel, furios, aruncă pe masă ultimii cinci guldeni şi spuse:

— Încă o dată! Şi dacă pierd, tot nu mă las! Mă împrumuţi tu din câştigul tău, Peter! Un jucător cinstit îşi ajută tovarăşul.

— Oricât, fie şi o sută de guldeni, se învoi Împăratul dansului, bucuros de câştig. Ezechiel aruncă zarul şi nimeri cincisprezece.

— Aşa! strigă el. Acum să te văd!

Peter în schimb aruncă optsprezece, dar, în aceeaşi clipă, auzi un glas greu, răguşit, în spatele lui:

— Gata, cu asta s-a terminat.

Privi îndărăt şi îl recunoscu, stând ca o namilă, pe Michel Olandezul. Înfricoşat, scăpă din mână banii pe care tocmai îi

câştigase. Dar Ezechiel nici măcar nu-l vedea pe duhul pădurii, ci îi cerea lui Peter să-l împrumute cu zece guldeni şi să joace mai departe. Ca stăpânit de un vis, acesta vârî mâna în buzunar, însă nu dădu de nici un ban, scotoci şi în celălalt buzunar, dar îl găsi gol, întoarse haina, o scutură, dar nu căzu nici o para chioară; atunci abia îşi aminti că prima lui dorinţă fusese ca să aibă mereu atâţia bani câţi are şi Ezechiel-cel-gros. Totul pierise ca fumul. Cârciumarul şi Ezechiel se uitau la el miraţi cum tot caută şi nu-şi găseşte banii; întâi nici n-au vrut să creadă că nu mai are nimic; dar pe urmă, după ce-i scotociră şi ei buzunarele, se mâniară foc, jurând că Peter e un vrăjitor ticălos, care le-a făcut vânt banilor — atât alor săi cât şi celor câştigaţi — în tainiţa lui de acasă. Peter se apără cât putu, însă, privite pe deasupra, toate vorbeau împotriva lui. Ezechiel spunea că va face ca toţi ţinutaşii din Pădurea Neagră să afle povestea asta cumplită, iar jupânul cârciumar făgădui să plece a doua zi în zori la oraş şi să-l dea în judecată pe Peter Munk pentru vrăjitorie, voind cu tot dinadinsul, zicea el, să fie de faţă când îl vor arde pe rug. Apoi se năpustiră ca turbați asupra lui, îi smulseră pieptarul şi îl azvârliră pe uşă afară.

Nici o stea nu licărea pe cer când Peter se furişă amărât acasă. Totuşi, flăcăul izbuti să recunoască o umbră neagră, care mergea alături de el şi care, în cele din urmă, vorbi:

— S-a isprăvit cu tine, Peter Munk, s-a dus cu strălucirea ta! Or, asta puteam să ţi-o prezic încă de atunci când n-ai vrut să mă asculţi şi ai fugit la piticul de sticlă. Acum vezi şi tu cu ce te alegi când nu-mi iei în seamă sfatul. Încearcă o dată cu mine, că mi-e milă de soarta ta. Nimeni nu s-a căit vreodată că mi-a cerul ajutor. Dacă nu te sperie drumul, poţi să vii să-mi vorbeşti mâine, toată ziua, la Dâmbul cu brazi, doar să mă strigi.

Peter înţelese cine-i umbra de lângă el şi îl cuprinse groaza. Nu răspunse nimic şi o ţinu într-o goană până acasă.

Povestitorul abia rosti însă aceste cuvinte că deodată fu întrerupt de un zgomot de afară. În faţa hanului se auzea huruit de roţi, glasuri care strigau să li se aducă lumânări, bătăi puternice în poartă, lătrat zgomotos de câini. Cărăuşul şi calfele săriră în sus şi se repeziră la fereastra care dădea spre poartă, să vadă ce se petrece. La lumina palidă a unui felinar zăriră în faţa hanului o caleaşcă mare. Două femei cu obrazul acoperit de

văluri tocmai coborau, ajutate de un bărbat înalt. Un vizitiu în livrea deshăma caii, în timp ce un valet dezlega cufărul.

— Domnul să-i aibă în pază, rosti oftând cărăușul. Dacă aceştia scapă nevătămaţi, atunci nu mă mai tem nici eu pentru căruţa mea.

— Linişte! şopti studentul. Cred că nu pe noi ne pândesc tâlharii, ci pe aceste doamne. Pesemne că cei de jos au fost înştiinţaţi de sosirea acestor călători. Daca le-am putea da de veste! Dar, ia stai! În tot hanul nu-i decât o singură cameră ca lumea, potrivită pentru nişte doamne. Camera vecină cu a mea. Cu siguranţă că acolo vor fi conduse. Staţi liniştiţi aici. O să încerc să vorbesc cu slujitorii.

După ce stinse lumânările, lăsând-o aprinsă numai pe aceea pe care i-o dăduse hangiţa, tânărul se furişă în camera lui. Acolo ascultă încordat ce se petrece dincolo de uşă.

Nu trecu mult şi se auziră paşi pe scară. Cele două doamne, însoţite de hangiţă, urcau treptele, îndreptându-se spre camera alăturată de a lui. Hangiţa le îndemnă mieroasă să se culce cât mai repede, fiindcă erau, desigur, obosite de drum, şi plecă. Curând, studentul desluşi pe scară paşi grei, bărbăteşti. Atunci crăpă uşa cu băgare de seamă şi-l zări pe bărbatul cel înalt care ajutase doamnelor să coboare din caleaşcă. Purta straie de vânător, şi la brâu avea un cuţit de vânătoare. Părea să fie un căpitan de poştă sau însoţitorul doamnelor străine. Văzându-l singur, studentul deschise repede uşa şi-i făcu semn să intre la el. Omul se apropie mirat şi înainte de a apuca să întrebe ceva, studentul îi şopti:

— Domnule, în noaptea aceasta aţi nimerit într-un cuib de tâlhari.

Străinul se sperie. Studentul îl trase însă înăuntru şi îi povesti despre întâmplările ciudate din han.

Vânătorul părea foarte îngrijorat. Îi povesti tânărului că doamnele, o contesă şi camerista ei, voiseră să călătorească toată noaptea, dar, la o distanţă de o jumătate de oră de han, le ieşise în cale un călăreţ şi le întrebase încotro mergeau. Aflând că aveau de gând să treacă noaptea prin Spessart, le povăţuise să n-o facă, fiindcă în pădure le pândeau mari primejdii.

— Ascultaţi sfatul unui om de treabă, adăugase el, şi renunţaţi la această hotărâre. Nu departe de aici se află un han. Chiar dacă nu vă place şi vă vine peste mână, e mai bine să

înnoptaţi acolo decât să călătoriţi prin bezna asta şi să vă primejduiţi viaţa fără rost.

Drumeţul păruse un om cinstit, cumsecade, şi fiindcă contesa se temea să nu fie atacată de tâlhari, l-a ascultat şi a poruncit vizitiului să oprească la han.

Vânătorul socoti de datoria lui să le vestească pe doamne de primejdia ce le pândea. Intră în cealaltă cameră şi, după puţin timp, deschise uşa care despărţea odaia contesei de aceea a studentului. Contesa, care părea să aibă vreo patruzeci de ani, intră, palidă de spaimă, în camera studentului şi-l rugă să repete ceea ce-i spusese vânătorului. Apoi se sfătuiră cum să iasă din încurcătură. Până la urmă hotărâră să se adune fără gălăgie laolaltă, atât cei doi slujitori, cât şi cărăuşul şi calfele, ca să se afle cel puţin împreună în clipele de primejdie.

După ce făcură aşa cum plănuiseră, încuiară uşa care despărţea camera contesei de coridor şi îngrămădiră în faţa ei scrinuri şi scaune. Contesa şi camerista se aşezară pe pat, iar cei doi slujitori rămaseră de veghe. Ceilalţi oaspeţi, însă împreună cu vânătorul, se aşezară la o masă în camera studentului, hotărâţi să înfrunte primejdia.

Erau aproape orele zece. În han domnea o linişte adâncă. Părea că nimeni şi nimic nu avea să-i tulbure pe oaspeţi. Făurarul spuse într-un târziu:

— Ca să gonim somnul, ar fi bine să ne trecem vremea ca şi până acum. Fiecare dintre noi cunoaşte o mulţime de poveşti, şi dacă domnul vânător nu are nimic împotrivă, să istorisim mai departe.

Vânătorul nu numai că nu se împotrivi, ci ca să arate că încuviinţează întru totul acest fel de a-şi petrece timpul, ceru să povestească şi el o întâmplare. Şi începu:

POVESTEA LUI SAID

Pe vremea lui Harun al Raşid, stăpânul Bagdadului, locuia la Bassora un om cu numele de Benezar. Benezar avea destulă avere ca să ducă un trai liniştit şi tihnit, fără să se îndeletnicească cu negoţul. Într-o bună zi, omului acestuia i s-a născut un fiu, dar el nu şi-a schimbat câtuşi de puţin felul de viaţă.

— De ce să mă apuc de negoţ la bătrâneţe? le spunea el vecinilor. Ca să-i las moştenire lui Said, fiul meu, o mie de galbeni mai mult, dacă fac alişveriş bun, sau o mie mai puţin, dacă-mi merge prost? Doar unde mănâncă doi are loc şi-al treilea, zice proverbul, şi dac-o fi băiat destoinic, n-o să ducă lipsă de nimic.

Aşa a grăit Benezar şi s-a ţinut de cuvânt, căci nu l-a învăţat pe fiul său nici negoţul, nici vreun meşteşug. În schimb, citea mereu împreună cu el din cărţile înţelepciunii. Şi fiindcă socotea că, în afară de învăţătură şi de cinstirea bătrânilor, era cât se poate de bine să aibă mână ageră şt îndrăzneală, l-a deprins de mic cu meşteşugul armelor Aşa şi-a dobândit Said, de timpuriu, faima de a fi un straşnic luptător printre prietenii de o seamă cu el şi chiar printre tinerii mai răsăriţi, iar la călărie şi înot nu-l întrecea nimeni.

Împlinind optsprezece ani, taică-său l-a trimis la Mecca, să se roage la mormântul Profetului şi să se desprindă cu cele sfinte, după cum cere datina şi porunceşte Profetul. Înainte de a pleca, tatăl lui l-a chemat la el, l-a lăudat pentru cuminţenia sa, l-a povăţuit cum să se poarte şi de atunci înainte, i-a dat bani şi i-a zis:

— O să-ţi mai spun ceva, Said, fiul meu! Eu nu cred în închipuiri. Mărturisesc că-mi place să ascult poveşti cu zâne şi vrăjitori, ca să-mi trec vremea în chip plăcut, dar departe de mine să mă las amăgit de asemenea plăsmuiri, cum fac cei neştiutori; departe de mine credinţa că duhurile acestea sau ce-or fi ar avea înrâurire asupra vieţii oamenilor, asupra faptelor sale. Maică-ta, însă, care a părăsit viaţa de acum doisprezece ani, a crezut în bazaconiile astea întocmai ca în Coran. Mai mult chiar, într-o clipă de singurătate, punându-mă să jur că nimeni în afară de copilul nostru nu va cunoaşte taina aceasta, mi-a mărturisit că, de când venise pe lume, se aflase sub ocrotirea

unei zâne. Am luat-o în râs.

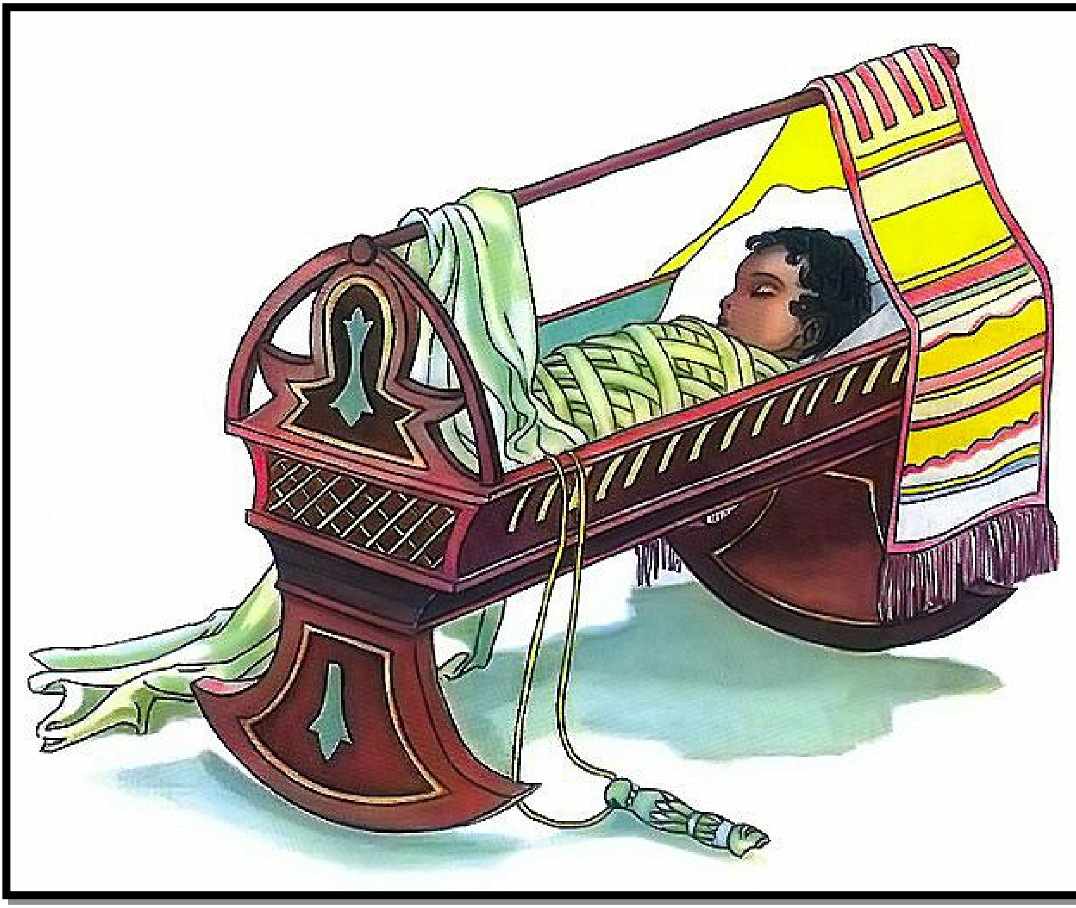

Totuşi nu pot să tăgăduiesc, Said, că la naşterea ta s-au petrecut unele lucruri care m-au pus pe gânduri. Ploaia nu a contenit toată ziua, tunetul a bubuit întruna, iar cerul s-a întunecat atât de mult, că nu puteai desluşi slovele decât la lumina opaiţului. La ceasurile patru după-amiaza mi s-a vestit naşterea unui băieţei. M-am îndreptat în grabă spre încăperile mamei tale, ca să-mi văd prima odraslă şi să-i dau binecuvântarea, dar slujnicele adunate grămadă în faţa uşii mi-au spus că nu-i este îngăduit nimănui să intre în iatac. Zemira, mama ta, voia să fie singură şi poruncise ca toată lumea să iasă afară. Am bătut la uşă, dar n-am primit nici un răspuns.

Stăteam cam supărat în faţa uşii, printre slujnice, când cerul s-a înseninat în chip atât de neaşteptat, cum n-am mai pomenit niciodată: peste oraşul nostru drag, Bassora, arcuia —

cu adevărat ca într-o minune — o boltă limpede, azurie, străjuită de jur împrejur de nori negri şi ameninţători, printre care fulgerele scăpărau şi şerpuiau. Tocmai mă uitam curios la această privelişte neobişnuită, când iată că uşa încăperii în care se afla soţia mea s-a dat deodată de perete. Atunci am poruncit slujnicelor să mai aştepte afară şi am intrat singur ca s-o întreb pe mama ta de ce se închisese în iatacul ei. Dar abia am intrat, că m-a învăluit o mireasmă îmbătătoare de trandafiri, garoafe şi zambile, care m-a ameţit. Soţia mea mi-a întins pruncul care erai tu; aveai la gât un fluieraş de argint prins cu un lănţişor de aur, subţire ca un fir de mătase.

— Zâna cea bună de care ţi-am povestit a fost aici, mi-a spus maică-ta. I-a adus băiatului darul acesta.

— Ea a fost deci vrăjitoarea care a înseninat cerul şi a lăsat în urma ei mireasma de trandafiri şi de garoafe? am întrebat eu, râzând neîncrezător. Ar fi putut să-i dăruiască ceva mai de preţ decât fluieraşul ăsta. De pildă: o pungă cu aur, un căluţ, sau aşa ceva.

Atunci mama ta m-a rugat cu lacrimi în ochi să n-o iau în râs, fiindcă zânele se supără uşor şi binecuvântarea lor se preschimbă în blestem.

I-am făcut pe plac şi am tăcut. Era bolnavă şi nu voiam s-o supăr. Şi n-am mai pomenit multă vreme despre această întâmplare ciudată. După şase ani, în ciuda tinereţii ei, mama ta a simţit că i se apropie sfârşitul. Mi-a încredinţat fluieraşul şi mi-a cerut să-i făgăduiesc că ţi-l voi da în ziua când vei împlini douăzeci de ani şi să nu te las să pleci din casa părintească nici cu un ceas mai devreme. Apoi şi-a dat sufletul. Iată darul — a zis Benezar, scoţând dintr-o mică besactea un fluieraş de argint atârnat de un lanţ lung de aur. Ţi-l dau astăzi, la optsprezece ani, în loc de douăzeci, deoarece pleci, si cine ştie dacă nu voi fi la strămoşii mei atunci când te vei întoarce. Nu văd nici un temei să mai rămâi încă doi ani aici, numai ca să împlineşti dorinţa temătoarei tale mame. Eşti un băiat de ispravă, isteţ, mânuieşti armele cu iscusinţa unui tânăr de douăzeci şi patru de ani şi socot că eşti tot atât de înţelept ca şi când ai avea douăzeci de ani. Pleacă, aşadar, sănătos şi de te vei afla în clipe de bucurie sau te va lovi o nenorocire — păzească-te Cerul de aşa ceva — îndreaptă-ţi gândul către părintele tău.

Aşa a grăit Benezar din Bassora la plecarea fiului său.

Mişcat, Said şi-a luat rămas bun de la el, şi-a prins lănţişorul de gât, a vârât fluieraşul la brâu, a încălecat şi a pornit spre locul unde se adunau caravanele ce porneau spre Mecca. În scurt timp s-au strâns vreo optzeci de cămile şi multe sute de călăreţi. Caravana a pornit şi, odată cu ea, a ieşit şi Said pe porţile Bassorei, oraşul lui de baştină, pe care vreme îndelungată nu avea să-l mai vadă.

La început, noutatea unei astfel de călătorii şi lucrurile nemaivăzute pe care le întâlnea l-au cucerit. Dar când s-a apropiat de deşert, trecând prin locuri din ce în ce mai pustii, au început să-i roiască prin minte tot felul de gânduri, să-i răsune în urechi cuvintele de rămas bun ale tatălui său, Benezar.

Atunci a scos fluieraşul, s-a uitat la el, l-a întors pe toate părţile şi în cele din urmă l-a dus la gură, vrând să afle cât de limpede şi de frumos îi era sunetul. Fluieraşul a rămas însă mut Said şi-a umflat obrajii şi a suflat încă o dată din răsputeri, dar n-a izbutit să scoată nici un sunet. Furios pe darul acesta atât de nefolositor, l-a vârât la brâu. Curând însă; gândurile i-au zburat iarăşi spre vorbele tainice rostite de maică-sa. Auzise şi el despre zâne, dar în Bassora nu ştia ca vreunul din oamenii pe care-i cunoştea să fi fost ocrotit de o fiinţă supranaturală. Toate întâmplările de felul acesta erau povestite de obicei ca şi cum s-ar fi petrecut în ţări îndepărtate şi în timpuri străvechi. Said era deci încredinţat că pe vremea lui nu mai existau astfel de năluci, sau că, în orice caz, zânele nu mai veneau pe pământ şi nu se mai amestecau în soarta oamenilor Dar deşi era convins că aşa stăteau lucrurile, gândul că, cu mama lui se petrecuse ceva tainic, supranatural, nu-i dădea pace. Aşa merse el călare din zori şi până-n seară, visând. Cu ceilalţi călători nu se amesteca în vorbă, iar cântecele şi râsetele lor nici nu le auzea.

Said era un tânăr tare chipeş. Avea privirea semeaţă, dârză şi gura minunat croită. Deşi foarte tânăr, în întreaga sa făptură era atâta demnitate cum rar întâlneai la această vârstă: ţinuta sa pe cal, dreaptă şi mlădioasă în acelaşi timp, straiele războinice cu care era îmbrăcat, totul atrăgea privirile călătorilor. Un drumeţ mai vârstnic, care călărea lângă el, s-a apropiat de dânsul, încercând cu fel şi fel de întrebări să-i iscodească şi mintea. Said, învăţat să respecte bătrâneţea, a răspuns cu modestie, dar cu înţelepciune şi chibzuinţă, aşa că bătrânul a rămas încântat. Deoarece însă tânărul se gândea

toată ziua numai la un singur lucru, a adus vorba şi de lumea tainică a zânelor şi până la urmă l-a întrebat pe bătrân deschis, dacă el crede că ar exista zâne, duhuri bune sau rele care-i iau pe oameni sub oblăduirea lor sau îi prigonesc.

Bătrânul şi-a netezit barba, a clătinat din cap şi a zis:

— N-aş putea să-ţi spun că n-au existat astfel de poveşti, dar eu n-am văzut niciodată un pitic, un uriaş din poveste, un vrăjitor sau o zână.

Apoi i-a istorisit tânărului o sumedenie de basme minunate. Ameţit de atâtea poveşti, Said a început să creadă că toate câte se petrecuseră la naşterea sa — schimbarea vremii, mireasma dulce de trandafiri şi zambile — fuseseră nişte semne bune, prevestitoare de noroc, că se afla sub ocrotirea unei zâne puternice şi mărinimoase şi că primise fluieraşul în dar ca s-o cheme pe zână la nevoie. Toată noaptea a visat numai castele, cai năzdrăvani duhuri şi alte ciudăţenii, cutreierând până în zori ţara basmelor.

Din păcate, însă, a doua zi şi-a dat seama că toate nălucirile care i se năzăreau şi în vis şi când era treaz se destrămau ca fumul.

Caravana mergea din zori şi până-n noapte, cu pas domol, iar Said călărea mereu lângă bătrân. Deodată, într-o zi, undeva în zare s-au ivit nişte umbre întunecate. Unii spuneau că sunt dune de nisip, alţii credeau că se îngrămădiseră nori negri, iar alţii socoteau că le ieşise în cale o altă

caravană. Bătrânul, care bătuse de multe ori

aceste drumuri, strigă însă cu glas tare că-i pândeşte o mare primejdie — se apropie o ceată de tâlhari. Bărbaţii au pus mâna pe arme si s-au aşezat roată în jurul femeilor şi a cămilelor încărcate cu mărfuri, gata de apărare. Umbra întunecata se mişca încet în pustiu, aidoma unui stol uriaş de berze, gata să-şi ia zborul către zări străine. Se apropia din în ce mai repede şi, curând, au început să se desluşească oamenii cu suliţele lor, năpustindu-se ca fulgerul asupra caravanei.

Bărbaţii s-au apărat vitejeşte, dar ce peste patru sute de tâlhari i-au înconjurat din toate părţile; ucideau de departe călătorii, iar la urmă s-a ajuns la luptă cu suliţele. În clipele acelea cumplite, Said, care lupta vitejeşte în fruntea tuturor, si-a amintit de fluieraşul său. L-a scos repede, l-a dus la gură şi a suflat în el, dar l-a lăsat să cadă dezamăgit. Fluieraşul nu scotea nici un sunet. În deznădejdea sa, furios, el a slobozit o săgeată drept spre pieptul unui tâlhar care-i atrăsese luarea-aminte prin veşmintele lui strălucitoare. Arabul s-a clătinat şi a căzut de pe cal.

— Alah! Ce-ai făcut, tinere? a strigat bătrânul de lângă el. Suntem pierduţi cu toţii!

Într-adevăr, aşa părea să fie. Când l-au văzut pe omul acela prăbuşindu-se, tâlharii s-au repezit ca scoşi din minţi, cu nişte urlete înfricoşătoare, spre caravană, împrăştiind într-o clipă puţinii supravieţuitori teferi. Cât ai clipi din ochi, Said s-a pomenit înconjurat de cinci-şase oameni. El mânuia însă suliţa cu atâta îndemânare, încât nimeni nu îndrăznea să se apropie de el. În cele din urmă, unul dintre tâlhari a întins arcul, dar când a vrut să dea drumul săgeţii, cineva l-a oprit cu un semn. Tânărul se aştepta la un nou atac, dar, înainte de a se dezmetici, unul dintre tâlhari i-a aruncat un laţ după gât. Zadarnic s-a străduit Said să rupă lanţul, acesta se strângea din ce în ce mai tare şi tânărul a căzut în mâinile tâlharilor.

Caravana a fost nimicită, iar puţinii supravieţuitori au căzut prinşi. Tâlharii, care se adunaseră din mai multe triburi deosebite, şi-au împărţit prinşii şi prada. Apoi unii au luat-o spre miazăzi, iar ceilalţi spre soare-răsare. Said mergea străjuit de patru călăreţi înarmaţi, care îl priveau cu ură şi-l împroşcau cu sudălmi. El a înţeles că omul pe care-l ucisese fusese pesemne de neam mare, poate chiar un bei. Îl aştepta robia — care era mai rea decât moartea — şi de aceea era mulţumit că stârnise

furia întregii cete, fiind convins că va fi ucis de îndată ce vor ajunge în tabără. Străjerii lui îi pândeau fiecare mişcare şi, de câte ori întorcea capul, îl ameninţau cu suliţele. Dar odată, când calul unuia dintre ei s-a poticnit, el a izbutit să întoarcă capul şi, spre marea lui bucurie, l-a zărit pe bătrânul său tovarăş de drum pe care-l crezuse mort.

În sfârşit, în depărtare s-a ivit un pâlc de copaci şi nişte corturi. Copiii şi femeile care le-au ieşit ca un şuvoi în întâmpinare au aflat de la tâlhari cele întâmplate şi au început să răcnească. Toate privirile s-au îndreptat spre Said. S-au ridicat pumni ameninţători, iar vorbele de ocară curgeau valuri.

— Iată-l, strigau ei, pe ucigaşul marelui Almansor, viteazul vitejilor! Moarte lui! Azvârliți-i trupul să i-l sfâşie şacalii!

S-au năpustit apoi ca o vijelie asupra lui Said, zvârlind cu scurtături, cu bulgări de pământ, cu ce le cădea în mână. Tâlharii abia au stăvilit mulţimea plină de ură.

— Daţi-vă la o parte, muierilor! Şi voi, ţâncilor! au strigat ei, împrăştiind mulţimea cu suliţele. L-a ucis pe marele Almansor în luptă şi-i drept să moară, dar nu de mâna unei muieri, ci de sabia unui viteaz.

Trecând printre corturi, au ajuns într-o piaţă unde s-au oprit. Prinşii au fost legaţi doi câte doi, iar prada au dus-o în corturi. Pe Said l-au legat însă singur şi l-au târât într-un cort mare, unde se afla un bătrân îmbrăcat în veşminte de preţ. Înfăţişarea lui cumpănită şi semeaţă arăta că era căpetenia cetei de tâlhari. Însoţitorii lui Said au intrat abătuţi, cu capetele plecate.

— Strigătele muierilor îmi spun că s-a întâmplat o nenorocire, a zis bătrânul cel semeţ, uitându-se la tâlhari. Feţele voastre o mărturisesc. Almansor a fost răpus.

— Almansor a fost răpus, au răspuns oamenii, dar iată, Selim, stăpân al deşertului, iată-l pe ucigaşul său. L-am adus ca să-l judeci şi să hotărăşti cum să moară. Să fie străpuns de săgeţi? Să-l ciuruim cu suliţele, să-l spânzurăm, să-l legăm de doi cai care să-i sfâşie trupul?

— Cine eşti, străine? întrebă Selim, cătând înnegurat spre prins, care, deşi în pragul morţii, stătea mândru în faţa lui.

Said a răspuns scurt şi fără vicleşug.

— L-ai ucis mişeleşte pe fiul meu? L-ai străpuns pe la spate cu o săgeată sau cu suliţa?

— Nu, stăpâne, a răspuns Said. L-am ucis în luptă dreaptă, făţişă, pentru că până în clipa aceea doborâse opt tovarăşi de-ai mei, în faţa mea.

— Aşa e cum spune? i-a întrebat Selim pe oamenii care-l luaseră prins.

— Da, stăpâne, l-a ucis pe Almansor în luptă dreaptă, a răspuns unul dintre ei.

— Atunci a făcut ceea ce ar fi făcut oricare dintre noi, a răspuns Selim. A luptat împotriva vrăjmaşului care i-a primejduit libertatea şi viaţa. Dezlegaţi-l numaidecât!

Oamenii l-au privit miraţi şi i-au împlinit porunca în silă, şovăind.

— Ucigaşul fiului tău, al viteazului Almansor, să rămână în viaţă? a întrebat unul dintre tâlhari, aruncând priviri mânioase spre Selim. Mai bine l-am fi ucis pe loc!

— Să rămână în viaţă! a strigat Selim. Ba, mai mult, îl iau în cortul meu, ca parte ce mi se cuvine din pradă. Va rămâne în slujba mea.

Said nu ştia cum să-i mulţumească. Oamenii însă au ieşit murmurând mânioşi. Femeile şi copiii care aşteptau în faţa cortului osândirea lui Said, când au aflat de hotărârea bătrânului Selim, s-au pornit pe răcnete şi urlete înfiorătoare, strigând că vor răzbuna ei pieirea lui Almansor, pedepsindu-l pe ucigaş, dacă tatăl nu voia să-şi răzbune fiul.

Ceilalţi prinşi au fost împrăştiaţi între felurite cete. Unora li s-a dat drumui ca să mijlocească răscumpărarea celor bogaţi, alţii au fost trimişi ca păstori la turme, iar alţii, care până atunci fuseseră slujiţi de câte zece robi, au fost puşi la cele mai înjositoare corvezi. Cu Said, lucrurile stăteau însă altfel. Ce-i plăcea oare lui Selim la acest tânăr? Firea lui cutezătoare, vitejească, sau poate pe bătrân îl îmblânzise vraja tainică a unei zâne bune? Ce anume, nu se ştie, dar Said trăia în cortul bătrânului nu ca o slugă, ci ca un fiu. Simpatia de neînţeles a bătrânului îi atrăgea însă vrăjmăşia celorlalţi slujitori. Toţi îl priveau cu duşmănie, ba uneori, când trecea singur prin tabără, auzea cuvinte de ocară şi blesteme. Alteori îi şuierau săgeţi pe dinainte, şi el socotea că nu-l nimereau datorită fluieraşului pe care-l purta încă la piept şi care-l ocrotea.

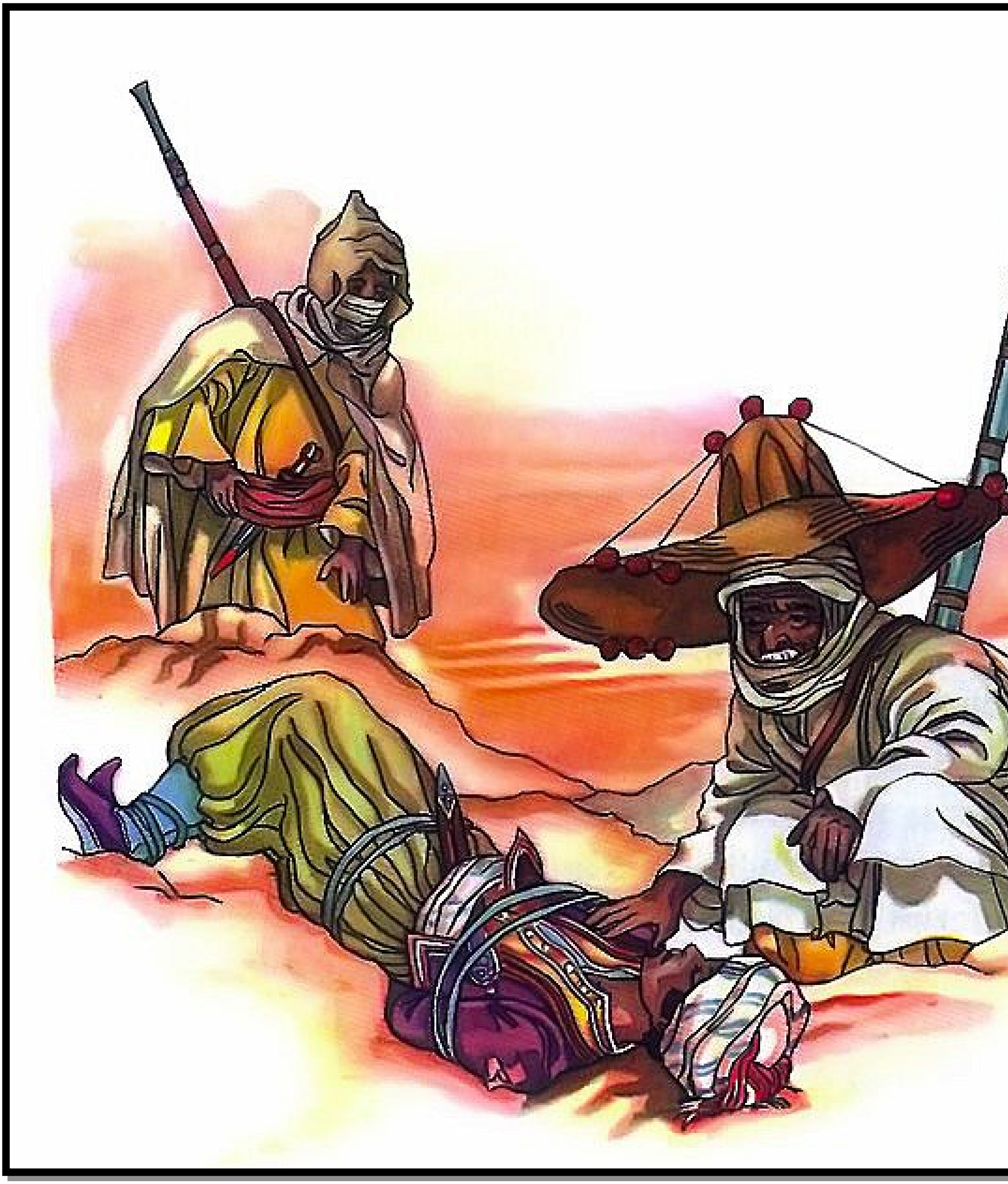

Se plângea adesea lui Selim că viaţa îi era în primejdie, dar acesta îi căuta zadarnic pe cei ce încercau să-l ucidă; ceata întreagă făcea zid, ca unul, împotriva străinului. Într-o zi, Selim i-a spus:

— Nădăjduiam că-l vei putea înlocui pe fiul meu, ucis de mâna ta, dar nu-i cu putinţă. Nici tu, nici eu nu purtăm vreo vină

că nu se poate. Toţi s-au înverşunat împotriva ta, iar eu nu te voi mai putea apăra multă vreme. Ce ne-ar folosi dacă i-aş pedepsi pe vinovaţi după moartea ta? De aceea, când ai mei se vor întoarce de pe drumul lor de pradă, le voi spune că tatăl tău mi-a trimis bani pentru răscumpărarea ta şi voi porunci să fii însoţit de câţiva oameni de încredere prin deşert.

— Cum aş putea să-mi încredinţez viaţa altcuiva în afară de tine? l-a întrebat Said, îngrijorat. Nu mă vor ucide oare pe drum?

— Jurământul pe care-l vor face înainte de a pleca, jurământ pe care nimeni n-a cutezat să-l calce, îi va opri să se atingă de viaţa ta, a răspuns Selim liniştit.

Au trecut câteva zile. Oamenii s-au întors în tabără. Selim s-a ţinut de cuvânt. I-a dăruit tânărului arme, veşminte şi un cal, a adunat războinicii, a ales cinci însoţitori pentru Said şi i-a pus să facă un jurământ cumplit că nu se vor atinge de nici un fir de păr din capul lui, apoi s-a despărţit de Said cu lacrimi în ochi.

Cei cinci bărbaţi călăreau lângă Said, posomorâţi şi tăcuţi, prin deşert. Le venea foarte greu să-şi ţină jurământul. Said ştia asta foarte bine şi era îngrijorat, mai ales fiindcă doi dintre însoţitorii lui fuseseră de faţă când îl

pe Said totdeauna lângă el, îşi pierduse multe ceasuri ca să-i înveţe graiul acesta tainic, dar Said, ascultând, nu a aflat lucruri prea îmbucurătoare.

— Iată, aici s-a întâmplat, a zis unul dintre însoţitori. Aici ne-am năpustit asupra caravanei şi aici a căzut viteazul vitejilor, răpus de un băieţandru.

— E drept că vântul a şters urmele calului său, a zis altul, dar eu nu le-am uitat.

— Şi, spre ruşinea noastră, cel care l-a ucis trăieşte. Şi mai e şi slobod. Când s-a mai auzit ca un părinte să nu răzbune moartea singurului său fiu? Se vede că Selim a îmbătrânit şi a dat în mintea copiilor.

— Dacă părintele său nu o face, a spus cel de-al patrulea, datori sunt prietenii să-l răzbune pe cel căzut. Aici, pe locul acesta, trebuie să-l răpunem. Aşa s-a statornicit obiceiul din moşi-strămoşi.

— Dar ne-am legat cu jurământ faţă de bătrân, a strigat al cincilea. Nu ne este îngăduit să-l ucidem, nu ne putem călca jurământul.

— E adevărat că am jurat, au răspuns ceilalţi, dar nu se poate ca un ucigaş să scape nevătămat din mâinile duşmanilor săi.

— Staţi! a strigat cel mai înnegurat dintre toţi. Bătrânul Selim e un om înţelept, dar nu chiar atât pe cât pare. I-am jurat noi că-l vom duce pe flăcăul acesta într-un loc sau într-altul? Nicidecum. Am făcut legământ numai cu privire la viaţa lui şi viaţa i-o vom dărui. Dar arşiţa soarelui şi colţii ascuţiţi ai şacalilor ne vor răzbuna. Să-l legăm burduf şi să-l lăsăm aici.

Astfel a grăit tâlharul. Said, ştiind ce-l aştepta, nu l-a ascultat pe tâlhar până şi-a isprăvit vorba. Smucind calul, i-a dat pinteni şi a pornit în zbor peste întinsuri, ca o pasăre. Cei cinci războinici şi-au pierdut cumpătul doar o clipă. Apoi, iscusiţi în urmărirea fugarilor, s-au împrăştiat gonind în dreapta şi în stânga lui Said. Meşteri în tainele călăriei prin deşert, doi dintre tâlhari au întrecut cât ai clipi bidiviul fugarului şi s-au întors apoi

spre el. Said a încercat să-i ocolească, dar l-au întâmpinat ceilalţi doi, la care s-a alăturat şi al cincilea, care-l ajunsese din urmă. Nu puteau folosi arme, fiindcă juraseră să nu-l ucidă; au zvârlit însă şi de data aceasta un laţ cu care l-au prins, l-au tras de pe cal, lovindu-l fără milă, şi l-au legat de mâini şi de picioare. Aşa, legat fedeleş l-au părăsit pe nisipul fierbinte al deşertului.

Said le-a cerut îndurare, le-a făgăduit aur pentru răscumpărarea sa, dar ei au încălecat râzând şi au pornit în galop. Câteva clipe a mai răsunat în depărtare tropotul uşor al copitelor. Said se socotea pierdut. Se gândea cât de îndurerat va fi bătrânul său tată când va vedea că fiul său nu se va mai întoarce acasă. Se gândea la nenorocita lui soartă care-l hărăzise morţii atât de timpuriu. Ce mai aştepta altceva decât să-şi sfârşească viaţa în mijlocul nisipurilor fierbinţi ale deşertului, să se stingă încet, mistuit de sete sau sfâşiat în bucăţi de colţii unui şacal?

Soarele se înălţa tot mai sus, dogorindu-i tâmplele. Şi-a mişcat trupul anevoie, ca să-l ferească din bătaia razelor, dar zadarnic. Arşiţa îl chinuia tot mai tare. Tot zvârcolindu-se sub razele soarelui, i-a căzut fluieraşul de la piept. După multă caznă a izbutit să-l ducă la gură. Dar degeaba a suflat în el, fiindcă nu a scos nici un sunet: rămânea nepăsător, chiar şi în starea de plâns în care se afla stăpânul lui. Atunci Said şi-a plecat capul deznădăjduit şi s-a lăsat pradă arşiţei. Curând a căzut într-o toropeală adâncă.

După mai multe ceasuri l-au trezit nişte zgomote din apropiere şi s-a simţit apucat de umeri. El a scos un urlet de groază, fiindcă se gândea că nu putea fi decât un şacal care se pregătea să-l sfâşie. Dar apoi s-a simţit apucat şi de picioare şi şi-a dat seama curând că nu era vorba de ghearele unui şacal, ci de mâinile grijulii ale unui om. A auzit şi nişte glasuri şoptind:

— Trăieşte, dar crede că suntem vrăjmaşii lui.

În cele din urmă, Said a deschis ochii şi a zărit aplecat deasupra lui chipul unui bărbat scund şi rotofei, cu ochi mici şi barbă lungă. Acesta i-a vorbit prietenos, l-a ajutat să se ridice şi i-a dat să mănânce şi să bea. I-a povestit apoi că era neguţător la Bagdad, că-l chema Kalum-Bek şi că făcea negoţ cu șaluri şi văluri scumpe pentru femei. Fusese după treburi şi se afla în drum spre casă. Îl descoperise pe Said într-o stare de plâns,

zăcând pe jumătate mort în nisip. Îi atrăseseră luarea-aminte veşmintele sale de preţ şi nestematele sclipitoare de pe pumnalul său. Făcuse tot ce îi stătuse în puteri să-l readucă la viaţă şi izbutise.

Tânărul i-a mulţumit că-i scăpase viaţa. Desigur că fără ajutorul acestui drumeţ ar fi pierit în chip jalnic. Fiindcă nu putea călători mai departe singur si nici nu voia să străbată deşertul pe jos, neînsoţit, a primit cu recunoştinţă un loc pe una din cămilele greu împovărate ale neguţătorului şi s-a hotărât deocamdată să se ducă cu el la Bagdad. Acolo putea să găsească alţi călători care se îndreptau spre Bassora şi cărora voia să li se alăture.

Pe drum, neguţătorul i-a povestit despre înţeleptul stăpân al drept-credincioşilor, Harun al Raşid. I-a istorisit despre dragostea acestuia pentru dreptate şi despre priceperea cu care ştia să judece pricinile cele mai încâlcite, dându-le o dezlegare firească şi înţeleaptă. I-a povestit între altele întâmplarea cu frânghierul şi aceea cu un chiup cu măsline, istorii pe care le ştia orice copil, dar care pe Said îl umpleau de uimire.

— Stăpânul nostru, cârmuitorul credincioşilor, continuă neguţătorul, e un om minunat. Dacă-ţi închipui că doarme ca oamenii de rând, te înşeli amarnic. Se odihneşte numai două-trei ceasuri în zori şi-atâta tot. Ştiu toate acestea de la marele cămăraş al lui, Messour, care mi-e văr şi nu suflă de obicei o vorbă despre tainele califului. Totuşi, de dragul rubedeniei noastre, văzându-mă atât de curios, mai pomeneşte din când în când despre apucăturile stăpânului său. Aşadar, în loc să doarmă ca alţi oameni, califul se furişează noaptea pe străzile Bagdadului, şi nu-i săptămână să nu dea peste vreo întâmplare însemnată. Trebuie să ştii, aşa cum se vede şi din povestea chiupului cu măsline, care e tot atât de adevărată pe cât de netăgăduite sunt cuvintele Profetului, că nu umblă călare, străjuit de paznici sau însoţit de un alai falnic, nu umblă îmbrăcat cu veşminte strălucite şi urmat de vreo sută de făclieri, cum ar putea să facă dacă ar vrea, ci dimpotrivă, cutreieră oraşul ba în straie de neguţător, ba de corăbier, ba de ostaş, ba de muftiu. Aşa colindă Bagdadul, să vadă dacă toate merg bine şi sunt în bună rânduială. Aceasta este pricina pentru care nicăieri oamenii nu se poartă atât de cuviincios cu orice om de rând care le iese în cale, ca la Bagdad, căci s-ar putea prea bine

să fie un biet arab care se întoarce din deşert, dar şi califul în persoană. Şi, vorba ceea, nuiele pentru spinarea locuitorilor din Bagdad găseşti câte vrei prin împrejurimi.

Aşa a grăit neguţătorul, şi Said, cu toate că dorul de tatăl său îi ardea inima, s-a bucurat să vadă Bagdadul şi pe vestitul Harun al Raşid.

După zece zile au sosit la Bagdad, şi tânărul Said a rămas încântat de minunăţiile acestui oraş, care atinsese pe vremea aceea culmea strălucirii. Neguţătorul l-a poftit la el acasă, iar tânărul a primit cu plăcere, căci în vălmăşagul oraşului văzuse că în afară de aer, de apa Tigrului şi de un culcuş pentru noapte pe treptele unei geamii nu capeţi nimic fără plată.

A trecut o zi de la sosirea lor. Said tocmai se gătise cu straiele sale de preţ şi-şi spunea că, înveşmântat astfel, ca un falnic războinic, se va putea arăta pe străzile Bagdadului fără să se ruşineze, ba, dimpotrivă, va atrage privirile trecătorilor asupra sa. Pe când se gândea el aşa, neguţătorul a intrat în încăpere şi, zâmbind cu tâlc, şi-a netezit barba, spunând:

— Toate-s bune, tinere! Dar ce se va alege de tine? Mi se pare că eşti un mare visător. Nu te gândeşti defel la ziua de mâine. Sau ai atâţia bani ca să poţi duce un trai pe măsura veşmintelor tale?

— Dragă jupâne Kalum-Bek, a răspuns tânărul, încurcat şi înroşindu-se, e drept că nu am bani, dar poate că vrei să mă împrumuţi cu o mică sumă ca să mă întorc acasă. Tatăl meu o să-ţi dea îndărăt până la ultimul ban.

— Tatăl tău, flăcăule? i-a strigat neguţătorul, izbucnind în râs. Se vede treaba că soarele te-a bătut rău

la cap. Socoţi că te cred pe cuvânt, că iau drept bune toate bazaconiile pe care mi le-ai înşirat în deşert, cum că tatăl tău ar fi un om avut din Bassora, că ai fi singurul său fecior, că ai fost prins de tâlhari, că ai trăit multă vreme în tabăra lor şi câte şi mai câte? Chiar din clipa când îmi povesteai toate acestea, m-am mâniat pe tine. M-ai minţit cu neruşinare. Ştiu că la Bassora sunt mulţi negustori, mai toţi oameni bogaţi, am făcut doar negoţ cu ei. Aş fi auzit fără doar şi poate de un neguţător cu numele de Benezar, chiar dacă ar avea numai o avere de şase mii de tomani, dar fiindcă n-am auzit, sau ai minţit spunând că eşti de fel din Bassora, sau tatăl tău e un coate-goale şi atunci n-am să-i împrumut haimanalei sale de fecior nici o lescaie. Apoi lupta cu tâlharii în deşert! Nu s-a mai pomenit aşa ceva de mult. De când preaînţeleptul calif a asigurat drumurile caravanelor prin deşert, tâlharii n-au mai cutezat să prade o caravană sau să răpească oameni. Dacă s-ar fi întâmplat totuşi aşa ceva, vestea s-ar fi răspândit cu iuţeala fulgerului; însă pe drumul pe care l-am străbătut n-am auzit nimic. Nici aici, la Bagdad, unde se adună oameni din toate colţurile lumii, nu s-a vorbit despre o astfel de întâmplare. Asta e cea de-a doua minciună a ta, tinere neobrăzat!

Alb ca varul de mânie şi de supărare, Said a voit să-l întrerupă pe bondocul răutăcios, dar acesta a strigat mai tare decât el, dând din mâini:

— Şi al treilea neadevăr, mincinos neruşinat, e povestea din tabăra lui Selim. Numele de Selim e prea binecunoscut de toţi, dar Selim e cunoscut ca tâlharul cel mai cumplit şi mai crud dintre toţi. Atunci cum îndrăzneşti tu să spui că i-ai omorât pe fiul său şi nu te-a tăiat în bucăţi pe loc? Mergi atât de departe cu neobrăzarea, încât vorbeşti despre lucruri cu neputinţă de crezut, că Selim însuşi te-ar fi apărat de-ai lui, că te-ar fi primit în cortul său şi că ţi-ar fi dat drumul fără bani de răscumpărare, în loc să te spânzure de primul copac, el care a spânzurat deseori călători numai ca să le vadă mutra când sunt cu laţul de gât! Ah, ce minciuni sfruntate!

— N-am ce să mai adaug, a strigat tânărul!. Jur însă pe sufletul meu şi pe barba Profetului că tot ce-am spus e adevărat!

— Juri pe sufletul tău? strigă neguţătorul. Pe sufletul tău negru şi mincinos? Cine să te creadă? Şi juri pe barba Profetului,

tu, căruia nici nu i-a crescut barba? Cine să se încreadă în tine?

— E drept că n-a fost nimeni de faţă, a urmat Said, dar nu m-ai găsit legat şi într-o stare de plâns?

— Asta nu dovedeşte nimic, a răspuns neguţătorul. Eşti înveşmântat ca un tâlhar de vază şi, cine ştie, poate că ai vrut să loveşti pe careva mai tare decât tine care te-a biruit şi te-a legat.

— Aş vrea să-l văd pe acela sau chiar pe aceia, a răspuns Said, care sunt în stare să mă doboare şi să mă lege! O pot face numai dacă-mi aruncă un laţ de gât pe la spate. E drept că, stând în bazar, n-ai de unde să ştii ce poate un bun mânuitor de arme. Totuşi mi-ai scăpat viaţa şi-ţi mulţumesc. Ce ai de gând să faci cu mine? Dacă nu mă ajuţi, voi fi nevoit să cerşesc, dar nu vreau să cer de pomană celor de seama mea. Voi încerca să vorbesc cu califul.

— Nu mai spune! a zis neguţătorul, cu un zâmbet batjocoritor. Nu mai vrei să stai de vorbă cu nimeni în afară de preamilostivul nostru stăpân? Asta zic şi eu cerşetorie fudulă! Zău aşa! Dar să nu uiţi, tinere şi nepreţuite domn, că drumul spre calif trece pe la vărul meu Messour, şi e de ajuns o singură vorbă ca să atrag atenţia cămăraşului măritului calif cu ce meşter în scorneli are de-a face. Totuşi mi-e milă de tinereţea ta, Said! Te-ai mai putea îndrepta, ar mai putea ieşi ceva din tine. Hai în prăvălia mea din bazar, să-mi slujeşti timp de un an. După ce trece anul, dacă nu vrei să mai rămâi la mine, îţi plătesc simbria şi te las să te duci unde doreşti: la Alep sau la Medina, la Stambul sau la Bassora, din partea mea chiar şi la ghiauri. Îţi dau răgaz de gândire până la amiază. Dacă primeşti, bine, iar de nu, îţi socotesc pe un preţ de nimic cheltuielile călătoriei şi locul ce l-ai ocupat pe cămilă, îţi iau veşmintele şi tot ce ai, ca să mă despăgubesc, şi te-arunc în uliţă. N-ai decât să cerşeşti unde vrei: la calif, la muftiu, la geamie sau la bazar.

Vorbind astfel, hainul neguţător a plecat, lăsându-l singur pe nefericitul tânăr. Said l-a urmărit cu o privire plină de dispreţ. Neomenia acestui om, care-l ademenise cu bună ştire, aducându-l în casa lui spre a şi-l face slugă, întrecea orice măsură. Ar fi vrut să fugă, dar ferestrele erau zăbrelite şi uşa încuiată. Deşi nu putea să se împace cu gândul acesta, s-a hotărât să primească deocamdată slujba la neguţător în bazar. N-avea încotro. Chiar dacă izbutea să fugă, nu putea să ajungă

la Bassora fără bani. Între timp, trebuia să-l vadă neapărat pe calif şi să-i ceară ajutorul.

A doua zi, Kalum-Bek şi-a dus sluga cea nouă la prăvălia din bazar. I-a arătat şalurile, vălurile şi celelalte mărfuri cu care făcea neguţătorie şi l-a învăţat ce avea de făcut. Iată care era treaba lui Said: îmbrăcat cu veşminte de slugă de neguţător în locul celor de războinic, trebuia să stea în faţa dughenei, cu un şal într-o mână şi cu un văl minunat în cealaltă, să-i îmbie pe trecători, bărbaţi şi femei, să le arate mărfurile, să le spună preţul şi să-i îndemne să cumpere. Abia atunci a înţeles Said pentru ce îl alesese Kalum-Bek tocmai pe el pentru treaba asta. Kalum-Bek era un bătrânel bondoc, hâd şi, când stătea în faţa uşii chemând muşteriii, atât vecinii, cât şi trecătorii îl luau peste picior, copiii îl batjocoreau, iar femeile îi ziceau sperietoare. La Said însă toată lumea se uita cu drag. Tânăr, chipeş, zvelt, el îmbia muşteriii cuviincios şi se pricepea să ţină şalul sau vălul cu graţie şi îndemânare.

Când a văzut că de când stătea Said la uşă muşteriii se îmbulzeau în prăvălia sa, Kalum-Bek a început să se poarte mai cumsecade cu sluga lui, să-i dea o mâncare mai bună şi să-l îmbrace cu veşminte mai arătoase. Dar Said nu se simţea defel mişcat de bunăvoinţa stăpânului său şi-şi frământa mintea zi şi noapte cum să ajungă cu bine în oraşul său de baştină.

Într-o zi, fiind dever bun, toţi hamalii plecaseră cu poverile în spinare spre casele cumpărătorilor; în dugheana basmagiului a intrat o femeie. A făcut cumpărături şi a cerut să i le ducă cineva acasă în schimbul unui bacşiş.

— Peste o jumătate de ceas, tot ce aţi cumpărat va fi la dumneavoastră acasă, a răspuns Kalum-Bek. Vă rog să aveţi răbdare. Sau, dacă nu, luaţi-vă un hamal din altă parte.

— Ce fel de neguţător eşti dumneata? Vrei să-ţi încredinţezi muşteriii pe mâna unor hamali străini? exclamă femeia. Un necunoscut ar putea să fugă cu toate cumpărăturile în învălmăşeala asta. Atunci pe cine trag la răspundere? Nu, nu! După legile negoţului, dumneata eşti dator să-mi dai pe cineva care să-mi ducă pachetul acasă.

— Aşteptaţi, vă rog, doar o jumătate de ceas, cinstită doamnă, a rugat-o neguţătorul învârtindu-se în jurul ei tot mai îngrijorat. Toţi oamenii mei sunt plecaţi…

— E o prăvălie proastă aceea care nu are totdeauna la

îndemână destui slujitori, a răspuns femeia cea cârcotaşă. Dar iată, văd aici un tânăr pierde-vară. Hai, flăcăule, ia-mi pachetul şi vino după mine.

— Staţi, staţi! a strigat Kalum-Bek. Tânărul e firma mea, crainicul meu, atrage muşteriii. Nu poate să plece!

— Fleacuri! a răspuns bătrâna doamnă şi, fără multă vorbă, i-a vârât lui Said pachetul sub braţ. Dacă negoţul dumitale are nevoie de un tânăr pierde-vară drept firmă, înseamnă că negustorul e nepriceput şi marfa e proastă! Hai, flăcăule, o să primeşti şi tu un bacşiş pe ziua de azi!

— În numele lui Ariman şi al tuturor duhurilor rele, du-te în goana mare, i-a şoptit Kalum-Bek slujitorului său, şi întoarce-te cât mai repede. Dacă mă mai împotrivesc, zgripţuroaica mă face de râs în tot bazarul.

Said s-a luat după femeie, care străbătu piaţa şi uliţele mai iute decât îi îngăduia vârsta. În sfârşit s-a oprit în faţa unei clădiri impunătoare, a bătut în poartă, uşile s-au deschis şi ea a urcat pe o scară de marmură, făcându-i semn lui Said s-o urmeze. În cele din urmă au ajuns într-o sală înaltă şi mare, mai măreaţă, mai strălucitoare decât tot ceea ce văzuse Said până atunci.

Acolo, bătrâna s-a aşezat istovită pe o pernă, i-a făcut semn tânărului să pună jos pachetul, i-a întins un bănuţ de argint şi i-a poruncit să plece.

Când a ajuns la uşă, o voce gingaşă, cristalină l-a strigat: «Said!» Mirat că-l cunoştea cineva, s-a întors şi a văzut pe pernă, în locul bătrânei, o tânără de o frumuseţe răpitoare, înconjurată de nenumăraţi robi şi de o sumedenie de slujnice. Mut de uimire, Said a încrucişat braţele şi a făcut o temenea adâncă.

— Said, dragul meu! a zis doamna. Oricât de rău mi-ar părea de suferinţele pe care le-ai îndurat şi care te-au adus la Bagdad înainte de a împlini douăzeci de ani, totuşi să ştii că numai aici poţi găsi dezlegarea ursitei tale. Mai ai fluieraşul, Said?

— Fără îndoială! a strigat Said, bucuros, scoţând lănţişorul de aur. Dumneavoastră sunteţi cumva zâna cea bună care mi l-a dăruit la naşterea mea?

— Am fost prietena mamei tale, a răspuns zâna, şi voi rămâne şi prietena ta atâta timp cât vei fi om de treabă. Vai, de

câte suferinţe ai fi scăpat, dacă nechibzuitul tău tată mi-ar fi urmat sfatul!

— Ei, pesemne că aşa mi-a fost scris! a răspuns Said. Dar, preacinstită zână, înhămaţi, rogu-vă, un vânt năprasnic de miază-noapte-soare-răsare, la caleaşca dumneavoastră de nori, ca să mă ducă în câteva clipe spre Bassora, la tatăl meu. Acolo voi aştepta cuminte să treacă cele şase luni până voi împlini douăzeci de ani.

Zâna a zâmbit:

— Ştii cum să vorbeşti cu noi, a răspuns ea, dar nu-i cu putinţă, sărmane Said! Atâta vreme cât te afli în afara casei părinteşti, n-am nici o putere şi nu pot folosi nici o vrajă pentru tine. Nici măcar din ghearele nemernicului de Kalum-Bek nu te pot scoate! El stă sub oblăduirea puternicei tale vrăjmaşe.

— Va să zică, n-am numai o prietenă binevoitoare, ci şi o vrăjmaşă? a întrebat Said. Cred că am simţit deseori mâna ei. Dar nu mă puteţi ajuta oare nici măcar cu un sfat? Să mă duc la calif şi să-i cer ocrotirea ? E un om înţelept şi mă va sprijini împotriva lui Kalum-Bek.

— Da, Harun e un om înţelept, a răspuns zâna, dar, din păcate, nici el nu-i decât om. Se încrede în marele său cămăraş, Messour, ca în el însuşi. Şi are dreptate, căci l-a pus la încercare şi s-a dovedit o slugă credincioasă. Messour are şi el încredere în prietenul său Kalum-Bek ca în sine însuşi. Dar el greşeşte, deoarece acesta e un om câinos, cu toate că-i e rudă. Kalum e viclean şi, de cum a sosit aici, a născocit o poveste în legătură cu tine, ponegrindu-te în faţa lui Messour, iar acesta, la rândul său, a istorisit totul califului. Aşadar, chiar dacă ai pătrunde fără greutate în palatul lui Harun, ai fi rău primit, fiindcă el n-ar da crezare vorbelor tale. Dar te poţi apropia de el şi pe alte căi. Stă scris în stele că-i vei dobândi bunăvoinţa.

— Îmi pare tare rău, a spus Said, mâhnit, că trebuie să-mi mai continui o vreme slujba în dugheana ticălosului de Kalum-Bek. Dar îngăduiţi-mi, preacinstită zână, să vă rog

am şi eu o dată pe săptămână un cal, veşminte şi arme şi aţi face astfel ca viaţa mea să nu fie uşor recunoscută...

— Iată o dorinţă vrednică de un tânăr nobil, a zis zâna. Tatăl mamei tale a fost omul cel viteaz din Siria şi se pare că i-ai moştenit firea. Ţine minte casa aceasta. În fiecare săptămână vei găsi aici un cal şi doi scutieri călăreţi, precum şi arme, veşminte şi o licoare pentru obraz care să te facă de nerecunoscut. Şi acum Said, rămâi cu bine! Fii răbdător, înţelept şi cinstit! Peste şase luni, fluieraşul va răsuna, iar urechea Zulimei se va pleca pentru a-i prinde sunetul.

Tânărul şi-a luat rămas bun de la minunata sa ocrotitoare, plin de recunoştinţă şi preţuire. Şi-a întipărit bine în minte casa şi s-a îndreptat apoi spre bazar.

A sosit acolo la timp, ca să-l scape pe stăpânul său Kalum-Bek dintr-o mare încurcătură. În faţa dughenei era o zarvă cumplită. Nişte ştrengari ţopăiau pe lângă negustor, batjocorindu-l, iar bătrânii râdeau. Kalum-Bek stătea singur în faţa prăvăliei, tremurând de mânie şi foarte ruşinat, cu un şal într-o mână şi cu un văl în cealaltă. Priveliştea aceasta ciudată era însă urmarea unei întâmplări care se petrecuse în lipsa lui Said. Kalum ieşise în locul chipeşului său slujitor în faţa dughenei, pentru a chema muşteriii, dar nimeni nu cumpăra nimic de la o pocitanie ca el. Prin bazar tocmai treceau doi bărbaţi. Voiau să târguiască ceva pentru nevestele lor şi se plimbau în sus şi în jos, căutând parcă pe cineva cu privirile.

Kalum-Bek i-a observat şi, gândindu-se la folosul lui, i-a îmbiat:

— Pe-aici, domnilor, pe-aici! Ce căutaţi? Am văluri frumoase, marfă aleasă!

— Moşule dragă, a răspuns unul dintre ei, or fi mărfurile tale cum or fi, dar nevestele noastre îşi au ciudăţeniile lor. La noi în oraş s-a statornicit obiceiul ca vălurile să fie cumpărate numai de la frumosul vânzător Said. Dar ne învârtim de o jumătate de ceas pe-aici şi nu dăm de el. Dacă ne spui unde-l

găsim, cumpărăm altă dată de la tine.

— Alahit Alah! a strigat Kalum-Bek, rânjind prietenos. Profetul v-a îndreptat bine paşii. Îl căutaţi pe frumosul vânzător, ca să cumpăraţi văluri? Ei bine, intraţi fără grijă, aici e locul lui, în prăvălia aceasta.

Unul dintre cumpărători a râs de Kalum-Bek, de făptura-i pocită şi de vorba lui, cum că el ar fi chipeşul vânzător. Celălalt, însă, crezând că negustorul voia să-şi bată joc de ei, nu a rămas dator cu nimic şi i-a aruncat vorbe grele de ocară ce l-au scos din sărite pe bătrân. Kalum-Bek chemă vecinii, ca să depună mărturie că dugheana sa era cunoscută drept „prăvălia cu vânzătorul cel chipeş”, dar vecinii, care nu vedeau cu ochi buni cum se îmbulzeau muşteriii la el în ultima vreme, n-au vrut să-i facă voia. Atunci cei doi bărbaţi au tăbărât pe bătrânul mincinos, cum îi spuneau ei. Kalum se apăra, mai mult ţipând şi suduind decât cu pumnii, şi atrase astfel o mulţime de lume în faţa prăvăliei sale. Jumătate din oraş ştia cât de cărpănos şi de josnic era şi toţi cei de faţă se bucurau de ghionţii pe care-i primea; dar când unul din cei doi bărbaţi îl apucă pe bătrân de barbă, s-a simţit şi el apucat de braţ şi zvârlit, cu o smucitură, la pământ, unde şi-a pierdut turbanul iar papucii i-au zburat cât colo.

Mulţimea, care s-ar fi bucurat dacă Kalum-Bek ar fi mâncat o bătaie bună, a început să murmure, iar tovarăşul celui doborât s-a întors spre cei care îndrăznise sa-l zvârle la pământ pe prietenul său. Când a văzut însă în faţa lui un tânăr înalt şi voinic, cu ochi scânteietori, cu o înfăţişare cutezătoare, nu a îndrăznit să-l lovească, mai ales că negustorul, salvat ca prin minune, a strigat arătând spre tânăr:

— Ei, ce mai vreţi? Iată-l, domnilor, iată-l pe Said, chipeşul meu vânzător!

Oamenii din jurul lor au râs — ştiau prea bine că lui Kalum-Bek i se făcuse o nedreptate. Atunci străinul s-a ridicat ruşinat de jos şi s-a depărtat şchiopătând, împreună cu tovarăşul său. Nu le mai ardea de nici un şal şi de nici un văl.

— O, tu, stea a tuturor vânzătorilor, podoabă a bazarului, a strigat Kalum, ducându-şi slujitorii în prăvălie. Ai sosit când trebuia. Mi-ai sărit în ajutor la timp! Străinul acela zăcea întins pe jos cât era de lung, de parcă în viaţa lui n-ar fi stat în picioare, iar eu, eu, drept să-ţi spun, dac-ai fi venit cu două clipe

mai târziu, n-aş mai fi avut nevoie de bărbier, să-mi pieptene şi să-mi ungă barba. Cu ce te pot răsplăti?

Numai mila care încolţise în inima lui Said îi condusese mâna, dar simţământul acesta se potolise, şi acum îi părea rău că-l scutise pe nemernicul acela de o bătaie zdravănă. „O duzină de peri mai puţin în barbă, îşi spunea Said, l-ar fi domolit, l-ar fi îmblânzit pe vreo zece zile.“ Totuşi căută să se folosească de buna dispoziţie a neguţătorului şi îl rugă să-i lase o seară liberă pe săptămână, ca să se plimbe sau să se îndeletnicească cu alte treburi. Kalum a încuviinţat. Îşi dădea seama că slujitorul acesta fără voie era prea deştept, ca să fugă, deoarece nu avea bani şi haine ca lumea.

Scurt timp după aceea, Said şi-a văzut visul împlinit, în prima miercuri, ziua când tinerii din floarea nobilimii se adunau într-o piaţă publică a oraşului ca să se întreacă în lupte, el a cerut să fie liber seara. După ce a primit învoirea, s-a dus în uliţa unde locuia zâna şi a bătut la poarta care s-a deschis numaidecât. Slujitorii păreau că-l aşteaptă, căci, fără să-l întrebe ce doreşte, l-au condus sus, pe o scară, într-o încăpere frumoasă. Acolo i-au dat o licoare ce trebuia să-l facă de nerecunoscut. Said şi-a udat obrazul cu ea şi s-a privit apoi într-o oglindă de metal. Era într-adevăr de nerecunoscut. Ars de soare, cu o barbă frumoasă, neagră, arăta cu cel puţin zece ani mai vârstnic.

Apoi a fost dus într-o altă încăpere, unde a găsit felurite veşminte, care mai de care mai scumpe. Nici califului din Bagdad nu i-ar fi fost ruşine să se îmbrace cu astfel de haine chiar în ziua în care, în plină strălucire a măreţiei sale, şi-ar fi primit oastea trecând pe dinainte-i. În afară de un turban făcut din cea mai subţire ţesătură, cu un surguci din pene lungi de bâtlan, prins cu o pafta de diamante, şi de un burnuz din brocart purpuriu, cu flori de argint, Said a mai găsit un pieptar din zale de argint, atât de mlădii, încât urmau întru totul mişcările trupului, şi atât de dese, încât nici suliţa, nici sabia nu le puteau străpunge. Un hanger de Damasc vârât într-o teacă bogat împodobită, cu un mâner bătut în nestemate, pe care Said le socotea nepreţuite, întregea această îmbrăcăminte de războinic. Said avea acum ce-i trebuia şi era bine înarmat. Când l-a văzut că iese pe uşă, unul dintre slujitori i-a întins o năframă de mătase, trimisă de stăpâna casei, pentru ca, atunci când avea

să se şteargă pe obraz cu ea, să-i piară barba şi culoarea negricioasă a pielii.

În curte aşteptau trei armăsari mândri. Said a încălecat pe cel mai falnic, slujitorii pe ceilalți doi şi au pornit voioşi în trap, spre piaţa unde urmau să aibă loc întrecerile. Veşmintele strălucite şi armele sale de preţ atrăgeau privirile tuturor. Primit cu un murmur de uimire, necunoscutul a intrat călare în arena înconjurată de mulţime. Acolo se adunaseră cei mai de seamă, cei mai viteji tineri de neam ales din Bagdad. Chiar fraţii califului erau de faţă şi-şi jucau caii de colo-colo, cu suliţele întinse. Said s-a apropiat de tinerii nobili. Nimeni nu l-a recunoscut. Fiul marelui vizir i-a ieşit în întâmpinare, împreună cu câţiva prieteni, l-au salutat cu toată cinstirea cuvenită şi i-au poftit să ia parte la întrecerile lor, întrebându-l cum se numeşte şi de unde vine. Said a răspuns că-l cheamă Almansor şi că vine de la Cairo, fiind în trecere prin Bagdad. Că a auzit atâtea despre vitejia şi iscusinţa tinerilor nobili din oraş, încât, fără să stea mult pe gânduri, se hotărâse să vină să-i vadă şi să-i cunoască mai îndeaproape. Tinerilor le-a plăcut purtarea aleasă şi firea cutezătoare a lui Said-Almansor. Au poruncit să i se aducă o suliţă şi l-au rugat să-şi aleagă una din cele două tabere care se luau ia întrecere. Luptele se dădeau fie între pâlcuri, fie între luptători neînsoțiți din aceste două tabere.

Înfăţişarea lui Said atrăsese privirile tuturor, dar iscusinţa şi iuţeala sa neobişnuite au stârnit şi mai multă uimire. Calul său era mai iute decât pasărea, iar sabia îi vâjâia în mână. Zvârlea suliţa ca pe un fulg spre ţintă, de ziceai că era o săgeată slobozită de un arc sigur. Îi birui pe cei mai iscusiţi din pâlcul potrivnic, iar la sfârşitul întrecerii a fost recunoscut ca învingător. Unul dintre fraţii califului şi fiul marelui vizir, care luptaseră alături de el, l-au rugat să se lupte şi cu ei. Pe Ali, fratele califului, l-a învins. Fiul marelui vizir însă i-a ţinut piept cu atâta vitejie, încât, după o încăierare îndelungată, au hotărât să amâne sfârşitul luptei pentru data viitoare.

A doua zi, de la un capăt la celălalt ai Bagdadului se vorbea numai despre străinul cei chipeş, bogat şi viteaz. Toţi cei care-l văzuseră, chiar şi cei învinşi de el, erau încântaţi de purtarea lui nobilă. Însuşi Said auzea în prăvălia lui Kalum-Bek laudele oamenilor pentru străinul cel viteaz, şi toţi erau plini de părere de rău că nu ştiau unde locuieşte.

Săptămâna următoare, în ziua întrecerilor, Said s-a dus iar la zână, unde a găsit veşminte mai frumoase şi arme mai de preţ. De data aceasta, jumătate din locuitorii Bagdadului s-au adunat să vadă întrecerile. Chiar şi califul privea dintr-un balcon, minunându-se de iscusinţa străinului Almansor. După terminarea jocurilor, i-a dăruit un colan de aur cu un galben mare, ca dovadă a preţuirii lui.

Dar această nouă izbândă şi mai strălucită nu putea să nu stârnească pizma tinerilor din oraş.

— Un străin, vorbeau ei între ei, să vină aici, la Bagdad, şi să ne lipsească de toată slava, de toată cinstirea şi de toate izbânzile? Să se laude peste tot că între cei mai aleşi tineri din Bagdad nu s-a găsit nici unul care să se poată cât de cât măsura cu el?

Aşa au vorbit tinerii şi s-au hotărât ca la jocurile următoare să se arunce, ca din întâmplare, câte cinci-şase deodată asupra lui.

Semnele acestea de vrăjmăşie n-au scăpat însă privirilor agere ale lui Said. Văzând chipurile întunecate care şopteau pe la colţuri, arătând spre el, a bănuit că, în afară de fratele califului şi de fiul marelui vizir, nici unul dintre tineri nu avea simţăminte de prietenie pentru el. Pe de altă parte, chiar şi cei doi nobili prieteni ai săi îl iscodeau cu tot felul de întrebări: unde locuieşte, căci ar vrea să treacă pe la el, cu ce se ocupă ce i-a plăcut mai mult în Bagdad şi multe altele.

Şi, ciudat, tânărul care părea să fie mai înverşunat decât toţi împotriva lui Said-Almansor era tocmai omul pe care-l doborâse nu de mult la pământ în faţa prăvăliei lui Kalum-Bek, cel care era cât pe-aci să-i rupă barba bietului neguţător. Tânărul acesta se uita la el cu luare-aminte şi cu o pizmă din ce în ce mai mare. E drept că Said îl biruise de câteva ori, dar nu asta putea să fie cauza vrăjmăşiei lui. Said era îngrijorat, fiindcă se temea să nu-l dea de gol statura sau glasul lui şi să se facă de râsul lumii, dacă s-ar descoperi că e slujitorul din dugheana lui Kalum-Bek. Pe lângă aceasta, ar fi stârnit batjocura şi mânia multor oameni care ar fi căutat să se răzbune pe el.

Lovitura pusă la cale de vrăjmaşii lui a dat greş, pe de o parte, deoarece viteazul Said ştia cum să se ferească, pe de altă parte, datorită ajutorului prietenesc dat de fratele califului şi de fiul marelui vizir. Văzându-l pe Said încolţit de cel puţin şase

oameni care voiau să-l dea jos de pe cal şi să-l dezarmeze, aceştia au sărit grabnic în ajutorul lui, risipind ceata care se năpustise asupră-i şi anunţându-i că, din pricina purtării lor urâte, nu vor mai fi îngăduiţi printre luptători.

Aşa au trecut mai bine de patru luni, în care timp Said a uimit Bagdadul cu vitejia sa. Într-o seară, pe când venea spre casă de la câmpul de luptă, i s-a părut că aude nişte glasuri cunoscute. Înaintea lui mergeau agale patru bărbaţi, care păreau că se sfătuiesc. Când s-a apropiat pe nesimţite de ei, i-a auzit folosind graiul în care vorbiseră oamenii lui Selim în deşert şi a bănuit că cei patru puneau la cale vreo tâlhărie. În prima clipă a voit să se îndepărteze de dânşii, dar, gândindu-se că ar putea să împiedice o fărădelege, s-a furişat mai aproape, ca să audă mai bine.

— Arnăutul a spus limpede: uliţa din dreapta bazarului, zicea unul dintre ei. Pe acolo va trece negreşit în noaptea asta, împreună cu marele vizir.

— Bine, a răspuns altul. De marele vizir nu mi-e frică, e bătrân şi n-o să facă pe viteazul, dar despre calif se spune că mânuieşte sabia cu mare iscusinţă şi mă tem de el. Fără îndoială că în preajmă veghează zece-doisprezece oameni.

— Nicidecum a răspuns al treilea. Noaptea îl întâlneşti totdeauna singur sau însoţit numai de vizir sau de marele cămăraş. În noaptea asta trebuie să-l prindem cu orice chip, dar să nu-i facem nici un rău.

— Cred că cel mai bun lucru ar fi, a adăugat cel dintâi, să-i aruncăm un laţ de gât. N-o să-l ucidem, căci pentru leşul lui s-ar plăti puţin, ba s-ar putea chiar să nici nu putem să-l luăm.

— Atunci ne-am înţeles, ne întâlnim cu un ceas înainte de miezul nopţii! a zis un altul şi s-au despărţit, unii într-o parte, alţii într-alta.

Said s-a speriat cumplit de acele urzeli tainice ţesute împotriva califului, şi în prima clipă s-a gândit să se ducă în goana mare la palat ca să-l înştiinţeze pe stăpânul Bagdadului de primejdia ce-l ameninţa. Dar, după ce a străbătut în fugă câteva uliţe, şi-a amintit de vorbele zânei, care-i spusese că era prost văzut de calif, din care pricină, se gândea el, acesta îl va lua în râs sau va crede că era vorba de o încercare de a se pune bine cu stăpânul Bagdadului. S-a oprit, aşadar, socotind că cel mai cuminte lucru ar fi să se bizuie numai pe sabia lui, ca să-l

scape pe calif din mâinile tâlharilor.

De aceea nu s-a mai întors în casa lui Kalum-Bek, ci s-a aşezat pe treptele unei geamii, unde a aşteptat să se lase noaptea. Trecând apoi de bazar, a ajuns în uliţa pomenită de răufăcători şi s-a ascuns după colţul unei case. După un ceas de aşteptare a auzit paşi domoli şi a văzut doi bărbaţi coborând încetişor pe uliţă. La început a crezut că erau califul şi marele vizir, dar unul dintre ei a bătut din palme şi au început să se furişeze în susul uliţei dinspre bazar. Întâlnindu-se, au şoptit ceva între ei câteva clipe, apoi s-au despărţit. Trei s-au ascuns în apropiere de Said, iar al patrulea păşea încolo şi încoace pe uliţă. Era întuneric beznă şi o linişte desăvârşită, aşa că Said nu putea să se bizuie decât pe auzul lui ascuţit.

S-a scurs încă o jumătate de ceas. Deodată, de undeva, dinspre bazar, au răsunat paşi. Tâlharii auziseră şi ei, fiindcă s-au furişat spre bazar, trecând pe lângă Said. Paşii s-au apropiat. Said abia a întrezărit câteva chipuri în întuneric, că tâlharul a şi bătut din palme, şi în clipa următoare ceilalţi trei au ieşit din ascunzătoare. Pesemne că şi cei atacaţi erau înarmaţi, căci Said a auzit zgomotul săbiilor care se încrucișau. Fără să piardă o clipă, a tras şi el sabia de Damasc din teacă şi, cu strigătul: «Jos cu vrăjmaşii marelui Harun!», s-a repezit asupra tâlharilor. L-a doborât dintr-o lovitură pe unul dintre ei şi s-a năpustit asupra altor doi, care tocmai începuseră să ia armele unui om prins în laţ. Said a izbit orbeşte în laţ, ca să-l taie, dar a lovit atât de tare braţul unuia dintre tâlhari, încât l-a retezat şi omul s-a prăbuşit în genunchi, urlând îngrozitor. Al patrulea tâlhar s-a întors atunci spre Said, care mai lupta încă cu al treilea. Dar trecătorul prins în laţ, de îndată ce a scăpat din strânsoare, şi-a scos hangerul şi l-a împlântat dintr-o parte în pieptul celui care-l lovise. Înfricoşat, cel din urmă dintre tâlhari, singurul care scăpase teafăr, a zvârlit atunci sabia şi a luat-o la fugă.

Cel mai înalt dintre cei doi bărbaţi s-a apropiat de Said, care ştia cui îi salvase viaţa, şi i-a spus:

— Toate mi se par ciudate. Nici atacul făptuit împotriva vieţii şi libertăţii mele nu-l înţeleg, nici ajutorul primit, nici salvarea mea. Toate sunt greu de înţeles. Cum ai ştiut cine sunt şi cum ai aflat ce puneau la cale oamenii aceştia?

— Stăpân al credincioşilor, a răspuns Said, căci nu mă îndoiesc că eşti chiar tu aceia, în seara aceasta tocmai treceam pe uliţa El Malek. În urma mea mergeau câţiva bărbaţi care vorbeau un grai străin, pe care l-am învăţat şi eu cândva, l-am auzit cum puneau la cale să te prindă pe înălţimea ta, iar pe preacinstitul vizir să-l omoare. Fiindcă era prea târziu ca să te mai pot înştiinţa, am hotărât să mă duc la locul unde te pândeau tâlharii, ca să-ți vin în ajutor.

— Îţi mulţumesc, a zis Harun. Dar nu e cuminte să rămânem aici. Ia inelul acesta şi vino mâine cu el la palat. Vom vorbi atunci mai mult despre tine şi despre ajutorul pe care mi l-ai dat. Atunci voi vedea cum să te răsplătesc mai bine. Hai, vizire, nu e bine să rămânem aici! Tâlharii s-ar putea întoarce.

Astfel a grăit califul şi după ce a băgat inelul în degetul

tânărului, l-a tras pe marele vizir după el. Dar acesta l-a rugat să mai întârzie o clipă, s-a întors şi i-a întins tânărului, care rămăsese uluit, o pungă grea.

— Tinere, a zis el, stăpânul meu, califul, poate să-ţi încredinţeze orice dregătorii vrea. Te poate face chiar urmaşul meu. Eu nu am puterea lui, dar ceea ce pot face astăzi nu las pe mâine. Primeşte, aşadar, această pungă, ceea ce nu înseamnă că odată cu darul ăsta mi-am arătat toată recunoştinţa mea. Oricând vei avea vreo dorinţă, vino negreşit la mine.

Said a alergat acasă, beat de fericire; dar Kalum-Bek s-a purtat foarte aspru cu el. Întârzierea îl mâniase şi-l îngrijorase. Se temuse să nu fi pierdut frumoasa firmă a prăvăliei lui. De aceea l-a primit cu vorbe de ocară, a ţipat la el ca scos din minţi. Said a aruncat o privire în pungă şi, văzând-o plină cu bani de aur, s-a gândit că sosise vremea să plece în ţara lui, chiar fără binecuvântarea califului, cu toate că recunoştinţa acestuia n-ar fi fost mai mică decât a vizirului. Luând hotărârea aceasta, nu i-a mai îngăduit lui Kalum-Bek să-l suduie şi i-a spus răspicat că nu mai rămâne nici măcar un ceas la el. La început, Kalum-Bek s-a speriat rău de tot, apoi a râs batjocoritor:

— Haimana ce eşti! Hoinar! Coate-goale! unde să te duci? Ce te faci fără ocrotirea mea? Unde o să-ţi găseşti de mâncare şi un culcuş peste noapte?

— N-ai grijă, domnule Kalum-Bek, a răspuns Said, îndârjit. Rămâi cu bine! Plec pentru totdeauna.

Rostind aceste vorbe, tânărul a ieşit pe uşă, lăsându-l pe Kalum-Bek fără grai de uimire. În dimineaţa următoare, însă, neguţătorul, după ce se gândise bine la cele întâmplate, şi-a trimis hamalii pretutindeni, să-l descopere pe fugar. Aceştia l-au căutat multă vreme în zadar. În cele din urmă, unul dintre ei, întorcându-se, a spus că-l văzuse pe Said ieşind dintr-o geamie şi îndreptându-se spre un caravanserai şi că era aproape de nerecunoscut, fiindcă purta veşminte frumoase, un hanger, o sabie şi un turban scump.

Auzind acestea, Kalum-Bek a început să se văicărească:

— M-a furat şi s-a îmbrăcat cu ce m-a prădat! Vai mie, cât sunt de năpăstuit!

Apoi a dat o fugă la cadiu şi, fiindcă se ştia că e rudă cu Messour, marele cămăraş al califului, cadiul i-a dat de îndată câţiva cavaşi care să-l prindă pe Said.

Acesta şedea în faţa hanului, vorbind liniştit cu un neguţător întâlnit acolo despre călătoria spre Bassora, oraşul său de baştină. Deodată s-au năpustit asupra lui câţiva oameni şi, cu toate că s-a împotrivit din răsputeri, au izbutit să-i lege mâinile la spate. Când i-a întrebat de ce săvârşeau o astfel de samavolnicie, aceştia i-au răspuns că o făceau în numele legii, trimişi fiind de stăpânire, care fusese înştiinţată de Kalum-Bek. Neguţătorul, stârpitura aceea urâcioasă, s-a apropiat atunci şi el de Said, făcând glume răutăcioase pe socoteala lui, apoi i-a băgat mâna în buzunar şi, spre uimirea tuturor, a scos cu strigăte de triumf o pungă mare, plină cu aur.

— Priviţi, oameni buni! Tot ce vedeţi mi-a fost furat pe nesimţite de ticălosul acesta!

Cei de faţă au strigat, privindu-l cu dispreţ pe prins:

— Vai, vai! Cum se poate ca un tânăr atât de frumos să fie atât de mârşav?! La judecată cu el! Să fie judecat: Să fie pedepsit cu lovituri de nuiele!

Said a fost târât la cadiu, urmat de o mulţime de oameni de tot felul, care strigau:

— Iată-l pe frumosul tejghetar din bazar! Şi-a jefuit stăpânul şi a fugit cu două sute de galbeni!

Cadiul l-a primit încruntat. Said a început să vorbească, dar acesta i-a poruncit să tacă, ascultându-l numai pe neguţătorul cel bătrân. Arătându-i punga, el l-a întrebat dacă i se furase aurul acela, iar Kalum-Bek a jurat că aurul fusese într-adevăr furat de la el. Totusi jurământul lui mincinos l-a făcut să câştige numai aurul, nu şi pe frumosul tejghetar, care preţuia pentru el o mie de galbeni, deoarece cadiul a spus:

— După o lege pe care atotputernicul meu stăpân, califul, a înăsprit-o chiar acum câteva zile, orice furt săvârşit în bazar, care trece de o sută de galbeni, se pedepseşte cu surghiunul pe viaţă pe o insulă pustie. Hoţul acesta a sosit tocmai la timp. Este al douăzecilea tâlhar de acest fel. Mâine, cei douăzeci vor fi îmbarcați pe o corabie care va porni în larg.

Pe Said l-a apucat atunci o deznădejde fără margini. L-a rugat pe cadiu cu lacrimi în ochi să-l lase să-i spună măcar un cuvânt califului, dar nu i s-a dat deloc ascultare. Lui Kalum-Bek îi păru rău de ceea ce făcuse şi a încercat să pună o vorbă bună pe lângă cadiu, dar acesta i-a spus:

— Ia-ţi aurul şi fii pe pace! Du-te acasă şi vezi-ţi de treabă.

Altminteri, pentru fiecare cuvânt potrivnic vei da câte zece galbeni.

Kalum a tăcut atunci înspăimântat, iar cadiul a făcut semn ca nefericitul Said să fie scos afară.

L-au întemniţat într-o închisoare întunecoasă şi umedă. Acolo zăceau pe un maldăr de paie alţi nouăsprezece nenorociţi. Aceştia l-au primit pe noul lor tovarăş de suferinţă rânjind şi suduindu-l pe cadiu şi pe calif. Dar oricât de grea părea să-i fie soarta şi oricât de înfricoşător era gândul surghiunului pe o insulă pustie, Said nu-şi pierdea nădejdea. Se mângâia cu nădejdea că, de bine de rău, a doua zi va fi scos din temniţa aceea îngrozitoare. Se înşela însă amarnic crezând că pe vas soarta lui se va schimba. Cei douăzeci de condamnaţi au fost aruncaţi în fundul corăbiei, într-o încăpere mai scundă decât un stat de om. Acolo, cei nouăsprezece hoţi au început să se ghiontească şi să se certe pentru un loc mai bun.

S-a ridicat ancora şi, în timp ce corabia pornea în larg, Said privea cu durere şi cu ochii plini de lacrimi cum se îndepărta de ţara lui. Surghiuniţilor li se dădea numai o dată pe zi câte un colţ de pâine, câteva poame şi o înghiţitură de apă dulce. Şi fiindcă în închisoarea lor din fundul corăbiei era întuneric beznă, mâncarea se împărţea la lumina unei lumânări. Unul câte unul, osândiţii îşi dădeau sufletul din cauza duhoarei şi a lipsei de aer din acea temniţă plutitoare. Said scăpă cu viaţă numai datorită tinereţii şi sănătăţii lui.

Paisprezece zile au călătorit aşa, când deodată valurile mării au început să vuiască cumplit. Pe punte s-a stârnit o zarvă neobişnuită și se auzeau paşi de oameni care alergau.

Said a înţeles că se apropie furtuna. Şi gândul că poate i se apropie sfârşitul îl umplu de fericire.

Corabia se zguduia năprasnic şi valurile o aruncau încoace şi încolo. În cele din urmă, ea s-a izbit de o stâncă, a trosnit îngrozitor şi a rămas nemişcată. Strigătele și urletele celor de pe punte se amestecau cu vuietul furtunii. La un moment dat, s-a lăsat o linişte adâncă, dar în aceeaşi clipă unul dintre osândiţi a băgat de seamă că apa începuse să năvălească în temniţa lor. Toţi au prins să bată în chepeng, dar n-au primit nici un răspuns. Fiindcă apa creştea văzând cu ochii, au împins uşa cu toată puterea deznădejdii şi, până

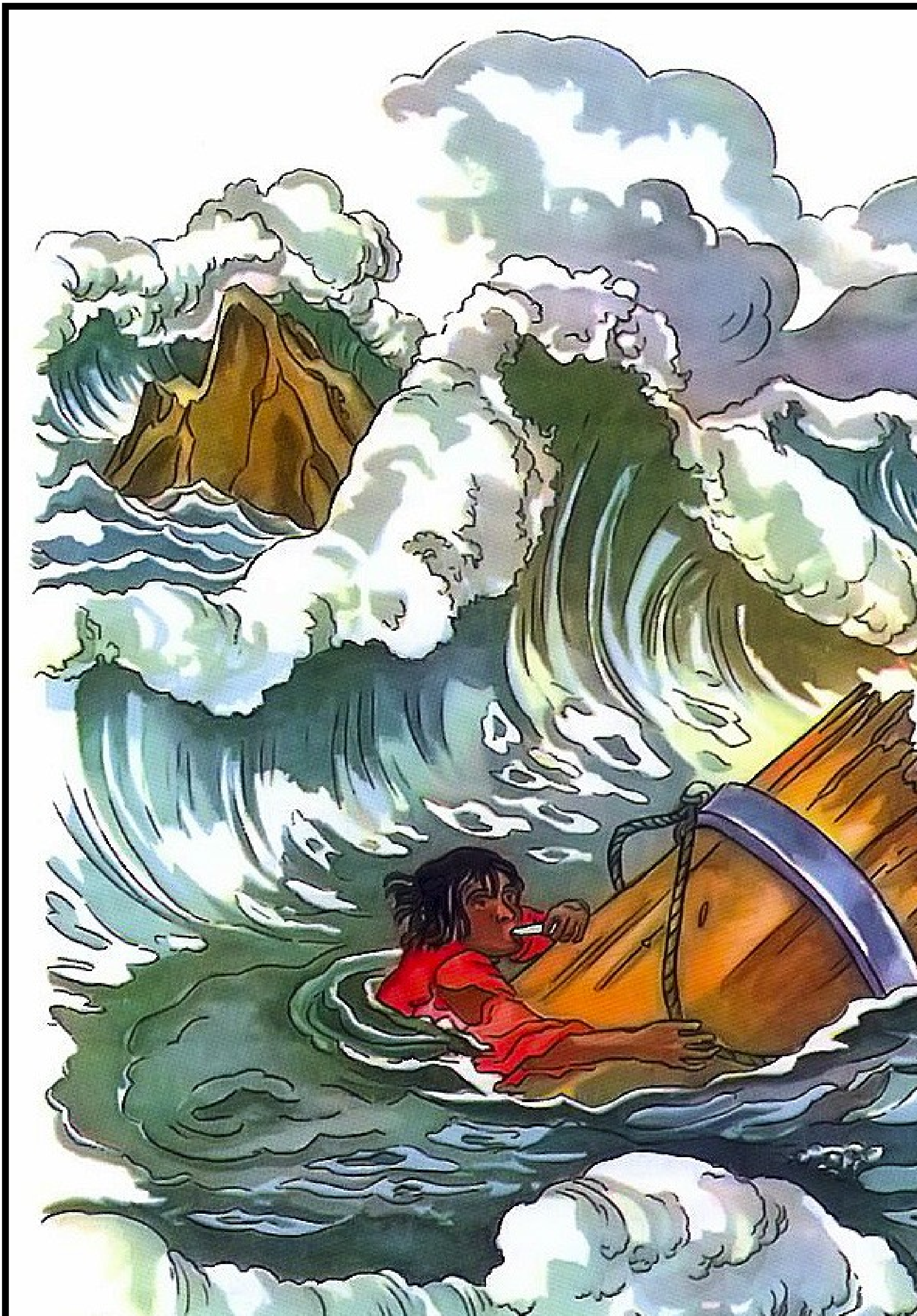

mai stat pe punte, să se ospăteze pentru ultima dată din merindele găsite pe corabie. Apoi, când vijelia a răbufnit deodată cu furie, corabia a fost smulsă de pe stânca pe care se împotmolise şi s-a sfărâmat.

Said s-a agăţat de catarg, căznindu-se cu desperare să se ţină deasupra apei. Valurile îl aruncau încoace şi încolo, dar Said vâslea cu picioarele şi nu se dădea la fund. A înotat el aşa cam o jumătate de oră între viaţă şi moarte, când, deodată, i-au ieşit pe neaşteptate din buzunar lănţişorul şi fluierul şi, ţinându-se cu o mână de catarg, l-a dus la gură. Şi, ce să vezi! A suflat în el şi pe neaşteptate s-a auzit un sunet cristalin şi subţirel. În aceeaşi clipă, ca prin minune, valurile s-au liniştit, de parcă cineva turnase ulei peste ele. Nu a apucat bine să-şi vină în fire şi să se uite în jurul său să vadă de nu se arăta cumva pământ în zare, că a simţit catargul de sub el întinzându-se şi mişcându-se în chip ciudat. A descoperit cu groază că nu mai călărea pe catarg, ci pe un delfin uriaş. Peste câteva clipe însă s-a liniştit, fiindcă delfinul înota, ce-i drept repede, dar lin. Fiind convins că minunata lui izbăvire se datora fluieraşului de argint şi milostivei zâne, Said a strigat cuvinte de slavă şi de mulţumire.

Calul său năzdrăvan îl purta iute ca vântul peste valuri. Înainte de a se însera, s-a zărit pământ, iar delfinul a intrat în apele unui râu mare. Acum înaintau mai greu împotriva cursului apei. Said şi-a amintit de vrăjile din basmele străvechi şi, ca să nu piară de foame şi de sete, a scos fluieraşul, a fluierat tare, cu foc, şi şi-a dorit o masă îmbelşugată. Delfinul s-a oprit pe dată şi din valuri a ieşit o masă, uscată de parc-ar fi stat opt zile la soare şi încărcată cu cele mat alese bucate. Tânărul s-a ospătat cu poftă — cât fusese închis, flămânzise cumplit — şi după ce s-a săturat bine, a mulţumit pentru cină. Masa s-a scufundat şi Said, îndemnându-şi delfinul, a pornit mai departe.

La asfinţitul soarelui a zărit în depărtare un oraş mare cu minarete, care semănau cu cele din Bagdad. Gândul la Bagdad nu l-a bucurat, dar era convins că zâna cea bună nu-l va lăsa să

cadă iar în ghearele mişelului Kalum-Bek. Pe ţărm, cam la o milă depărtare de oraş, a zărit aproape de râu o clădire impunătoare, către care, spre marea lui mirare, îl ducea delfinul.

Pe terasa acestui palat se aflau mai mulţi bărbaţi îmbrăcaţi în veşminte de preţ, iar pe mal se adunaseră o mulţime de slujitori care se uitau la Said şi băteau uimiţi din palme. Delfinul s-a oprit în faţa unei scări de marmură ce ducea de la apă spre palat şi, în clipa în care Said a pus piciorul pe scară, năzdrăvanul s-a făcut nevăzut. Câţiva slujitori au coborât treptele în grabă şi l-au rugat, în numele stăpânului lor, să vină sus. I s-au adus veşminte uscate şi tânărul oaspete s-a schimbat repede şi s-a îndreptat spre terasă, însoţit de slujitori. Acolo se aflau trei bărbaţi. Cel mai înalt şi mai chipeş dintre ei i-a ieşit în întâmpinare prietenos şi binevoitor.

— Cine eşti tu, strălucite străin? Cum de eşti în stare să îmblânzeşti vieţuitoarele şi să le cârmeşti la dreapta sau la stânga, precum cel mai iscusit călăreţ calul său de luptă? Eşti vrăjitor, sau om ca toţi oamenii?

— Stăpâne, a răspuns Said, în ultimele săptămâni am trecut prin clipe foarte grele. Dacă vă face plăcere, pot să vă povestesc totul.

Şi a istorisit celor trei bărbaţi ce i se întâmplase din clipa în care părăsise casa părintească până la minunata lui izbăvire. Ei îl întrerupeau adesea cu gesturi de mirare şi de uimire. După ce a terminat, stăpânul casei, care-l primise atât de prietenos, a grăit:

— Said, te cred. Dar ai spus că la o întrecere ai câştigat un colan, iar califul ţi-a dăruit un inel. Poţi să ne arăţi lucrurile acestea de preţ?

— Am ascuns amândouă darurile chiar aici, lângă inima mea, a răspuns tânărul. Numai cu preţul vieţii mele m-aş fi despărţit de ele, fiindcă sunt încredinţat că cea mai vrednică de cinste, cea mai măreaţă faptă este că l-am scăpat pe marele calif din mâinile ucigaşilor săi.

Zicând acestea, Said a scos lanţul şi inelul şi le-a arătat celor de faţă.

— Pe barba Profetului! Iată inelul meu! a strigat bărbatul cel înalt şi frumos. Preamăritul meu vizir, să-l strângem în braţe, căci acesta este izbăvitorul nostru.

Amândoi l-au îmbrăţişat, şi lui Said i se părea că visează. S-

a aruncat la picioarele lor, zicând:

— Iartă-mă, stăpâne al credincioşilor, că am vorbit astfel în faţa ta, fiindcă tu eşti fără îndoială Harun al Raşid, marele calif din Bagdad.

— Aşa e, şi sunt prietenul tău, a răspuns Harun, iar începând din ceasul acesta, ai scăpat de trista ta soartă. Vino cu mine la Bagdad. Vei rămâne lângă mine şi te vei număra printre dregătorii mei cei mai de încredere, căci în noaptea aceea cu adevărat ţi-ai dovedit grija pentru viaţa lui Harun. N-aş vrea să-l pun la astfel de încercări nici chiar pe cei mai credincioşi slujitori ai mei!

Said i-a mulţumit califului şi i-a făgăduit că va rămâne pentru totdeauna la el; i-a spus însă că dorea să se ducă mai înainte la tatăl său, care fără îndoială că era foarte îngrijorat din pricina lui. Califul i-a dat învoirea sa, după care au sărit cu toţii în şa şi, înainte de asfinţitul soarelui, au ajuns la Bagdad. Califul a poruncit să i se dea lui Said, în palatul său, mai multe încăperi bogat împodobite, făgăduindu-i să-i ridice curând un palat care să fie numai al lui.

Când au aflat de sosirea lui Said, vechii lui fraţi de arme — fratele califului şi fiul marelui vizir — s-au grăbit să vină să-l vadă. Şi l-au îmbrăţişat pe cel care scăpase viaţa atât de scumpă a celor doi bărbaţi, rugându-l să le fie prieten. Când însă i-au auzit vorbele, au rămas muţi de uimire.

— Sunt de mult prietenul vostru, le-a spus Said, scoţând colanul primit drept răsplată şi amintindu-le de luptele pe care le câştigase. Pe atunci aveam pielea negricioasă şi o barbă lungă.

Le-a povestit apoi cum şi din ce pricină îşi schimbase înfăţişarea. Ca să arate că spune adevărul, a poruncit să i se aducă nişte săbii boante şi i-a chemat la luptă. Aşa s-a dovedit că el era viteazul Almansor. Atunci toţi cei de faţă l-au îmbrăţişat din nou cu strigăte de bucurie, simţindu-se mândri că aveau un astfel de prieten.

A doua zi, în timp ce Said stătea împreună cu marele vizir lângă Harun, a intrat Messour şi a spus:

— Stăpâne al credincioşilor, dacă e cu putinţă, rogu-te, fă-mi un hatâr.

— Vreau mai întâi să ştiu care ţi-i vrerea, a întrebat Harun.

— Afară aşteaptă vărul meu Kalum-Bek, neguţător vestit

din bazar, a spus Messour. A dat de bucluc cu un om din Bassora, al cărui fiu, slujitor la Kalum-Bek, l-a prădat şi a fugit nu se ştie unde. Tatăl îi cere acum lui Kalum-Bek pe fiul său, dar acesta, de bună seamă, n-are de unde să i-l dea. De aceea doreşte şi te roagă să faci dreptate între el şi omul din Bassora, fiindcă numai mintea ta luminată şi înţeleaptă poate să dezlege încurcătura asta.

— Îi voi judeca, a răspuns califul. Peste o jumătate de ceas vărul tău şi potrivnicul lui să intre în sala de judecată.

Messour a mulţumit şi a plecat, iar Harun a zis:

— Deci este vorba de tatăl tău, Said. Fiindcă, din fericire, am aflat cum s-au petrecut lucrurile, vreau să judec ca înţeleptul Solomon. Ascunde-te după perdeaua scaunului meu împărătesc până te voi chema, iar tu, mare vizir, porunceşte să fie adus de îndată cadiul cel rău şi pripit! Voi avea nevoie de el când voi întreba împricinaţii.

Amândoi au făcut după cum li se poruncise. Când l-a văzut pe tatăl său, galben la faţă şi slăbit la trup, intrând cu paşi şovăitori în sala de judecată, inima lui Said a început să bată năvalnic, mai-mai să-i spargă pieptul. Văzându-l însă pe Kalum-Bek, zâmbind şiret şi sigur de sine şi şoptindu-i ceva vărului său, marele cămăraş, s-a mâniat atât de tare, că abia s-a putut stăpâni să nu iasă de după perdea şi să se repeadă la el, fiindcă numai din pricina acelui om câinos pătimise el atâtea.

În sală se aflau mulţi oameni doritori să audă judecata înţeleaptă a califului. Stăpânitorul Bagdadului s-a aşezat în scaunul împărătesc, apoi marele vizir a poruncit să se facă linişte şi a întrebat cine este pârâtul.

Kalum-Bek a păşit înainte plin de îndrăzneală şi a spus:

— Acum câteva zile stăteam în faţa prăvăliei mele din bazar, când bătrânul acesta a trecut printre tarabe însoţit de un om cu o pungă în mână, pe care-l tocmise să strige cât îl ţinea gura: „Dau o pungă de aur celui care ştie ceva despre Said din Bassora". Pentru că Said fusese în slujba mea, am răspuns: „Vino încoa’, prietene! Eu am câştigat punga!" Omul acesta, care este acum vrăjmaşul meu, s-a îndreptat prietenos spre mine, întrebându-mă ce ştiu. Eu am răspuns: „Eşti Benezar, tatăl lui?"

Ei mi-a răspuns bucuros că da, şi atunci am început să-i povestesc cum l-am găsit pe tânăr în pustiu, cum l-am scăpat de

la moarte, cum l-am îngrijit şi l-am adus la Bagdad. În culmea fericirii, bătrânul mi-a dăruit punga. Am povestit apoi mai departe, I-am spus că fiul lui a fost în slujba mea, că a făcut tot felul de rele, că m-a furat şi a fugit. Smintitul de taică-său însă n-a vrut să mă creadă în ruptul capului. Aşa mă tot hărţuieşte de câteva zile şi-mi cere să-i dau înapoi punga şi băiatul. Eu nu pot să-i dau nici una, nici alta. Banii mi se cuvin pentru veştile pe care le-a aflat de la mine, iar pe neobrăzatul lui de fiu n-am de unde să i-l dau.

A vorbit apoi Benezar. L-a zugrăvit pe fiul lui, arătând cât de nobil şi de cinstit era şi că pentru nimic în lume n-ar fi fost în stare să fure. A cerut apoi califului să cerceteze cu de-amănuntul toate cele întâmplate.

— Nădăjduiesc, a zis Harun, că ţi-ai făcut datoria şi ai adus la cunoştinţă furtul, Kalum-Bek?

— Fără îndoială! a strigat acesta zâmbind. L-am înştiinţat pe cadiu.

— Să fie chemat cadiul! a poruncit califul.

Spre uimirea tuturor, acesta s-a ivit, ca prin minune, de îndată. Califul l-a întrebat dacă-şi amintea de ceea ce se întâmplase. Cadiul îşi amintea.

— L-ai întrebat pe tânăr? A mărturisit furtul? l-a iscodit Harun.

— Nu, s-a încăpăţânat şi n-a vrut să mărturisească. Numai înălţimii voastre zicea el că vrea să-i spună totul, a răspuns cadiul.

— Nu mi-aduc aminte să-l fi văzut, s-a mirat califul.

— Păi cum! Să aduc aici în fiecare zi pe orice potlogar care vrea să stea de vorbă cu luminăţia voastră?

— Ştii prea bine că urechea mea se pleacă la orice glas, a răspuns Harun. Dar pesemne că dovezile au fost atât de limpezi, încât n-a fost nevoie să-l aduci pe tânărul acela în faţa mea. Ai avut, pesemne, martori că banii furaţi erau într-adevăr ai tăi, Kalum?

— Martori? a întrebat acesta, îngălbenindu-se. Nu, n-am avut martori. Ştii doar, stăpân ai credincioşilor, că un galben seamănă cu celălalt ca două picături de aur. De unde să aduc mărturii că taman aceşti două sute de galbeni îmi lipseau mie?

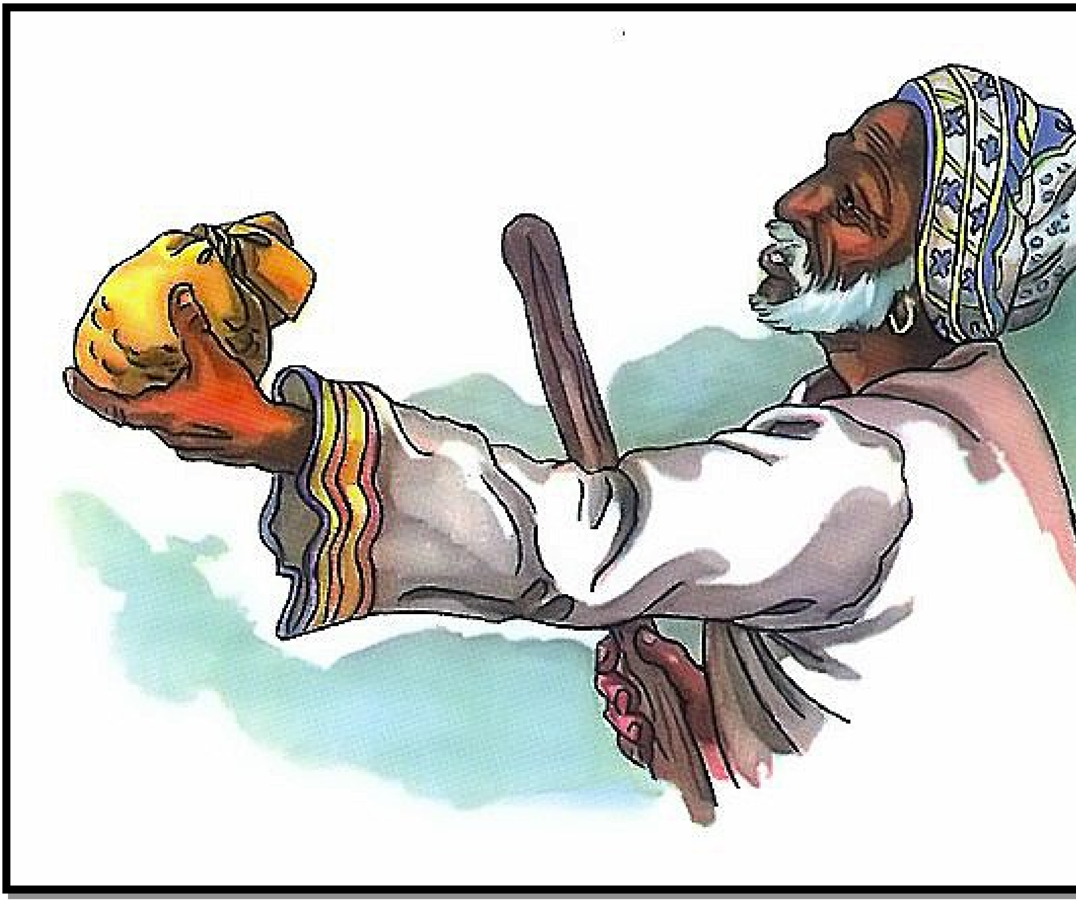

— Dar de unde ai ştiut că tocmai aurul acela era al tău? l-a întrebat califul.

— După punga în care se afla, a răspuns Kalum.

— Ai punga aici? a întrebat califul mai departe.

— Iat-o, a răspuns neguţătorul, scoţând punga şi întinzându-i-o marelui vizir, ca să i-o înmâneze califului.

Dar vizirul a strigat, prefăcându-se mirat:

— Pe barba Profetului! Zici că punga asta e a ta, câine? Punga asta e a mea! I-am dăruit-o cu două sute de galbeni unui tânăr cumsecade care m-a scăpat dintr-o mare primejdie.

— Juri că aşa este? l-a întrebat califul.

— Sunt atât de încredinţat de aceasta, pe cât sunt de sigur că vreau să ajung cândva în rai, a răspuns vizirul. Chiar fiica mea a lucrat-o.

— Aşa? a strigat Harun. Atunci, cadiule, te-ai lăsat amăgit.

Ce te-a făcut să crezi că punga este a acestui neguţător?

— A jurat, a răspuns speriat cadiul.

— Aşadar, ai jurat strâmb? a strigat califul către neguţător, care tremura, alb ca varul.

— Alah! Alah! a strigat Kalum. Nu vreau să spun nimic împotriva marelui vizir, e om de încredere, dar, vai! Punga este totuşi a mea. Ticălosul de Said mi-a furat-o. Aş da o mie de tomani dacă ar fi şi el aici!

— Ce-ai făcut cu Said? l-a întrebat califul. Unde aş putea trimite după el ca să-l aduc să mărturisească în faţa mea?

— L-am trimis pe o insulă pustie, a răspuns cadiul.

— O, Said, fiul meu! a strigat sărmanul părinte printre lacrimi.

— Până la urmă, deci, Said a mărturisit nelegiuirea pe care o săvârşise? a întrebat Harun.

Cadiul a îngălbenit. S-a uitat speriat în jurul său şi a răspuns:

— Dacă-mi amintesc bine, da.

— Nu eşti sigur? a strigat califul cu un glas cumplit. Atunci hai să-l întrebăm chiar pe el. Ieşi, Said, afară, iar tu, Kalum Bek, scoate mia de tomani, fiindcă Said e aici.

Kalum şi cadiul au crezut că văd un strigoi, apoi, dezmeticindu-se, s-au aruncat la picioarele califului, strigând:

— Iertare! Iertare!

Abia ţinându-se pe picioare de bucurie, Benezar l-a cuprins în braţe pe fiul său. Dar, neîndurător, califul a întrebat:

— Ei, cadiule, iată-l pe Said. Mărturisit-a oare?

— Nu, nu! a strigat acesta. Am ascultat numai mărturia lui Kalum-Bek, fiindcă era om cu vază.

— De aceea te-am făcut cadiu, ca să-i asculţi numai pe oamenii cu vază? a strigat Harun al Raşid, cu o îndreptăţită mânie. Acum vei fi trimis tu pe timp de zece ani în surghiun pe o insulă pustie din mijlocul mării. Acolo vei chibzui la ce-i drept şi nedrept. Iar tu, netrebnicule, care scapi oamenii de la moarte, nu ca să le dăruieşti viaţa, ci ca să ţi-i faci robi, vei plăti, aşa cum ai spus, o mie de tomani pe care i-ai făgăduit dacă Said va veni să depună mărturie.

Kalum s-a bucurat că scăpase numai cu atât şi tocmai voia să-i mulţumească bunului calif. Dar acesta a urmat:

— Iar pentru jurământul mincinos cu privire la cei două sute de galbeni, vei primi două sute de lovituri la tălpi. Mai departe,

Said poate să aleagă dacă vrea să-ţi ia toată prăvălia şi pe tine hamal, sau dacă se mulţumeşte cu câte zece galbeni pentru fiecare zi slujită.

— Dă-i drumul mişelului, prealuminate calif ! a strigat tânărul. Nu-mi trebuie nimic de la el.

— Nu, a răspuns Harun. Vreau să ţi se plătească totul. Aleg eu în locul tău cei zece galbeni pe zi, iar tu să faci socoteala câte zile te-a ţinut Kalum în ghearele lui. Şi acum, afară cu ticăloşii ăştia!

Califul i-a poftit apoi pe Benezar şi pe Said în altă sală. Acolo i-a povestit lui Benezar cu câtă vitejie îi scăpase Said viaţa. Vorbele califului erau întrerupte din când în când de răcnetele lui Kalum-Bek, care primea la tălpi, cu vârf şi îndesat, plata pentru cei două sute de galbeni.

Califul l-a poftit pe Benezar să locuiască la el, la Bagdad, împreună cu Said. Înainte de a se statornici la Bagdad, Benezar a plecat acasă să-şi aducă toate avuţiile. Said s-a mutat apoi în palatul pe care califul l-a clădit, drept recunoştinţă, pentru el, şi a trăit de atunci ca un bei. Fratele califului şi fiul marelui vizir îi ţineau de urât, iar locuitorii Bagdadului aveau o vorbă: „Aş vrea să fiu atât de bun, şi de fericit ca Said, fiul lui Benezar".

— Stând la taifas cu voi, nu se lipeşte deloc somnul de mine. Aş putea să stau treaz şl două, şi trei, şi nu ştiu câte nopţi, zise făurarul după ce vânătorul a isprăvit de povestit. Asta mi s-a mai întâmplat nu o dată. Aşa, pe vremuri, am fost calfă la un clopotar. Meşterul, un om cu dare de mână, nu era deloc zgârcit. Într-o zi, însă, pe când aveam de lucru până peste cap, meşterul s-a purtat, spre mirarea noastră, cu totul împotriva felului său de a fi, ca un cărpănos. Se turna un clopot pentru biserica nouă, şi noi, ucenicii şi calfele, trebuia să stăm toată noaptea lângă cuptor ca să păzim focul. Ne aşteptam ca meşterul să scoată cepul la un poloboc şi să-i dea drumul în valurile celui mai bun vin al său, dar nici vorbă de aşa ceva. Ne îngăduia numai ca la fiecare ceas să trecem, din om în om, o carafă cu vin. Apoi a început să povestească fel de fel de întâmplări din viaţa lui, amintiri de pe vremea când fusese şi el calfă şi drumeţea de colo-colo. După aceea, i-a venit rândul calfei celei mai vârstnice de a povesti, apoi celorlalţi pe rând. Se înțelege că somnul nu s-a mai prins de nimeni, fiindcă toţi

ascultam cu mare luare-aminte. Nici n-am ştiut când s-a făcut ziuă. Abia atunci ne-am dat seama de şiretenia meşterului, care ne ţinuse treji cu poveşti. În schimb, când clopotul a fost gata, n-a cruţat vinul şi ne-a despăgubit cu prisosinţă pentru ceea ce, cu bună ştiinţă, nu ne dăduse în noaptea care se scursese.

— Deştept om! spuse studentul. Cel mai bun leac împotriva somnului este vorba. De aceea, în noaptea asta n-aş vrea să mă prindă ceasul unsprezece singur, căci nu ştiu dacă aş putea să birui somnul.

— Se vede că la asta se gândesc şi ţăranii, zise vânătorul. În serile lungi de iarnă, femeile şi fetele se adună şi torc la lumina opaiţului. Nu lucrează fiecare la casa ei, fiindcă în singurătate te toropeşte somnul, pe când la clacă, cu mulţi laolaltă, vorbeşti, povesteşti şi nici nu ştii când trece timpul.

— Aşa e, încuviinţă şi cărăuşul. Auzi adesea poveşti care fac să ţi se ridice părul măciucă, despre duhuri de foc care rătăcesc pe câmpii, spiriduşi care fac larmă noaptea prin odăi şi despre stafii care bagă în sperieţi oamenii şi dobitoacele.

— Nu-i prea plăcut să asculți aşa ceva, zise studentul. Drept să spun, nu pot să sufăr poveştile cu stafii.

— În privinţa asta eu sunt de altă părere, exclamă făurarul de scule. Când aud o poveste de groază, mă simt cât se poate de bine. E ca şi cum te-ai cuibări într-un culcuş cald pe vreme de ploaie. Auzi cum cad picăturile pe acoperiş: pic! pic! pic! şi te simţi minunat în adăpostul tău ferit de ploaie. Tot aşa şi cu poveştile despre stafii: când stai şi le asculţi seara, cu lumina aprinsă, între oameni, te simţi parcă în largul tău, în siguranţă.

— Şi pe urmă? întrebă studentul. Dacă vreunul dintre ascultători crede în bazaconiile astea, în stafii şi alte plăsmuiri, n-o să-l cuprindă teama când o să rămână singur în întuneric? N-o să se gândească tot timpul la întâmplările groaznice pe care le-a auzit? Poveştile astea cu stafii îmi amintesc de nişte întâmplări neplăcute din copilăria mea. Am fost un băiat vesel şi isteţ, poate chiar mai zburdalnic decât i-ar fi plăcut dădacei mele. Şi, ca să mă potolească, s-a gândit să bage groaza în mine. S-a apucat să-mi povestească fel de fel de basme înfricoşătoare, cu vrăjitoare şi duhuri rele, care, după spusele ei, rătăceau de colo până colo prin casă. Când umbla o pisică în pod, şoptea înspăimântată: „Auzi, băiatul mamei? Iarăşi urcă şi coboară mortu'! Îşi poartă capul sub braţ, iar ochii îi lucesc ca

două felinare. În loc de degete are gheare şi dacă te prinde în întuneric, te sugrumă".

Cei de faţă au început să râdă, dar studentul a continuat:

— Fiind prea mic, nu înţelegeam că toate astea nu erau decât scorneli. E drept că nu mă temeam nici de cel mai straşnic dulău de vânătoare, eram mai tare decât toţi tovarăşii mei de joacă, dar în întuneric mi se făcea inima cât un purece, închideam ochii şi mă aşteptam ca mortul să se apropie dintr-o clipă într-alta. Ajunsesem până acolo, încât nu voiam să ies singur în întuneric nici în ruptul capului. Când tatăl meu a văzut cât eram de fricos, mi-a tras o bătaie soră cu moartea! Totuşi nu m-am putut dezbăra multă vreme de teama asta copilărească, pe care o căpătasem din vina dădacei mele neroade.

— Da, e o mare greşeală, zise vânătorul, să umpli capul unui copil cu prostii d-astea. Am cunoscut oameni vrednici, curajoşi, care nu se temeau nici de trei vrăjmaşi, dar dacă trebuiau să umble noaptea după vânat sau să-i pândească pe braconieri, îşi pierdeau tot curajul. Li se năzărea că în fiecare copac se ascunde o stafie îngrozitoare, în fiecare tufiş, o vrăjitoare, iar licuricii li se păreau ochii unei jivine care-i pândea în întuneric.

— Astfel de poveşti sunt dăunătoare şi prosteşti nu numai pentru copii, răspunse studentul, ci şi pentru oamenii în toată firea. Un om cu scaun la cap nu ia în seamă lucruri pe care numai proştii le cred. Numai prin capul acestora umblă astfel de năluciri. Basmele acestea însă le fac rău mai ales ţăranilor. Ei cred neclintit, statornic, în neroziile astea şi credinţa lor se întăreşte şi mai mult la clacă şi la cârciumă, unde oamenii îşi apropie capetele şi istorisesc cu glas fioros poveştile cele mai înfricoşătoare.

— Aşa e, domnule! zise cărăuşul. Aveţi dreptate. Câte nenorociri nu s-au întâmplat din cauza unor astfel de poveşti! Sora mea şi-a pierdut viaţa din pricina lor.

— Cum se poate? Din cauza unor poveşti?! strigară cu toţii miraţi.

— Da, din cauza unor astfel de poveşti, răspunse cărăuşul. Şi în satul meu, femeile şi fetele au obiceiul să se adune serile ca să toarcă împreună. Vin şi flăcăii şi spun tot felul de istorii. Într-o seară se vorbea de stafii şi năluci, iar flăcăii povesteau despre un băcan bătrân care murise de zece ani, dar nu-şi putea

găsi liniştea în mormânt. Dădea în fiece noapte pământul la o parte, se ţâra încetişor afară şi, tuşind, aşa cum obişnuia şi în viaţă, se ducea la băcănia sa unde cântărea zahăr şi cafea, bolborosind încet:

Trei sferturi, trei sferturi la miezul nopţii
Fac cât un funt în timpul zilei.

Mulţi spuneau că l-au văzut aievea, iar fetele şi femeile s-au înfricoşat. Soră-mea însă, o fetişcană de vreo şaisprezece ani, voind să facă pe grozava, a spus:

— Nu cred nimic din toate astea. Morţii nu se mai întorc niciodată înapoi.

Din păcate nu era prea convinsă, i se cam strânsese şi ei inima de frică de câteva ori. Unul dintre tineri a zis:

— Dacă crezi într-adevăr că-i aşa cum spui, n-are de ce să-ţi fie frică. Mormântul lui e la doi paşi de cel al lui Kätchen, care a murit de curând. Dacă ai curaj, du-te la cimitir, rupe de pe mormântul lui Kätchen o floare şi adu-ne-o. Numai aşa vom crede că nu ţi-a fost frică de băcan!

Ca să nu le dea prilej s-o ia în râs, soră-mea a răspuns:

— Numai atât îmi cereţi? E un fleac! Ce floare doriţi?

— În satul nostru nu cresc trandafiri albi decât acolo. Adu-ne un buchet de trandafiri, i-a cerut una din prietenele ei.

Fata s-a sculat şi a plecat. Toţi bărbaţii îi lăudau curajul, dar femeile clătinau din cap, căinându-se:

— Numai de nu s-ar întâmpla ceva!

Sora mea a pornit spre cimitir. Luna învăluia mormintele într-o lumină palidă, albicioasă.

Sora mea s-a înfiorat. Ceasul din turn tocmai bătea miezul nopţii. Fata a împins portiţa cimitirului.

A pornit printre movilele mormintelor şi, cu cât se apropia mai mult de trandafirii albi ai lui Kätchen şi de mormântul băcanului-strigoi, cu atât i se strângea inima mai tare.

Când a ajuns în sfârşit la groapa lui Kätchen, a îngenuncheat tremurând şi a început să culeagă flori. În clipa aceea i s-a părut că aude zgomote în apropiere. Când a întors capul, la doi paşi de ea cineva zvârlea ţărâna de pe un mormânt şi din groapă a ieşit încet o făptură ciudată. Era un bătrân palid, cu o scufie de noapte, albă pe cap. Soră-mea a aruncat înspăimântată încă o privire, ca să se convingă că ceea ce vedea era aievea, dar când cei din groapă a început să

vorbească pe nas: „Bună seara, domnişoară, ce faci aici la ora asta târzie?" a cuprins-o o spaimă de moarte; şi-a ţinut totuşi firea, a sărit peste morminte şi a fugit înapoi în sat. Acolo, sfârşită de puteri, a povestit tot ceea ce văzuse şi, stoarsă de orice vlagă, a fost purtată pe braţe până acasă. A doua zi am aflat că cel care îi vorbise sărmanei mele surori fusese chiar groparul, care săpa o groapă. Ce folos, însă? N-am mai apucat să-i spunem nefericitei cine îi ieşise în cale. A căpătat fierbinţeală mare şi s-a stins după trei zile. Trandafirii pentru coroana de pe mormânt şi-i culesese singură.

Cărăuşul a tăcut, cu ochii plini de lacrimi. Tovarăşii lui l-au privit cu milă.

— Aşadar, copila aceea s-a prăpădit din pricina unor scorneli, zise tânărul giuvaergiu. Îmi amintesc de o poveste pe care aş vrea să v-o spun şi care s-a sfârşit, din păcate, tot prost.

GROTA DIN STEENFOLL

Legendă scoţiană

Pe o insulă stâncoasă de pe coasta Scoţiei, trăiau odată doi pescari. Erau foarte buni prieteni. Nici unul dintre ei nu se însurase, nici neamuri n-aveau şi, muncind laolaltă, fiecare în felul lui, izbuteau să-şi agonisească hrana. Cu vremea, îmbătrâniseră şi prietenia lor devenise şi mai strânsă, cu toate că se deosebeau unul de celălalt, la fire şi la trup, cum se deosebeşte vulturul de viţelul de mare.

Kaspar Strumpf era un bărbat îndesat şi rotofei, cu o faţă lată, grăsună, rotundă ca luna plină, cu ochi jucăuşi şi blânzi, care parcă nu cunoscuseră niciodată mâhnirea şi grija. Dar el nu era numai dolofan, ci şi adormit şi leneş. De aceea se ocupa cu treburile casnice: gătea, cocea şi împletea plasele cu care pescuia pentru el şi pentru vânzare. Tot el lucra şi cea mai mare parte din peticul lor de pământ. Prietenul său era, dimpotrivă, înalt şi deşirat, cu un nas coroiat ca un cioc de uliu, cu ochi ageri, şi cunoscut ca cel mai harnic şi norocos pescar de pe insulă, ca un om fără frică, ce se căţăra te miri unde după păsări şi fulgi. Era şi cel mai priceput agricultor de pe insulă, dar şi cel mai hrăpăreţ neguţător de pe piaţa din Kirchwall. Fiindcă avea însă marfă bună şi nu-şi păcălea muşterii, toţi îşi făceau cumpărăturile la el şi-i vindeau cele de trebuinţă. Aşa că Wilm Falke, cum îl numeau concetăţenii lui, şi Kaspar Strumpf, cu care primul, în ciuda lăcomiei sale, îşi împărţea câştigul greu dobândit, izbuteau nu numai să-şi agonisească o hrană îndestulătoare, dar chiar să fie socotiţi ca oameni cu dare de mână. Dar Falke cel hrăpăreţ nu era mulţumit să treacă doar drept un om înstărit, ci dorea să ajungă bogat, ba chiar foarte bogat. Şi fiindcă îşi dăduse seama că numai cu sârguinţa nu se putea îmbogăţi atât de repede pe cât dorea, îşi aştepta norocul de la vreo întâmplare fericită, neobişnuită. Din clipa în care gândul acesta pusese stăpânire pe el, Falke luase hotărârea dârză şi nestrămutată să-şi urmărească ţelul fără odihnă şi începuse să-i vorbească lui Kaspar Strumpf despre avuţia pe care o va dobândi, ca despre ceva neîndoios. Iar fiindcă acesta credea în vorbele lui ca în litera de evanghelie, povestea şi el vecinilor cele auzite. Aşa se dusese vestea că Wilm Falke s-ar fi vândut diavolului, care-l cumpărase cu aur greu. Unii spuneau

însă că stăpânul iadului doar îl îmbiase deocamdată în privinţa asta.

E drept că la început Falke lua vorbele astea în râs, dar încetul cu încetul se obişnuise cu gândul că într-o bună zi vreun duh ar putea să-i dezvăluie taina unei comori, şi nu se mai supăra pe concetăţenii săi care-l luau în zeflemea din pricina asta. E drept că îşi vedea mai departe de negoţ, dar cu mai puţină râvnă. O mare parte din timpul pe care-l folosise înainte pentru pescuit sau alte munci folositoare, îl pierdea acum fără nici o noimă, aşteptând să se îmbogăţească peste noapte. Spre nenorocul lui, stând într-o zi pe ţărmul pustiu şi privind cu o anume speranţă tălăzuirile mării, ca şi cum de acolo ar fi putut să i se ivească norocul cel mare, un val uriaş i-a rostogolit la picioare un mănunchi de alge şi prundiş. Printre pietricele sclipea o piatră galbenă: o bilă de aur.

Wilm a rămas încremenit. Aşadar nu sperase în zadar — marea îi dăruise aur — aur frumos, curat, pesemne rămăşiţa unei bare masive căzută la fund pe care o mâncaseră valurile de ajunsese numai cât un glonţ de puşcă. Şi acum i se desluşi în

minte, fără chip de tăgadă, că odată, undeva, aproape de ţărmul acesta, se scufundase o corabie cu încărcătură de preţ şi că lui îi hărăzise soarta să găsească comorile înghiţite de valuri. Şi gândul acesta a crescut încet-încet în mintea lui, până a pus stăpânire pe toată fiinţa sa. Acum singura lui ţintă era să se ferească până şi de prietenul lui, căruia nu-i împărtăşise descoperirea făcută, de teamă să nu afle şi alţii de ea. Astfel bietul om lăsă baltă toate celelalte treburi. Stătea zile şi nopţi de-a rândul pe ţărmul mării şi, în loc să azvârle plasa de prins peşti, arunca o lopată special făurită pentru a scoate aur.

Nu s-a ales însă cu nimic altceva decât cu sărăcia, căci nu mai avea de nici unele şi oricât se trudea, adormitul de Kaspar nu izbutea să agonisească hrană pentru amândoi. Wilm căuta, ce-i drept, comori de preţ, dar până una alta, bucăţica de aur găsită se dusese repede şi după ea se irosise şi avutul celor doi.

Strumpf nu scotea o vorbă. Fără să murmure, lăsase odinioară pe seama lui Falke agonisirea hranei şi nu crâcnea nici acum, când acesta, pierzându-şi timpul fără rost, îl lipsea de hrana zilnică. Purtarea blândă a răbdătorului său prieten îl împoldea şi mai mult pe Falke să caute fără încetare comoara. În fiecare seară, înainte de a adormi, i se părea că aude foarte limpede nişte şoapte, mereu aceleaşi, pe care a doua zi nu şi le mai amintea. Asta îl îndârjea şi mai mult, deşi nu prea vedea ce legătură ar putea fi între şoaptele ciudate şi năzuinţa sa. Dar în mintea unui Wilm Falke îşi putea face loc orice închipuire, aşa că şoaptele acestea tainice îi întăreau credinţa că soarta îi hărăzise marea fericire de a descoperi o grămadă uriaşă de aur.

Într-o zi l-a prins furtuna pe ţărmul unde găsise bila de aur. Vijelia era atât de cumplită încât Falke a trebuit să se adăpostească într-o grotă din apropiere. Peştera aceasta — numită prin partea locului „Grota din Steenfoll” — era de fapt un gang subteran lung, cu două guri spre mare, pe unde năvăleau valurile, rostogolindu-se mereu cu un vuiet îngrozitor. Nu puteai să pătrunzi în grotă decât printr-un singur loc, printr-o crăpătură din boltă, ştiută doar de ştrengarii din partea locului. Grota ascundea mari primejdii — unde mai pui că umbla şi vorba că era bântuită de stafii. Wilm a coborât anevoie în grotă şi s-a aşezat pe o piatră sub un colţ de stâncă ce-i atârna deasupra capului. Aici, la douăsprezece picioare sub pământ, în vuietul valurilor care se rostogoleau sub stâncă şi al vijeliei pustiitoare

de afară, au început să-l copleşească din nou aceleaşi gânduri despre vasul scufundat, întrebându-se mereu ce fel de vas o fi fost. Întrebase în dreapta şi în stânga, dar nici bătrânii nu-şi mai aminteau să se fi scufundat vreo corabie în locurile acelea. Şi a rămas aşa în grotă, nici el nu mai ştia cât. Când s-a trezit în sfârşit din visare, furtuna se potolise. Tocmai se pregătea să iasă la lumină, când, deodată, de undeva din străfunduri, a auzit un glas care striga limpede:

— Car-mil-han!

A tresărit speriat şi s-a uitat în adânc.

— Stăpâne atotputernic! a strigat el. Acesta e cuvântul care mă urmăreşte şi în somn! Ce-o însemna, oare, Dumnezeule?

În clipa când a pus piciorul afară, Falke a mai auzit încă o dată, ca un suspin venit din adâncuri: „Carmilhan!" după care a luat-o la goană spre casă, ca o sălbăticiune fugărită.

Wilm nu era fricos, numai că totul venise pe neaşteptate. Nimic însă nu l-ar mai fi putut opri din mersul său: să intre în grotă era, ce-i drept, primejdios, dar setea de aur nu-i dădea pace.

Odată, Wilm stătea noaptea târziu în faţa grotei din Steenfoll, scormonind nisipul de pe fund cu lopata, în căutarea comorii. Deodată, lopata s-a agăţat de ceva şi, oricât a tras-o el, oricât a smucit-o, nu i-a fost cu putinţă s-o clintească. Între timp a început să sufle vântul, cerul s-a acoperit cu nori negri, valurile îi purtau luntrea de colo-colo, gata s-o răstoarne. Însă Wilm nu s-a lăsat: a tras până n-a mai simţit nici o împotrivire. Nemaisimţind nici o greutate, credea că se rupsese funia de care legase lopata, dar în clipa când norii au început să învăluie luna, deasupra apei a răsărit o umbră neagră şi peste întinsul mării a răsunat cuvântul care-l urmărea: „Carmilhan" Wilm a întins mâna, vrând să apuce făptura aceea ciudată, dar aceasta s-a mistuit repede, undeva, în întunericul nopţii. Furtuna care s-a dezlănţuit în clipa aceea l-a silit să-şi caute adăpost sub stâncile din apropiere. Istovit, a căzut într-un somn adânc, plin de năluciri. Coşmarul acesta i-a sporit şi mai mult zbuciumul în legătură cu necontenita căutare a comorii, care îl chinuise în timpul zilei.

Când s-a trezit, razele răsăritului cădeau pe marea acum liniştită şi încremenită ca o oglindă. Tocmai se pregătea să iasă din nou în larg, să-şi înceapă munca obişnuită de fiecare zi, când

în depărtare a zărit un punct care se apropia din ce în ce. S-a uitat mai bine şi a desluşit o luntre în care şedea o fiinţă omenească. Să vezi şi să nu crezi: fără pânze, fără vâsle, fără ca făptura dinăuntrul ei s-o cârmească — dacă cumva avea cârmă — barca înainta cu botul spre mal, spre luntrea lui Wilm, lângă care se opri. În ea se afla un moşneguţ stafidit, îmbrăcat în haine de pânză galbenă, pe cap cu o scufie roşie, ţuguiată, cu ochii închişi, încremenit ca un stârv uscat. Falke a strigat, a smucit barca, dar n-a primit nici un răspuns. Atunci a vrut să lege barca cu o funie de luntrea sa şi s-o tragă după el. Bătrânelul a deschis însă deodată ochii şi a început să se mişte atât de ciudat, încât l-a umplut de groază chiar şi pe pescarul acesta cutezător.

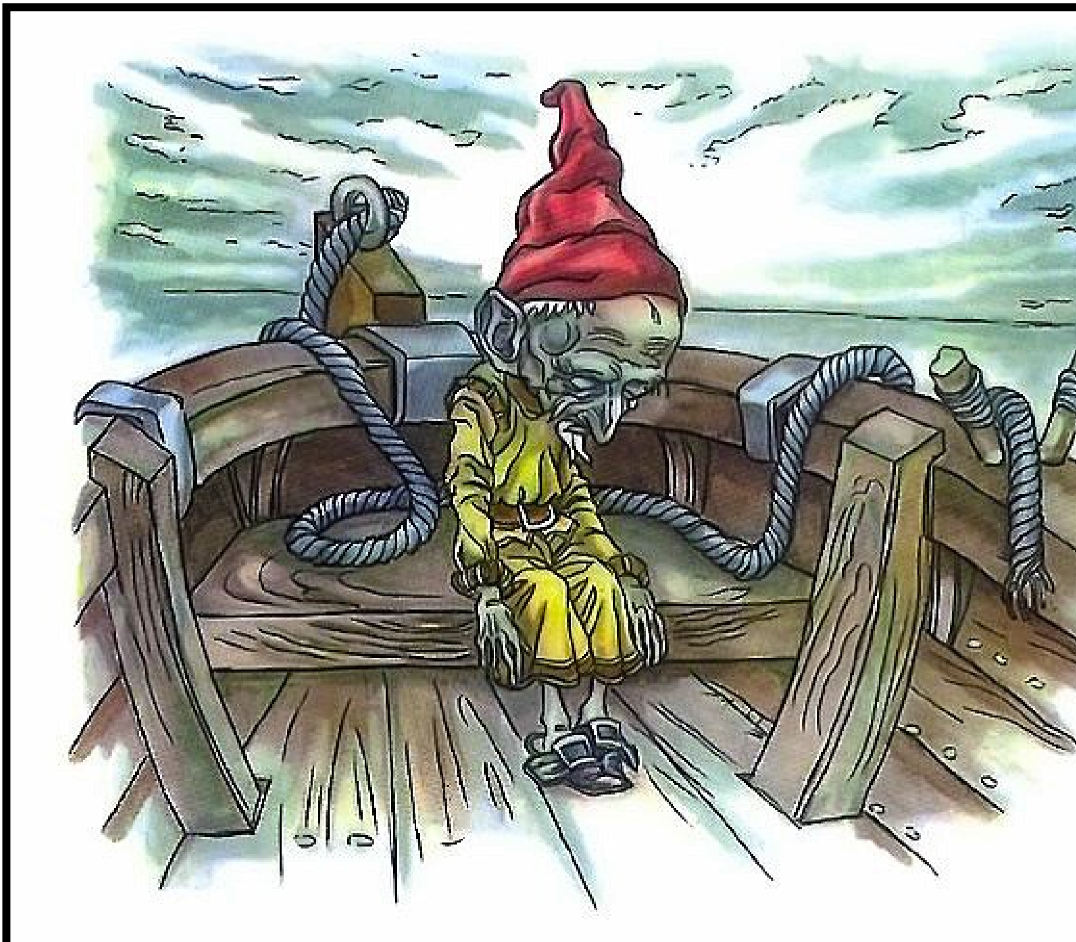

— Unde mă aflu? a întrebat omuleţul în limba olandeză,

oftând adânc.

Falke, care ştia de la pescarii de scrumbii olandezi câteva vorbe în graiul lor, i-a spus cum se numeşte insula şi l-a întrebat cum îl cheamă şi ce caută pe acolo.

— Am venit să văd ce-i cu Carmilhan.

— Cu Carmilhan? Pentru Dumnezeu! Ce înseamnă asta? a strigat pescarul, plin de curiozitate.

— Nu răspund la întrebări, dacă mi se pun în felul acesta, a răspuns omuleţul, vădit speriat.

— Bine, dar ce e Carmilhan? a strigat Faike.

— Acum nu mai e nimic, dar pe vremuri a fost un vas minunat, încărcat cu atât de mult aur cum n-o să mai aibă vreodată un vas.

— Când s-a scufundat şi unde?

— Cam acum o sută de ani, dar nu ştiu sigur unde. Am venit să caut locul şi să pescuiesc aurul pierdut. Vrei să mă ajuţi şi să împărţim ceea ce găsim?

— Cu draga inima, numai să-mi spui ce am de făcut.

— Pentru ceea ce trebuie să faci, ai nevoie de mult curaj: trebuie să te duci la miezul nopţii în locul cel mai sălbatic, cel mai singuratic de pe insulă şi să iei cu tine o vacă. Acolo s-o tai, şi să pui pe cineva să te înfăşoare în pielea ei caldă încă, apoi să te aşezi jos şi după aceea însoţitorul trebuie să te lase singur înainte de un ceas după miezul nopţii vei afla unde sunt comorile de pe «Carmilhan».

— În felul ăsta a fost dus la pierzanie şi bătrânul Engrol! Şi-a vândut şi trupul şi sufletul! a strigat Wilm, îngrozit. Piei din ochii mei, piază rea! a adăugat el, vâslind grăbit. Nu vreau să am de-a face cu tine!

Omuleţul a scrâşnit din dinţi, l-a ocărât, l-a blestemat, dar vorbele lui abia s-au mai auzit, fiindcă, vâslind cu amândouă vâslele, Falke s-a depărtat repede, a ocolit o stâncă şi a dispărut. Totuşi, deşi văzuse că un duh rău voia să se folosească de setea lui de îmbogăţire, să-l ademenească cu aur şi să-l prindă în laţ, pescarul, orbit de lăcomie, tot nu s-a lecuit. Dimpotrivă, ar fi vrut să tragă foloase din cele ce îi spusese omuleţul în haine galbene, fără să se dea însă pe mâna vrăjitorului. Falke stătea deci mai departe pe ţărmul pustiu şi căuta mereu aur. Pe vremuri făcuse tot ce putuse ca să se căpătuiască. Pescuise pe meleaguri străine şi se apucase cu

sârg de fel de fel de treburi, dar acum le lăsase pe toate baltă. El şi tovarăşul său ajunseseră săraci lipiţi pământului. Dar deşi se aflau în starea asta jalnică numai din pricina încăpăţânării lui Falke şi a lăcomiei lui neroade, cu toate că grija pentru trai apăsa pe umerii lui Kaspar Strumpf, acesta nu-i făcea nici cea mai mică mustrare prietenului său, ci, dimpotrivă, se arăta tot atât de supus şi avea aceeaşi încredere în mintea înţeleaptă a acestuia, ca şi pe vremea când treburile le mergeau din plin. Bunătatea răbdătorului său tovarăş îl punea în mare încurcătură pe Falke. Felul de a se purta al acestuia îl îndemna să caute aurul cu şi mai multă înverşunare, nădăjduind că odată şi odată îşi va putea răsplăti prietenul pentru lipsurile pe care le îndura. În tot acest timp cuvântul drăcesc «Carmilhan» îl urmărea mereu, nu-i dădea pace nici în somn. Toate laolaltă — sărăcia, deznădejdea aşteptării şi lăcomia — l-au făcut până la urmă să-şi piardă minţile. S-a hotărât să-l asculte pe omuleţ, cu toate că ştia din bătrâni că cine face ceea ce porunceşte moşneagul se dăruieşte puterilor necuratului.

Kaspar s-a străduit în zadar să-l oprească. Cu cât prietenul său îl ruga mai fierbinte să dea uitării desperata lui hotărâre, cu atât mai mult se îndârjea Falke. În sfârşit, Kaspar, blajin şi molatic ca de obicei, s-a învoit să-l însoţească şi să-l ajute să ducă la îndeplinire ceea ce hotărâse. Cu inima strânsă de durere, au legat o funie de coarnele frumoasei lor vaci, pe care o crescuseră de mică şi pe care nu se înduraseră până atunci s-o vândă, pentru că nu se puteau obişnui cu gândul să încapă pe mâini străine. Ea singură le mai rămăsese din tot avutul lor, dar duhul rău, care pusese stăpânire pe Wilm, îi înăbuşise toate simţămintele bune, iar Kaspar nu era în stare să-l înfrunte.

Era în septembrie. Începuse iarna scoţiană cu nopţile ei lungi. Un vânt tăios rostogolea deasupra Clydestrom-ului norii grei ai nopţii, asemănători unor culmi de gheaţă. Întunericul se lăsase ca un zăbranic negru peste râpele munţilor, peste smârcuri, peste albiile tulburi ale râurilor, care parcă te priveau negre ca hăul cel fioros al iadului. Falke păşea înainte şi Strumpf în urma lui; cutremurat de propria-i îndrăzneală, acesta se uita posomorât, cu ochii plini de lacrimi, la sărmanul animal care mergea senin şi nevinovat la moarte. Curând, mâna care-l ocrotise şi-l hrănise îi va curma firul vieţii. Au ajuns cu greu într-o vale îngustă şi mlăştinoasă, ascunsă între munţi, năpădită de

muşchi, de tufe de iarbă neagră şi plină de bolovani. Un lanţ de munţi prăpăstioşi, întunecaţi, ce se pierdeau în ceaţa cenuşie, încingeau valea aceasta, unde rareori călca picior de om.

Cei doi pescari mergeau pe pământul mlăştinos, nesigur, îndreptându-se spre o stâncă uriaşă care se ridica în mijlocul drumului. Un vultur şi-a luat zborul, ţipând, de pe stâncă. Sărmana vacă mugea încetişor, cu jale, ca şi cum pricepea toată grozăvia acelei nopţi, ca şi cum ştia ce soartă o aşteaptă. Kaspar a întors capul ca să-şi şteargă lacrimile ce-i şiroiau pe obraji şi s-a uitat devale, prin strunga pe unde venise. Jos, departe, se auzeau valurile mării izbind cu vuiet stânca. De undeva, de sus, dinspre crestele munţilor, peste care se lăsaseră nori negri, grei, răzbea din timp în timp un murmur surd. Când Kaspar s-a întors spre prietenul său, acesta tocmai ridicase securea asupra blândului dobitoc, pe care-l legase de stâncă. Priveliştea aceasta l-a tulburat într-atât, încât i-a zdruncinat hotărârea de a se supune orbeşte prietenului său; a îngenuncheat la picioarele lui, frângându-şi mâinile şi strigând cu desperare:

— Pentru Dumnezeu, Wilm, Falke! Cruţă vaca, cruţă-te pe tine, cruţă-ne pe amândoi! Mântuieşte-ţi sufletul! Scapă-ţi viaţa! Dacă vrei cu orice preţ să pui la încercare bunătatea Domnului, aşteaptă până mâine şi jertfeşte mai bine alt animal în locul blândei noastre vaci!

— Ai înnebunit, Kaspar? a strigat Wilm ca scos din minţi, ţinând securea ridicată. Să cruţ vaca şi să mor de foame?

— N-o să mori de foame, a răspuns Kaspar hotărât. Atâta timp cât oi avea aste două mâini, n-o să mori de foame! O să muncesc din zori şi până în noapte pentru tine, numai să nu-ţi vinzi sufletul şi să cruţi bietul dobitoc!

— Atunci ia securea şi crapă-mi capul! a strigat Falke desperat. N-o să mă mişc din locul ăsta până n-am făcut ce trebuia să fac. Poţi să dobândeşti tu comorile lui «Carmilhan» în locul meu? Pot mâinile tale să agonisească mai mult decât

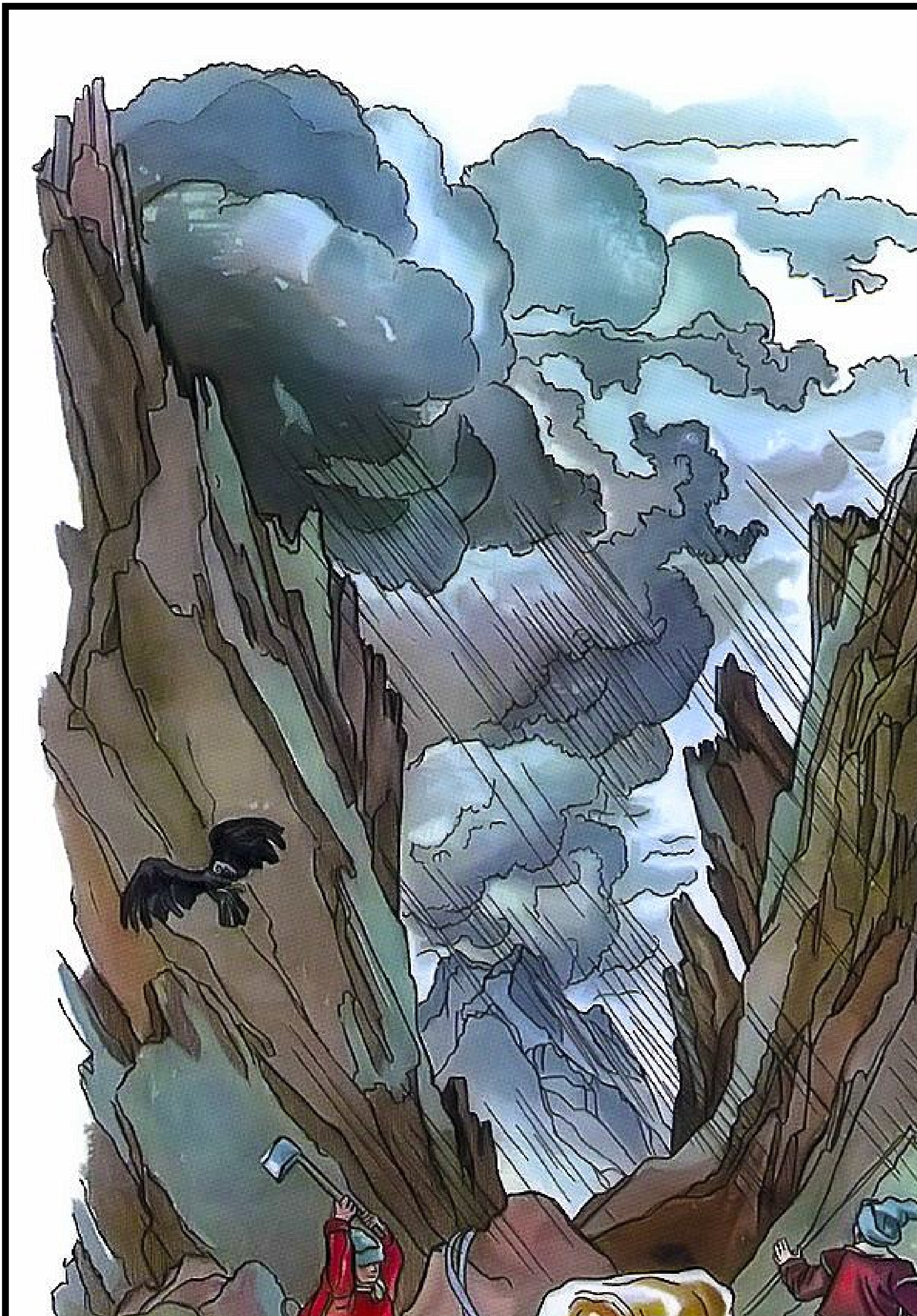

necuratului.

— Habar n-am de aşa ceva! a strigat Falke, râzând sălbatic, ca unul care era hotărât să nu audă şi să nu vadă nimic din tot ce putea să-l abată din drum. Kaspar, eşti nebun şi mă înnebuneşti şi pe mine, dar iată, a spus el, aruncând securea şi ridicând cuţitul de pe piatră, ca şi cum ar fi vrut să se înjunghie, rămâi cu vaca, dar fără mine!

Atunci Kaspar a sărit la ei, i-a smuls din mână unealta aducătoare de moarte, a luat securea, a ridicat-o în aer, şi a izbit cu atâta putere capul dobitocului iubit, încât acesta s-a prăvălit la picioarele stăpânului său fără să tresară.

Totul se petrecuse uluitor de repede. Un fulger a brăzdat apoi cerul şi tunetul a cutremurat tăriile. Falke şi-a holbat ochii la prietenul său. Se simţea ca un bărbat în toată firea în faţa unui copil, minunându-se că băieţandrul se dovedea mai cutezător decât el, omul mare. Dar Strumpf nu părea speriat de tunet, nici tulburat de uluiala tovarăşului său. S-a repezit la vacă şi, fără să scoată o vorbă, a început s-o jupoaie de piele. Venindu-şi puţin în fire, Wilm i-a dat o mână de ajutor. Dar pe cât de mare îi fusese mai înainte nerăbdarea de a vedea săvârşită jertfa, pe atât de adâncă era acum scârba cu care lucra. Furtuna se înteţea, tunetele zguduiau munţii, fulgere îngrozitoare şerpuiau în jurul stâncii şi peste muşchiul din râpă. Vântul, care nu izbutise să răzbată sus, spre înălţimi, îşi avea sălaş jos, umplând valea şi ţărmul cu un vuiet sălbatic. În cele din urmă, cei doi pescari, uzi leoarcă, au jupuit vita de piele, pe care au întins-o pe jos; Kaspar l-a înfăşurat apoi pe Falke în ea şi l-a legat strâns, aşa cum îi poruncise acesta. După ce şi-a dus treaba la bun sfârşit, bietul om a rupt tăcerea care dăinuia de atâta vreme şi, privindu-l cu milă pe prietenul său amăgit, l-a întrebat cu glas tremurător:

— Ce mai pot face pentru tine, Wilm?

---

[4] Picţii - locuitorii din regiunile de miază-noapte ale Marii Britanii înaintea erei noastre, strămoşi ai scoţienilor de astăzi.

— Nimic, a răspuns celălalt. Rămâi cu bine!

— Rămâi cu bine! i-a urat Kaspar. Dumnezeu să te aibă în paza lui şi să te ierte aşa cum te iert şi eu.

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care le-a mai auzit Wilm, căci Kaspar s-a şi mistuit în întuneric. În aceeaşi clipă a izbucnit una dintre cele mai pustiitoare furtuni pe care le văzuse Wilm vreodată. Întâi a scăpărat un fulger, luminând munţii, stâncile din apropiere, valea cu valurile spumegânde ale mării şi insulele stâncoase împrăştiate în golf. Printre insulele acestea i s-a părut că desluşeşte contururile unui uriaş vas străin fără catarge; dar abia i-a răsărit dinaintea ochilor, că a şi dispărut în beznă. Tunetele bubuiau asurzitor. Din munţi se rostogoleau spre el ameninţătoare puhoaie de pietriş, iar din înălţimi se revărsau şuvoaie de apă atât de uriaşe, încât valea îngustă şi mlăştinoasă s-a umplut cât ai clipi şi apa i-a ajuns lui Wilm până la umeri. Din fericire, Kaspar îl aşezase pe Wilm pe un dâmb, altminteri s-ar fi înecat. Apa creştea mereu şi Wilm se căznea să-şi schimbe poziţia primejdioasă, dar pielea în care era învelit îl strângea rău şi nu-l lăsa să se mişte. Zadarnic l-a strigat pe Kaspar. Acesta era departe. În clipele acelea de nenorocire nu a îndrăznit să rostească numele Domnului, iar la gândul că ar putea să cheme în ajutor puterile întunecate în mâna cărora se afla, îl treceau fiori de groază. Apa i-a ajuns până la urechi şi i-a atins buzele.

— Dumnezeule, sunt pierdut! a strigat el, simţind cum i se urcă apa în susul obrazului.

Dar în clipa în care a scos strigătul, a auzit ca prin vis un zgomot asemănător cu vuietul apelor unei cascade şi — minune — apa s-a depărtat de buzele lui. Şuvoiul îşi croise drum printre stânci şi se scurgea la vale. Ploaia s-a potolit şi întunericul a început să se destrame. Wilm a prins puţin curaj, o rază de speranţă îi încolţise în suflet. Se simţea vlăguit ca după o luptă cu moartea şi ar fi dat orice să iasă din pielea care-l strângea Dar, deşi primejdia de a-și pierde viaţa se îndepărtase, el nu se liniştise. Zbuciumul plin de deznădejde îi răvăşea şi acum sufletul, iar lăcomia îl ţinea nemiloasă în ghearele ei, îndârjindu-l în lupta pe care o dădea. În cele din urmă, moleşit de frig şi de oboseală, a căzut într-un somn ca de plumb.

Şi a dormit aşa cam vreo două ceasuri. Vântul rece care-i şfichiuia obrazul şi vuietul valurilor mării l-au scos din această

fericită uitare de sine. Cerul se întunecase din nou. Un fulger asemănător cu cel care vestise prima furtună a brăzdat iar cerul şi, la lumina acestuia, lui Falke i s-a părut că zăreşte vasul cel străin legănându-se pe creasta unui val, în apropierea stâncii din Steenfoll. Apoi vasul a dispărut în adâncurile grotei. Pescarul a holbat ochii la vedenie. Căci fulgerele brăzdau acum bolta fără contenire, luminând întinsul mării. Deodată, o trâmbă de apă cât un munte s-a ridicat din vale şi l-a izbit pe Falke cu atâta putere de un colţ de stâncă, încât şi-a pierdut cunoştinţa. Când şi-a venit în fire, furtuna se potolise şi cerul se înseninase, doar fulgerele mai scăpărau din când în când. Falke se afla la poalele munţilor care încingeau valea. Se simţea atât de sfârşit, că aproape nu era în stare să se mişte. Valurile se izbeau molcom, plescăind, de stânci, şi prin clocotul apei răzbătea o muzică solemnă, ca o cântare bisericească. Sunetele, la început slabe ca o închipuire, erau tot mai limpezi, mai aproape. Părea melodia unui psalm pe care-l auzise în vara trecută pe un vas olandez de pescuit scrumbii.

Apoi a desluşit glasuri omeneşti, ba parcă şi cuvintele cântecului. Vocile veneau de jos, din vale. Falke s-a târât cu greu până la o piatră pe care şi-a sprijinit capul şi s-a uitat în jos. Acolo a văzut un alai de făpturi omeneşti care se îndreptau spre el, cântând melodia pe care o auzise mai înainte. Feţele oamenilor, ale căror veşminte păreau să fie ude leoarcă, erau pline de mâhnire şi de teamă. Când au ajuns lângă el, toţi au tăcut. În fruntea alaiului păşeau câţiva muzicanţi, urmaţi de marinari. După ei venea un bărbat înalt, îmbrăcat în straie de modă veche, bogat

împodobite cu fir, încins cu o sabie, ţinând în mână un toiag lung şi gros de bambus, cu măciulie de aur. La stânga sa, un arap tânăr îi întindea din când în când o pipă lungă, din care stăpânul trăgea grav câteva fumuri şi apoi păşea mai departe. Omul s-a oprit ţeapăn în faţa lui Wilm. La stânga şi la dreapta lui se înşirau alţi bărbaţi înveşmântaţi cu mai puţină strălucire, toţi cu pipe în mâini, acestea părând însă mai puţin scumpe decât aceea pe care o purta arapul ce-l însoţea pe bărbatul cel voinic. După ei venea multă lume, printre care o mulţime de femei, unele cu prunci în braţe sau cu copii de mână, toate în veşminte de preţ de pe meleaguri străine. O ceată de marinari olandezi încheia cortegiul. Marinarii mestecau tabac şi ţineau în colţul gurii câte o pipă mică, negricioasă, pe care o fumau într-o tăcere sumbră.

Pescarul s-a uitat îngrozit ia adunarea aceasta ciudată. În aşteptarea celor ce aveau să se mai întâmple, a mai prins însă

puţin curaj. Făpturile acelea au stat multă vreme în jurul lui. Fumul pipelor se înălţa ca un nor deasupra capetelor lor, risipindu-se printre luminiţele sclipitoare ale stelelor. Şi cercul a început să se strângă tot mai mult în jurul lui Wilm — se fuma tot mai mult şi din pipe ieşea un fum des de puteai să-l tai cu cuţitul.

Falke era un om neînfricat şi se pregătise pentru fapte neobişnuite, dar la vederea acestei mulţimi ciudate, care se înghesuia în jurul lui de parc-ar fi vrut să-l strivească, l-a părăsit curajul, fruntea i s-a îmbrobonat de sudoare şi a simţit că leşină de spaimă. Dar închipuiţi-vă groaza care l-a cuprins când, întorcând întâmplător capul, l-a văzut pe omuleţul cu haine galbene lângă el, ţeapăn, încremenit, ca atunci când îi ieşise prima dată în cale. Numai că acum ţinea şi el o pipă între dinţi, parcă în bătaie de joc. Cuprins de o spaimă de moarte, Falke a strigat către căpetenia mulţimii:

— În numele celui pe care-l slujiţi, cine sunteţi voi şi ce vreţi de la mine?

Cel întrebat a tras de trei ori din pipă, mai solemn decât înainte, a întins-o apoi slugii sale şi a răspuns cu o răceală de gheaţă:

— Sunt Alfred Franz van der Swelder, căpitanul vasului «Carmilhan» din Amsterdam. În drum spre casă, venind de la Batavia, vasul s-a scufundat împreună cu toţi oamenii de pe el. Nenorocirea s-a întâmplat aici, în apropierea acestui ţărm stâncos. Iată-i pe ofiţeri, iată-i pe călători şi iată-i şi pe destoinicii mei marinari. S-au scufundat toţi, o dată cu mine. De ce ne-ai chemat din lăcaşul nostru din fundul mării? De ce ne-ai tulburat liniştea?

— Aş vrea să ştiu unde se află comorile de pe «Carmilhan».

— În fundul mării.

— Unde?

— În grota din Steenfoll.

— Cum pot să ajung la ele?

— Pentru o scrumbie, o gâscă se scufundă în vâltoare. Oare comorile de pe «Carmilhan» nu merită atâta osteneală?

— Care va fi partea mea?

— Mai mult decât ai nevoie pentru un trai îndestulat.

Omuleţul cu haine galbene a rânjit şi toată adunarea a

izbucnit în hohote de râs

— Ai terminat? a întrebat căpitanul.

— Am terminat. Rămâi cu bine!

— Rămâi cu bine, până ne vom revedea! a răspuns olandezul şi s-a pregătit să plece.

Muzicanţii s-au aşezat din nou în fruntea alaiului şi s-au îndepărtat toţi în aceeaşi rânduială în care veniseră şi cu acelaşi cântec solemn care se auzea tot mai încet, până s-a pierdut cu totul în vuietul valurilor ce se izbeau de stânci. Wilm şi-a încordat puterile ca să-şi desfacă legăturile şi în cele din urmă a izbutit să scoată o mână, şi-a desfăcut frânghiile cu care era legat, apoi a ieşit din pielea vacii. A pornit în fugă spre căsuţa sa, fără să se mai uite înapoi, şi acolo l-a găsit pe bietul Kaspar Strumpf întins nemişcat pe jos, fără cunoştinţă. Când, după mari strădanii, l-a readus în simţiri, bunul pescar şi-a întâmpinat vechiul prieten, pe care-l crezuse pierdut, cu lacrimi de bucurie. Raza de speranţă care se întrezărise s-a stins însă repede. Falke îşi pusese în gând să pornească din nou la înfăptuirea nesăbuitelor sale dorinţe.

— Mai bine în iad decât să mai trăiesc în calicia asta, între aceşti patru pereţi goi! Dacă vrei, vino cu mine, dacă nu, eu tot mă duc.

Rostind aceste vorbe, Wilm a apucat o făclie, a luat un amnar şi o funie şi a plecat grăbit. Kaspar a rupt-o la fugă după el, cât îl ţineau picioarele, şi l-a ajuns chiar pe stânca unde se adăpostiseră mai înainte de furtună. Wilm tocmai se lega cu funia şi se pregătea să coboare în grota neagră, de unde se auzea un vuiet surd. Orice stăruinţă a fost zadarnică: omul se înverşunase într-atât, că nu puteai să-l îndupleci pentru nimic în lume. Kaspar a vrut să coboare şi el, dar Falke i-a poruncit să rămână sus, ca să ţină funia.

Cu nişte sforţări uriaşe, pe care le face numai omul care are un curaj fără seamăn, şi cu o putere nemaivăzută, pe care o dă numai lăcomia oarbă, Falke a coborât în grotă şi s-a oprit în cele din urmă lângă o stâncă sub care se învolburau, vuind fără astâmpăr, horbotele negre, cu spumă albă, ale talazurilor. Falke şi-a aţintit spre apă privirile lacome, până a descoperit în sfârşit ceva ce sclipea la picioarele lui. A pus jos făclia şi s-a repezit să ridice ceea ce descoperise. Atârna foarte greu: era un sipet plin cu galbeni. I-a strigat tovarăşului său vestea cea bună, dar n-a

ascultat de rugăminţile fierbinţi ale acestuia. Kaspar îl implora să se mulţumească cu atât şi să se întoarcă sus. Dar Falke era de părere că acesta era doar primul rod al îndelungatelor sale strădVuinţe. A coborât a doua oară şi din mare s-au auzit deodată nişte hohote de râs, iar Wilm Falke n-a mai apărut sus niciodată.

Kaspar s-a întors singur acasă. Din ziua aceea a devenit alt om. Mintea şi sufletul i se zdruncinaseră. Fiindcă era un om simţitor, zbuciumul prin care trecuse îi luase minţile. De atunci a lăsat totul în paragină. Umbla zile şi nopţi în neştire, cu ochii pierduţi în gol, şi tuturor le era milă de el, dar îl ocoleau.

Un pescar spunea că l-a zărit pe Wilm Falke pe ţărm, într-o noapte furtunoasă, printre marinarii vasului „Carmilhan", în noaptea când a dispărut şi Kaspar Strumpf.

Oamenii l-au căutat pretutindeni, dar nu i-au dat de urmă. Se zvonea însă că era văzut adesea, alături de Falke, printre marinarii vasului vrăjit, care de atunci a apărut mereu lângă grota din Steenfoll.

— Miezul nopţii a trecut de mult, zise studentul, când giuvaergiul şi-a sfârşit povestea. Se pare că nu mai e nici o primejdie. Mă toropeşte somnul. Vă sfătuiesc şi pe dumneavoastră să vă culcaţi. Acum puteţi să dormiţi fără grijă.

— Până la două nu mă încumet să mă culc, răspunse vânătorul. Se spune că între unsprezece şi două e vremea hoţilor.

Tuturora li se opri răsuflarea. Ascultau. În clipa aceea unul dintre slujitori ieşi în goana mare din camera contesei strigând că o ceată de vreo zece-doisprezece bărbaţi înarmaţi se îndrepta spre han.

Vânătorul puse mâna pe puşcă, studentul îşi scoase pistolul, calfele îşi luară nişte bâte, iar cărăuşul scoase din buzunar un cuţit lung. Toţi rămaseră apoi încremeniţi, uitându-se unul la altul, nehotărâţi.

Se aşezară toţi aproape de trepte: studentul, în capul scării, lângă vânător, faurul cel curajos, aplecat peste balustradă, cu pistolul îndreptat spre treptele din mijloc; în spatele lor, giuvaergiul şi cărăuşul, gata să dea piept cu oricine, dacă s-ar fi ajuns la o luptă corp la corp. După câteva clipe de tăcere s-a auzit poarta şi parcă şi nişte glasuri care vorbeau în şoaptă.

Apoi s-au desluşit paşi apropiindu-se de scară. Trei bărbaţi voiră să urce scara. Se pare însă că nu se aşteptau la primirea care li se făcu în clipa când au păşit pe prima treaptă. Vânătorul strigă deodată cu glas tunător:

— Staţi! încă un pas şi s-a terminat cu voi! Pregătiţi-vă armele, prieteni, şi ochiţi în plin!

Cei trei tâlhari se retraseră în grabă, speriaţi, şi se duseră să se sfătuiască cu ceilalţi. După câtva timp, unul dintre ei se întoarse:

— Preacinstiţii mei domni, zise el, vă puneţi viaţa în primejdie fără rost, în chip necugetat, fiindcă suntem mulţi şi o să vă ucidem până la unul. Daţi-vă înapoi! N-avem nimic cu voi şi nu vrem să vă luăm nici măcar o lăscaie.

— Atunci ce vreţi! strigă studentul. Niciodată n-o să ne încredem în nişte tâlhari ca voi! Dacă vreţi să ne jefuiţi, poftim, veniţi, dar celui dintâi care îndrăzneşte să urce treptele îi ard una la scăfârlie, că n-o să se mai scoale de jos!

— Vrem să stăm de vorbă cu doamna! Să vină jos de bună voie, răspunse tâlharul. N-o să i se întâmple nimic. O s-o ducem într-un loc sigur şi liniştit, iar slujitorii ei călări au să-l vestească pe conte că preţul răscumpărării soţiei sale este de douăzeci de mii de guldeni.

— Nu ne învoim la aşa ceva, răspunse vânătorul, scrâşnind din dinţi de furie şi ridicând cocoşul armei. Dacă n-o ştergi înainte de a număra până la trei, să ştii că trag! Unu, doi...

— Stai! tună tâlharul. Nu trage într-un om fără apărare, care vine ca sol! Nu fii fără minte! Ce mare ispravă ai face dacă m-ai împuşca? Cei douăzeci de tovarăşi ai mei au să mă răzbune. De ce vreţi să umplem coridorul cu morţi sau cu răniţi? Ce i-ar folosi contesei voastre? Dacă vine de bună voie, crede-mă că i se va da toată cinstirea cuvenită. Am să număr eu până la trei, şi dacă nu iei degetul de pe trăgaci, să ştii că ea o să tragă ponoasele pentru tot ceea ce se va întâmpla. Unu, doi, trei!

— Cu câinii ăştia nu-i de glumit, şopti vânătorul, făcând pe voia tâlharului. Martor mi-e Dumnezeu că de viaţă nu-mi pasă, dar dacă ucid pe vreunul dintre ei, ar suferi doamna contesă. Să-i cer şi ei sfatul. Să ridicăm, urmă el, steagul alb pentru o jumătate de ceas. Trebuie s-o pregătim pe doamna contesă, căci dacă ar afla pe neaşteptate ce primejdie o pândeşte, s-ar putea să moară de spaimă.

— Fie! răspunse tâlharul şi porunci ca jos, la picioarele scării să stea de pază şase oameni.

Nefericiţii călători intrară buimaci, în frunte cu vânătorul, în camera contesei. Odaia aceasta se afla foarte aproape de scară, şi contesa auzise totul. Palidă, tremurând ca varga, se hotărâse

să se supună soartei.

— De ce să primejduiesc fără rost viaţa atâtor oameni cumsecade? spuse ea. Cum să vă cer să mă apăraţi, când nici nu mă cunoaşteţi măcar? Nu văd nici o scăpare, trebuie să-i urmez pe nemernicii aceştia.

Nenorocirea care o lovise pe contesă şi curajul ei îi mişcară pe toţi. Vânătorul jură cu lacrimi în ochi că n-o să poată îndura o astfel de ruşine, iar studentul se plânse că era prea înalt — măsura şase picioare.

— Dacă aş fi mai scund numai cu o jumătate de cap, strigă el, şi n-aş avea barbă, aş şti ce am de făcut. M-aş îmbrăca cu rochia doamnei contese şi ticăloşii ar băga de seamă prea târziu că i-am înşelat.

Şi Felix părea adânc tulburat de nefericirea curajoasei doamne. Purtarea ei îl mişcase, amintindu-i de mama lui, plecată din viaţă în floarea vârstei, de parcă ea s-ar fi aflat acum în groaznica situaţie a contesei. Se simţea plin de curaj şi era gata să-şi dea viaţa pentru ea. Auzind însă cuvintele studentului, în mintea lui licări un gând îndrăzneţ. Nu-l încerca nici un pic teama, se gândea numai cum să scape viaţa acestei femei.

— Dacă-i vorba numai de atât, zise el sfios, înroşindu-se, dacă-i nevoie numai de un trup zvelt, de un obraz spânatic şi de o inimă curajoasă ca s-o salveze pe doamna contesă, nu sunt nici eu de lepădat. Pentru Dumnezeu, îmbrăcaţi hainele mele, aşezaţi-vă pălăria mea pe frumosul dumneavoastră păr, luaţi desaga mea în spinare şi porniţi la drum, travestită în Felix giuvaergiul.

Cei de faţă rămaseră uimiţi de curajul tânărului, iar vânătorul îl strânse în braţe, plin de bucurie.

— Dragul meu! strigă el. Eşti gata să faci ceea ce spui?Vrei să te îmbraci cu rochia stăpânei mele şi s-o salvezi? Dumnezeu ţi-a dat gândul acesta! Dar n-am să te las singur. Rămân şi eu. Vei avea în mine cel mai bun prieten. Atâta timp cât voi trăi, nu voi îngădui să ţi se facă nici cel mai mic rău.

— Jur să rămân şi eu cu dumneata! strigă studentul.

Contesa primi numai după multe stăruinţe oferta lui Felix. Nu se putea obişnui cu gândul că un om străin se jertfea pentru ea. Era sigură că atunci când tâlharii vor descoperi înşelătoria, se vor răzbuna crunt. În cele din urmă, însă, se lăsă înduplecată

de rugăminţile tânărului. Ştia că, dacă va scăpa cu bine, va face tot ce-i va sta în putinţă ca să-l scoată pe salvatorul ei din mâna tâlharilor. Vânătorul şi ceilalţi călători îl însoţiră pe Felix în odaia studentului, unde acesta se îmbrăcă în grabă cu veşmintele contesei. Vânătorul îi prinse la tâmple câteva bucle false de-ale jupânesei, iar pe cap o pălărie de femeie, după care toţi îl asigurară că era de nerecunoscut. Chiar faurul jura că, dacă l-ar întâlni pe stradă, şi-ar scoate pălăria înaintea lui, fără a bănui că-l salută pe curajosul său tovarăş.

Între timp, contesa, ajutată de jupâneasă, scoase din desaga tânărului giuvaergiu haine de-ale acestuia şi se îmbrăcă cu ele. Cu pălăria trasă pe ochi, cu toiagul de drumeţ în mână şi cu desaga în spinare mai uşoară acum, în asemenea veşminte era de nerecunoscut. În alte împrejurări călătorii ar fi râs cu poftă de travestirea aceasta plină de haz. Apoi, calfa cea nouă îi mulţumi cu lacrimi în ochi lui Felix şi îi făgădui ajutor grabnic.

— Doar o singură rugăminte am, răspunse Felix. În desaga mea se află o cutioară. Păstraţi-o cu grijă, fiindcă dacă s-ar pierde, aş fi tare nefericit. E un dar pentru aceea care m-a crescut şi...

— Gottfried, vânătorul, ştie unde se află castelul meu, răspunse ea. N-ai nici o grijă, o să-ţi fie dată neatinsă înapoi, căci nădăjduiesc, tinere cu suflet nobil că o să vii la noi, ca să primeşti mulţumirile soţului meu şi ale mele.

Până să apuce Felix să răspundă, de pe scară se auziră glasurile aspre ale tâlharilor, care vesteau că timpul de gândire trecuse şi că totul era gata pentru plecarea contesei. Vânătorul coborî şi le spuse că nu-şi poate părăsi stăpâna, că mai bine merge şi el oriunde cu ea, decât să se întoarcă la stăpânul lui fără dânsa. Studentul ţinea şi el morţiş s-o însoţească pe contesă. Tâlharii se sfătuiră între ei şi în cele din urmă încuviințară să-i ia şi pe dânşii. Vânătorul a trebuit însă să-şi predea numaidecât armele. Apoi tâlharii le spuseră celorlalţi să-şi păstreze cumpătul şi să aştepte în linişte plecarea contesei.

Felix îşi acoperi faţa cu vălul pălăriei şi se aşeză într-un colţ, cu fruntea sprijinită în palmă, aşteptând tâlharii cu aerul unei fiinţe îndurerate. Călătorii se retraseră în cealaltă încăpere, dar se aşezară în aşa fel, încât să vadă ce se petrece dincolo. Vânătorul părea trist însă urmărea din colţul său, cu luare-aminte, tot ce se întâmpla. După câteva clipe, uşa se deschise şi

apăru un bărbat chipeş, bine legat, cam de vreo treizeci şi şase de ani. Purta un soi de veşminte ostăşeşti şi o decoraţie pe piept. La brâu avea o sabie lungă, iar în mână ţinea o pălărie împodobită cu pene scumpe. Doi dintre oamenii lui rămaseră de pază la uşă.

Bărbatul cel chipeş se îndreptă, cu o plecăciune adâncă, spre Felix, puţin stânjenit că avea de-a face cu o doamnă atât de nobilă. Se bâlbâi la început, dar până la urmă izbuti să lege câteva cuvinte.

— Doamnă, zise el, oamenii trec uneori prin clipe grele,

După ce rosti aceste cuvinte, tăcu aşteptând un răspuns. Dar Felix nu scotea o vorbă. Atunci căpetenia tâlharilor vorbi mai departe:

— Să nu credeţi că sunt un tâlhar de rând, un ucigaş. Sunt un om nefericit, silit de împrejurări potrivnice să duc viaţa asta. Ne-am hotărât să plecăm pentru totdeauna de pe aceste meleaguri, dar avem nevoie de bani de drum. Ne-ar fi fost uşor să jefuim câţiva neguţători sau o diligenţă, dar am fi nenorocit poate pentru toată viaţa o mulţime de oameni. Domnul conte, soţul dumneavoastră, a moştenit acum şase săptămâni cinci sute de mii de taleri. Din belşugul domniilor-voastre nu vă cerem decât douăzeci de mii de guldeni. Atât şi nimic mai mult. De aceea vă rog să aveţi bunăvoinţa să-i scrieţi de îndată o scrisoare nepecetluită soţului dumneavoastră, în care să-l înştiinţaţi că o să vi se dea drumul în schimbul acestei sume. Ar fi bine să fie trimisă cât mai grabnic, căci altfel, să nu mi-o luaţi în nume de rău, am fi siliţi să ne purtăm mai aspru cu dumneavoastră. Nu vom primi banii decât dacă vor fi aduşi aici de un singur om şi în cea mai mare taină.

Toţi oaspeţii hanului ascultau cu cea mai mare luare-aminte vorbele acestea. Contesei însă, poate mai mult decât celorlalţi, i se strânse inima de frică. Se temea ca generosul tânăr, care se jertfise pentru ea, să nu se dea de gol! Avea de gând să-l răscumpere cu o mare sumă de bani, dar era hotărâtă să nu-i urmeze pe tâlhari pentru nimic în lume. În buzunarul surtucului tânărului giuvaergiu găsise un cuţit. Îi strângea plăselele în pumn, hotărâtă mai curând să se omoare decât să îndure ruşinea aceea.

Nici Felix nu era mai puţin speriat. E drept că se mângâia la gândul că, ajutând o femeie lipsită de apărare într-o împrejurare atât de grea, făcea un act vrednic de cinste, bărbătesc, dar se temea să nu-l trădeze glasul sau vreo mişcare nepotrivită. Când îl auzi pe tâlhar vorbind despre scrisoarea pe care trebuia s-o trimită, teama îi spori şi mai mult.

Cum s-o scrie? Ce titlu să-i dea contelui? Ce cuvinte să folosească, fără să se dea de gol?

Dar spaima îi fu de nedescris când căpetenia tâlharilor îi puse în faţă o hârtie şi o pană, rugându-l să-şi ridice vălul şi să scrie.

Felix nu-şi dădea seama cât de bine îl prindeau veşmintele cu care se îmbrăcase. Dac-ar fi ştiut, nu s-ar mai fi temut că putea fi descoperit. Vrând-nevrând, trebui să-şi ridice vălul, iar tâlharul în veşmânt de ostaş, mişcat de frumuseţea doamnei şi de trăsăturile ei dârze, cam bărbăteşti, o privi cu şi mai mult respect. Lucrul acesta nu-i scăpă agerului ochi al giuvaergiului; încredinţat că va trece cu bine prin aceste clipe primejdioase, luă pana şi scrise aşa-zisului său soţ, într-o formă pe care o citise cândva într-o carte veche:

Stăpânul şi soţul meu!

Eu, nefericita voastră soţie, am căzut în toiul nopţii, în timpul călătoriei mele, în mâna unor oameni care nu ştiu ce au de gând cu mine. Mă opresc la ei până când dumneavoastră, conte, veţi binevoi să trimiteţi suma de douăzeci de mii de guldeni.

Vi se atrage luarea-aminte să nu vă plângeţi stăpânirii, să nu-i cereţi nici un fel de ajutor şi să trimiteţi banii printr-un singur om la hanul din Spessart. Dacă nu veţi îndeplini întocmai cererea aceasta, voi rămâne într-o lungă şi cumplită robie.

Vă rog cu lacrimi în ochi să trimiteţi grabnic ajutor.

A dumneavoastră nefericită soţie.

Întinse apoi acea neobişnuită scrisoare căpeteniei tâlharilor, care o citi şi încuviinţă:

— Ce porunciţi? întrebă el. Să vă însoţească jupâneasa, sau vânătorul? Pe unul dintre ei trebuie să-i trimit cu răvaşul la soţul domniei-voastre.

— Mă vor însoţi vânătorul şi domnul acesta, răspunse Felix.

— Bine, încuviinţă tâlharul, îndreptându-se spre uşă şi chemând jupâneasa. Spuneţi-i acestei femei ce are de făcut.

Jupâneasa apăru tremurând. Felix păli la gândul că s-ar putea da în vileag. Vorbi totuşi cu un curaj da necrezut:

— N-am altă poruncă decât să-l rogi pe conte să mă scoată cât mai repede din nenorocirea aceasta.

— Şi, adăugă căpetenia tâlharilor, cereţi domnului conte, cu mare stăruinţă, să fie tăcut ca mormântul şi să nu pornească

împotriva noastră, până când soţia sa nu va fi din nou lângă dânsul. Iscoadele noastre ne-ar înştiinţa foarte repede şi atunci nu am mai răspunde de nimic.

Cu dinţii clănţănind, jupâneasa făgădui că va face totul întocmai. I se mai porunci să pregătească numai o legătură cu câteva veşminte şi albituri pentru doamna contesă. Mai mult nu putea lua, căci nu se putea împovăra cu greutăţi mari. După ce porunca i-a fost îndeplinită, căpetenia tâlharilor se înclină iar în faţa contesei şi o pofti să-l urmeze. Vânătorul şi studentul se pregătiră şi ei de plecare. Toţi trei coborâră apoi treptele, însoţiţi de căpetenia tâlharilor.

Caii aşteptau în faţa hanului din pădure Unul îi fu dat vânătorului, altul, un animal mărunt, frumos, cu o şa femeiască, era destinat contesei, iar un al treilea cal fu dat studentului.

Căpetenia tâlharilor îl ajută pe tânărul giuvaergiu să încalece, strânse bine chingile calului, şi încălecă şi el pe fugarul lui. Contesa era păzită, de-a dreapta şi de-a stânga, de căpetenia tâlharilor şi de unul dintre oamenii lui. Vânătorul şi studentul erau supravegheaţi în acelaşi fel. După ce încălecară şi ceilalţi tâlhari, căpetenia lor scoase un şuierat ascuţit şi toată ceata se mistui în desişul pădurii.

După spaima pe care o trăseseră, oaspeţii în odaia din capul scării şi-au venit încet-încet în fire. Ca toţi oamenii scăpaţi de o mare nenorocire sau de o primejdie neaşteptată, poate că ar fi fost cuprinşi şi ei de o veselie fără seamăn, dacă n-ar fi fost îngrijoraţi de soarta celor trei tovarăşi ai lor, luaţi pe sus, cu de-a sila, în faţa ochilor lor. Aşa, nu mai conteneau să-l laude pe tânărul giuvaergiu, iar contesa plângea mişcată, plină de recunoştinţă pentru omul acesta, pe care nu-l văzuse în viaţa ei şi căruia nu-i făcuse nici cel mai mic bine. Numai gândul că tânărul nu era singur îi mai linişte pe toţi. În clipe grele, curajosul vânător şi isteţul student aveau să fie lângă el, să-l îmbărbăteze. Şi poate că vânătorul, care era atât de iscusit, avea să născocească până la urmă vreun mijloc de scăpare. Se sfătuiră ce să facă mai departe şi, deoarece contesa nu se legase prin nici un jurământ faţă de tâlhari, hotărî să se întoarcă neîntârziat la soţul ei, pentru ca acesta să ia toate măsurile spre a descoperi ascunzişul unde fuseseră duşi prizonierii şi a-i scăpa. Cărăuşul făgădui să se ducă la Aschaffenburg şi să ceară cârmuirii să-i prindă pe tâlhari, iar faurul spuse că-şi va continua

călătoria.

Restul nopţii se scurse în linişte. Peste hanul din pădure, unde se petrecuseră întâmplări atât de zbuciumate, se aşternu o tăcere de mormânt. A doua zi de dimineaţă, slujitorii contesei coborâră spre a face pregătirile de drum, dar se întoarseră grabnic cu vestea că hangiţa şi rândaşii ei se aflau într-o stare jalnică. Toţi erau legaţi cobza şi strigau după ajutor.

Călătorii se priviră foarte miraţi.

— Cum? strigă faurul. E cu putinţă oare ca oamenii aceştia să nu fie vinovaţi? Să-i fi nedreptăţit oare, crezându-i înțeleși cu tâlharii?

— M-aş prinde pe capul meu, răspunse cărăuşul, că am avut totuşi dreptate. Vor doar să ne păcălească, să nu descoperim cârdăşia. Vă aduceţi aminte de mutrele ciudate pe care le-am întâlnit în han? Vă amintiţi de dulăul dresat care mi-a aţinut calea pe trepte şi nu m-a lăsat să trec? Dar că hangiţa şi rândaşul s-au ivit pe neaşteptate şi m-au întrebat, încruntaţi, ce caut, vă mai amintiţi? Totuşi, lucrurile s-au sfârşit cu bine, spre norocul nostru şi mai ales ai doamnei contese. Dacă nu ni s-ar fi părut ciudate toate acestea, dacă purtarea hangiţei nu ne-ar fi pus pe gânduri, nu ne-am fi unit şi n-am fi rămas treji. Tâlharii ar fi năvălit în timpul somnului asupra noastră, sau cel puţin ar fi pus străji la uşi, şi n-am mai fi putut folosi şiretlicul cu ajutorul cutezătorului tânăr.

Deoarece toţi erau de părerea cărăuşului, se hotărâră s-o dea pe hangiţă şi pe slugile ei pe mâna oamenilor cârmuirii. Pentru ca aceştia însă să nu bănuiască deocamdată ceva, slujitorii contesei şi cărăuşul coborâră în sala de mese a hanului şi îi dezlegară pe tăinuitorii tâlharilor, prefăcându-se că-i compătimesc. Iar hangiţa, ca să-i îmbuneze, le ceru o plată foarte mică şi-i pofti să mai treacă pe la hanul ei cât de curând.

Cărăuşul plăti, îşi luă rămas bun de la tovarăşii lui şi îşi văzu de drum. Apoi plecară şi cele două calfe. Oricât de uşoară era desaga giuvaergiului, pentru spinarea firavei doamne era totuşi grea. Dar şi mai grea îi era inima, fiindcă la plecare, ticăloasa hangiţă, luându-şi rămas bun, îi strânse mâna zicând gingaşului flăcău pe care-l avea în faţă:

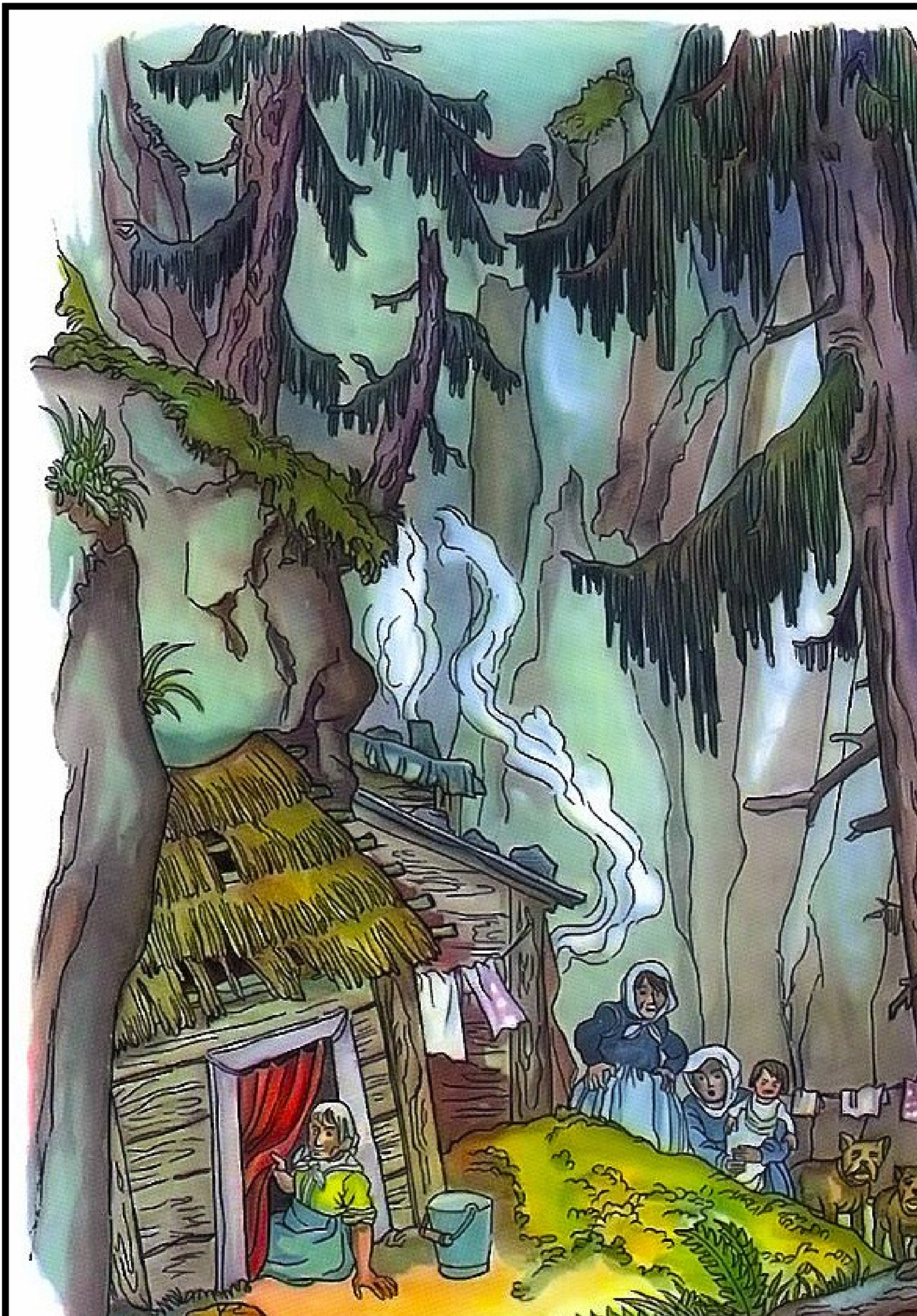

aşa că nu îndrăznea să scoată nici un cuvânt. Dându-şi seama de ceea ce se petrecea, faurul îşi luă tovarăşul de braţ, o salută pe hangiţă şi porni spre pădure, îngânând un cântec vesel.

— În sfârşit, acum sunt în siguranţă! strigă contesa, după ce se îndepărtară. Tot timpul m-am temut să nu mă recunoască femeia aceea şi slugile ei să nu pună mâna pe mine. Vă sunt foarte recunoscătoare tuturora! Te aştept la castelul meu. Acolo îl vei regăsi, fără doar şi poate, şi pe tovarăşul dumitale de drum.

Faurul îi făgădui că va trece neapărat pe la castel. Vorbind, îi ajunse din urmă caleaşca contesei. Doamna deschise portiera, se strecură înăuntru, îl salută încă o dată pe însoţitorul ei, şi caleaşca porni.

În timpul acesta tâlharii şi prinşii lor ajunseră la locul de popas al bandei. Porniră în goană prin pădure, pe poteci neumblate. Călăreau tăcuţi, fără să schimbe un cuvânt cu prinşii. Erau zgârciţi la vorbă şi între ei, căci abia scoteau din când în când câte o șoaptă, atunci când trebuiau s-o ia pe alt drum.

În sfârşit se opriră la gura unei râpe şi descălecară. Căpetenia tâlharilor îi ajută giuvaergiului să coboare de pe cal, cerându-i iertare că fuseseră nevoiţi să călărească atât de repede şi întrebându-l dacă doamna contesă nu obosise prea tare.

Felix îi răspunse cât se poate de drăgălaş că voia să se odihnească, iar căpetenia tâlharilor îi dădu braţul ca să-l conducă spre ascunzişul lor. O luară pe un povârniş prăpăstios, de-a lungul unei poteci atât de înguste şi de repezi, încât tâlharul trebui să se sprijine de câteva ori pe contesă, ca să nu cadă în prăpastie. În sfârşit, ajunseră. La lumina palidă a răsăritului Felix văzu o văgăună îngustă — să tot fi avut vreo sută de paşi — scobită într-o stâncă, ale cărei margini se înălţau asemenea unei clădiri. Acolo se aflau vreo şapte-opt bordeie întocmite din scânduri şi bârne. Câteva femei rufoase se uitau curioase la ei din pragul bordeielor. Doisprezece dulăi,

înconjuraţi de o sumedenie de căţei, se repeziră la noii veniţi, urlând şi schelălăind. Căpetenia tâlharilor o conduse pe aşa-zisa contesă în cea mai bună din aceste colibe, spunându-i că e rezervată anume pentru ea. Felix îl rugă pe tâlhar să îngăduie ca vânătorul şi studentul să-i ţină companie, ceea ce acesta încuviinţă.

În bordei se aflau piei de căprioară şi rogojini, dar nici un scaun. În locuinţa aceasta, rânduită pasămite pentru pretenţiile unei contese, se mai găseau câteva urcioare şi blide din lemn, o puşcă veche de vânătoare, iar într-un colţ, ceva ce nu se putea numi pat — un culcuş întocmit din câteva scânduri şi acoperit cu nişte velinţe de lână. Abia după ce rămaseră singuri în acea încăpere sărăcăcioasă, cei trei prinşi îşi dădură seama în ce situaţie neplăcută se aflau. Felix nu se căia nici o clipă că se purtase atât de nobil, dar teama de ceea ce se va întâmpla când va fi descoperit îl făcu să izbucnească în vaiete. Atunci, vânătorul se apropie repede de el, şoptindu-i:

— Pentru numele lui Dumnezeu, taci, dragul meu! Crezi că nu suntem supravegheaţi?

— Orice cuvânt, orice intonaţie a glasului tău ar putea să trezească bănuieli, adăugă studentul.

Vrând-nevrând, Felix îşi înăbuşi plânsul.

— Vă rog să mă credeţi, domnule vânător, zise el, că nu plâng fiindcă mi-ar fi teamă de tâlhari sau pentru că m-ar speria bordeiul ăsta nenorocit, ci din altă pricină. Dacă doamna contesă ar uita ce i-am spus în grabă, n-aş mai fi decât un hoţ de rând, un om nenorocit pe toată viaţa.

— Dar de ce te temi? îl întrebă vânătorul, mirat de purtarea tânărului, care se dovedise până atunci atât de curajos şi de dârz.

— Ascultaţi-mă şi-o să-mi daţi dreptate, răspunse Felix. Tatăl meu a fost un giuvaergiu iscusit în oraşul Nürnberg, iar mama mea a fost pe vremuri jupâneasă la o doamnă contesă. Când s-a măritat cu tatăl meu, doamna contesă la care slujise mama i-a dat o zestre frumoasă şi după aceea a avut tot timpul grijă de părinţii mei. Când m-am născut eu, m-a botezat şi mi-a dat o mulţime de daruri. Mama şi tatăl meu au murit unul după altul, răpuşi de o molimă, iar eu am rămas orfan, fără nici un ajutor. Aş fi fost silit să intru într-un orfelinat, dacă naşa mea, auzind de nenorocirea care mă lovise, nu mi-ar fi purtat de grijă

şi nu m-ar fi ajutat să învăţ carte. Când m-am făcut mai mare, m-a întrebat printr-o scrisoare dacă voiam să învăţ meseria tatălui meu. Eu am răspuns că voiam acest lucru şi am intrat ucenic la un meşter din Würzburg. Fiind îndemânatic la lucru, am căpătat în scurtă vreme patalamaua de calfă şi m-am pregătit să plec la drum.

I-am scris nobilei mele naşe, iar ea mi-a răspuns fără întârziere că-mi dă dânsa banii de drum. Mi-a mai trimis şi nişte nestemate, cu rugămintea de a-i face din ele nişte giuvaeruri frumoase, pe care să i le duc ca o dovadă a măiestriei mele, după care îmi va da banii de drum. N-o văzusem niciodată pe naşa mea şi vă puteţi închipui cu câtă bucurie am aşteptat s-o cunosc. Am lucrat zi şi - noapte la giuvaerurile alea, care au ieşit nespus de frumoase şi de delicate. Chiar şi meşterul meu a fost încântat de ele. Când le-am terminat, le-am aşezat în fundul traistei, mi-am luat rămas bun de la meşter şi am pornit spre castelul nobilei mele naşe. Şi uite că acum, urmă Felix, izbucnind în lacrimi, mi-au ieşit în cale nelegiuiţii ăştia şi mi-au năruit toate nădejdile. Dacă contesa îmi pierde giuvaerurile sau uită ce i-am spus şi aruncă desaga mea ponosită, cum o să mai dau ochii cu naşa mea? Cum să dovedesc cine sunt? Cum să-i mai înapoiez pietrele scumpe? Înseamnă c-am pierdut şi banii de drum, şi mai sunt şi un om nerecunoscător, care a irosit bunurile altuia. Cine o să creadă povestea asta ciudată?

— În privinţa asta, n-avea nici o grijă, răspunse vânătorul. Sunt convins că doamna contesă nu va pierde giuvaerurile şi, dacă s-ar întâmpla aşa ceva, ea l-ar răsplăti cu prisosinţă pe omul care a scăpat-o din primejdie şi-i va da o mărturie în scris despre cele petrecute. Acum ne ducem să dormim şi noi câteva ceasuri. După o noapte atât de zbuciumată, ai şi dumneata nevoie de odihnă. Când ne sculăm, mai stăm de vorbă, ca să uităm de necazuri, sau mai bine ca să chibzuim cum să scăpăm de aici.

Cei doi plecară, iar Felix, încercă să urmeze sfatul vânătorului.

După câteva ceasuri, vânătorul se întoarse cu studentul şi îl găsi pe tânărul lui prieten odihnit şi voios. El îi povesti giuvaergiului că mai-marele tâlharilor îi spusese să aibă mare grijă de contesă şi-i poruncise unei femei care locuia într-unul din bordeie să-i aducă doamnei o cafea şi să-i stea la îndemână,

ca s-o slujească cu tot ce avea nevoie. Ei se hotărâră să n-o primească, pentru a putea sta netulburaţi împreună. În bordei intră însă o femeie, aducând prânzul şi întrebând cu ce putea fi de folos. Felix îi făcu semn să plece şi, fiindcă femeia şovăia, vânătorul o alungă. Rămânând singuri, studentul povesti ce văzuse prin tabăra tâlharilor.

— Bordeiul în care locuiţi, prea frumoasă contesă, zise el, pare să fie al căpeteniei tâlharilor. Nu-i prea mare, dar e mai arătos ca celelalte. În văgăună mai sunt încă şase bordeie în care locuiesc femei şi copii. Rareori rămân aici mai mult de şase tâlhari. Unul stă de pază în apropierea bordeiului, celălalt stă jos, la capătul potecii de unde începe povârnişul, iar al treilea străjuieşte sus, la marginea văgăunii. Străjile se schimbă din două în două ceasuri. Paznicii sunt însoţiţi de câte doi dulăi şi toţi veghează cu atâta străşnicie, că nu poţi să faci un pas afară din bordei, fără să te latre câinii.

— După ce m-am odihnit, mi-a mai venit inima la loc şi voi mă mâhniţi acum din nou, ripostă Felix.

— Nu-ţi pierde nădejdea. Dacă te temi de trădare, mai bine să vorbim despre altceva, să nu ne mai amărâm degeaba. Domnule student, la han ai început o poveste. Spune-o mai departe fiindcă avem destul timp.

— Nu-mi amintesc unde am rămas, răspunse tânărul.

— Povestea se numea *Inimă rece* şi ai ajuns acolo unde cârciumarul şi ceilalţi jucători l-au zvârlit afară pe Peter Cărbunarul.

— Da, da, mi-aduc aminte, încuviinţă studentul.

Atunci, dacă vreţi să urmez, ascultaţi!

INIMĂ RECE (Partea a doua)

Luni dimineaţă, când Peter veni la sticlărie, îi găsi acolo nu numai pe lucrători, ci şi pe alţi oameni, la care lumea nu se prea uita cu drag, adică portărelul şi trei aprozi de la judecătorie. Funcţionarul îi ură bună dimineaţa, vru să ştie cum a dormit, pe urmă scoase la vedere un catastif gros, în care se aflau înscrise toate datoriile lui Peter.

— Puteţi să plătiţi, ori nu? întrebă funcţionarul privind aspru la el. Şi nu lungiţi vorba, că n-am timp de pierdut. Până la turn sunt trei ore bune de mers.

Lui Peter îi pieri curajul. Mărturisi că nu mai are nici un sfanţ şi lăsă pe seama funcţionarului să preţuiască locuinţa, ograda, sticlăria, grajdul, trăsura şi caii; şi, în vreme ce portărelul cu aprozii umblau de colo-colo, măsurând şi preţuind, Peter chibzuia că nu-i tocmai departe până la Dâmbul cu brazi: „Nu m-a ajutat ăla mic, îşi zicea el, atunci îmi încerc norocul cu namila." Fără să se codească prea mult, porni spre Dâmbul cu brazi, în fuga mare, de parcă aprozii ar fi alergat pe urmele lui. Trecând în grabă pe lângă locul unde vorbise întâia oară cu Omuleţul-de-sticlă, i se păru că o mână nevăzută dă să-l oprească; dar Peter se smulse şi fugi într-un suflet până la hotarul de care îşi aminti numaidecât. Abia ce rosti gâfâind: „Michel Olandezul! Domnul Michel!" că şi răsări în faţa lui plutaşul cel uriaş, cu o rangă în mână.

— Ai venit? rosti acesta zâmbind. Au vrut să scoată pielea de pe tine, să te vândă celor care ţi-au dat cu împrumut? Ei, fii liniştit! Toată năpasta ţi se trage de la piticul de sticlă, schismaşul şi făţarnicul! Când faci un dar, apoi dar să fie, nu cu ţârâita, ca zgârcitul ăla. Hai până acasă la mine, adăugă Michel îndreptându-se spre pădure, să vedem dacă facem târgul.

“Târgul? gândi Peter. Ce-ar putea să-mi ceară, ce-aş putea să-i dau în schimb? Vrea să-i slujesc, ori ce alta?"

Merseră cât merseră, la deal, pe o potecă povârnită, când deodată Peter se trezi pe buza unei prăpăstii adânci, întunecate. Michel Olandezul coborî pe peretele stâncos, de parcă ar fi călcat uşurel pe o scară de marmură. Pe urmă, Peter fu cât pe-aci să leşine, căci — ajuns pe fundul prăpastiei — Michel crescu înalt cât o turlă de biserică şi îi întinse un braţ lung cât sulul de la războiul de ţesut, având la capăt o mână lată ca masa de la

cârciumă.

— Şezi pe mâna mea, ţine-te de degete şi n-o să cazi! strigă Michel Olandezul cu o voce care suna de jos cum sună clopotul la morţi.

Tremurând, Peter ascultă porunca, se aşeză pe mâna uriaşului şi se ţinu de degetul cel gros. Coborâşul era lung, din adânc în mai adânc, totuşi Peter, spre mirarea lui, văzu că nu se întunecă deloc; dimpotrivă, prăpastia parcă se umplea tot mai mult de lumina zilei, până ce ochiul n-o mai putu răbda. Pe măsură ce Peter cobora, Michel Olandezul scădea la statură, iar jos de tot avea din nou înfăţişarea de mai înainte şi stătea în faţa unei case nici mai bună nici mai rea decât casele ţăranilor înstăriţi din Pădurea Neagră. Odaia

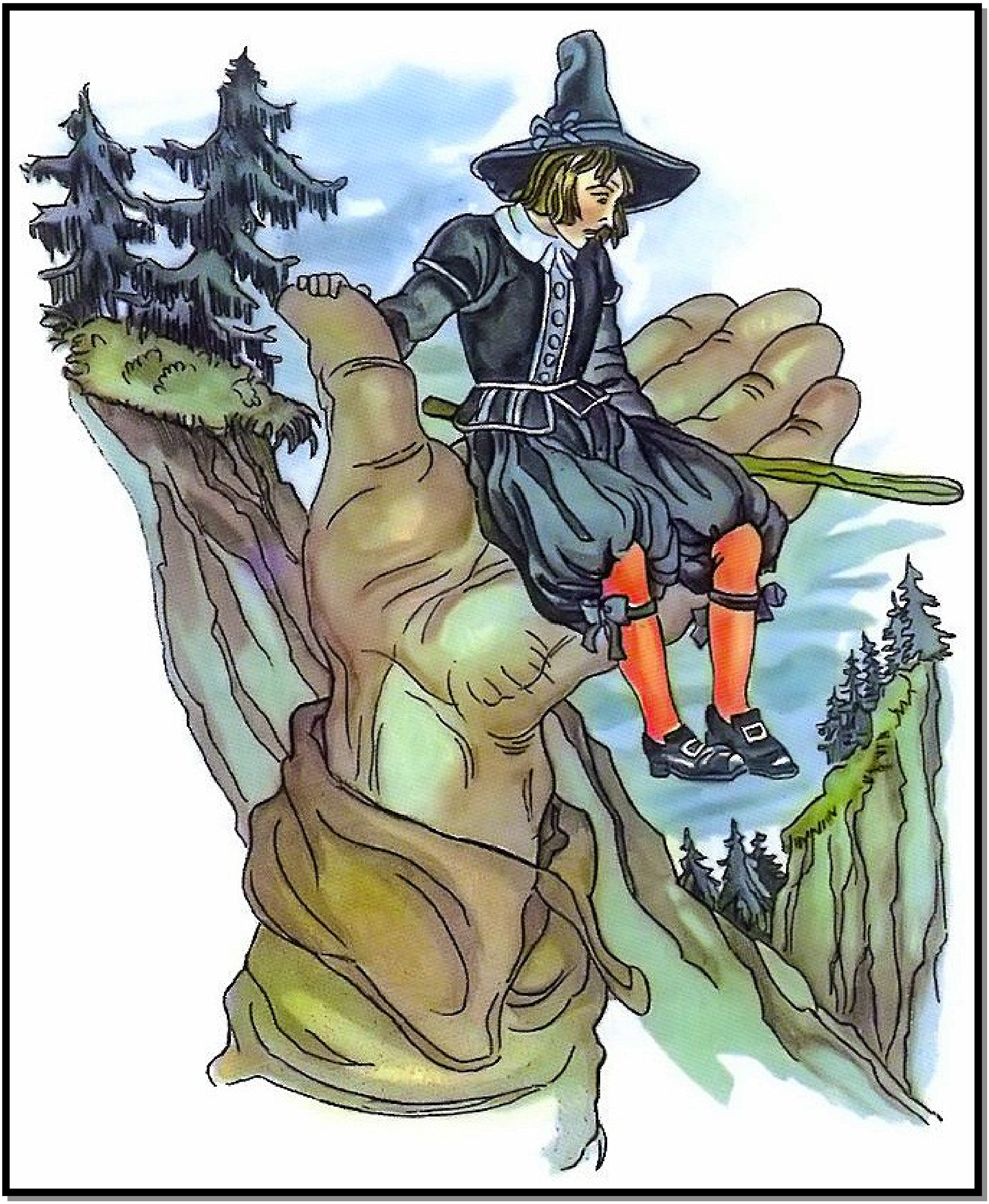

unde intrară nu se deosebea în nici un fel de odăile obişnuite, doar că părea singuratică. Ornicul de lemn agăţat în perete, soba de olane, laviţele late, sculăria înşirată pe poliţe — toate arătau ca şi în alte părţi. Michel îi pofti să ia loc la masa cea lungă, ieşi apoi şi se întoarse curând cu un ulcior de vin şi cu

pahare. Turnă vinul şi începu să vorbească despre bucuriile vieţii, despre ţări străine, despre oraşe minunate, despre râuri şi fluvii, încât Peter, simţind că-l încearcă dorul după atâtea frumuseţi, i-o şi spuse deschis. Iar acesta vorbi:

— Chiar dacă trupul ţi-a fost plin de putere şi îndrăzneală şi ai vrut să întreprinzi ceva, totuşi câteva bătăi ale inimii tale proaste te-au făcut să tremuri. Şi apoi, gândul la onoarea rănită, mâhnirea sufletului — de ce s-ar sinchisi un băiat isteţ de asemenea fleacuri? Ai simţit cumva că te doare capul când ţi-au spus deunăzi şarlatan şi ticălos? Te-a durut cumva burta când a venit portărelul să te arunce din casă? Spune, spune cinstit: ce te-a durut?

— Inima, răspunse Peter ducându-şi mâna în dreptul inimii căci i se părea că bate cu teamă şi nu-şi mai găseşte locul în piept.

— Nu te supăra că-ţi spun, dar ai risipit multe sute de guldeni printre cerşetori şi alţi netrebnici. Şi ce folos ai tras? Ei ţi-au urat în schimb fericire şi sănătate. Mă rog, şi te-ai făcut mai sănătos din asta? Puteai să ţii un medic numai cu jumătate din banii aruncaţi în vânt. Fericire? Bună fericire, când te alungă din casă şi ţi-o scoate la mezat! Şi ce te îndemna să bagi iute mâna în buzunar când vreun cerşetor întinde pălăria lui zdrenţuită? Inima, iarăşi inima! Nicidecum ochii, limba, mâinile sau picioare! e! Doar inima! Cum s-ar zice, ai pus prea mult la inimă.

— Dar cum să fac altfel? îmi dau chiar acum silinţa să o stăpânesc, totuşi bate şi mă doare.

— Păi tu, biet nevolnic, fireşte că nu poţi face nimic, spuse Michel râzând. Dar ia dă-mi mie lucruşorul ăla care ticăie şi să vezi ce bine o să te simţi!

— Să-ţi dau inima mea? strigă Peter îngrozit, înseamnă să mor pe loc. Asta nu, niciodată!

— Ai muri într-adevăr dacă te-ar tăia vreun chirurg de-ai voştri şi ţi-ar scoate inima din piept. Dar cu mine-i altceva. Poftim intră şi o să te convingi!

Cu aceste cuvinte, Michel Olandezul se ridică, descuie uşa unei cămări şi îl conduse pe Peter înăuntru. Când flăcăul trecu peste prag, inima i se strânse dureros, dar el n-o luă în seamă, căci o privelişte neaşteptată şi grozavă se deschise în faţa lui. Pe mai multe rafturi de lemn se înşirau borcane de sticlă, umplute cu o licoare străvezie, şi în fiecare borcan era câte o

inimă; de asemenea, pe fiecare borcan era lipită o hârtie cu câte un nume; Peter citi din curiozitate; se aflau aici inima portărelului din F., inima lui Ezechiel-cel-gros, inima vestitului Rege al dansului, inima pădurarului-şef; se mai găseau aici şase inimi de cămătari, opt de ofiţeri recrutori, trei de samsari — într-un cuvânt, o adevărată colecţie a celor mai suspuse inimi din acel ţinut, pe o întindere de douăzeci de ore de mers.

— Priveşte, vorbi Michel Olandezul, ăştia toţi s-au lepădat de teama şi de grijile vieţii! Nici o inimă de-aici nu mai bate înfricoşată ori mâhnită, iar foştii lor stăpâni se simt tare bine că au scăpat de musafirul care le tulbura casa.

— Şi ce poartă acum în piept? întrebă Peter, aproape năuc de câte i-a fost dat să vadă.

— Asta! răspunse Michel Olandezul şi scoase dintr-un sertar o inimă de piatră.

— Cum? O inimă de piatră? spuse cutremurat Peter şi pielea i se încreţi. Ascultă, domnule Michel, asta trebuie că e rece în piept.

— Desigur, însă e o răceală plăcută. Adică, de ce ar fi inima caldă? Iarna, căldura ei nu-ţi ajută la nimic, mai degrabă te încălzeşte un rachiu bun de cireşe; iar vara, când totul e arşiţă şi foc, nu-ţi închipui cum te răcoreşte o asemenea inimă. Pe urmă, cum spuneam, nici tu frică, nici tu groază, nici tu milă neroadă, nici tu alte suferinţe şi zdruncinări.

— Şi asta-i tot ce ai să-mi dai? întrebă Peter mâhnit. Eu trăgeam nădejde la bani şi când colo vrei să mă procopseşti cu o piatră.

— Mă rog, după socoteala mea, cred că te-ai mulţumi la început cu o sută de mii de guldeni. Dacă te arăţi dibaci, poţi să ajungi în curând milionar.

— O sută de mii? strigă fericit sărmanul cărbunar. Păi atunci, nu mai zvâcni atât de iute ici în piept? Ne socotim noi îndată! Bine, Michel, dă-mi piatra şi banii şi ia-mi-o pe neastâmpărata asta de inimă.

— Am bănuit eu că eşti băiat cu cap, vorbi Michel zâmbind prietenos. Haide să mai bem un rând şi pe urmă-ţi număr banii.

Astfel, intrară din nou în odaie şi se puseră pe băut şi băură până ce Peter căzu într-un somn adânc.

*

Peter cărbunarul se trezi la sunetul voios al poştalionului şi ce să vezi! Se afla într-o caleaşcă frumoasă, pe un drum larg şi, aplecându-se afară, zări îndărătul lui Pădurea Neagră, răspândită pe albastre depărtări. Mai întâi nu-i veni să creadă că el însuşi şade în caleașcă, fiindcă nici hainele nu mai erau cele pe care le purtase în ajun. Dar în curând îşi aminti totul cu atâta limpezime, încât orice îndoială pieri şi Peter îşi zise bucuros: „Ei da, sunt cărbunarul Peter Munk, asta-i limpede, nu-i nimeni altul."

Se mira că nu-l încearcă nici o tristeţe, acum, când părăsea întâia oară tihna patriei sale, a pădurilor, în care a trăit atâţia ani; chiar şi atunci când se gândea la maică-sa, rămasă în mizerie, fără ajutor, nu putea stoarce din el baremi o lacrimă ori un suspin; căci îl stăpânea nepăsarea întru toate. „Păi da, cugetă el, lacrima, suspinul, dorul de casă, duioşia, astea vin de la inimă, or eu, mulţumită lui Michel Olandezul, am o inimă rece, de piatră."

Îşi duce mâna la piept. Acolo era linişte, nimic nu mişca. „Dacă şi-a ţinut tot aşa cuvântul în ce priveşte suta de mii de guldeni, atunci ştiu că mi-ar prii", îşi zise Peter şi începu să caute prin caleaşcă. Găsi tot felul de veşminte, cum nici n-ar fi visat, însă banii nicăieri. Până la urmă descoperi totuşi o geantă cu multe mii de taleri-aur şi înscrisuri pentru bănci din toate marile oraşe. „Aşadar, s-a făcut, mi s-a împlinit voia", gândi el. Se tolăni într-un colţ al caleștii, şi mână şi dă-i în lumea largă.

Călători doi ani, uitându-se din caleaşcă ba la dreapta, ba la stânga, în susul caselor; când se oprea, nu vedea decât tăbliţa de pe cârciumă; apoi umbla prin oraş, în lung, în lat, cerând să i se arate cele mai plăcute lucruri. Dar nimic nu-l mişca, nu-l bucura; nici un tablou, nici o clădire, nici o muzică, nici un dans; inima lui de piatră nu se înfiora, ochii şi urechile îşi pierduseră orice simţ al frumosului. Nu-i rămăsese din plăceri decât mâncarea, băutura şi somnul. Astfel îşi ducea viaţa, călătorind prin lume fără rost, trecându-şi timpul cu mâncarea şi dormind de plictiseală. Uneori, ce-i drept, îşi mai amintea de vremea când, băiat sărac, nevoit să-şi agonisească traiul prin muncă, fusese totuşi mai vesel şi mai fericit. Pe-atunci, priveliştea văii însorite, sunetul muzicii şi al glasului omenesc îl desfătau; pe-atunci, se bucura ore întregi la gândul că în curând trebuie să pice maică-sa, cu mâncarea aceea simplă, şi îi va aşterne masa

lângă cuptorul de cărbuni. Amintindu-şi de trecut, i se părea foarte curios că acum nici măcar să râdă nu putea, el care odinioară izbucnea în râs la cea mai mică glumă. Când alţii râdeau cu poftă, el abia de-şi desena un zâmbet şters, căci inima lui rece nu ştia de veselie, într-adevăr, Peter se simţea tare liniştit; de mulţumire însă nici vorbă nu putea fi. Până la urmă nu dorul, nici suferinţa depărtării, ci pustietatea, scârba, viaţa fără bucurii îl îndemnară să se întoarcă acasă. Când trecu de Strassburg şi zări din nou pădurea umbroasă a patriei, când văzu iar staturile acelea vânjoase, feţele deschise, cinstite, ale oamenilor din Pădurea Neagră, când auzi glasurile lor puternice, adânci, dar cu sunet plăcut — atunci Peter îşi duse repede mâna la inimă; căci se părea că sângele îi curge mai năvalnic în trup şi că va fi să se bucure şi să plângă totodată. Dar ce gând aiurea şi fără temei! Doar avea inimă de piatră şi pietrele sunt moarte, nu râd, nu plâng!

Primul drum îl făcu la Michel Olandezul, care îl primi în felul lui politicos.

— Michel, am călătorit şi le-am văzut pe toate, îi spuse Peter, însă toate sunt fleacuri şi m-am plictisit. Piatra pe care o port în piept mă apără de multe, nu-i vorbă. Nu mă zbucium, nu mă întristez; dar nici nu mă bucur şi o duc aşa de parcă aş trăi numai pe jumătate. Nu s-ar putea ca inima asta de piatră să simtă niţeluş? Ori mai bine dă-mi inima cea veche! M-am obişnuit cu ea timp de douăzeci şi cinci de ani şi, chiar dacă mai făcea câte o năzbâtie, era totuşi o inimă voioasă şi sprintenă.

Uriaşul pădurii se porni pe un râs greu şi răutăcios. Apoi răspunse:

— Când vei muri, Peter Munk, atunci n-o să-ţi lipsească. Atunci vei primi din nou inima ta moale, mişcătoare şi vei putea să simţi ce-o fi să simţi, bucurie sau durere. Dar aici, sus, n-o mai capeţi înapoi. Ascultă, Peter, de călătorit ai călătorit, numai că ţi-ai dus viaţa în aşa fel încât nu putea să-ţi fie de folos. Aşează-te undeva în pădure, clădeşte-ţi casă, ia-ți nevastă, sporeşte-ţi averea, că doar nimic alta decât munca ţi-a lipsit. Din lene ai dat în plictiseală și acum îţi verşi necazul asupra unei inimi nevinovate.

Peter găsi că Michel are dreptate în ce priveşte lenea şi îşi puse în gând să ajungă şi mai bogat, din ce în ce mai bogat. Michel îi mai dădu încă o sută de mii guldeni şi se despărţiră ca

buni prieteni.

Curând se răspândi prin Pădurea Neagră zvonul că Peter Munk cărbunarul, sau Peter-jucătorul, s-ar fi întors şi că ar fi încă şi mai bogat decât fusese altădată. Şi oamenii se purtară iarăşi cum se poartă. Când ajunsese la sapă de lemn, îl dăduseră pe uşă afară, în plină zi; acum, când îşi făcu intrarea într-o după-amiază de duminică, toată lumea veni să-i strângă mâna, să-i laude calul, să-l întrebe cum a călătorit; iar când se puse din nou la joc cu Ezechiel-cel-gros, jucând pe taleri din cei maşcaţi, oamenii îl cinstiră mai mult ca oricând. Acum nu se mai ţinea de sticlărit, ci o făcea pe negustorul de lemne; dar asta, numai de ochii lumii, căci de fapt se îndeletnicea mai ales cu comerţul de grâne şi cu camăta. Jumătate din Pădurea Neagră ajunse cu timpul să-i fie datoare. Nu împrumuta bani decât cu dobândă grasă, ori vindea grâul cu preţ întreit nevoiaşilor care nu-l puteau plăti pe loc. Portărelul îi era acum prieten la cataramă; când cineva nu-i vărsa domnului Peter Munk banii la zi, pornea călare, cu gealaţii săi, preţuia casa şi ograda bietului datornic, scotea totul la mezat, alunga tată, mamă şi copil în pădure. La început, bogătanul de Peter avu dintr-asta oarecare neplăceri. Sărmanii oameni, prădaţi de lucruşoarele lor, năvăleau grămadă la uşa lui; bărbaţii îi cereau îndurare; femeile dădeau să-i moaie inima de piatră; copiii plângeau după un coltuc de pâine. Dar după ce făcu rost de câţiva dulăi zdraveni, amuţi şi mieunatul ăsta de pisici, cum îi zicea el. Fluiera şi asmuţea câinii asupra liotei de cerşetori, care fugeau care încotro, ţipând. Cel mai mare necaz îl avea din partea „bătrânei". Şi aceasta nu era alta decât doamna Munk, mama lui Peter. După ce îi vânduseră casa şi acareturile, femeia căzu în mare nevoie, iar fiul, întors în ţară bogat, nu se mai sinchisea de soarta ei. Aşa că venea din când în când la pragul casei lui, bătrână, slabă, bolnavă, rezemată într-un toiag. Nu îndrăznea să intre, căci o alungase într-un rând; dar o durea în suflet că trebuia să-şi ducă traiul din mila altor oameni, când propriul ei fiu ar fi putut să-i înlesnească o bătrâneţe fără griji. La vederea chipului palid şi atât de cunoscut, a ochilor rugători, a mâinii ofilite, întinse după ajutor, a umerilor lăsaţi, inima rece a fiului nu se cutremura. Când bătrâna ciocănea sâmbătă seara la uşa lui, Peter se încrunta, scotea un gologan, îl înfăşură într-o hârtie şi poruncea unui slujitor să i-l dea pe fereastră. Auzea glasul tremurător, care îi

mulţumea şi îi dorea fericire în viaţă; o auzea cum pleacă tuşind, cu paşii târşiţi, dar nu se gândea decât la gologanul pe care îl cheltuise fără rost.

În sfârşit, chibzui că e timpul să se însoare. Ştia că orice tată din Pădurea Neagră i-ar fi dat bucuros pe fiică-sa. Însă Peter alerga greu. Voia şi de astă dată ceva pe măsura norocului şi a minţii lui. De aceea, cutreieră călare toată Pădurea Neagră, privi aici, privi colea şi nici una dintre frumoasele locului nu i se păru destul de frumoasă. Până la urmă, după ce căută zadarnic prin toate sălile de dans, auzi cum că cea mai frumoasă şi mai vrednică din Pădurea Neagră ar fi fata unui ţapinar. Trăieşte tăcută şi retrasă, se îngrijeşte cu hărnicie şi pricepere de casa părintească şi nu se arată la dans nici măcar de Florii sau în zilele de hram.

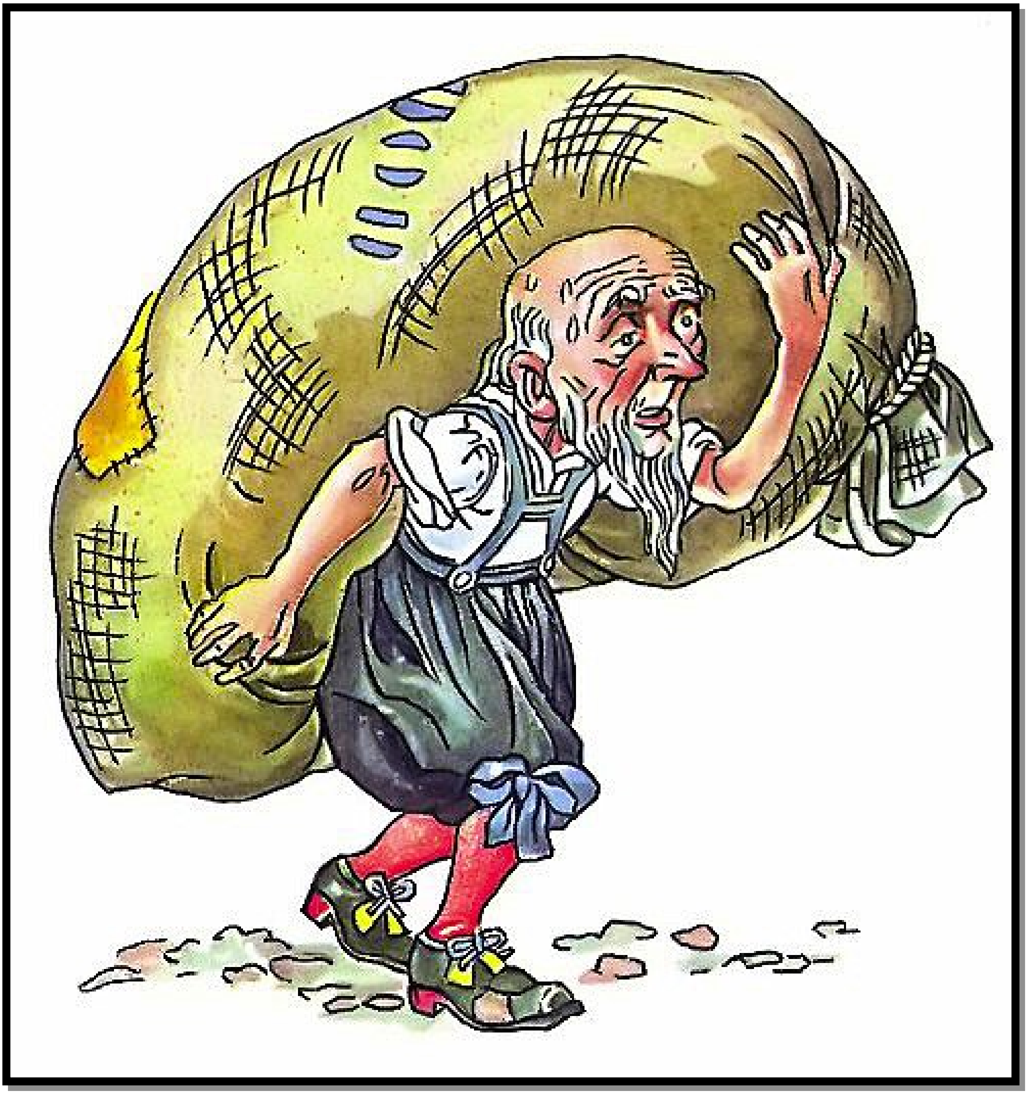

Aflând de această minune a Pădurii Negre, Peter hotărî să se ducă la peţit şi porni călare spre coliba ce-i fusese arătată. Tatăl frumoasei Lisbeth îl primi pe nobilul domn cu uimire şi se uimi şi mai mult când auzi că-l are în faţă pe Peter-cel-bogat şi că acesta vrea să-i fie ginere. Nu cumpăni lungă vreme, căci îşi zise că va scăpa în acest fel de sărăcie şi necaz. Se învoi deci fără s-o mai întrebe şi pe frumoasa Lisbeth care, de cuminte ce era, nu se împotrivi şi în curând ajunse doamna Peter Munk.

Dar nu avu parte sărmana de lumina ce o visa. Se ştia pricepută la gospodărie, ci nu izbutea să-i intre în voie domnului

Peter Munk! Îi era milă de săraci şi, fiind nevastă de om bogat, credea că nu păcătuieşte dăruind câte un bănuţ cerşetoarelor sau întinzând câte un păhărel de rachiu bătrânilor nevoiaşi. Dar când domnul Peter o prinse într-o zi, strigă la ea cu mânie, sfredelind-o din ochi:

— De ce îmi risipeşti averea pe golani şi pierde-vară? Mi-ai adus tu ceva în casă de te încumeţi la dărnicie? Toiagul de cerşetor al lui tată-tău nu e bun nici măcar să-mi încălzesc supa, iar tu arunci banii ca şi când ai fii prinţesă! Doar o dată să te mai prind, c-apoi îmi simţi tu mâna!

Frumoasa Lisbeth plângea în odaia ei din pricina soţului atât de aspru şi de multe ori îşi zicea că mai bine ar trăi în coliba săracă a tatii decât în casa lui Peter-cel-bogat, zgârcit şi fără inimă. Ah, să fi ştiut că soţul ei are inimă de piatră, că nu e în stare să iubească pe nimeni, nici pe ea, nici pe ceilalţi, atunci poate că nu s-ar fi mirat aşa de mult! Destul că, de câte ori şedea în prag şi zărea trecând un cerşetor, care se ruga de ea cu pălăria întinsă, Lisbeth închidea ochii să nu vadă mizeria şi strângea pumnii ca nu cumva, pe negândite, să vâre mâna în buzunar şi să scoată un bănuţ, Aşa se brodi că, până la urmă, îi ieşi buhul în toată Pădurea Neagră că ar fi mai zgârcită chiar şi decât Peter Munk. Dar într-o zi, frumoasa Lisbeth se aşeză din nou în faţa casei; torcea şi cânta un viers; se simţea veselă, pentru că afară timpul era frumos, iar domnul Peter ieşise călare în câmp. Deodată, zări pe cărare un omuleţ, cărând un sac mare şi greu, încât se auzea de departe cum gâfâie. Privindu-l, Lisbeth îşi zise că un bătrânel atât de pirpiriu n-ar trebui să care asemenea poveri. Între timp, acesta se apropie icnind, poticnindu-se şi când ajunse în dreptul doamnei Lisbeth, mai că se prăbuşi sub greutatea sacului.

— Ah, doamna, rosti el, aveţi bunătatea şi daţi-mi un strop de apă! Nu mai pot, simt că mă prăpădesc.

— La anii dumneavoastră nici n-ar trebui să căraţi atâta, răspunse Lisbeth.

— Ei da, oftă omuleţul, dacă nu m-ar sili nevoia să fiu slugă de povară, ca să-mi ţin zilele. O doamnă bogată ca dumneavoastră nici nu-şi închipuie ce dureroasă e sărăcia şi ce mult face o gură de apă rece în arşiţa asta.

Când auzi ce auzi, Lisbeth intră iute în casa, luă un ulcior de pe poliţă şi îl umplu cu apă proaspătă; dar când ieşi şi îl văzu

mai de aproape cum şade sfârşit, neputincios, pe sacul lui, atunci mila o pătrunse adânc în inimă; ştiind că soţul nu-i acasă, puse ulciorul cu apă deoparte, turnă vin într-un pahar, aşeză pe gura paharului o pâiniţă de secară şi le duse bătrânului.

— Ah, un picuş de vin, la anii ce-i aveţi, o să vă prindă mai bine decât apa, vorbi ea. Dar nu beţi dintr-o dată şi mai mâncaţi din pâine!

Omuleţul o privi cu mirare şi lacrimi mari se iviră în ochii lui bătrâni. Său şi grăi:

— Am trăit mult, dar n-am întâlnit decât puţini oameni atât de milostivi, care îţi întind darul cu atâta drăgălăşenie şi din toată inima, doamnă Lisbeth. Pentru asta veţi avea parte de fericire. O astfel de inimă nu rămâne fără răsplată.

— Da! Şi răsplata o primeşti pe loc! se auzi un glas răstit şi, când întoarseră capetele, văzură că e domnul Peter, furios şi roşu la faţă. Până şi vinul meu din poamă aleasă îl dai la cerşetori? adăugă el răcnind. Şi paharul meu îl duci la buzele vagabonzilor!? Na! Poftim răsplata!

Lisbeth îi căzu la picioare şi îl rugă s-o ierte; dar inima de piatră nu ştia de milă; Peter răsuci cravaşa pe care o ţinea în mână şi, cu mânerul de abanos, o lovi pe nevastă-sa drept în frunte, aşa de rău, încât biata femeie se prăbuşi moartă în braţele bătrânului. Dându-şi seama de ce-a făcut, parcă-l încercă o clipă remuşcarea; se aplecă să vadă dacă mai zvâcneşte viaţa în trupul ei; dar omuleţul rosti cu vocea lui binecunoscută:

— Nu te mai trudi, Peter, cărbunarule! A fost cea mai frumoasă şi mai gingaşă floare din Pădurea Neagră. Tu ai strivit-o şi nu va mai înflori nicicând.

Lui Peter îi fugi sângele din obraz. El vorbi:

— Va să zică dumneata eşti, domnule vistiernic? Acu’ ce s-a întâmplat, s-a întâmplat, că aşa a fost să se întâmple. Nădăjduiesc însă că nu mă vei arăta ia judecătorie drept ucigaş.

— Ticălosule! răspunse Omuleţul-de-sticlă. La ce mi-ar folosi dacă ţi-aş duce la spânzurătoare învelişul muritor? Nu de judecata pământeană să te temi, ci de altele, mai aspre, căci ţi-ai vândut inima necuratului.

— Şi dacă mi-am vândut-o, strigă Peter, atunci nu-i nimeni vinovat decât vistieria ta înşelătoare. Tu, spirit viclean, m-ai dus pe calea pierzării, m-ai silit să caut ajutorul altcuiva şi de aceea

porţi întreaga răspundere.

Dar abia isprăvi, că Omuleţul începu să crească, să se umfle, se făcu mare şi lat, ochii ajunseră cât farfuriile, gura părea un cuptor încins din care izbucnea flăcări. Peter căzu în genunchi şi, în ciuda inimii lui de piatră, tremura tot ca un plop tremurător. Cu gheare de uliu, duhul pădurii îl prinse de grumaz, îl răsuci ca într-un vârtej de frunze uscate şi îl zvârli apoi la pământ de-i trosniră coastele.

— Râma pământului! răcni el cu glas de tunet. Numai să vreau, şi te zdrobesc pe loc. Fiindcă te-ai purtat ca un nelegiuit faţă de stăpânul pădurii! Dar întru cinstea acestei femei moarte, care m-a hrănit şi mi-a dat de băut, îţi las un răgaz de opt zile. Dacă nu apuci pe calea cea bună, vin din nou şi îţi spulber mădularele, şi o să apui în bezna păcatului tău.

*

Era de acum seară când nişte bărbaţi în trecere găsiră pe bogătaşul Peter Munk lungit la pământ. Îl întoarseră pe toate feţele, să vadă dacă mai răsufla; dar mult timp încercările lor fură în zadar. Până la urmă, unul din ei intră în casă, aduse apă şi îl stropi. Peter trase adânc aer în plămâni, gemu, deschise ochii, se uită lung în jurul său şi întrebă de doamna Lisbeth; dar nimeni n-o zărise. Peter mulţumi oamenilor pentru ajutor, se târî până-n casă şi căută peste tot; Lisbeth nu era nici în pivniţă, nici în pod şi, ceea ce dânsul ţinuse drept un vis urât, nu era decât tristul adevăr. Stând aşa, de unui singur, îi trecu prin cap o sumedenie de gânduri ciudate.

Nu-i era teamă de nimic, că doar avea inimă de piatră. Totuşi, gândind la moartea soţiei, îi venea în minte propriul lui sfârşit, cât de împovărat va fi să plece din lume, tare împovărat de lacrimile săracilor, de blestemele lor, care nu izbutiseră să-i moaie inima, de jalea celor aflaţi la nevoie, asupra cărora asmuţise câinii, de tăcuta suferinţă a mamei, de sângele frumoasei şi blândei Lisbeth. Şi cum ar fi putut să dea socoteală bătrânului ei părinte, dacă ar fi venit şi l-ar fi întrebat: „Unde-i fiica mea, nevastă-ta?“ Şi cum l-ar fi putut scoate vinovat pe altul, pe stăpânul pădurilor, al apelor, al munţilor şi al vieţii omeneşti?

Toate astea îl chinuiau şi în somn. Şi un glas dulce parcă-l trezea mereu: „Peter, fă-ţi rost de o inimă caldă!" Şi când se deştepta, închidea iute ochii, fiindcă glasul părea să fie al bietei

Lisbeth, care îl sfătuia într-acest fel.

A doua zi, ca să mai scape de gânduri, se duse la cârciumă. Acolo îl găsi pe Ezechiel-cel-gros. Se aşeză la masa lui, vorbiră ba una, ba alta, despre timpul senin, despre război, despre biruri şi, în cele din urmă, despre moarte, despre cum au murit unul ici, altul colea, pe neaşteptate. Atunci, Peter îl întrebă pe Ezechiel ce crede el despre moarte şi ce se întâmplă apoi. Ezechiel îi răspunse că trupul e culcat în mormânt, sufletul însă zboară fie sus la cer, fie jos, în iad.

— Înseamnă că şi inima o bagă în mormânt? întrebă Peter curios.

— Bineînţeles, o îngroapă şi pe ea.

— Dar când cineva nu mai are inimă?

La aceste cuvinte, Ezechiel îl privi cu nişte ochi cumpliţi.

— Ce vrei să spui? rânji el. Îţi baţi joc de mine? Crezi că nu am inimă?

— Ba cum să nu, inimă-i destulă, tare ca piatra, răspunse Peter.

Ezechiel se uită la el fâstâcit, îşi plimbă ochii în jur să vadă dacă n-a auzit nimeni, apoi vorbi:

— De unde ştii? Ori poate nu-ţi mai ticăie nici ţie inima ?

— Nu mai ticăie! Cel puţin nu aici, în pieptul meu. răspunse Peter Munk. Dar ia spune-mi, acum că m-ai înţeles, ce-o să se mai întâmple cu inimile noastre?

— Ce-ţi pasă, frate? i-o întoarse Ezechiel râzând. Doar o să-ţi duci viaţa pe pământ, şi ajunge! Tocmai ăsta-i câştigul ce ni-l dau inimile reci. Ne scutesc de teama unor gânduri înfricoşătoare.

— E drept. Totuşi, mai cuget. Şi chiar dacă nu mai cunosc teama, totuşi ţin minte cum mă speria iadul când eram un băieţel nevinovat.

— De, chiar bine de tot n-o să ne fie, îngădui Ezechiel. L-am întrebat odată pe un învăţător şi acela mi-a spus că, după moarte, inimile sunt cântărite, ca să se vadă cât atârnă păcatele. Cele uşoare se înalţă, cele grele se scufundă. Aşa că pietrele noastre cred că o să tragă mult la cântar.

— Desigur, întări Peter. Şi de multe ori nu mă prea simt la largul meu când judec toate astea, în timp ce inima nici nu tremură, nici nu-i pasă.

Astfel vorbiră cei doi fârtaţi. Dar în noaptea ce urmă, Peter

auzi de cinci sau de şase ori glasul binecunoscut, care îi şoptea la ureche: „Peter, fă-ţi rost de o inimă mai caldă!“ Nu-l munceau părerile de rău pentru omorul săvârşit, însă de fiecare dată când le spunea slugilor că Lisbeth ar fi plecat într-o călătorie, gândea în sinea lui: „Încotro să fi plecat? “ Şase zile petrecu astfel şi noapte de noapte auzi glasul acela, care îi amintea de duhul pădurii şi de grelele lui ameninţări. Dar în dimineaţa celei de-a şaptea zi, Peter sări din aşternut şi strigă:

— Ei bine, vreau să-ncerc! N-oi putea să-mi fac rost de una mai cladă? Piatra asta din piept îmi face viaţa stearpă şi pustie.

Îşi puse repede haina de sărbătoare, se săltă pe cal şi porni către Dâmbul cu brazi.

La poalele dâmbului, acolo unde începea desişul, Peter descălecă, priponi calul şi urcă degrabă creasta. Şi când ajunse la bradul cel gros, spuse:

— Tu, în pădurea de brazi vistiernic,
Tu, peste codri stăpânul puternic.
De sute de ani te laşi văzut
De cei ce duminica s-au născut.

Cum sfârşi, cum se arătă şi Omuleţul-de-sticlă. Dar nu prietenos, drăguţ ca de obicei, ci posomorât şi trist. Era îmbrăcat într-o hăinuţă din sticlă neagră şi o panglică de doliu îi atârna din pălărie. Peter ştia de ce poartă doliu.

— Ce vrei, Peter Munk? întrebă cu glas surd Omuleţul.

— Mai am o dorinţă, domnule vistiernic, făcu Peter cu ochii în pământ.

— Oare mai poate dori o inimă de piatră? Cugetului tău întunecat nu-i lipseşte nimic şi mă îndoiesc că-ţi voi împlini dorinţa.

— Dar mi-ai făgăduit trei, din care mi-a mai rămas una.

— Pe care însă o pot respinge, dacă-i rea! îi aminti duhul pădurii. Dar, mă rog, să auzim ce doreşti!

— Scoate-mi piatra moartă din piept şi pune-mi în loc inima cea vie, se rugă Peter.

— Am făcut eu târgul cu tine? răspunse Omuleţul-de-sticlă. Sunt eu Michel Olandezul, care îi pricopseşte pe oameni cu bogăţii şi cu inimi reci ? Du-te la el de-ţi caută inima.

— Ah, dânsul n-o mai dă înapoi în vecii vecilor, oftă Peter.

— Mi-e milă, cu toate că eşti un rău, vorbi Omuleţul după câteva clipe de gândire. Dealtfel, nici dorinţa nu e proastă, ca să

te lipsesc de ajutor. Ascultă aici: prin luptă n-o să-ţi redobândeşti inima, doar prin viclenie, şi s-ar putea chiar să nu-ţi vină prea greu. Michel nu e decât Michel, adică un nătâng, deşi se crede grozav de isteţ. Aşa că te duci la el şi faci cum te-oi învăţa eu!

Şi Omuleţul îl învăţă totul de-a fir-a-păr şi îi dădu o cruciuliţă de sticlă curată.

— De viaţa ta n-o să se poată atinge, adăugă el. O să-ţi dea drumul de îndată ce-i vei arăta lucruşorul ăsta şi te vei ruga. Şi după ce scoţi de la el ceea ce-ţi trebuie, caută-mă aici, în acelaşi loc.

Peter Munk luă cruciuliţa, îşi vârî bine în cap cele auzite şi porni mai departe, spre locuinţa lui Michel Olandezul. Ajuns acolo, îi strigă de trei ori numele şi uriaşul se înfăţişă numaidecât.

— Ţi-ai ucis nevasta? întrebă acesta slobozind hohote de râs. Aş fi făcut-o şi eu. Ţi-a împrăştiat averea printre cerşetori. Dar va trebui să pleci pentru câtva timp din ţară, fiindcă o să iasă tărăboi când vor vedea că nu-i de găsit. Pesemne că ai nevoie de bani, de aceea mă cauţi?

— Ai ghicit, răspunse Peter. Şi îmi trebuie chiar mulţi de astă dată. Până la America e drum lung.

Michel merse înainte şi îl pofti în casă; acolo deschise un scrin în care se aflau bani şi scoase la iveală nişte fişicuri mari de aur. Pe când număra banii pe masă, Peter îi spuse ca într-o doară;

— Mare şugubăţ îmi eşti tu, Michel. M-ai minţit că aş avea în piept o piatră şi că inima mea e la tine.

— Şi nu-i aşa? întrebă Michel! mirat. Îţi simţi cumva inima? Nu e rece ca gheaţa? Suferi de teamă ori de tristeţe? Eşti în stare de remuşcări?

— Păi n-ai făcut decât să-mi opreşti inima, dar de purtat, o port în piept ca de obicei. Şi cu Ezechiel e la fel. Zice că ne-ai minţit pe amândoi. Nu eşti tu omul care să poţi smulge din piept o inimă aşa, fără să se simtă şi fără nici o primejdie. Pentru asta, ar trebui să fii vrăjitor.

— Dar ţi-o spun răspicat, i-o întoarse Michel mânios, că şi tu, şi Ezechiel, şi toţi bogătaşii care s-au învoit cu mine au asemenea inimi reci în piepturile lor, iar inimile adevărate sunt aici, în cămara mea.

— Măi, cum îţi joacă minciuna pe limbă! râse Peter. Astea să le spui altcuiva. Crezi că n-am văzut în călătoriile mele o grămadă de şmecherii! Inimile de-aici sunt făcute din ceară şi atâta tot. Oi fi tu bogat, nu zic ba, însă la vrăjitorie nu te pricepi.

De data asta, uriaşul se înfurie de-a binelea şi dădu în lături uşa de la cămară, răcnind:

— Vino încoace şi citeşte hârtiile de pe borcane! Uite, asta-i inima lui Peter Munk! Vezi cum zvâcneşte? Poţi face aşa ceva din ceară?

— Totuşi, e din ceară, răspunse Peter într-adins.

— Las’ că simţi tu îndată că-i a ta!

Michel luă inima, îi desfăcu lui Peter pieptarul, îi smulse piatra şi i-o arătă. Apoi suflă asupra inimii celei adevărate şi i-o aşeză cu băgare de seamă în piept. Şi numaidecât Peter îi desluşi bătaia şi putu să se bucure din nou.

— Ei, cum te simţi? întrebă Michel zâmbind.

— Zău dacă n-ai avut dreptate, răspunse Peter în timp ce-şi scotea pe furiş cruciuliţa din buzunar. Nici n-aş fi crezut că se poate asemenea lucru!

— Nu-i aşa? Iar de vrăjit, ştiu să vrăjesc, ai văzut şi tu. Acuma, să-ţi pun la loc piatra.

— Domol, domnule Michel! strigă Peter, se feri un pas îndărăt şi îi ţinu cruciuliţa sub ochi. Cu slănină se prind şoarecii, şi de astă dată eşti tu păcălitul.

Şi, repede, începu a se ruga, bolborosind ce-i trecea prin minte.

Atunci Michel se făcu mai mic, din ce în ce mai mic, până căzu, zvârcolindu-se ca un vierme, oftând şi gemând; şi toate inimile din jur porniră să bată, să ticăie, de suna în cămară ca într-o ceasornicărie. Peter se sperie şi se tulbură grozav. Ieşi fuga din cămară, din casă şi, mânat de frică, se căţără pe peretele stâncos al prăpastiei, căci auzea cum uriaşul, ridicându-se de jos, izbea cu picioarele în pământ, urla şi înjura ca din gura iadului.

Ajungând sus, Peter fugi spre Dâmbul cu brazi; o furtună mare se porni; fulgerele ţâşneau ba în stânga, ba în dreapta lui, trăsnind copacii; dar el pătrunse nevătămat până în preajma Omuleţului-de-sticlă.

Inima îi bătea veselă; nu de alta, dar se bucura că bate. Pe urmă însă Peter se gândi cu spaimă la viaţa din trecut, ca şi la furtuna ce zdrobise atâţia copaci falnici îndărătul lui. Se gândi la Lisbeth, frumoasa şi buna lui soţie, pe care a ucis-o din zgârcenie; se gândi la el însuşi ca la o lepădătură şi începu să plângă amar pe când urca dâmbul spre Omuleţul-de-sticlă.

Vistiernicul şedea de-acum sub bradul cel uriaş, fumând dintr-o lulea mititică. Arăta mai senin ca ultima oară.

— De ce plângi, cărbunare Peter? întrebă el. Nu ţi-ai găsit

inima? O mai porţi pe cea rece în piept?

— Eh, domnule, oftă Peter. Când aveam inimă de piatră, nu plângeam defel şi ochii îmi erau uscaţi ca ţărâna în luna lui iulie; acum însă vechea inimă se frânge în mine pentru ce-am făcut. Pe oamenii care îmi datorau bani i-am nenorocit, am asmuţit câinii asupra săracilor şi bolnavilor; pe urmă, ştii şi dumneata cum a căzut cravaşa pe fruntea ei albă...

— Peter, ai fost un mare păcătos! vorbi Omuleţul. Banii şi lenea te-au stricat până ţi-au împietrit inima şi n-ai mai ştiut de prieteni, de suferinţă, de remuşcare ori milă. Dar părerea de rău împacă lucrurile şi, dacă aş fi convins că-ţi pare rău de viaţa ce ai dus, atunci m-aş strădui să mai fac ceva pentru tine.

— Nu mai vreau nimic, se împotrivi Peter, plecându-și cu amărăciune capul în pământ. Cu mine s-a terminat, n-o să mă mai bucur câte zile oi avea. Ce să mai încep singur pe lume? Mama n-o să-mi ierte niciodată purtarea ce-am avut, poate că am şi băgat-o în mormânt, ticălosul de mine! Şi Lisbeth, nevastă-mea! Mai bine m-ai omorî, domnule vistiernic. Atunci măcar s-ar isprăvi şi viaţa mea netrebnică.

— Bine, răspunse Omuleţul, dacă nu vrei altfel, poţi s-o ai şi pe asta. Securea îmi stă la îndemână.

El îşi scoase încet luleaua din gură, o scutură şi o vârî în buzunar. Apoi se ridică alene şi se duse în desiş. Peter se aşeză plângând în iarbă: pentru el viaţa nu mai preţuia nimic; îşi aştepta cu răbdare moartea. Peste puţin, auzi paşi în spatele său şi gândi: ,,Acum s-a sfârşit"

— Mai uită-te o dată îndărăt Peter Munk, grăi Omuleţul-de-sticlă.

Peter îşi şterse lacrimile, întoarse capul şi văzu pe... maică-sa şi pe Lisbeth, care îl priveau cu drag. Sărind în sus de bucurie, Peter strigă.

— Adică n-ai murit, Lisbeth? Şi tu, măicuţă, eşti aici şi mă ierţi?

— Vor să te ierte amândouă fiindcă ţi-a părut rău cu adevărat, rosti Omuleţul-de-sticlă. De-acum totul cade în uitare. Întoarce-te la coliba părintească şi fii cărbunar cum ai fost dintru început. Ca om harnic şi de treabă, o să-ţi cinsteşti meseria, iar vecinii o să te iubească şi o să te cinstească mai mult decât dacă ai avea zece care de aur.

Aşa vorbi Omuleţul-de-sticlă, apoi îşi luă bun rămas. Peter

şi cele două femei îl lăudară, îl binecuvântară şi plecară.

Casa minunată, unde stătuse Peter-cel-bogat, nu se mai vedea; lovită de trăsnet, arsese din temelii cu tot cu comorile dintr-însa. Dar până la coliba părintească nu era mult; acolo îi duse drumul pe tustrei, iar de marea pagubă nici că le păsa.

Dar ce mirare îi copleşi când ajunseră la faţa locului! Coliba se prefăcuse într-o frumoasă casă ţărănească, înlăuntru, totul era simplu şi curat,

— Asta-i fapta Omuleţului cel bun, spuse Peter.

— Ce frumos! se bucură Lisbeth. Aici o să mă simt mai bine decât în casa aceea mare, cu o mulţime de slugi în jurul meu.

De atunci, Peter se dovedi un bărbat harnic şi cumsecade. Mulţumit cu ce avea, îşi vedea temeinic de meseria lui şi astfel, prin dreapta lui strădanie, ajunse om înstărit, bine văzut şi îndrăgit în toată pădurea. N-o mai certa niciodată pe Lisbeth, îşi cinstea mama şi îi ajuta pe săracii care băteau la uşa lui. Când, după un an şi o zi, doamna Lisbeth născu un băieţel drăguţ, Peter se duse la Dâmbul cu brazi şi rosti cele patru versuri. Dar Omuleţul-de-sticlă nu se arătă.

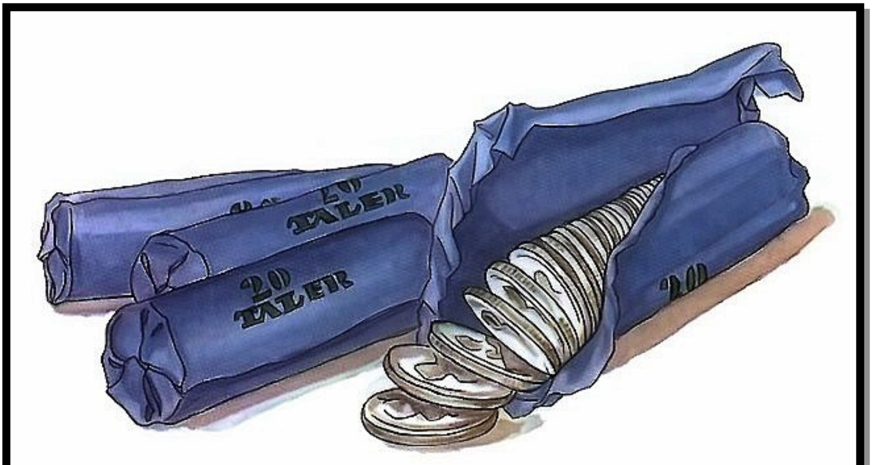

— Domnule vistiernic! îl chemă Peter cu glas tare. Ascultă un pic! N-am venit pentru alta decât să-i fii naş băieţaşului meu!

Dar Omuleţul nu dădu răspuns. Numai o pală de vânt trecu prin cetini şi scutură în iarbă câteva conuri de brad.

— O să le iau drept amintire, grăi Peter, că singur n-ai vrut să te înfăţişezi.

Vârî conurile de brad în buzunar şi plecă acasă. Dar când îşi dezbrăcă pieptarul de duminică şi când mama, voind să-l aşeze

în dulap, îi întoarse buzunarele, se rostogoliră pe jos patru fişicuri mari de bani. Peter le desfăcu şi găsi în ele numai taleri din cei adevăraţi, nou-nouţi, nici măcar unul rău. Acesta era darul naşului, al Omuleţului din pădurea de brazi , pentru micuţul Peter.

Trăiră ei apoi în pace şi chibzuinţă şi, de multe ori, chiar şi după ce încărunţi, Peter obişnuia să spună:

— Mai bine te mulţumeşti cu puţin decât putred de bogat, cu o grămadă de aur şi cu inima rece.

* * *

Se scurseseră cinci zile şi cei trei călători — Felix, vânătorul şi studentul — nu scăpaseră din captivitate. Deşi căpetenia tâlharilor şi tovarăşii lui se purtau bine cu ei, cei trei tânjeau totuşi după libertate, iar cu trecerea timpului se temeau tot mai mult să nu se descopere vicleşugul cu înlocuirea contesei. În seara zilei a cincea, vânătorul le spuse tovarăşilor lui că avea de gând în noaptea aceea să fugă, chiar dacă acest lucru l-ar fi costat viaţa, şi-i îndemnă să vină şi ei cu el.

— Iată ce trebuie să facem, urmă ei. Pe tâlharul care păzeşte lângă bordei să-l lăsaţi în seama mea. E dreptul meu la apărare şi la nevoie nu mai ţin seama de nimic. Tâlharul acela trebuie să moară.

— Vrei să-l ucizi?! strigă Felix, îngrozit.

— Sunt hotărât s-o fac dacă în felul acesta pot să scap viaţa a doi oameni. I-am auzit pe tâlhari vorbind îngrijoraţi că prin pădure umblă potere. Babele şuşotesc despre nu ştiu ce urzeli ale tâlharilor şi ne întâmpină cu vorbe de ocară, ceea ce dovedeşte că dacă tâlharii vor fi încolţiţi, ne vor ucide.

— Doamne, Dumnezeule! strigă tânărul, speriat, ascunzându-şi faţa în palme.

— Nu-ţi pierde firea, nu ne-a ajuns încă cuţitul la os, urmă vânătorul. Trebuie să le-o luăm înainte! îndată ce se întunecă, o să mă strecor spre cel care păzeşte lângă bordei. El o să-mi strige să stau, iar eu o să-i şoptesc că doamna contesă s-a îmbolnăvit foarte rău, pe neaşteptate. În clipa când se întoarce spre mine, îl înjunghii. Apoi vin să te iau, tinere! Cu al doilea tâlhar de pază o să facem la fel. În ceea ce-l priveşte pe al treilea, vom termina repede şi cu el, fiind şi dumneata cu mine.

Faţa cruntă a vânătorului îl înspăimântă pe Felix. Tocmai voia să stăruie pe lângă el să renunţe la hotărârea lui, când

deodată uşa bordeiului se deschise încet şi cineva se strecură grăbit înăuntru. Era căpetenia hoţilor. Închise uşa binişor şi le făcu semn celor dinăuntru să stea liniştiţi, apoi se aşeză lângă Felix.

— Doamnă contesă, spuse el, vă aflaţi într-o mare încurcătură. Soţul dumneavoastră nu v-a ascultat. Nu numai că n-a trimis bani pentru răscumpărarare, dar a mai şi cerut ajutorul stăpânirii, şi acum poterele cutreieră prin pădure după mine şi după oamenii mei. L-am ameninţat pe domnul conte c-o să vă ucidem, dar se pare că nu-i pasă de viaţa dumneavoastră, sau nu are încredere în cuvântul nostru. Viaţa domniei-voastre este în primejdie. După legile noastre, aţi şi pierdut-o. Ce aveţi de spus?

Prinşii îşi lăsară ochii în pământ, neştiind ce să răspundă. Felix ştia că dacă s-ar da de gol, ar fi şi mai rău de el.

— Dar fiindcă nu vreau în ruptul capului, urmă tâlharul, să primejduiesc viaţa unei doamne care se bucură de cinstirea mea cea mai adâncă, vă fac o propunere în legătură cu salvarea dumneavoastră. Cred că e singura cale care v-a mas rămas. Vă propun să fugim din tabără împreună.

Toţi îi priviră uluiţi. El însă continuă:

— Cei mai mulţi dintre oamenii mei vor să plece în Italia, ca să intre în slujba unei bande alcătuite din mai multe cete. Fiindcă eu nu vreau să intru sub ordinele altuia, nu plec cu ei, aşa că vă rog, doamnă, să aveţi bunăvoinţa să-mi făgăduiţi că veţi pune o vorbă bună pentru mine şi mă veţi apăra. Dacă faceţi acest lucru cât nu e prea târziu, aş putea să vă eliberez şi să scap şi eu.

Felix tăcea încurcat. Avea o fire atât de cinstită, încât nu voia să-l ducă la pieire cu bună ştiinţă pe omul care-i salva viaţa. Ştia că nu avea nici o putere să-l apere. Dar căpetenia tâlharilor continuă:

— Se caută ostaşi pretutindeni. M-aş mulţumi cu slujba cea mai mică. Ştiu că domnia-voastră aveţi o mare influenţă. Nu vă rog decât să-mi făgăduiţi că veţi pune o vorbă bună pentru mine.

— Bine, răspunse Felix, cu privirile în pământ. Vă făgăduiesc că voi face tot ce-mi stă în putinţă, ca să vă fiu de folos. Oricum se va sfârşi întâmplarea aceasta, sunt mulţumită că vreţi să părăsiţi de bună voie viaţa de tâlhar.

Mişcat, căpitanul săruta mâna bunei doamne şi îi şopti să fie gata de drum a doua zi, două ceasuri după căderea nopţii. Apoi ieşi din bordei tot atât de prevăzător precum intrase. După plecarea lui, prizonierii răsuflară uşuraţi.

— Dumnezeu l-a trimis! strigă vânătorul. Salvarea noastră e aproape! Uimitor! Nu mi-aş fi închipuit niciodată că se pot petrece astfel de lucruri, că voi trece prin astfel de întâmplări!

— E uimitor, într-adevăr! încuviinţă Felix. Dar am făcut oare bine că l-am amăgit? Eu nu-l pot ajuta cu nimic! Spune, domnule vânător, dacă nu-i mărturisesc cine sunt, nu înseamnă că-l atrag într-o cursă, că are să fie spânzurat?

— Nu te frământa, tinere, răspunse studentul. Ţi-ai jucat de minune rolul! Nu duce nici o grijă. Aici e vorba de dreptul firesc de apărare, care îngăduie oricui să se poarte astfel. Ticălosul a încercat să răpească o doamnă şi, dacă n-ai fi fost dumneata, cine ştie dacă ea ar fi trăit azi! Nu, nu faci nici un rău. Dealtfel, cred că dacă tâlharul are să se predea, poate să câştige bunăvoinţa judecătorilor.

Cuvintele acestea îl mai liniştiră pe tânărul giuvaergiu. Bucuroşi, dar şi îngrijoraţi, cei trei prinşi numărau ceasurile, cu inima strânsă de teamă, A doua zi după ce s-a întunecat, căpetenia tâlharilor intră pentru o clipă în bordei şi aduse o legătură cu veşminte.

— Doamnă contesă, spuse el; ca să ne uşurăm fuga vă rog să aveţi bunăvoinţa să vă îmbrăcaţi cu hainele acestea bărbăteşti. Să vă pregătiţi, căci peste o oră pornim la drum.

Apoi ieşi afară. Vânătorul izbucni în râs:

— Iată şi a doua travestire! strigă el. Pe cinstea mea că te va prinde mai bine decât cea dintâi!

Desfăcând legătura, găsi un foarte drăguţ costum de vânător cu tot echipamentul necesar, care-l prindea de minune pe Felix. După ce tânărul se îmbrăcă, vânătorul vru să arunce rochiile contesei într-un colţ, dar giuvaergiul se împotrivi. Le strânse într-o legătură mică, cu gândul s-o roage pe contesă să i le dea în dar, ca să le păstreze toată viaţa drept amintire a acelor zile de neuitat.

În sfârşit apăru şi căpetenia tâlharilor, înarmat până-n dinţi. Aduse vânătorului arma ce-i fusese luată si i-o dădu împreună cu un corn de pulbere. Ba şi studentului îi făcuse rost de o puşcă, iar lui Felix îi dădu un cuţit de vânătoare, rugându-l să-l

ascundă, ca să-l aibă la îndemână în caz de nevoie. Spre norocul celor trei, întunericul era atât de adânc, încât hoţul nu-i putu observa privirea plină de bucurie, care l-ar fi trădat. Când ieşiră tiptil din bordei, vânătorul băgă de seamă că în faţa uşii nu mai era nici o strajă, aşa că se strecurară neobservaţi.

Căpetenia tâlharilor nu porni pe poteca binecunoscută care ducea spre pădure, ci o luă spre o stâncă prăpăstioasă, cu neputinţă de urcat. Când ajunseră însă la poalele ei, el le arătă o scară de frânghie şi, împingându-şi puşca la spate, începu să urce cel dintâi, întinzând contesei mâna, ca s-o ajute. Cel din urmă sui vânătorul. Sus, dincolo de stâncă, zăriră o cărăruie pe care o porniră grăbiţi.

— Poteca aceasta, le spuse căpetenia, iese la drumul mare ce duce la Aschaffenburg. Să mergem într-acolo, fiindcă ştiu că domnul conte, soţul dumneavoastră, se află prin partea locului.

Porniră tăcuţi mai departe, tâlharul călăuzindu-i pe ceilalţi. După vreo trei ceasuri de drum, căpetenia tâlharilor se opri şi îl îndemnă pe Felix să se aşeze pe o buturugă, ca să-şi mai tragă sufletul. Scoţând o pâine şi o ploscă cu vin vechi, îi îmbie pe drumeţii obosiţi să se ospăteze.

— În mai puţin de un ceas cred că o să dăm de ostaşii care au înconjurat pădurea. Vă rog să-i cereţi mai-marelui lor să nu-mi facă nici un rău.

Felix îi făgădui, deşi nu nădăjduia să fie ascultat, şi după ce se odihniră o jumătate de ceas, porniră mai departe.

După încă un ceas de mers, se apropiară de drumul mare, tocmai când întunericul începuse să se destrame şi se iveau zorile. Deodată se auzi un glas:

— Stai!

Se opriră. Spre ei se îndreptară cinci ostaşi, somându-i să-i urmeze, ca să spună maiorului, comandantul lor, dincotro veneau şi unde se duceau. Abia făcură cincizeci de paşi şi zăriră deodată în tufişurile din dreapta şi din stânga drumului lucind armele altor ostaşi. Părea că pădurea fusese încercuită de o trupă numeroasă.

Sub un stejar se afla maiorul împreună cu mai mulţi ofiţeri şi câţiva civili. Prinşii fură aduşi în faţa lui, şi în clipa când maiorul începu să întrebe de unde veneau şi încotro se îndreptau, unul din cei de faţă, slujbaş la primărie, sări în sus, strigând:

— Dumnezeule, ce-mi văd ochii? Gottfried, vânătorul nostru!

— Da, domnule, îi răspunse bucuros vânătorul. Eu sunt. Am scăpat ca prin minune din gheara tâlharilor.

Ofiţerii îl priveau uimiţi. Vânătorul îi luă deoparte pe maior şi pe slujbaşul primăriei şi le povesti pe scurt cum scăpaseră şi cine era al treilea bărbat care-i însoţea. Bucuros, maiorul îl trimise mai departe, sub pază severă, pe prinsul cel de seamă, iar pe tânărul giuvaergiu îl conduse la ofiţerii lui, spunându-le că el era tânărul erou care o scăpase pe contesă datorită curajului şi isteţimii sale. Aceştia strânseră călduros mâna lui Felix, copleşindu-i cu laude, şi nu se mai săturau tot ascultând ceea ce le povesteau cei doi despre întâmplările prin care trecuseră.

Între timp se luminase de ziuă. Maiorul se hotărî să-i însoţească el însuşi pe cei salvaţi până în oraş, împreună cu omul contesei. În satul cel mai apropiat aştepta o caleaşcă, în care se sui Felix împreună cu maiorul, iar vânătorul, studentul, zapciul şi ceilalţi încălecară pe cai. Falnicul alai porni spre oraş. Ştirea despre atacul tâlhăresc de la hanul

din pădure se răspândise pretutindeni. Toţi auziseră de fapta eroică a tânărului giuvaergiu, iar vestea despre eliberarea prizonierilor se răspândise tot atât de repede. De aceea nu era de mirare că străzile gemeau de oameni care alergaseră să-l vadă pe tânărul erou. Îmbulzeala era atât de mare, încât caleaşca abia înainta prin mulţime.

— Uite-l! strigau localnicii. Uite-l colo, în caleaşcă, lângă

ofiţer! Trăiască viteazul giuvaergiu!

Și uralele izbucniră vijelios dintr-o mie de piepturi, zguduind văzduhul.

Felix era mişcat, copleşit de bucuria zgomotoasă a mulţimii. La primăria oraşului îl aştepta însă o scenă şi mai tulburătoare. Un bărbat între două vârste, îmbrăcat în veşminte de preţ, îi ieşi în întâmpinare pe treptele de la intrare şi-l îmbrăţişă cu lacrimi în ochi.

— Cum să te răsplătesc, fiule! strigă acesta. Ai salvat tot ce aveam mai de preţ. Ai scăpat viaţa soţiei mele, a mamei copiilor mei, căci fiinţa aceasta firavă n-ar fi îndurat acea cumplită captivitate.

Era soțul contesei.

Contele stărui pe lângă Felix să-i ceară o răsplată pentru jertfa sa, dar acesta nu voia în ruptul capului să primească nimic.

Contele însă nu se dădu bătut, şi tânărul îşi aminti atunci de nefericita soartă a căpeteniei tâlharilor. Îi povesti cum fugiseră, cum se străduise căpetenia tâlharilor să salveze viaţa aceleia pe care o credea contesa. Mişcat nu atât de fapta tâlharului, cât de noua dovadă a purtării nobile a lui Felix, vădită de cererea lui în favoarea altei persoane, contele îi făgădui să facă tot ce-i stătea în putinţă ca să-l salveze pe tâlhar.

În aceeaşi zi, însoţit de inimosul vânător, contele îl conduse pe tânărul giuvaergiu la castelul său, unde contesa, îngrijorată de soarta tânărului care îşi pusese viaţa în primejdie pentru ea, aştepta cu nerăbdare veşti. Cine ar fi putut să descrie bucuria pe care a simţit-o în clipa când şi-a văzut soţul intrând cu salvatorul ei de mână? Nu mai contenea cu întrebările şi cu mulţumirile. Îi chemă şi pe copiii ei ca să le arate pe mărinimosul tânăr, căruia mama lor îi era atât de îndatorată. Micuţii îl luară de mână şi-l asigurară cu gingăşie de recunoştinţa lor, spunându-i că, după tatăl şi mama lor, el le era cel mai drag pe lumea asta. Vorbele lor au fost cea mai frumoasă răsplată pentru zbuciumul şi nopţile nedormite, pe care tânărul giuvaergiu le petrecuse în bordeiul tâlharilor.

După primele clipe ale fericitei revederi, contesa făcu semn unui slujitor să aducă hainele şi binecunoscuta desagă pe care Felix i-o încredinţase la han.

— Iată, am păstrat tot ce mi-ai dat în clipele acelea

îngrozitoare, spuse ea, cu un surâs plin de bunătate. Iată hainele fermecate care m-au ascuns de ochii celor ce mă urmăreau. Dacă vrei, ia-le înapoi. Aş vrea să te rog însă să îmi îngădui să le păstrez în amintirea salvatorului meu şi să primeşti în schimb suma pe care au cerut-o tâlharii pentru răscumpărarea mea.

Felix se sperie de darul acela atât de mare. Firea lui aleasă nu-i îngăduia să primească o răsplată pentru o faptă pe care o făcuse din toată inima.

— Nobilă doamnă, spuse el, mişcat, nu pot să primesc darul acesta. Veşmintele să rămână la dumneavoastră, aşa cum doriţi, dar banii nu-i pot primi. Ştiu că vreţi să mă răsplătiţi, însă bunăvoinţa dumneavoastră este pentru mine cea mai mare răsplată Dacă voi avea vreodată nevoie de ajutor, fiţi sigură că vă voi ruga să mi-l daţi.

Contele şi contesa stăruiră îndelung, dar nu izbutiră să-l înduplece. În cele din urmă, contesa şi soţul ei se resemnară şi chemară un slujitor ca să ia hainele şi traista. Atunci Felix îşi aduse aminte de giuvaerurile de care, în bucuria şi în vălmăşagul întâmplărilor uitase cu desăvârşire.

— Staţi! strigă el. Vă rog să-mi îngăduiţi să scot din desagă un singur lucru, restul este apoi pe de-a-ntregul al dumneavoastră, doamnă!

— Cum vrei, spuse ea, deşi aş fi vrut să păstrez totul în amintirea faptelor dumitale. Dacă ai însă un lucru de care nu te poţi lipsi, ia-l! Spune-mi însă, te rog, ce lucru e acela la care ţii atât de mult că nu te poţi despărţi de el?

Atunci tânărul desfăcu traista şi scoase din ea o cutiuţă.

— Tot ce a fost al meu acum e al dumneavoastră, spuse el zâmbind. Dar ceea ce se află în cutiuţa aceasta este al iubitei mele naşe. Sunt nişte giuvaeruri, doamnă, urmă el, pe care le-am lucrat cu mâna mea şi pe care trebuie să i le duc negreşit.

Felix deschise cutiuţa şi i-o întinse contesei. Aceasta luă cutiuţa, se uită înăuntru şi tresari mirată.

— Cum? Pietrele acestea, strigă ea, sunt pentru naşa dumitale?

— Da, răspunse Felix. Naşa mea mi-a trimis aceste nestemate pe care eu le-am montat şi tocmai i le duceam.

Contesa îl privi tulburată. Lacrimile îi şiroiau pe obraz.

— Dumneata eşti Felix Perner din Nürnberg? strigă ea.

— Da! Cum de-mi cunoaşteţi numele? întrebă tânărul, privind-o mirat.

— O, ce înlănţuire de întâmplări minunate ne-a hărăzit Cerul! grăi contesa, tulburată, întorcându-se spre soţul ei care o privea uluit. Tânărul este Felix, micul nostru fin, fiul jupânesei Sabina! Felix, eu sunt contesa la care voiai să te duci. Aşa că, fără să ştii, ai salvat-o pe propria ta naşă!

— Cum! Dumneavoastră sunteţi contesa Sandau, care a făcut atât de mult pentru mama mea şi pentru mine? Acesta este castelul Maienburg, spre care am pornit la drum? Cum să-i mulţumesc milostivei soarte că mi-a îngăduit să vă întâlnesc într-un chip atât de minunat! Cel puţin am putut să vă dovedesc cu fapta, deşi într-o măsură foarte mică, nespusa mea recunoştinţă.

— Ai făcut pentru mine mai mult decât aş fi putut face eu vreodată pentru tine, răspunse contesa. Toată viaţa îţi vom fi recunoscători, atât eu, cât şi ai mei. Soţul meu îţi va fi ca un tată, pe copiii mei să-i priveşti ca pe fraţii tăi, iar eu voi fi credincioasa ta mamă. Aceste giuvaeruri, care te-au adus la mine în clipele unei atât de mari primejdii, vor fi cea mai dragă podoabă a mea. Ele îmi vor aminti totdeauna de tine şi de firea ta nobilă.

Aşa a grăit contesa şi şi-a ţinut cuvântul. L-a ajutat pe fericitul Felix să-şi continue drumeţia şi, când s-a întors, a ajuns meşter îndemânatic şi cu mare pricepere în meşteşugul său. Contesa i-a cumpărat o casă la Nürnberg, cu toate cele de trebuinţă, iar încăperea cea mai frumoasă era împodobită cu tablouri meşteşugit zugrăvite, cu scene din hanul din pădure şi din zilele pe care Felix le petrecuse printre tâlhari.

În casa aceea a trăit fericit iscusitul giuvaergiu Felix. Faima măiestriei lui şi a curajului său îi aduceau muşterii de pretutindeni. Trecând prin frumosul oraş Nürnberg, mulţi străini se duceau şi pe la atelierul vestitului meşter Felix ca să-l vadă, să-l admire şi, poate, să comande la el un giuvaer frumos. Dar cea mai mare bucurie i-o făceau vizitele celor patru prieteni: vânătorul, faurul, studentul şi cărăuşul. De câte ori pornea cu căruţa de la Nürnberg la Fürth, cărăuşul trecea pe la Felix. Vânătorul îi aducea aproape în fiecare an daruri din partea contesei, iar faurul, după ce colindase nenumărate ţări, se statornicise la meşterul Felix. Într-o zi a poposit la ei şi

studentul. Ajunsese un om de vază în ţară, dar nu-i era ruşine să stea la masă cu meşterul Felix şi cu faurul. Toţi povesteau despre întâmplările de la hanul din pădure. Fostul student le-a spus că-l văzuse în Italia pe cel care fusese mai-marele tâlharilor. Se făcuse om de treabă şi acum era un brav ostaş în slujba regelui Neapolului.

Felix s-a bucurat la auzul acestei veşti. Îşi dădea seama că, fără omul acela, n-ar fi trecut, poate, prin primejdia groaznică de moarte, dar nici n-ar fi scăpat din mâinile tâlharilor. Şi aşa, ori de câte ori se gândea la întâmplările de odinioară, prin mintea iscusitului giuvaergiu se depănau totdeauna amintiri luminoase şi dragi despre hanul din Spessart.

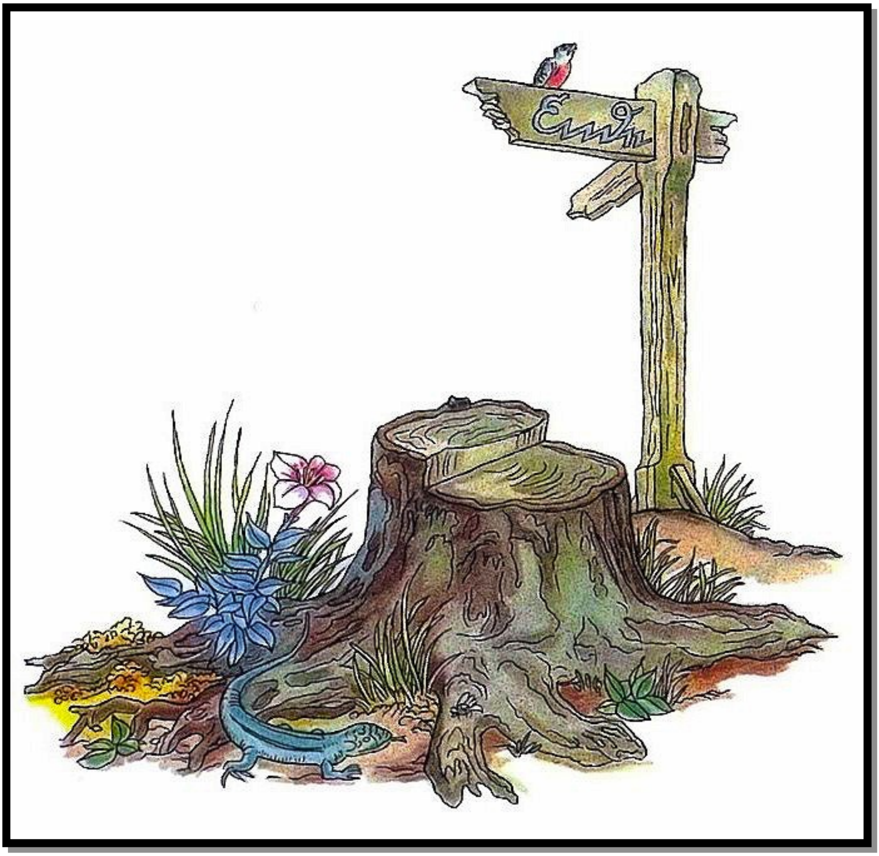

CUPRINS :
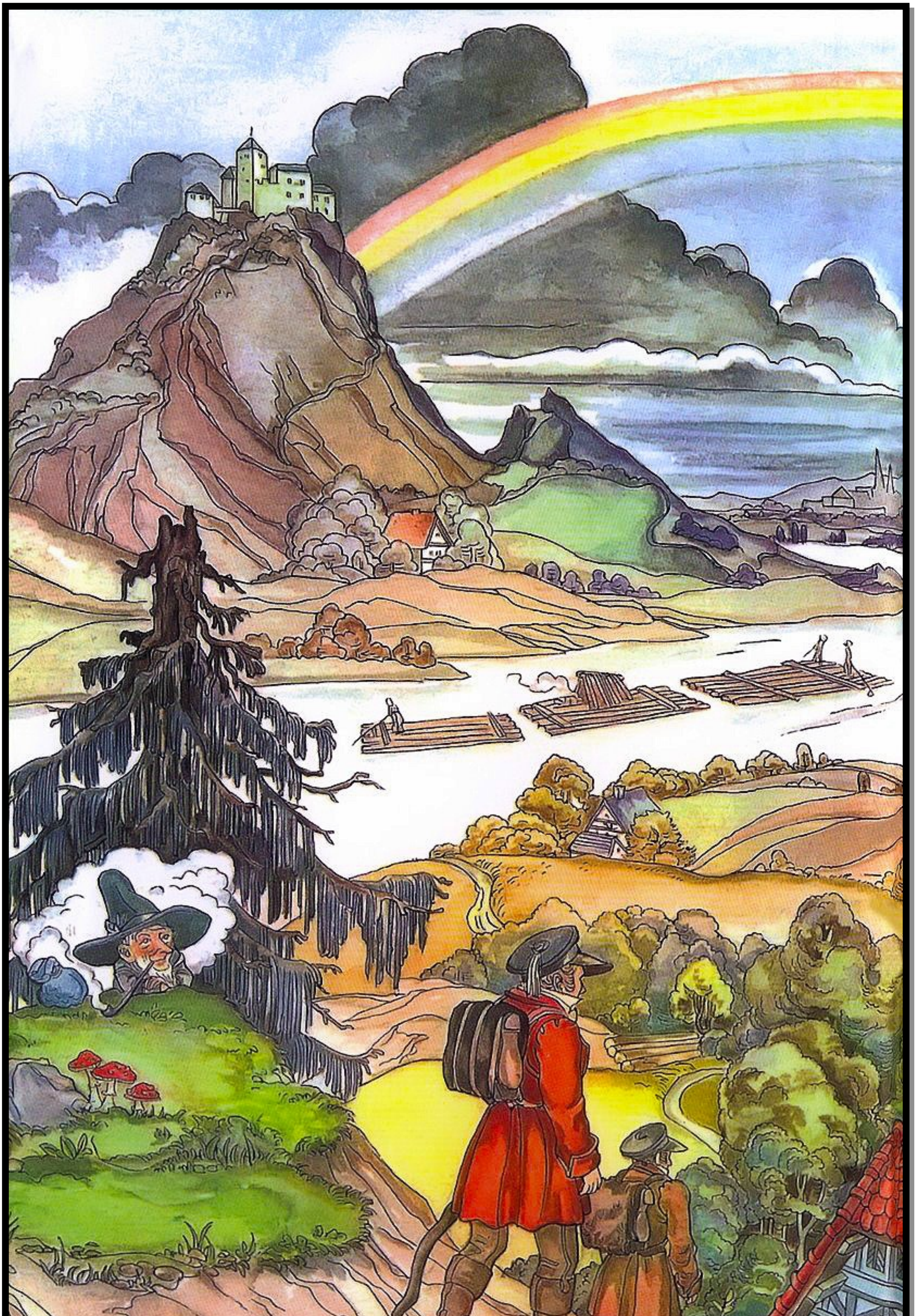
CARAVANA..
POVESTEA CALIFULUI BARZĂ..
1..
2..
3..
4..
5..
POVESTEA VASULUI NĂLUCĂ..
POVESTEA MÂINII TĂIATE...
CUM A SCĂPAT FATMÉ..
MUC CEL MIC..
POVESTEA DESPRE PRINŢUL CEL NEADEVĂRAT...
ŞEICUL DIN ALEXANDRIA ŞI ROBII LUI...
PITICUL NAS-LUNG..
TÎNĂRUL ENGLEZ...
POVESTEA LUI ALMANSOR...
HANUL DIN SPESSART..
LEGENDA GULDENULUI CU CAP DE CERB...
INIMĂ RECE (Partea întâi)..
POVESTEA LUI SAID...
GROTA DIN STEENFOLL..
INIMĂ RECE (Partea a doua)..